GOTLANDS LÄN

ÄNGS- OCH HAGMARKER PÅ GOTLAND

Del 3, Mellersta Gotland

LÄNSSTYRELSEN I GOTLANDS LÄN
NATURVÅRDSENHETEN, MARS 1992

ÄNGS- OCH HAGMARKER PÅ GOTLAND

Del 3, Mellersta Gotland

Författarna är ensamma ansvariga för publikationens innehåll, varför detta ej kan åberopas som representerande länsstyrelsens ståndpunkt.

Fältinventering: Ingvar Claesson (Visby, Hejdeby, Endre, Ekeby)
Caroline Edelstam (Anga, Kräklingbo, Gammelgarn, Östergarn)
Per Elvingsson (Källunge)
Tomas Fasth (Vallstena, Gothem, Barlingbo, Dalhem, Hörsne, Roma, Halla, Ganthem, Norrlanda, Sjonhem)
Roine Landin (Väte, Klinte, Hejde, Fröjel)
Magnus Martinsson (Västergarn, Alskog)
Kent Molin (Fröjel, Lojsta, Eksta, Levide, Gerum, Linde, Fardhem)
Mats Nordin (Västerhejde, Träkumla, Follingbo, Akebäck, Tofta, Stenkumla, Hogrän, Vall, Björke, Atlingbo, Viklau, Västergarn, Klinte, Guldrupe, Vänge, Buttle, Ala, Etelhem, Alskog, Ardre, Fröjel, Garde, Stånga, Lye)

Text: Magus Martinsson (kap 1, 2, 9, och 10)
Mats Nordin (kap 3-7)

Växtteckningar: Dagny Tande Lid

Omslagsbild: Strandbete på Vivesholm, Sanda (objekt nr 7).
Foto: Stellan Hedgren.

Datorsättning och layout: Elisabet Beskow

LÄNSSTYRELSEN I GOTLAND LÄN, NATURVÅRDSENHETEN, 1992

INNEHÅLL

1 INLEDNING 4

2 GOTLANDS LÄN 6

3 DE KULTURFORMADE MARKERNAS VÄXTVÄRLD 10

3.1 NATURTYPER 10

3.1.1 Betad havsstrandäng 10

3.1.2 Alvar 11

3.1.3 Buskrik utmark 13

3.1.4 Betad skog 13

3.1.5 Andra öppna utmarksbeten 13

3.1.5.1 Ljunghed 13

3.1.5.2 Sandgräshed 14

3.1.6 Betad sjöstrandäng 14

3.1.7 Hagmark 14

3.1.8 Slagen havsstrandäng 15

3.1.9 Träd- och buskbärande äng; änge 15

3.1.10 Indikatorarter 16

3.1.11 Kryptogamfloran 17

3.2 VEGETATIONSTYPER 18

3.2.1 Havsstrandäng 18

3.2.2 Rished 19

3.2.3 Gräshed 19

3.2.4 Alvarhed 20

3.2.5 Torräng 20

3.2.6 Friskäng 21

3.2.7 Fuktäng 22

3.3 HOTADE ARTER 23

4 FAUNA 25

5 HISTORIA 26

5.1 JORDBRUKETS HISTORIA PÅ GOTLAND 26

5.2 ÅKERBRUKET 27

5.3 ÄNGSBRUKET 27

5.3.1 Hårdvallsäng 28

5.3.1.1 Ängshävden 28

5.3.1.2 Träd- och buskskiktet 29

5.3.1.3 Andra typer av hårdvallsäng 30

5.3.2 Sidvallsäng 30

5.3.3 Myrslåtter 31

5.3.4 Havsstrandsslåtter 31

5.4 BETESMARKER 31

5.4.1 Skogsbete 32

5.4.2 Alvar 33

5.4.3 Sjöstrandäng och myr 33

5.4.4 Havsstrandäng 33

5.5 FÖRÄNDRINGARNA UNDER 1800-TALET 34

6 ÄNGS- OCH HAGMARKSINVENTERINGEN 35

6.1 BAKGRUND 35

6.2 GENOMFÖRANDE PÅ GOTLAND 35

6.3 INVENTERINGSMETODIK 35

6.3.1 Viktigare avsteg från den rekommenderade inventeringsmetodiken 35

6.3.1.1 Objektavgränsningar 35

6.3.1.2 Åkermarker 36

6.3.1.3 Hävdtillstånd 36

6.3.1.4 Betad skog 36

6.3.2 **Inventeringsblanketten 37**

6.3.3 **ADB-behandling 37**

6.3.4 **Förberedelser, litteraturunderlag 38**

6.3.5 **Fältarbete 39**

6.3.6 **Klassning 40**

7 **MELLERSTA GOTLAND 43**

7.1 **NATURFÖRHÅLLANDEN 43**

7.2 **MELLERSTA GOTLANDS ÄNGS- OCH HAGMARKER 44**

8 **KARTOR 49**

9 **OBJEKTSBESKRIVNINGAR 136**

9.1 **FÖRKLARINGAR TILL TEXTEN 136**

9.2 **BESKRIVNINGAR 140**

Visby 140
Hejdeby 153
Endre 171
Källunge 180
Vallstena 182
Gothem 195
Västerhejde 214
Träkumla 221
Follingbo 225
Akebäck 228
Barlingbo 230
Ekeby 231
Dalhem 235
Hörsne 239
Tofta 244
Stenkumla 254
Hogrän 263
Vall 266
Roma 267
Halla 269
Ganthem 271
Norrlanda 273
Eskelhem 296
Mästerby 311
Atlingbo 315
Viklau 321
Sjonhem 330
Anga 335
Västergarn 356
Sanda 360
Väte 371
Guldrupe 373
Vänge 377
Buttle 379
Ala 390
Kräklingbo 406
Klinte 445
Hejde 448
Etelhem 452
Alskog 461
Ardre 479
Gammelgarn 496
Östergarn 575
Fröjel 627
Lojsta 640
Garda 643
Eksta 646
Levide 669
Gerum 675
Linde 678
Stånga 679
Lye 683
Fardhem 695

10 **BILAGA**

1 INLEDNING

I kölvattnet av de rationaliseringar som gjorts inom jordbruket har en omfattande utarmning av floran och faunan skett. Med siktet inställt på ökad avkastning har storleken på åkrarna ökats. Stenmurar har förts bort och diken har lagts igen.

Ängs- och hagmarker - en naturresurs

Under 1980-talet har blickarna mer och mer kommit att riktas mot de naturliga betes- och slåttermarkerna i Sverige. Denna naturresurs, som haft en närmast otrolig utbredning i landet, är nu på många håll en stor sällsynthet. Som exempel kan nämnas att Sverige år 1900 hade 2 miljoner hektar naturlig ängsmark. I dag, 90 år senare, har arealen reducerats till någonstans runt 1000 hektar. Ängsmarken har alltså helt förlorat sin ekonomiska betydelse som producent av vinterfoder. Numera hämtar bonden sitt vinterfoder i gödslade åkervallar.

Omistliga naturvärden

Ängen och betesmarken är goda exempel på hur människan och naturen anpassat sig till varandra och under generationer skapat ett ömsesidigt beroende av varandra. De utgör omistliga natur- och kulturarv. Det finns på Gotland ängsmark som brukats kontinuerligt sedan järnåldern! Under långa perioder av slåtter och bete har många växter kommit att anpassa sig till för att senare bli helt beroende av fortsatt bete eller slåtter.

Kulturmarker i form av ängsmarker och betesmarker som brukats så långt tillbaka som järnåldern utgör helt oskattbara kulturarv. Har vi en gång avvecklat skötseln är kontinuiteten bruten.

Idé, syfte och finansiering

Det borde ligga i nationens intresse att bevara en del av detta landskap. På statligt håll fick man upp ögonen för problemet i mitten av 1980-talet. 1985 beslutade naturvårdsverket att sätta igång en landsomfattande inventering av ängs- och hagmarker. Arbetet har delegerats till de olika länsstyrelserna men finansieras till stor del av naturvårdsverket. Kommunerna är en annan stor bidragsgivare till projektet. Inventeringens övergripande mål kan sammanfattas i följande punkter:

* Att utgöra underlag för planering och säkerställande av de för naturvården och kulturminnesvården mest värdefulla naturliga slåtter- och betesmarkerna.

* Att utgöra underlag vid upprättande av landskapsvårdsprogram och åtgärdsprogramför länet eller revidering av gällande program.

* Att utgöra ett delunderlag i den kommunala fysiska planeringen.

* Att bidra till styrning av stödresurser till de slåtter- och betsmarker där naturvårdsnyttan bedöms vara störst. Detta kan ske i form av medel till landskapsvårdsersättning, "Naturvårdsåtgärder i odlingslandslandskapet", NOLA, medel ur anslaget Vård av naturreservat m m och kommunala medel.

* Att användas vid tillämpning av hänsynsregler i skötsellagen och skogsvårdslagen.

* Att utgöra en dokumentation av de i kulturlandskapet ingående naturtypernas omfattning och utbredning. Därmed ges även möjlighet att framgent följa utvecklingen av de inventerade slåtter- och naturbetesmarkerna.

Inventeringen på Gotland

På Gotland utvecklades inventeringsmetodiken 1987. Samtidigt genomfördes en del provinventeringar. Första inventeringsåret, 1988, arbetade tre personer med inventeringen. Allt eftersom vi fått insikt i arbetets omfattning har fler människor engagerats i projektet. 1989 arbetade fem personer och 1990 åtta inventerare. Under 1991 avslutas inventeringen, med fem inventerare

Stor betydelse

Eftersom så stor del av Gotlands yta består av just ängs- och hagmarker kommer inventeringen att få stor betydelse för det fortsatta naturvårdsarbetet på ön. Det är alltså tänkt att materialet ska kunna ligga till grund för beslut i en mängd olika naturvårdsfrågor. Hela inventeringen finns inlagd i ett dataregister. Här kan man snabbt nå den information som behövs vilket avsevärt förkortar sammanställningsarbetet till färdig rapport. Vi som arbetat med inventeringen hoppas att den värdefulla miljö som kulturlandskapet utgör härmed får ökade möjligheter till fortsatt överlevnad.

2 GOTLANDS LÄN

Landskapet på Gotland är ett utpräglat kulturlandskap. I stort sett alla delar har någon gång brukats av bondens plog eller lie eller betats av hans boskap. De stora områdena med hällmarkstallskog har betats men är nu på väg att anta en vildmarksprägel som tidigare inte fanns. Ängsmarken har haft mycket stor utbredning. För åttio år sedan kunde man färdas från sockenkyrka till sockenkyrka genom enbart ängsmark. Ängarna har funnits kvar i en omfattning som saknar motstycke i resten av landet. Anledningen till detta brukar ofta förklaras med att man på fastlandet tog ängsmark i anspråk när åkerarealen utökades medan man på Gotland även dikade ut myrarna. Detta har säkerligen varit en bidragande orsak, men helt säkert är, att utan gotlänningar- nas hembygdskänsla hade ängarna på ön varit ett minne blott.

Hur ser då de naturliga fodermarkerna på Gotland ut?

Låt oss börja med att se på vilka faktorer som sätter sin prägel på den naturliga ängs- och hagmarken.

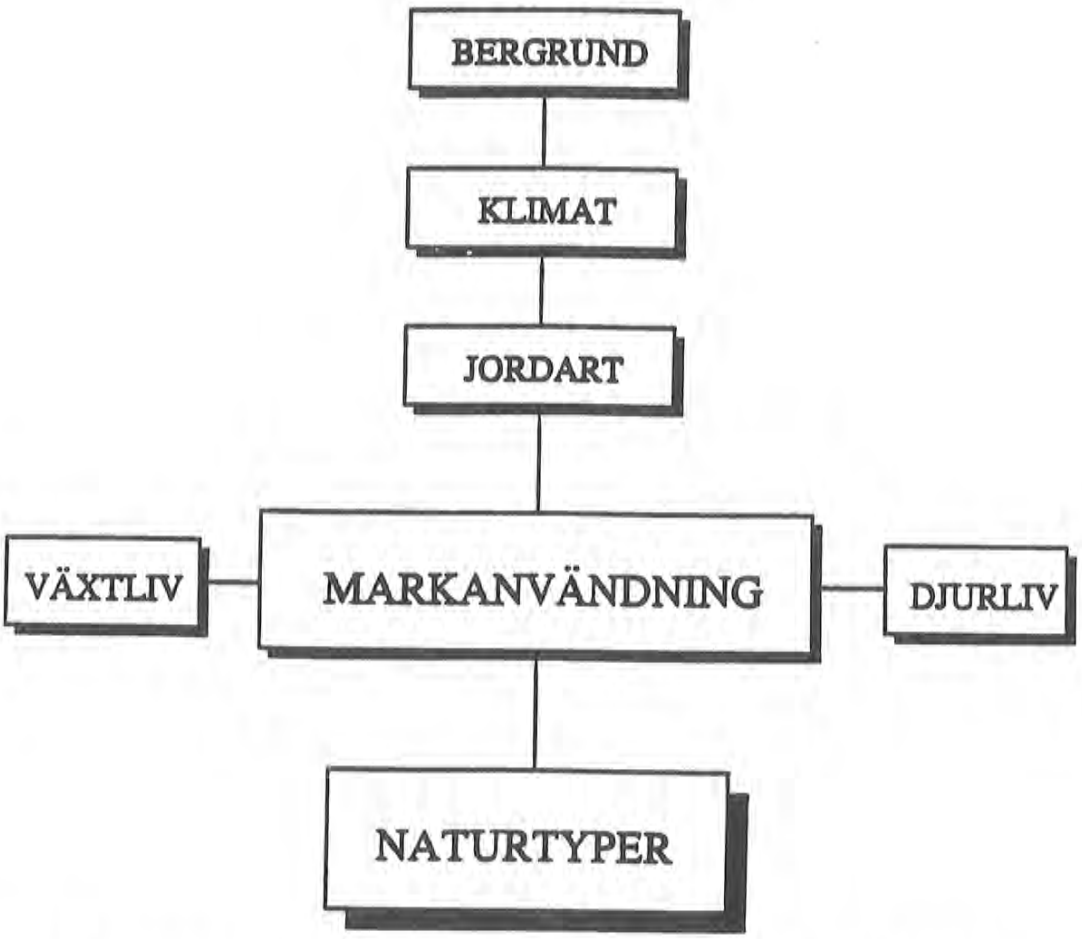

Fig 1. I den naturliga fodermarken samverkar faktorerna berggrund, klimat, jordart, markanvändning samt växt- och djurliv vilket ger förutsättningarna för ängens och hagens naturtyper.

Berggrund

Det fysiska materialet och dess egenskaper har stor betydelse för naturbetesmarkens utseende. Berggrunden på Gotland utgörs till den avgjort största delen av sedimentär kalksten. På några håll finns lerstenar, sandstenar och en del revkalksten. Den sedimentära kalkstenen har följande egenskaper: 1 *Den är lättvittrad.* Kalksten tillhör de mer lättvittrade bergarterna, d v s den bryts fortare ner än de flesta andra bergarter, 2 *Det är en basisk bergart.* Den har alltså ett pH-värde som är högre än för många andra bergarter. Detta har bl a stor betydelse för växt- och djurlivet. 3 *Den har en horisontell packning.* Denna egenskap gör den svårangripbar ovanifrån. På de öppna hällmarkerna är den svårvittrad därför att här saknar frost, vatten och vind angreppsytor. Däremot är den lättvittrad från sidan längs burgarna och klintarna. Här kan vatten sippra in i de horisontella sprickorna, frysa till is och på så vis trötta ut materialet.

Klimat

Klimatet påverkar ständigt alla leden för naturbetesmarkens karaktär. Vittringen av berggrunden liksom växt- och djurliv styrs till mycket stor del av klimatförhållandena. Människan tvingas anpassa sig till de förutsättningar som klimatet anger. Några av de utmärkande dragen för klimatet på Gotland är: 1 *Låg nederbörd.* Årsnederbörden för stora delar av Gotland ligger runt 450 mm vilket är bland de lägre i landet. 2 *Många soltimmar.* Gotland har drygt 2000 soltimmar per år. Det är bland de högsta i landet. 3 *Sena vårar - somrar som varar.* Gotland ligger mitt i Östersjön. På våren påverkar det kalla vattnet luften och det dröjer längre innan värmen kommer. Det omvända förhållandet råder på hösten. När den svala höstluften kommer värms denna upp av vattnet och temperaturerna är då i regel högre än i Sydsverige i övrigt.

Jordart

Jordarten i ett område är enkelt uttryckt resultatet av berggrundens egenskaper och klimatets verkningar. Dessutom har landisen lämnat en hel del lösmaterial, morän, sand, grus och sten. De vanligast jordarterna är: 1 *moränmärgel,* på gotländska *"pinnlair"*. Denna kalkhaltiga moränlera är Gotlands vanligaste jordart. Som torr är den mycket hård. I fuktigt tillstånd är den fast och seg. Mäktigheten på moränmärgeln växlar vanligen mellan några decimeter och flera meter. 2 *Sand- och grusavlagringar.* Dessa avlagringar härstammar från inlandsisens isälvar. Materialet är lättdränerat och mäktigheten växlar i allmänhet mellan några och ett tiotal meter. 3 *Berg i dagen.* Stora delar av Gotland har inga jordarter alls utan här går den lagrade kalkstenen i dagen. 4 *Torv och bleke.* Enligt en gammal uppskattning utgjordes före de stora myrutdikningarna närmare 10% av Gotland yta av torv.

Växtliv

Under långa perioder av slåtter och bete har många växter anpassat sig till att senare bli helt beroende av fortsatt bete eller slåtter. Här ges att par exempel på hur växterna anpassat sig till de rådande förhållandena:

- Brudsporren är en nästan halv meter hög orkidé som normalt har sin blomningstid i slutet på juli. Eftersom slåttern i ängarna äger rum i början av juli har brudsporren tvingats anpassa sig. I ängarna har hos denna växt utvecklats en tidigblommande form som blommar i slutet på juni. Brudsporren hinner sätta frö innan slåttern påbörjas och kan på så vis överleva.

- Ljung är en 30-40 cm hög växt med vedartad stam, bekant för de flesta. Denna växt har lyckats överleva i ängarna genom att utveckla en variant som bara är 5-10 cm hög och på så vis helt undgår lien.

Det kan verka förbryllande att det finns växter som är beroende av att bli stympade mitt i sommaren. Hur kan det komma sig? Naturligtvis gillar inga växter att bli avslagna. Däremot har de bättre möjlighet att hävda sig i den typ av konkurrens som råder i ängen. Flera av de små, låga växterna som normalt har svårt att klara sig i konkurrensen med större växter är bättre anpassade för slåtter. Dessutom är flera olika grupper av svampar beroende av slåtter eller bete. I magra ängar träffar man ofta på bl a *vaxskivlingar, rödskivlingar, fingersvampar* och *jordtungor.*

Djurliv

De öppna gräsmarkerna utgör viktiga häckningsbiotoper för många fåglar och insektsarter. En vanlig föreställning är att täta lövsnår skulle erbjuda fler arter av insekter lämpligare miljöer än den öppna ängsmarken. I själva verket förhåller det sig så att när ängsmark växer igen sjunker antalet arter av insekter mycket snabbt samtidigt som flera fågelarter trängs ut. Den hävdade ängen hyser ett stort antal grupper insekter: *fjärilar, bin, humlor, skalbaggar, skinnbaggar, gräshoppor, vårtbitare, växtsteklar* och *flugor* har många representanter i ängar.

Parasitsteklar, parasitflugor, spindlar, vissa *skalbaggar, rovflugor* och *rovsteklar* lever på den myllrande mängden av växtätare. Härtill kan läggas alla de djur som lever som nedbrytare i markskiktet: *maskar, nematoder, kvalster, hoppstjärtar,* larver till *skalbaggar, harkrankar, myggor* och *flugor* och de djur som lever på dem; *tusenfotingar* och rovinsekter av många slag.

För landets ca 2700 fjärils-arter spelar det öppna landskapets gräsmarker en mycket stor roll. Så mycket som två tredjedelar av våra ca 110 dagfjärilar hör hemma där. Runt hälften av dem har värdväxter som gynnas av ängsbruk. Många fågelarter har sina häckningsbiotoper i de öppna lövängarna. *Stenknäck, halsbandsflugsnappare, nötväcka, kattuggla, kaja, stare* och *grönsångare* är några av de arter som trängs ut när ett område växer igen.

På havsstrandängen finner man många arter som är direkt knutna till betet. I den välbetade gräsmarken närmast havet finner bl a *vitkindad gås, kärrsnäppa, strandskata, skärfläcka, tofsvipa, fiskmås* och *silvertärna* sina häckningsmiljöer. På de karga, öppna utmarkerna häckar *lärkfalk, trädlärka* och *ljungpipare.*

Markanvändning

Människans bruk av marken har i den naturliga fodermarken en central betydelse. Anpassningen till de förutsättningar som råder i naturen är stor. Ängen och hagen skiljer sig i markanvändning. Ängen är *slåttermark*. Det innebär att vegetationen på högsommaren slås av för att användas som vinterfoder åt betesdjuren. Hagen är *betesmark*.

Naturtyper

I de naturliga fodermarkerna på Gotland har anpassningen till faktorerna berggrund, klimat, jordart samt växt- och djurliv tagit sig följande uttryck:

Det gotländska ånget. Denna naturtyp skiljer sig något från de träd- och buskbärande ängar som finns på fastlandet. Genom att ön har lägre nederbörd och fler soltimmar än fastlandet är det gotländska ånget något tätare än på andra håll. En annan bidragande orsak till att ängarna på Gotland traditionellt haft en något mer sluten karaktär än på fastlandet är att de genom det torra klimatet torkade ut lättare. De vattenhållande lerjordarna användes till åkermarker varför ängsmarken ofta hamnade på sandigare mark.

De karga utmarksbetena. Alvarhedar, hällmarker och torra tallskogar karakteriserar stora delar av Gotlands betesmarker. En starkt bidragande orsak till de karga utmarkerna är berggrunden. Det mycket tunna eller ofta obefintliga jordtäcket ger inte förutsättningar för annat än gles vegetation.

Källkärret. I sidlänta, grusiga marker med genomströmmande kalkrikt vatten utbildas under gynnsamma förhållanden källkärret. Det är en ovanlig naturtyp som bara finns på några få håll i landet. Gotland hyser totalt ett fyrtiotal källkärr. Denna naturtyp har ett förflutet både som slåttermark och betesmark.

3 DE KULTURFORMADE MARKERNAS VÄXTVÄRLD

I detta avsnitt beskrivs vegetation och flora i de rester av äldre tiders odlingslandskap som man i dag finner på Gotland. Dels beskrivs översiktligt olika miljöer allmänt, dels lite mer ingående innebörden av de begrepp - naturtyper och vegetationstyper - som används i objektsbeskrivningarna.

Vegetationstyperna är ursprungligen hämtade ur "Vegetationstyper i Norden" utgiven av Nordiska Ministerrådet. Bland de vegetationstyper som finns beskrivna där är få anpassade till gotländska förhållanden. Under inventeringen har de befintliga vegetationstyperna använts och anpassats till de förhållanden som råder på Gotland. De flesta av de vegetationstyper som är av intresse finns även, i förkortad form, beskrivna i handboken "Inventering av ängs- och hagmarker" utgiven av naturvårdsverket. Där förklaras dessutom de naturtypsbegrepp som används.

De ursprungliga klassificeringarna av de olika vegetationstyperna är nästan undantagslöst gjorda med utgångspunkt från andra delar av Norden där naturförhållandena i många fall skiljer sig avsevärt från de på Gotland. Vi har ändå använt Nordiska ministerrådets/naturvårdsverkets vegetationstypsnamn trots att den beskrivna vegetationen ibland avviker väsentligt från typbeskrivningarna. Detta har gjorts för att kunna beskriva den vegetation vi hittat utan att behöva konstruera nya vegetationstyper under inventeringens gång och för att den gotländska inventeringen ska kunna bli jämförbar med den på fastlandet.

3.1 NATURTYPER

3.1.1 Betad havsstrandäng

På Gotland finns stora arealer betad havsstrandäng. De flesta strandängar är dock numera endast svagt betade. I kombination med i stort sett upphörd släketäkt har detta på många håll lett till utarmning av floran. Släketäkt är täkt av ilandfluten tång, som används för gödsling av åkermark.

När släketäkten upphör, ansamlas på många flacka stränder tångvallar. Via betesdjurens spillning sprids näringsämnena i tången ut över havsstrandängarna, som därmed åter gödslas efter att tidigare ha utarmats av släketäkten. Flera kulturformade vegetationstyper på havsstranden riskerar därmed att förlora i artrikedom, medan exempelvis driftvegetationen ökar. Till förlorarna hör olika typer av skonvegetation samt övre landstrandvegetation och sannolikt även nedre landstrandvegetation.

De största släkeförekomsterna finns på sandbankar, t ex Sudersand på Fårö och Lausvik. Vissa klippstränder saknar helt släke. Strandängar som skyddas från pålagring av tång kan fortfarande bli mycket fina. De visar antagligen hur de flesta strandängar såg ut förr, när det mesta av näringsinnehållet i tången fördes bort från strandängarna genom släketäkten. Hur effektiv denna borttransport av näringsämnen egentligen har varit kan man dock inte säga. Inte heller vet man närmare hur omfattande släketäkten har varit. Det står ändå utom allt tvivel att den upphörda släketäkten inneburit kraftigt ökad omfattning av driftgödningen. Till detta bidrar antagligen också övergödningen av Östersjön med större driftpålagring som trolig följd.

Speciellt för Gotland är det omfattande bete som gässen åstadkommer. Det är i första hand vitkindad gås och grågås som svarar för detta bete. Under vår och höst men i viss mån även under sommaren betar stora mängder gäss på strandängarna. Gåsbetet påverkar vegetationen markant och ger en fin hävdgynnad vegetation. Gässen betar grässvålen mycket kort. På strandängar som inte betas av bondens betesdjur, begränsar gässen sitt bete till relativt små, mosaikartat insprängda arealer i närheten av stranden. De föredrar dock grässvål som hålls välbetad av nötboskap men betar då grässvålen mycket kortare än nötdjuren.

Välbetade havsstränder har en utvecklad **zonering i vegetationen.** Denna zonering upplöses i varierande grad vid igenväxning på grund av svag eller upphörd hävd. Zoneringen beskrivs bra i skriften "Havsstrandängar" utgiven av naturvårdsverket.

Ett vanligt förhållande på Gotland är att strandzoneringen inskränker sig till en hög tångvall med driftvegetation och innanför denna ett smalt stråk av övre landstrandvegetation. De gotländska havsstrandängarna består oftast till mycket ringa del av egentlig strandvegetation. Stranden utmärks från vegetationssynpunkt av regelbundna översvämningar. Eftersom skyddade vikar med finsediment är sällsynta på Gotland, finns sällan några vidsträckta strandängar. På flacka stränder, framför allt på ostkusten, finns gott om strandängar, men strandzonen blir relativt smal. Den öppna kusten gör dock att stormarnas saltstänk påverkar ganska stora strandnära områden. Betesmarkerna vid kusten sträcker sig i allmänhet långt innanför högsta högvattennivån. Naturtypen havsstrandäng omfattar alltså även vegetationstyper som inte finns på stranden. Dessa områden har naturligtvis olika karaktär beroende på vilken naturtyp som finns innanför strandängarna. På de flesta ställen befinner sig dessa områden ovanför strandzonen under långsam igenväxning och är av mindre intresse från naturvårdssynpunkt. Ett floristiskt intressant inslag är luddkrissla, som är karaktärsart för sådana marker.

3.1.2 Alvar

Alvar är en beteckning som innefattar flera ganska olika naturtypsvarianter och en mångfald vegetationstyper. Den främsta orsaken till variationen är skillnader i jordart och jordtäckets mäktighet. Generellt avser alvar marker där jordtäcket är tunt eller saknas.

På Gotland finns **hällmarksalvar** utan jordtäcke främst insprängt i glesa tallskogar i nordväst. Här förekommer också **karstalvar**, där kalkhällarna genomkorsas av djupa breda sprickor där miljön är mer normal för växterna. Här finns betesskydd och ett jordtäcke med stabilare fuktighetsförhållanden. Växttäcket på hällarna är mycket glest och består till stor del av mossor och lavar samt en del annueller och fetknoppsarter. Dessa marker kan i sig knappast ha haft någon större betydelse som betesmark men har ändå präglats av bete då de förekommer insprängda i skogar som har betats. På märgelsten utbildas ibland **märgelalvar** med ett tunt lerigt jordtäcke ovanpå kalkhällen. Märgelalvaren får en särpräglad men ganska artfattig vegetation. Stora ytor upptas av vad som har kallats kalkfukthed. Här domineras det glesa vegetationstäcket av fårsvingel, slankstarr och ärtstarr. Trots det glesa fältskiktet har dessa marker ofta en frodig buskvegetation. Detta är nog i många fall ett övergångsstadium på väg mot gles skog, eftersom betet ofta upphört på dessa mycket magra betesmarker. Framför allt på Sudret förekommer polygonmark på grusig mark med små högar av upp-

frysningsjord. Till sådan mark är "urtypen" för alvarhed av fårsvingeltyp knuten.

Flera växtgeografiskt intressanta isolerade förekomster av både nordliga fjällväxter och sydliga arter är knutna till alvarmark. Exempel på detta är fjällgröe och stenmalört. Den senare har sina huvudförekomster i saltrik mark på stäpperna i Sydosteuropa och Centralasien. Dessutom har flera av alvarens mest karaktäristiska lavar sin huvudutbredning i fjällen.

Många alvar upptas till stor del av artfattiga fuktängar dominerade av älväxing, ibland tillsammans med fårsvingel, slankstarr eller darrgräs. Dessa marker synes betesdjuren vanligen rata, och de hyser sällan någon artrikare flora. Större intresse tilldrar sig då små ytor med torrmarker som finns på små kullar med tjockare jordtäcke. De kan ha sitt ursprung i långtransporterade kalkfattiga moränstråk, strandbildningar av sand eller stråk av hårdare revkalk. Dessa partier med tjockare jordtäcke växer i dag i allmänhet igen med täta buskage eller tall, björk och oxel med flera småträd. Trots igenväxningen tillhör de öppna torrmarkspartier som återstår ändå de finaste partierna på dessa alvar. Beroende på underlaget hittar man här begränsade arealer alvarhedvegetation, torrängar och - på urlakad sand - ljunghedsfragment. Mer konventio- nella kalkfuktängar med rik, hävdgynnad flora kan också förekomma i anslutning till dessa kullar. Dessa fuktängar upptar jämförelsevis mycket små arealer och har troligen minskat i omfattning med avtagande hävd under de senaste decennierna.

Generellt är det uppenbart att buskvegetationen är på frammarsch på nästan alla alvar. Detta gäller även dem vars grässvål vittnar om relativt intensivt bete. På många ställen finns höga ogenomträngliga bestånd av enbuskar, medan andra områden invaderas av låga men nästan heltäckande slånbuskar som kryper nere i älväxingängarnas gräs.

På de buskrika alvaren finns ofta stor andel döda buskar. På vissa ställen förefaller det som om detta har orsakats av perioder av hårt betestryck, kanske intensiv fåravel, under 1960-talet. En annan trolig orsak till en stor andel döda buskar kan vara torka under extrema år. Det skulle i så fall innebära att dessa alvarpartier aldrig växer igen fullständigt. Många av alvarens små skogspartier är fullkomligt ogenomträngliga, eftersom träden vuxit upp i täta buskage. Buskarna står då ofta kvar under träden som taggiga skelett av en, slån och nypon.

Hotade arter som främst hittas på alvar är småtörel, toppjungfrulin, piggfrö, alvarveronika och klibbveronika. Gotländsk haverrot liksom flockarun förekommer i sprickor på karstalvar. Gotlandsstånds *Senecio jacobaea* ssp. *gotlandicus* växer på kalkhällar. I alvarvarianten av ängshavretorräng förekommer timjansnyltrot och hylsnejlika.

I naturvårdsverkets lista över hotade kärlväxter är även senblommande brudsporre *Gymnadenia conopsea* var. *densiflora* upptagen. Denna orkidé förekommer dock relativt allmänt i lite frodigare fuktängar på alvaren. Vi har därför vanligen inte brytt oss om att uppge den som hotad art i objektsbeskrivningarna. Den tycks tillhöra de växter som har en lång period av expansion efter upphörd hävd. Om marken på lång sikt blir bevuxen med tät skog, missgynnas den möjligen.

3.1.3 Buskrik utmark

Hur gränsdragningen mellan alvar och buskrik utmark skall göras är inte närmare preciserat i naturvårdsverkets inventeringshandbok. Generellt bör det vara så att alvaren har tunt jordtäcke med dålig dränering, medan buskrik ut-mark har tjockare jordtäcke med god dränering. På i stort sett alla alvar finns mindre arealer med tjockare jordtäcke. För den sakens skull är det inte rimligt att överallt ange två naturtyper, alvar och buskrik utmark. Andelen mark som har tjockt jordtäcke varierar på alvaren, och ofta förekommer typisk alvarmark i tät mosaik med tjockare jordtäcken. I sådana fall är det knappast meningsfullt att göra åtskillnad dem emellan. Vissa buskrika utmarksbeten på Gotland har dock alldeles för tjockt jordtäcke för att kunna kallas alvar.

Liksom på alvaren pågår i de buskrika utmarkerna en omfattande igenväxning med buskar och småträd. Här är det dock knappast något tvivel om att det till slut kommer att bli skog av dessa marker. Gotlands buskrika utmarker har alltså mycket gemensamt med alvaren men torrängar, framför allt ängshavretorräng, har mycket större betydelse medan fuktängar upptar mindre andel av arealen. Där de förekommer har de inte samma växelfuktiga karaktär som på alvaret. Alvarhedvegetation hittar man här i princip inte.

3.1.4 Betad skog

På Gotland är betad skog ganska vanligt förekommande. En del av de betade skogarna kan inte skiljas från icke betade skogar i IR-flygbilderna. Om de inte heller har registrerats i fält har de därför inte kommit med i inventeringen.

De skogar som tagits med i inventeringen är i regel sådana som inte har brukats med moderna skogsbruksmetoder; slutavverkning, markberedning etc.

Inventeringens indikatorarter är sådana som krävers öppna marker, och skuggtåliga arter har i stor utsträckning diskvalificerats vid urvalet. Exempel på skuggtåliga arter som på Gotland synes gynnade av skogsbete och i så fall skulle kunna fungera som indikatorarter just i slutna skogar är skogsviol och grönvit nattviol.

3.1.5 Andra öppna utmarksbeten

Nedan skall ljunghedar och sandgräshedar beskrivas. De förekommer på Gotland endast inom begränsade arealer.

3.1.5.1 Ljunghed

Ljunghed som naturtyp - alltså med lite större sammanhängande areal - är mycket sällsynt på Gotland men förekommer faktiskt. Jämförda med Västkustens och Skånes vidsträckta ljunghedar är de gotländska förstås små, som störst några hektar.

Mera vanligt förekommande är att småstycken av ljunghedsvegetation finns insprängda i annan vegetation. Det brukar då ofta röra sig om kalkfattig, sandig mark. Detta förekommer både vid strandnära betesmarker och på alvar. Ljungdominerad vegetation förekommer ibland också fläckvis i näringsutarmade ängar

och hagmarker. Denna vegetation avviker dock mycket från ljunghedsvegetation och omnämns endast i de sammanfattande objektsbeskrivningarna.

3.1.5.2 Sandgräshed

Denna naturtyp utbildas på sandstränder som ett successionsstadium mot skog. I östra Skåne förekommer den också på övergivna sandiga åkermarker som betas. Dessa åkrar brukades endast vissa år med långa perioder av träda emellan. Eventuellt kan sandgräshedar förekomma på detta sätt också på Gotland. Sandgräshed utbildas på urlakad sand, och dess arter gynnas av måttliga rörelser i sanden på grund av blåst i kombination med glest växttäcke. Vid lätt bete blir sandgräshedarna mer stabila och successionen på stränderna kan bli mer utdragen eller stoppas helt. Blir slitaget för hårt får man i stället sanddrift och dynbildning. Successionen på stränderna börjar med dyngräsen (sandrör, strandråg och östersjörör) som tål att översandas men kräver näringsrika förhållanden i de driftpåverkade partierna närmast stranden. Innanför dyngräsen blir sanden allt mer urlakad och näringsfattig samtidigt som växttäcket blir mer slutet och sandens rörelser mindre. Här finns sandgräsheden. Fortgående urlakning och tätnande växttäcke med mer och mer renlavar och mossor förebådar skogens invandring. Vegetationen på Gotlands sandgräshedar utgörs uteslutande av sandgräshed av borsttåteltyp.

3.1.6 Betad sjöstrandäng

De gotländska sjöarna är mestadels grunda med mycket hög kalkhalt och låg planktonproduktion. Stränder av fastlandstyp med djupa ler- eller gyttjesediment är därför ovanliga. Strandängarna blir smalare och underlaget fastare. I dag finns mycket få betade insjöstränder kvar på Gotland. Av de kvarvarande kan nämnas de mycket fina och välbetade strandängarna på den östra sidan av Mjölhatteträsk. Där är strandremsan inte särskilt bred, och det underliggande jordlagret är tämligen grovkornigt. Vegetationen är på intet sätt exceptionell och består av gräs-/lågstarräng, där hundstarr, hirsstarr, agnsäv och blåtåtel är vanliga. Denna vegetation är någorlunda örtrik med till exempel gåsört, vattenmåra och ältranunkel av den småvuxna vätformen. Men även om inte vegetationen är särskilt anmärkningsvärd, hyser strandängarna ett mycket rikt fågelliv med stora mängder häckande vadarfåglar och simänder. Längs den södra stranden finns svagare betad strand på bleke. Här växer täta agbestånd i själva strandkanten, och längre upp finns gräs- och halvgräsdominerad vegetation med ruggar av ag. Hundstarr, hirsstarr, älväxing och agnsäv är vanliga, och bland de relativt fåtaliga örterna märks ängsnycklar, åkermynta och spikblad. Ängsruta förekommer också.

3.1.7 Hagmark

I denna inventering används ordet hage för att beteckna betesmark på den gamla inägomarken, vilket i princip innebär betade före detta ängar och ibland isolerade förekomster av magrare mark nära gamla gårdslägen. På Gotland används ordet dock oftast i en annan betydelse, nämligen om gamla tiders betesmarker i skogen.

Vegetationen i hagmarkerna ansluter således till ängarnas vegetation men är mindre artrik och mer gräsdominerad. Två örter som dock ofta finns kvar i rikt

mått är ängsvädd och rödklint, som blir mycket framträdande i hagar som betats under lång tid. De flesta hagmarkerna är dessvärre antingen gödslade, igenväxta med taggbuskar eller igenväxta till lövskog. Den ovan beskrivna vegetationen är därför mindre vanlig än man kan tro.

Ett annat problem i hagmarkerna är stödutfodring. Det kväve som finns bundet i det tillförda fodret hamnar med djurens spillning i hagens mark, vilket leder till viss gödsling. Samma effekt kan man för övrigt få om naturbetesmarker sambetas med gödslade vallar. Sådana lätta gödslingseffekter leder till utarmning av den hävdgynnade floran. Endast ett fåtal av våra indikatorarter blir kvar (se vidare avsnitt 3.1.0). Däremot får man en kraftig ökning av vissa arter som är gynnade eller indifferenta till gödsling. Arter som vid rik förekomst brukar indikera lätta gödslingseffekter är svartkämpar, brunört, humlelusern och tusensköna.

3.1.8 Slagen havsstrandäng

Av denna naturtyp finns i dag bara ett exempel kvar på Gotland. Marker med liknande karaktär finns på andra håll men är ej hävdade. Den aktuella strandängen ligger i Anga. Gräset växer på ett lager av gammal torr, halvmultnad tång vilket ger ett mjukt, sviktande underlag. Slåttern berör ej de våta strandnära partierna, och vid själva strandzonen finns breda och höga driftvallar med tät, hög driftvegetation och en del vass. De slagna delarna ligger någon meter över havsytan, och havsvattnets inverkan på vegetationen är sannolikt liten. Strandängen har gödslats med handelsgödsel, varvid en av Sveriges rikaste förekomster av späd ögontröst försvann. I dag är vegetationen måttligt örtrik med bland annat tämligen rikligt med salepsrot.

På betade havsstrandängar hittar man ibland slåttergynnade arter som kärrvial och ängsruta. Kanske har man då att göra med före detta slagna havsstrandängar.

3.1.9 Träd- och buskbärande äng; änge

På Gotland finns en stark tradition att hålla träd- och buskbärande ängar i hävd, och i jämförelse med andra landsändar finns fortfarande mycket hävdad ängsmark kvar. Denna tradition har främst en kulturhistorisk drivkraft, och kunskapen om ängsflorans behov har inte alltid varit så stor hos dem som sköter ängarnad. Många av ängarna är gödslade med mer eller mindre förstörd flora som följd. Igenväxning är också ett vanligt problem med följd att lundflora dominerar fältskiktet.

Frågan om hur tätt träd- och buskskiktet var förr i ängarna är dock föremål för skilda uppfattningar, mer om detta i kap. 5.3.1.2. Den gammaldags hävden innebar i vart fall att många trädkronor genom regelbunden klappning var föga skuggande. På bilder från sekelskiftets Lau ser man att många av hasselbuskarna också var tuktade, sällan mer än manshöga. Vidare finner man ibland tecken på att ekarna varit stamkvistade för att släppa ner ljus till grässvålen. Inget av dessa moment utförs i dag annat än undantagsvis, och man får räkna med att ängarna är mycket skuggigare i dag än vad de var för 150 år sedan, detta oavsett om avståndet mellan träd och buskar är det samma. I de många fall då man inte har resurser att regelbundet utföra alla ängshävdens arbetsmoment måste man därför glesa ut träd- och buskskiktet om en genuin ängsflora skall ha chans att leva kvar. Detta visas tydligt av de många klappningar som under 1970-talet utfördes

som beredskapsarbete. I dag har dessa träd återfått en stor krona, och på många ställen råder helskugga under de täta bestånden av unga klappade askar. Ett annat inslag i den traditionella hävden som oftast inte ingår i dagens ängshävd är efterbete.

Resultatet av att ängarna blir skuggigare är att högvuxna lundgräs, skogsstarr, myska, skogsknipprot och tvåblad med flera tar över efter en betydligt artrikare ängsvegetation i solöppna lägen.

De kvarvarande ängarna ligger i allmänhet på goda jordar, och **örtrik friskäng** är den helt dominerande vegetationstypen i solöppna lägen. Fuktiga partier i ängarna lämnas ofta utan slåtter, men när de hävdas trängs den annars dominanta älgörten tillbaka. Man får en artrik, otuvad vegetation, där ängsruta och kärrvial utgör intressanta men tämligen sparsamt förekommande inslag. Det är också i fuktigare partier som man hittar hartmanstarr, ett sällsynt halvgräs som nästan helt är knutet till slåtterängar. I de torra ängar som ännu finns kvar har bland annat brudbröd, slåtterfibbla, solvända och buskviol stark ställning.

Hotade arter som är mer eller mindre hårt knutna till ängarna är flockarun, hartmanstarr och de ovan nämnda tidigblommande ögontröstvariteterna, tidigblommande brudsporre och tidigblommande höskallra. Flockarun är på Gotland i motsats till på fastlandet mer frekvent på ohävdade hällmarksalvar.

3.1.10 Indikatorarter

I den blankett vi använt för inventeringen på Gotland har en lista satts upp med sådana växtarter som i hög grad indikerar hävd. Dessa växter benämns indikatorarter. Här skall nämnas något om en del erfarenheter av de olika arternas värde som indikatorer. I övrigt hänvisas till avsnitt 6.3.2.

Några av arterna är mycket vanliga på Gotland, och även om de är gynnade av hävd är de vanliga också i många ohävdade miljöer. Sådana arter är brudbröd, darrgräs och vildlin. Motsvarande gäller för svinrot, som lokalt förekommer rikligt i glesa ängstallskogar som inte varit hävdade på länge. Svinrot är dock inte så vanlig som de övriga tre arterna.

Andra vanliga hävdindikerande arter som tycks vara snabba på att återkolonisera betade före detta åkermarker som inte gödslats är backtimjan och småfingerört. Dessa arter indikerar med andra ord inte ensamma någon större hävdkontinuitet.

Flera arter är också sådana som blommar upp vid svag hävd eller strax efter att hävden har upphört. Detta gäller för solvända samt åtminstone i betesmarker även för blodnäva, skogsklöver och buskviol. I solvändans fall skall det nämnas att den tål hårt kaninbete alldeles utmärkt. Den och axveronika verkar starkt gynnade av kaninbete och blir ofta dominerande på marker som betas hårt av kaniner.

Flera av arterna har också visat sig tåla lättare gödsling. Framför allt gäller det jordtistel, som tål ganska mycket gödning och verkar direkt gynnad därav. Även blåklocka och bockrot tål viss gödning om än inte lika stark. Strandmalört kan man hitta dels i skonor på välbetade strandängar, dels i rator på driftvallarna.

Några arter är skuggtåliga och vissa av dem indikerar hävd kanske bara under soliga förhållanden. Brudbröd, svinrot, buskviol, gullviva, knägräs och loppstarr kan vara rikliga även i sluten skog.

Avslutningsvis skall sägas något om slåtterindikerande arter. På Gotland är det lite svårt att finna riktigt bra slåtterindikatorer i det material vi haft tillgängligt vid arturvalet (se vidare avsnitt 6.3.2). Av de arter som finns i vår lista anses följande vara slåtterindikerande:

slåtterblomma (endast tidigblommande former)
blodtopp (endast tidigblommande former)
gullviva
korskovall
slåtterfibbla
svinrot
klasefibbla
nålstarr
kärrvial
brudsporre (endast tidigblommande former)

Det finns dock flera viktiga begränsningar som man måste ha i åtanke. Blodtopp finns endast inom ett begränsat område på östra Gotland. Av denna art finns dessutom en senblommande vätform utan indikatorvärde. Gullviva är vanlig under tämligen växlande förhållanden men blir ofta mycket riklig i slåttermarker. Slåtterfibbla har liknande förekomst även om den inte är riktigt lika vanlig som gullviva. Riklig blir den främst i torra slåttermarker. Brud- sporre har liksom blodtopp en senblommande form som trivs bäst i ohävdade miljöer. Den får inte blandas ihop med den slåttergynnade formen.

Sannolikt är även buskviol en utmärkt slåtterindikator i torra ängar, gärna i halvskugga. Den blir här minst lika vanlig som vid upphörd hävd.

Dessutom är några av de hotade arterna någorlunda vanliga just i ängen och utmärkta slåtterindikatorer. Framför allt är tidigblommande höskallra vanlig i ängarna. Späd och svensk ögontröst är sällsyntare men goda indikatorer när de förekommer. Hartmanstarr förekommer på Gotland främst i ängar och svagt betade hagmarker. I sådana marker kan den ibland vara beståndsbildande. Flockarun förekommer på Gotland ofta på ohävdade ståndorter på hällmarksalvar men klarar sig också i ängar och svagt betade hagmarker. Den förefaller däremot vara känslig för bete.

3.1.11 Kryptogamfloran

Svampfloran i hävdade marker är än mer särpräglad än kärlväxtfloran. Den är mycket artrik, och artrikedomen gynnas av brist på kväve och mineralnäringsämnen. Svampfloran är betydligt sämre känd än kärlväxtfloran, och arterna i de släkten som är intressantast är svåra att identifiera. Vaxskivlingar, rödskivlingar, jordtungor och fingersvampar är grupper med många hävdgynnade arter. Bland dem finns ett stort antal hotade arter.

I denna inventering har vi inte använt vare sig svampar som indikatorer eller eftersökt dem för deras egen skull. I stora drag sammanfaller deras miljökrav med den hävdgynnade kärlväxtflorans, men det är inte alltid de rikare lokalerna för respektive grupp sammanfaller. Värderingen av objektens naturvärde kan alltså

bli lite annorlunda om man i framtiden studerar svampfloran i naturliga fodermarker.

Liknande förhållanden gäller för lavfloran i hagmarker och träd- och buskbärande ängar. Preliminära resultat från inventeringar av lavfloran i gotländska ängen visar att ängshävden har gynnat en artrik lavflora med goda förekomster för flera hotade lavarter. (Projekt hotade lavar i ädellövskog. A Nordin, R Sundin och G Thor.) Här är det fråga om lavar som växer på trädens bark, och de tycks inte påverkas av gödsling av fältskiktet. För lavflorans vidkommande kan alltså stora naturvärden dölja sig i ängar och hagar som i denna inventering fått en låg klassning eller helt enkelt inte inventerats på grund av att de varit alltför starkt gödslade.

En rik och särpräglad lavflora finns också på steniga alvarmarker. Dessa lavar trivs bäst i öppna vegetationsfattiga marker och har med stor sannolikhet missgynnats av minskat bete på alvaren. Bland dessa lavarter finns också några hotade arter.

3.2 VEGETATIONSTYPER

3.2.1 Havsstrandäng

Av de i objektbeskrivningarna använda vegetationstyperna på havsstranden är det den övre landstrandvegetationen som tillsammans med skonorna är intressantast från inventeringens synpunkt.

På Gotland är det främst **övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp** (4121) som är aktuell. Övre landstrandvegetationen är i allmänhet den artrikaste vegetationen på strandängen, och den är också ofta betesdjurens favorit. Vanliga inslag på artrika gotländska varianter som avviker från typbesk- rivningen är segstarr och glesstarr liksom mer ovanligt spikblad och ängsnycklar med flera orkidéer. Allra vanligaste dominanten är krypven följd av salttåg och gulkämpar. I blanketterna finns också **strandmalörttyp** (4122) medtagen. Detta är en västkustspecialitet, och något liknande förekommer sannolikt inte på Gotland. Västkustens och Gotlands strandmalörter tillhör olika underarter och har olika uppträdande. På gotländska strandängar förekommer strandmalört dels i skonor, dels på driftvallar, någon gång även i driftpåverkad övre landstrandvegetation av salttåg/rödsvingeltyp. Detta gör dock inte vegetationstypen till strandmalörttyp. Under inventeringen har begreppet använts för att beteckna den mycket karaktäristiska och sannolikt starkt hävdgynnade skonvegetation som domineras av strandmalört.

En specialitet på Gotlands övre landstrand är **axag-/knappagtypen** (4125) där axag eller knappag dominerar tillsammans med blåtåtel. Det är med andra ord källkärrsvegetation som ibland översvämmas av havsvatten. Översvämningarna tycks ha marginella effekter på vegetationen. Typen har mycket begränsad utbredning.

Nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp (4141) hittar man mer sällan. Kanske beror det på att denna del av stranden på Gotlands öppna kuster oftast täcks av breda driftvallar.

På flacka gotländska stränder är det vanligt med grunda bäcken med **skonvegetation.** Betesdjurens tramp och hög salthalt slår ut annan vegetation och ger plats åt glesa mattor av salttåliga, låga örter. Vegetation som gränsar till fina skonor tillhör de artrikaste exemplen på övre landstrandvegetation. Den vanligaste typen av skonvegetation på Gotland är den av **glasörttyp** (4152). I "Vegetationstyper i Norden" uppges denna ha liten utbredning och vara sällsynt i Östersjöområdet. Viktiga avvikelser från typbeskrivningens karaktärsarter är att saltmålla är mycket sällsynt på Gotland. Vegetationstypen uppges vidare vara instabil och endast upprätthållas under konstant miljötryck, t ex hårt bete.

I gotländska skonor kan man hitta landstrandvegetation som domineras av saltgräs och krypven och där ofta gulkämpar och havssälting är rikliga. Denna vegetationstyp har under inventeringen benämnts **nedre landstrandvegetation av revigt saltgrästyp** (4131). Andra varianter av skonvegetation kan domineras starkt av strandmalört. En mycket speciell variant av skonvegetation med liten utbredning består av ungefär lika delar kustarun, segstarr och glesstarr.

Vegetationen på **vattenstranden** (under medelvattenståndet) är oftast dåligt utvecklad på Gotlands stränder. I skyddade lägen finns här också vassbälten, men vanligen inskränker sig denna zon till ett smalt bälte med havssäv och blåsäv eller så uteblir den helt. Enligt "Vegetationstyper i Norden" ersätts denna vegetationstyp (**havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp** 4211) av **havskortskottsvegetation av dvärgsävtyp** (4221) vid hårt betestryck.

3.2.2 Rished

Rished av örtrik ljungtyp (5116) är en östlig ljunghedstyp som förekommer i Östersjölandskapen. Det är den på Gotland vanligaste rishedstypen. Den finns främst på sand i torrare klimat och på jordar med lite högre basmättnadsgrad än de västsvenska ljunghedarna. Ofta övergår vegetationen på sandkullarnas sluttningar i kalkfuktäng, så att kärrknipprot, kustarun, majviva m m kan finnas insprängt i ljungmattorna. Avvikelser från typbeskrivningen består annars främst i att backsippa inte tillhör karaktärsarterna. (På Gotland förekommer denna art endast sällsynt som den för Gotland unika underarten gotlandssippa.)

Rished av sandristyp (5113) förekommer endast sällsynt längs sandiga kustavsnitt och saknar på Gotland flera karaktäristiska västkustarter, till exempel kråkbär som tillhör dominanterna i de västskandinaviska förekomsterna. Karaktäristiskt är dock det stora inslaget av lavar av släktet *Cladonia*.

I naturvårdsverkets inventeringshandbok har **rished av blåbär/lingontyp** lagts till. På Gotland förekommer den knappast på det i handboken beskrivna sättet: i ek- och björkhagar på fattiga moräner. Fältskikt av liknande karaktär hittar man dock ibland i välbetade barrskogar på sand. Kruståtel dominerar en tämligen tät grässvål med en del mossor. Fläckvis förekommer rikligt med blåbär- och lingonris.

3.2.3 Gräshed

Enligt "Vegetationstyper i Norden" övergår vissa ljunghedar vid hårt hävdtryck i **gräshed av rödventyp** (5131). Det skall också finnas former som ansluter till örtrik ljunghed. I de gotländska formerna av örtrik ljunghed får man vid stark hävd ett torrängsliknande, artrikt samhälle med fläckar av ljung. Denna vegeta-

tionstyp har i inventeringen benämnts rödvenhed. Den har egenskapen att vara rödvendominerad, art- och örtrik samt rik på mossor och lavar. Sannolikt är den starkt hävdberoende och upptar liten areal.

På större strandbildningar med starkt urlakad kvartssand kan man också hitta fuktiga till friska ängar dominerade av stagg, där knägräs, darrgräs och vårbrodd kan ha stark ställning. Fuktigare exempel på detta har vi ibland kallat **stagghed** (5132) trots att de naturligtvis saknar rader av västsvenska karaktärsarter som granspira, klockljung och borsttåg med mera.

Sandgräshedarna utgörs på Gotland av endast en vegetationstyp **sandgräshed av borsttåteltyp** (5141). De gotländska förekomsterna är nordostliga utposter jämfört med typbeskrivningen, och några av de annars typiska karaktärsarterna, sandkrassing och hedblomster, är sällsynta.

3.2.4 Alvarhed

Alvarhedvegetationen (hällmarkstyp och fårsvingelalvartyp 5151 & 5152) har inga speciellt gotländska karaktärsdrag så när som på några få arter som saknas eller är mycket ovanligare än på Öland, där typbeskrivningarna är gjorda. På hällmarksalvaren är alvarkösa en stor raritet, och på fårsvingelalvaren är bågsvingel, *Festuca oelandica*, sällsynt medan ölandssolvända saknas helt.

Märgelalvarens mest typiska vegetation har i den använda metodiken inte givits något namn. I andra sammanhang har den kallats kalkfukthed, vilket är ett bra namn. Denna vegetation har i objektsbeskrivningarna innefattats i alvarhed av fårsvingeltyp (5152). Ofta har det i den sammanfattande beskrivningen angetts att det är "kalkfukthed" som döljer sig under den använda vegetationstypsbeteckningen. Kalkfuktheden kännetecknas av sitt mycket glesa växttäcke dominerat av fårsvingel. Andra karaktäristiska inslag kan vara småfingerört och spåtistel samt pimpinell som kan förekomma rikligt på vissa ställen. På hårt betade märgelalvar kan man ibland hitta tämligen rikligt med dvärgarun. Till skillnad från typisk fårsvingelalvarhed har kalkfuktheden ett obetydligt inslag av mossor och lavar.

3.2.5 Torräng

Den vanligaste torrängstypen på Gotland är **örtrik ängshavretyp** (5213). Liksom i fallet kalkfuktäng är detta en beteckning som fått omfatta en mångfald varianter, i detta fall av kalkpräglade torrängar. Endast en mindre andel av dessa varianter är så artrika som typbeskrivningen anger. Dels finns degenererade typer i igenväxningssituationer eller med lätta gödseleffekter, dels finns ofta ganska artfattig vegetation men med samma arter som dominerar i klassisk ängshavretorräng. Så är fallet på till exempel märgliga underlag. Det är också vanligt att knylhavre, mellanlusern, pukvete, oxtunga med flera ohävds- och vägkantsväxter vandrar in och blir dominanta i ohävdade ängshavretorrängar. Av regionala särdrag hos mer typiska former skall nämnas att den i typbeskrivningen som dominant angivna rödkämpen är ovanlig på Gotland. Ängshavretorrängar förekommer i många olika naturtyper men är vanligast på alvar och buskrik utmark.

Av andra torrängstyper hittar man mest övergångsformer mellan örtrik ängshavretorräng och **torräng av fårsvingeltyp** (5212). Den förekommer främst på

stråk av långtransporterad urbergsmorän. Vanligen finns dock klara drag av kalkpåverkan, och vissa arter, såsom ärenpris och gökärt, hittar man sällan. Ibland tycks det som om vegetationstypen förekommer som en effekt av svag gödsling, när svartkämpar, blåklocka, röllika, bockrot och gulmåra förekommer rikligare än man annars finner på Gotland.

I **alvarvarianten av ängshavretorräng** (5213 B) saknas på Gotland alvarmalört, öländsk fjällnejlika och ullranunkel, medan fältvedel har en enda förekomst. Denna vegetationstyp förekommer på någorlunda finkornigt kalkklapper, kalkrikt isälvsgrus och måttligt mäktiga strandvallar av sand. Med stigande mäktighet på sand, går urlakningen allt längre och vegetationen övergår ofta till normalvarianten, torräng av ängshavretyp (5213), och inte sällan även till torräng av fårsvingeltyp (5212).

3.2.6 Friskäng

En vanlig vegetationstyp i ängar och hagmarker är **örtrik friskäng.** Denna vegetationstyp finns inte beskriven i "Vegetationstyper i Norden" utan har lagts till i naturvårdsverkets inventeringshandbok. Dess gotländska utformning är i jämförelse med denna beskrivning kalkpräglad med exempelvis vildlin, darrgräs och orkidéer i rikt mått. Rikedom på ängsvädd och rödklint utmärker också många ängar, medan typbeskrivningens gökärt, åkervädd, vårfingerört och rödkämpar är ovanliga. Ormrot finns inte alls på ön. Välutvecklade slåttergrässvålar är i allmänhet mycket artrika, och enskilda arter dominerar sällan mer än mindre fläckar. Bland de arter som kan vara dominanta skall nämnas höskallra, svinrot och luddtåtel. Den senare är sannolikt inte ursprunglig på Gotland utan införd med gräsfrö för att förbättra ängarnas avkastning. I ängarna förekommer tidigblommande former av vilka flera arter är beroende av slåtter för sin överlevnad. Vidare finns i ängarna många arter vars normala växtmiljö är helt annorlunda och i många fall inte finns eller är mycket ovanlig på Gotland. Exempel på det förra är späd ögontröst och svensk ögontröst samt tidigblommande former av höskallra och brudsporre. Blodtopp har en ängsform som endast förekommer på östra Gotland.

Utanför slåtterängarna och en del betade skogar är friska marker ovanliga i gotländska naturliga fodermarker. Detta gäller åtminstone de friskängstyper som finns beskrivna i "Vegetationstyper i Norden". Man hittar däremot ofta ett slags **övergångsform mellan älväxingdominerad kalkfuktäng och ängshavretorräng.** Den årstidsberoende variationen i markfuktighet är här förmodligen större än vad den brukar vara i friskängar. I denna övergångsform växer älväxingen inte alls så tuvad som i fuktängar. Även om den är mycket riklig är den inte heller så dominerande som i fuktängarna. Troligen betas älv- äxing i större utsträckning i denna miljö än i fuktängar. Dessa "friskängar" är artrikare än de älväxingdominerade fuktängarna, men man hittar inga påfallande artrika utformningar som man kan göra i ängshavretorrängar. I objektsbeskrivningarna finns denna vegetation inte separat redovisad. Ibland finns den i standardinformationen angiven som **friskäng** (522) ospecificerat eller så är både kalkfuktäng (5234) och ängshavretorräng (5213) angivna utan att någondera nödvändigtvis förekommer i ren form. I de sammanfattande beskrivningarna finns dessa friskängsförekomster ofta nämnda men inte med någon enhetlig nomenklatur.

3.2.7 Fuktäng

Typiskt för Gotland är att marken är mycket rik på kalk. Vidare gör klimatet och de grunda jordarna att extrem växelfuktighet är mycket vanlig. Många fuktängar står översvämmade under stora delar av vinterhalvåret men är fullkomligt snustorra under sommaren. I många fall utsätts de också för omfattande froströrelser under mildare vintrar. Vätarna är extremer i dessa avseenden, men de flesta fuktängar på Gotland har dessa egenskaper i högre grad än man vanligen finner på fastlandet.

Bakom objektsbeskrivningarnas beteckning **fuktäng av kalktyp** (5234) döljer sig en stor variation. De olika fuktängarna kan dock ganska lätt indelas i två huvudtyper, dels typbeskrivningens klassiska kalkfuktäng, dels en gräsrik, ganska artfattig fuktängstyp som domineras av älväxing. Kalkfuktäng anges i "Vegetationstyper i Norden" vara närstående artrika typer av gräs-/lågstarräng. Den karaktäriseras av närvaro av vildlin, älväxing och majviva. De båda förra arterna är mycket allmänna på Gotland och förekommer i många olika miljöer med växlande ljus- och fuktighetsförhållanden. På Gotland är därför endast majviva lämplig för att karaktärisera typbeskrivningens klassiska kalkfuktäng. Denna ört- och artrika vegetation med tät, mullrik grässvål och tämligen beständig fuktighet är heller inte vanlig på Gotland.

Kalkfuktängens andra huvudtyp är däremot öns absolut vanligaste fuktängstyp. Förutom älväxing kan darrgräs, slankstarr, fårsvingel eller blåtåtel vara vanliga. Det är en tämligen artfattig vegetation med få örter. Den täcker stora arealer, ofta på alvar men också i andra naturtyper. I beskrivningarnas löpande text har vi försökt ange vad som döljer sig bakom begreppet kalkfuktäng i respektive objekt. Älväxing-ängarna kallas ibland grunda kalkfuktängar. Det är då jordtäckets djup man talar om. Ibland talas om markfuktighetens beständighet; den klassiska kalkfuktängen är tämligen beständigt fuktig sommaren igenom, medan älväxingängen torkar ut under längre perioder. Örtrikedom respektive gräsdominans är beteckningar som ofta använts för att skilja kalkfuktängens huvudtyper åt. Vid svag eller ingen hävd tenderar också den klassiska typen att bli örtfattig och gräsdominerad. Här är dock blåtåtel det vanligaste gräset. Örtrika kalkfuktängar är omtyckta betesmarker, medan älväxing får stå mer eller mindre orörd tills betestrycket är mycket högt. I älv-äxingängarnas torrare varianter finns rikligt med fårsvingel och slankstarr. I extremt växelfuktiga varianter, sannolikt med långvariga översvämningsperioder, kan älväxing försvinna, och fårsvingel, slankstarr och rödven bilda ett glest växttäcke. Detta utgör något slags gränsland mellan kalkfuktäng, alvarhed och vät och det har antagligen betecknats något olika av de olika inventerarna.

På södra Gotland är det vanligt att örtfattiga kalkfuktängar domineras av luddstarr. Denna art blir ovanligare ju längre norrut på ön man kommer, men luddstarrdominerad kalkfuktäng förekommer här och var åtminstone upp till de centrala skogsområdena.

Som antytts ovan är älväxing känslig för långvariga översvämningar. Arten saknas till exempel ofta i små sänkor i älväxingängarna. I de fall dessa har en mer beständig markfuktighet än vad som beskrivits ovan, får man en tät vegetation av gräs och låga starrarter. Denna vegetationstyp har benämnts **fuktäng av gräs-/lågstarrtyp** (5233) i inventeringen. I detta fall verkar det vara fuktighetsförhållanden snarare än kalkhalten som utgör skillnad mellan kalkfuktäng och gräs-/lågstarräng. Typbeskrivningen säger att gräs-/lågstarräng är mycket hävdberoende vilket nog inte är lika uttalat för den ovan beskrivna vegetationen. I

denna vegetation växer dvärgviol, och det brukar också kunna löna sig att leta efter ormtunga. Vidare kan man hitta oerhört rika bestånd av sumpgentiana.

Artrik gräs-/lågstarräng (5433 B) finns med som alternativ i inventeringsblanketterna. Vegetationstypen har använts för att beskriva vegetation som ansluter till kalkfuktäng men saknar karaktärsarter som älväxing, vidlin och majviva.

Fuktäng av högörttyp har ofta använts för att benämna fuktigare delar av ängar och hagar där marken i övrigt bär örtrik friskäng. Där dominerar älgört. Enligt "Vegetationstyper i Norden" är högörtfuktäng en igenväxningsfas av tuvtåtelfuktäng, vilket alltså inte är fallet med huvuddelen av våra högörtängar.

Tuvtåtelfuktäng (5231) liksom klassiska högörtängar och gräs-/lågstarrängar hittar man nästan bara på sand. Det är då i allmänhet fråga om större strandbildningar med urlakad kvartssand.

Till slut skall sägas något om **vätar**. De djupaste vätarna med relativt kort uttorkningsperiod växer igen med ag när betet upphör. I hävdat tillstånd finns här endast mycket glest spridd vegetation på naken bleke. Ur vegetationssynpunkt är dock vätar ett vidsträckt begrepp. Många vätar skulle förmodligen aldrig växa igen med skog om de fick stå ohävdade, men man kan förmoda att vegetationen skulle förändras på artnivå även om det skulle se oförändrat ut på håll. Beroende på hur långvariga översvämningarna är varierar vegetationen i vätarna från de nästan vegetationsfria blekefälten till de ovan beskrivna gräs-/lågstarrängarna. Till vätarnas flora hör flera speciella varieteter och underarter så som vätögontröst, en småvuxen form av ältranunkel och alvaragnsäv. I vätar finns också en av blodtoppens två former. En annan vätväxt är lökgamander som växer i vätarnas grundare delar med tätare vegetation.

3.3 HOTADE ARTER

Förutom de hotade kärlväxtarter som nämns i naturtypsbeskrivningarna i avsnitt 3.1 skall vi här nämna några hotade kryptogamer som har förekomster i kulturformade marker på Gotland. Den enda svenska lokalen för askticka Perenniporia fraxinea finns i en hagmark i Klinte socken och en förekomst för den mycket sällsynta jättelaven *Lobaria amplissima* finns i ett betat änge i Etelhem. Detta är den enda förekomsten på Gotland och i landet i övrigt finns ett fåtal förekomster i västra Sverige. De senare är hårt trängda av luftföroreningar. Dessa båda lokaler har naturligtvis mycket stort skyddsvärde.
Preliminära resultat av undersökningar av lavfloran i gotländska ängen har visat att dessa hyser förhållandevis rika förekomster av ett flertal hotade lavarter som i landet i övrigt är betydligt mer sällsynta. Ängshävden kan kanske därmed hjälpa till att bevara livskraftiga populationer av arter som i landet i övrigt går en mer tvivelaktig framtid till mötes.

Följande arter hotade lavar har hittats av Projekt hotade lavar i ädellövskog. Uppgiterna är preliminära.

Hotkategori 1, akut hotade arter

Chaenotheca hispidula, parknållav
Lecanactis amylacea, gammelekslav
Opegrapha ochrocheila

Hotkategori 2, sårbara arter

Bacidia rosella
Bactrospora corticola, liten sönderfallslav
Biatorella monasteriensis
Caloplaca lucifiga, skuggorangelav
Collema occultatum
Gyalecta truncigena
Schismatomma abietinum, rosa eklav

Hotkategori 3, sällsynta arter

Acrocordia cavata
Caloplaca chrysopthalma, alléorangelav
Gyalecta flotowii
Opegrapha viridis, olivklotterlav
Opegrapha sorediifera

Hotkategori 4, hänsynskrävande arter

Arthonia impolita, matt pricklav
Arthonia spadicea
Catinaria grossa, ädellav
Gyalecta ulmi, almlav
Opegrapha vermicellifera, stiftklotterlav
Phaeophyscia endophoenicia, skuggkranslav
Schismatomma decolorans, grå eklav

4 FAUNA

Här skall vi endast mycket ytligt beröra faunan i de kulturformade markerna och begränsa oss till havsstrandängarnas fåglar.

Gotlands strandängar har stor betydelse för fågelfaunan. Stora mängder fåglar - gäss, änder, vadare m m - rastar på dessa marker under vår- och höstflyttningen. Strandängarna är också viktiga häckningsbiotoper för många fåglar. Hävdade strandängar har betydligt större kvaliteter med tätare populationer och fler arter än ohävdade. Mer utförligt kan man läsa om detta i boken "Havsstrandängar" utgiven av naturvårdsverket.

Det är värt att påpeka att Gotland hyser en förhållandevis stor del av Sveriges strandängsareal. Hävden av Gotlands strandängar har därför stor betydelse för de sydsvenska populationerna av flera vadararter (bl.a. kärrsnäppa, rödspov, brushane och skärfläcka), simänder med mera. Stora arealer strandäng ingår i det internationellt värdefulla våtmarksområdet Gotlands ostkust, som har en sammanlagd areal av mer än 4000 hektar och omfattar bl a. Faludden, Grötlingboudd med Grötlingboholme, Rone Ytterholme, Laus holmar och Skenholmen.

På de karga utmarkerna är orre, trädlärka, lärkfalk och ljungpipare karaktärsarter. I de öppna lövängarna häckar halsbandsflugsnappare, stenknäck, nötväcka och kattuggla.

5 HISTORIA

5.1 JORDBRUKETS HISTORIA PÅ GOTLAND

Det främsta syftet med detta avsnitt om det gotländska jordbrukets historia är att ge den historiska bakgrunden till de marker som Ängs- och hagmarksinventeringen är inriktad på. Vi ägnar därför utmarksbeten och slåtterängar det största intresset. Förändringar under historiens gång får stå tillbaka för en beskrivning av det generella brukningssystem som var dominerande från järnåldern fram till 1800-talet. I första hand presenteras de viktigaste kunskaperna dels om det gotländska landskapets utseende före 1800-talets stora förändringar, dels om de brukningsmetoder som formade detta landskap.

Till att börja med skall några ord och uttryck som används i den fortsatta framställningen förklaras. Bondens marker var i hela Nordeuropa uppdelade i två generella delar, **inäga** och **utmark.** Bebyggelsen placerades så att man hade nära till de mest arbetskrävande markerna, åkrar och slåtterängar. Dessa måste skyddas mot betesdjuren och var därför noggrant inhägnade. Åkrar och ängar utgjorde alltså tillsammans inägorna.

Utmarken var betesmark som låg längre bort från gården, på sämre jordar med barrskog och alvarmarker. Dessa marker nyttjades från början gemensamt av alla gårdar i socknen och var då inte inhägnade.

För att undvika onödig förvirring är det också på sin plats med en förklaring av olika innebörder av ordet **äng**. Den ursprungliga betydelsen är liktydig med slättermark. Så använder vi ordet här. Men vi använder det också som ett biologiskt fackuttryck som beteckning på vissa vegetationstyper. Vegetation innebär växttäckets utformning. Äng betyder i detta sammanhang ett gräs- och örtdominerat växtsamhälle utan ris. Mossor och lavar har liten utbredning i ängsvegetationen. I vardagligt tal kan äng betyda snart sagt vilket slags öppna gräsmarker som helst.

Gotlands jordbrukshistoria skiljer sig i ett viktigt avseende från övriga Nordeuropas. Här finns nämligen inga bevis för ett gemensamt brukande av inägomarken. Varje gård skötte sin jord efter eget huvud. På andra håll har man slutit sig samman i byar med omfattande regelsystem för hur man tillsammans skall utföra och planera arbetet på inägorna. På Gotland var också bebyggelsen mer utspridd. Här och var fanns dock koncentrationer av gårdar längs stråk av goda åkerjordar, och så småningom ledde arvsdelning till att flera gårdar kom att ligga på samma plats. Dessa ansamlingar utgjorde dock inga byar i egentlig mening. Redan under yngre järnålder och tidig medeltid privatiserades - skiftades - också stora delar av de gemensamma utmarkerna. Delvis inhägnades denna privata utmark. Dessa hagar utgjordes av de delar av skogen som låg närmast inägorna. På Gotland har därför **hage** som begrepp en äldre historia och annan innebörd än i rikssspråket, där hage avser främst marker på inägorna, företrädesvis slåtterängar.

När de stora skiftesreformerna genomfördes på Gotland under andra hälften av 1800-talet, var i stort sett all utmark redan i enskild ägo. Före skiftet hade varje brukare dock sina ägor uppsplittrade på ett stort antal utspridda, små skiften. Detta förhållande var också ett viktigt motiv för skiftesreformerna. Staten försök-

te därför tvinga fram sådana också på Gotland. De mötte dock stort motstånd, och det dröjde betydligt längre innan de genomfördes här än inom de flesta andra delar av vårt land. Först med den senaste skiftesreformen, laga skifte, kom påtagliga förändringar som ledde till införande av nya brukningssystem. Under 1800-talets senare del gick å andra sidan förändringarna snabbare på Gotland än i övriga landet.

5.2 ÅKERBRUKET

I jämförelse med dagens förhållanden hade 1700-talets åkrar mycket liten utbredning. Åkerarealen begränsades främst av tillgången på gödningsmedel. Det var omöjligt att bedriva uthålligt åkerbruk utan regelbunden gödsling. Den gödsel man hade tillgång till var främst stallgödsel. Näringen i denna kom framför allt från slåttermarken via djurens vinterfoder. För att kunna försörja åkern med stallgödsel krävdes äng av mångdubbelt större areal än åkern. Ett annat viktigt gödningsmedel, främst i kustsocknar, var släke. Detta är ett gotländskt ord för ilandfluten tång, som innehåller mycket näring. Med växande befolkningsmängd ökade behovet av åkermark samtidigt som problemen med att förse den med gödsel blev allt större. Under tiden fram till laga skiftet blev åkrarnas areal ändå inte större än ängsmarkernas.

Under 1800-talet kom så helt nya jordbruksmetoder. Den verkligt stora expansionen av åkermarkens areal började på Gotland inte förrän vid mitten av 1800-talet (se vidare kapitel 5.5). Växtföljderna på åkrarna var enkla med ett fåtal grödor. Generellt brukar man tala om en utveckling från ensäde via tvåsäde till tresäde. Ensäde innebär att man odlar hela åkerytan varje år, tvåsäde halva åkerytan o. s. v. I tvåsädessystemet trädades åkern alltså vartannat år, medan tresäde innebär träda vart tredje år följt av ett år med höstsäd och därpå ett med vårsäd. I åkergärdena ingick också slåttermarker. Skötseln av slåttermarker i åkergärden blev annorlunda än skötseln av gärden med bara slåttermark. Se vidare kapitel 5.3.1.

På Gotland var både tvåsädes- och tresädesbruk ganska vanligt, ofta på samma gård. Tresäde dominerade i de centrala slättbygderna, medan tvåsäde var vanligare i bygder där boskapsskötseln var mer betydelsefull för försörjningen.

5.3 ÄNGSBRUKET

Slåttermarker utgjorde en stor del av inägorna fram till år 1900. De ängar som finns kvar i dag utgör nästan alltid en liten rest av en mångdubbelt större äng i gången tid.

De ängar som i första hand har behållits in i vår tid är träd- och buskbärande ängar på hårdvall. **Hårdvall** innebär fastmark där grundvattnet under sommarhalvåret inte kommer upp till markytan. Markförhållandena är i hårdvallarna därför torr till frisk. Fuktigare marker kallades **sidvall.** Tidigare avsåg detta ord sluttande mark där grundvatten tidvis springer fram men tack vare sluttningen aldrig blir stillastående. Med tiden kom dock sidvallsäng att betyda våt och fuktig mark i största allmänhet. Även blöta marker med stillastående vatten och till och med myr med torvjord kom att kallas sidvall.
Myrslåtter tillhörde de viktigaste sätten att bruka de nu utdikade myrarna. Liknande vegetation fanns också i ganska stor utsträckning i små kärr utspridda i de

träd- och buskbärande ängarna och de slogs naturligtvis också. **Havsstrandängar** har också utnyttjats för slåtter.

Slåttermarkerna gödslades aldrig. I stället bortfördes ständigt de näringsämnen som fanns bundna i höet. Det innebar att slåttermarkerna sakta men säkert blev allt mer utmagrade. Detta var naturligtvis ett allvarligt problem för människorna som brukade jorden, men det gynnade en artrik flora. Just denna näringsfattigdom är en av de viktigaste faktorerna bakom den stora artrikedom som gör ängarna så viktiga från naturvårdssynpunkt.

5.3.1 Hårdvallsäng

Gotland har med rätta rykte om sig att ha ovanligt mycket av det gamla kulturlandskapet bevarat. Det mest kända exemplet på detta är de många ännu hävdade ängarna. Dessa är nästan uteslutande representerade av träd- och buskbärande ängar på hårdvall. Skötseln av denna ängstyp var arbetskrävande och omfattade en rad moment. Det har endast i vissa fall varit möjligt att upprätthålla alla dessa moment på ett genuint sätt i de bevarade ängarna. Efterbete förekommer bara i en del av ängarna, och när man klappar sker det nästan alltid med för långa intervall.

5.3.1.1 Ängshävden

För att hindra att grässvålen kvävs av nedfallna löv och för att inte i onödan slöa liarna vid slåttern började man säsongens arbete i änget med att **faga.** Detta innebar att man räfsade bort löv och pinnar och brände dem. Man väntade tills vårens örter börjat spira och lyft upp löv och kvistar en liten bit över markytan. Vitsippan kallas på Gotland fagningsblomma och när denna stod i blom var det dags att faga änget.

Nästa arbetsmoment i änget var själva **slåttern.** Bristen på foder gjorde att man väntade längre med slåttern än man gör på dagens vallar. För att få maximal volym på höskörden gällde det att vänta med att slå änget till dess att växterna växt färdigt. Slåttern tog dock många veckor. Man började som tidigast strax efter midsommar och slog de sista markerna först under augusti månad. Vid vilken tidpunkt olika marker slogs berodde bland annat på markförhållandena. Tillväxten i torra marker upphörde relativt tidigt på säsongen, medan fuktiga marker med fördel kunde slås sent. Det fanns även andra, praktiska skäl att slå olika marker vid en viss tidpunkt. Slåttermarker som låg i ett åkergärde fick till exempel vänta till dess att åkern skulle skördas. Fuktängar i gärden med övervägande torrare marker slogs lika tidigt som resten av gärdet för att efterbetet snabbt skulle kunna komma igång. Det finns ganska stora skillnader i lokal tradition när det gäller tidpunkt för slåtter på olika marker. Vad som ansetts som lämplig tidpunkt har också ändrats under historiens gång så att man successivt tidigarelagt slåttern.

När skörden var avklarad kunde betesdjuren få tillgång till ängarnas fina bete. **Efterbetet** ansågs vara bra för ängens produktion. Efter slåttern fick grässvålen vila en till två veckor innan efterbetet började. De djur som släpptes in i änget var främst kor och hästar. Det fanns även praktiska fördelar med att ha mjölkkor och dragdjur nära gården. Fram på hösten avtar gräsets tillväxt, och höstregnen gör grässvålen känslig så att allvarliga trampskador kan uppstå. Därför var det viktigt att inte låta djuren gå kvar för länge i änget.

På eftersommaren utfördes lövtäkt, **klappning**. Lövfodret gavs efter torkning i första hand till får och getter under vintern. På det enskilda trädet skedde klappningen med några års mellanrum, men en jämn fodertillgång säkrades genom att olika delar av bestånden klappades varje år. Det vanligaste trädet i detta sammanhang var ask. Det är det vanligast förekommande lövträdet på Gotland samtidigt som det är ett av dem som ger det bästa lövfodret. I vissa trakter har det också varit vanligt att klappa alm. Även lind och lönn har klappats om än i liten omfattning.

I mån av behov **röjde** man änget under vintern. Änget växer sakta igen även när det hävdas, och med jämna mellanrum måste oönskade småträd och expanderande buskage röjas bort. I hasselbuketterna bör också äldre stammar gallras bort för att man skall få rikligt med nötter. Röjningarna gjordes inte bara för ängets skull, utan det var också värdefullt att kunna ta brännved och virke till hägnader.

5.3.1.2 Träd- och buskskiktet

De lövträdarter som klappades i ängarna gynnades liksom bärande träd och buskar. Åtminstone i äldre tid hade hasselnötter mycket stor betydelse som hållbar och energirik föda under vinterhalvåret. Apel tillhörde också de bärande träd som gynnades. Trädsammansättningen har naturligtvis skiftat i ängarna. Såväl naturgivna egenskaper som olika förutsättningar på olika gårdar har här spelat in. Två andra arter som generellt sett var mycket vanliga i ängarna var ek och björk.

När det gäller eken var det inte ängets brukare utan staten som gynnade dess ställning. Ek var det viktigaste träslaget när man byggde fartyg. Därför förjöd kronan markägarna att avverka ek för att säkra tillgången på virke till flottan. Ekens löv är mer skadlig för grässvålen än löven från andra lövträd. Eklöven bryts ner sämre under vintern vilket gör fagningen mer arbetskrävande. När de väl bryts ner, lösgörs garvämnen som hämmar grässvålen. Eken var därför illa omtyckt av bönderna. Dess mäktiga skönhet har dock gjort att den gynnats i vissa ängar främst av pietetsskäl. Bönderna tvingades tolerera eken i de många ängar där den fanns, men gynnade den inte på andra arters bekostnad. När avverkningsförbudet upphävdes 1830, avverkades successivt stora delar av ekbestånden i ängarna. Därför hittar man sällan ekar äldre än ungefär 150 år och då främst i prästängar.

Det finns ganska olika uppfattningar om hur vanliga träd- och buskbärande ängar varit i förhållande till helt öppna ängar i olika delar av landet. Det finns inte heller några historiska belägg som ger säkra svar på hur slutna eller öppna de träd- och buskbärande ängarna varit. Naturvårdens intresse för de helt öppna ängarna är nyväckt, och även tanken att de träd- och buskbärande ängarna varit ganska solöppna är relativt ny. Mårten Sjöbeck, som under första halvan av detta sekel hade stort inflytande på vår uppfattning om ängsbruket, ansåg att lövrika ängar var dominerande på hårdvall i hela södra Sverige och att de hade ett tämligen tätt träd- och buskskikt. Han hävdade att slåtterytor i genomsnitt upptog mindre än hälften av ängarnas areal.

Numera är man ganska överens om att träd- och buskbärande ängar framför allt är ett sydöstligt fenomen, troligen betingat av ett torrare klimat. Här fanns nämligen stor risk för att hela höskörden skulle torka bort vissa torra somrar. De halvskuggiga ängarna skall ha varit ett sätt att gardera sig mot detta. Enligt den-

na teori bör Gotland tillhöra de lövrika ängarnas kärnområde, och Linné skrev lyriskt om de lummiga, rika ängar han såg i Fide och Öja. Mårten Sjöbeck och många av hans efterföljare ansåg att tidvis igenväxning med träd och buskar var bra för höproduktionen och att detta var en förutsättning för en långsiktigt uthållig produktionsförmåga.

Ängesbrukarna skulle därför sakta ha flyttat slåtterytorna i lövskogen. Numera hävdar många att röjningar i lövrika ängar visserligen tillfälligt ökar produktionen men att detta inte har med den långsiktiga produktionsförmågan att göra. Den täta grässvål som utvecklas i solöppna lägen ger enligt denna uppfattning ett rikare skördeutbyte än man får i halvskugga. Vid en första anblick får man lätt det motsatta intrycket eftersom gräset i halvskugga blir mer högvuxet. De slåtterberoende växter som hotas av utrotning på grund av ängsbrukets försvinnande är knutna till solöppna marker.

Om slåttergynnade arter slås ut när ängarna tillfälligt tillåts växa igen kan återkolonisation bli omöjlig eftersom avstånden mellan de olika slåttermarkerna är så stora att fröspridning blir omöjlig. Under 1700-talet klagades det ofta på att många ängar missköttes och tilläts växa igen till men för en rik höskörd. Sådana uppgifter finns också från Gotland. I takt med att ängesbruket under 1800-talets senare hälft fick mindre och mindre betydelse i lanthushållningen, kan man anta att arbetskrävande moment i ängarnas skötsel som röjning och klappning prioriterades allt lägre. Ängesbevararnas förebilder under första halvan av detta sekel var alltså sannolikt redan delvis igenväxta. Det är också troligt att de öppnaste ängarna var de första som togs i anspråk när äng skulle odlas upp till åker.

5.3.1.3 Andra typer av hårdvallsäng

Att lövrika ängar dominerade på Gotland hindrar inte att det också fanns helt öppna hårdvallsängar, bland annat i åkergärden som ofta till ganska stor del utnyttjades för slåtter. Här kunde man ibland tolerera hårt klappade träd, men i regel var dessa ängar träd- och buskfria för att åkern inte skulle beskuggas. Dessa slåttermarker tillhörde dem som gav rikast skörd. En annan typ av äng på hårdvall fanns i vissa gotländska tallskogar. Att tallskogar kan ha så rik gräs- och örtvegetation att den kan utnyttjas som slåttermark är speciellt för Gotland. Talldominerade ängar var vanligast på norra delen av ön.

5.3.2 Sidvallsäng

Grundvattennivån på Gotland har sannolikt sjunkit betydligt på grund av dränering av åkermarken och utdikningen av myrarna under de två senaste århundradena. Före år 1800 förekom dikning knappast alls. Det var endast åkrar som dikades. Eftersom dessa var få, och eftersom de dessutom oftast låg på väldränerade marker hade dikningen ingen effekt på grundvattennivån. Detsamma gäller för små isolerade kärr i de träd- och buskbärande ängarna. Båda dessa våtmarkstyper hävdades, och åtminstone kärren var helt fria från träd och buskar. Detta innebar att ängarna hade mer varierade fuktighetsför-hållanden än vad som är fallet i de i dag bevarade ängsresterna. Om kärr lämnas ohävdade, växer de igen med brakved och viden, vilket ofta förekommer i dagens hävdade ängar. Dikning förekom alltså aldrig i ängarna. I den mån man i dag hittar diken i ängar och hagmarker beror det förmodligen på att de ligger på tidigare åkermark, vilket också förekommer här och var. Särskilt fåren ogillar fuktiga betesmarker,

där de dessutom lätt får parasiter. Fuktiga fårbetesmarker har därför ibland dikats under 1900-talet.

5.3.3 Myrslåtter

Före de stora myrsänkningarna, som framför allt utfördes under senare delen av 1800-talet, upptog myrar och myrsjöar närmare en tiondel av Gotlands areal. Myrarna gav viktiga bidrag till de gotländska böndernas försörjning och socknarnas centralbygder låg ofta i anslutning till någon myr. Myrarna användes som slåttermark och dessutom för bete och agtäkt. Myrträsken gav ett rikt fiske. På många håll förblev myrarnas centrala delar allmänning in i sen tid. Här var bete den enda tillåtna markanvändningen. Slåtter förekom alltså främst i myrarnas landnära delar. Ag tål inte återkommande slåtter och missgynnas även av bete. Agen var antagligen inte alls så vanlig som man kan tro när man tittar på de myrrester som finns kvar i dag. De slåtterhävdade starrvallarna var antagligen täckta av täta mattor av örter, starr och kärrgräs.

På norra delen av ön finns det förhållandevis mindre areal med marker lämpliga för hårdvallsängar och där utnyttjades myrarna i mycket hög grad för slåtter. Vissa gårdar fick mer än hälften av sitt vinterfoder genom myrslåtter. I dag finns inget område med myrslåtter bevarat på Gotland.

5.3.4 Havsstrandsslåtter

Gotlands strandängar har använts både för slåtter och bete. Vilket som varit vanligast i olika tider är nog dåligt känt, men kring 1700 dominerade betet. Då förekom slåtter främst på de mellersta delarna av ostkusten, från Lau till Boge. När man talar med äldre gotlänningar får man dock intrycket att strandängsslåttern var mycket vanlig kring det senaste sekelskiftet. Undersökningar på Öland har visat att markanvändningen på de marker som ligger innan- för stranden har bestämt om strandängarna har betats eller slagits. Man har velat undvika onödig stängsling genom att ha samma markanvändning på stranden som man hade på de innanförliggande markerna. Slåtter har också förekommit i anslutning till fiskelägen och strandåkrar. Där kan det ha varit fördelar med att man hade väg att ta hem höet på och strandbodar att överatta i om man skulle ha slåtter på stränder avlägsna från gården. Strandåkrar tycks ha uppkommit ur slagna strandängar.

I den mån slåtterstranden blivit översvämmad av havet har detta givit ett näringstillskott med hög uthållig produktion som följd. Översvämningszonen är dock oftast ganska smal.

5.4 BETESMARKER

Betet hade mycket stor effekt på äldre tiders gotländska landskap. Betesmarkerna fanns i stor utsträckning på andra marker än i dag. Nu går många djur på betesvallar och i betade före detta ängar, det vill säga på den tidens inägomarker. Det är därför svårt att föreställa sig hur radikalt annorlunda många skogar, alvar och andra utmarker såg ut jämfört med i dag. Alvaren på södra Gotland liksom många av uddarna längs kusten var nästan helt fria från bus- kar och träd. Också många skogar var påtagligt utglesade och klena. Tillgången på vinterfoder var den flaskhals som avgjorde hur många djur man kunde ha. Där-

för var det sannolikt inte i första hand intensivt bete under sommaren som lyckades hålla undan buskar och träd på detta anmärkningsvärda vis. På hösten tvingades man slakta ut många av sina kreatur. Man sparade precis så många djur som man trodde att man skulle kunna föda över vintern. På så vis gav man på våren så många djur som möjligt chansen att föröka sig under sommarens överflöd. Under vinterstallningen gav man inte djuren mer foder än att de precis skulle överleva.

Även en rad andra faktorer vid sidan om betet bidrog antagligen till ett öppnare beteslandskap. För det första användes en hel del ved till bränsle och som virke till hägnader. Åtminstone på det trädfattiga Sudret kan denna användning ha haft en volym som uppgått till och tidvis överstigit vedväxternas tillväxt. Man hade också en hel del getter som mer än andra betesdjur äter av buskar och träd. En sista väsentlig orsak var de långa betesperioderna. Fåren, och antagligen också getterna, gick ute hela året. De fick en mycket klen vinterutfodring och de tuggade nog i sig så mycket buskar och skott som de kunde komma åt.

De viktigaste djurslagen var då liksom nu nötkreatur och får. Dessutom fanns det gott om hästar. Som dragare användes också oxar. Det fanns en hel del getter men dessa var betydligt färre än fåren. Det fanns naturligtvis också grisar men de hade sannolikt ingen direkt effekt på landskapets utseende. Det slags storskaliga svinuppfödning som förekom i vissa områden på fastlandet med stora bok- eller ekskogar fanns det inget underlag för. För att det skulle vara någon nytta med oxar, hästar och mjölkkor var det tvunget att de fick ordentligt med foder. Därför användes de bästa betesmarkerna till dessa djur, medan får och getter gick på de magrare skogarna och alvaren. Det fanns också praktiska skäl att ha dragare och mjölkkor nära gården. Dessa djur skulle man ofta arbeta med. När ängsmarkerna efter slåttern skulle efterbetas flyttades kor och hästar in i ängarna för efterbete. Det var dessa djur som betade åkergärden i träda. Olika djurslag är olika benägna att beta fuktiga och våta marker. Hästar och får undviker helst våta betesmarker. Därför var det troligen främst kvigor och stutar som betade myrar och strandängar.

5.4.1 Skogsbete

I förhistorisk tid var skogarna gemensamt nyttjade allmänningar. Bete var här den enda tillåtna markanvändningen. Avverkning i oskiftad skog var förbjuden under medeltiden. Redan tidigt, sannolikt under loppet av yngre järnålder och tidig medeltid, började dock även utmarken att privatiseras. De bästa betesmarkerna och/eller närmast bygden liggande skogarna hägnades tidigt in. Dessa hagar betades intensivare än den övriga utmarken och låg dessutom bäst till för avverkning av brännved och virke. Hagarna bör alltså ha varit de glesast trädbevuxna skogsbetena. Successivt skiftades också den skog som inte var hägnad, men i mån av behov stod den fortfarande till förfogande för gemensamt bete.

Under 1800-talet var utnyttjandet av marken mycket intensiv och troligen var då i stort sett all skog betad. Motiven för att skifta utmarksskogen var förmodligen att den gotländska skogen var en värdefull exportråvara redan under medeltiden. Man exporterade sågat virke, tjära och kalk. Till kalkbränningen behövdes ansenliga mängder ved. Tillverkningen av dessa produkter skedde helt i böndernas regi och för markägare i skogsbygder kunde dessa näringar vara viktigare för försörjningen än jordbruket. Under vissa perioder anses åtminstone exporten av sågat virke ha motsvarat en betydande del av virkestillväxten och kan därmed ha påverkat landskapsbilden. Virkesuttaget under det mesta av tiden före 1800-talet

har dock beräknats vara betydligt mindre än tillväxten och har till övervägande del använts på gården.

En faktor som vid sidan av skogsbetet har haft avgörande betydelse för skogarnas utseende på många håll på fastlandet är svedjebruket. Svedjebränning som odlingsform torde på Gotland knappast ha förekommit alls. På de skogrika norra delarna av ön var obalansen mellan tillgång på sommarbete och vin-terfodermarker särskilt stor. Man måste därför tänka sig att många av de ostängslade skogarna på norra Gotland varit tämligen svagt och kanske bara tidvis betade. I dag kan man dock se en stark nyetablering av lövträd, främst ek, i de magra tallskogarna. Detta gäller även i avlägsna, ensliga skogsområden. Äldre lövträd saknas nästan helt. Den troligaste orsaken till att lövträden försvunnit i det äldre skogslandskapet är att lövträdsplantorna varit begärligt bete för får och getter, som alltså i de flesta skogar genom betet bör ha hindrat lövträdens föryngring under många hundra år.

5.4.2 Alvar

Alvarmarkerna har alltid använts som betesmarker. Andra sätt att utnyttja dem saknades i stort sett. På vissa av märgelalvaren har man haft en del åker på marker som inte anses värda att odla i dag. De har förmodligen odlats upp först under tidigt 1800-tal och har också snart övergivits igen. Åtminstone på de större sammanhängande alvarmarkerna i söder saknades helt vedväxter att utnyttja. Bilder från 1960-talet visar ett mycket öppnare landskap än dagens. Det viktigaste betesdjuret var får. Vissa av alvaren i söder förblev oskiftade under längre tid än andra gotländska utmarker. Många alvarmarker genomkorsas av miltals med murar, stenvastar. Dessa gränser är av varierande ålder, men den helt avgörande delen har tillkommit i samband med laga skifte.

5.4.3 Sjöstrandäng och myr

De större myrarna tillhör tillsammans med vissa alvar de marker som till en del förblev oskiftade ända in på 1800-talet. De oskiftade centrala delarna av myrarna fick liksom oskiftad skog endast användas till bete. Agtäkt och slåtter skedde på enskilt ägd mark. Sjöstrandängar som inte låg i närheten av myrarna var oftast mycket smala och hade liten utbredning. Några få, små betesmarker på odikad myr finns kvar i dag. Bland dem finns bland annat botaniskt mycket intressanta källmyrar som i många fall har betats och därigenom bevarat en del av sina botaniska värden. Det finns också några få betade sjöstrandängar kvar, som också är värdefulla från naturvårdssynpunkt.

5.4.4 Havsstrandäng

Förmodligen har det mesta av Gotlands strandängar utnyttjats som betesmark. Själva strandremsan var dock ofta ingärdad och utesluten från betet. Strandens viktigaste resurs var här inte betet utan släketäkten. Äganderätten till stränderna följde ett helt annat mönster än ägofördelningen på betesmarkerna innanför. Alla socknens gårdar ägde gemensamt strandremsan för att varje gård skulle få sin del av den som gödselmedel begärliga släken.

5.5 FÖRÄNDRINGARNA UNDER 1800-TALET

Den gotländska jorden har brukats enligt i stort sett samma principer från vikingatiden och ända fram till 1800-talet. Den förenklade beskrivning som vi givit här ger dock ett alltför starkt intryck av oföränderlighet. Den viktigaste drivkraften bakom förändringarna var befolkningsökningen. Det allt mer intensiva utnyttjandet av marken orsakade försörjningsproblem som till slut ledde till ett radikalt förändrat jordbrukssystem med början under 1700-talet, men med stor genomslagskraft först under 1800-talet. På Gotland skedde dessa förändringar senare än på de flesta andra håll i landet. Först skedde de i slättbygderna på centrala Gotland och sist i kust- och skogsbygderna. Nya tekniska möjligheter gjorde det attraktivt att omföra stora arealer äng och myr till åkermark. Fuktiga och våta märgeljordar kunde nu effektivt brukas med hjälp av järnplog med vändskiva och effektiv dränering med diken. Redan ti-digt användes också täckdikning. Effektivare redskap gjorde det möjligt att hinna med att bruka större arealer. Ängens produktion av vinterfoder ersattes av vallodling. Ängsmarker som inte odlades upp användes i stället till betesmark; de blev i rikssprakets mening hagmarker. Konstgödning förekom dock endast i begränsad omfattning och kunde inte täcka det ökade behov av stallgödsel som den utökade åkerarealen gav upphov till. Detta var ett stort problem som man delvis kunde kompensera genom komplicerade växtföljder, där ärtväxter i vallar kunde fixera kväve ur luften. De gotländska myrarna dikades också ut i snabb takt för att ge mer åker. När myrarnas torvjordar sakta började förmultna, frigjordes lagrad näring som också tillfälligt kunde bidra till jordbrukets näringsförsörjning fram till dess att konstgödning blev vanligt under 1900-talets början.

6 ÄNGS- OCH HAGMARKSINVENTERINGEN

6.1 BAKGRUND

Inventeringen av de gotländska ängs- och hagmarkerna är en del av en rikstäckande inventering av naturliga fodermarker. Initiativet till inventeringen togs av naturvårdsverket. Länsstyrelsernas naturvårdsenheter har sedan ansvarat för inventeringen i varje län.

Det grundläggande syftet med inventeringen har varit att kartlägga hur mycket som finns kvar av naturliga fodermarker i landet. Efterhand har man fått klart för sig vilka stora naturvärden som är knutna till naturliga fodermarker. Samtidigt har dessa fortsatt att försvinna utan att det funnits någon samlad bild av hur kritiskt läget är. Inventeringsmaterialet är naturligtvis också mycket användbart i naturvårdsarbetet, för bildande an naturreservat och naturvårdsområden och som planeringsunderlag för ersättning till fortsatt hävd av värdefulla marker.

6.2 GENOMFÖRANDE PÅ GOTLAND

Sommaren 1987 påbörjades projektet med inventering av ängs- och hagmarker på Gotland. Metodiken utvecklades och en del provinventeringar genomfördes. Fältarbetet i inventeringen har därefter gjorts under säsongerna 1988- 91.

6.3 INVENTERINGSMETODIK

Inventeringen har i stora drag genomförts enligt den metodik som naturvårdsverket angivit i sin handbok "Inventering av ängs- och hagmarker". **Redovisningen i detta avsnitt kommer därför endast att beröra avvikelser från denna metodik samt vissa preciseringar och förtydliganden.** Under fältarbetet har det uppstått en hel del frågor som inventeringshandboken inte kunnat ge svar på. Inventerarna och länsstyrelsens ansvarige har då diskuterat sig fram till de lösningar som presenteras här. **I övrigt hänvisas till naturvårdsverkets inventeringshandbok.**

6.3.1 Viktigare avsteg från den rekommenderade inventeringsmetodiken

6.3.1.1 Objektsavgränsningar

Den mest väsentliga skillnaden i hur inventeringen gjorts på Gotland jämfört med vad som rekommenderas i naturvårdsverkets inventeringshandbok gäller definitionen av objekt. Vi har inte delat in objekten i delobjekt efter olika naturtyper. Detta innebär att man inte kan ange arealerna för olika hävdberoende naturtyper när flera typer förekommer inom samma objekt. Av de naturtyper som brukar förekomma tillsammans är det framför allt havsstrandäng och alvar som vore intressant att göra arealstatistik på. I havsstrandängens fall har vi i efterhand enkelt kunnat fastställa arealen i flygbilder. När det gäller alvar är detta inte möjligt av två skäl. För det första finns det mängder av gränsfall mellan alvar, buskrik utmark och annan öppen utmark där det är svårt att avgöra vad som

är vad. För det andra förekommer även typiska former av dessa naturtyper ofta mosaikartat. Därför är det knappast möjligt att skilja dem åt i flygbilder.

Avgränsningarna i inventeringen har gjorts så att ett betesområde utgör ett objekt eftersom dessa gränser sammanfaller med lätt iaktagbara skillnader i vegetation och hävdintensitet. I icke hävdad mark har avgränsningarna gjorts så att områden med likartad igenväxningsgrad tagits med i samma objekt.

6.3.1.2 Åkermark

På Gotland har vi inventerat vissa betade före detta åkermarker. Detta beror på att åkermark på tunna jordar troligen aldrig varit gödslade och har återfått en i det närmaste naturlig vegetation av alvarkaraktär. Av diken och mycket plan yta framgår det dock att sådana marker har varit åker. Troligen sker denna återkolonisation på endast några årtionden. Precis som i övriga landet har de flesta betade före detta åkrar aldrig kommit i fråga för inventering. De som inventerats utgör undantag.

6.3.1.3 Hävdtillstånd

I inventeringshandbokens förklaring av hur man skall ange hävdtillstånd görs ungefärliga klassificeringar med beskrivningar som innefattar både grässvålens tillstånd och buskskiktets utformning. Det visade sig ganska snart att dessa båda faktorer inte varierar på samma sätt i någon högre grad. Vi har valt att endast titta på grässvålens tillstånd när vi bestämt hävdtillståndet. Buskskiktets igenväxningsgrad finns dels översiktligt redovisad i träd- och buskskiktets täckningsgrad, dels i de sammanfattande beskrivningarna. En annan detalj när det gäller hävdtillstånd är också värd att nämna. I beskrivningarna av olika hävdtillstånd använder sig inventeringshandboken av förekomsten av gräsförnafilt. Man bör då notera att i torra och magra marker utvecklas aldrig någon gräsförnafilt. Sådana marker är på Gotland mycket vanliga, och där har vi fått använda andra mer subtila egenskaper för att bedöma hävdtillståndet. Detta har gjort det svårare för inventerarna att göra likvärdiga bedömningar, men vi har inte funnit några alternativa kriterier som är praktiskt användbara.

6.3.1.4 Betad skog

Under början av inventeringen togs flera betade skogar med. För att kunna bli klara i och med inventeringssäsongen 1991 har vi under inventeringens senare del endast tagit med de betade skogar som ligger i anslutning till inventerade öppna hagmarker. På Gotland finns det ovanligt många betade skogs- områden. Detta gäller speciellt på de senast inventerade centrala delarna av ön, där en stor andel av de betade skogarna alltså inte inventerats. **Alla inventerade betade skogar med intressanta värden är presenterade i rapporten oavsett om de ligger i anslutning till andra objekt eller inte. Det finns dock områden med betad skog med höga naturvärden som inte inventerats och därför inte heller redovisas i rapporten.**

6.3.2 Inventeringsblanketten

En förenklad inventeringsblankett har tagits fram för den gotländska inventeringen. I jämförelse med naturvårdsverkets förlaga har vi dels kunnat sålla bort en rad uppgifter som saknar relevans för gotländska förhållanden, dels kunnat välja ut naturtyper, vegetationstyper och indikatorarter som har betydelse i det gotländska kulturlandskapet. Efter erfarenheter från det första årets fältarbete ändrades blanketten i en del avseenden. Framför allt ändrades urvalet av indikatorarter. Arter som indikerar hävd på havsstrandängar lades till. Några arter med tveksamt värde ströks. Dessa arter finns med i objektredovisningarna för objekt inventerade 1988. Under detta år inventerades Sundre, Vamlingbo och Hamra samt delar av Öja, Näs och Grötlingbo socknar. Nedan listas de indikatorarter som inte funnits med hela tiden.

Indikatorarter under 1988	Indikatorarter under 1989-91	
backsmörblomma	tjärblomster	backstarr
knölsmörblomma	backfingerört	fågelstarr
gökärt	gråfingerört	nålstarr
höskallra	smultronklöver	knippfryle
stor blåklocka	ängsviol	salttåg
ängsvädd	spåtistel	rödsäv
krissla	stenmalört	gulkämpar
prästkrage	strandmalört	dvärgarun
rödklint	fältmalört	kustarun
ängsfryle	stagg	trift
flentimotej	borsttåtel	knutnarv
grönvit nattviol	sandsvingel	backtimjan
	vårtåtel	kärrvial
	vittåtel	tidigblommande brudsporre
	loppstarr	S:t Pers nycklar
	vårstarr	

Förutom att indikatorartlistan ändrades, lades **växelfuktigt** till som alternativ i fråga om markfuktighet från och med 1989. Se vidare avsnitt 6.3.5.

Urvalet av **indikatorarter** har skett efter följande kriterier. Arterna skall vara (1) missgynnade av skugga, de skall vara (2) missgynnade av kväverikedom och de skall vara (3) gynnade av bete och/eller slåtter i enlighet med gammaldags hävd.

6.3.3 ADB-behandling

Från första början har det varit länsstyrelsens avsikt att lagra inventeringsresultaten på data. Efter fältförsöken sommaren 1987 utformade länsstyrelsens datapersonal en databas i dBase. Databasen fanns alltså färdig när fältarbetet inleddes sommaren 1988.

Utöver den information om objekten som redovisas i objektbeskrivningarna i denna rapport har ytterligare några uppgifter registrerats för varje inventerat objekt. Dessa uppgifter har betydelse för länsstyrelsens och naturvårdsverkets bear-

betning av materialet och gör det möjligt att i framtiden jämföra det med andra undersökningar. Vi skall här redovisa vilka uppgifter det rör sig om. Uppgifterna förvaras hos länsstyrelsen.

Flygbildnummer. På vilken flygbild objektet karterats in.

Inventerare. Vem som inventerat objektet framgår av en kod.

Koordinat. RUBIN-koordinat för en 100-metersruta centralt i objektet. Detta möjliggör framtida sammanställningar av datauppgifter ur olika naturvårdsinventeringar. Man kommer då att kunna välja ett område och få fram all känd information om detta område.

Som stöd för bedömning av objektens **bevarandevärde** och klassning har en preliminär bedömning av olika aspekter gjort av inventeraren redan i fält. Några av dessa preliminära bedömningar finns redovisade i objektredovisningarna, eftersom liknande uppgifter inte finns i den övriga informationen om objektet. Följande preliminära bedömingar har dock ansetts ointressanta annat än som underlag för klassningen och är därför utelämnande i denna rapport:

mångformighet
ingrepp/påverkan

Informationskällor. Använda litteraturkällor och hänvisningar till muntliga uppgifter från markägare.

Databasen gör det möjligt att relativt enkelt göra en mängd olika typer av statistik över olika aspekter på naturliga fodermarker på Gotland. Detta har utnyttjats för statistiska uppgifter i denna rapport. Dessutom finns det möjligheter att utan allt för stora arbetsinsatser göra annan statistik om det i framtiden uppkommer behov av andra typer av sammanställningar eller statistik. Allteftersom andra inventeringar, fauna- och floravårdsregister m m lagras på data, blir det också möjligt att enkelt sammanställa den kunskap som finns samlad om ett givet område.

6.3.4 Förberedelser, litteraturunderlag

Förberedelsearbetet har i huvudsak utförts av inventerarna själva. Litteraturgenomgångar och kontakter med organisationer och andra myndigheter har haft relativt liten omfattning.

Urvalet av inventeringsobjekt har gjorts med hjälp av flygbildstolkning. Det använda bildmaterialet är infraröd färgdiafilm i ungefärlig skala 1:30 000, och bilderna har tolkats med hjälp av ett zoomstereoskop med 2,5 - 10 gångers förstoring.

Litteraturuppgifter har hämtats ur tidigare länsstyrelserapporter och register på länsstyrelsen. Någon extern information har inte samlats in. Här skall vi kommentera de källor som gett viktigare bidrag. Inventeringsrapporten "Inventering av änges- och lövmarker" från 1976 samt ett aktuellt register över hävdade ängen har minskat risken för att missa små hävdade ängen med tätt träd- och buskskikt. Sådana förbigås annars lätt i flygbildstolkningen.

Den andra källan av intresse är länsstyrelsens fornminnesregister vars information systematiskt förts in i objektbeskrivningarna. I övrigt har länsstyrelsens botanikinventering samt länsstyrelsens rapport Värdefull natur på Gotland använts.

Vid urvalet av objekt som besökts har vi tillämpat en nedre arealgräns för betesmark på 1 ha.

När det gäller vilka beskogade områden som skall karteras in vid flygbildstolkningen har vi gjort vissa avsteg och preciseringar jämfört med inventeringshandboken. Vi har funnit det motiverat att inventera en del större skogsområden med utglesad skog trots långvarig ohävd. I vissa gotländska tallskogar finns stora områden med glest trädskikt och rikligt med gläntor. Den låga tillväxten gör visserligen att igenväxning går mycket långsamt, men vi uppfattar det ändå som att det primärt är skogsbete som har gjort dessa skogar glesa. **Vi har därför valt att inventera vissa stora områden även om de inte betats på länge och trots att täckningsgraden är något högre än 50%.** Det gäller skogsområden på mer än 20 ha med tydlig betesprägel och där mer än ca 70% av skogen har en täckningsgrad mindre än 50%.

6.3.5 Fältarbete

I vissa objekt innesluts marker i objektet som inte är naturlig fodermark och som inte bör inräknas i objektets areal. Det kan röra sig om före detta åkrar eller skogar utan betesprägel. När dessa haft tillräcklig sammanhängande utsträckning för att avgränsas på objektkartan (1 cm^2 på kartan; 1 ha) har de **uteslutits ur objektet.** Det samma gäller för skogar som kommit med i objekten. Om dessa skogar helt saknar betesprägel har de uteslutits ur objekten på samma sätt som beskrivs ovan.

När **kaninbete och gåsbete** utgör den enda hävden har åtminstone vissa inventerare angett "ohävdat" under "nuvarande hävd" men ändå angett en viss hävdintensitet under "hävdens tillstånd". Vid kommentaren till "hävdens tillstånd" anges då att det uteslutande rör sig om kanin- och/eller gåsbete.

När det gäller **markfuktighetsförhållandena** har vi varit lite mer precisa än vad SNV:s metodik anger. Vi har gjort en grov bedömning av hur stor andel av objektet de förekommande fuktighetsalternativen upptar. Vi har använt en tregradig skala där 1 (mindre del) motsvarar mindre än 10%, 2 (betydande del) motsvarar 10%-50% och 3 (övervägande del) motsvarar mer än 50% av arealen.

Vi har vidare ansett det motiverat att lägga till "växelfuktigt" som ett extra alternativ. I alla marker växlar naturligtvis fuktigheten under året i viss mån. Vi har dock bara använt begreppet för extrema miljöer som vätar och kalkfukthedar.

Naturvårdsverket har tänkt sig att eventuella **jordartsuppgifter** skall hämtas ur geologiska kartan. Vi har inte använt kartor men i vissa fall har inventeraren enkelt kunnat fastställa jordarten i fält.

I objekten hittar man naturligtvis också **icke hävdberoende vegetationstyper.** I sådana fall nämns i allmänhet den övriga vegetationen i korta ordalag i den löpande texten.
Även när det gäller **andelen av olika vegetationstyper** har vi gjort en grov arealskattning. Vi har då använt samma indelning som för fuktighetsförhållandena. Se ovan.

När **indikatorarterna frekvensbedömts** har hänsyn tagits endast till frekvensen i den vegetationstyp de förekommer i. De får effekter främst när vissa miljöer har mycket liten utbredning i objektet, som fallet ofta är med vissa fuktängstyper. Det händer till exempel ofta att arter som sumpgentiana, slåtterblomma och majviva har höga frekvenstal som avser förekomster på mycket liten del av objektets areal.

6.3.6 Klassning

De inventerade objekten delas in i olika klasser med avseende på hur stora naturvärden objekten innehåller. Detta kan ha flera syften. För länsstyrelsens del är en av målsättningarna att få praktisk hjälp i det egna arbetet med att prioritera hur de begränsade resurserna för säkerställande skall användas.

Metodikbeskrivningen behandlar principer för en första preliminär klassning som görs av inventeraren. Senare sammanställs hela länets resultat och därefter görs en regional klassning med länet som referens.

KLASSNINGENS STRUKTUR

Klassningen utförs med värdering av objektets kvaliteter med avseende på fyra huvudkriterier och fyra hjälpkriterier. Genomgående avgörs endast om kriteriet uppfylls eller ej.

Hjälpkriterierna är i första hand tänkta att ge vägledning när användande av huvudkriterierna ensamma leder till att ett objekts klassning blir osäker; ett gränsfall.

Hjälpkriterierna kan dels utgöra extra kvaliteter som gör det övre klassalternativet säkrare, dels användas som hjälp för att avgöra om ett huvudkriterium uppfylls eller ej. Exempelvis kan storlek och mångformighet avgöra om ett objekt har funktion för bevarande av den genetiska mångfalden.
Metodikbeskrivningen är endast tänkt att fungera som vägledning och som stöd för en mer objektiv klassning med bättre möjligheter till jämförelser mellan objekt klassade av olika personer. Systemet kan troligen leda till orimliga klassningar i enskilda fall. I sådana fall bör avsteget från denna metodik anges och motiveras.

KRITERIER

Huvudkriterier

1	**Kontinuitet** i hävden
2	Biologisk **funktion**
3	Hävdens intensitet
4	Negativ **påverkan** eller negativa **ingrepp**

För att kriterierna skall vara uppfyllda krävs:

1 Hävdens kontinuitet bedöms endast sådan den uttrycks i flora och vegetation vid fältbesöket. Om inventeraren på annat sätt får reda på att det varit avbrott i hävden är det ändå avgörande om hävdformad vegetation ger intryck av kontinuitet. De delar av objektet som synes kontinuerligt hävdade måste utgöra minst 25% av objektet. Vid små objekt måste man ställa högre krav.

2 Här avses i första hand funktion för bevarande av den genetiska mångfalden. För att kriteriet skall vara uppfyllt krävs att objektet har sådan funktion. Här bedöms alltså förekomst av hävdgynnade eller hotade vegetationstyper och arter (både fauna och flora).

3 Hela objektet skall ha god hävd. God hävd motsvarar inventeringsblankettens alternativ **välhävdat** och **måttligt hävdat**.

4 Mänskliga ingrepp och påverkan som inte motsvarar den traditionella hävdens ingrepp och påverkan är negativa. **Minst 75% av objektet skall vara opåverkat**. Vanliga ingrepp som avses här är gödsling, skogsplantering och nyare täkter och upplag av sten och jord mm.
Ibland kan det vara svårt att dra gränser mellan de senare och odlingsrösen som är kulturhistoriska spår och höjer objektets värde.

Gamla, små täktgropar som invaderats av den hävdgynnade vegetationen ökar objektets mångformighet och kan knappast ses som negativa ingrepp.
Den gödsling som tångvallarna åstadkommer på havsstrandängarna skall inte betraktas som gödsling. Däremot kan de kanske betraktas som bristande hävd.

Hjälpkriterier

1	Storlek
2	Representativitet
3	Mångformighet
4	Kulturhistoria, forskningsinsatser mm

För att kriterierna skall vara uppfyllda krävs:

1 Objektet skall vara större än en majoritet av objekten.

2 Objektets naturtyper antas likna naturtyper som var vanliga i äldre tiders odlingslandskap.

3 Objektet är varierat med avseende på naturtyper eller vegetationstyper.

4 Kulturhistoriska värden, betydelse för friluftsliv och utbildning, forskningsinsatser mm kan i detta kriterium vägas in i klassningen.

KLASSNING.

Klassernas relation till kriterierna

Klass 1
Alla fyra huvudkriterierna bör uppfyllas. Högsta klass förutsätter ett felfritt objekt med mycket höga kvaliteter.

Klass 2
Huvudkriterierna 1 och 2 samt ytterligare ett valfritt huvudkriterium bör uppfyllas.

Klass 3
Huvudkriterie 2 samt två valfria huvudkriterier bör uppfyllas.

Klass 4
Åtminstone något kriterium bör vara uppfyllt. Till denna klass förs objekt vars kvaliteter man vill ha dokumenterade trots att de inte har några större värden.

Klass 0
Dessa objekt är ej möjliga att placera i någon av de fyra andra klasserna. Det kan i och för sig ha höga naturvärden men naturtypen omfattas inte av denna inventering. Det kan också vara objekt som vid fältbesöket visar sig ointressanta utan närmare inventering.

7 MELLERSTA GOTLAND

7.1 Naturförhållanden

Denna delrapport behandlar mer än en tredjedel av Gotlands areal. Naturförhållandena inom detta stora område är naturligtvis mycket varierande, och de flesta gotländska naturtyper finns representerade. Med undantag av Östergarnslandet är mellersta Gotland genomsnittligt bördigare än resten av ön och utnyttjas intensivare av såväl jordbruk som skogsbruk. Långtgående moderniseringar och effektiviseringar har här varit möjliga, och naturliga ängs- och hagmarker finns i dag kvar i ganska liten omfattning.

De geologiska förhållanden som i första hand är intressanta från ängs- och hagmarkssynpunkt är de vida arealer med berg i dagen som finns i de mer höglänta skogsområdena. Dessa utgörs främst av svårvittrade, lagrade kalkstenar och revkalk. Dessa förhållanden gör mellersta Gotland rikt på hällalvar och glesa hälltallskogar. Vidare finns på Östergarnslandet stora områden med mäktiga sand- och grusavlagringar. I inventeringen märks detta framför allt genom att en annars ovanlig vegetationstyp, sandgräshed av borsttåteltyp, är ganska vanlig innanför de många sandstränderna.

Trots att alvaren i skogarna i de flesta fall varit obetade sedan mycket lång tid, bibehåller de en flora som mycket påminner om floran i betesformade grässvålar. På dessa marker förefaller alltså vissa betesgynnade arter klara sig bra utan hävd. Förmodligen försvinner dock många av dem på lång sikt. I stället får ljung, mjölon, bergsskrabba och renlavar en allt mer dominerande ställning. Under en mellanperiod kan dessutom liten sandlilja, grusslok eller getväppling bli dominerande. De flesta av dessa små alvarytor växer också sakta igen med buskar och träd. Förändringarna går dock mycket långsamt. Tidigast tycks det avbrutna betet synas i lav- och mossfloran. Typiska alvararter blir ovanliga och ersätts av vanliga hedskogsväxter som renlavar och raggmossor.

Även fuktängar i skogen bibehåller lång tid efter att betet upphört en delvis hävdpräglad flora. Men så småningom växer många av dem igen med ag eller knappag. I fuktängar där bete pågått in i sen tid finns ofta stor örtrikedom. Mest påtagligt är rika förekomster av majviva och kustarun. Fuktängarnas flora påverkas dock även av andra faktorer som olika grad av sommartorka och vinteröversvämningar. Det går därför inte att dra några helt säkra slutsatser om hävdpåverkan utifrån förekomsten av majviva och kustarun.

På mellersta Gotland finns stora delar av öns betade skogar. De ligger främst på bördigare skogsmarker och har på grund av inventeringens metodik i de flesta fall lämnats oinventerade. De alvar och fuktängar som inventerats ligger däremot främst i magra skogar och är mycket sällan betade i dag.

Ängs- och hagmarkerna på mellersta Gotland är koncentrerade till kustsocknarna. Framför allt finns mycket av dem på Östergarnslandet och längs kusten norr därom, i Anga, Norrlanda och Gothem. En stor andel av de finaste markerna finns på ett fåtal öar och halvöar som Karlsöarna, Västergarns utholme, Östergarnsholm, Storholmen i Alskog, Vivesholm och Gannarveskär. Dessa öar svarar för cirka hälften av arealen i den högsta klassen i denna delrapport. Endast ca 6% av markerna i den högsta klassen ligger i inlandssocknar.

7.2 Mellersta Gotlands ängs- och hagmarker

I denna rapport beskrivs sammanlagt 478 objekt som har förts till någon av klasserna 1-3. Dessa objekt, som tillsammans omfattar 6 578 hektar naturlig ängs- och hagmark, fördelar sig på socknar och klasser enligt följande:

	Klass I		Klass II		Klass III		Klass I-III	
Socken	Antal objekt	Areal (ha)	Antal objekt	Areal (ha)	Antal objekt	Areal (ha)	Antal objekt	Areal (ha)
Visby			3	6	10	133	13	196
Hejdeby			2	162	15	383	17	545
Endre			3	69	5	38	8	107
Källunge			1	1	1	0	2	1
Vallstena	1	6	4	17	7	49	12	72
Gothem	4	250	8	141	4	18	16	409
Västerhejde	1	3			5	39	6	42
Träkumla					4	33	4	33
Follingbo					3	16	3	16
Akebäck					2	17	2	17
Barlingbo	1	26					1	26
Ekeby			1	4	3	6	4	10
Dalhem					4	26	4	26
Hörsne			1	2	3	11	4	13
Tofta					10	30	10	30
Stenkumla					7	131	7	131
Hogrän					3	7	3	7
Vall					1	5	1	5
Roma					2	10	2	10
Björke							0	0
Halla					1	15	1	15
Ganthem			1	11			1	11
Norrlanda	2	5	7	60	9	59	18	124
Eskelhem			3	19	9	36	12	55
Mästerby			1	4	3	7	4	11
Atlingbo			1	3	3	10	4	13
Viklau			1	13	7	29	8	42
Sjonhem			2	33	3	31	5	64
Anga	2	13	4	73	10	101	16	187
Västergarn	1	57			3	22	4	79
Sanda	1	56	3	49	4	20	8	125
Väte			1	5	1	2	2	7
Guldrupe					4	24	4	24
Vänge					2	12	2	12
Buttle					11	176	11	176
Ala			3	20	10	376	13	396
Kräklingbo	1	120	4	85	28	300	33	505
Klinte					3	19	3	19
Hejde					3	9	3	9
Etelhem	1	4	2	12	4	109	7	125
Alskog	1	40	3	30	9	73	13	143
Ardre	1	2	1	16	12	278	14	296
Gammelgarn	2	13	16	382	51	354	69	749
Östergarn	4	416	8	116	32	165	44	697
Fröjel	1	27	1	10	9	113	11	150
Lojsta			1	4	1	4	2	8
Garde					3	42	3	42
Eksta	2	404	5	98	13	122	20	624
Levide	1	21	1	2	3	11	5	34
Gerum	2	42					2	42
Linde			1	5			1	5
Stånga					4	14	4	14
Lye					8	60	8	60
Fardhem			2	11	2	8	4	19
SUMMA	29	1 505	95	1 520	354	3 553	478	6 578

Strandäng på södra delen av Näsar, Gothem socken (objekt nr 15). Foto (även följande fotografier): Stellan Hedgren.

Öppen hagmark innanför den östra stranden av Skarnviken (objekt nr 3 i Anga socken).

Hästbetade strandängar på Gannarveskär och i inre delen av Gannarveviken (objekt nr 4 i Fröjel socken).

Vallhagar, ett välbetat gravfält i Fröjel socken (objekt nr 10).

Slåtterstrandäng norr om Baju fiskeläge i Anga socken (objekt nr 11).

Prästänget i Anga (objekt nr 9)

Fårbeteslandskap med tulkörtstuvor på Östergarnsholm (Östergarns socken, objekt nr 24).

Prästänget i Östergarn (objekt nr 11).

8 KARTOR

BLADINDELNING

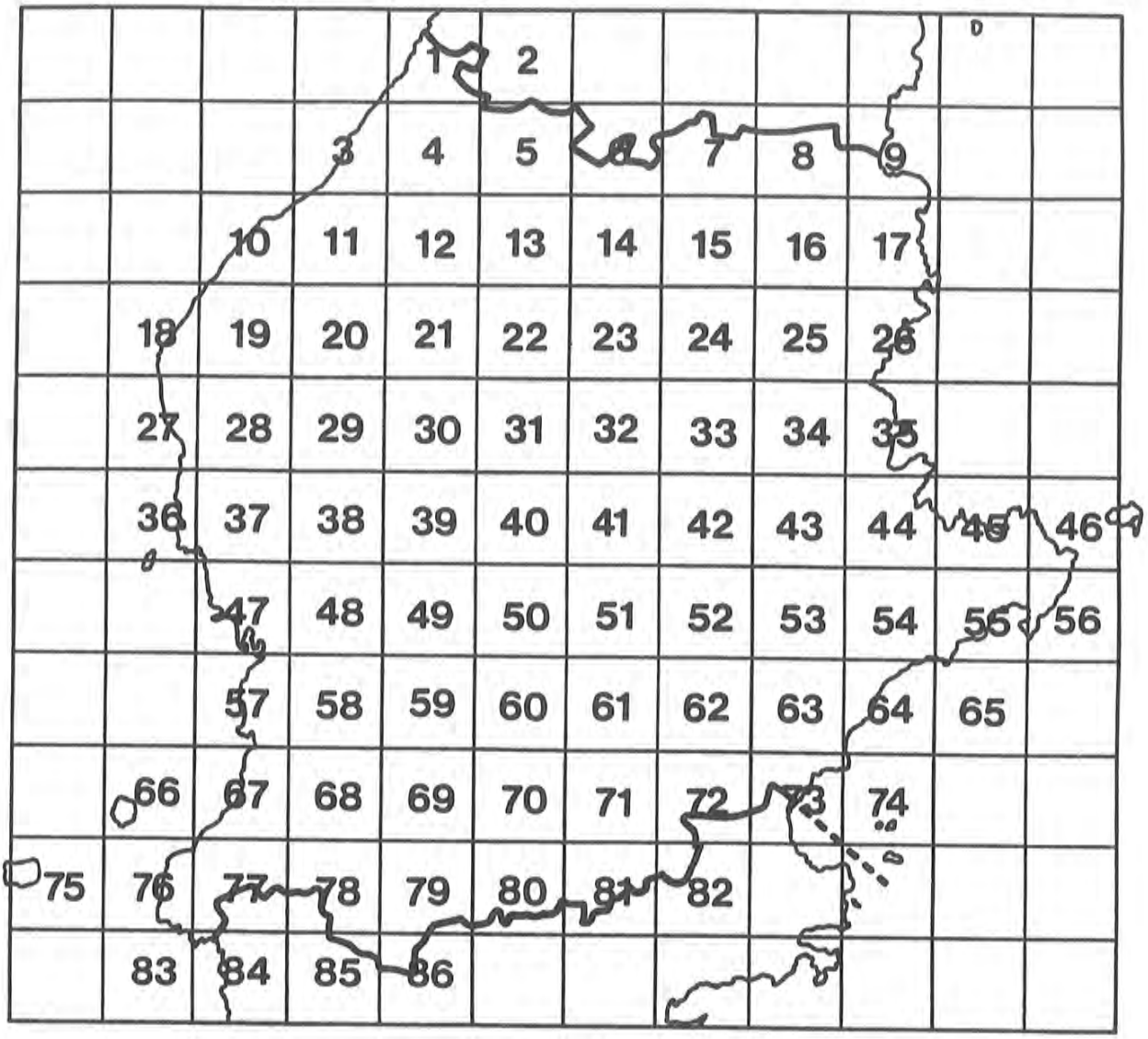

Förklaringar till kartorna

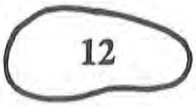

Objekt med objektsnummer

Ohävdat område inom objekt

Gräns för utbredningen av betad havsstrand-äng

1

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 90 6J 9a BRISSUND

069 90
6J 9a SNÄCKGÅRDSBADEN

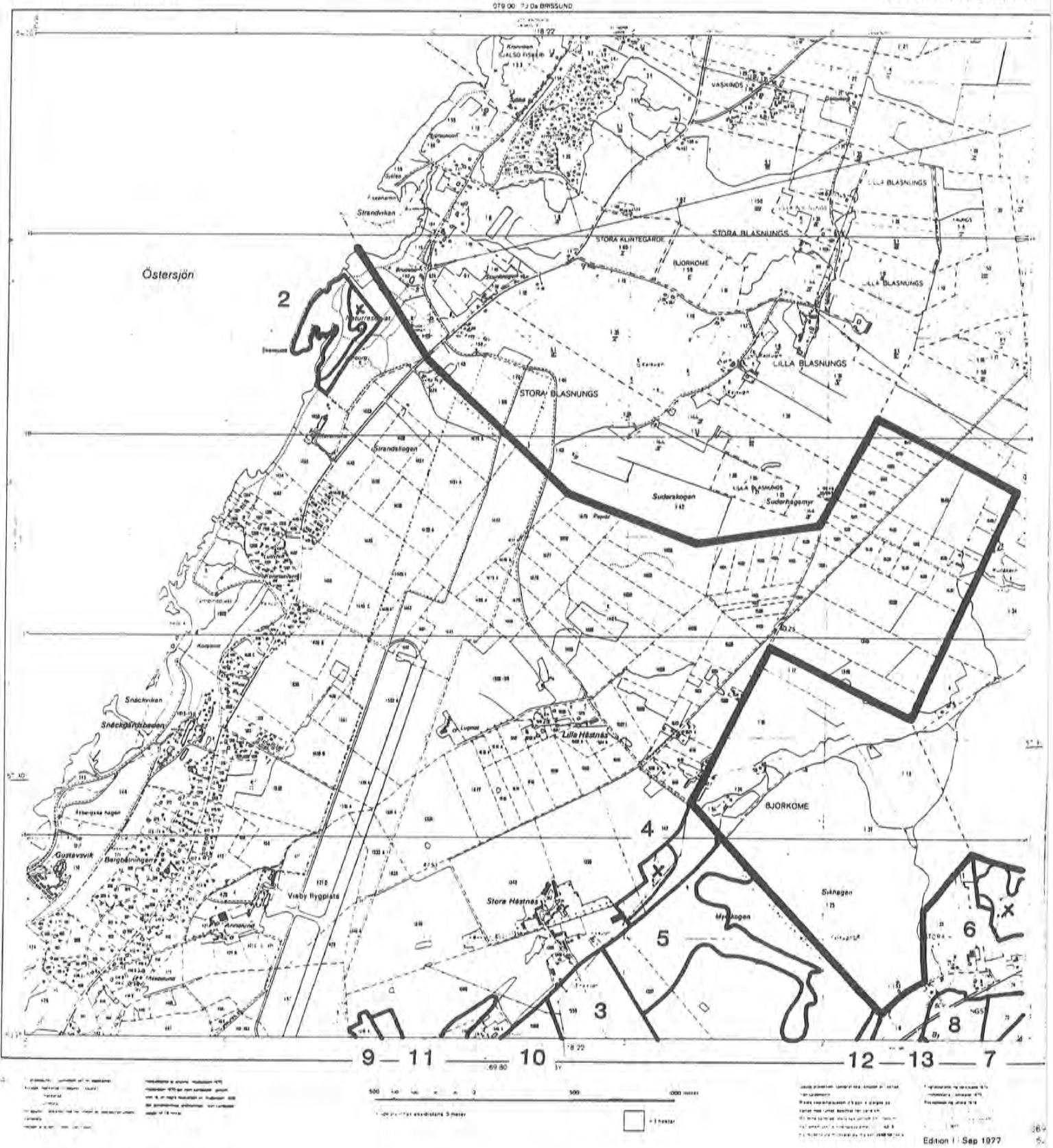

Edition 1 : Sep 1977

2

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 91
6J 9b BRO

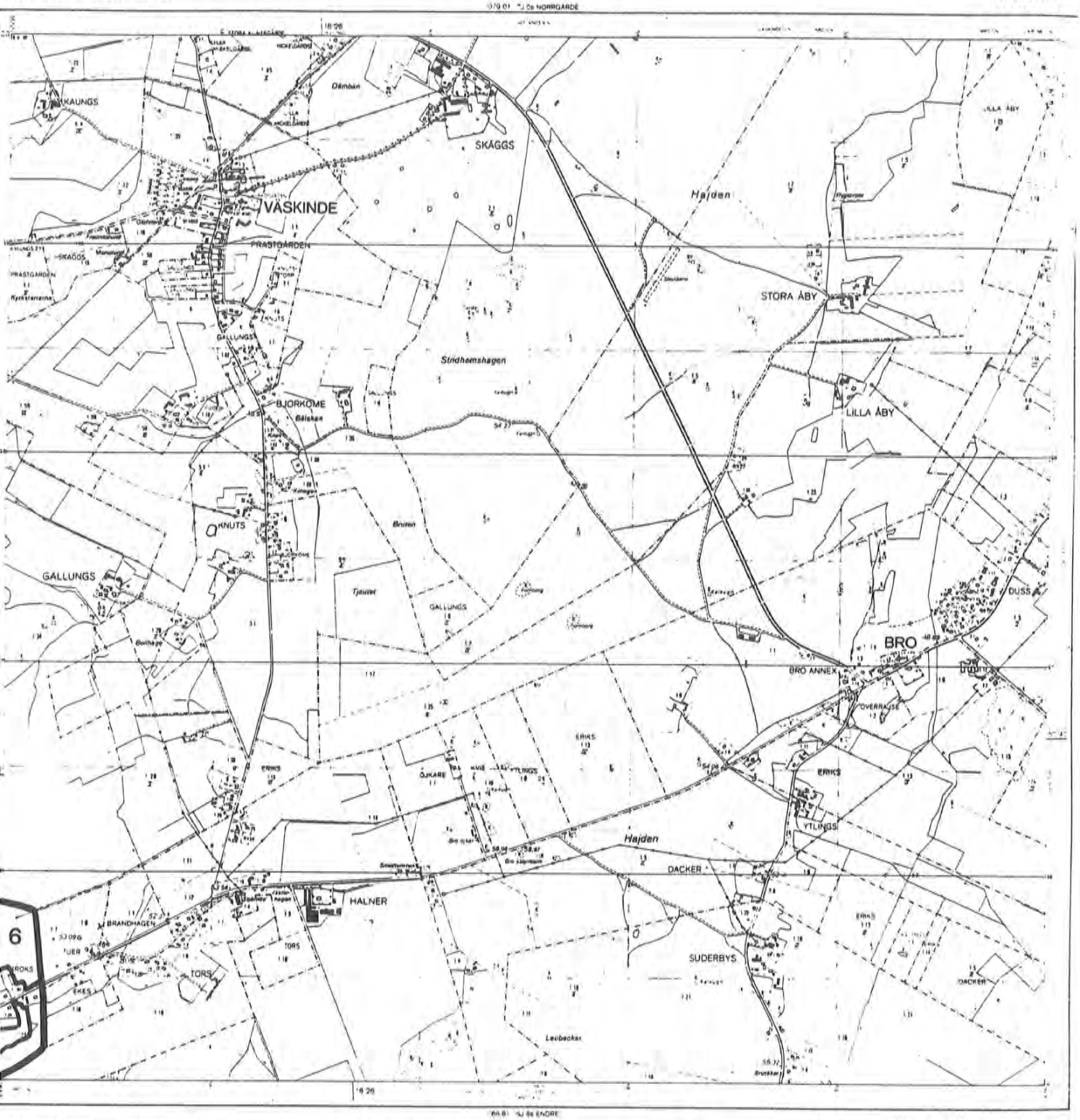

Edition 1 - Sep 1977

3

STATENS LANTMÄTERIVERK
EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
068 89
61 8j VISBY
068 99 61 9j TALLUDDEN
VISBY
Östersjön
Militärt övningsområde
Militärt övningsområde
Visborgs slätt
Gotlands regemente
Visborgsstaden
Furulund
Gråbo
Pilhagen
Djupluede
1
068 79 61 7j VÄSTERHEJDE
Edition 1 - Maj 1977
068
61

4

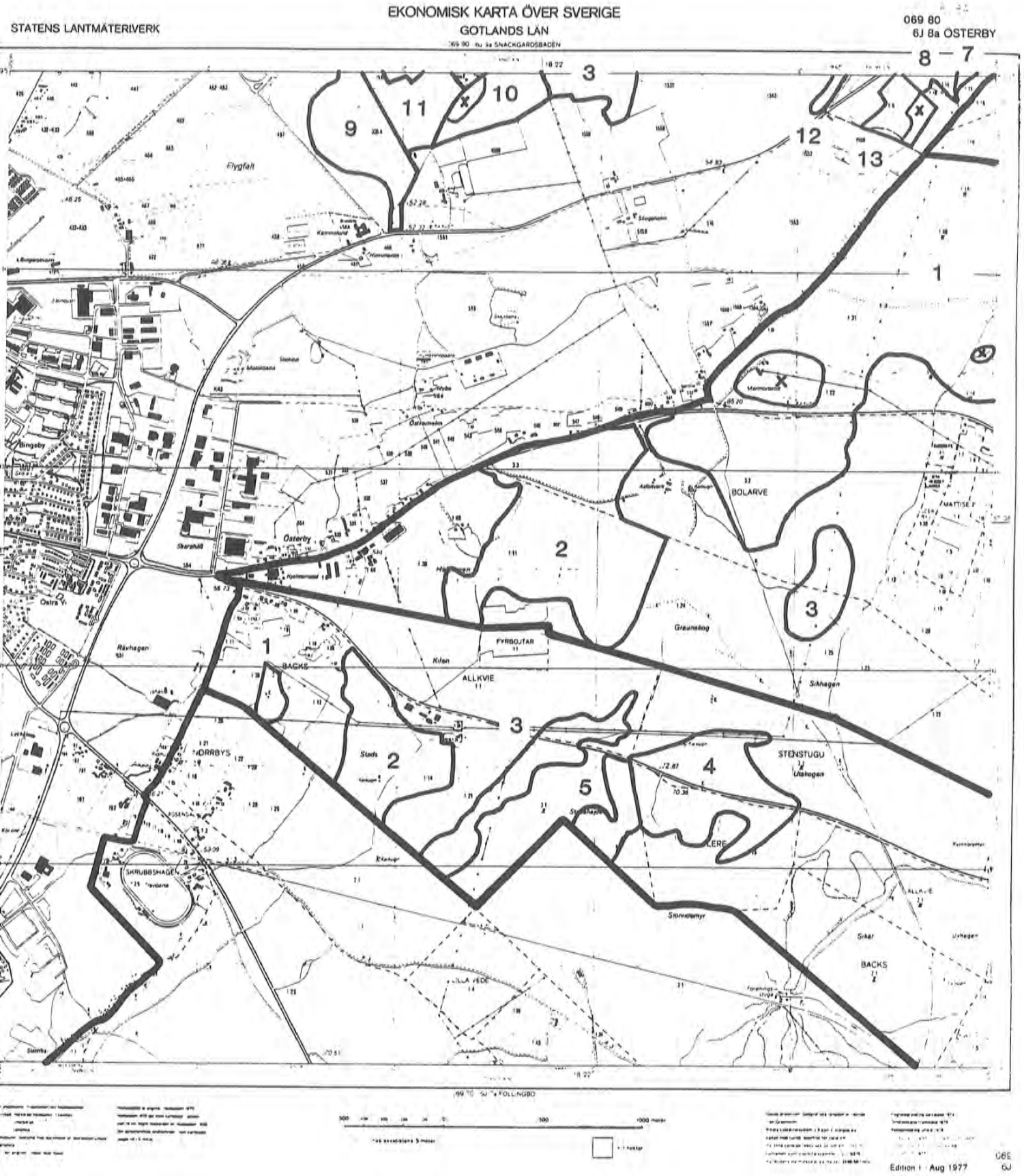
STATENS LANTMÄTERIVERK
EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 80
6J 8a ÖSTERBY
8 — 7
Flygfält
Österby
BOLARVE
FYRBOJTAR
ALLKVIE
BACKS
STENSTUGU
SKRUBBSHAGEN
Edition 1 - Aug 1977

5

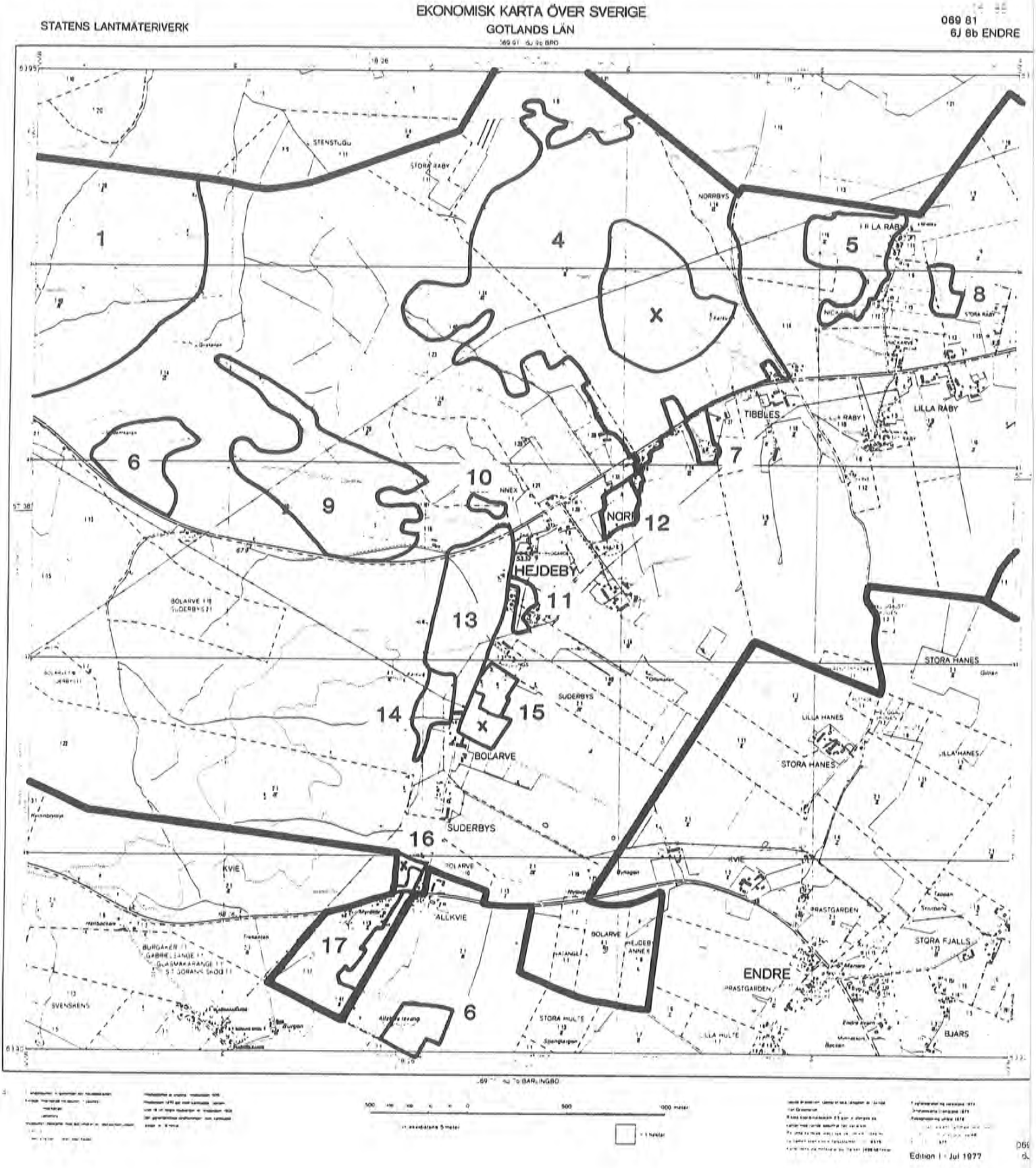
STATENS LANTMÄTERIVERK
EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 81
6J 8b ENDRE
1
4
5
8
X
6
9
10
7
12
11
13
14
15
X
16
17
6
HEJDEBY
TIBBLES
LILLA RÅBY
STORA RÅBY
NORRBYS
STORA HANES
LILLA HANES
SUDERBYS
BOLARVE
KVIE
ALLKVIE
PRÄSTGÅRDEN
STORA FJÄLLS
ENDRE
BJÄRS
STORA HULTS
LILLA HULTS
SVENSKENS
Edition 1 - Jul 1977

6

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 82
6J 8c TOLLBY

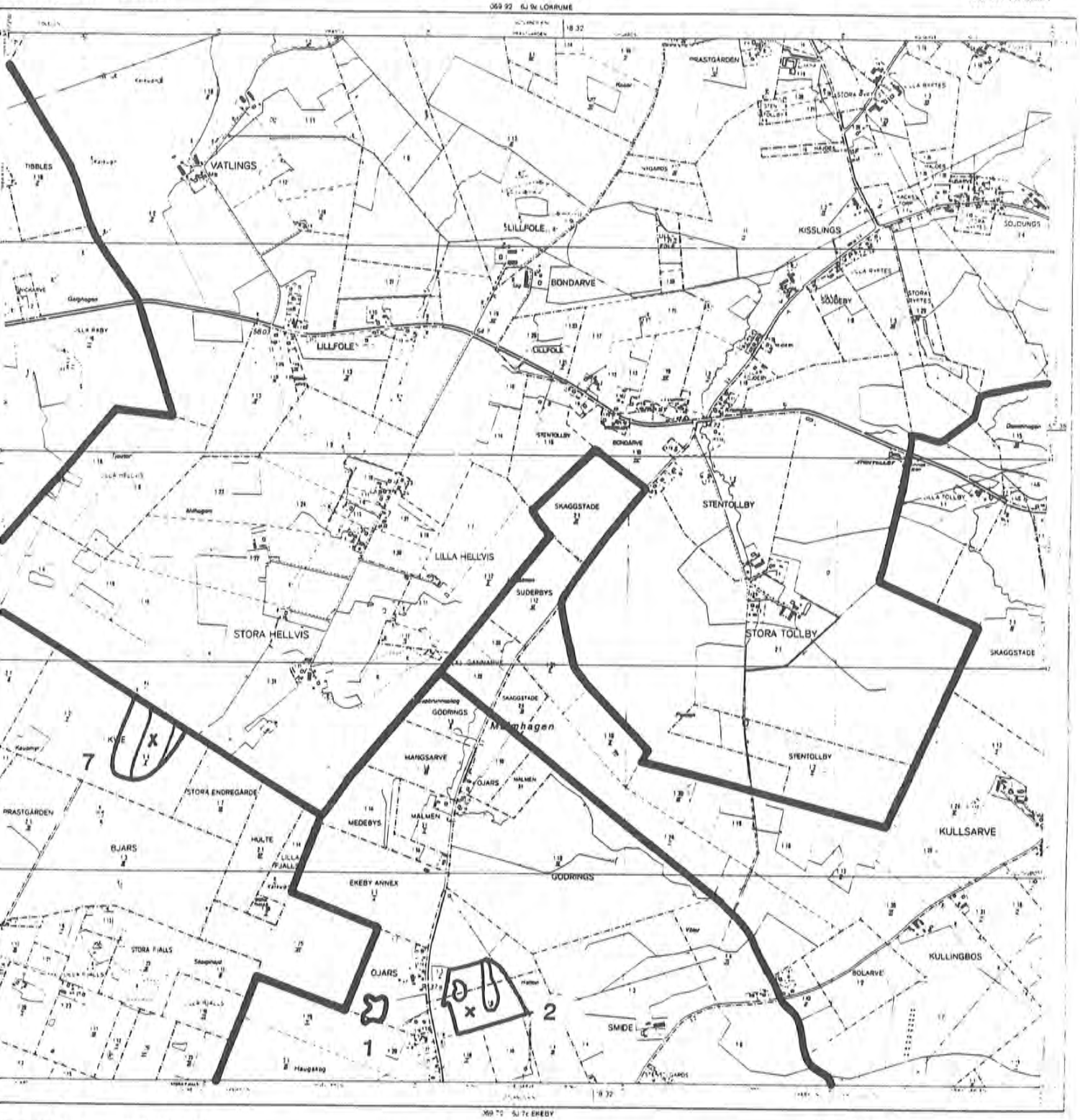

Edition 1 - Aug 1977

7

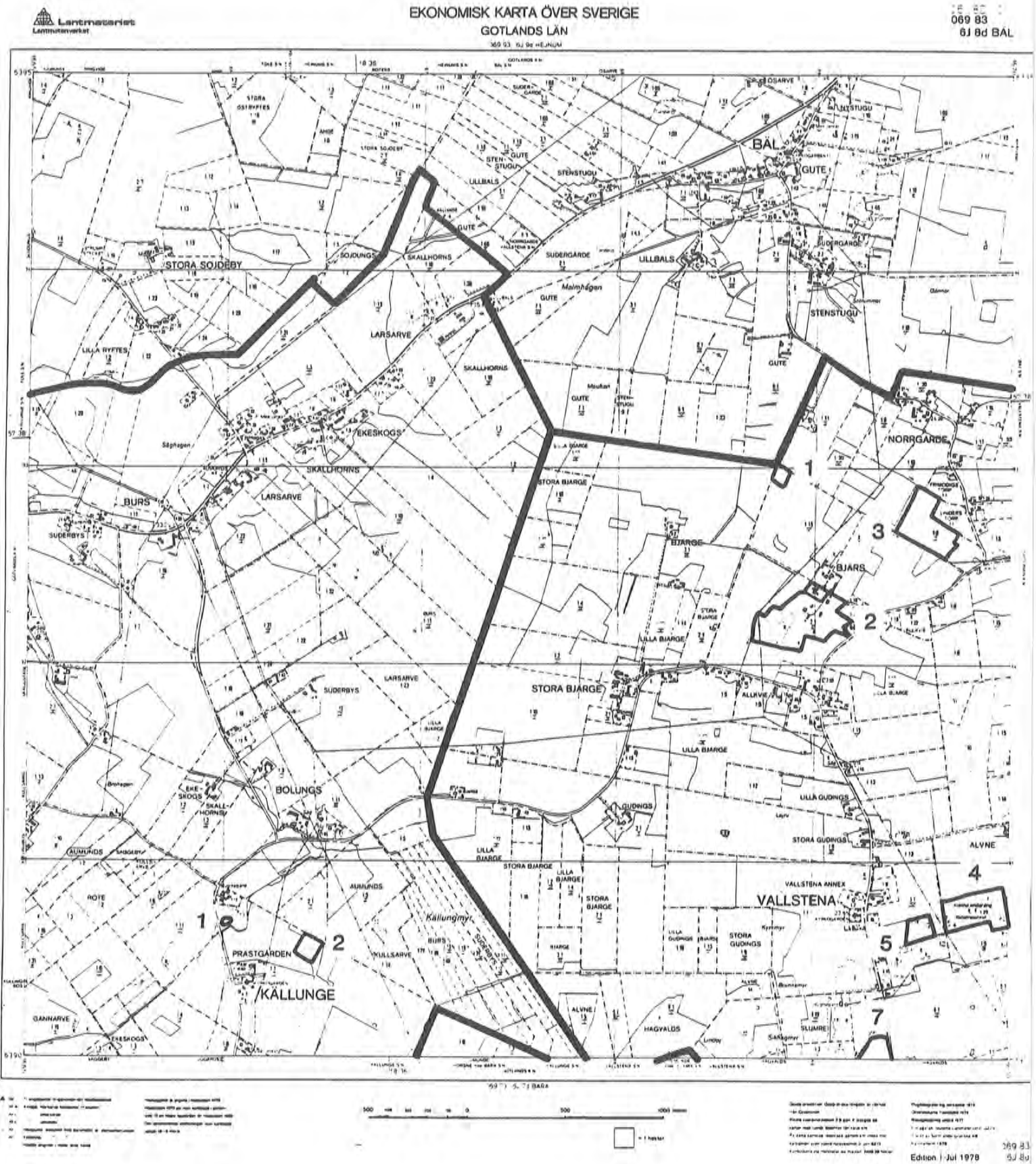
Lantmäteriet
Lantmäteriverket
EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 83
6J 8d BÅL
BÅL
GUTE
STENSTUGU
STORA SOJDEBY
SOJDUNGS
SKALLHORNS
SUDERGÅRDE
ULLBALS
Malmhögen
LARSARVE
LILLA RYFTES
EKESKOGS
NORRGÅRDE
BURS
SUDERBYS
STORA BJÄRGE
BJÄRS
LILLA BJÄRGE
ALLKVE
BOLUNGS
GUDINGS
LILLA GUDINGS
STORA GUDINGS
ALVNE
AUMUNDS
ROTE
Källungmyr
PRASTGÅRDEN
/KÄLLUNGE
VULLSARVE
VALLSTENA ANNEX
VALLSTENA
GANNARVE
HÄGVALDS
SLUMRE
1
2
3
4
5
7
Edition 1 Jul 1978
069 83
6J 8d

8

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 84
6J 8e SLUMRE

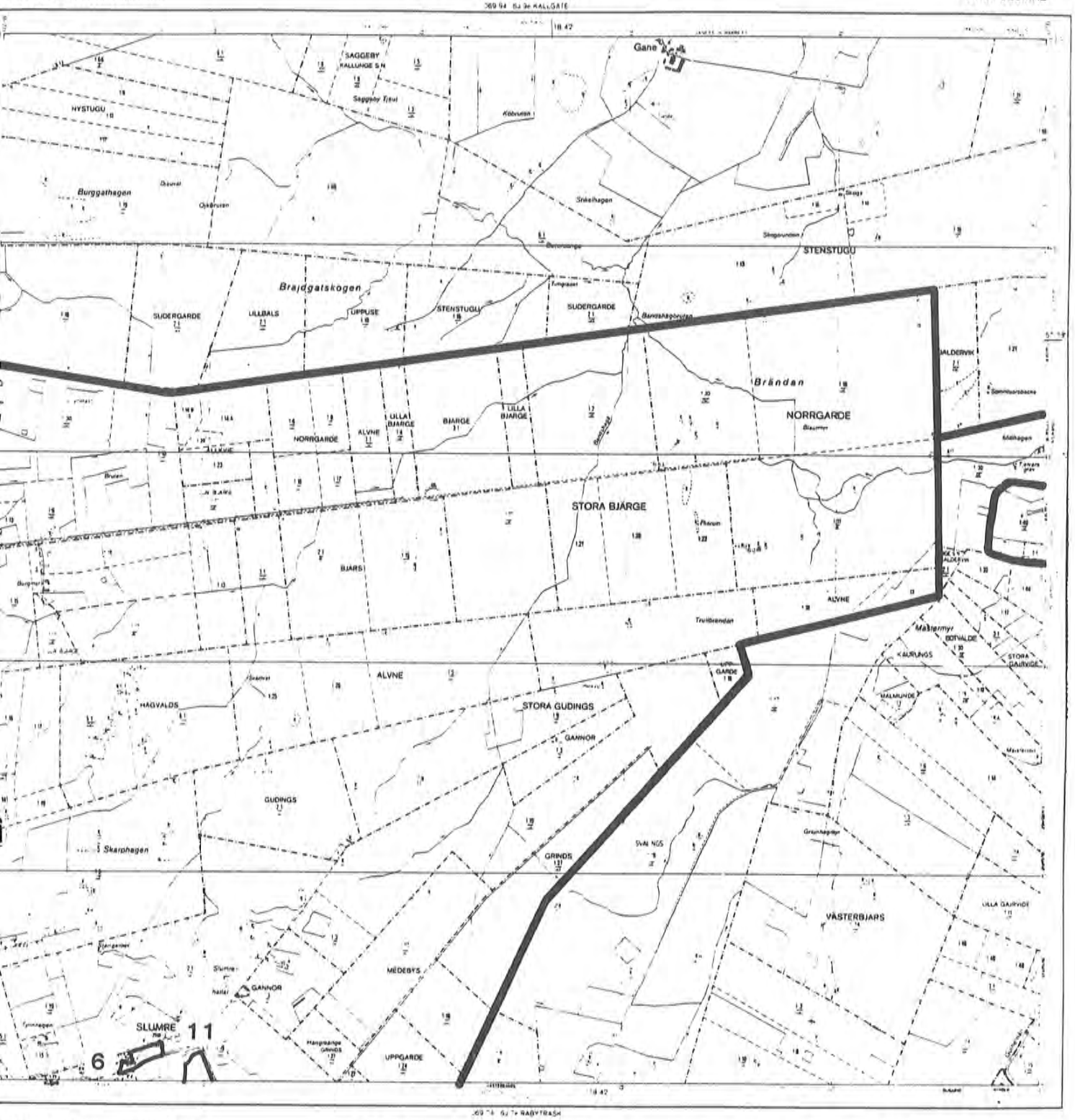

Edition 1 - Apr 1978

9

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 85
6J 8f TJALDER

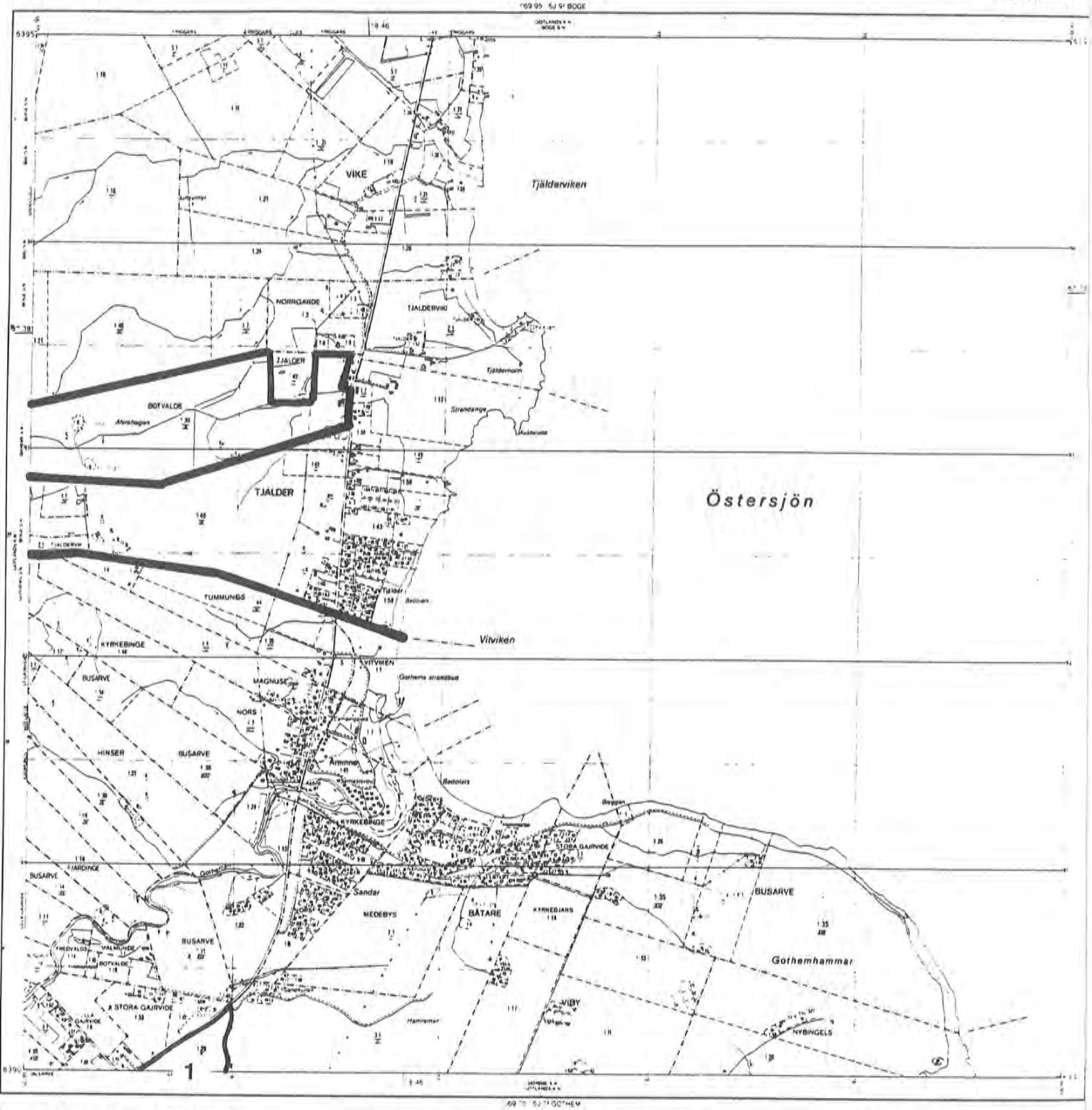

069 85
Edition 1 - Sep 1978
6J 8f

10

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

068 78
6I 7i SUDERBYS

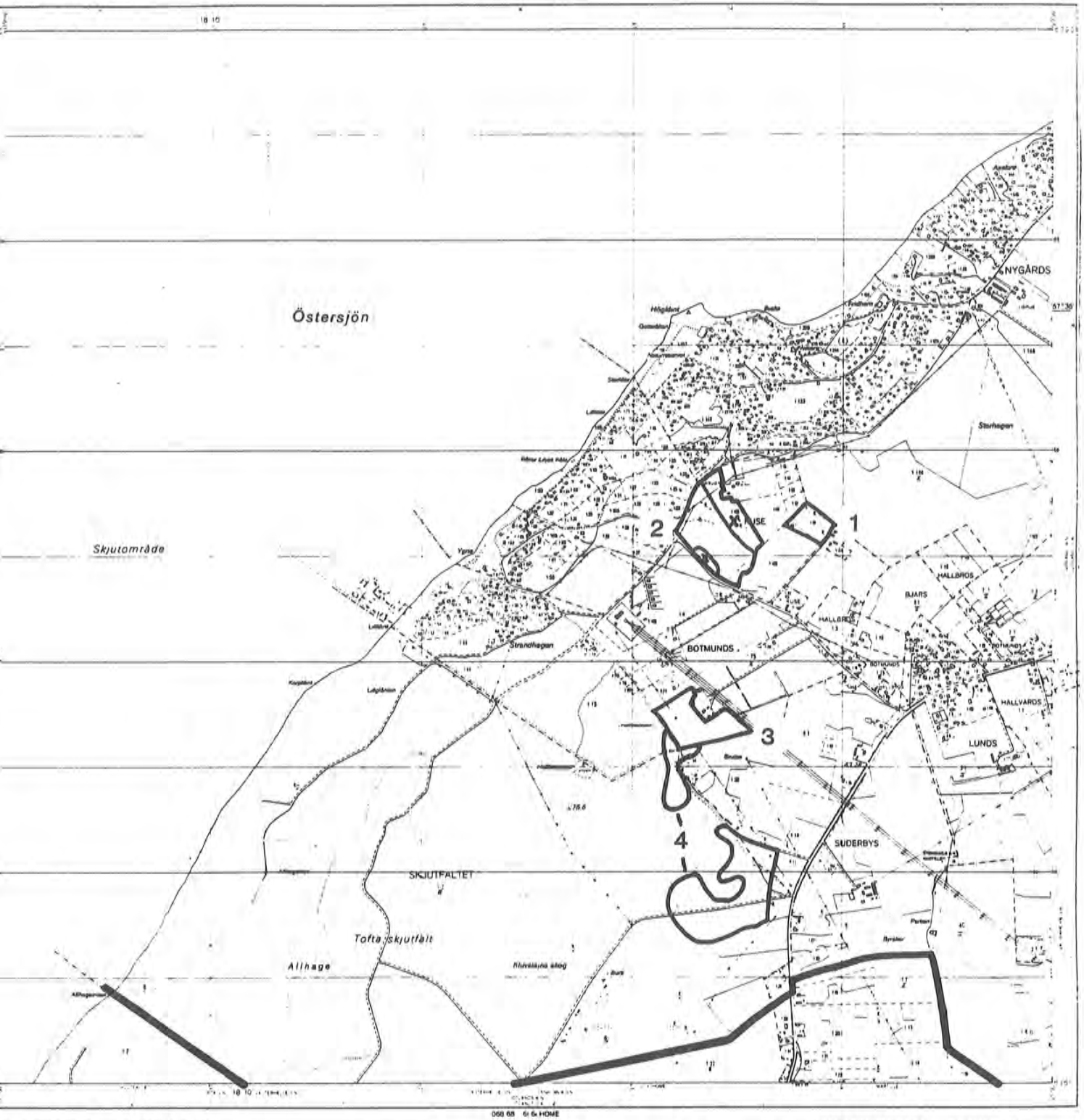

Edition 1 - Maj 1977

068
6I

11

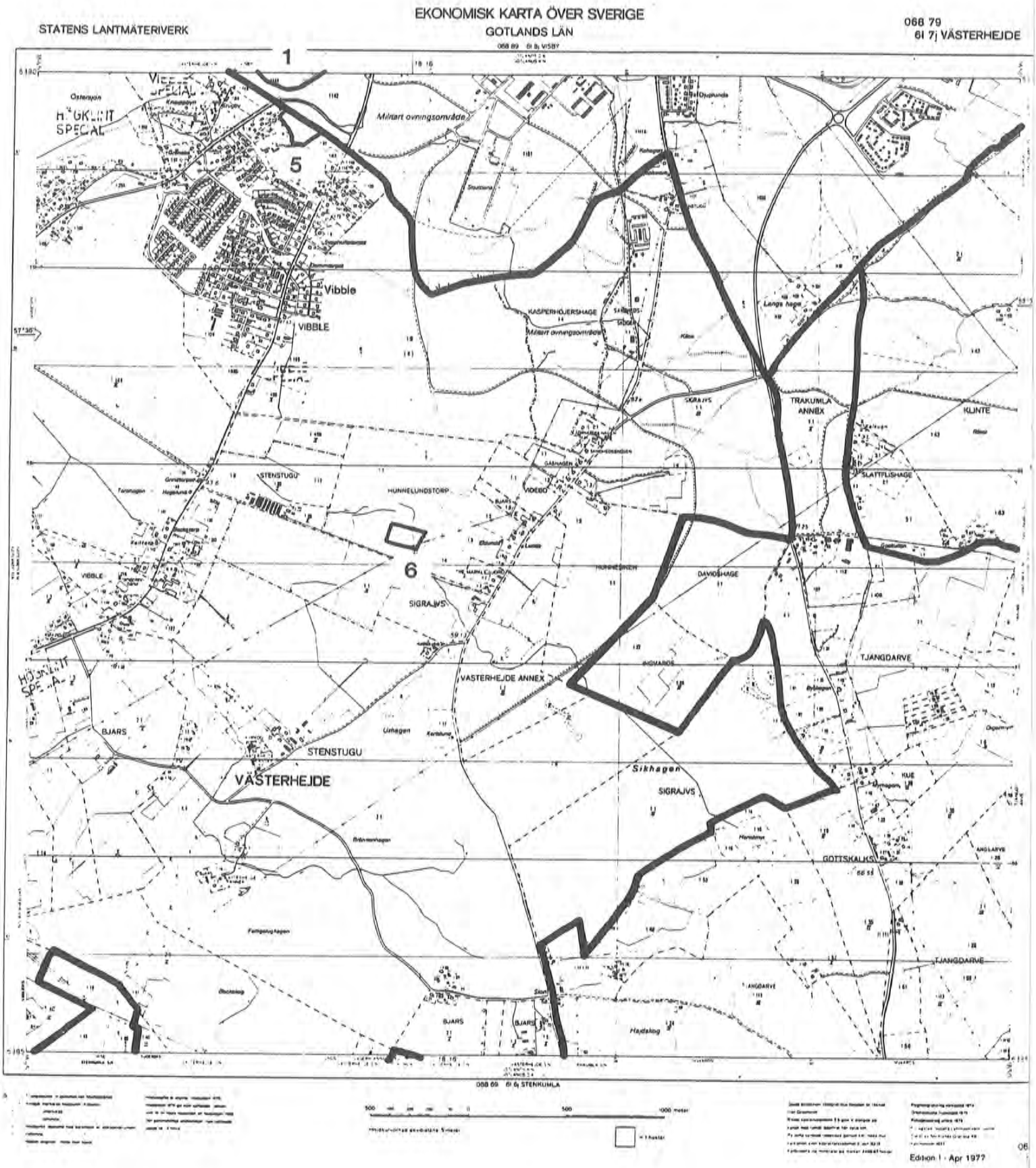

STATENS LANTMÄTERIVERK
EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
068 79
6I 7j VÄSTERHEJDE
1
5
6
Vibble
VIBBLE
Militärt övningsområde
KASPERHÖJERSHAGE
TRAKUMLA ANNEX
KLINTE
SLATTFLISHAGE
STENSTUGU
HUNNELUNDSTORP
VIDEBO
SIGRAJVS
DAVIDSHAGE
TJANGDARVE
VASTERHEJDE ANNEX
BJARS
VÄSTERHEJDE
Sikhagen
GOTTSKALKS
Edition I · Apr 1977

12

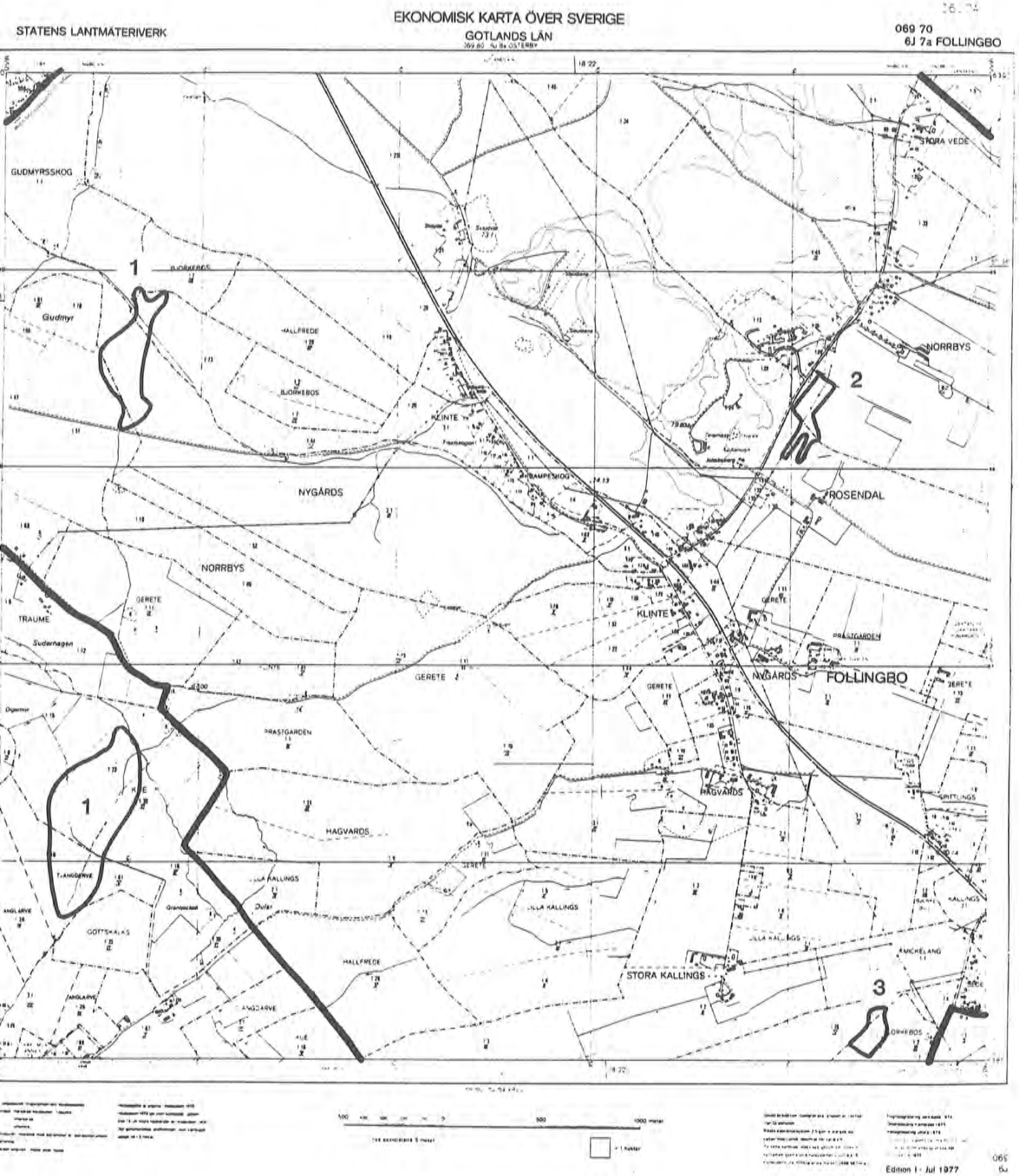
STATENS LANTMÄTERIVERK
EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 70
6J 7a FOLLINGBO
GUDMYRSSKOG
Gudmyr
HALLFREDE
BJORKEBOS
KLINTE
NYGÅRDS
NORRBYS
TRAUME
Sudarnagen
GERETE
PRASTGARDEN
HAGVARDS
STORA KALLINGS
GOTTSKALKS
STORA VEDE
ROSENDAL
FOLLINGBO
1
2
3
Edition 1 - Jul 1977

13

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 71
6J 7b BARLINGBO

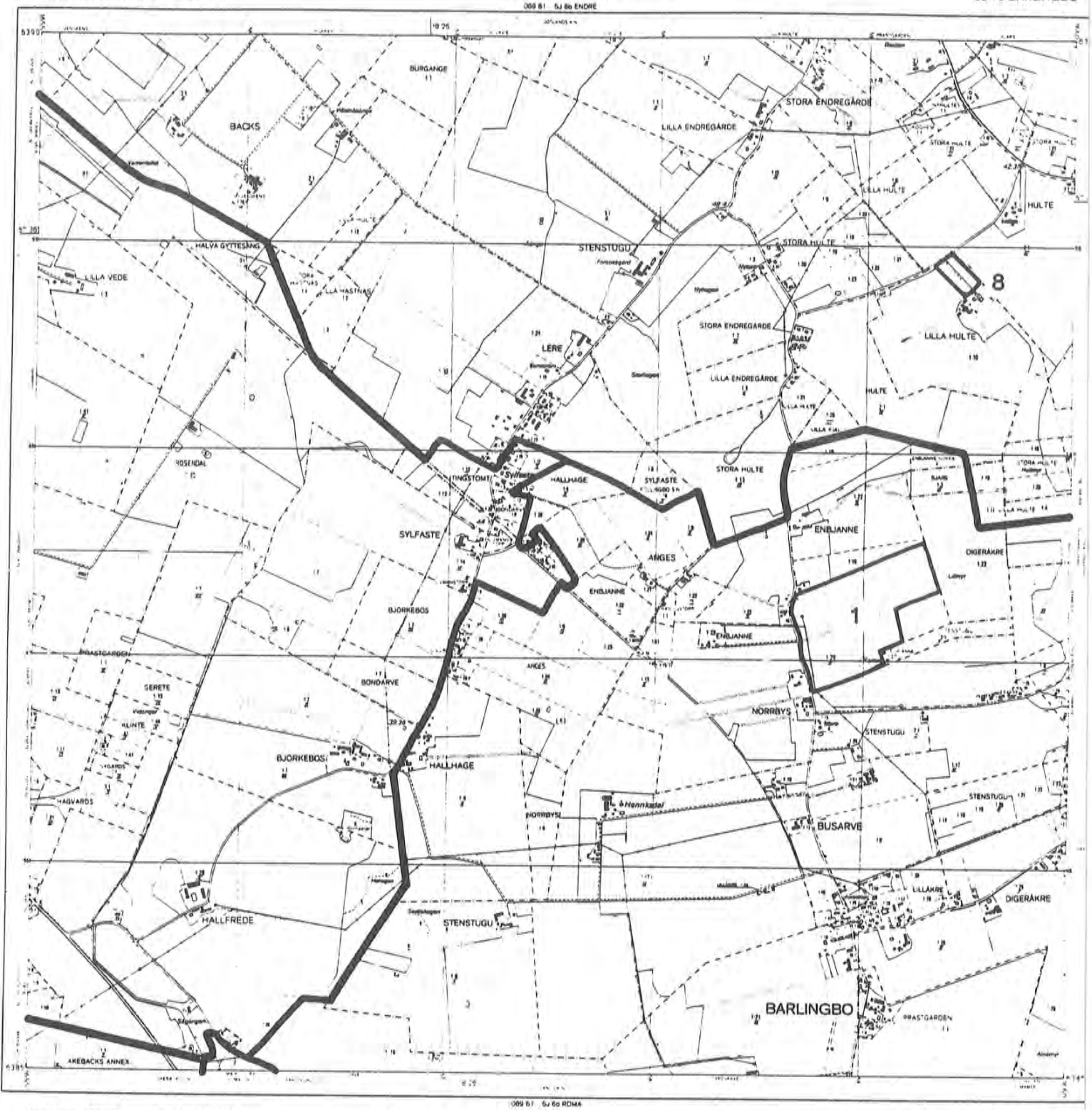

Edition 1 - Jul 1977

14

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

STATENS LANTMÄTERIVERK

GOTLANDS LÄN

069 72
6J 7c EKEBY

069 62 6J 8c TOLLBY

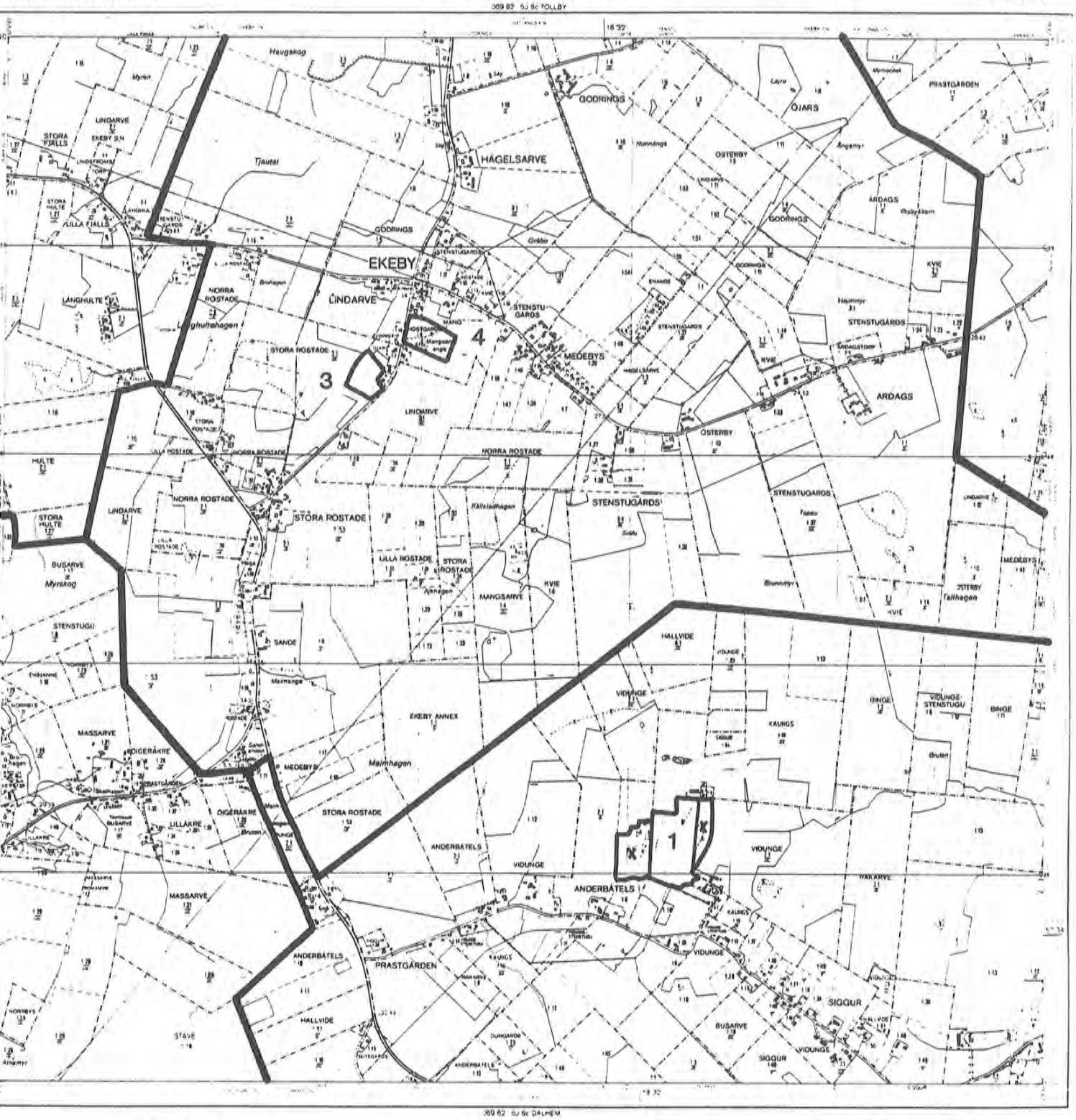

069 62 6J 9c DALHEM

Edition 1 Jun 1978

069 72
6J 7c

15

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 73
6J 7d BARA

069 83 6J 8a BAL

069 63 6J 6a HÖRSNE

Edition 1 - Sep 1978

069 7
6J 7d

16

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 74
6J 7e RÅBYTRÄSK

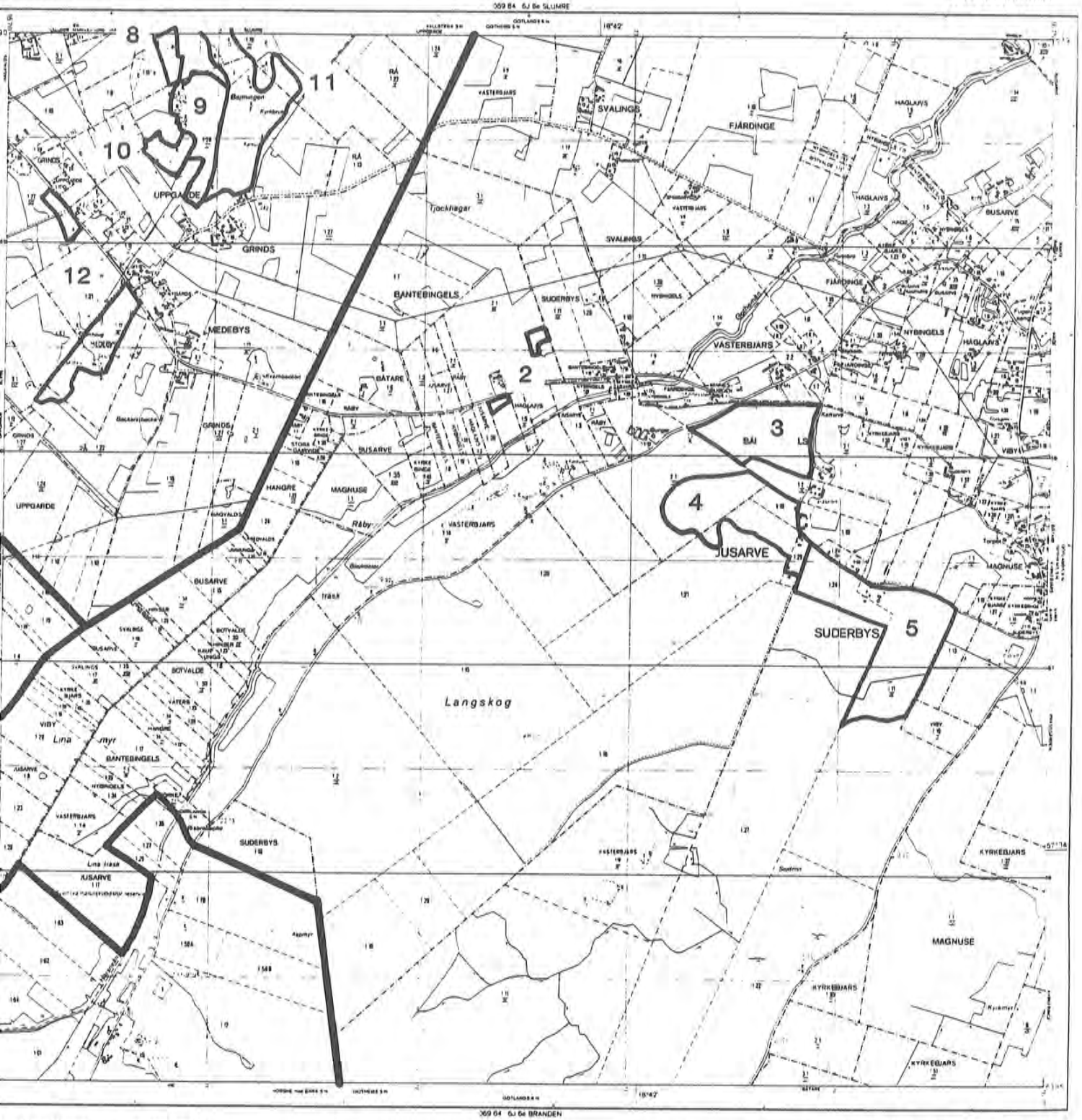

Edition 1 - Sep 1978

069 74
6J 7e

17

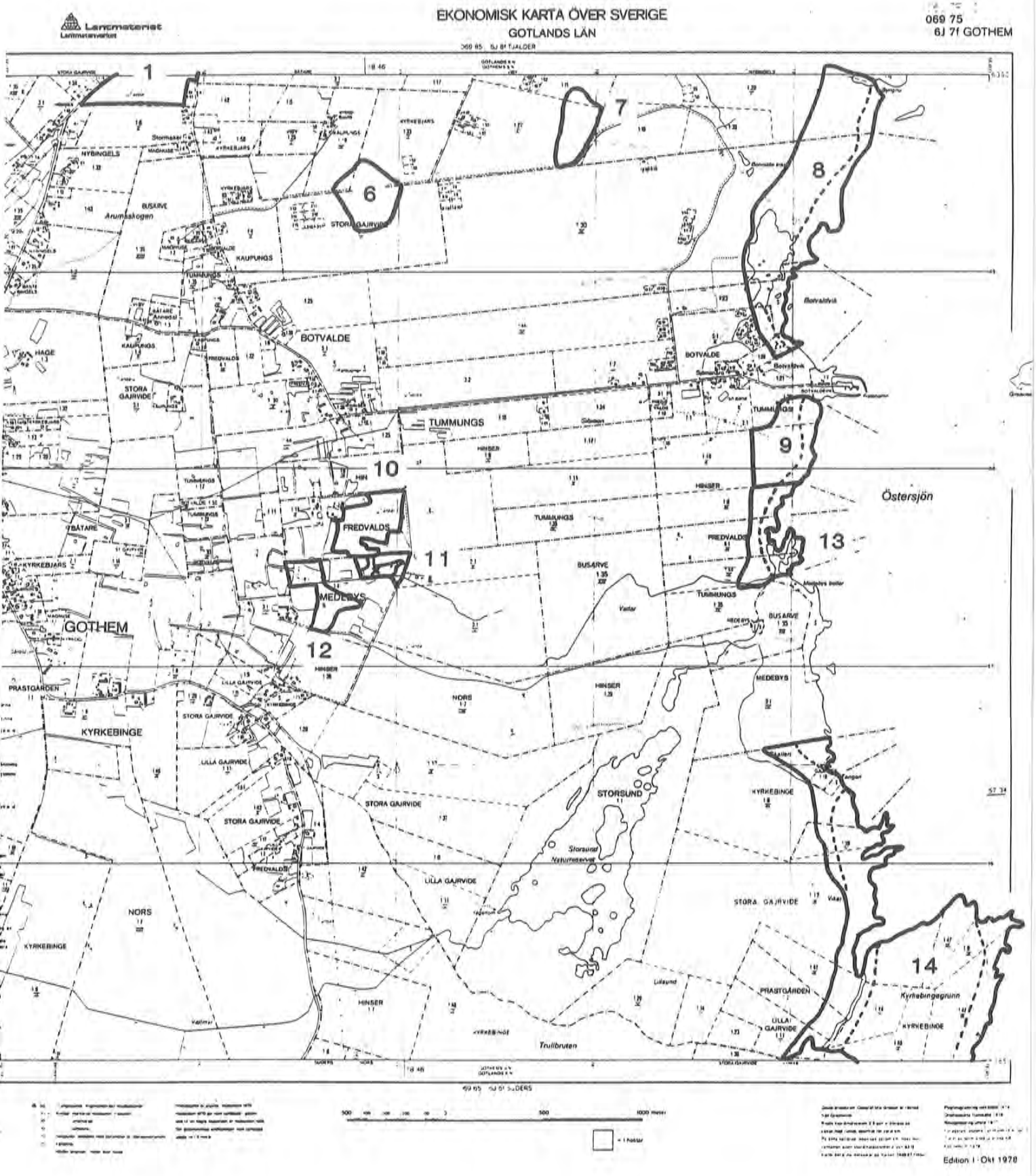
Lantmäteriet
Lantmäteriverket
EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 75
6J 7f GOTHEM
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
BOTVALDE
TUMMUNGS
FREDVALDS
MEDEBYS
GOTHEM
KYRKEBINGE
STORA GAJRVIDE
LILLA GAJRVIDE
HINSER
NORS
BUSARVE
KAUPUNGS
STORSUND
PRASTGÅRDEN
Östersjön
Trullbruten
Edition I - Okt 1978

18

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

068 67
6I 6h BLÅHÅLL

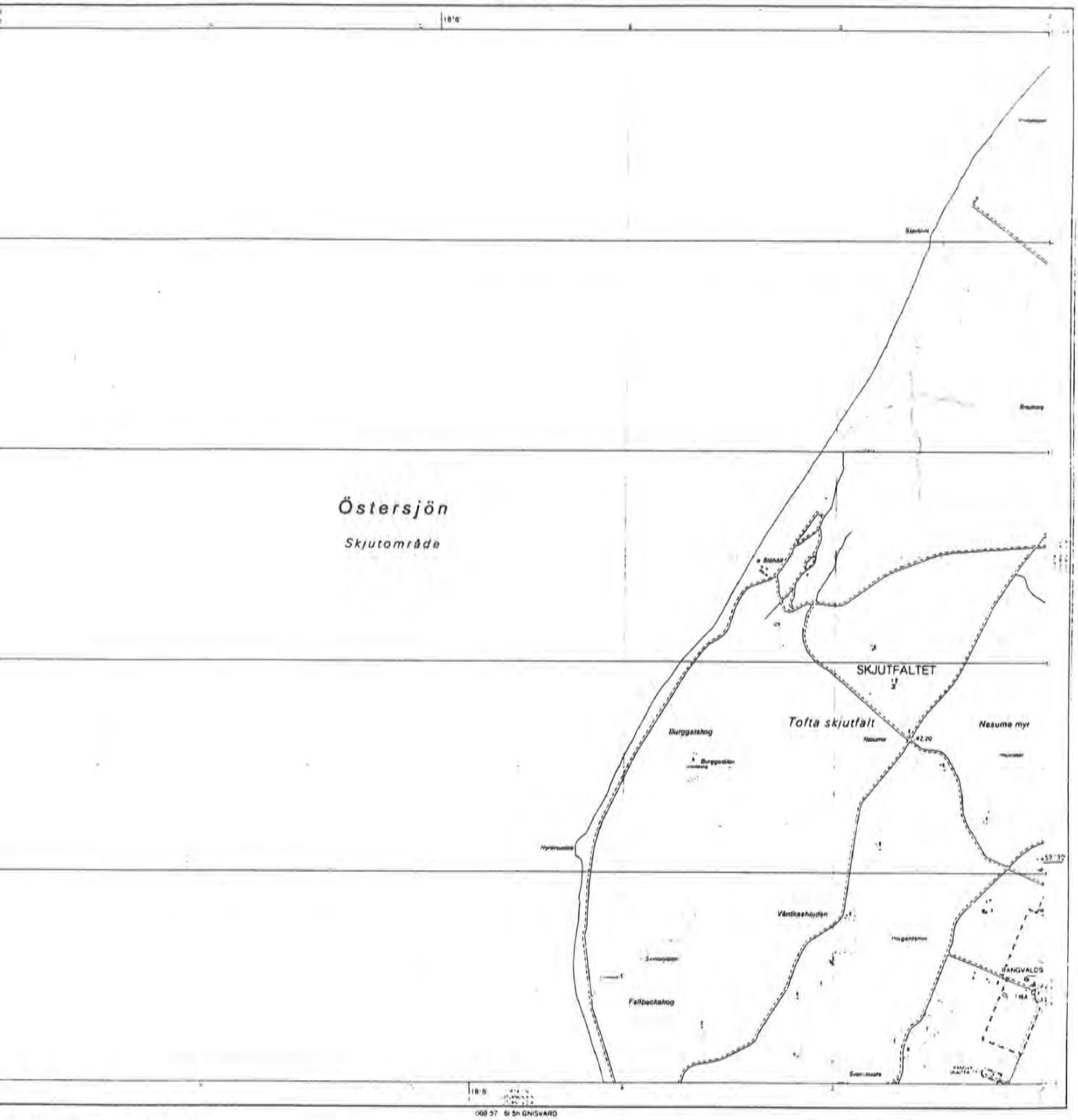

068 57 6I 5h GNISVÄRD

Edition 1 - Mar 1977

19

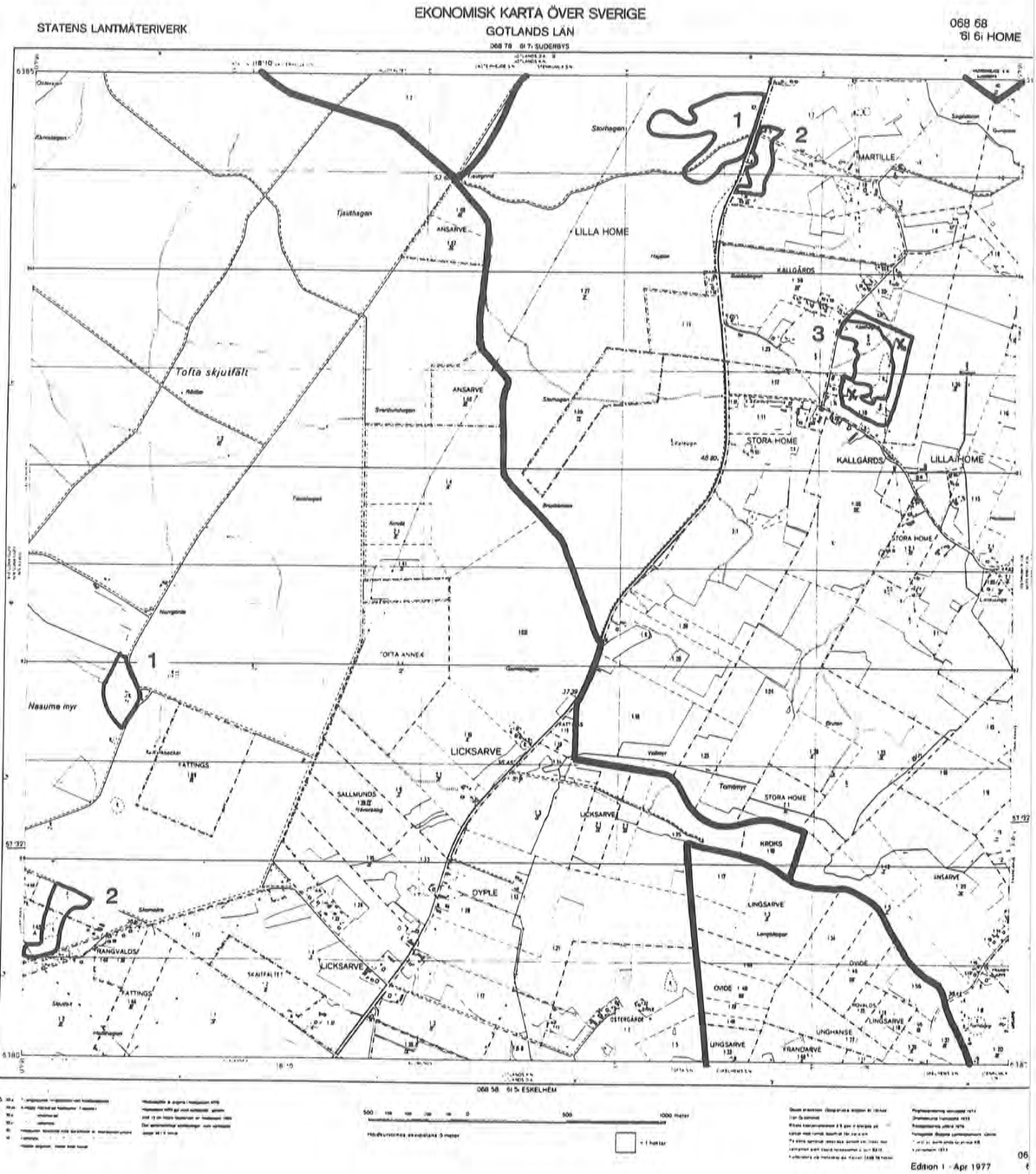
STATENS LANTMÄTERIVERK
EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
068 68
'61 6i HOME
068 78 61 7i SUDERBYS
068 58 61 5i ESKELHEM
Tofta skjutfält
Nasume myr
LILLA HOME
STORA HOME
KALLGÅRDS
MARTILLE
LICKSARVE
DYPLE
KROKS
LINGSARVE
OVIDE
UNGHANSE
FRANDARVE
RANGVALDS
FATTINGS
SALLMUNDS
ANSARVE
TOFTA ANNEX
Tjauthagen
Storhagen
Tomtmyr
1
2
3
Edition 1 - Apr 1977

20

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

068 79 6I 7; VÄSTERHEJDE

068 69
6I 6j STENKUMLA

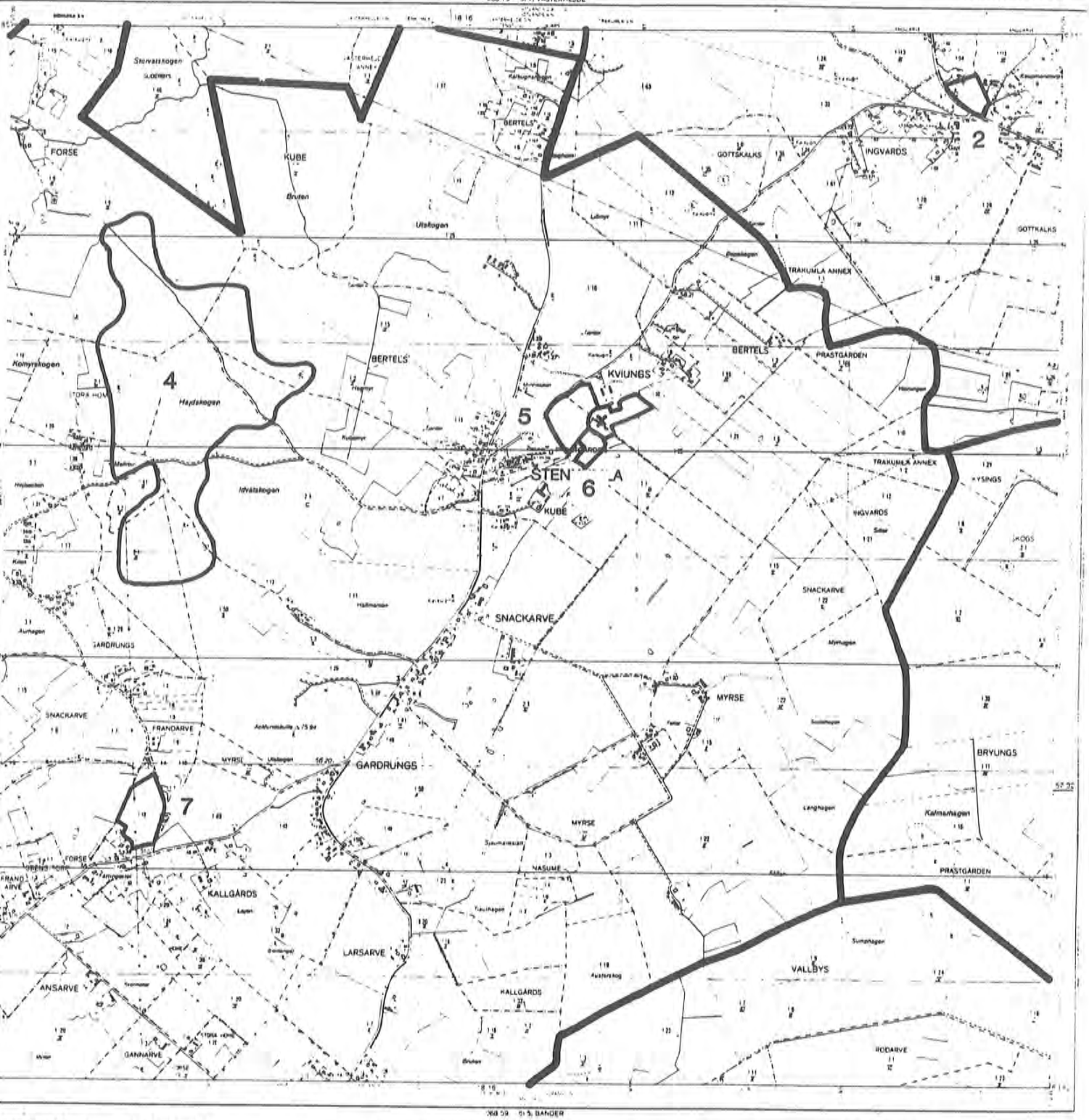

068 59 6I 5; BANDER

Edition I - Jun 1977

068
6I

21

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 70 6. 7a FOLLINGBO

069 60
6J 6a VALL

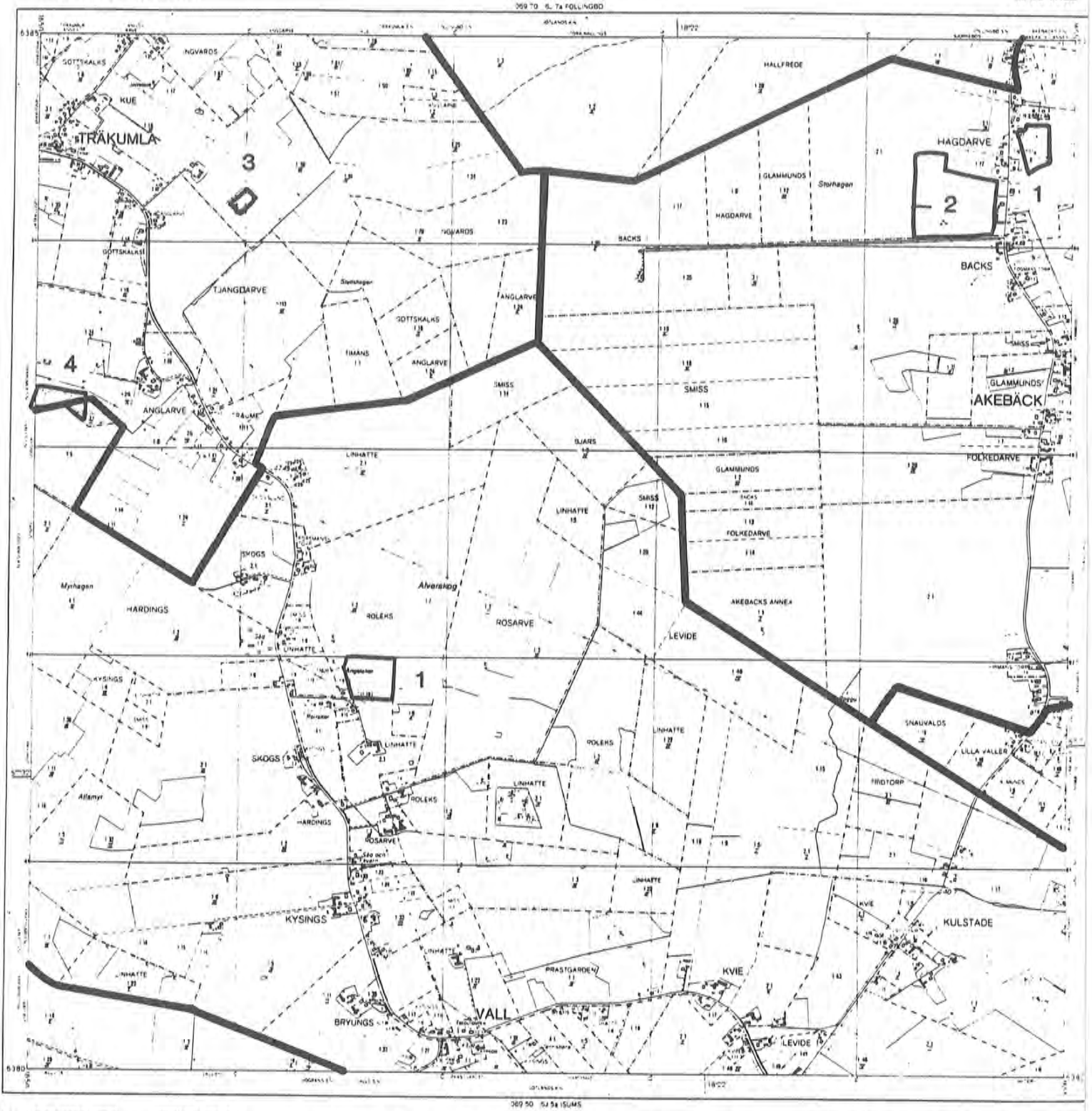

069 50 6J 5a ISUMS

Edition 1 - Jun 1977

22

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 61
6J 6b ROMA

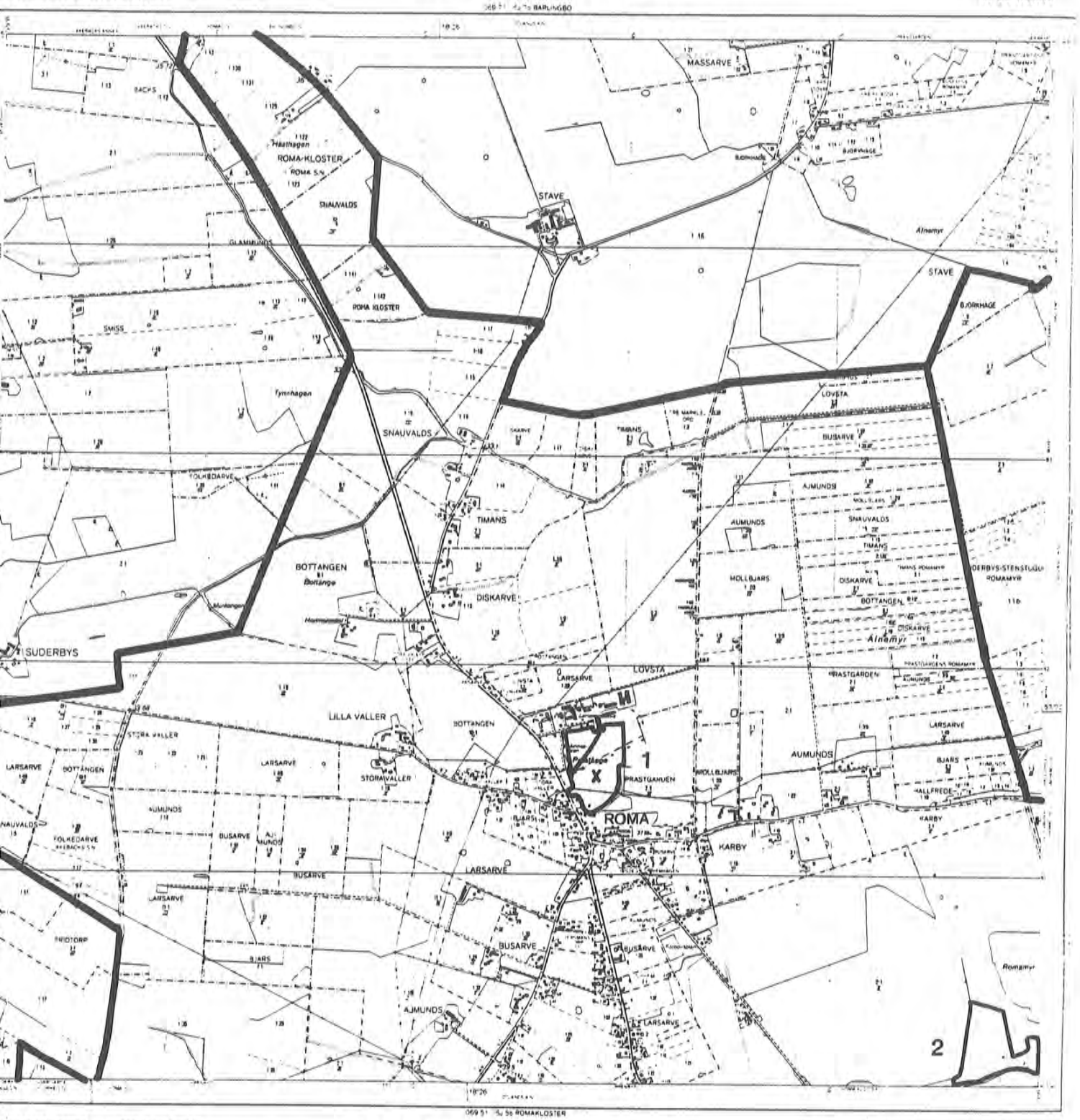

Edition 1 - Aug 1977

069
6J

23

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 62
6J 6c DALHEM

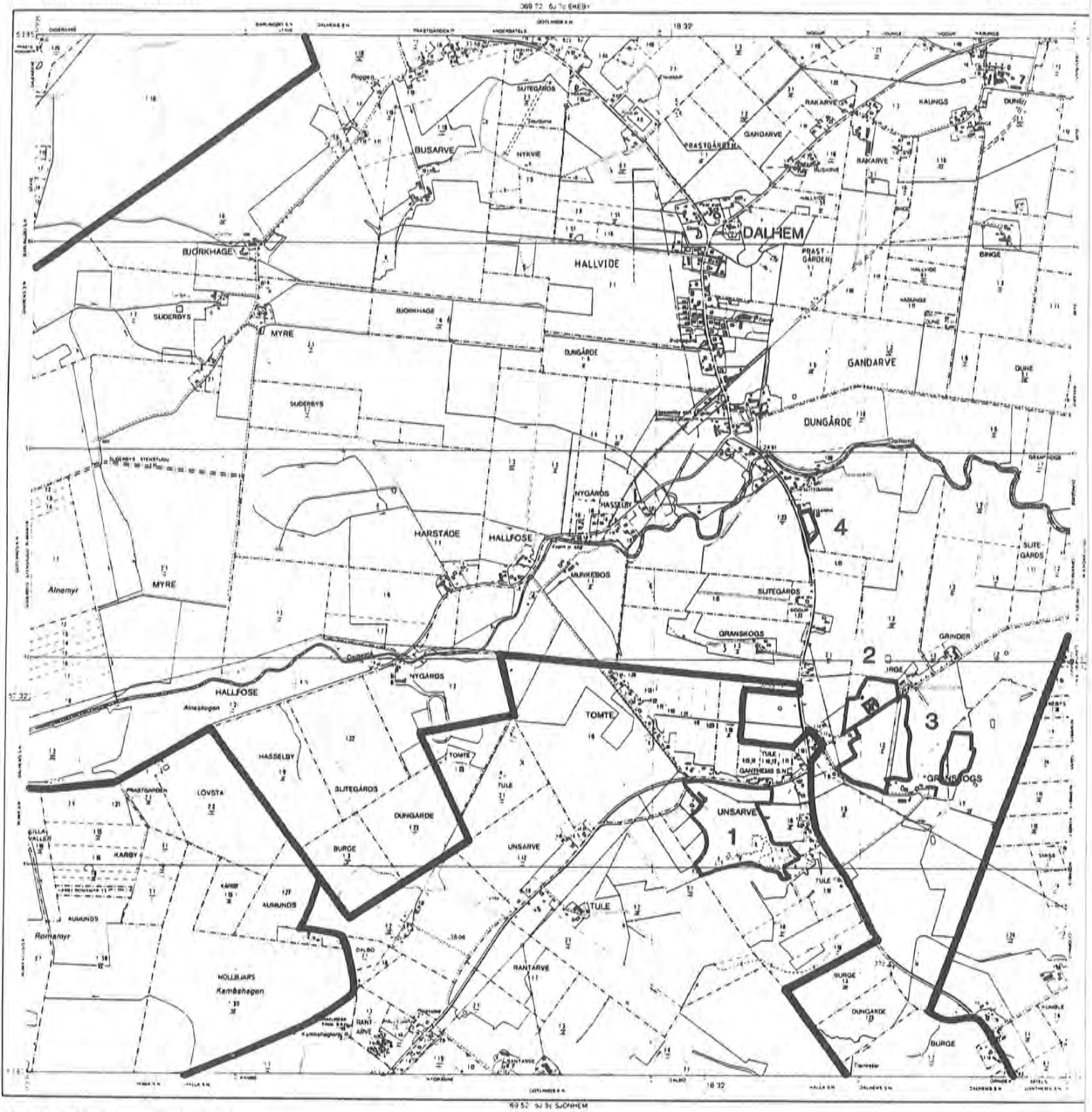

Edition 1 - Feb 1978

24

Lantmäteriet

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 63
6J 6d HORSNE

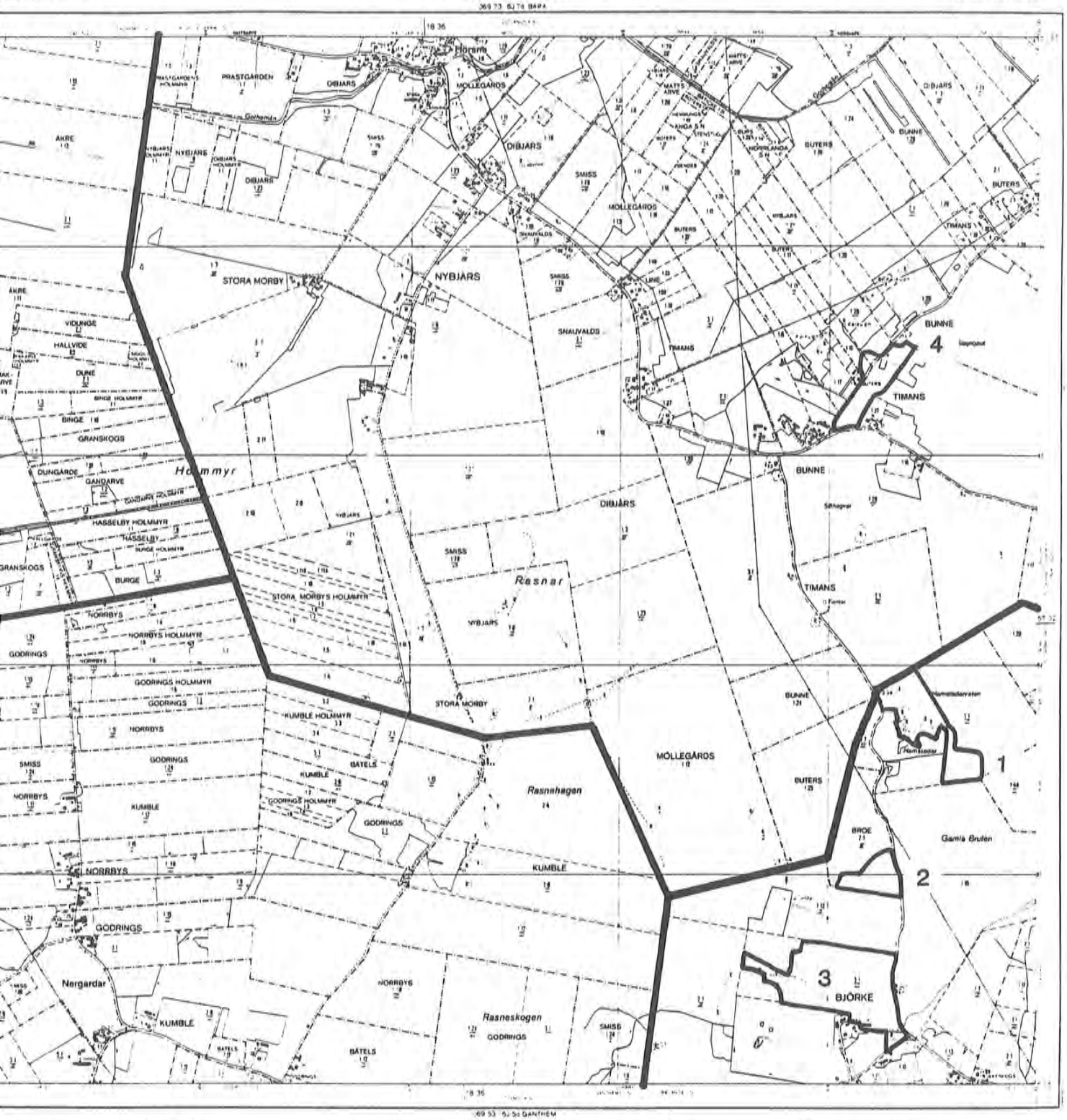

Edition 1 - Jul 1978

069 63
6J 6d

25

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 64
6J 6e BRANDEN

069 74 6J 7e RÄBYTRÄSK

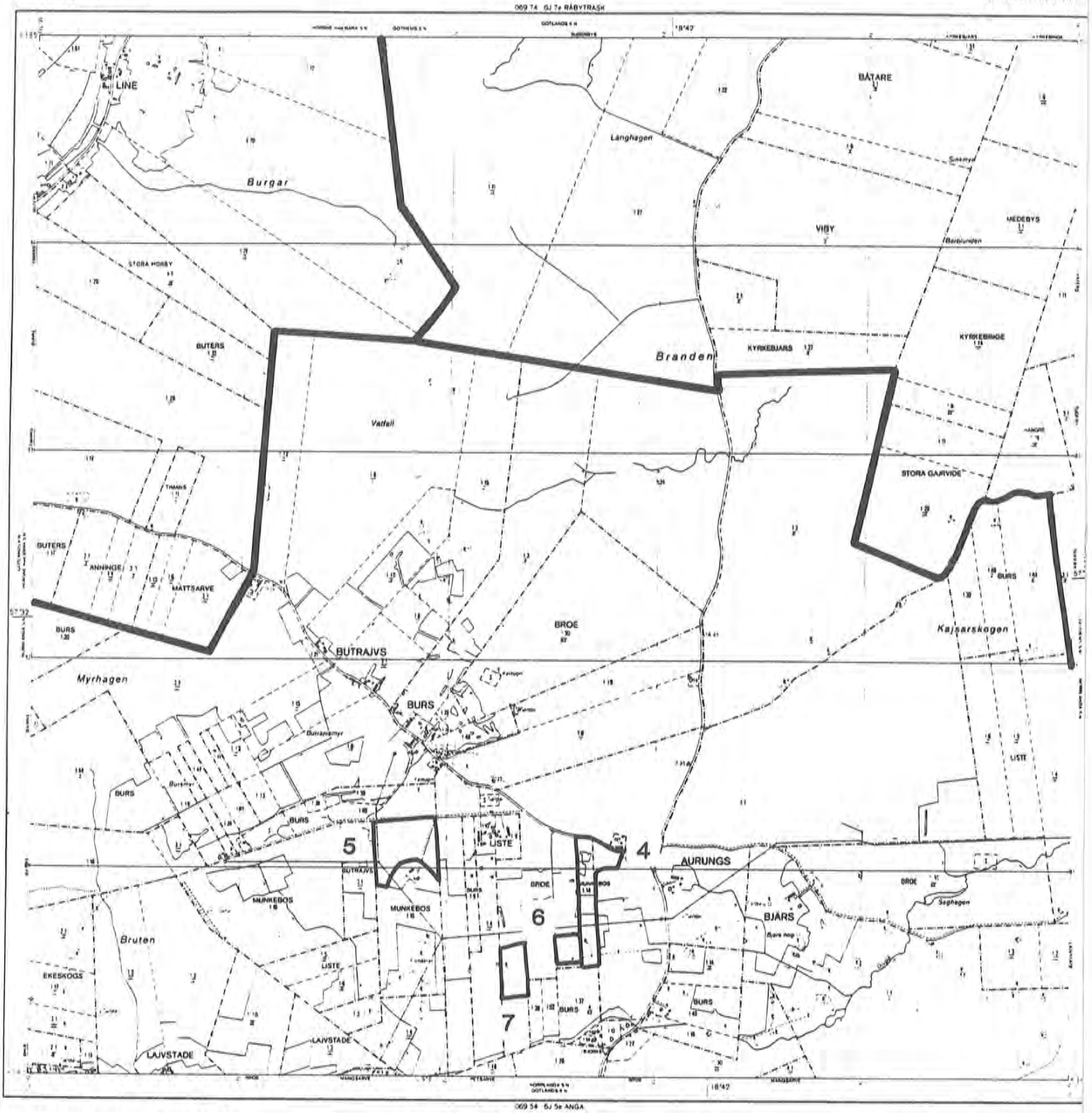

069 54 6J 5e ANGA

Edition 1 - Aug 1978

26

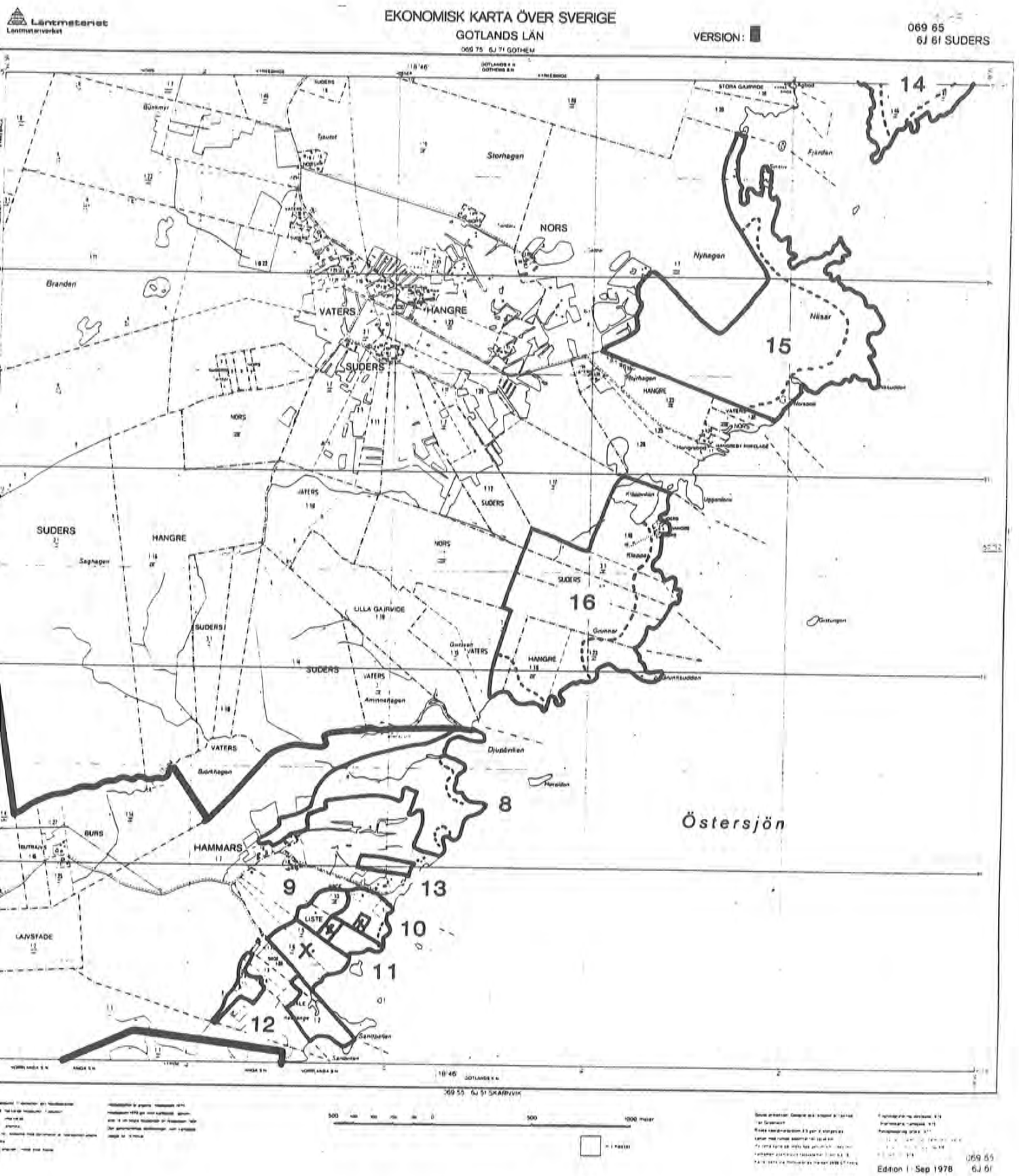
Lantmäteriet
Lantmäteriverket
EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
VERSION:
069 65
6J 6f SUDERS
069 75 6J 7f GOTHEM
14
15
16
8
9
10
11
12
13
Östersjön
NORS
VATERS
HANGRE
SUDERS
HAMMARS
LISTE
Storhagen
Nyhagen
Branden
Fjärden
Nilsar
Djupåviken
Aminnehagen
Grunnar
Grunnsudden
Sandpatten
Sandviken
Edition 1 Sep 1978
069 65
6J 6f

27

STATENS LANTMÄTERIVERK
EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
068 57
6l 5h GNISVÄRD
Skjutområde
Östersjön
Tofta skjutfält
Kamlausskogen
FATTINGS
SALLMUNDS
RANGVALDS
Norra Gnisvärd
BJARS
Gnisvärd
4
KROKS
Tofta strand
Tofta strandbad
Tofta södra
KROKSTADE
Edition 1 - Mar 1977

28

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

068 5ö
6i 5i ESKELHEM

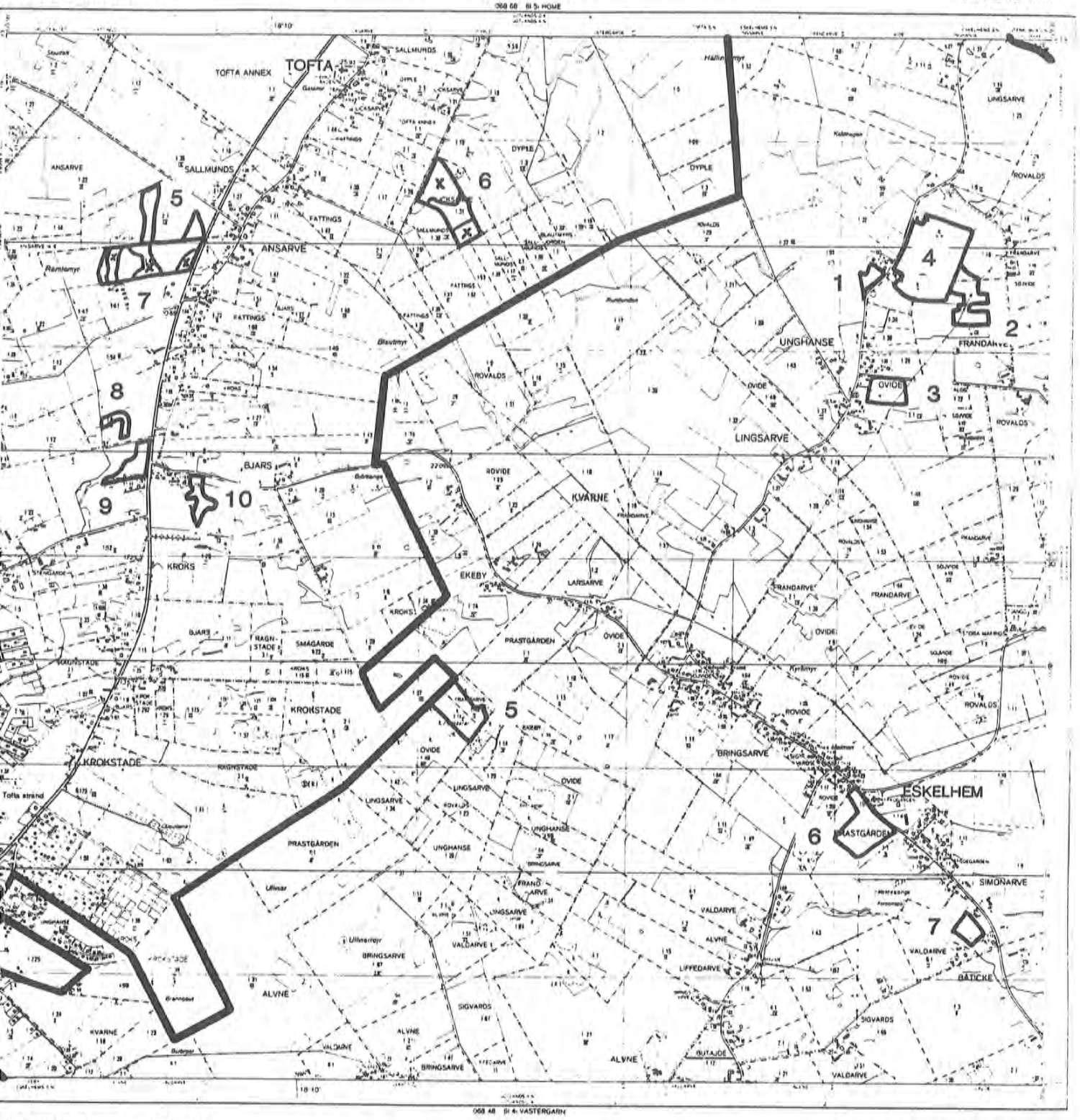

Edition 1 - Mar 1977

29

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

068 59
6I 5j BANDER

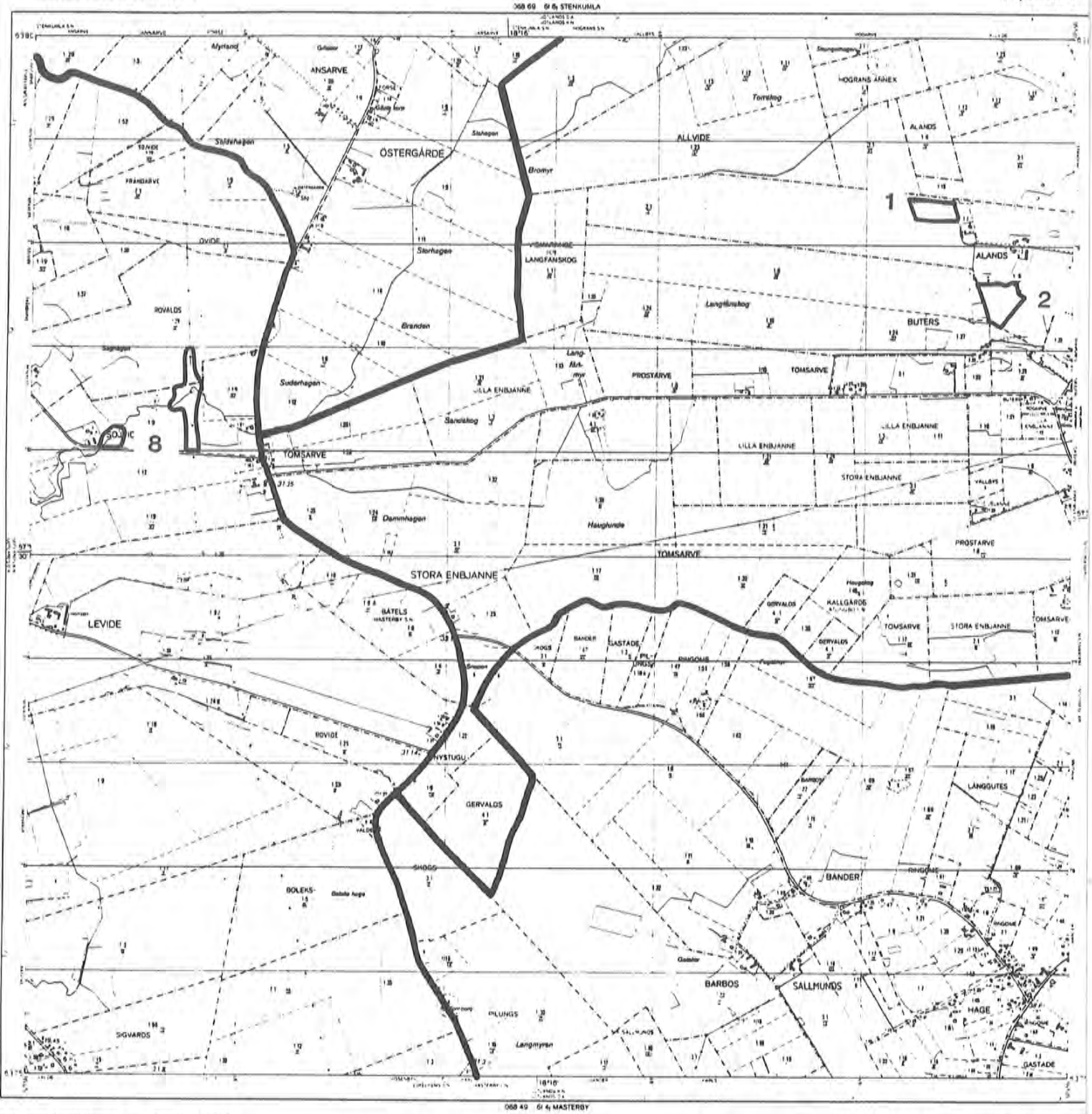

30

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 60 6J 5a VALL

069 50
6J 5a ISUMS

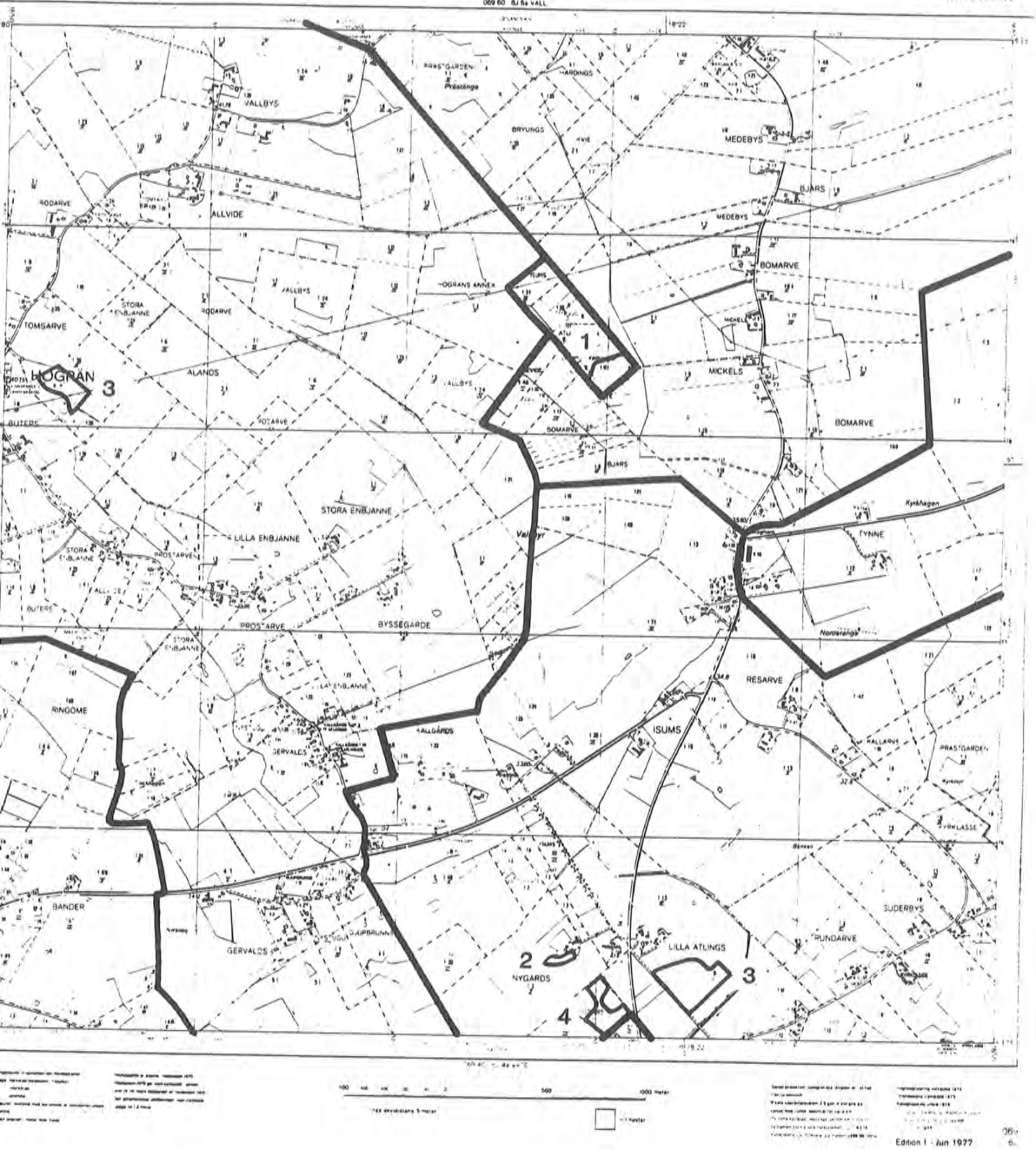

Edition 1 - Jun 1977

31

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 51
6J 5b ROMAKLOSTER

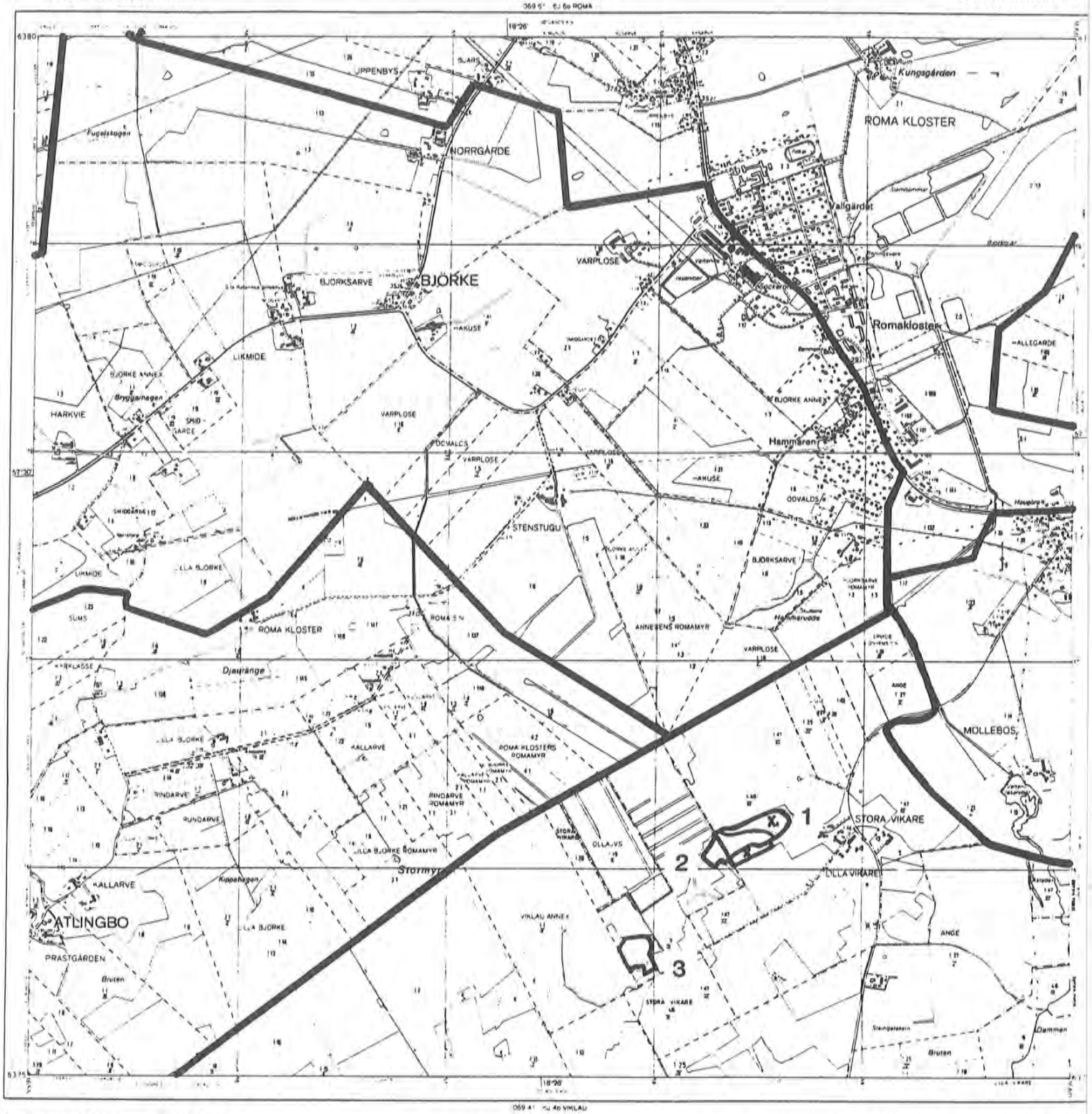

Edition 1 - Jun 1977

32

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 52
6J 5c SJONHEM

069 62 6J 6c DALHEM

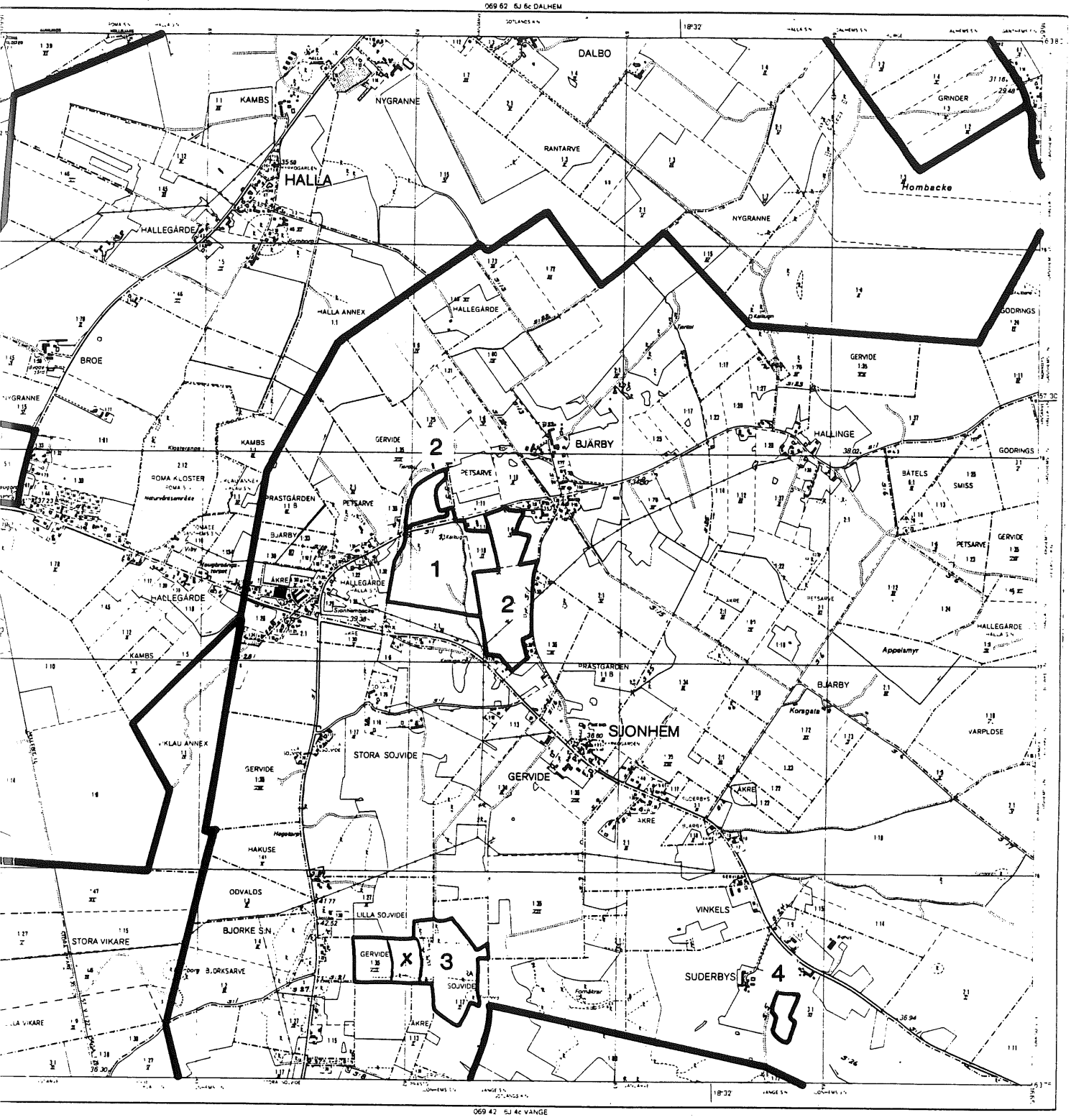

069 42 6J 4c VÄNGE

Edition 1 - Jun 1977

069
6J

33

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 53
6J 5d GANTHEM

069 63 6J 6d HORSNE

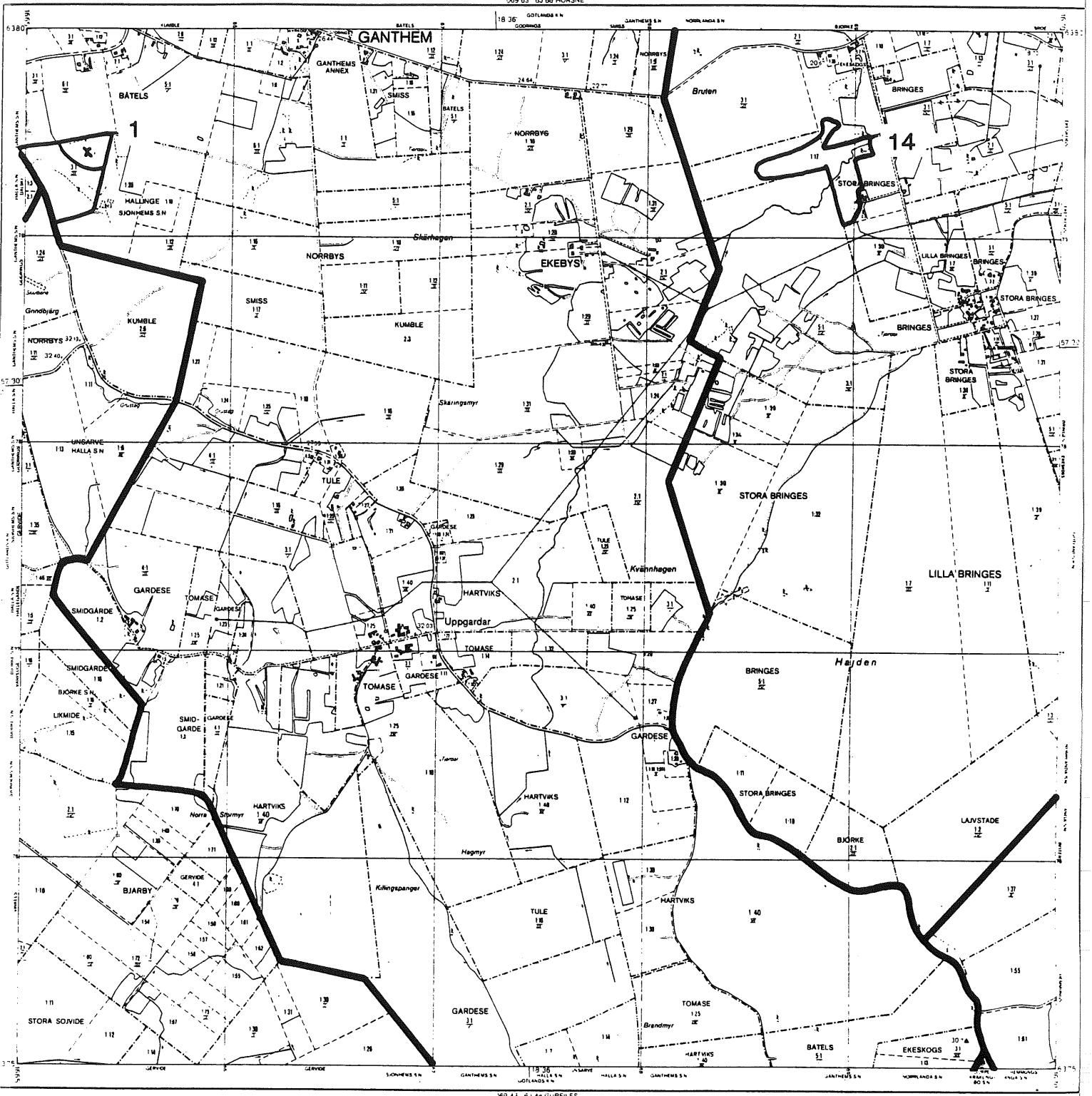

069 43 6J 4d GURFILES

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

069 53
Edition 1 - Sep 1978 6J 5d

34

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 64 6J 6e BRANDEN

069 54
6J 5e ANGA

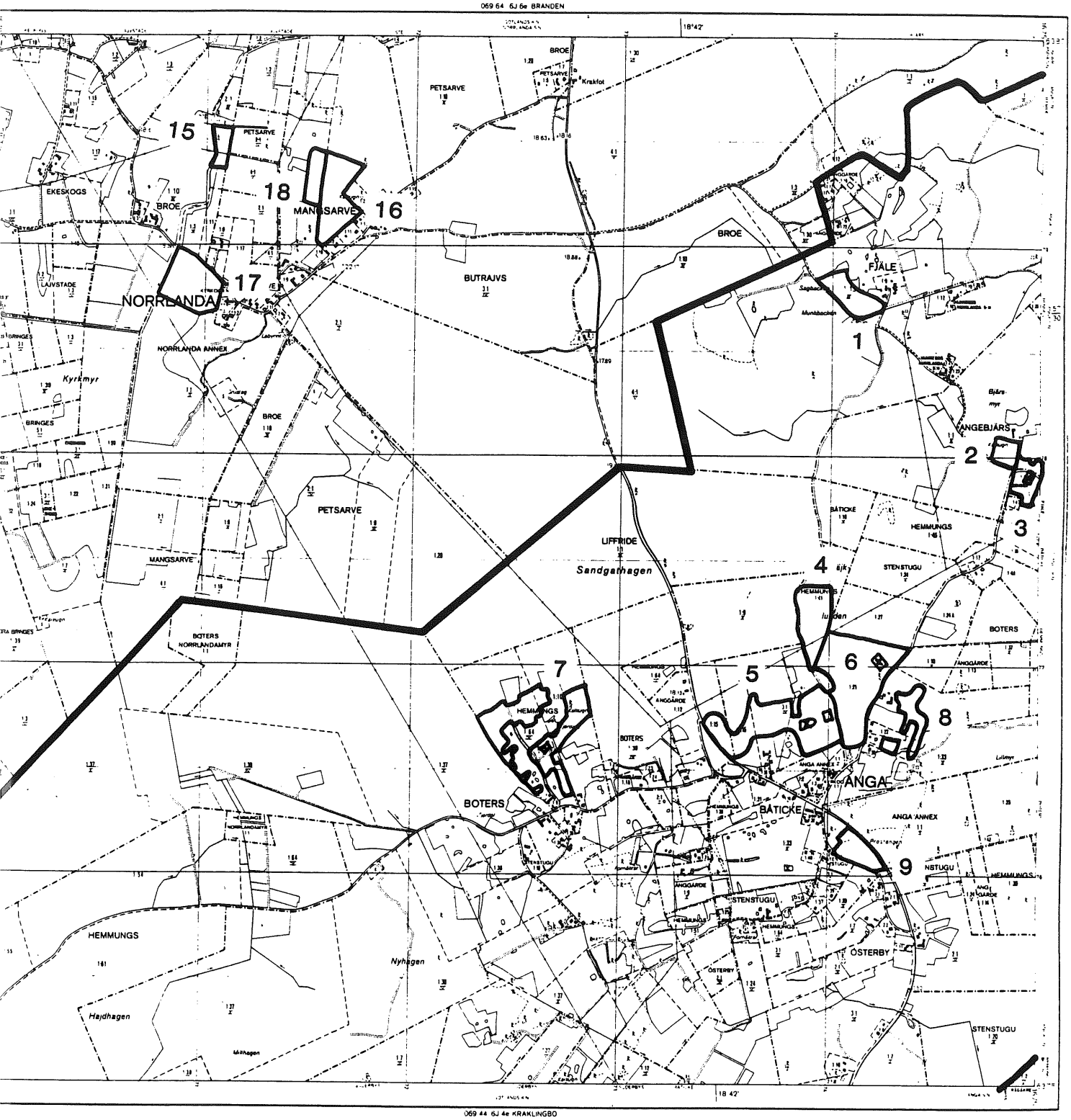

069 44 6J 4e KRAKLINGBO

500 0 500 1000 meter

= 1 hektar

069 54
Edition 1 - Jul 1978 6J 5e

35

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 65 6J 6f SUDERS

069 55
6J 5f SKARNVIK

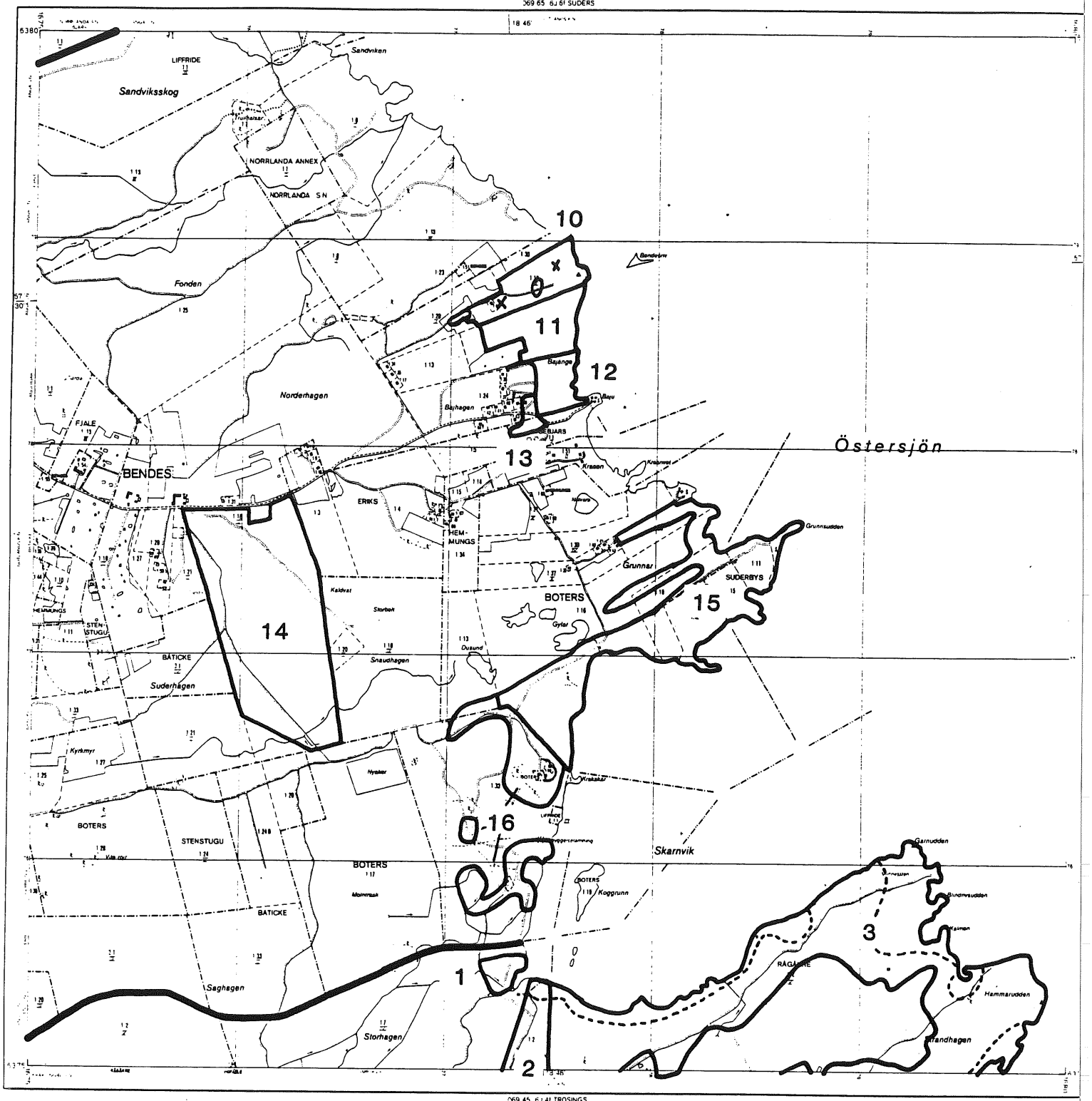

069 45 6J 4f TROSINGS

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Aug 1978

069 5
6J 5

36

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

STATENS LANTMÄTERIVERK

GOTLANDS LÄN

068 47
6I 4h KRONHOLMEN

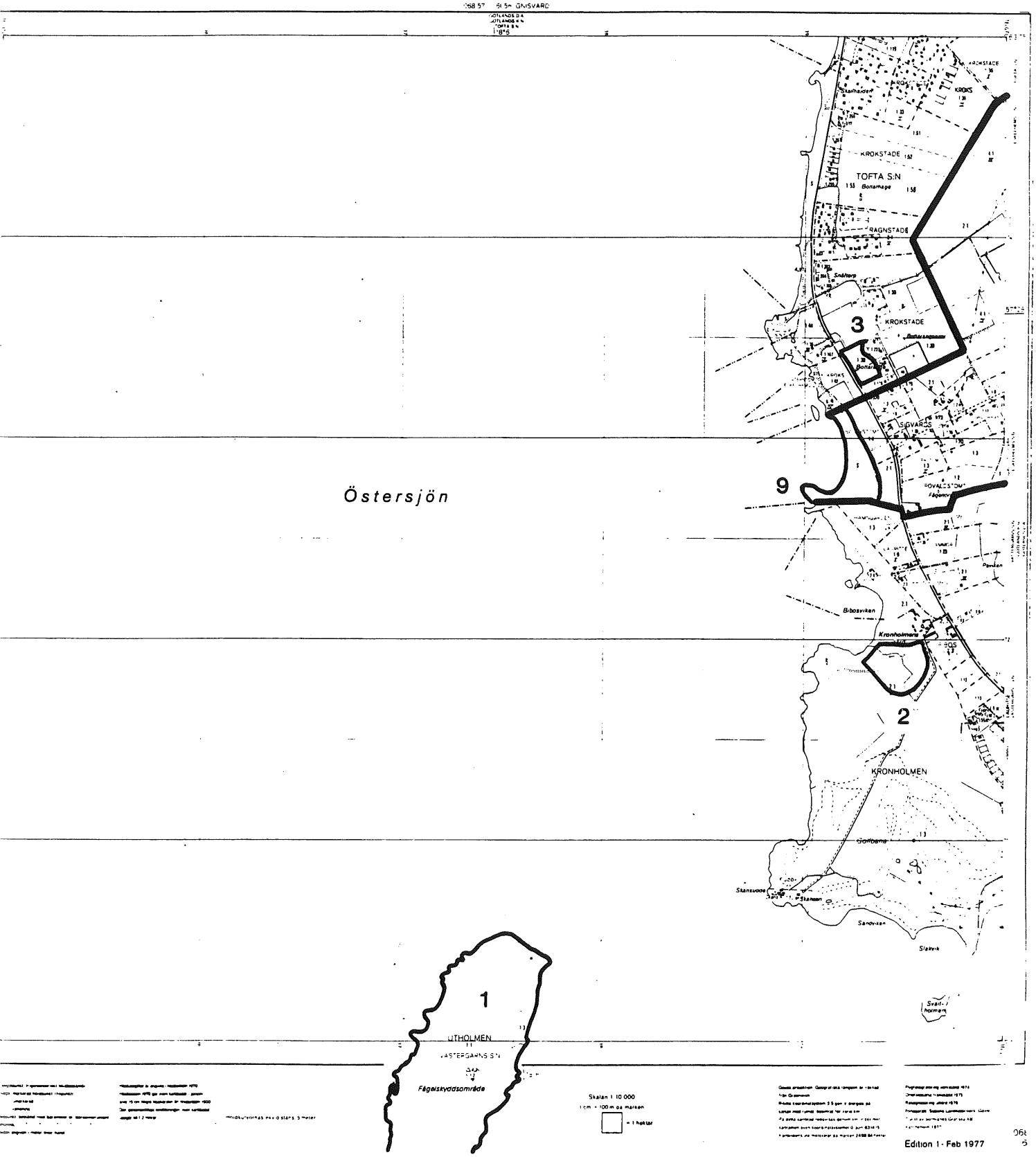

Edition 1 - Feb 1977

37

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

068 48
6I 4i VÄSTERGARN

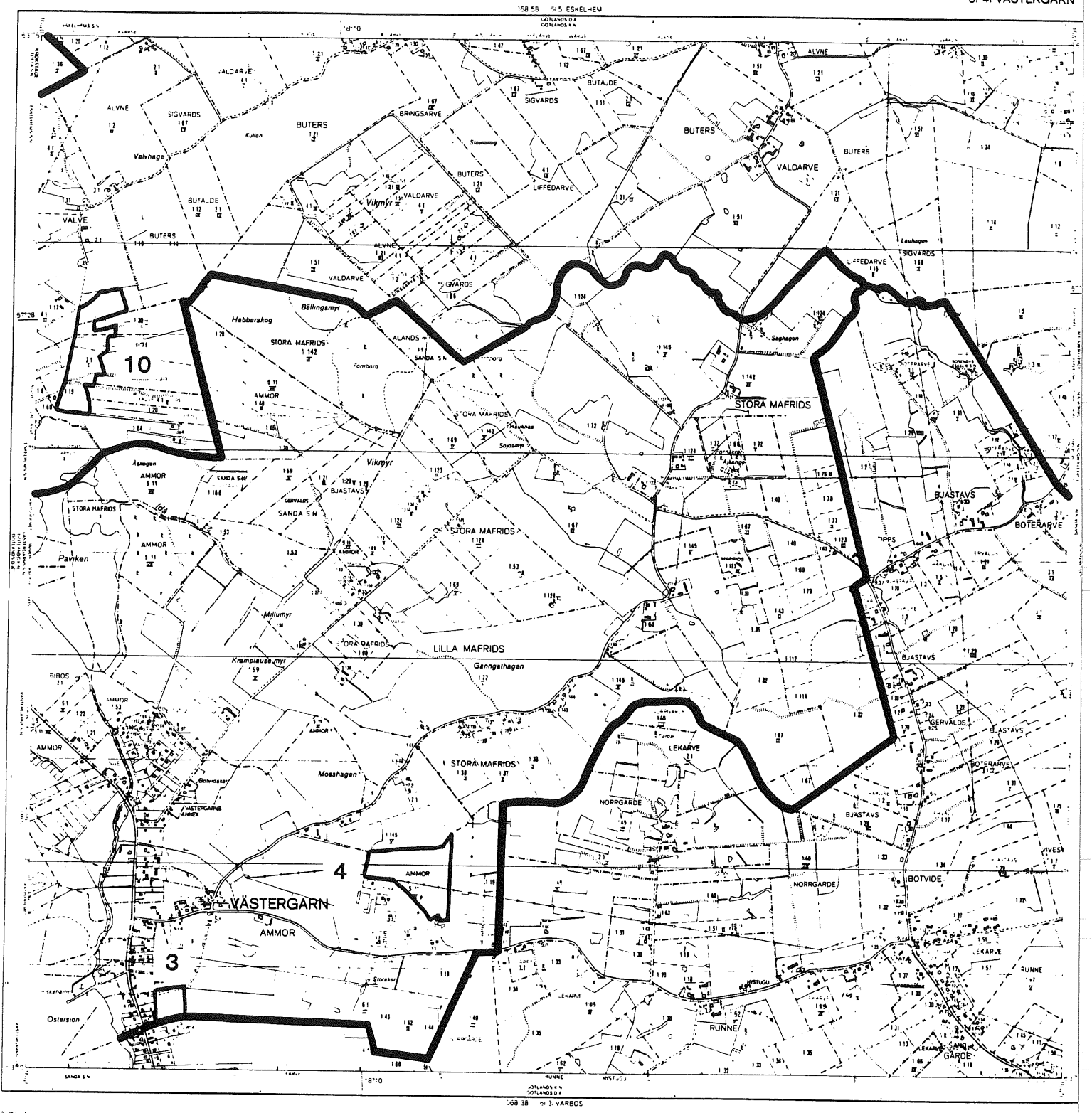

Edition 1 - Feb 1977

38

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

068 49
6I 4j MÄSTERBY

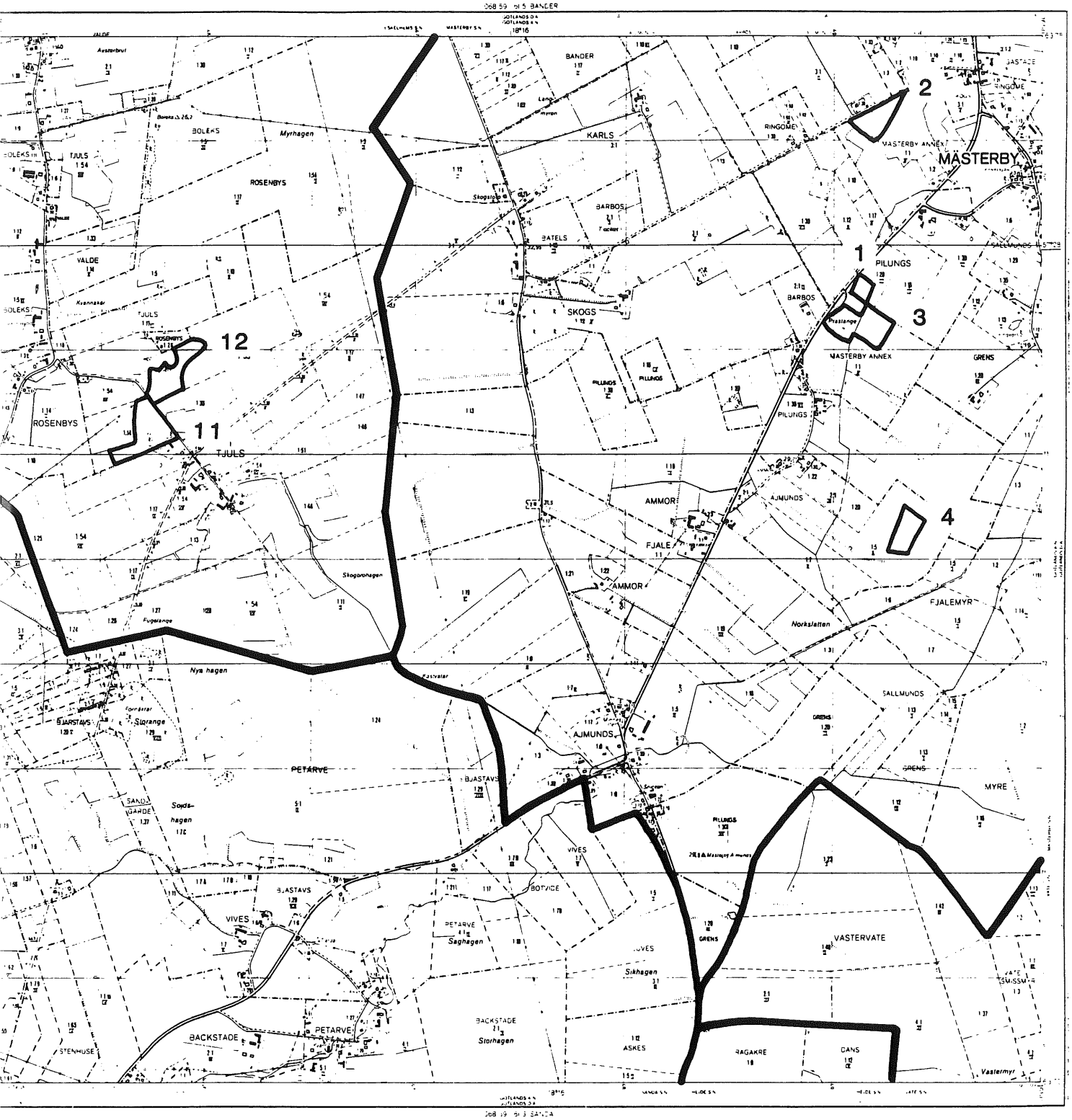

Edition 1 - Mar 1977

39

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 40
6J 4a VÄTE

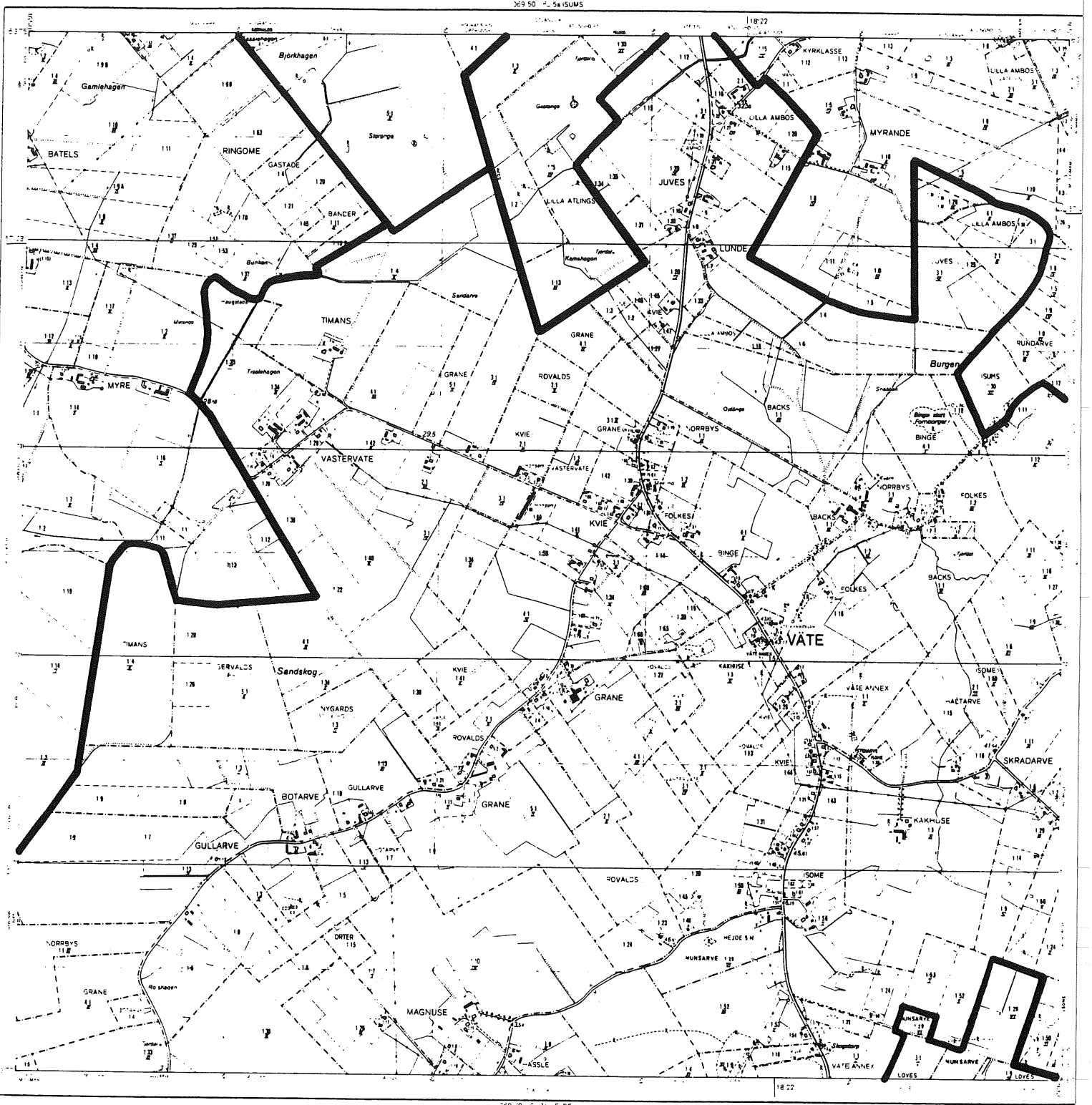

069 20 6J 3a HEJDE

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

Höjdkurvornas ekvidistans 5 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Maj 1977

40

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 41
6J 4b VIKLAU

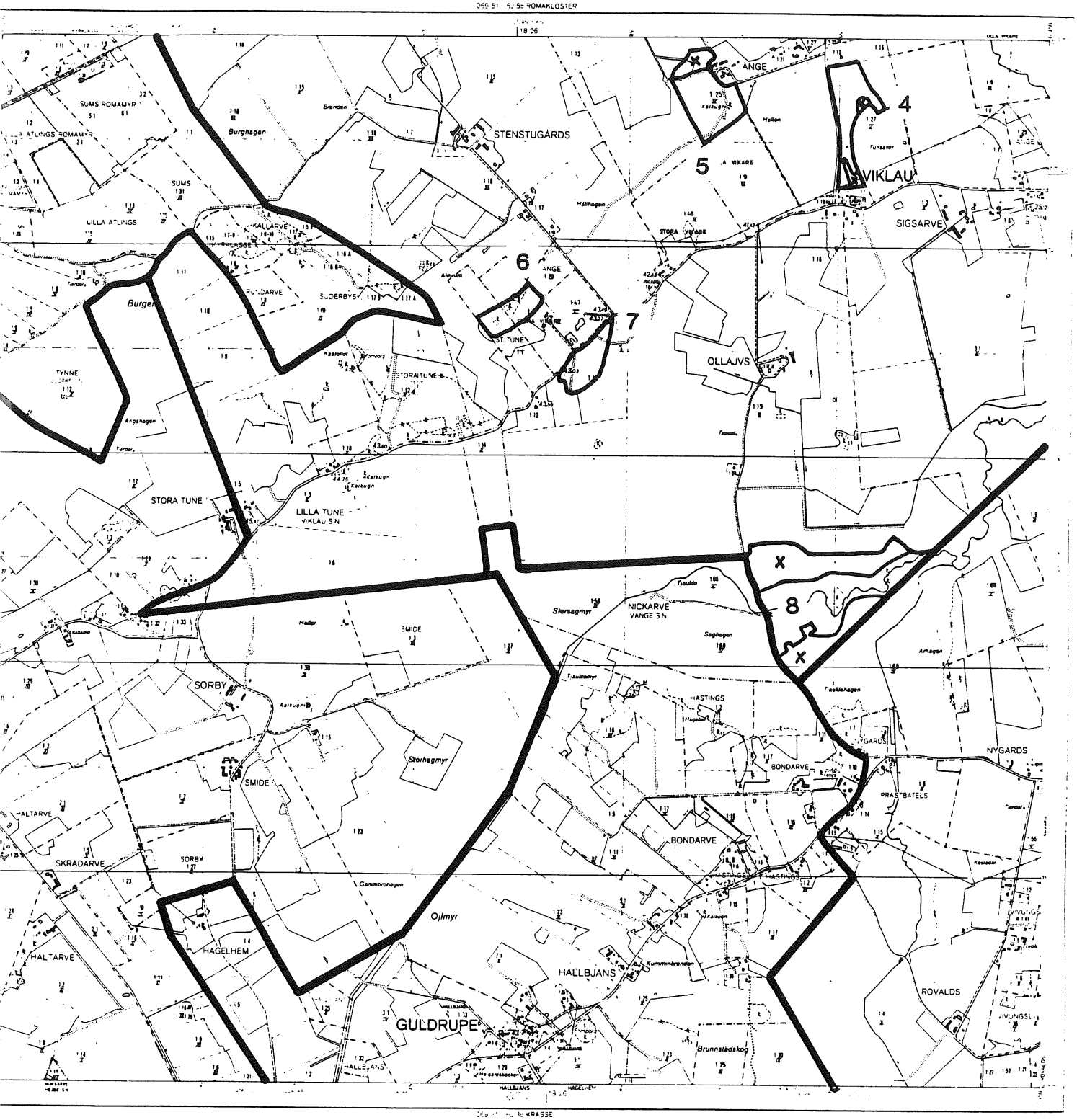

Edition 1 - Maj 1977

41

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 42
6J 4c VÄNGE

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

Höjdkurvornas ekvidistans 5 meter

= 1 hektar

Edition 1 · Maj 1977

42

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 53 6J 5d GANTHEM

069 43
6J 4d GURFILES

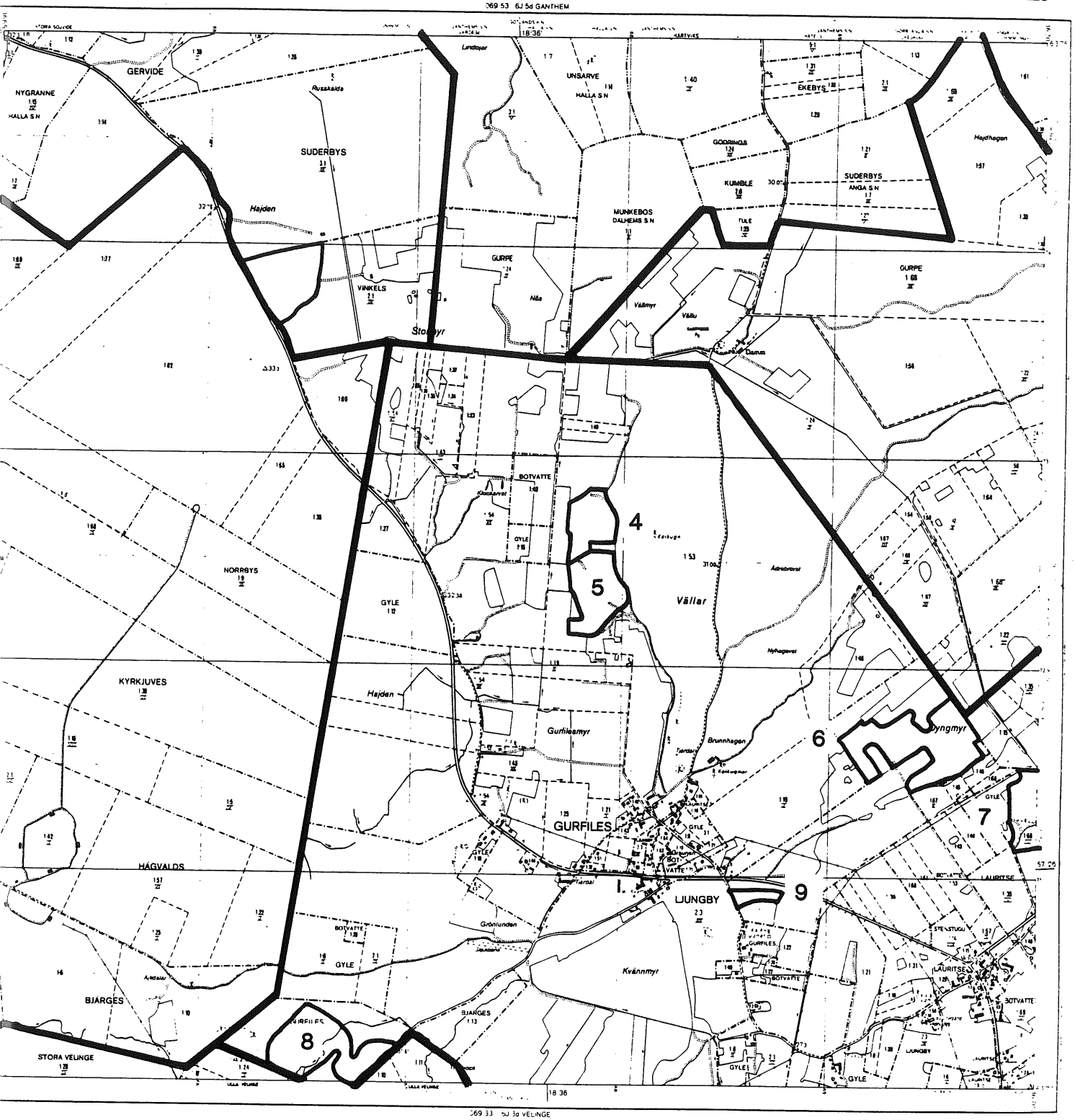

069 33 6J 3a VELINGE

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Jun 1978

069 43
6J 4d

43

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 54 6J 5e ANGA

069 44
6J 4e KRÄKLINGBO

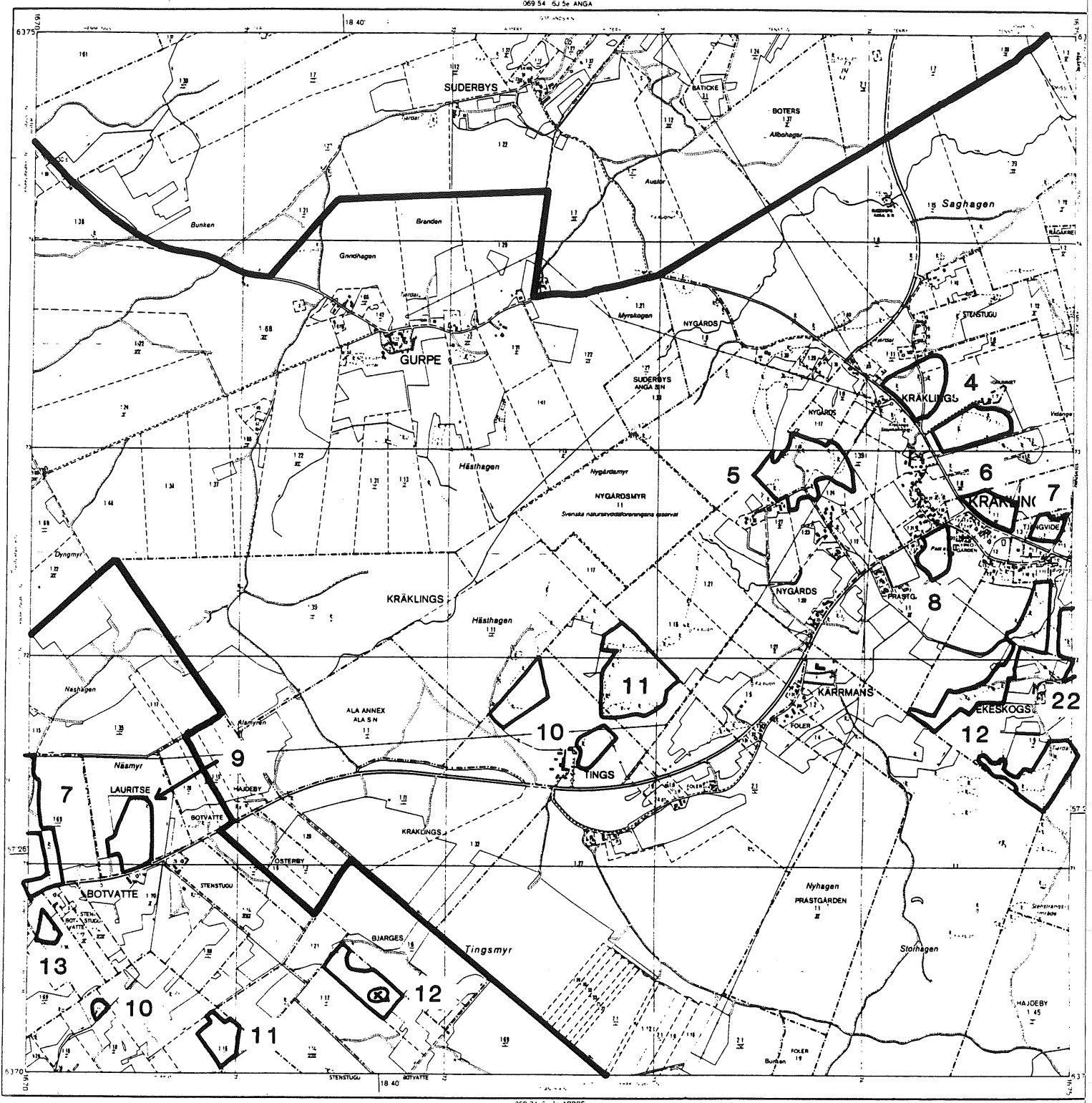

069 34 6J 3e ARDRE

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Jun 1978

069 4
6J

44

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 45
6J 4f TROSINGS

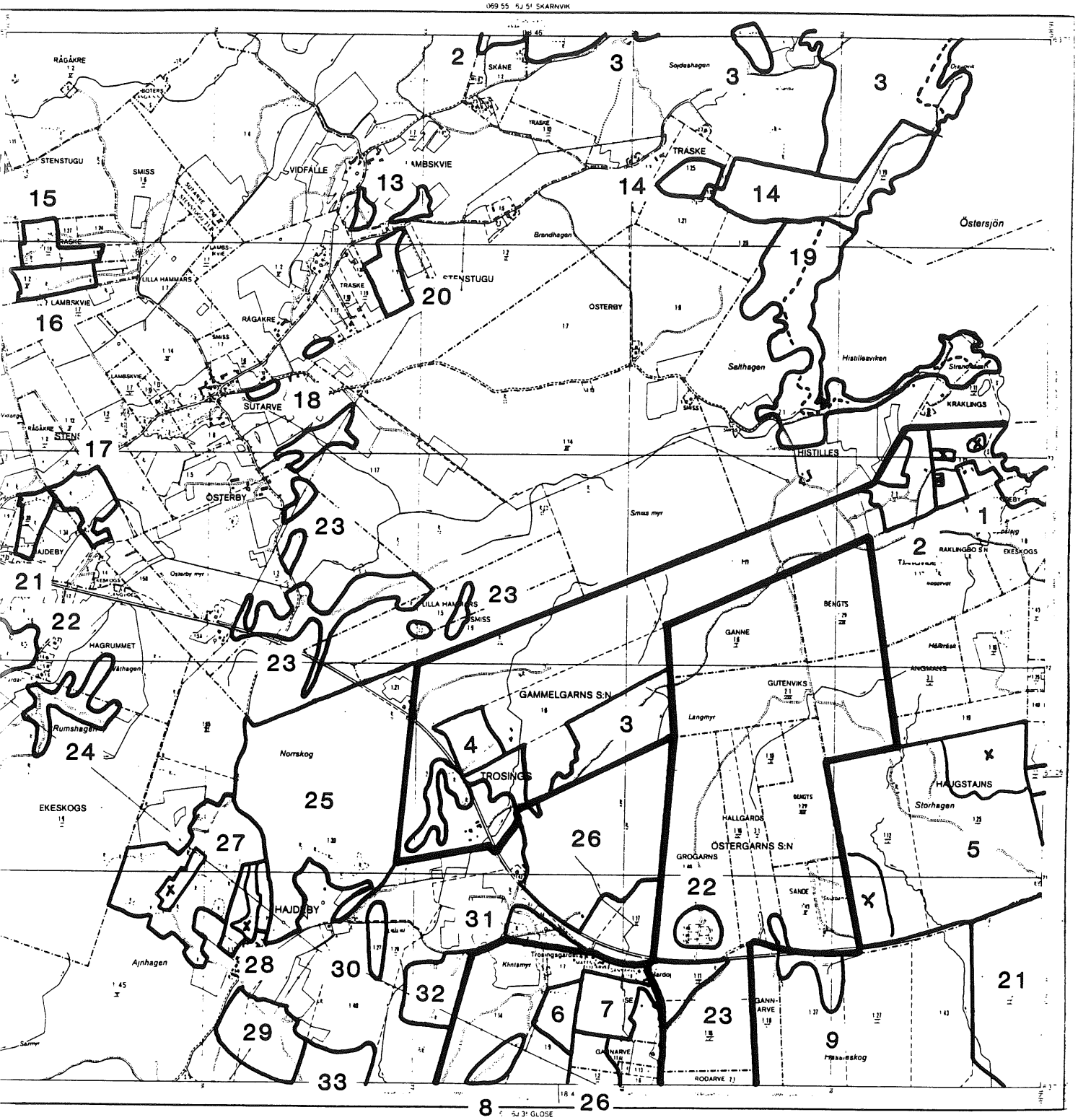

500 400 100 200 50 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Jun 1978

069 45
6J 4f

45

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 46
6J 4g KATTHAMMARSVIK

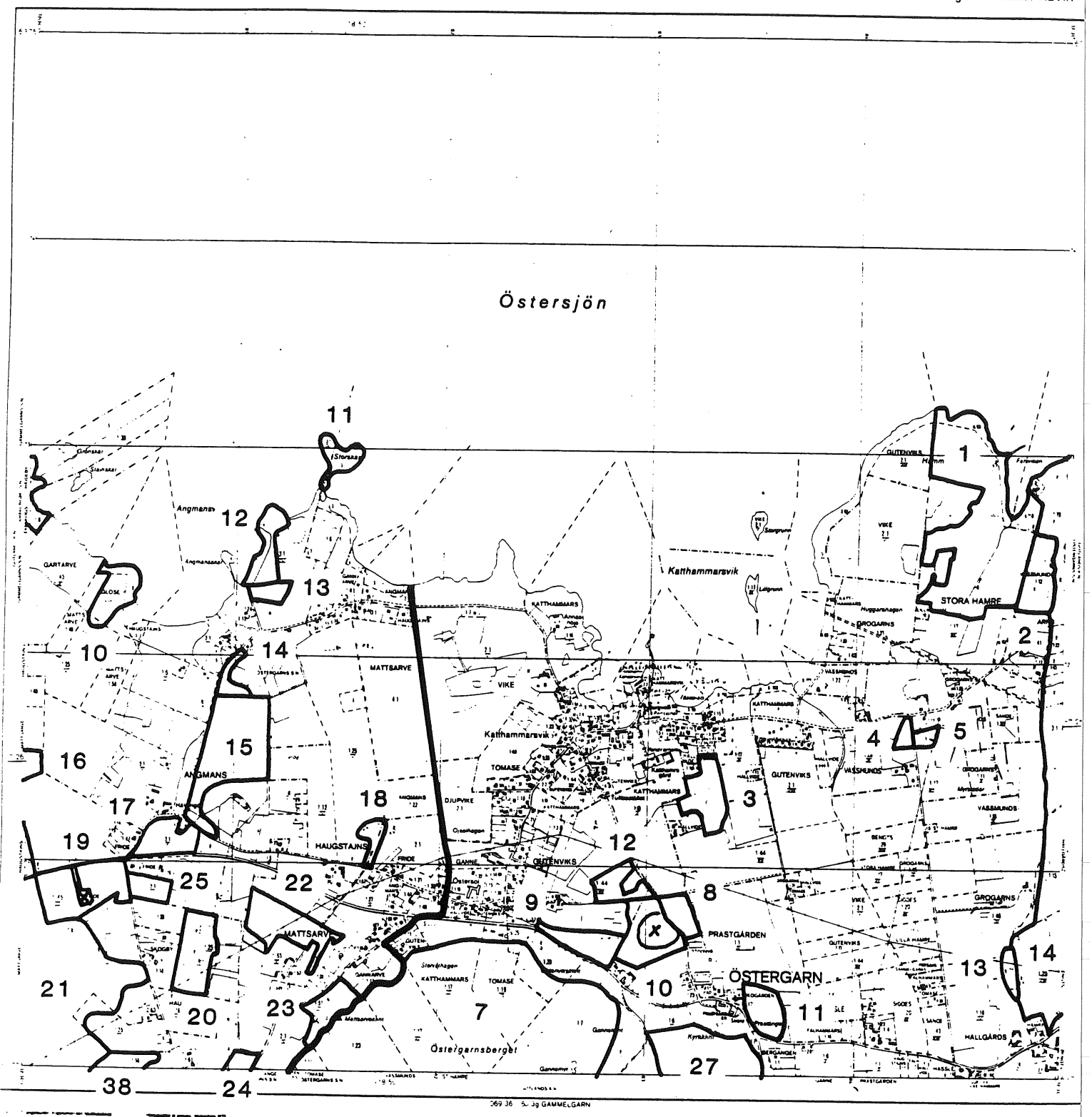

069 J6 5.. Jg GAMMELGARN

069 46
Edition 1 - Sep 1978 6J 4g

46

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 47
6J 4h HERRVIK

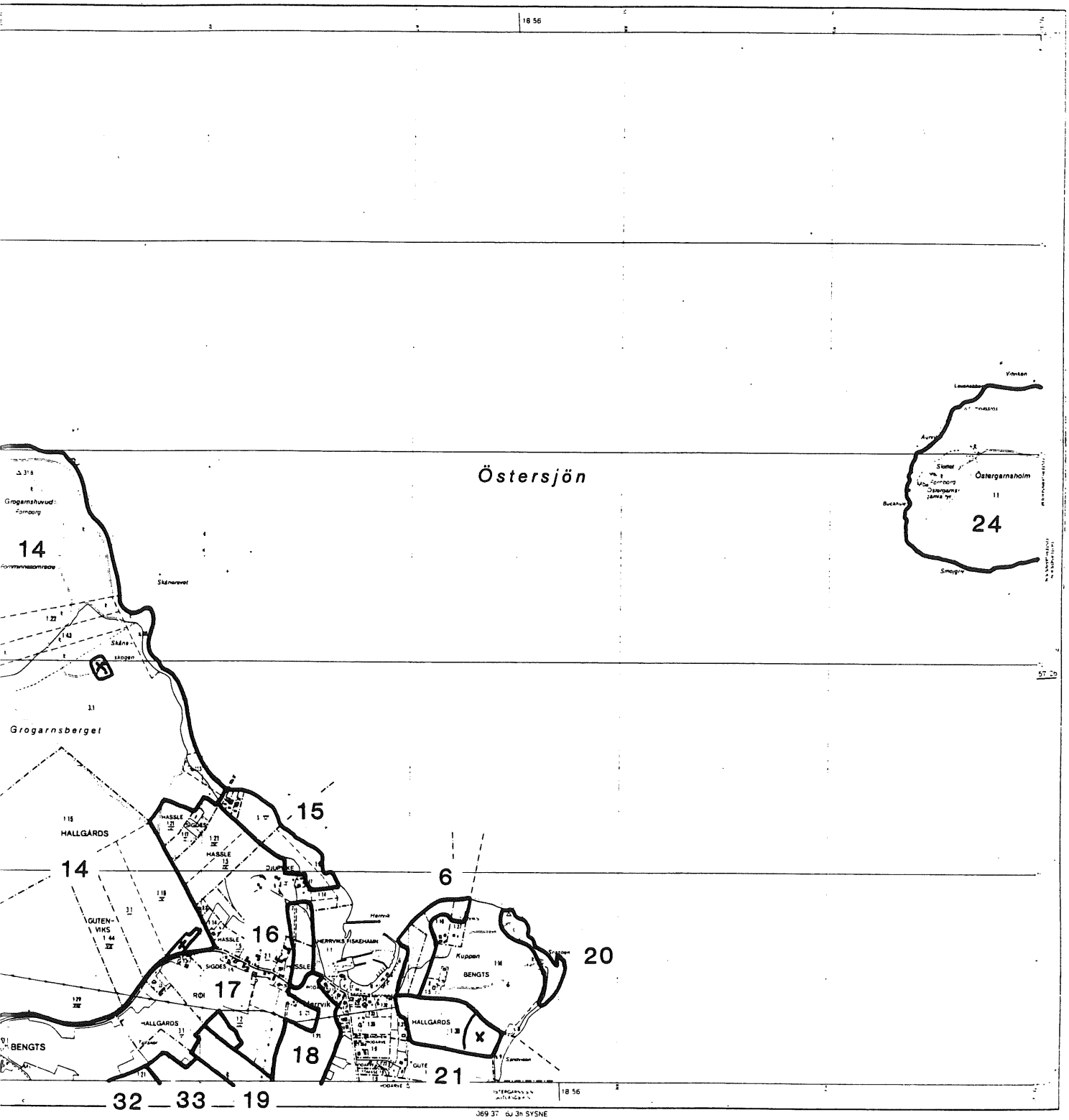

069 37 6J 3h SYSNE

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Dec 1978

069 47
6J 4h

47

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

068 38
6I 3i VARBOS

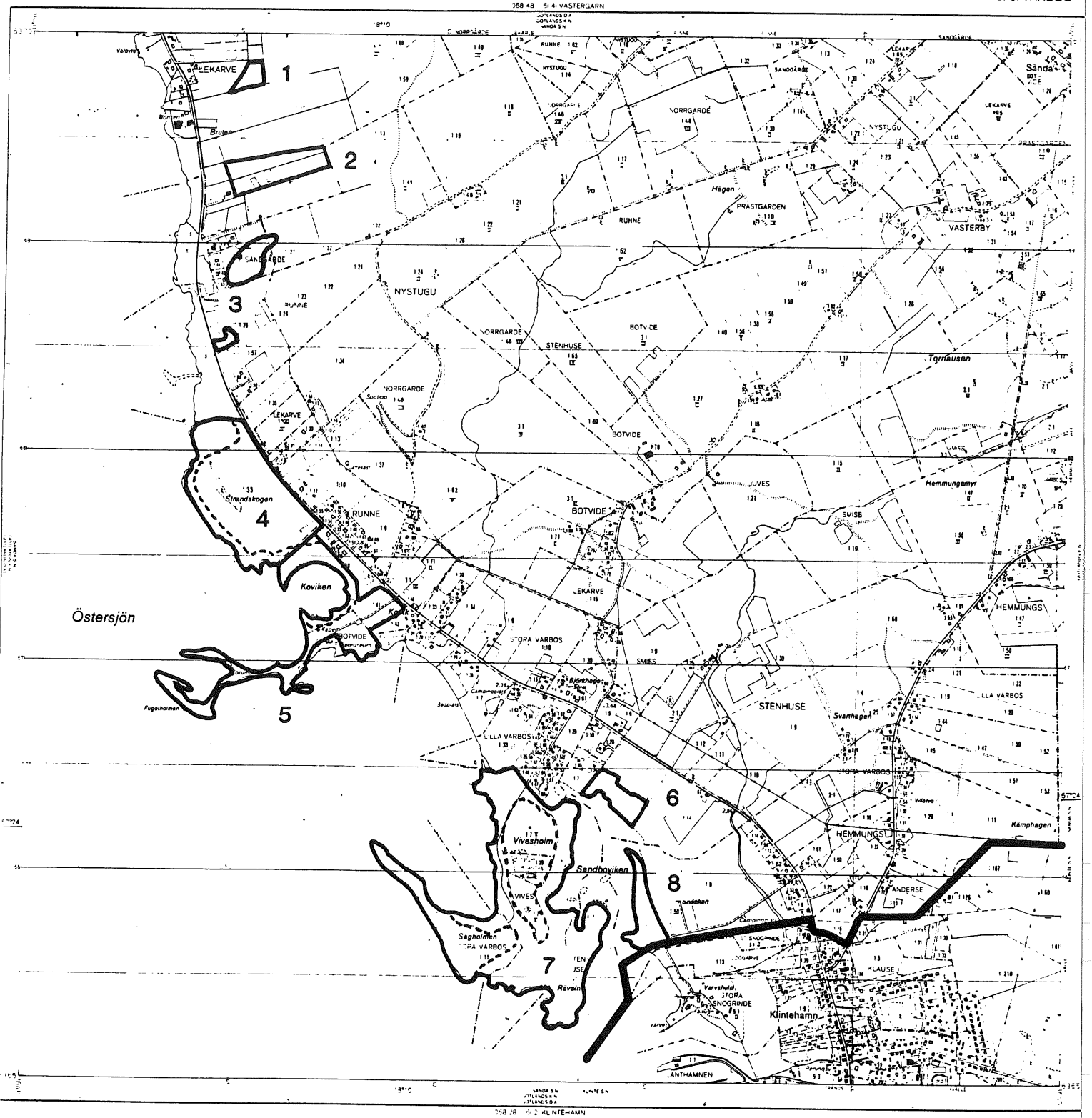

Edition 1 - Jan 1977

48

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

068 39
6I 3j SANDA

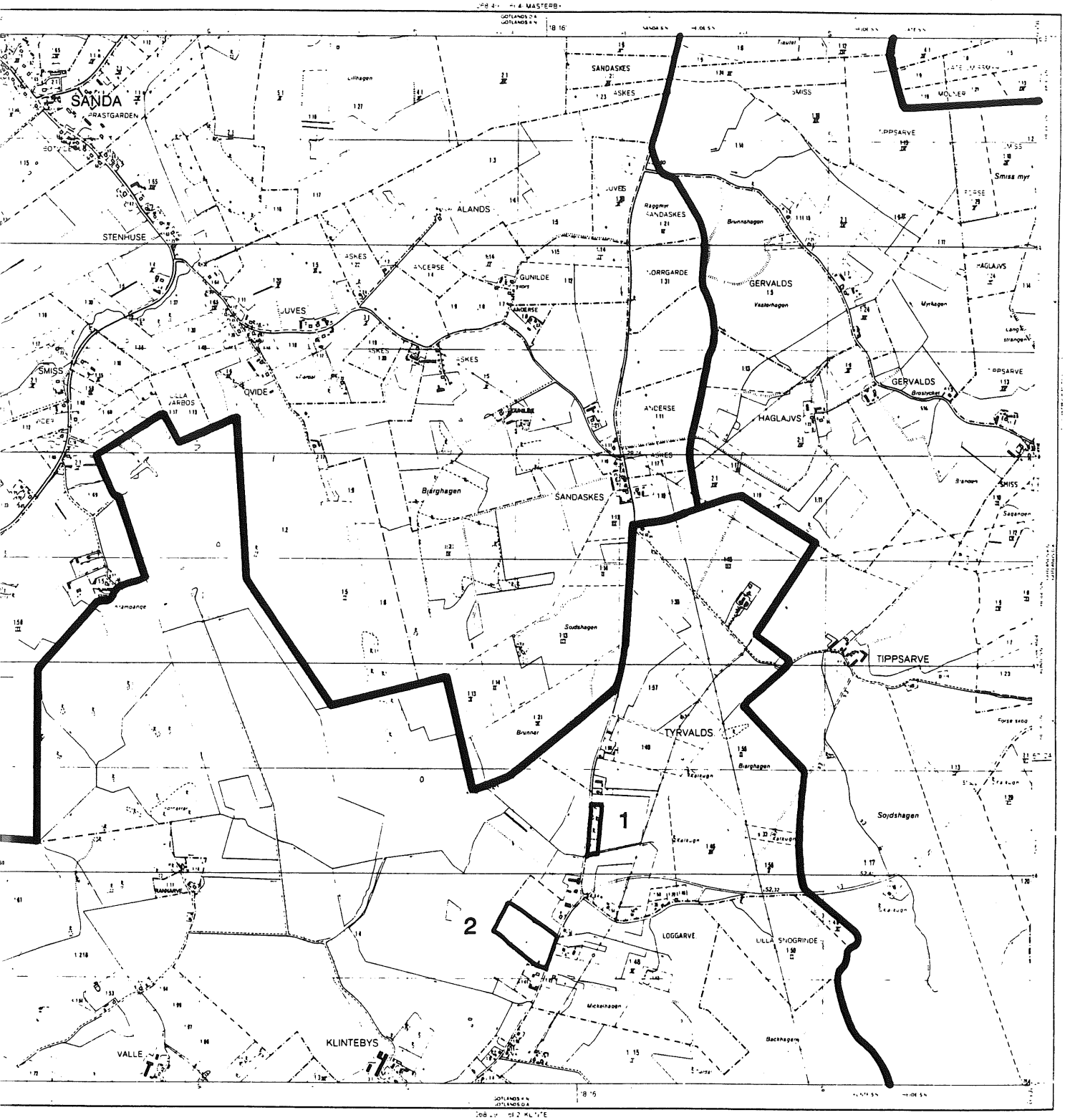

Edition 1 · Feb 1977

49

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 40 6J 4a VATE

069 30
6J 3a HEJDE

069 20 6J 2a GAJSTMYR

500 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Apr 1979

069 30
6J 3a

50

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 31
6J 3b KRASSE

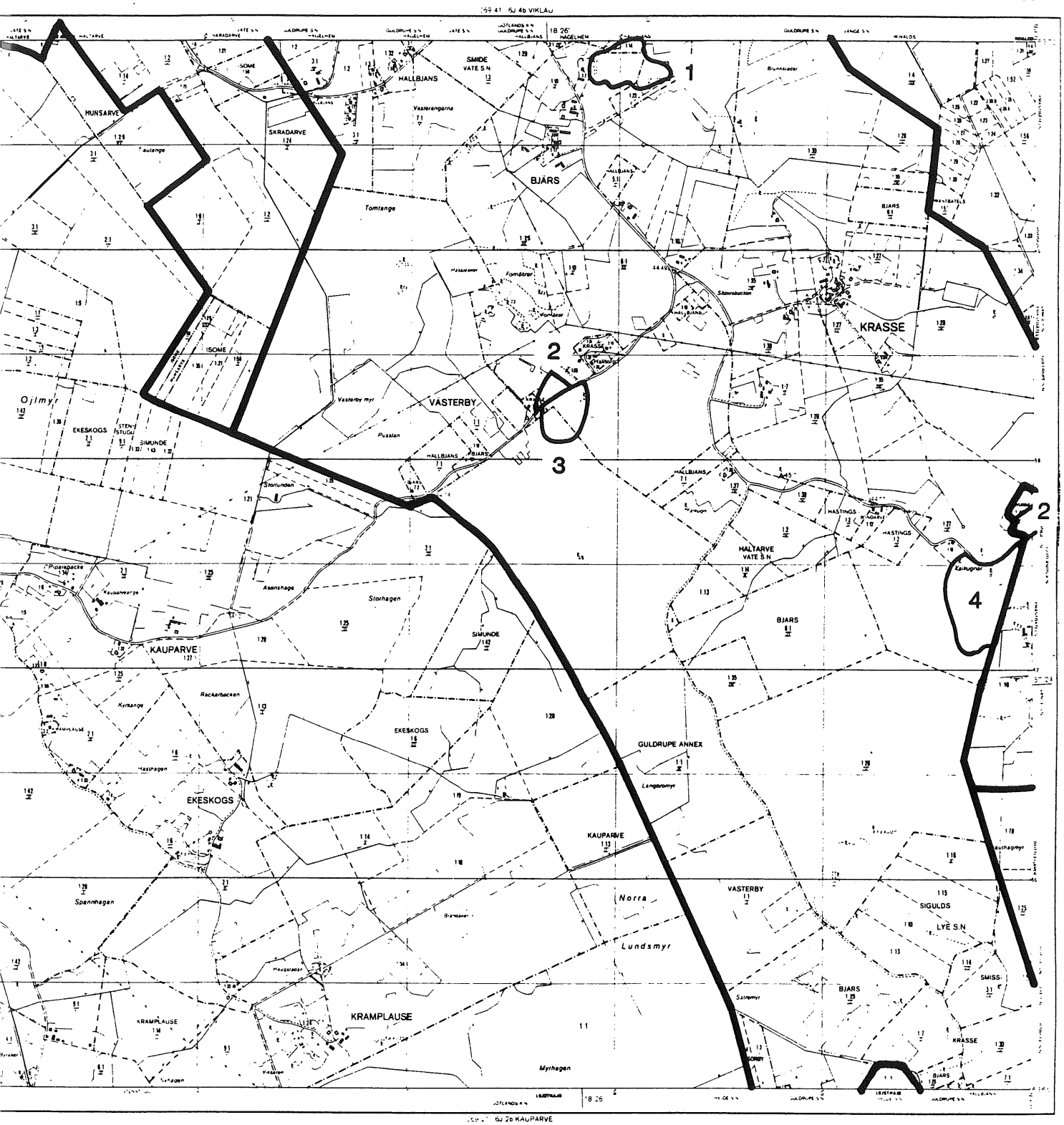

6J 2b KAUPARVE

500 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Mar 1979

069 31
6J 3b

Lantmateriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 42 6J 4c VÄNGE

069 32
6J 3c BUTTLE

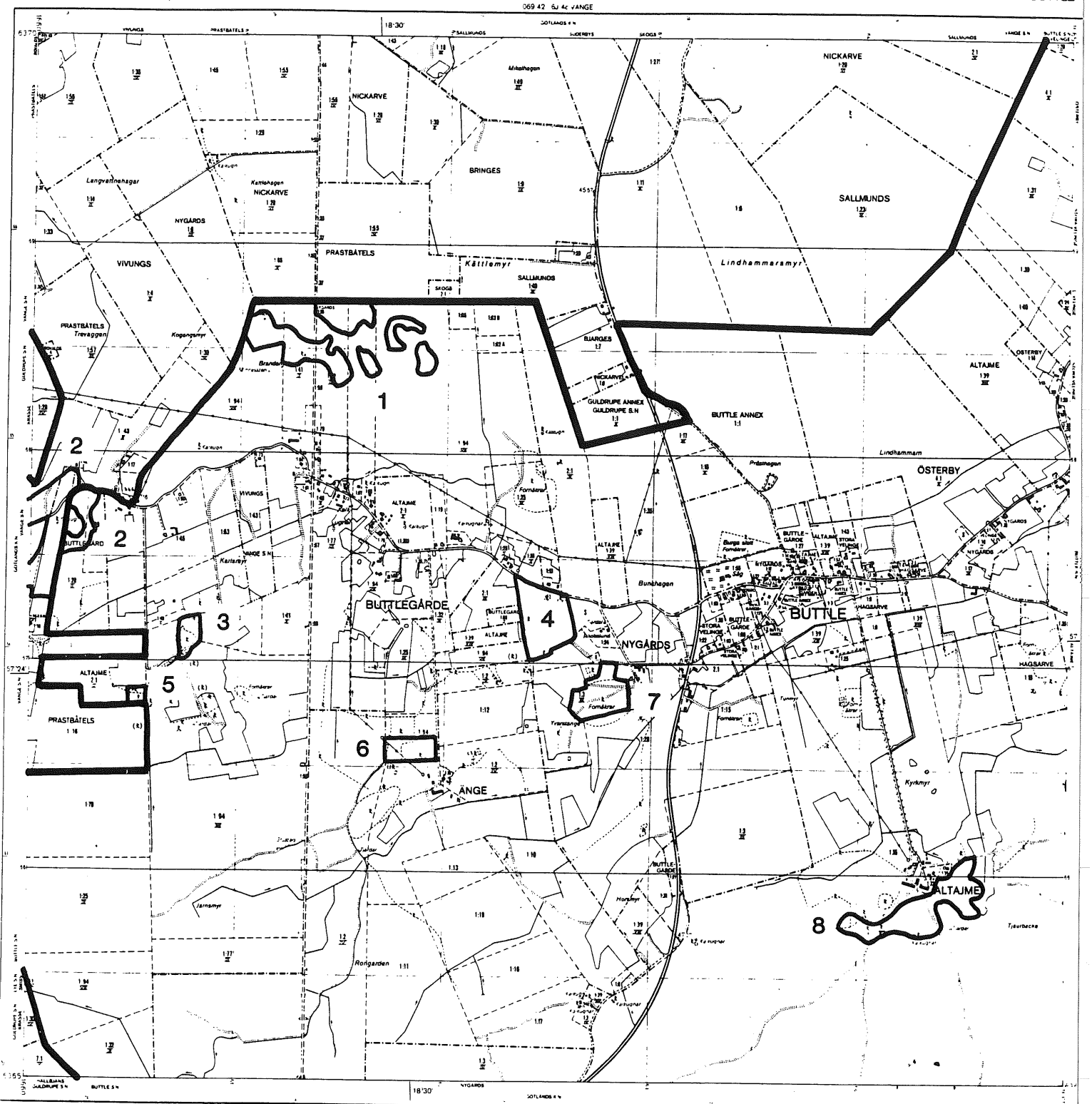

069 22 6J 2c ETELHEM

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Mar 1979

069 3
6J 3

52

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 43 6J 4d GURFILES

069 33
6J 3d VELINGE

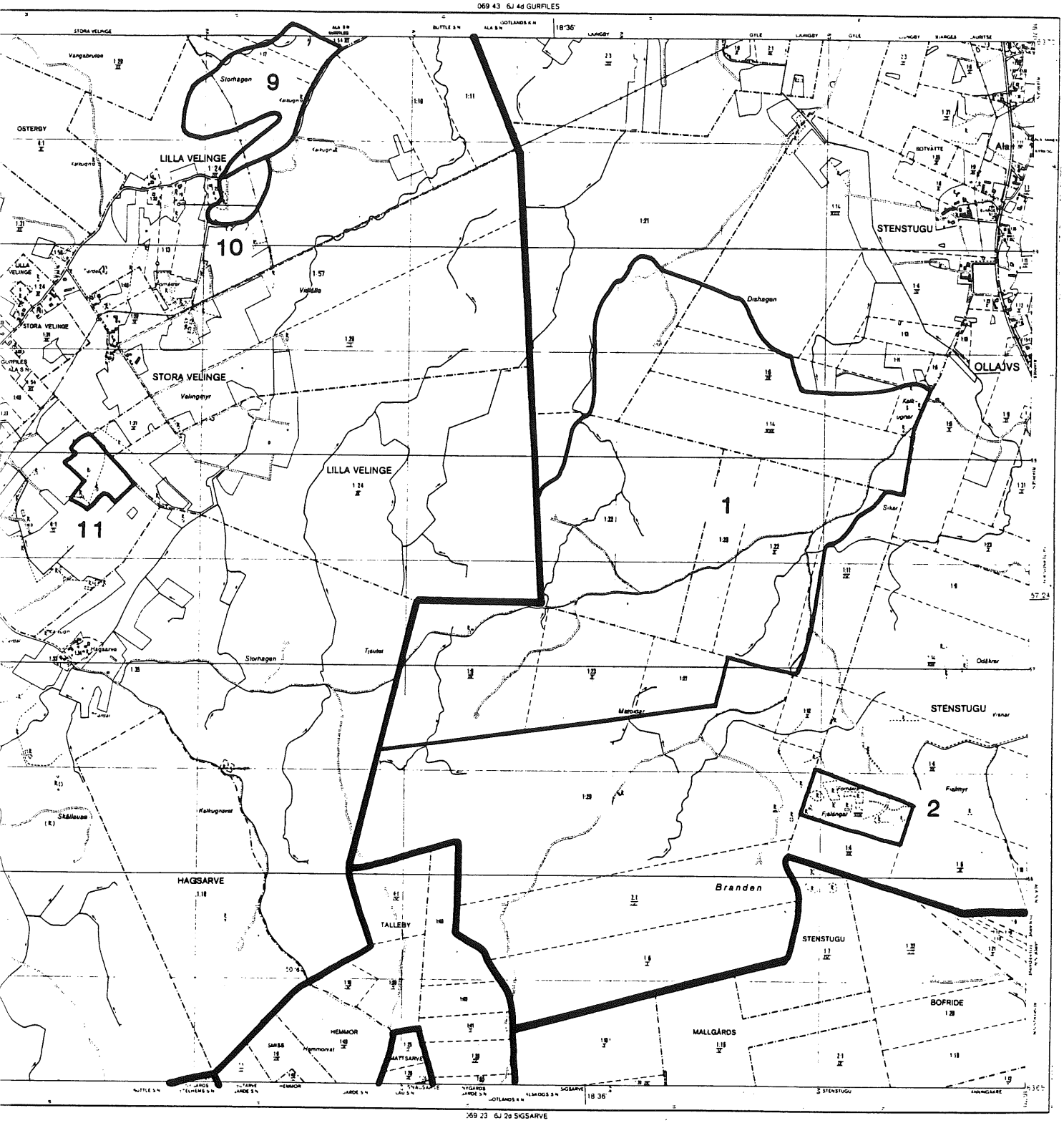

069 23 6J 2d SIGSARVE

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

069 33
Edition 1 - Mar 1979 6J 3d

53

Lantmateriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 44 6J 4e KRAKLINGBO

069 34
6J 3e ARDRE

069 24 6J 2e EKESE

Edition 1 - Feb 1979

069
6J

54

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 45 6J 4f TROSINGS

069 35
6J 3f GLOSE

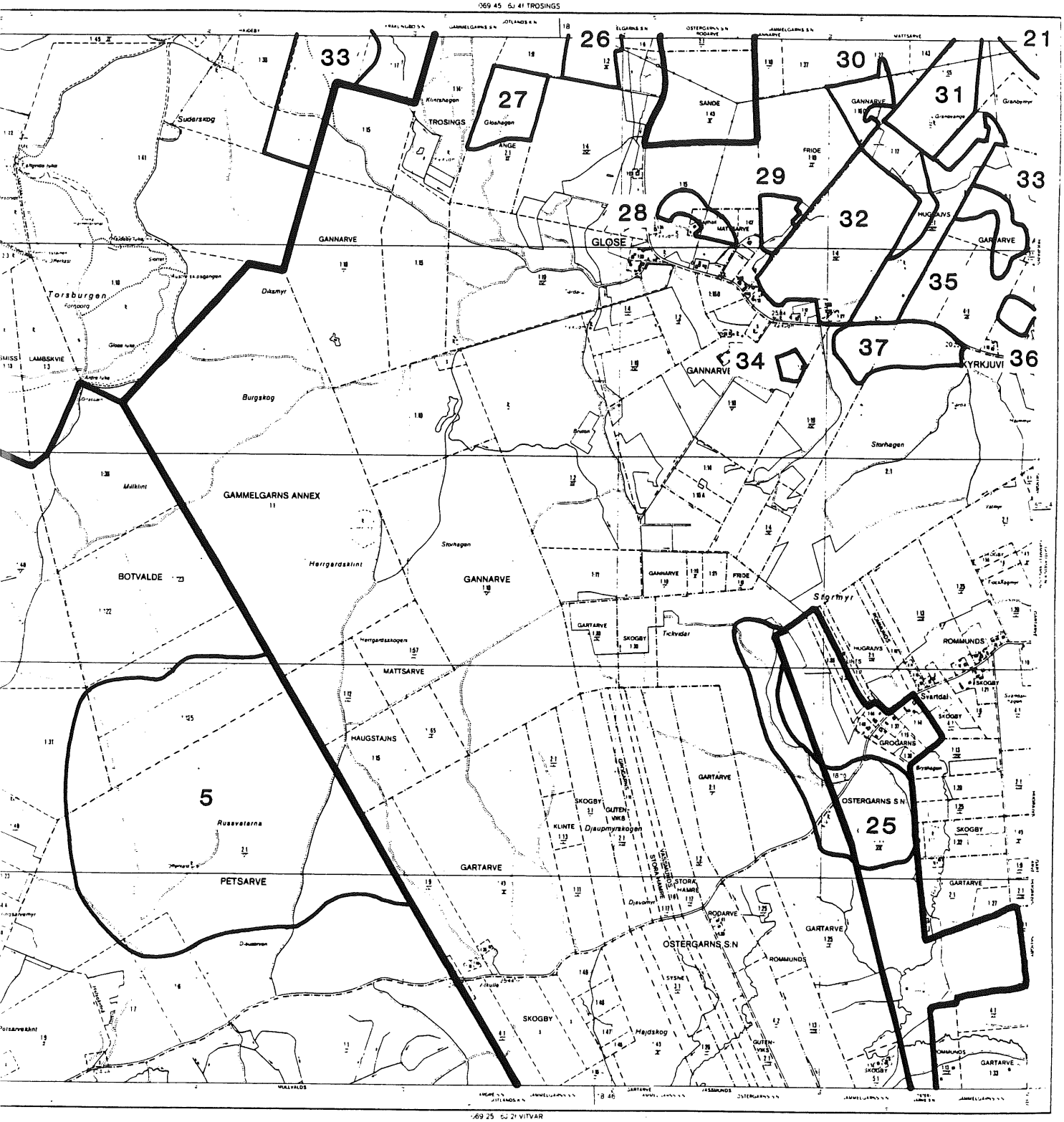

069 25 6J 2f VITVAR

500 0 500 1000 meter

1 hektar

069 35
Edition 1 · Feb 1979 6J 3f

55

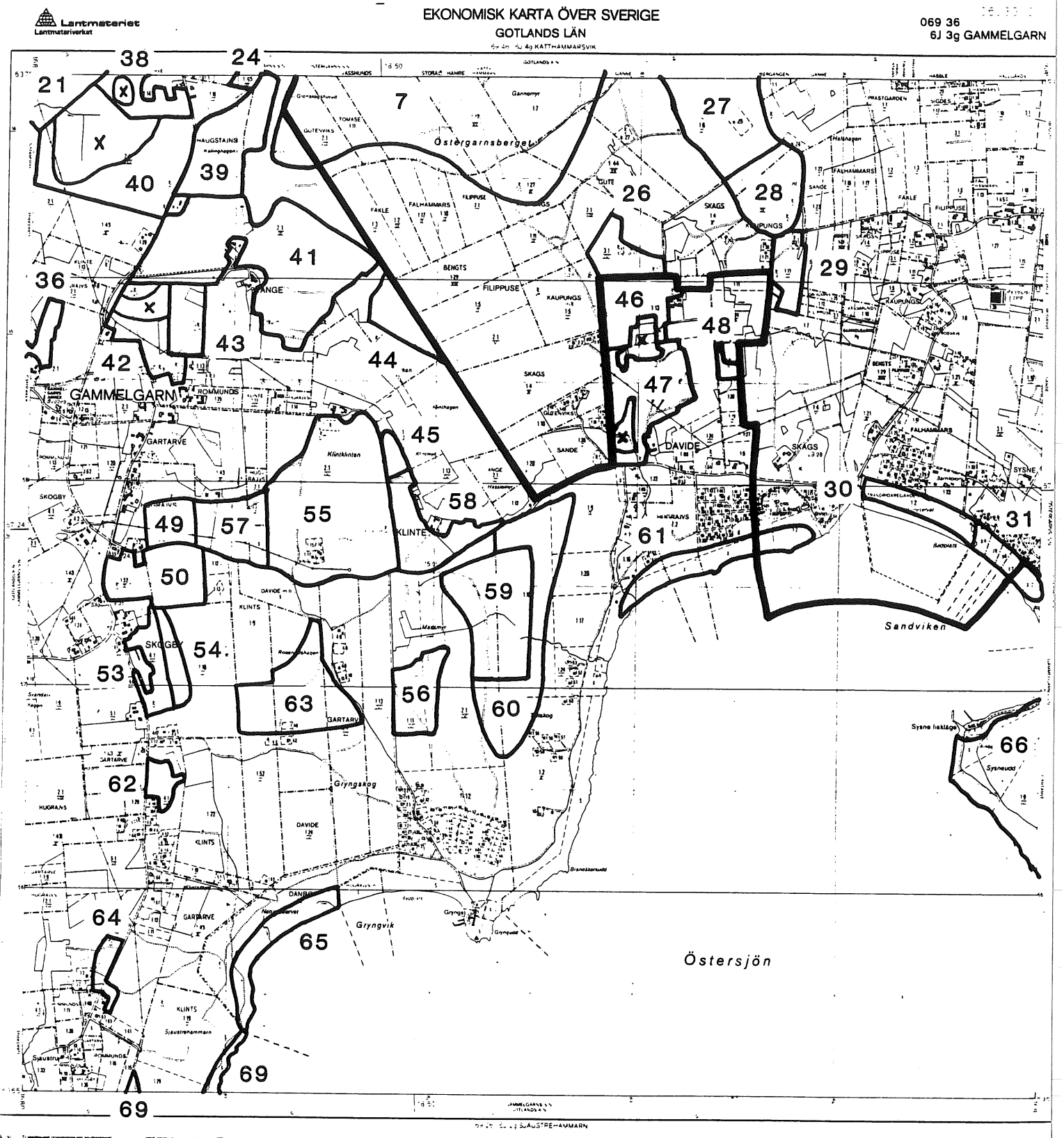

Lantmateriet
Lantmateriverket
EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 36
6J 3g GAMMELGARN
GAMMELGARN
Östergarnsberget
Sandviken
Östersjön
Gryngvik
Gryngskog
Klintkinten
Sysne fiskläge
Sysneudd
Sjaustrehammarn
Edition 1 - Feb 1979
069 3
6J 3

56

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 47 6J 4h HERRVIK

069 37
6J 3h SYSNE

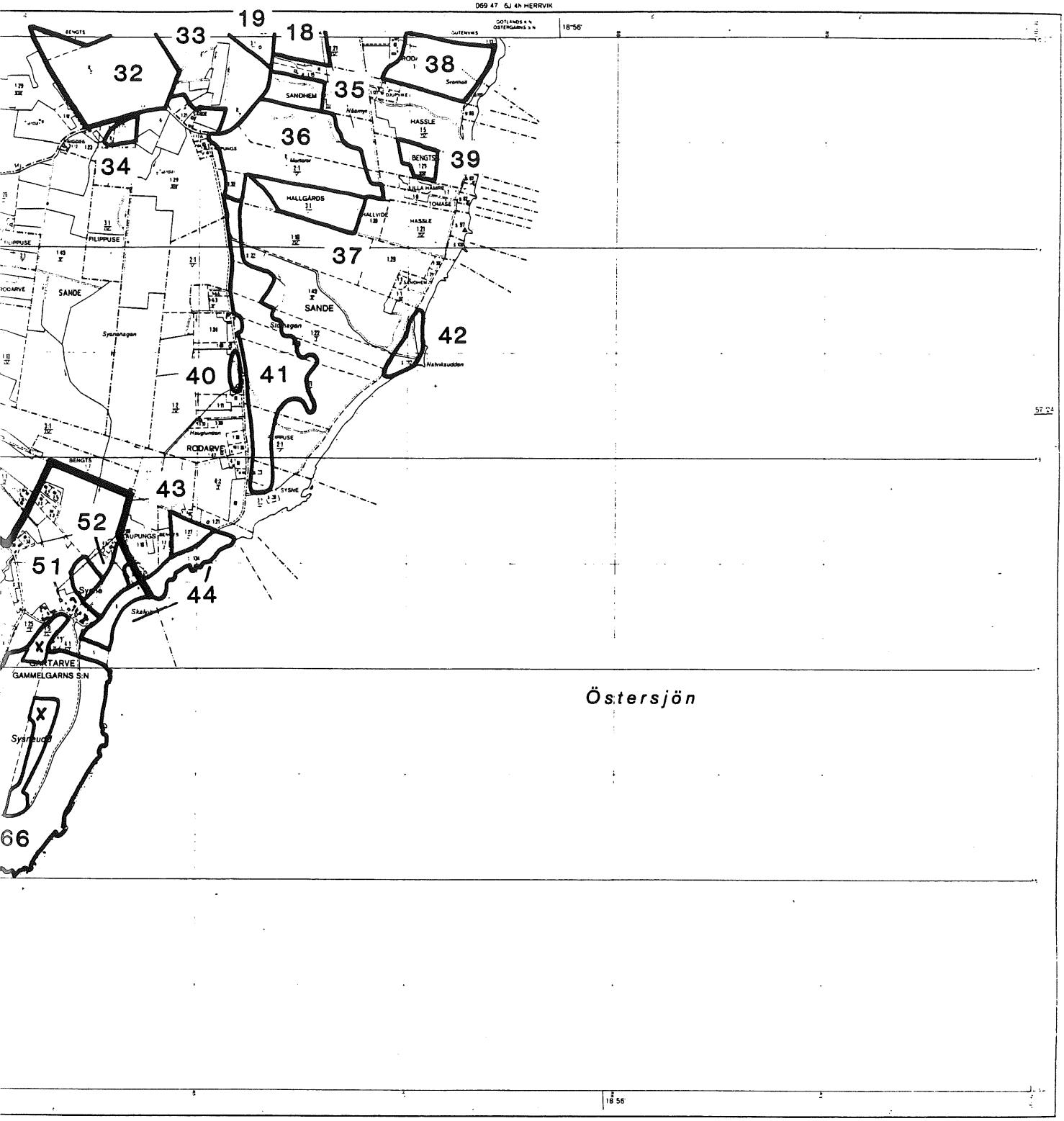

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Dec 1978

069 37
6J 3h

57

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

VERSION:

068 28
6I 2i KLINTEHAMN

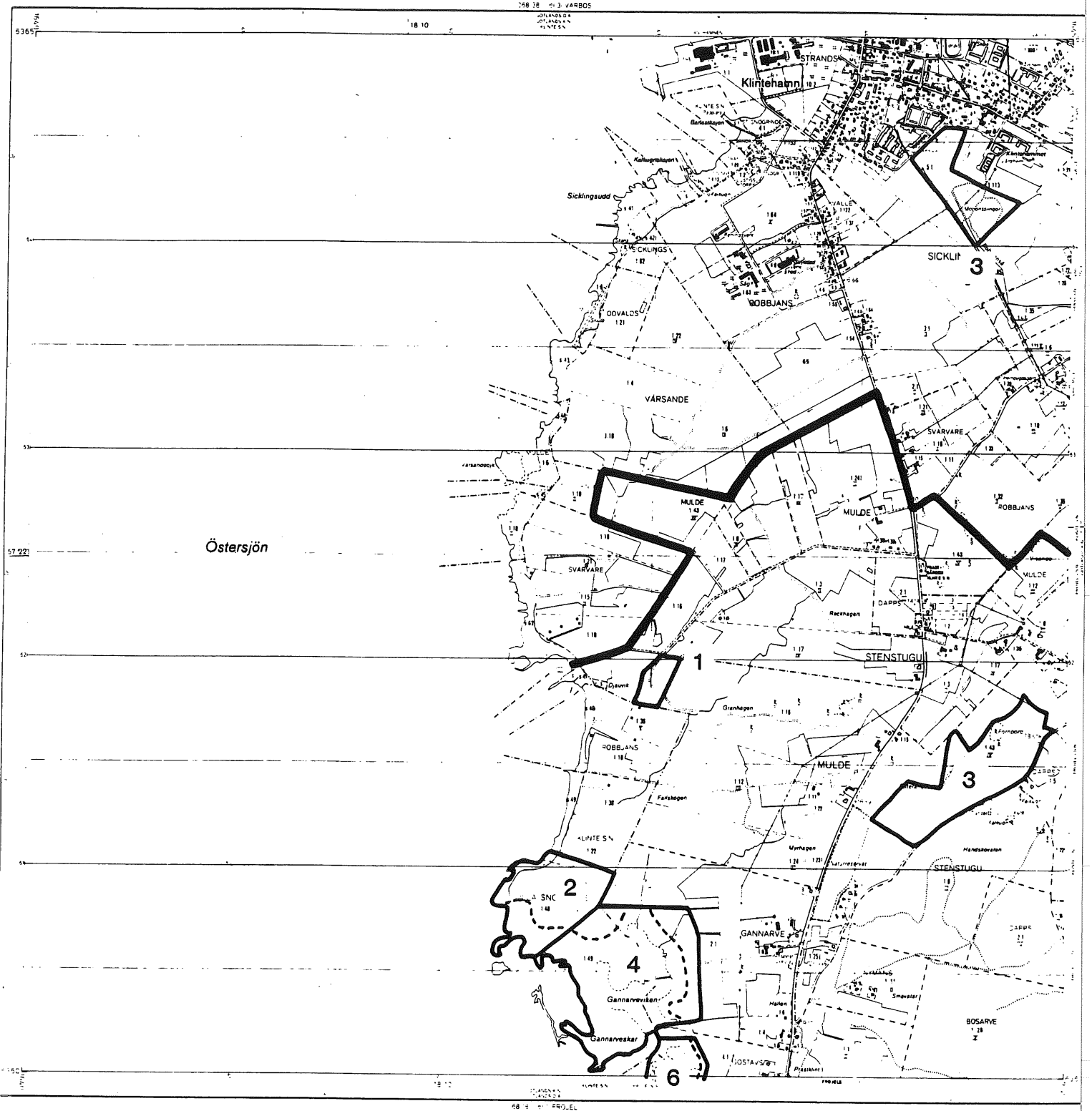

Edition 1 - Jan 1977

58

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

STATENS LANTMÄTERIVERK

GOTLANDS LÄN

068 29
6I 2j KLINTE

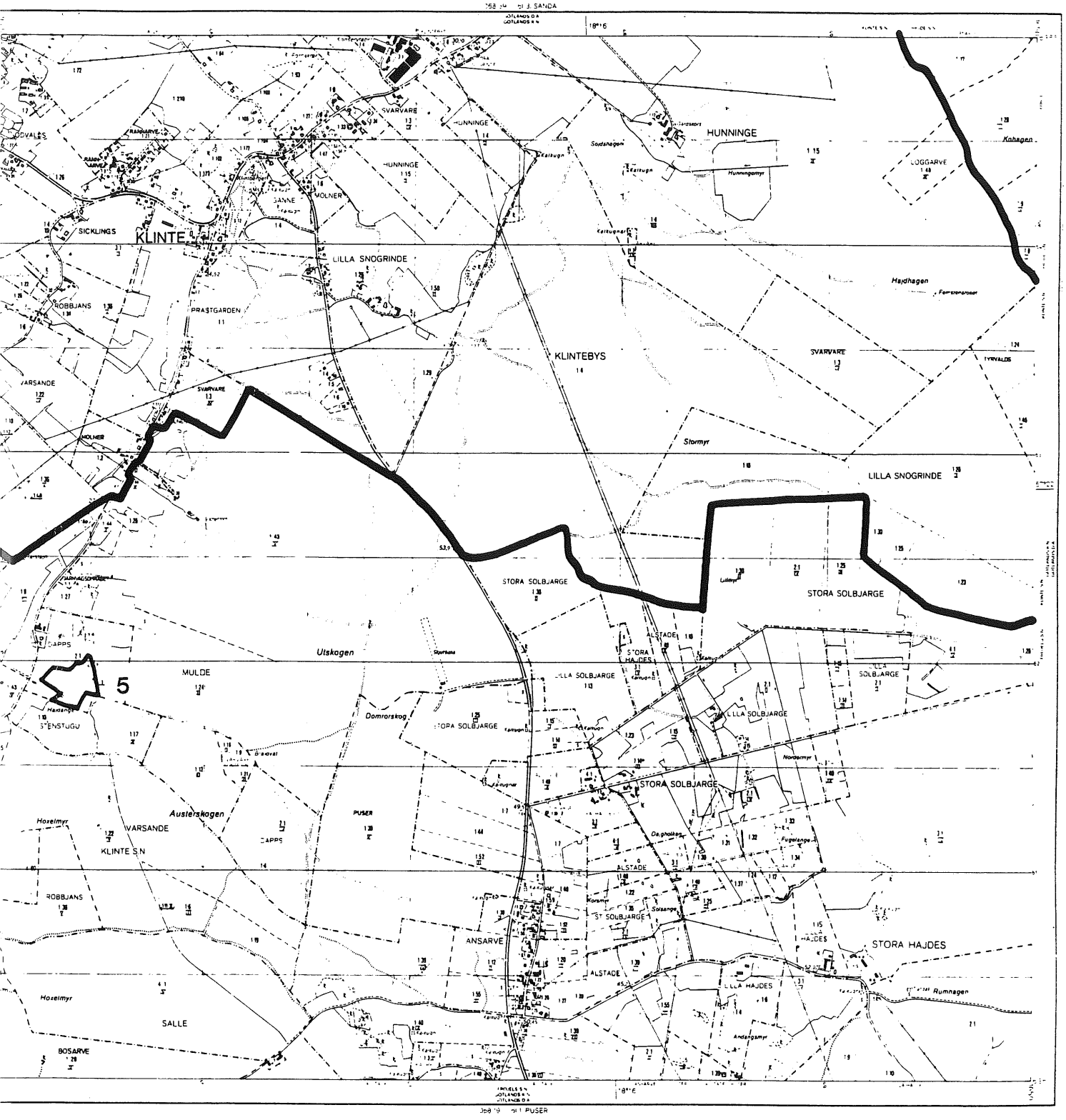

Edition 1 - Feb 1977

59

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 20
6J 2a GAJSTMYR

069 30 6J 3a HEJDE

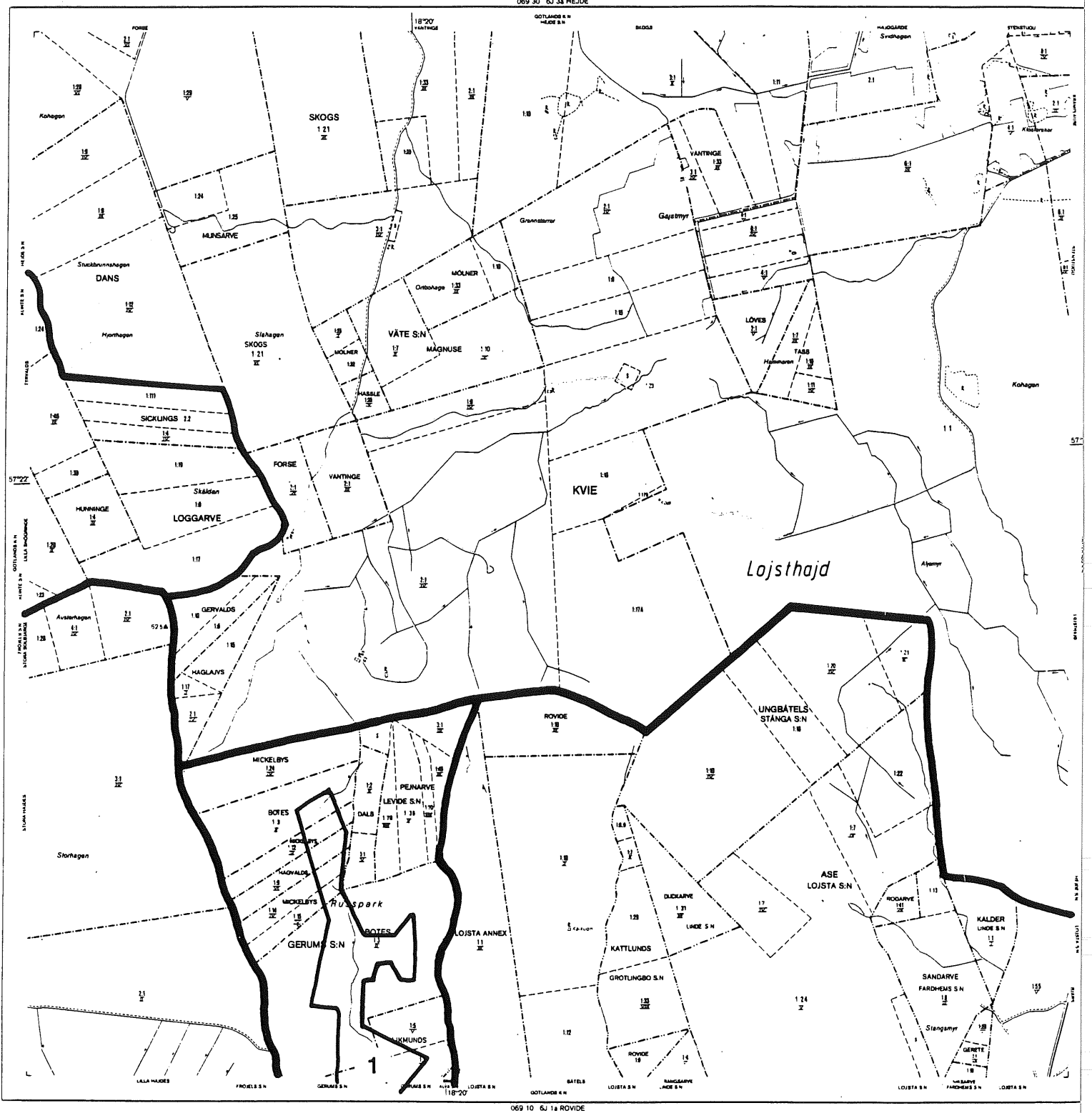

069 10 6J 1a ROVIDE

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Mar 1979 6J

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 31 6J 3b KRASSE

069 21
6J 2b KAUPARVE

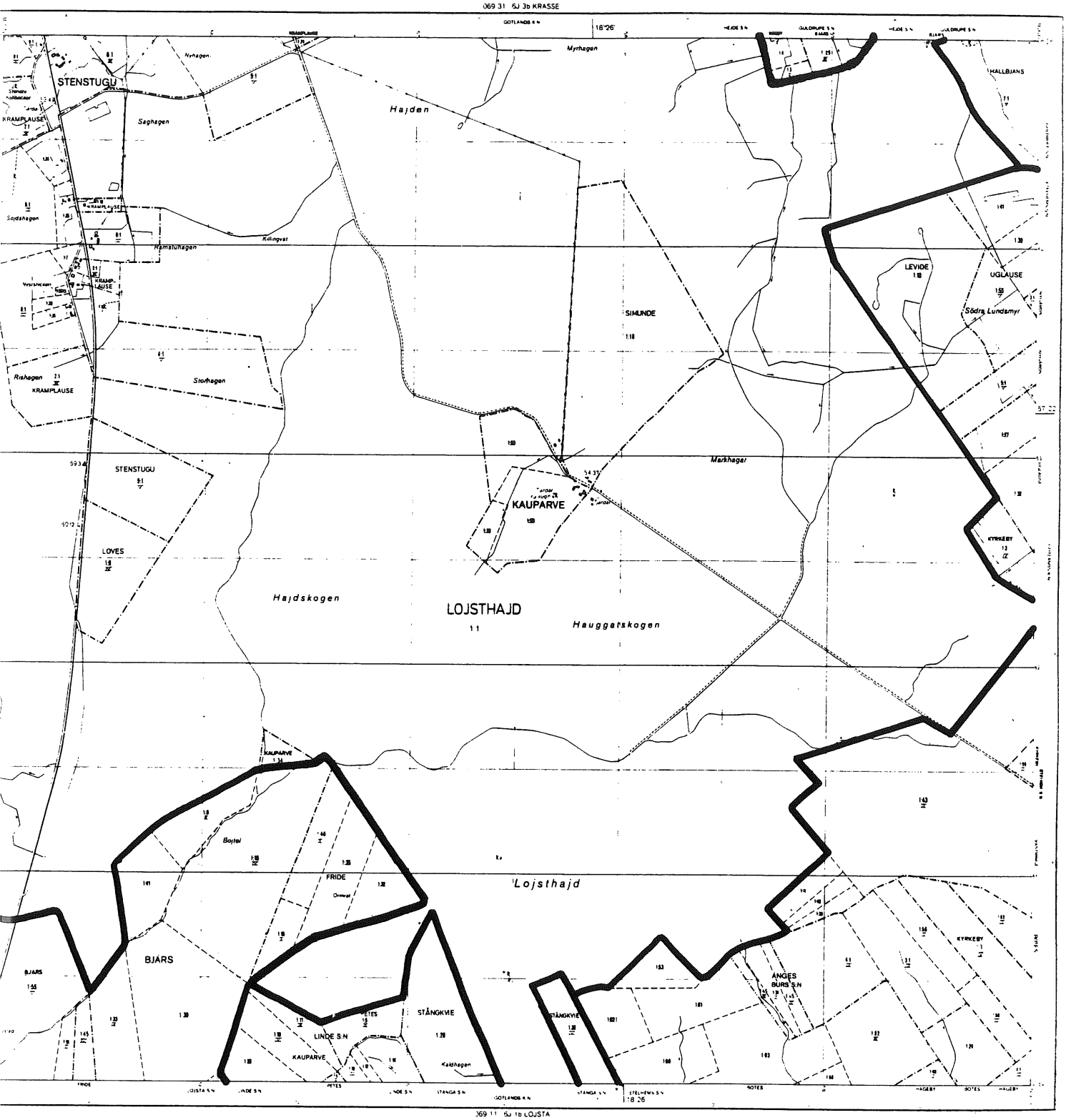

069 11 6J 1b LOJSTA

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Mar 1979

069 21
6J 2b

61

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 32 6J 3c BUTTLE

069 22
6J 2c ETELHEM

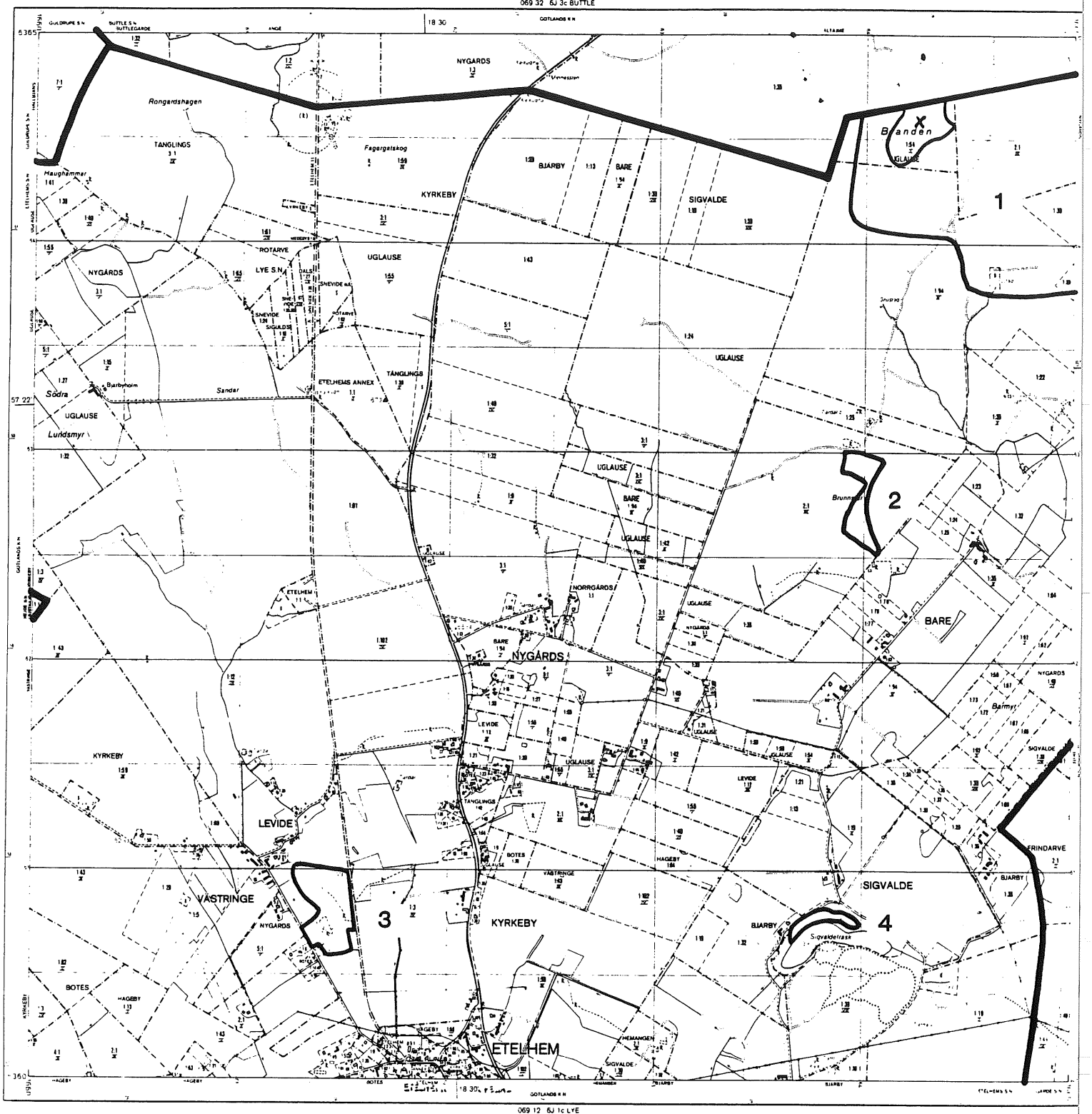

069 12 6J 1c LYE

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

069
Edition 1 - Apr 1979 6J

62

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 23
6J 2d SIGSARVE

069 33 6J 3d VELINGE

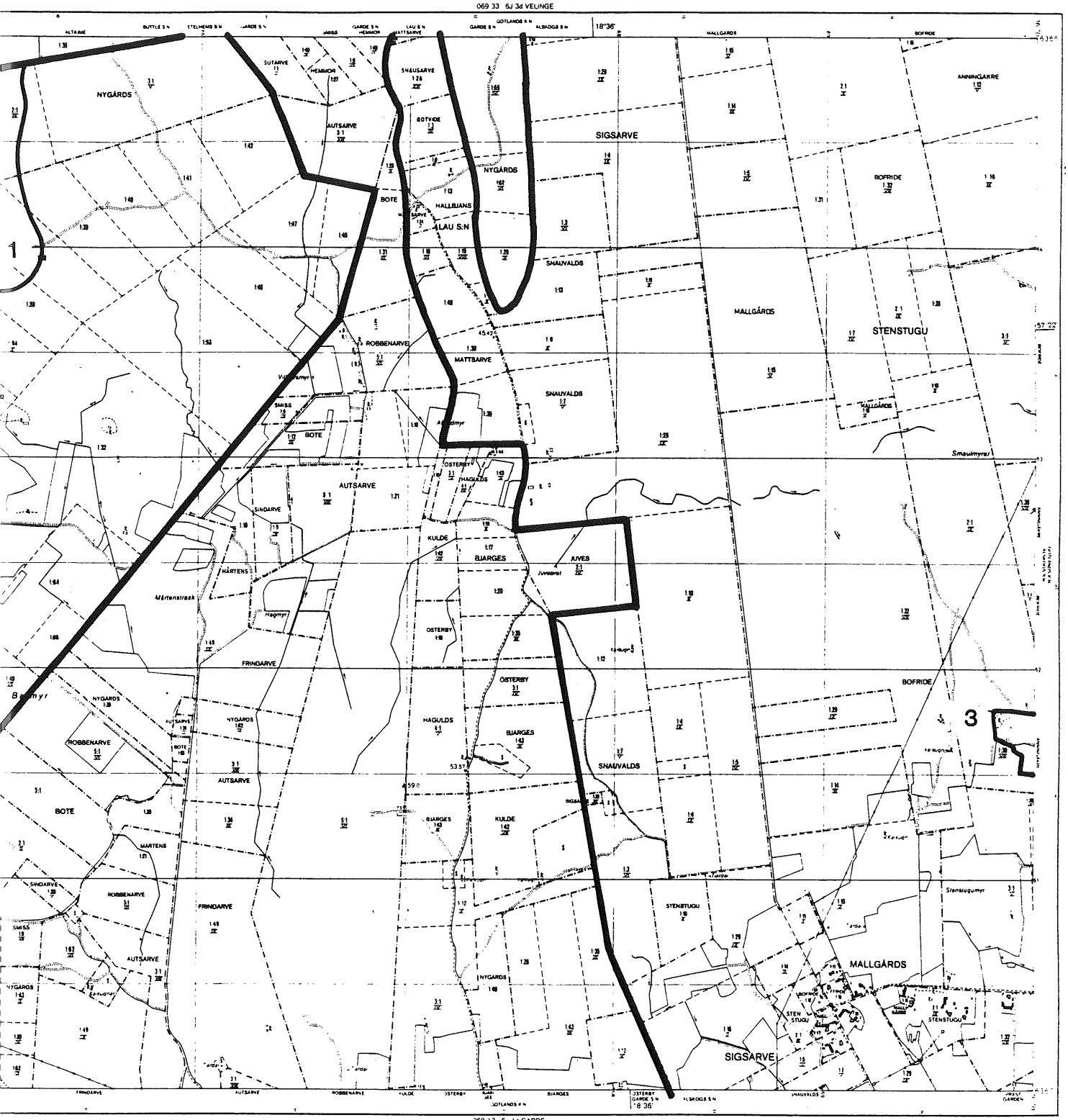

069 13 6J 1d GARDE

500 0 500 1000 meter

1 hektar

Edition 1 - Mar 1979

069 23
6J 2d

63

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 34 6J 3e ARDRE

069 24
6J 2e EKESE

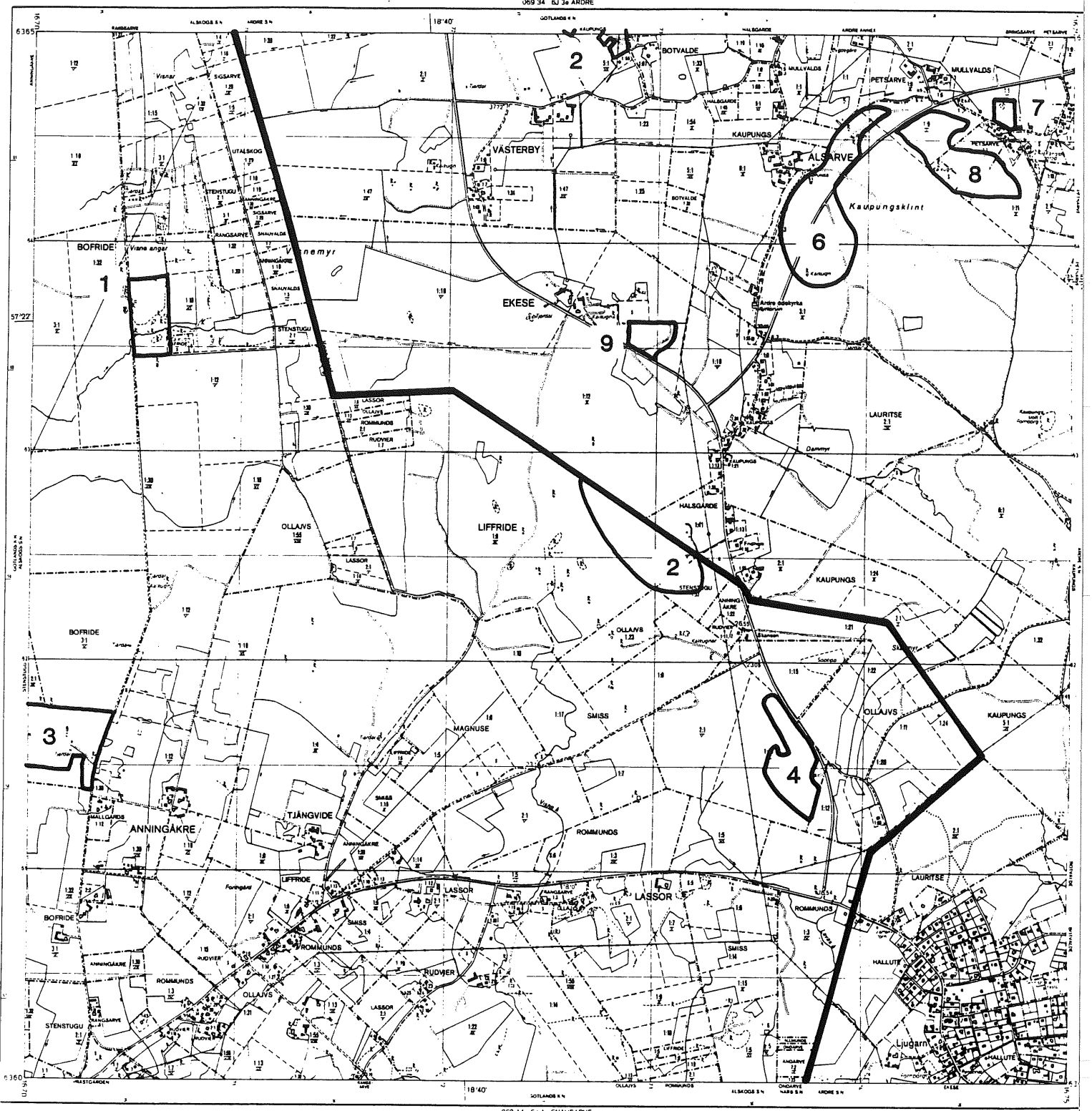

069 14 6J 1e SNAUSÄRVE

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

069
Edition I - Mar 1979 6J

64

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 25 6J 2f GLOSE

VERSION: I

069 25
6J 2f VITVÄR

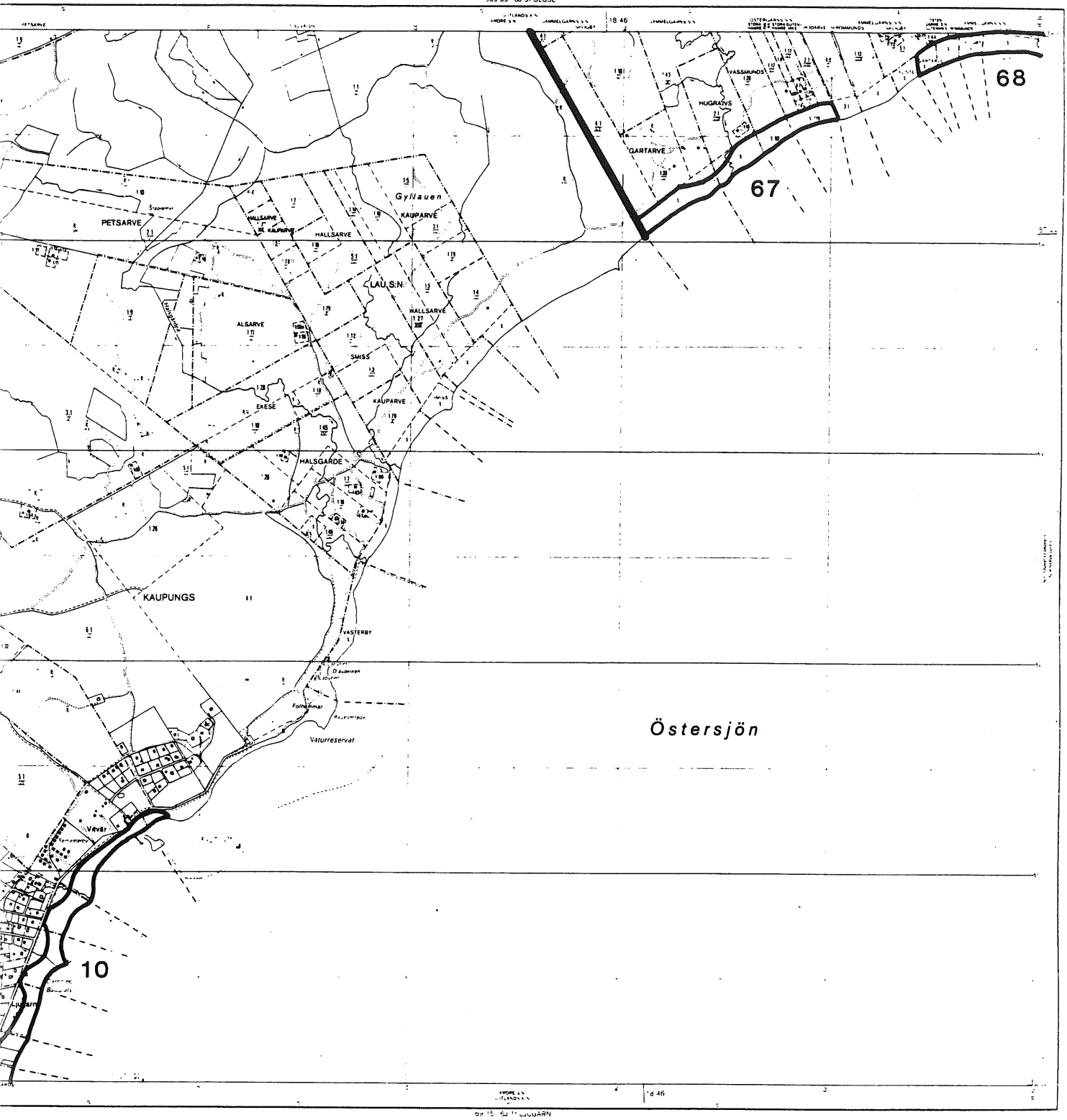

069 25
Edition 1 - Jan 1979 6J 2f

65

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 36 6J 3g GAMMELGARN

069 26
6J 2g SJAUSTREHAMMARN

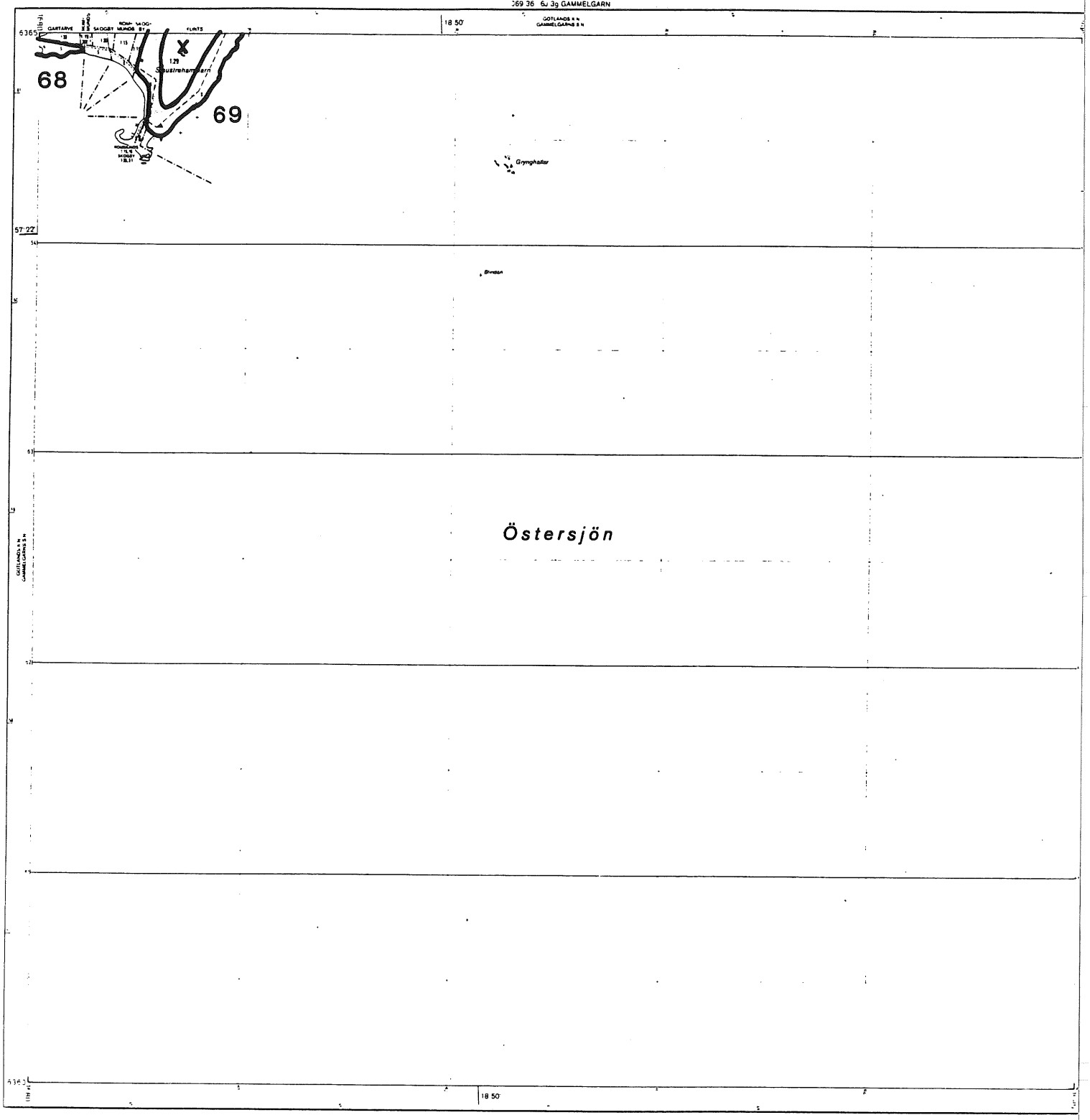

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

1 hektar

Edition 1 - Jan 1979

66

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

068 17
6I 1h LILLA KARLSÖ

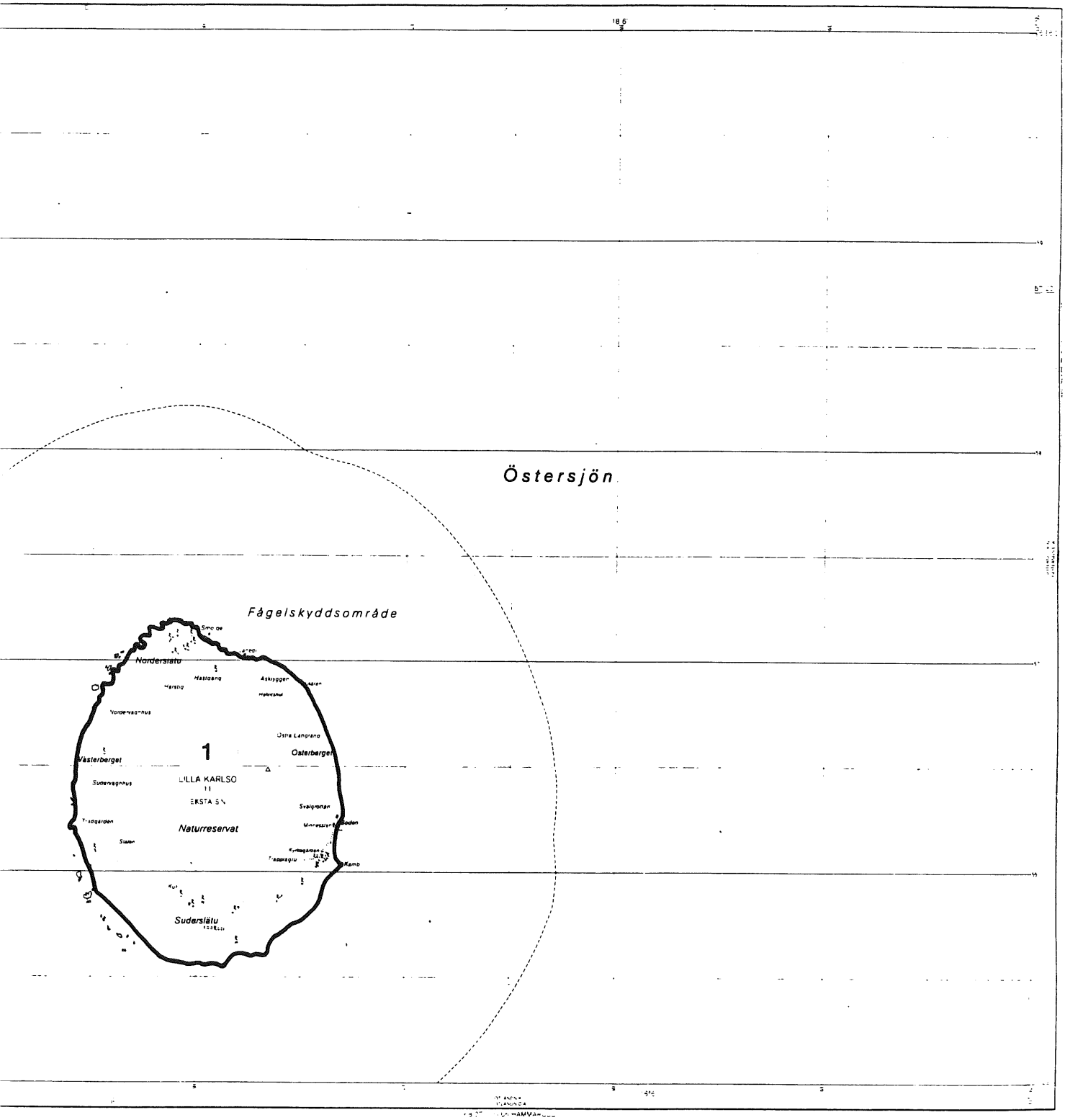

1000 meter

Edition 1 - Jan 1977

67

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

068 18
6I 1i FRÖJEL

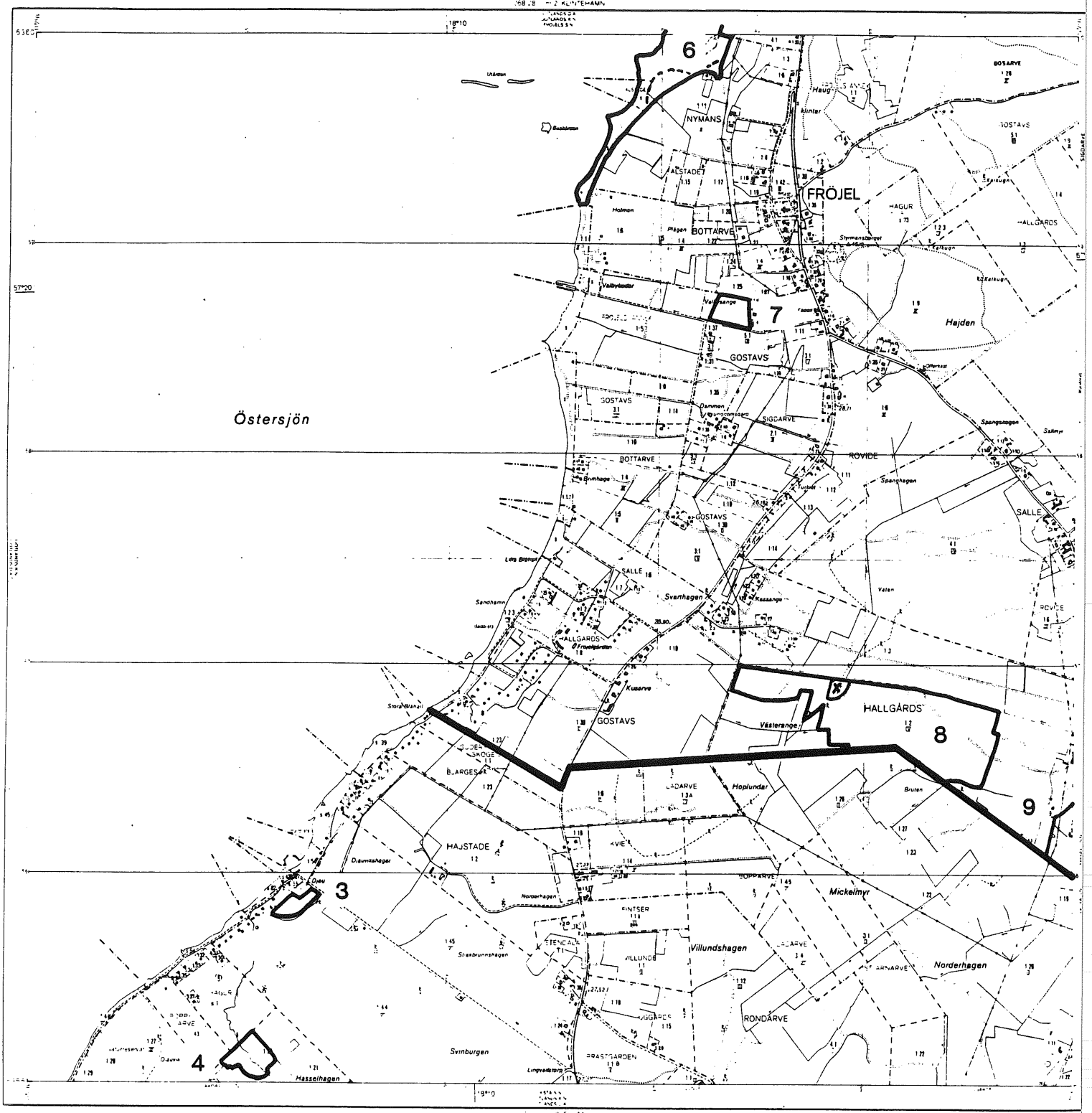

Edition 1 - Jan 1977

68

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

068 19
61 1j PUSER

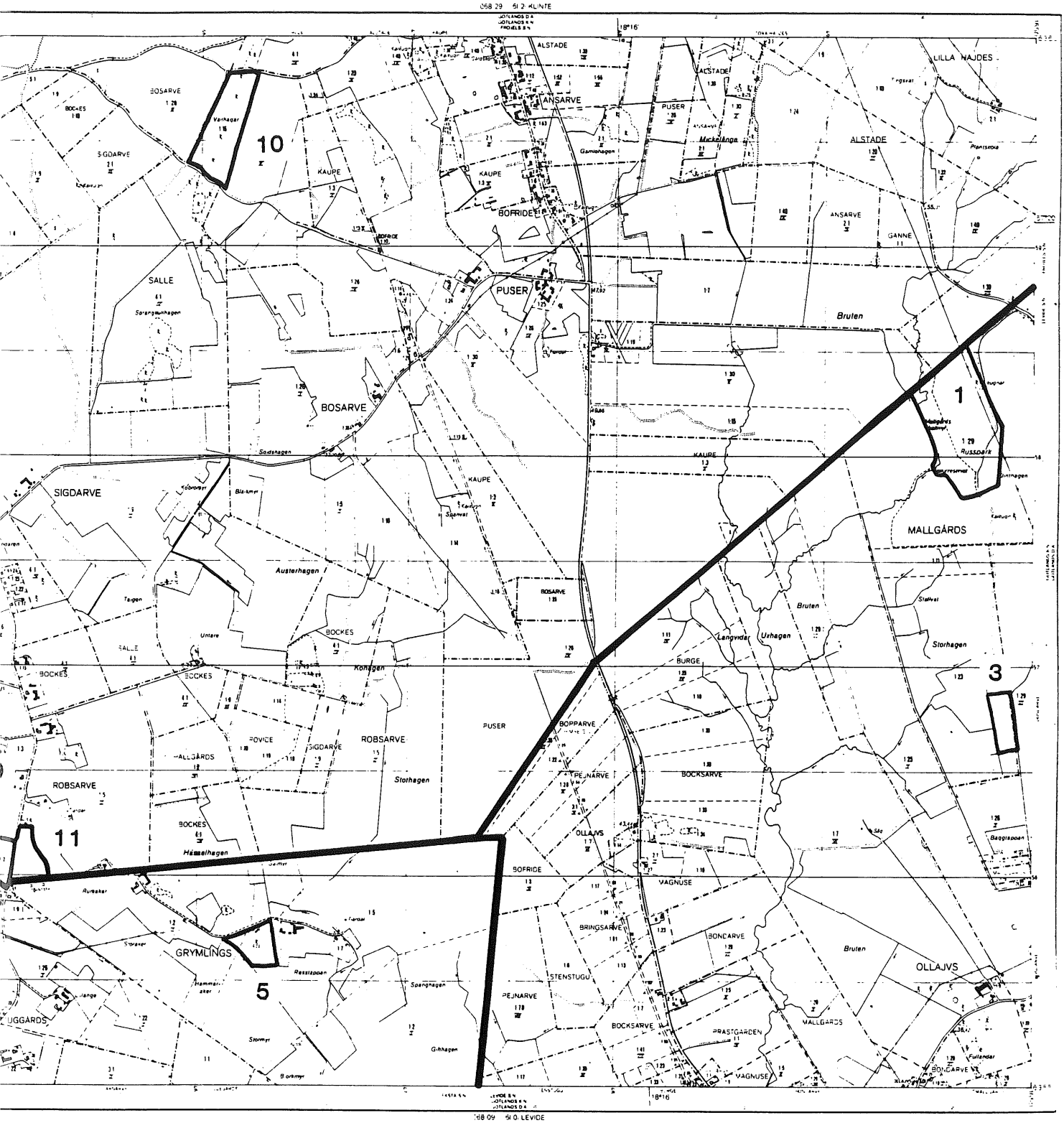

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

Höjdkurvornas ekvidistans 5 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Jan 1977

69

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 10
6J 1a ROVIDE

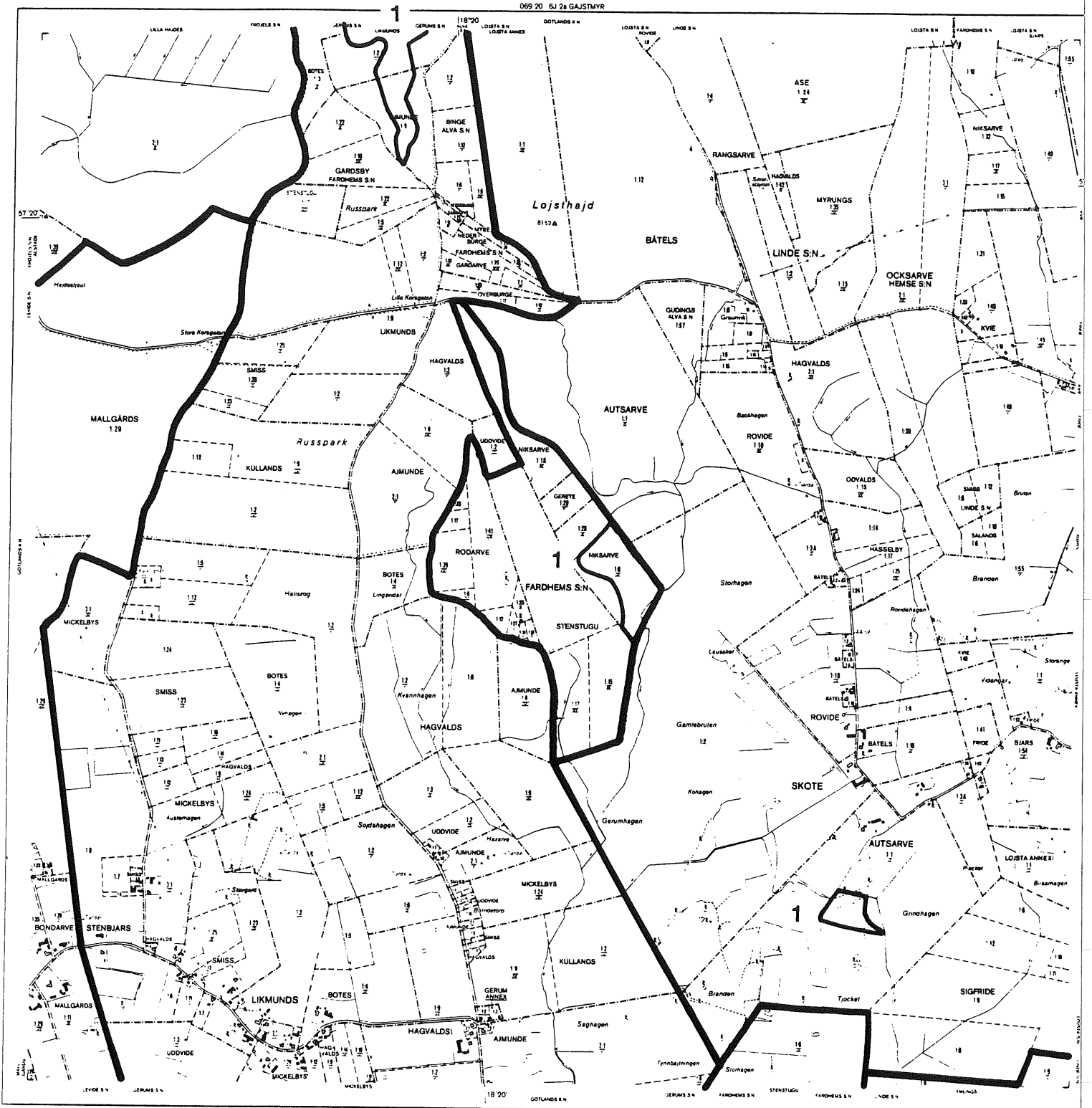

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

Meter

Edition 1 - Maj 1979

069
6J

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 11
6J 1b LOJSTA

069 21 6J 2b KAUPARVE

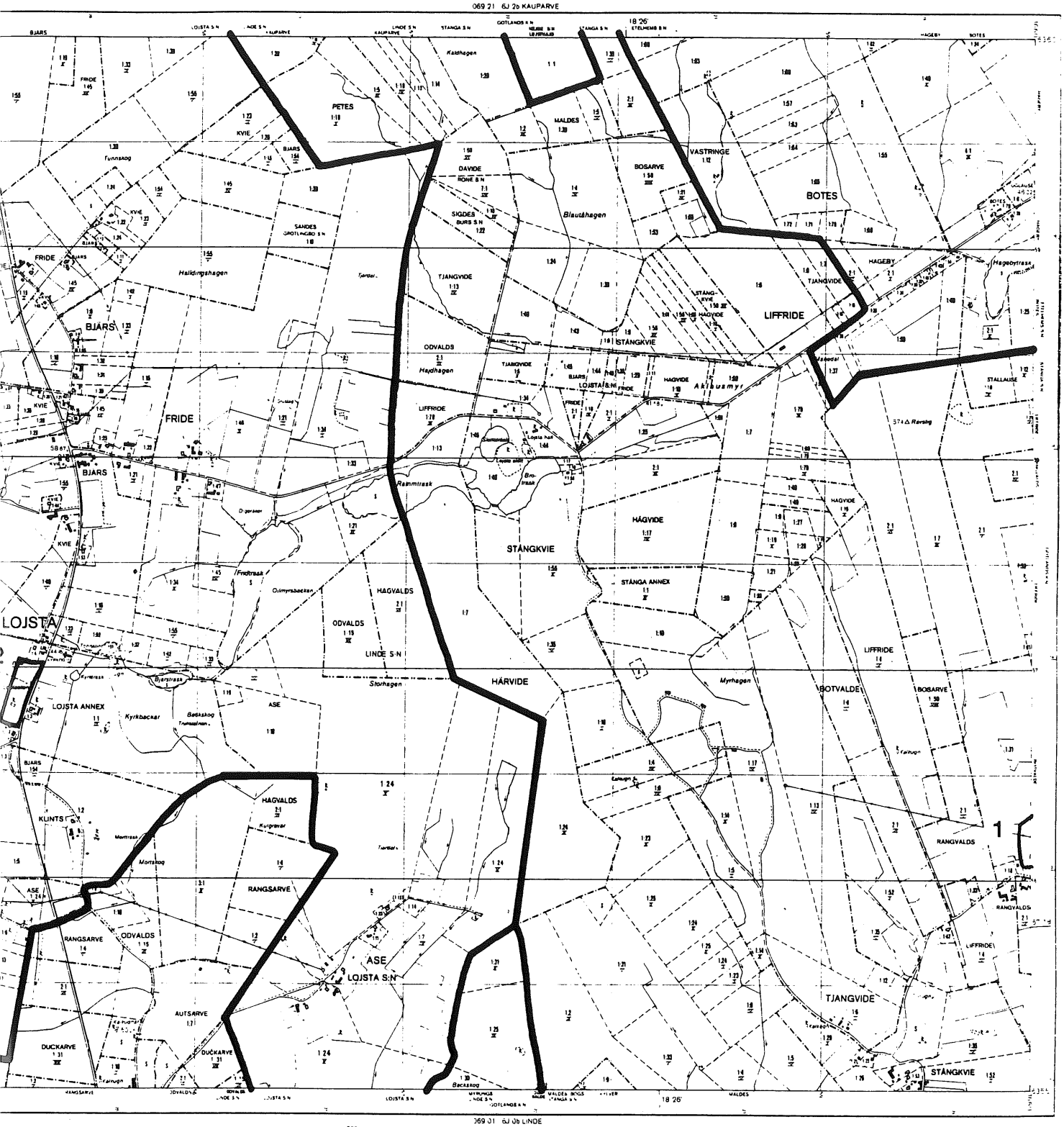

069 01 6J 0b LINDE

500 0 500 1000 meter

1 hektar

Edition 1 - Maj 1979

069 11
6J 1b

Lantmateriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 22 6J 2c ETELHEM

069 12
6J 1c LYE

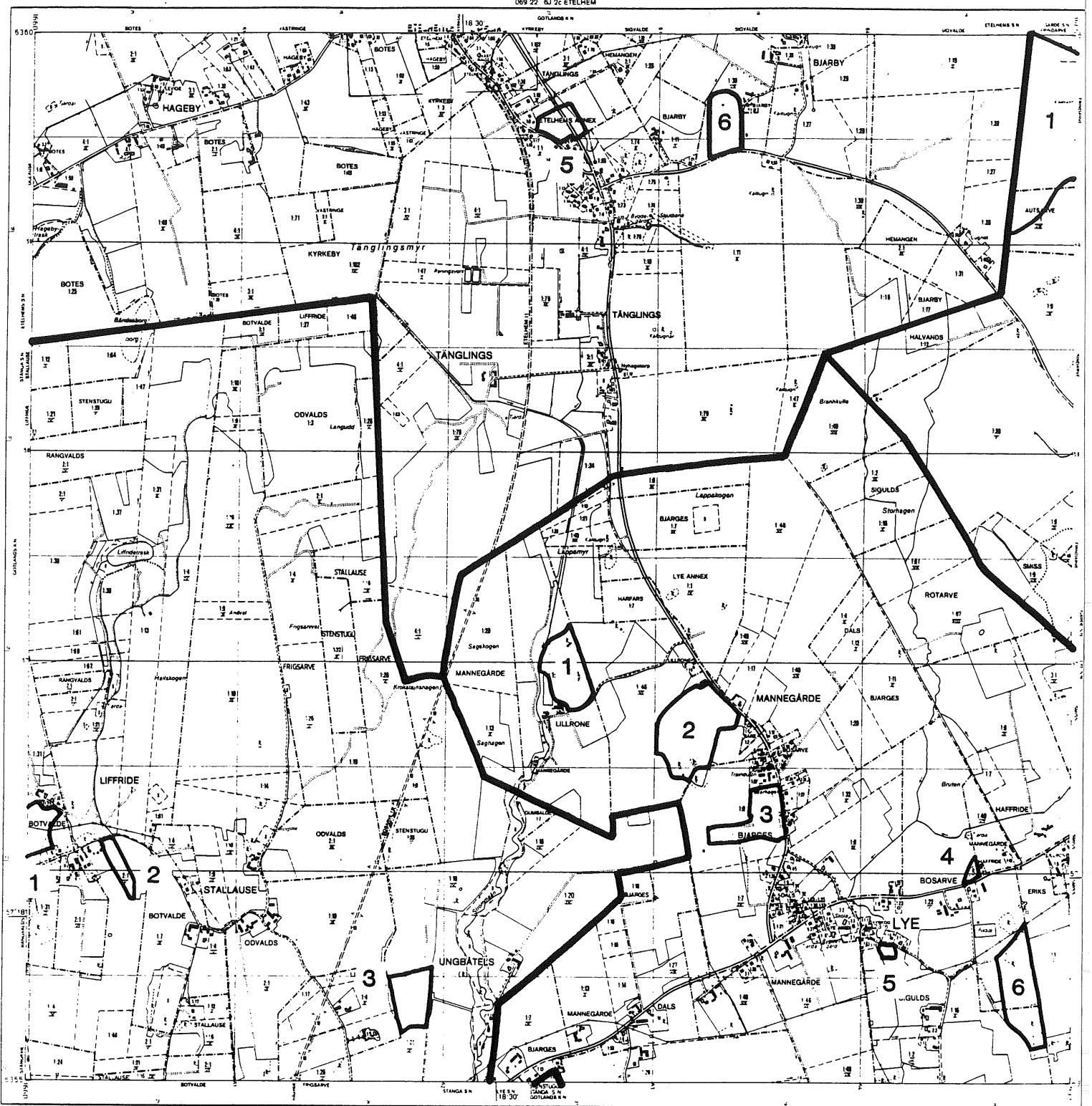

069 02 6J 0c STÄNGA

500 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Jun 1979

069
6J

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 13
6J 1d GARDE

069 23 6J 2d SIGSARVE

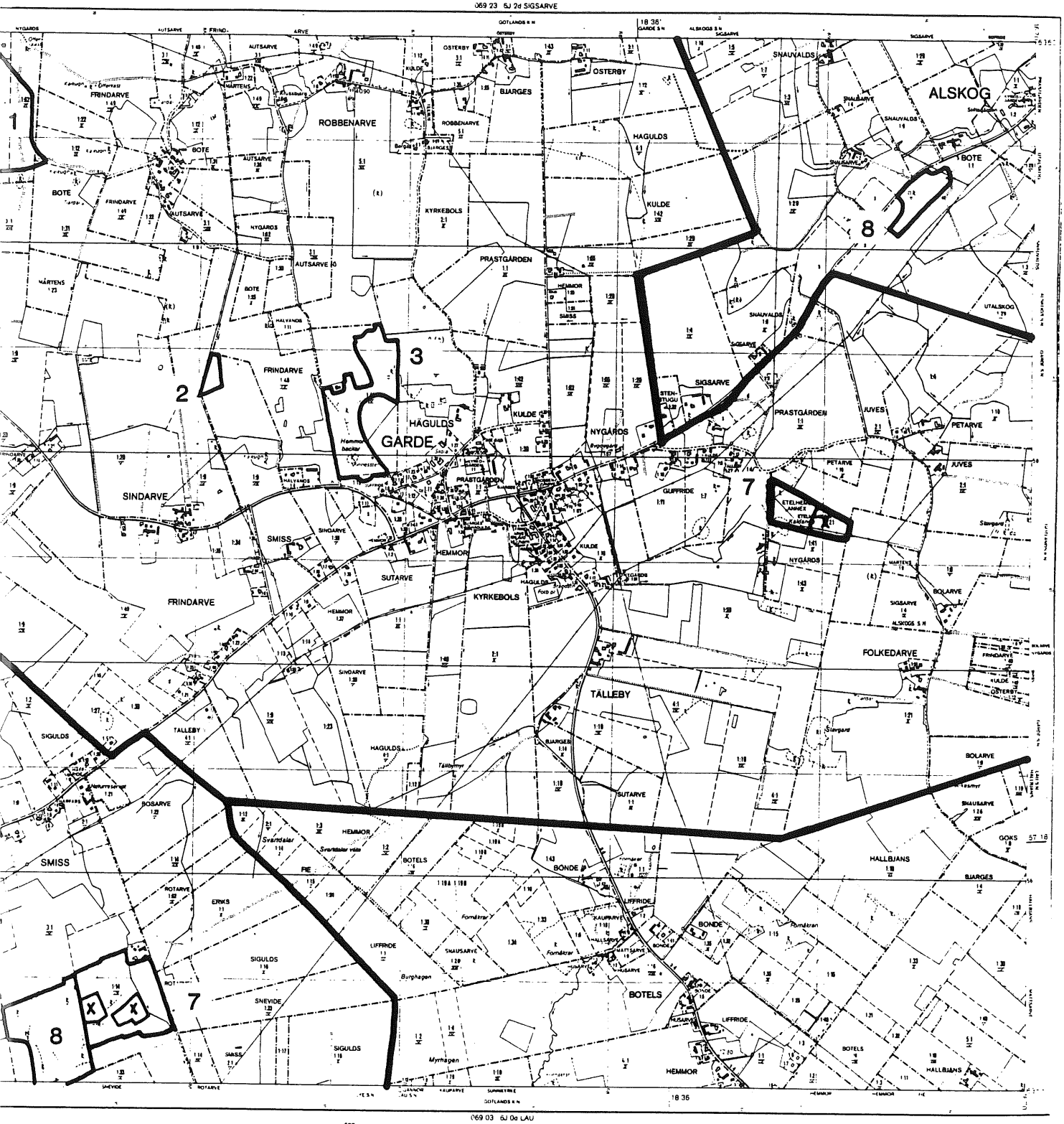

069 03 6J 0d LAU

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Jun 1979

069 13
6J 1d

73

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 14
6J 1e SNAUSARVE

069 24 6J 2e EKESE

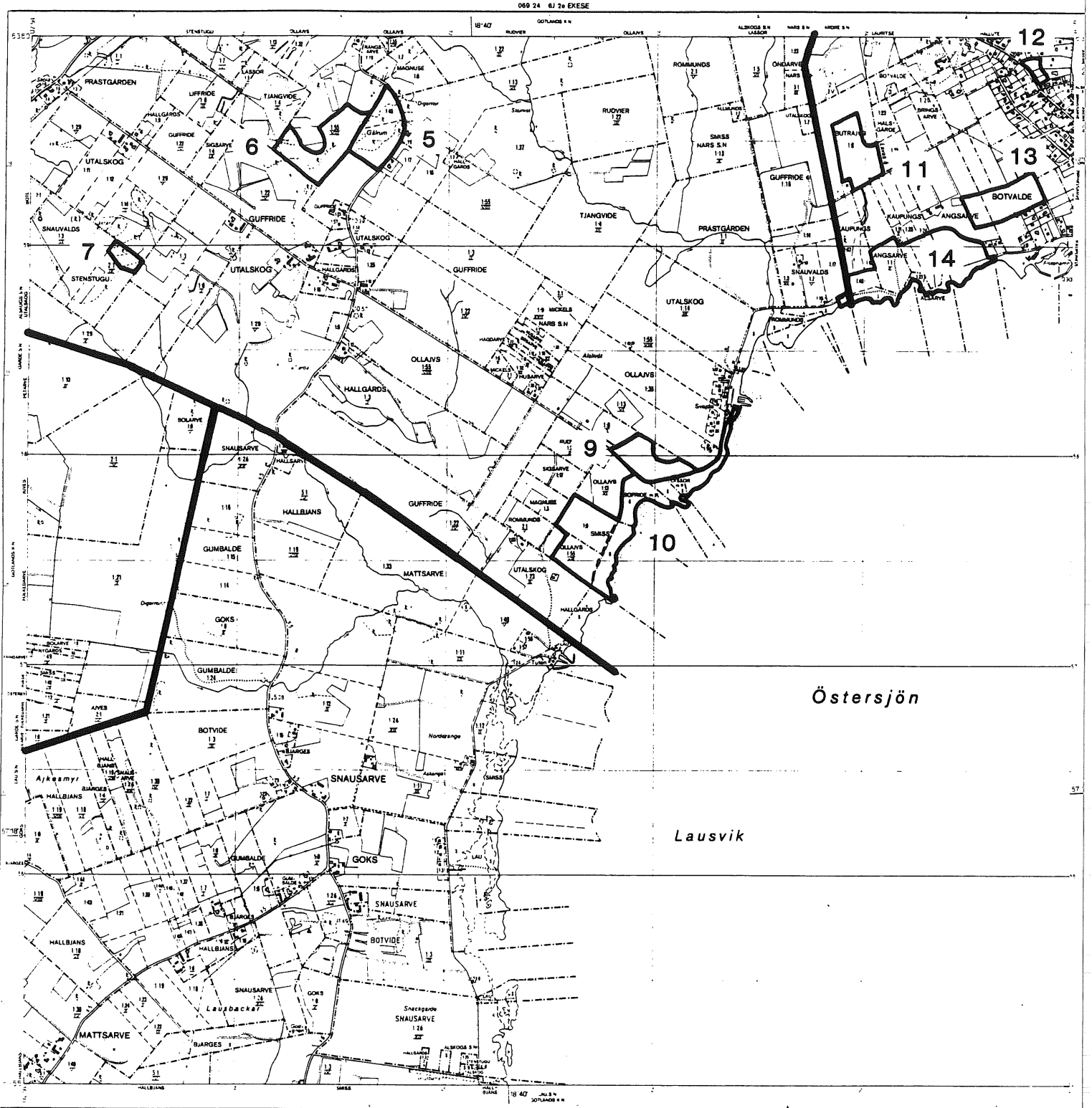

069 04 6J 0e NÄR

500 0 500 1000 meter

1 hektar

Edition 1 · Jun 1979

069 1
6J 1

74

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 25 6J 2f VITVAR

069 15
6J 1f LJUGARN

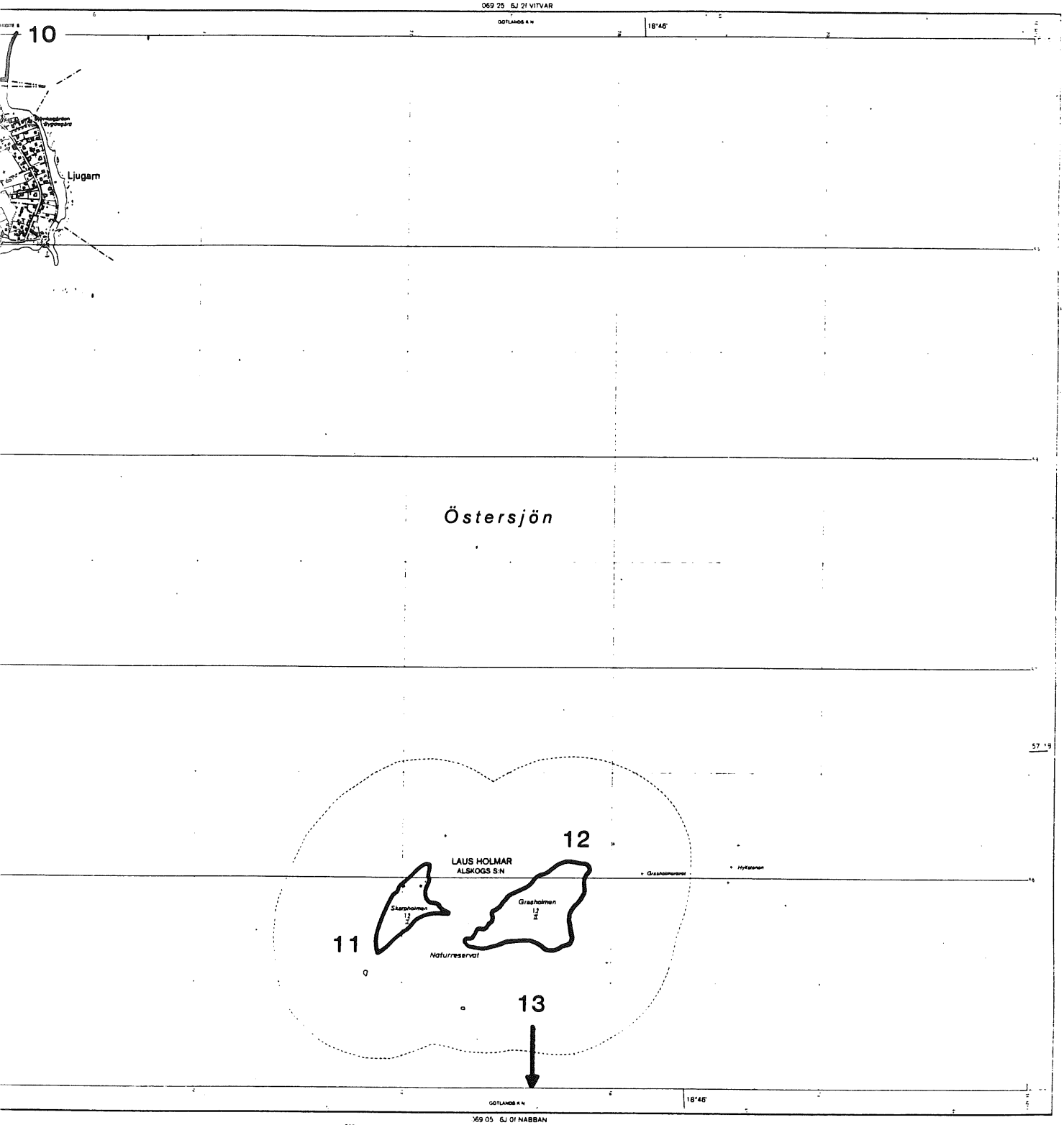

Edition 1 - Maj 1979

069 15
6J 1f

75

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

068 06
6I 0g STORA K/

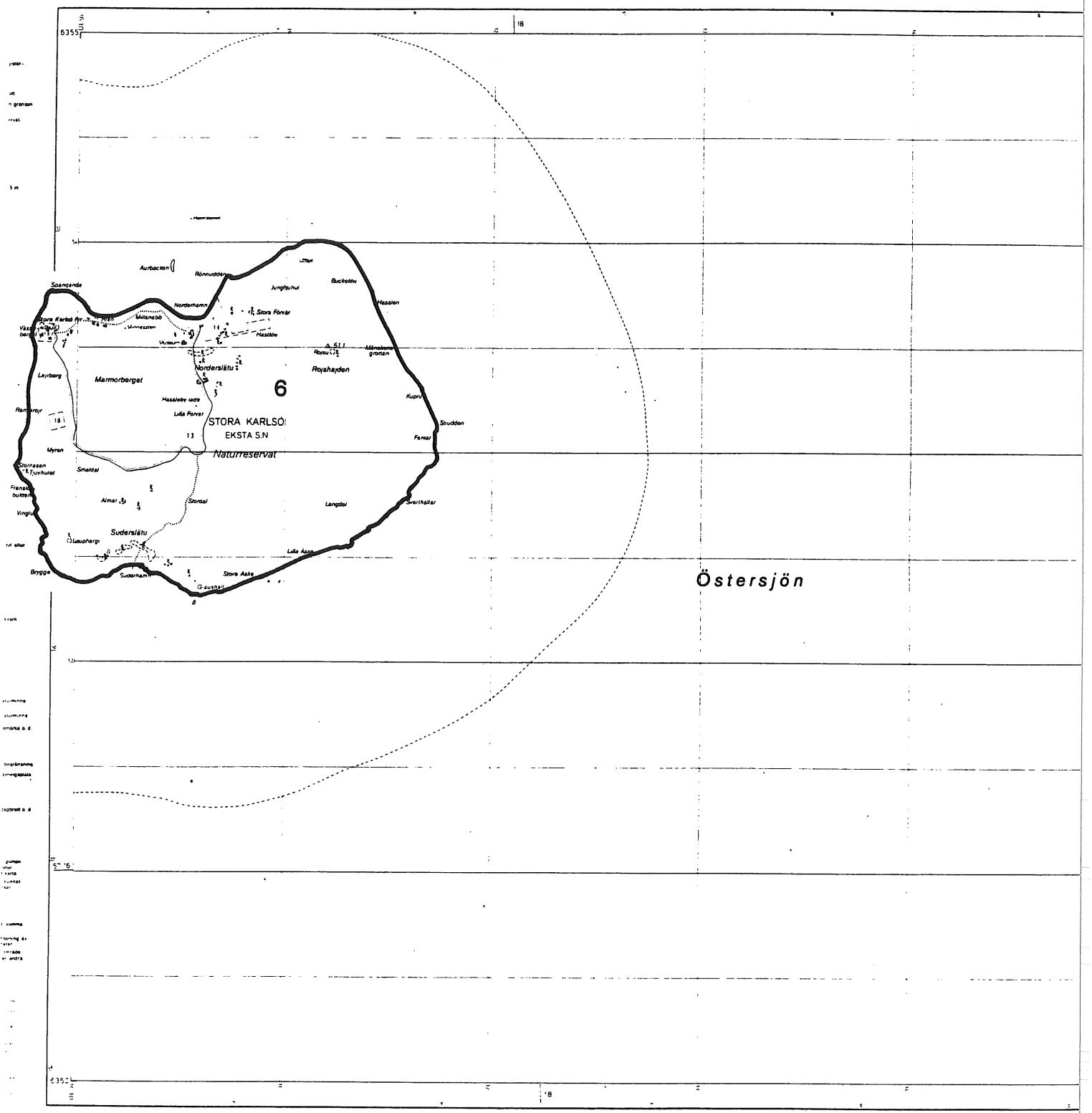

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

Höjdkurvornas ekvidistans 5 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Dec 1

76

TATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
068 17 61 1h LILLA KARLSO

068 07
61 0h HAMMARUDD

Edition 1 - Feb 1978

068
61

77

STATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

068 08
6I 0i EKSTA

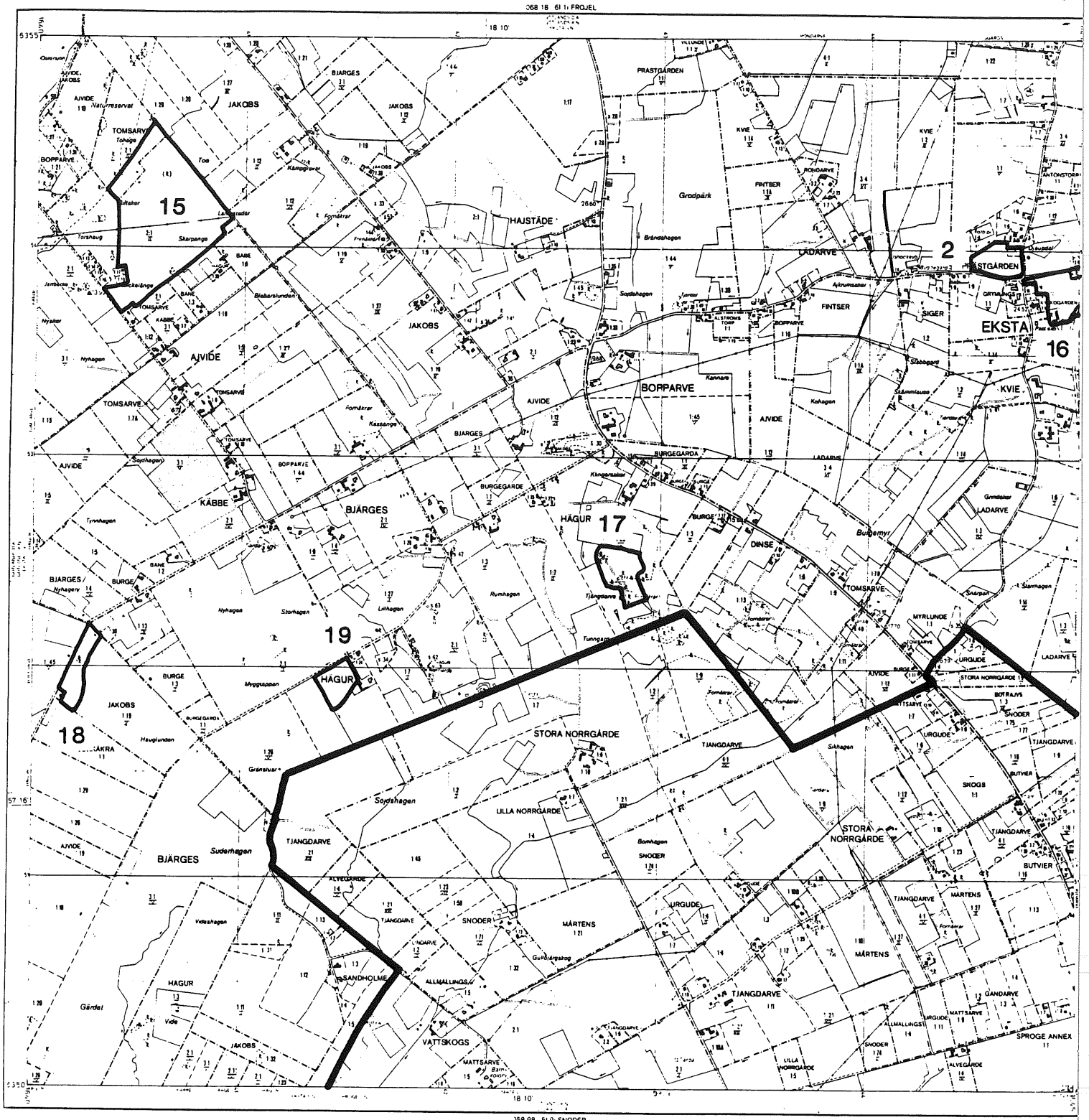

Edition 1 · Apr 1978

78

TATENS LANTMÄTERIVERK

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

068 09
6I 0j LEVIDE

068 19 6I 1j PUSER

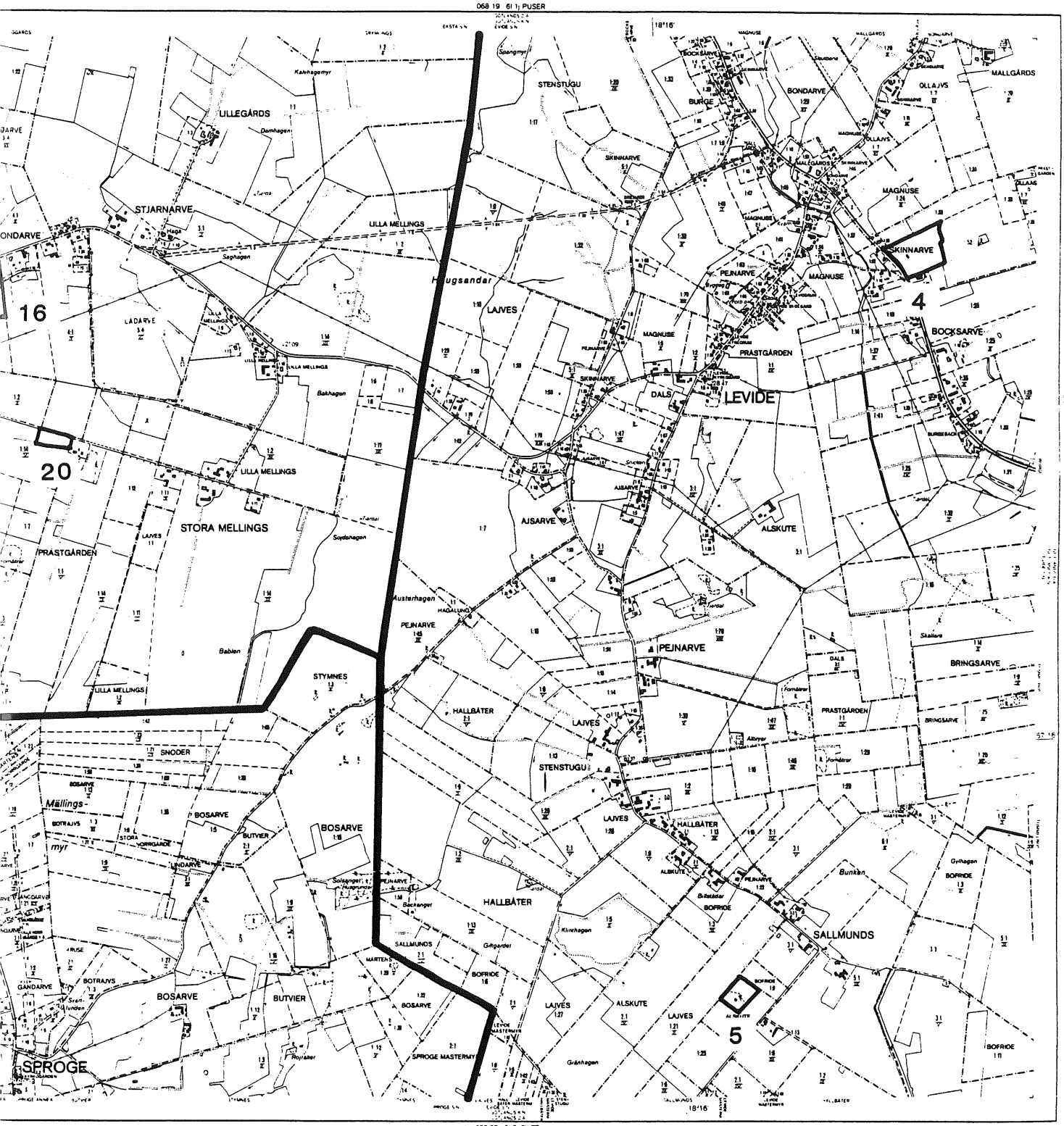

058 99 5I 9j SILTE

500 0 500 1000 meter

Ekvidistans 5 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Apr 1978

068 09
6I 0j

79

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 00
6J 0a FARDHEM

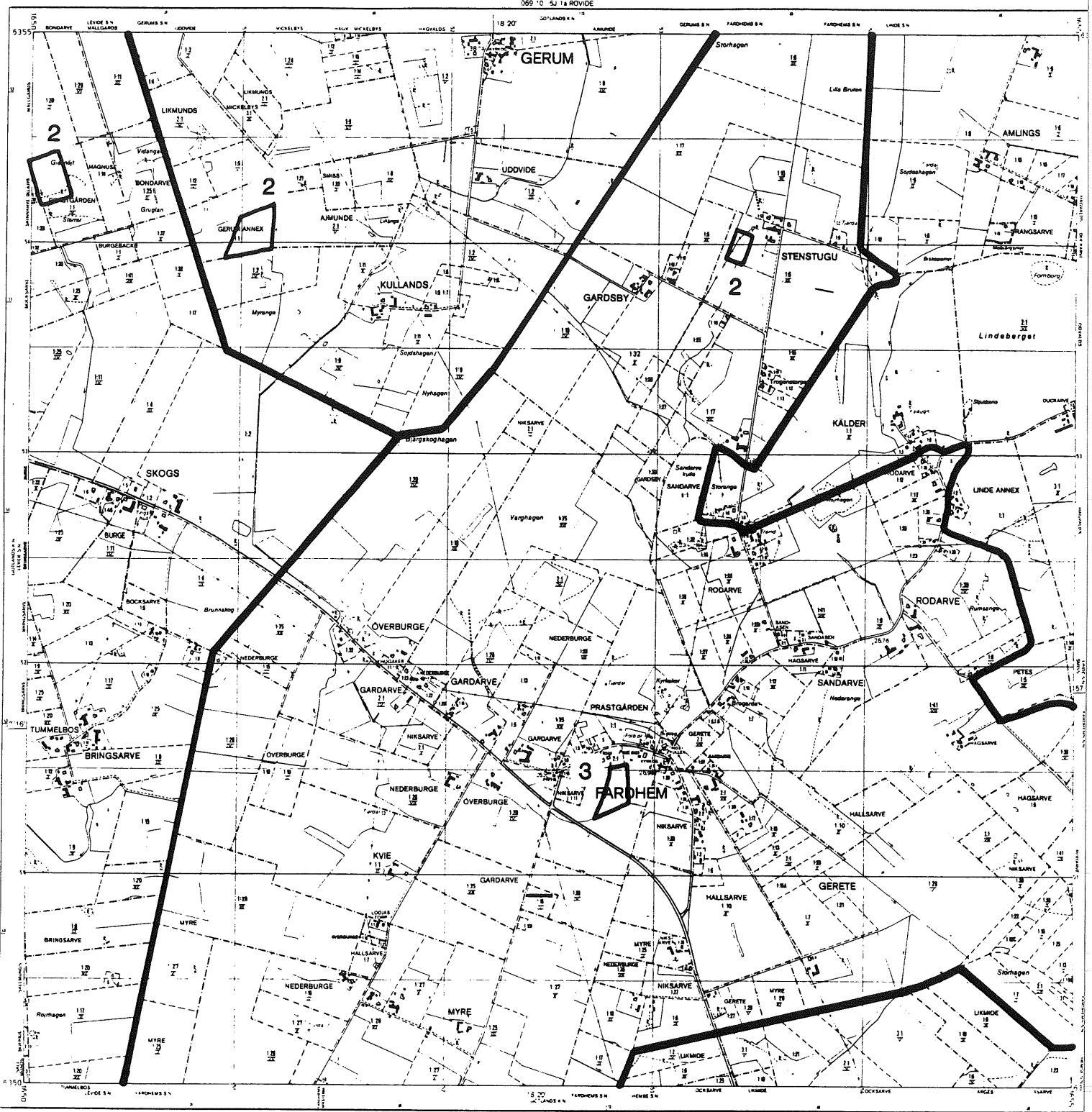

Edition 1 - Aug 1979

80

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
069 11 6J 1b LOJSTA

069 01
6J 0b LINDE

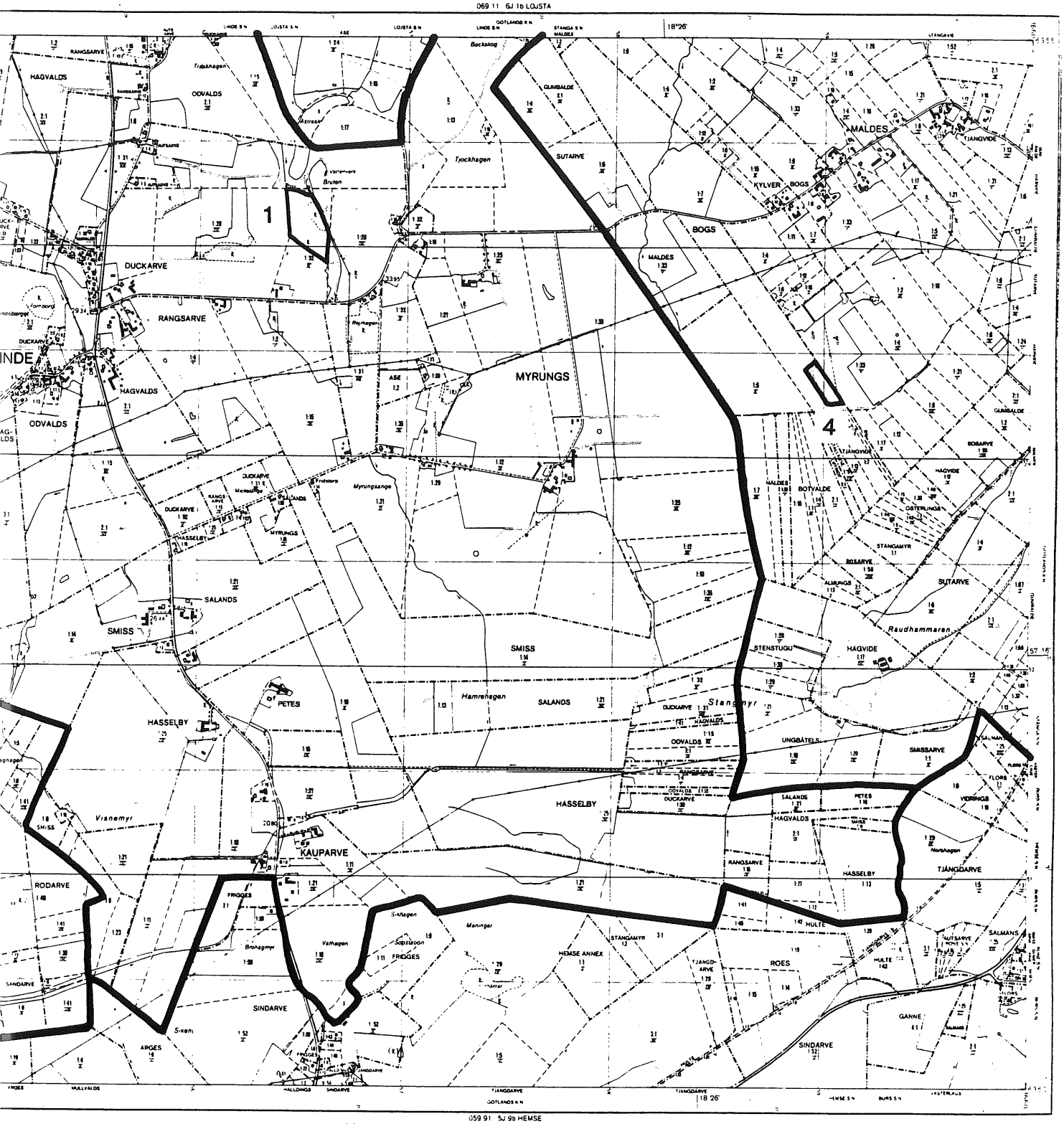

059 91 5J 9b HEMSE

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 kilometer

069 01
Edition 1 - Jun 1979 6J 0b

81

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

069 02
6J 0c STÅNGA

069 12 6J 1c LYE

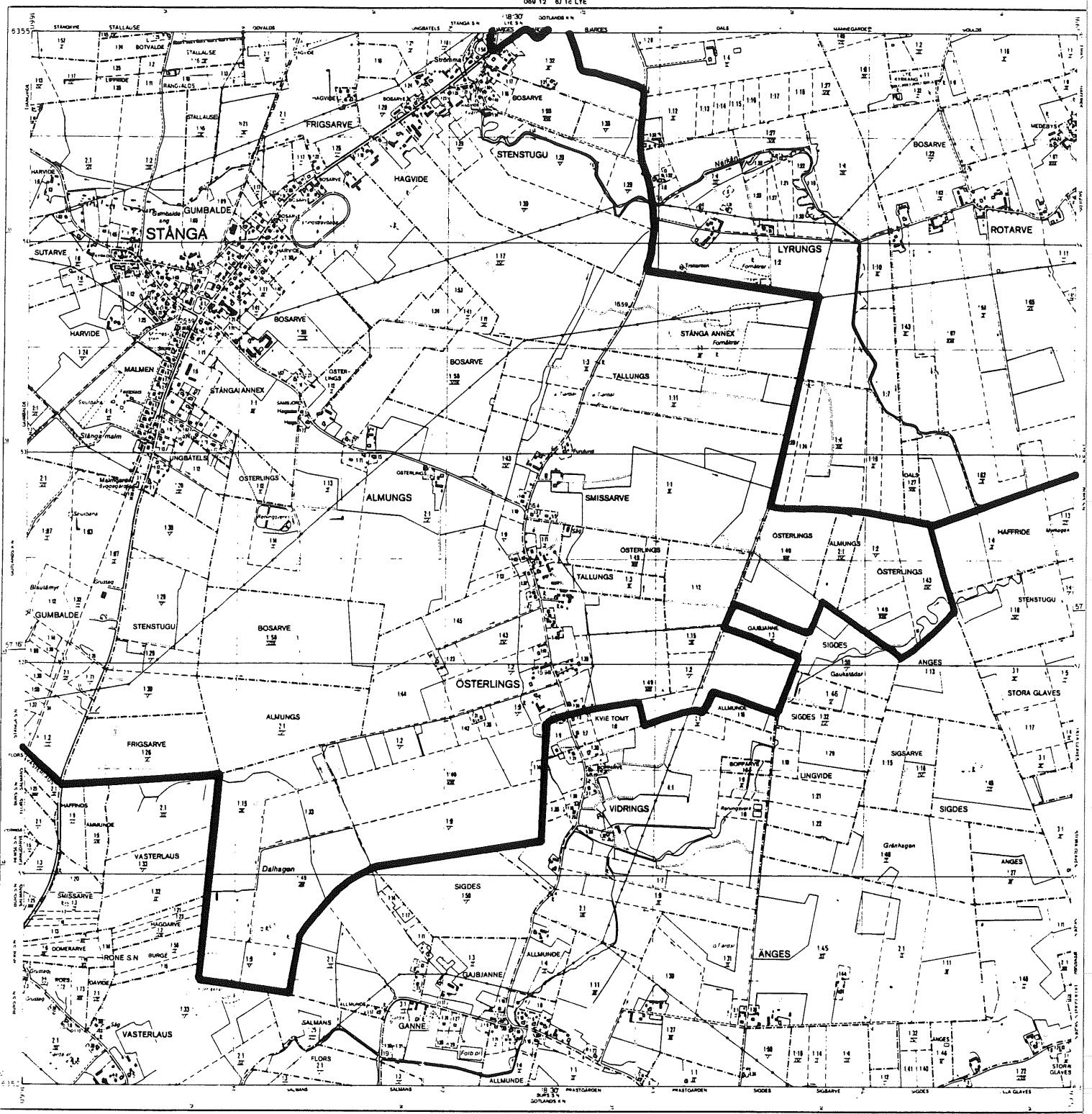

059 92 5J 9c BURS

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition 1 - Aug 1979

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

GOTLANDS LÄN

069 13 6J 1d GARDE

069 03
6J 0d LAU

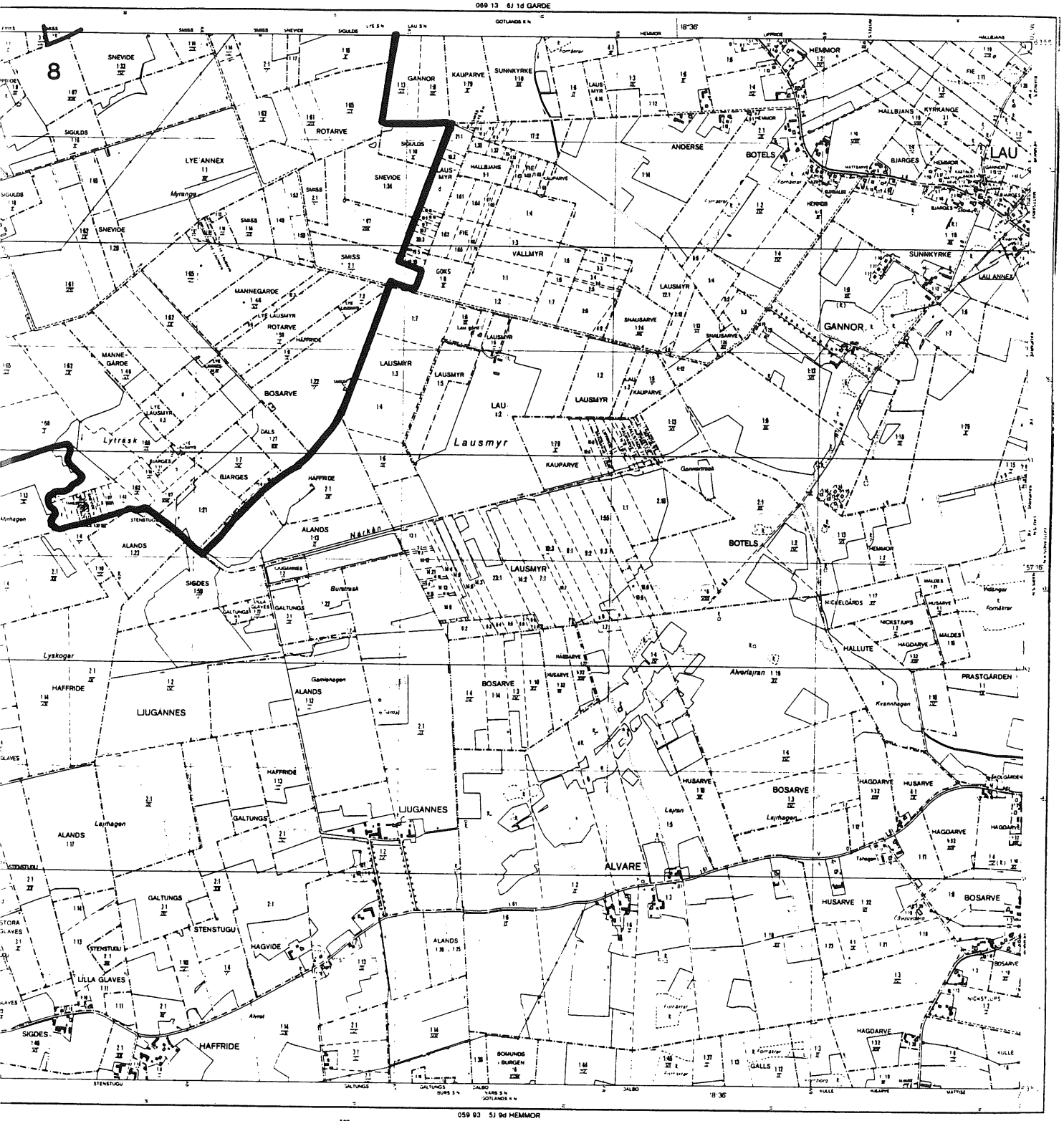

059 93 5J 0d HEMMOR

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

069 03
Edition 1 - Sep 1979 6J 0d

83

Lantmäteriet
Lantmäterverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
068 07 6l 0h HAMMARUDD

058 97
5l 9h FULDYE

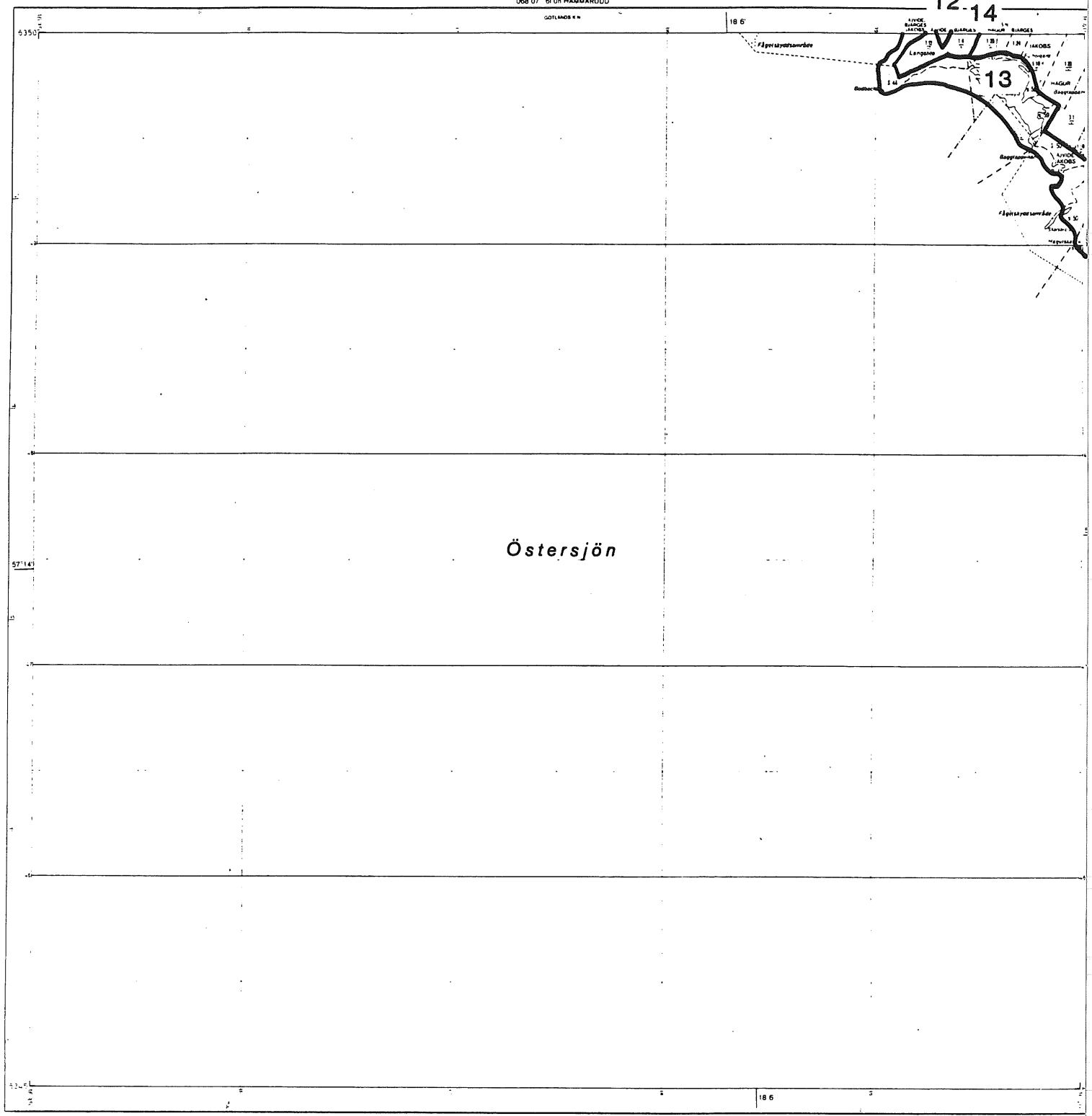

Edition 1 - Feb 1979

84

Lantmateriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

058 98
51 9i SNODER

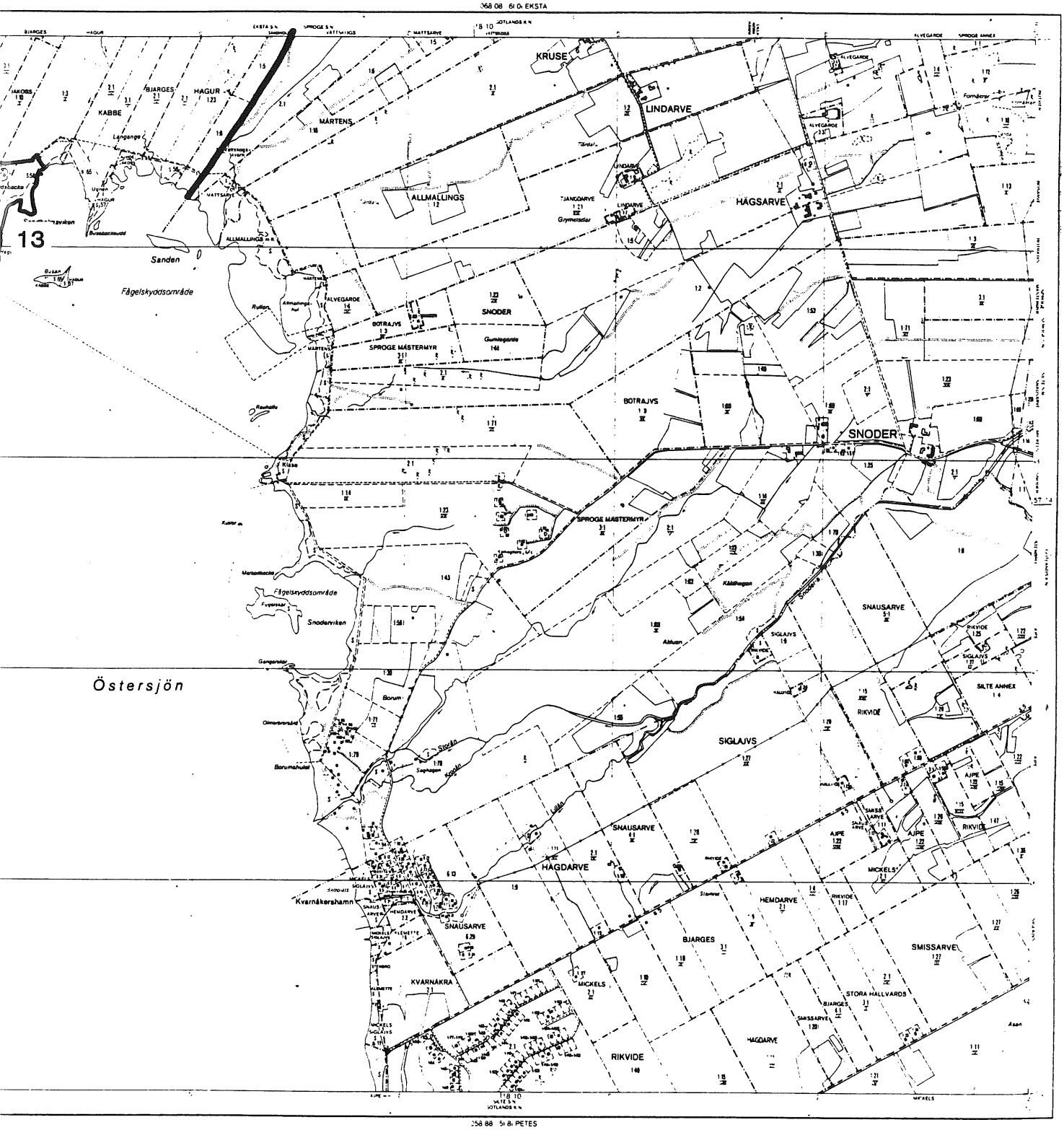

058 88 51 8i PETES

500 400 300 200 100 0 500 1000 meter

= 1 hektar

Edition I · Feb 1979

058 98
51 9i

85

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN

058 99
5I 9j SILTE

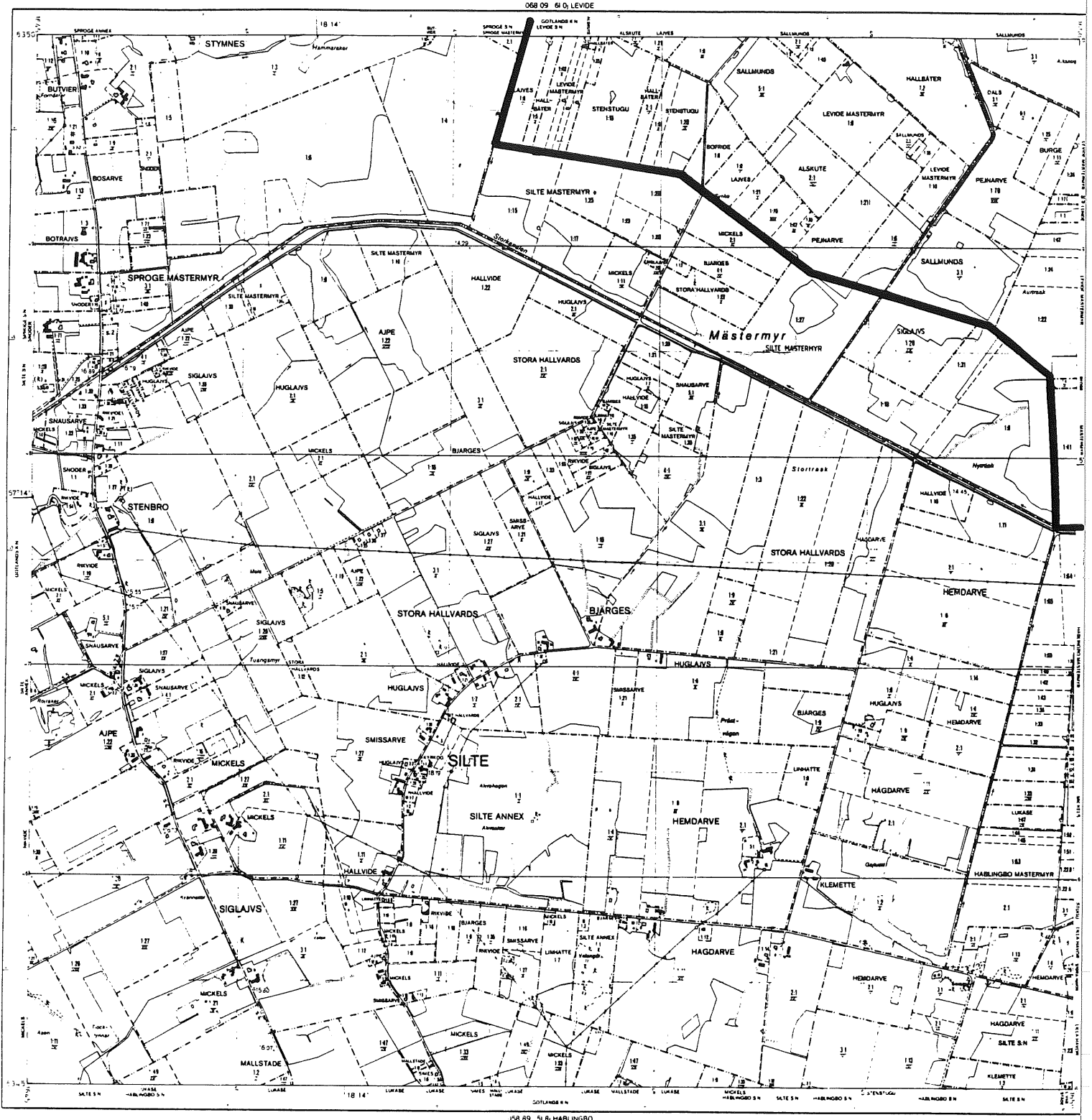

86

Lantmäteriet
Lantmäteriverket

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE
GOTLANDS LÄN
059 00 6J 0a FARDHEM

059 90
5J 9a ALVA

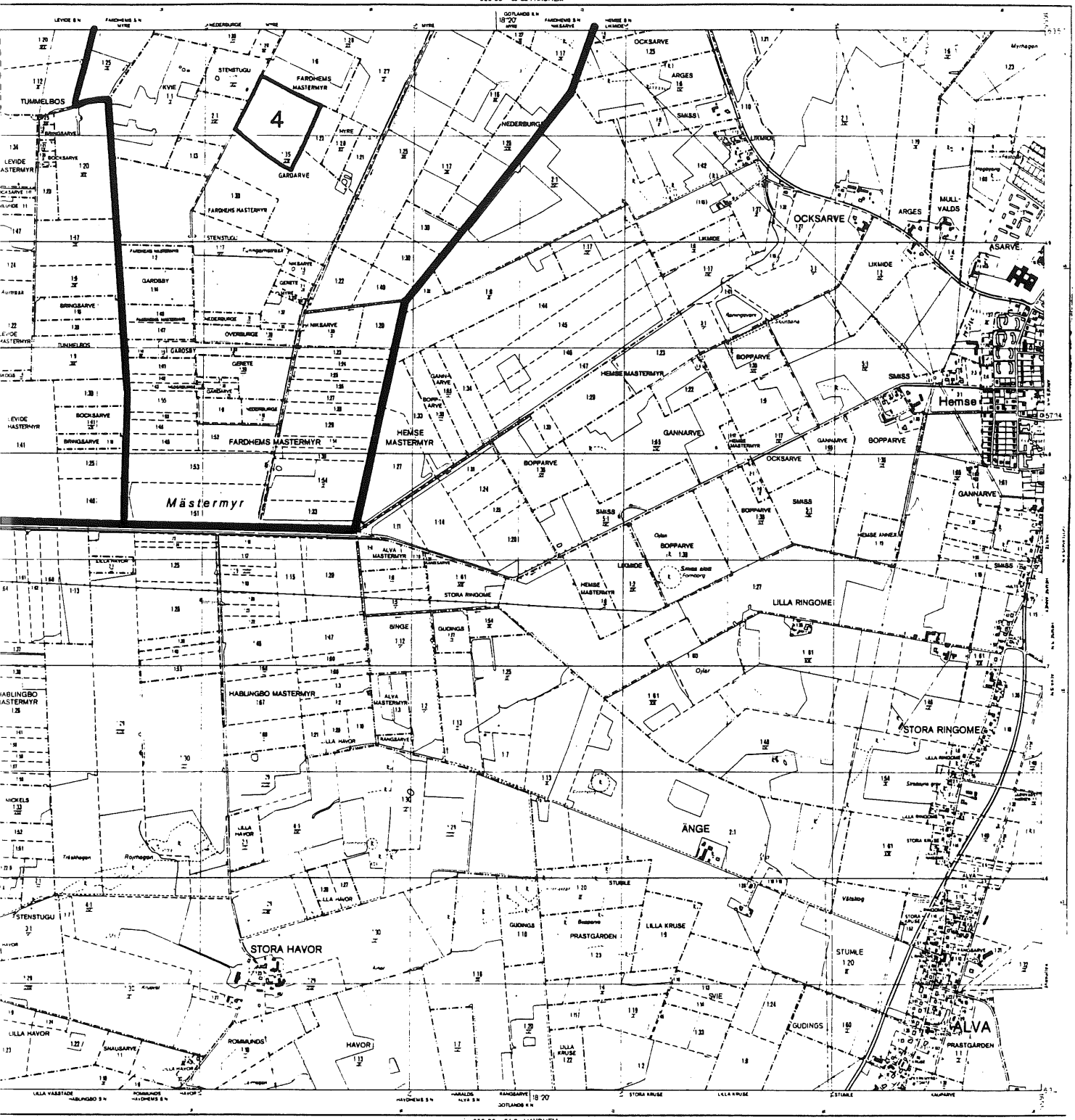

059 80 5J 8a HAVDHEM

Edition 1 - Okt 1979

059 90
5J 9a

9 OBJEKTSBESKRIVNINGAR

9.1 FÖRKLARINGAR TILL TEXTEN

Vid utformningen av objektsbeskrivningarna har vi försökt presentera så stor del som möjligt av informationen i klartext. Här nedan ges en förklaring av vad textens uttryck innebär. Den mall som använts vid beskrivningarna anges med fetstil. De olika alternativ som finns i texten presenteras med kursiv stil och förklaras.

Markslag:

Kan vara av två slag: *slåttermark* eller *betesmark* och har alltså att göra med vilken typ av hävd som råder i området, bete eller slåtter.

Naturtyp:

Om markslaget är betesmark kan naturtypen utgöras av en eller flera av följande:

hagmark
sötvattensstrandäng
havsstrandäng
alvar
buskrik utmark
annan öppen utmark
betad skog

Om markslaget är slåttermark kan naturtypen vara av följande slag:

öppen fastmarksäng
träd/buskbärande äng
sötvattensstrandäng
havsstrandäng
slåtterkärr

Dessa naturtyper beskrivs närmare i kapitel 3.1.

Nuvarande hävd:

Kan vara av två slag, *bete* eller *slåtter*.

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden: Här finns tre alternativ:

obruten hävd - mark som är kontinuerligt hävdad genom slåtter resp. bete. Förekomst av arter som indikerar slåtter resp. bete.

tidvis upphörd hävd - bete återupptaget efter ett längre kontinuitetsavbrott, slåtter- resp. betesgynnade vegetationstyper finns kvar i delar av området.

svag hävd - ohävdat sedan lång tid, hävdberoende/gynnade vegetationstyper

saknas, liksom arter som indikerar slåtter-hävd.

Typrepresentativitet: Här finns tre alternativ:

representativ - området utgör en god representant för sin typ vad gäller det biologiska innehållet.

mindre representativ - vegetationstyperna finns kvar men floran har utarmats p g a svag eller ingen hävd samt ingrepp och påverkan av olika slag.

ej representativ - endast fragment av det biologiska innehållet finns kvar.

Nuvarande hävd: Här finns tre alternativ:

god - välhävdat eller måttligt hävdat

svag - svagt hävdat

saknas - hävd saknas

Närmare förklaringar till vad alternativen innebär ges under "Hävdens tillstånd".

Träd- och buskskikt

Täckningsgrad: Täckningsgraden för träd-och buskskikt anges som den andel av områdets totala yta som träden och buskarna tillsammans täcker

Fyra alternativ finns: *0-25%*
25-50%
50-75%
75-100%

Träd: Här anges förekommande trädarter som finns. Arter som bara förekommer enstaka anges ej. De arter som bidrar till karaktären av området anges. Den eller de arter som dominerar trädskiktet anges med (dom).

Buskar: Här anges de arter av buskar som ingår. I övrigt gäller samma som för träd.

Hävdens tillstånd:

Hävdtillståndet är indelat i fyra kategorier:

välhävdat - för slåttermark: ängsskötselns alla delar har utförts väl; röjning, fagning, slåtter och uppsamling av höet. För betesmark: mark som är hårt till relativt hårt betad, dock ej överbetad. Fjolårsgräs saknas i stort sett.

måttligt hävdat - för slåttermark: ängsskötseln är delvis eftersatt. För betesmark: delar av marken med svagare betestryck. Förekomst av fjolårsgräs, dock ej igenväxningshotat.

svagt hävdat - för slåttermark: eftersatt skötsel som gett tydliga spår. T ex igenväxning p g a brist på. röjning. För betesmark: stor förekomst av fjolårsgräs, buskar och träd vandrar in.

hävd saknas - slåtter respektive beteshävd har upphört.

Ingrepp/påverkan: om objektet har utsatts för något ingrepp anges det här, t ex dike.

Kulturhistoriska spår: Förekomst av följande spår anges här:
fägata, trägärdesgård, stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning, genuin gårdsmiljö, äldre åker, röjningsrösen, och *husgrunder.*

Markförhållanden: Markfuktigheten är indelad i följande kategorier:

torr
frisk
fuktig
våt
växelfuktig - mark som är uttorkad på sommaren och översvämmad på vintern
mindre vattensamling
källa
vattendrag

Dessa kategorier kan förekomma med tre olika frekvenser:

Övervägande del - med denna frekvens upptar markfuktigheten mer än 50% av objektets areal, dvs här kan endast en typ ingå.

Betydande del - med denna frekvens upptar markfuktigheten 10-50% av objektets areal.

Mindre del - med denna frekvens upptar markfuktigheten mindre än 10% av objektets areal.

Vegetationstyp: Här presenteras de vegetationstyper som förekommer i objektet, t ex *alvarhed av fårsvingelalvartyp*. Vegetationstyperna kan förekomma med tre frekvensintervall:

dominerande - vegetationstypen har en utbredning inom objektet som överstiger 50% av arealen.

vanlig - vegetatinstyperna har en utbredning som ligger i intervallet 10-50% av objektets areal.

enstaka - vegationstyperna har en utbredning som är mindre än 10% av objektets areal.

Kvävegödselindikatorer: Finns massförekomster av kvävegödselindikatorer inom någon del av området anges arterna här.

Slåtter- och betes-indikatorer:

Alla de växter i listan om 80 slåtter- och betesindikatorer anges här. Växterna anges med tre frekvensgrader:

Dominanta - växter som är med bland de arter som dominerar vegetationstäcket. Bedömningen görs i den del av området där växten har sin rikaste förekomst. ex. I ett 100 ha kargt alvar-område med stenstrand hittas en kvadratmeter med havsstrand-vegetation. Här växer salttåg dominant. Salttåg anges då som en dominant art för området trots att det bara växer inom en kvad-ratmeter.

Vanliga - här anges de arter som hittas relativt rikligt inom någon del av området.

Enstaka - växter som bara växer med några exemplar här och där benäms enstaka.

Hotade arter: I inventeringsblanketten finns en lista om ett femtiotal hotade arter som är knutna till ängs- och hagmarker. Flertalet av arterna är sällsynta. Om en hotad art hittas inom området anges det här.

Fauna: Om objektet uppvisar intressanta och skyddsvärda djurarter anges det här. Ex "Stränderna utgör goda rastlokaler för sträckande vadarfåglar".

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
I sammanfattande ordalag beskrivs objektets huvuddrag vad gäller landskap, vegetation, djurliv samt betes- och/eller slåtterhävd.

Förslag till åtgärder för bibehållande/återställande av värden:
Om det finns risk för att objektet håller på att förlora sina naturvärden anges det kortfattat här.

1 Visborg 1

Ek karta: 068 89 **Areal: 53 ha** **Inventerat 90.06.14** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), ask
Buskar: en, nypon, slån, tall, oxel, ask

Ingrepp/påverkan: Körskador, schakthögar, militära konstruktioner

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	blodnäva	darrgräs
solvända	slåtterfibbla	S:t Pers nycklar
backtimjan		fältsippa
fältmalört		spåtistel
		jordtistel
		kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett stort alvarområde just söder om Visby, som i väster avgränsas av kustklinten. Objektet består av de öppnaste och minst störda delarna av det militära skjutfältet. Alvaret har få träd, men lite mer buskar. Hävden har upphört sedan länge. Fårsvingel-/alvarhed dominerar. Dominerande arter är bl.a. fårsvingel, solvända, tulkört, mjölon, blåeld, brudbröd, fältmalört, backtimjan. Militära aktiviteter och ohävd stör den hävdgynnade floran.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Inga fordon utanför körvägen.

2 Brucebo 2

Ek karta: 069 90 **Areal: 8 ha** **Inventerat 90.07.21** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (5,5 ha), betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran, bok, klibbal
Buskar: en, slån

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Militära betongkonstruktioner

Markfuktighet: Övervägande del fuktig mark
Mindre del torr mark, frisk mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, artrik gräs-/lågstarräng, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp, källkärr

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	spåtistel	liten blåklocka
darrgräs	majviva	jordtistel
solvända	backtimjan	

Hotade arter: Honungsblomster

Fauna: Viktig rast- och häcklokal för många fågelarter. Fågelskyddsområde.

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett fint och omväxlande objekt som ingår i Brucebo naturreservat. Välhävdat med får, men hävden återupptogs för tre år sedan efter en längre tids uppehåll. De överkryssade delarna på kartan är igenvuxna eller igenplanterade skogspartier eller grusiga strandpartier utan hävdgynnad flora. De intressanta delarna innehåller ett källkärr, artrika kalkfuktängar, små ytor välbetad strandäng samt betespräglade gamla talldungar. Dominerande arter på stranden är bl.a. rödsvingel, salttåg, gåsört, blåsäv och havssäv. Fläckvis mycket åkertistel och brännässla p.g.a. tånggödsling. I fuktängarna och källkärret dominerar blåtåtel, axag, älväxing, tätört, blodrot, hirsstarr, ängsstarr, kärrtistel, majviva och darrgräs. Dessutom finns flera orkidéarter som kärrknipprot, sumpnycklar, flugblomster och det hotade honungsblomstret. I skogen dominerar bl.a. lundelm.

Förslag till åtgärder: Viss gallring och röjning.

3 Stora Hästnäs 1558 3

Ek karta: 069 90 **Areal: 23 ha** **Inventerat 90.06.19** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), ask, oxel
Buskar: en(dom), slån, hagtorn, nypon, oxbär

Ingrepp/påverkan: Körspår, gammal kalkbrytning

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	krutbrännare
brudbröd	vildlin	S:t Pers nycklar
blodnäva	backsmultron	nattviol
solvända		fältsippa
backtimjan		jungfrulin
fältmalört		bockrot
		gullviva
		spåtistel
		jordtistel
		stenmalört
		kattfot
		svinrot
		slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett öppet och omväxlande alvarobjekt som dock är ohävdat. Något kuperat i norr p.g.a. tidigare brytning till kalkugn. I norr finns ganska mycket låga askar och oxlar. I övrigt omväxlar öppna partier och delar glest bevuxna med tall. I norr dominerar ängshavretorräng, i öster hällmarksalvarhed, i söder kalkfuktäng och i väster fårsvingelalvarhed. Floran är artrik och de hävdgynnade arterna är rikligt representerade. Dominerar gör typiska alvar- och torrängsväxter som backtimjan, gräslök, tulkört, fårsvingel, ängshavre, älväxing, slankstarr, brudbröd, blodnäva, solvända, fältmalört och darrgräs.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Viss röjning och gallring.

4 Stora Hästnäs 1347 4

Ek karta: 069 90 **Areal: 7 ha** **Inventerat 90.07.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: oxel, tall, ask
Buskar: en(dom), hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% svag gödsling, nedgrävd ledning, militära konstruktioner

Kulturhistoriska spår: Äldre åker

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: friskäng av rödventyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	brudbröd	jordtistel
axveronika	liten blåklocka	fältmalört
stenmalört		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En svagt sluttande, öppen hagmark mellan alvar och åker. Delar med tydlig kvävestörning eller tätt trädskikt är överkryssade på kartan. Endast enstaka träd och buskar. Välhävdat med nötkreatur. Dominerande arter är axveronika, stenmalört, backtimjan, fårsvingel, rödven, gulmåra, svartkämpar, käringtand, gråfibbla m.fl. Vissa små ytor längs nordvästra kanten är troligen gammal åkermark, fläckvis svagt kvävestörd. Öppen, vacker, välhävdad betesmark.

5 Myrskogen 5

Ek karta: 069 90 **Areal: 30 ha** **Inventerat 90.07.18** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), ask, oxel
Buskar: en(dom), hagtorn, nypon, slån

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Nedgrävd ledning, lite skrot

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, alvarhed av hällmarkstyp, torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knägräs	vårbrodd	S:t Pers nycklar
darrgräs	blodnäva	brudsporre
brudbröd	vildlin	fältsippa
solvända	fältmalört	jungfrulin
backtimjan	revfibbla	rosettjungfrulin
axveronika		liten blåklocka
		spåtistel
		jordtistel
		stenmalört
		kattfot
		svinrot
		slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett ganska stort och mestadels öppet alvarobjekt som är en del av en större beteshage. Resten har dock övergått till tallskog. Flackt och torrt, men en del lägre liggande partier är fuktiga eller växelfuktiga. Det mesta är välhävdat av hästar och kor. Fårsvingelalvarhed dominerar men övergår ofta framför allt i kalkfuktäng och hällmarksalvarhed. Dominerande arter är bl.a. brudbröd, solvända, axveronika, knägräs, darrgräs, backtimjan, fårsvingel, gulmåra, rödklint, praktbrunört, slankstarr, krissla och mjölon. Ett öppet och välhävdat område med en rik hävdgynnad flora.

Förslag till åtgärder: Viss röjning och gallring längs objektets kanter.

6 Kroks 4:1 6

Ek karta: 069 90 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.07.17** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall(dom)
Buskar:	en(dom)

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, torräng av örtrik ängshavretyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	liten blåklocka
backtimjan	brudbröd	spåtistel
	vildlin	
	solvända	
	kustarun	
	axveronika	
	jordtistel	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Några öppna ytor i en större beteshage som dock till större delen har övergått till tallskog. De öppna ytorna är måttligt - väl fårbeteshävdade. Fårsvingelalvarhed och alvar-/ängshavretorräng dominerar, med ganska mycket inslag av fuktäng, mest som växelfuktiga partier. Floran domineras av fårsvingel, backtimjan, darrgräs m.fl Fläckvis även av älväxing eller ljung. I nordväst fortsätter alvarmarken ohävdad utanför objektet med en liten öppen yta.

Förslag till åtgärder: Viss röjning och gallring längs de öppna ytornas kanter.

7 Nyplings 1:23 7

Ek karta: 069 90 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.07.17** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom)
Buskar: en(dom), slån

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: Trampskador av hästar

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	axveronika	fältsippa
blodnäva	liten blåklocka	vildlin
solvända		
backtimjan		
fältmalört		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet alvarobjekt som är välbetat av hästar. Hästarna har dock orsakat trampskador. På ett par ytor finns ett tätt trädskikt, annars endast enstaka tallar. Dominerande arter är bl.a. fårsvingel, tulkört, gulmåra, gul och vit fetknopp, brudbröd, blodnäva, solvända och backtimjan. På växelfuktiga partier dominerar krissla, slankstarr m.fl. Ytor med tätt trädskikt har mycket örnbräken. I övrigt fin hävdgynnad flora.

Förslag till åtgärder: Gallring där trädskiktet är tätt. Svagare hästbete, gärna kombinerat med får.

8 Nyplings 1:16 8

Ek karta: 069 90 **Areal: 9 ha** **Inventerat 90.07.17** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), oxel
Buskar: en(dom)

Ingrepp/påverkan: Litet skrotupplag

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	blodnäva	brudsporre
brudbröd	solvända	vildlin
backtimjan	axveronika	spåtistel
	liten blåklocka	stenmalört
	jordtistel	svinrot
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet alvarobjekt som är ohävdat och delvis sakta igenväxande. Fårsvingelalvarhed och örtrik ängshavretorräng har störst utbredning. Dominerande arter är fårsvingel, gulmåra, praktbrunört, ängshavre, darrgräs, brudbröd och backtimjan. På fuktigare partier dominerar älväxing, blåtåtel, krissla och slankstarr. Den hävdgynnade floran är tämligen artrik och fint utvecklad, trots ohävd och igenväxning.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Gallring av de tätnande partierna.

9 Katrinelund 9

Ek karta: 069 80 **Areal: 22 ha** **Inventerat 90.06.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), oxel
Buskar: en(dom), slån

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% hävd saknas

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng

Slåtter- och betes-indikatorer:
Vanliga
brudbröd
solvända
backtimjan

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett tämligen öppet alvarobjekt som ligger inne på Visby flygplats område. På grund av tillträdesförbud har objektet endast beskådats från kanterna. Större delen är fårbeteshävdad, men i söder, och eventuellt även i väster och norr, ohävdat. Mest glest träd- och buskskikt. Objektet liknar objekt 11 fast är öppnare. Vegetationstyper och flora liknar troligtvis också dem i objekt 11.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd på de ohävdade ytorna.

10 Stora Hästnäs 1560 10

Ek karta: 069 80 **Areal: 12 ha** **Inventerat 90.06.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), oxel
Buskar: en(dom), hagtorn, nypon

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% svag gödsling, schakthögar och diverse upplag

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	vårbrodd	jungfrulin
backtimjan	darrgräs	gullviva
	blodnäva	spåtistel
	vildlin	fältmalört
	solvända	kattfot
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En flack, talldominerad hagmark. Trädskiktet är delvis tätt. Fårbeteshävdat. Torrängs- och alvarvegetation omväxlar. Dominerande arter är bl.a. fårsvingel, ängshavre, älväxing, brudbröd och backtimjan. I sydost finns kväve- och skuggningsstörd flora med mycket hundäxing, örnbräken och ängsgröe. I väster - nordväst finns stora jordhögar, sten- och virkesupplag m.m. Det sydvästra hörnet är avgränsat med fårhägn, men verkar oftast sambetas med resten. Överkryssad är en gammal åker som också sambetas.

Förslag till åtgärder: Gallring. Inga fler schakthögar och upplag.

11 Katrinelund 11

Ek karta: 069 80 **Areal: 16 ha** **Inventerat 90.06.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), oxel
Buskar: en(dom), hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Dike, nedgrävd ledning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	vårbrodd	darrgräs
	brudbröd	jungfrulin
	blodnäva	spåtistel
	solvända	jordtistel
		svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Tall- och endominerad hagmark med på stora delar tätt träd- och buskskikt. Öppna partier finns även. Fårbeteshävdat. Fårsvingeltorräng och fårsvingelalvarhed dominerar med arter som fårsvingel, ängshavre, backtimjan, ljung m.fl. På flera ytor dominerar ohävds- och skuggväxter som örnbräken och bergsslok.

Förslag till åtgärder: Gallring och röjning.

12 Stora Hästnäs 1343 12

Ek karta: 069 80 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.07.17** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: tall(dom), oxel, ask
Buskar: en(dom), hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
blodnäva	darrgräs	knägräs
solvända	brudbröd	S:t Pers nycklar
backtimjan	vildlin	fältsippa
	fältmalört	jungfrulin
		axveronika
		liten blåklocka
		spåtistel
		jordtistel
		kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet alvarobjekt som ingår i en större beteshage. Resten har dock övergått till tallskog. Objektet är svagt hävdat och igenväxande. Alvarhedsvegetation dominerar med arter som blodnäva, solvända, backtimjan, praktbrunört, liten sandlilja, gulmåra, ljung, mjölon, tulkört, bergsskrabba, slankstarr, grusslok och fårsvingel. Tämligen artrik hävdgynnad flora med inslag av ohävdsarter således.

Förslag till åtgärder: Gallring och röjning. Något bättre hävd.

13 Nyplings 1:8 13

Ek karta: 069 80 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.07.17** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall(dom)
Buskar:	en(dom)

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% tydlig gödsling

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	vårbrodd	S:t Pers nycklar
backtimjan	knägräs	nattviol
axveronika	darrgräs	bockrot
	blodnäva	gullviva
	jungfrulin	jordtistel
	solvända	svinrot
	liten blåklocka	slåtterfibbla
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet alvarobjekt omgivet av åkrar och andra betesmarker. Glest träd- och buskskikt. Måttligt hävdat med fårbete. Torrängs- och alvarhedsvegetation omväxlar. Dominerande arter är bl.a. fårsvingel, ängshavre, gulmåra, backtimjan, brudbröd och gul och vit fetknopp. Den hävdgynnade floran är artrik och dominerande. I söder och sydväst syns tydlig kvävestörning på flera ytor. Överkryssat på kartan är ett område med tätt trädskikt och ointressant vegetation. I söder är ett litet avsnitt avgränsat med fårstängsel, men med liknande vegetation och hävd.

1 Norrbys 1

Ek karta: 069 80 **Areal: 231 ha** **Inventerat 90.06.18** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), oxel
Buskar: en(dom), berberis, slån, nypon, hagtorn, getapel

Ingrepp/påverkan: Körskador, ris efter gallring, kalkbrott

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: rished av örtrik ljungtyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	darrgräs	S:t Pers nycklar
blodnäva	solvända	tjärblomster
backtimjan	fältmalört	fältsippa
	kattfot	jungfrulin
		spåtistel
		jordtistel
		svinrot
		slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett mycket stort alvarobjekt. Numera är det ohävdat, men nedrasade fårhägn visar på att bete förekommit. Delvis något kuperat med sandig mark som bär ljunghed. I övrigt dominerar alvarhed. På stora ytor längs objektets kanter, samt centralt kan naturen närmast betraktas som gles tallskog, dock med inslag av hävdgynnad flora. I övrigt finns en hel del öppna partier. De största öppna ytorna finns längs stora vägen i sydväst samt i nordost. Floran domineras av typiska alvarväxter som bergsskrabba, färgmåra, mjölon, liten sandlilja, fårsvingel, ängshavre, getrams, blodnäva, brudbröd, backtimjan, älväxing samt på sandiga delar av ljung. En blandning av hävdgynnade arter och ohävdsarter. Viss gallring har förekommit i norr, vilket gynnar den hävdgynnade floran, dock har avverkningen efterlämnat körskador och ris. Området fortsätter in i Bro socken.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Gallring och röjning.

2 Vid Hällhagen 2

Ek karta: 069 80 **Areal: 17 ha** **Inventerat 90.06.17** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom)
Buskar: en(dom), berberis, oxel, slån

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
blodnäva	brudbröd	darrgräs
solvända	spåtistel	S:t Pers nycklar
backtimjan		nattviol
fältmalört		fältsippa
		jungfrulin
		jordtistel
		kattfot
		slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett stort alvarobjekt. Numera ohävdat och delvis igenväxande. Större hällmarkspartier finns i öster, sydost och sydväst. Floran domineras av typiska alvarväxter som bergsskrabba, getrams, blodnäva, mjölon, färgmåra, solvända, älväxing, slankstarr, liten sandlilja, fältmalört och backtimjan. Således en blandning av hävdgynnade arter och ohävdsarter.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Viss gallring och röjning.

3 Vid Sikhagen 3

Ek karta: 069 80 **Areal: 12 ha** **Inventerat 90.06.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall
Buskar:	en(dom), oxel, brakved, getapel, slån

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: rished av örtrik ljungtyp, alvarhed av hällmarkstyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
blodnäva	brudbröd	darrgräs
backtimjan	solvända	S:t Pers nycklar
	fältmalört	tjärblomster
		fältsippa
		spåtistel
		jordtistel
		kattfot
		svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett tämligen öppet alvarobjekt som är ohävdat sedan länge. I norr och öster går mycket hällar i dagen, och i söder är det sandigt och småkuperat. Vegetationen domineras av alvarhed på större delen, samt ljunghed i söder. Blodnäva, backtimjan, getrams, bergsskrabba, kustruta, tulkört, fårsvingel, liten sandlilja och ljung dominerar. Hävdgynnad flora med ganska stort inslag av ohävdsarter.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Viss röjning och gallring.

4 Tibbles 1:9 m fl 4

Ek karta: 069 81 **Areal: 156 ha** **Inventerat 90.06.15** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), ask, gran, oxel
Buskar: en(dom), nypon, slån

Ingrepp/påverkan: Körskador och ris efter avverkning, div avfallshögar, kraftledningsgata

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, äldre åker

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng, svinrotäng, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	fältsippa	loppstarr
brudbröd		johannesnycklar
blodnäva		S:t Pers nycklar
solvända		ängsnycklar
backtimjan		tjärblomster
fältmalört		backsmultron
svinrot		jungfrulin
		gullviva
		majviva
		spåtistel
		jordtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett mycket stort och omväxlande alvarobjekt. Det är ohävdat sedan länge och till stora delar igenväxande. De öppna ytorna är antingen mycket karg alvarhed, eller fuktäng. Det största, öppna alvarområdet ligger intill vägen i sydost. Ett större område centralt i objektet har övergått till tallskog, men även i övrigt är träd- och buskskiktet mycket tätt på många ytor. I sydväst har några ytor gallrats eller avverkats vilket delvis gynnat den hävdgynnade floran, men även stört genom ris och mycket körskador. Fårsvingelalvarhed dominerar, men många andra vegetationstyper finns också representerade. På torr mark dominerar

fårsvingel, brudbröd, gråfibbla, backtimjan, blodnäva, solvända, fältmalört, kattfot, tulkört, ängshavre, svartkämpar, fältsippa, darrgräs och älväxing m.fl. I fuktängarna dominerar hirsstarr, ängsstarr, ängsvädd, ärtstarr, slankstarr, hundstarr, blåtåtel och älväxing. Några ytor har otroligt mycket svinrot. Det gäller framför allt ett gallrat område i sydväst. En till större delen nedrasad trägärdesgård går tvärs genom objektet. Markberedning och tallplantering har skett på ett par mindre ytor i sydväst.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Gallring och röjning.

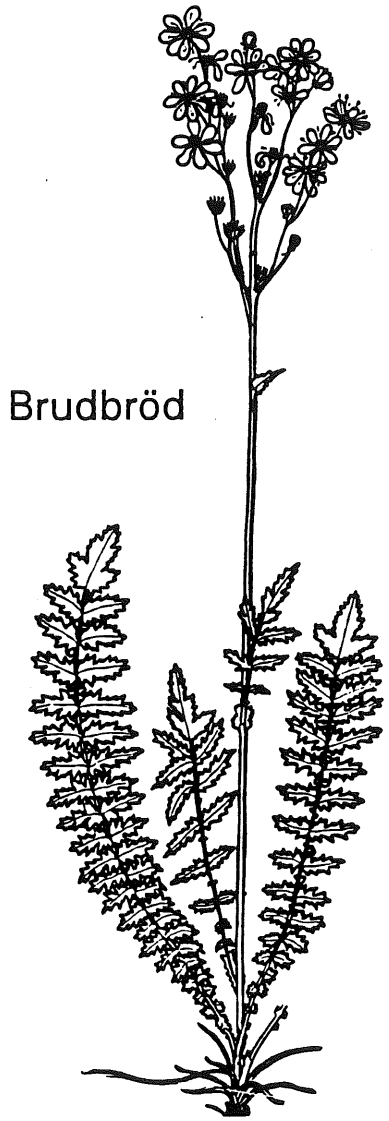

5 Lilla Råby, Nickarve 5

Ek karta: 069 81 **Areal: 15 ha** **Inventerat 90.07.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall
Buskar: en(dom),slån, nypon, getapel

Ingrepp/påverkan: Körskador, skrotupplag, schakthögar

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	fältsippa	S:t Pers nycklar
	brudbröd	axveronika
	vildlin	liten blåklocka
	jordtistel	spåtistel
	stenmalört	fältmalört

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett ohävdat objekt där grusig alvarmark dominerar. Delvis igenväxande, men även flera öppna partier. Dominerande arter är backtimjan, tulkört, gulmåra, fårsvingel, liten sandlilja, grusslok och vit fetknopp. Små, fuktiga och växelfuktiga ytor finns också, där älväxing och slankstarr dominerar.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Gallring och röjning. Borttagande av skrot.

6 Studentkällan 6

Ek karta: 069 81 **Areal: 15 ha** **Inventerat 90.06.18** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), oxel, ek
Buskar: en(dom), slån, hagtorn, oxbär, nypon, rönn

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: rished av örtrik ljungtyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av fårsvingeltyp, alvar-variant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	darrgräs	vårbrodd
backtimjan	blodnäva	S:t Pers nycklar
	solvända	tjärblomster
	fältmalört	fältsippa
		backsmultron
		vildlin
		jungfrulin
		gullviva
		axveronika
		spåtistel
		jordtistel
		stenmalört
		kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett ohävdat alvarobjekt som har varierande täthet i trädskiktet. Flera öppna partier. Artrik hävdgynnad flora. Dominerande arter är bl.a. fårsvingel, brudbröd, färgmåra, backtimjan, gräslök, älväxing, getrams, mjölon och ljung. Viss gallring har förekommit, vilket är gynnsamt för floran.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Buskröjning.

7 Norrbys 1:14 7

Ek karta: 069 81 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.06.15** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en(dom)

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, friskäng av rödventyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	S:t Pers nycklar
tjärblomster	backnejlika
jungfrulin	fältsippa
solvända	blodnäva
kattfot	backtimjan
	slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En liten enbuskrik hagmark som är ohävdad. Ängshavretorräng dominerar. Tämligen rik och fin hävdgynnad flora som dock fläckvis störs av ohävd och tätnande buskskikt.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Buskröjning och viss gallring.

8 Lilla Råby 1:16 8

Ek karta: 069 81 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.06.15** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), ek, oxel
Buskar: en(dom), hagtorn, nypon, slån

Kulturhistoriska spår:

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	jungfrulin	S:t Pers nycklar
darrgräs	solvända	tjärblomster
brudbröd	fältmalört	mandelblom
kattfot		gullviva
		jordtistel
		slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet, öppet objekt med buskrik utmark. Igenväxande i norr och öster med tall och en. Hävden verkar ha upphört, men det måste i så fall ha varit nyligen, för vegetationstyperna är ostörda och fina och ingen gräsfilt har bildats. Torräng med fin hävdgynnad flora dominerar.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Buskröjning och gallring i norr och öster.

9 Norrbys 1:40 m fl 9

Ek karta: 069 81 **Areal: 47 ha** **Inventerat 90.06.16** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), ek, gran
Buskar: en(dom), slån, nypon, getapel

Ingrepp/påverkan: Körskador

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark, våt mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, alvarhed av hällmarkstyp, torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	fältsippa	ormtunga
solvända	blodnäva	S:t Pers nycklar
backtimjan	majviva	ängsnycklar
fältmalört	spåtistel	tjärblomster
		jordtistel
		stenmalört
		kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett ganska stort alvarobjekt som dock är ohävdat och till stora delar igenväxande. Många öppnare partier finns dock med både fina fuktängar och alvar. Alvarvegetationen domineras av fårsvingel, gräslök, fältmalört, backtimjan, getrams, tulkört, brudbröd, solvända m.fl. Torrängsytor domineras av fårsvingel, ängshavre, tjärblomster, gråfibbla, jordtistel, kattfot m.fl. På fuktängarna, varav den största och finaste ytan finns i söder, dominerar darrgräs, slankstarr, älväxing, hirsstarr m.fl. På det stora fuktängspartiet i söder finns även mycket majviva, ormtunga och ängsnycklar m.fl.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Gallring och röjning.

10 Hejdeby annex 10

Ek karta: 069 81 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.06.16** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), ek
Buskar: en(dom), getapel, brakved, slån

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	blodnäva	vårbrodd
brudbröd	solvända	S:t Pers nycklar
backtimjan		vildlin
		jungfrulin
		gullviva
		kattfot
		svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett mycket litet objekt med fuktäng och alvar omgivet av skog. Det är ohävdat. Träd- och buskskiktet är glest. Den hävdgynnade floran är artrik och dominerande, trots ohävd och den lilla ytan.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Röjning och gallring längs kanterna.

11 Hejdeby 1:1 11

Ek karta: 069 81 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.06.14** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), oxel
Buskar: en(dom), slån, hagtorn, nypon

Ingrepp/påverkan: Jordhög, lekanordning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	S:t Pers nycklar
brudbröd	jungfrulin	backnejlika
solvända	gullviva	fältsippa
backtimjan	fältmalört	mandelblom
slåtterfibbla		blodnäva
		vildlin
		korskovall
		spåtistel
		jordtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet, mestadels öppet alvarobjekt, som omges av bebyggelse och åkrar. Buskskiktet är delvis ganska tätt. Objektet är ohävdat, och sakta igenväxande från kanterna. Ängshavretorräng dominerar. Mycket omväxlande vegetation med artrik och dominerande hävdgynnad flora. Dominerande arter är bl.a. ängshavre, darrgräs, fårsvingel, getväppling, älväxing, färgmåra, brudbröd, backtimjan, slåtterfibbla och solvända.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Buskröjning.

12 Norrbys 1:14 12

Ek karta: 069 81 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.13** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall
Buskar:	en m.m.

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% svag gödsling

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavre-typ

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	johannesnycklar
kattfot	tjärblomster	S:t Pers nycklar
	brudbröd	fältsippa
		mandelblom
		jungfrulin
		solvända
		gullviva

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En öppen hagmark som till största delen är omgiven av åker. Mycket få träd och buskar. Välhävdat. Torräng dominerar. Fina ostörda vegetationstyper, förutom i sydväst där svag kvävestörning syns. Tämligen artrik och fin hävdgynnad flora. En väderkvarn finns i hagen.

13 Bolarve 4:1 13

Ek karta: 069 81 **Areal: 25 ha** **Inventerat 90.06.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), ask
Buskar: en, nypon, slån, ask

Ingrepp/påverkan: Körspår

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	darrgräs	ormtunga
backtimjan	fältsippa	johannesnycklar
	jungfrulin	S:t Pers nycklar
	solvända	mandelblom
	fältmalört	vildlin
	slåtterfibbla	gullviva
		liten blåklocka
		spåtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett ganska stort alvarobjekt. Ohävdat och delvis igenväxande. Många öppna partier som antingen är mycket karga eller fuktiga/växelfuktiga. Fårsvingelalvarhed dominerar med mycket inslag av ängshavretorräng och fuktäng. Tämligen artrik och dominerande hävdgynnad flora, trots ohävden.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Gallring och röjning av tätare partier.

14 Bolarve 14

Ek karta: 069 81 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.06.12** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall(dom), ask
Buskar:	en, slån, nypon

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% svagt hävdat

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del frisk mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretorräng, örtrik fuktäng, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Enstaka
darrgräs	johannesnycklar
brudbröd	S:t Pers nycklar
solvända	mandelblom
backtimjan	vildlin
	jungfrulin
	gullviva
	spåtistel
	jordtistel
	fältmalört
	kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett alvarobjekt som består av omväxlande öppna och mer slutna partier. De öppna ytorna är antingen fuktäng eller karg alvarhed. Objektet är välhävdat med får. I väster och sydväst övergår objektet till skog, och hägnet verkar sitta långt utanför objektets gränser, inne i skogen. Marken sluttar något, både från skogen i väster och alvaret i nordost, vilket åstadkommer ganska stora ytor av fuktäng. Torra ytor domineras av fårsvingel, brudbröd, solvända och backtimjan. Fuktängarna domineras av luddstarr, ängsstarr, hirsstarr, darrgräs och älväxing. Ett välhävdat och ganska öppet objekt med rik och dominerande hävdgynnad flora.

Förslag till åtgärder: Viss röjning och gallring.

15 Bolarve 15

Ek karta: 069 81 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.06.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	jordtistel
darrgräs	kattfot
backnejlika	
brudbröd	
backtimjan	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En öppen hagmark omgiven av åker och alvar. Objektet sambetas med en åker. Mycket få buskar och träd. Mycket välhävdat av får. Fårsvingeltorräng dominerar. Tämligen fattig flora p.g.a. lång kontinuitet av hård hävd. Men fina och ostörda vegetationstyper. Fårsvingel, vårbrodd, ängshavre, darrgräs, backtimjan, brudbröd och backnejlika är vanliga.

16 Suderbys 2:1 16

Ek karta: 069 81 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.06.14** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, tall
Buskar: en(dom), nypon, slån, ask

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	brudbröd	johannesnycklar
		mandelblom
		jungfrulin
		solvända
		gullviva
		jordtistel
		kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En liten hagmark varav där kvävegödslad f.d. åker samt en ointressant skogsdunge ingår i hägnet. Den lilla intressanta ytan är buskrik och välhävdad. Ängshavretorräng omväxlar med fuktäng. Darrgräs, slankstarr, älväxing, hirsstarr, luddstarr m.fl. dominerar.

Förslag till åtgärder: Buskröjning.

17 Suderbys 1:13 17

Ek karta: 069 81 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask
Buskar: en, slån, nypon, liguster, hagtorn

Ingrepp/påverkan: Jord- och grushögar vid tomterna

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	gullviva	johannesnycklar
brudbröd	korskovall	S:t Pers nycklar
jungfrulin	kattfot	backtimjan
solvända		slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En buskrik hagmark där ängshavretorräng dominerar. Hävden har tyvärr upphört, men den rika och fina hävdgynnade floran dominerar fortfarande. Det är dock viktigt att hävden återupptas snarast innan den fina floran börjar konkurreras ut av ohävdsarter. Dominerande arter är bl.a. darrgräs, brudbröd, solvända, gullviva, jungfrulin, korskovall och kattfot.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Viss buskröjning.

1 Bäcks 1

Ek karta: 069 80 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), oxel
Buskar: en(dom), slån, berberis, hagtorn

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	darrgräs	fältsippa
	blodnäva	kattfot
	jungfrulin	svinrot
	solvända	
	backtimjan	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet alvarobjekt, numera ohävdat. Ett gammalt fårstängsel delar objektet och på norra delen har hävden upphört senare än på södra. Det är nu långsamt igenväxande. Fårsvingelalvarhed dominerar. Den fina och artrika floran domineras av hävdgynnade arter som ängshavre, fårsvingel, vispstarr, gråfibbla, brudbröd, ljung m.fl. Floran störs på små ytor av ohävd och tätnande träd- och buskskikt.

Förslag till åtgärder: Återinfört bete. Viss gallring och röjning.

2 Stadshagen 2

Ek karta: 069 80 **Areal: 27 ha** **Inventerat 90.06.16** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), oxel
Buskar: en(dom), oxel, slån, hagtorn, nypon

Ingrepp/påverkan: Gammalt litet kalkbrott, körvägar

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	vårbrodd	S:t Pers nycklar
blodnäva	darrgräs	nattviol
backtimjan	fältsippa	tjärblomster
fältmalört	jungfrulin	gullviva
kattfot	solvända	svinrot
	spåtistel	slåtterfibbla
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett stort, öppet alvarområde som numera är ohävdat. Trädskiktet är mycket glest. Hällmarksalvarhed och fårsvingelalvarhed dominerar. Floran är rik och domineras av typiska alvarväxter som blodnäva, färgmåra, bergskrabba, tulkört, fältmalört och getrams. Torrängspartier domineras av fårsvingel, ängshavre, kattfot, brudbröd, backtimjan m.fl.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd.

3 Bäcks 3:1 3

Ek karta: 069 80 **Areal: 17 ha** **Inventerat 90.06.16** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom)
Buskar: en(dom), slån, berberis, brakved, oxel

Ingrepp/påverkan: Körväg, landsväg, schakthögar, kraftledning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, torräng av örtrik ängshavretyp, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	darrgräs	S:t Pers nycklar
blodnäva	fältsippa	nattviol
solvända	jungfrulin	tjärblomster
backtimjan	fältmalört	spåtistel
kattfot		jordtistel
		svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett långsträckt, något kuperat alvarobjekt med inslag av sandiga partier. Sedan länge ohävdat. Trädskiktet är glest, men objektet omges av barrskog som det vegetationsmässigt diffust övergår i. Både i norr och i söder finns hällmarksalvarhed. I övrigt omväxlar främst fårsvingelalvarhed, fårsvingeltorräng, alvar-ängshavretorräng och örtrik ljunghed. Dominerande arter är bl.a. fårsvingel, blodnäva, getrams, bergskrabba, backtimjan, mjölon, ängshavre, kattfot, solvända och brudbröd.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Viss röjning och gallring.

4 Ölbäck 4

Ek karta: 069 80 **Areal: 36 ha** **Inventerat 90.06.16** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall(dom)
Buskar:	en(dom), slån, nypon, berberis, oxel

Ingrepp/påverkan: Landsväg, sandtäkt, körspår, avverkning

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: alvarhed av hällmarkstyp
Vanlig: rished av örtrik ljungtyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-**indikatorer:**

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	tjärblomster	vårbrodd
brudbröd	fältsippa	loppstarr
blodnäva	kattfot	S:t Pers nycklar
solvända	svinrot	ängsnycklar
backtimjan		nattviol
fältmalört		vildlin
		jungfrulin
		klasefibbla

Hotade arter: Timjansnyltrot, hylsnejlika

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett ganska stort alvarområde som tidigare varit utmarksbete men nu är det sedan länge ohävdat. Objektet omges av barrskog och eftersom den hävdpåverkade floran även finns en bit in i skogen på många ställen, blir gränserna diffusa. I söder gränsar objektet även till ett stort agkärr. Till större delen är objektet helt flackt, men i nordväst och norr finns sandiga delar som är något kuperade. Alvarmark som är mycket glest bevuxen med tall dominerar. Fläckvis är trädskiktet tätare, främst mot skogen. Hällmarksalvarhed dominerar på stora ytor, främst längs vägen och i sydväst. Mot agkärret i söder finns ett fint parti med artrik gräs-/lågstarräng och kalkfuktäng. På alvarpartierna dominerar arter som fårsvingel, fältmalört, backtimjan, solvända, getrams, tulkört och färgmåra. Fuktängspartierna domine-

ras av älväxing, ängsstarr, hirsstarr, slankstarr, darrgräs, ängsvädd m.fl. Torrängspartier domineras av fårsvingel, ängshavre, fältsippa, blodnäva, brudbröd, kattfot, tjärblomster m.fl. Enligt uppgift förekommer två hotade arter: timjansnyltrot och hylsnejlika. Floran störs fläckvis av ohävd, körskador och viss avverkning. Flera fornminnen finns i objektet.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Viss röjning och gallring.

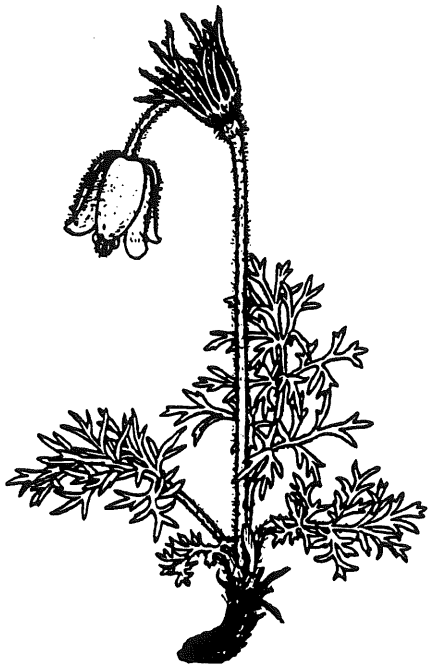

Fältsippa

5 Stadshajden 5

Ek karta: 069 80 **Areal: 10 ha** **Inventerat 90.06.16** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom)
Buskar: en(dom), slån, nypon, brakved

Ingrepp/påverkan: Avverkning, ris

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del frisk mark, växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp:
Dominerande: rished av örtrik ljungtyp
Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	fältsippa	johannesnycklar
brudbröd	blodnäva	S:t Pers nycklar
solvända	jungfrulin	ängsnycklar
backtimjan	kattfot	brudsporre
fältmalört		nattviol
svinrot		backklöver
		spåtistel
		jordtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett objekt som tidigare varit buskrik utmark. Nu är det ohävdat sedan lång tid. En liten yta i norr är alvarmark. I söder och sydväst finns ett stort fuktängsområde som omväxlar med agkärr. I övrigt dominerar sandig, något kuperad mark. Objektet omges av barrskog och alvar. På de sandiga delarna dominerar örtrik ljunghed, med arter som ljung, fårsvingel, kattfot och fältsippa. Fuktängarna är omväxlande och domineras av hirsstarr, ängsstarr, svinrot, knappag, ängsvädd, darrgräs m.fl. Alvarpartiet domineras av fårsvingel, solvända, brudbröd, färgmåra, fältmalört, backtimjan m.fl. På ett ganska stort område i norr har man markberett och planterat tall, men plantorna är ännu små. Fläckvis har örnbräken och bergrör börjat invadera.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Viss gallring och röjning.

6 Allekvia änge 6

Ek karta: 069 81 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.06.13** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ek(dom), ask
Buskar: hassel, hagtorn

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: 25% svag gödsling

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	S:t Pers nycklar
brudbröd	blodnäva	backklöver
	gullviva	vildlin
	svinrot	jungfrulin
	slåtterfibbla	solvända

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett lummigt änge som är dominerat av ädellövträd och hassel och omgivet av åker och betesmark. Endast ett par öppna ytor. I övrigt är trädskiktet tätt eller nästan tätt. Vissa ytor är igenväxta, och slåtterhävdas ej. Skogsnävaäng dominerar. Denna övergår på öppnare ytor i örtrik friskäng och örtrik ängshavretorräng. Den hävdgynnade floran dominerar på den öppna ytan längst i nordväst. I övrigt finns endast små mängder hävdgynnade arter på grund av det täta trädskiktet och tidigare ohävd och igenväxning. Istället dominerar skogsnäva, ramslök, maskros, hundäxing m.fl. På ytan i nordväst är darrgräs och brudbröd rikliga. Vanliga är även blodnäva, gullviva, slåtterfibbla, svinrot, den kvävegynnade hundäxingen m.fl. Den öppna ytan vid ingången är f.d. åker som är kvävestörd. Objektet har under flera decennier fram till 70-talet varit ohävdat och till större delen igenväxt. Området är naturreservat.

Förslag till åtgärder: Gallring, hamling och buskröjning.

7 Kvie 1:4 7

Ek karta: 069 82 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.07.21** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall(dom), gran
Buskar:	en(dom), nypon, slån, berberis

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	fältsippa	jordtistel
backsmultron	gullviva	
brudbröd	axveronika	
solvända	liten blåklocka	
backtimjan		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet alvarobjekt som är ohävdat. Två ytor som åtskiljs av en skogsridå. Den östra ytan domineras av ängshavretorräng och den västar av alvarhed. Dominerande arter är brudbröd, backsmultron, solvända, darrgräs, backtimjan, fårsvingel, grusslok, gulmåra, ängshavre, älväxing m.fl. Omväxlande öppna och tätare partier. Delvis gallrat.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Viss röjning och gallring.

8 Lilla Hulte 8

Ek karta: 069 71 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.06.18** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	75-100%
Träd:	ask, tall, björk, ek, lind, oxel, lundalm
Buskar:	hassel

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% hävd saknas

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	darrgräs	solvända
svinrot	gullviva	jordtistel
		slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet änge längs allén till Lilla Hulte gård. Buskskikt saknas nästan, men trädskiktet är i stora delar helt tätt. Objektet slåtterhävdas, men eventuellt har hävden upphört längs sydvästra kanten. På grund av det täta trädskiktet dominerar skogsnävaäng med arter som skogsnäva, humleblomster, skogsstarr, svinrot, hundäxing, brudbröd samt, i sydväst, knylhavre.

Förslag till åtgärder: Gallring och hamling.

1 Skolänget; Prästgården 1

Ek karta: 069 83 **Areal: 0 ha** **Inventerat 91.06.11** **KLASS: 3**

Markslag:	Slåttermark	
Naturtyp:	Öppen fastmarksäng	
Nuvarande hävd:	Slåtter	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	0-25%
	Träd:	saknas
	Buskar:	saknas
Hävdens tillstånd:	100% välhävdat	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark Mindre del torr mark, fuktig mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: örtrik friskäng, svinrotäng	

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	vårbrodd	darrgräs
svinrot	gullviva	S:t Pers nycklar
	slåtterfibbla	mandelblom
		skogsklöver
		jungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Objektet består av två små ytor nära vägen. Här är trädskiktet obefintligt och hävden god. I resterande delar av änget har bristande hävd medfört att den slåttergynnade floran ersatts med hundkex, maskros m.fl. triviala arter.

1 Norderäng; Bjärs 1:15 1

Ek karta: 069 83 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.06.11** **KLASS: 3**

Markslag:	Slåttermark	
Naturtyp:	Träd-/buskbärande äng	
Nuvarande hävd:	Slåtter	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	svag
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	25-50%
	Träd:	ek(dom), tall, ask, björk, lundalm
	Buskar:	hassel
Hävdens tillstånd:	100% måttligt hävdat	
Kulturhistoriska spår:	Fornlämning	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark	
Vegetationstyp:	Dominerande: friskäng av skogsnävatyp	
	Enstaka: friskäng av rödventyp	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Dominanta	Vanliga
	darrgräs	S:t Pers nycklar
	svinrot	mandelblom
		brudbröd
		solvända
		slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Detta lilla änge ligger som en liten ö på ett stort hav. Omgivande åkrar isolerar den kvarblivna lövdungen. Ängets södra del är öppen medan den norra är en mosaik av gläntor och grupper med ek, ask och hassel. En stensträng med tillhörande lövvast avgränsar de bägge avsnitten från varandra. Änget omges av en gles lövskärm av bl a hassel, ek och lundalm. Ett par vackra tallar (ängsbånsar) ingår i änget. I buskskiktet märks förutom hassel även hagtorn och getapel. Floran inventerades mycket översiktligt. I änget växer bl a backsmörblomma, slåtterfibbla, darrgräs och svinrot. Hävden är måttlig. Viss förnaansamling är påtaglig i hela ängen. Det lilla änget är intressant genom sitt läge och sin speciella karaktär med stora gläntor. Möjligen kan floran bjuda på ljuskrävande sällsyntheter.

Förslag till åtgärder: Fagning och/eller efterbete bör återupptas för att öka hävden.

2 Prästänget; Prästgården 1:1 2

Ek karta: 069 83 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.06.11** **KLASS: 2**

Markslag:	Slåttermark	
Naturtyp:	Träd-/buskbärande äng	
Nuvarande hävd:	Slåtter	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
	Typrepresentativitet:	representativ
	Nuvarande hävd:	god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	50-75%
	Träd:	ek(dom), ask, björk, tall, alm
	Buskar:	hassel(dom), vide
Hävdens tillstånd:	100% välhävdat	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark	
Vegetationstyp:	Dominerande: friskäng av skogsnävatyp	
	Vanlig: örtrik friskäng, svinrotäng	

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
svinrot	vårbrodd	johannesnycklar
	darrgräs	S:t Pers nycklar
	brudbröd	brudsporre
		skogsklöver
		jungfrulin
		rosettjungfrulin
		gullviva

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Denna lilla men välskötta äng ligger strax öster om Källunge kyrka. Trädskiktet domineras av ek och i buskskiktet märks vackra hasselbuketter. Området är något öppnare åt öster och här är också den hävdgynnade floran bäst utvecklad. I de något tätare partierna i väster har skogsnävaängen stor utbredning. Marken är frisk i hela området och hävden är god. På vissa av de öppna ytorna förefaller floran dock något störd (maskrosor).

Förslag till åtgärder: Eventuell viss utglesning av träd- och buskskiktet i områdets västra del.

2 Bjärs 2

Ek karta: 069 83 **Areal: 10 ha** **Inventerat 91.06.11** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall(dom), gran(dom), ek, asp, lundalm, ask
Buskar:	hassel

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del torr mark
Mindre del fuktig mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp:
Vanlig: friskäng av rödventyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	vårstarr	johannesnycklar
vårbrodd	S:t Pers nycklar	brudsporre
backsmultron	solvända	mandelblom
brudbröd	jordtistel	fältmalört
rosettjungfrulin	slåtterfibbla	
gullviva		
svinrot		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett större bete med tall och gran som dominerande trädslag. Gläntor med grässvål har bildats där träden avverkats. En liten del består av ek, asp och lundalm. Träden är ganska gamla och några bär spår av hamling. Även tallarna är välvuxna, omkring 100 år. Hassel förekommer i större delen av hagen. De gårdsnära delarna är kraftigt störda av täkt och redovisas ej. Gödsling har berört de öppna framröjda delarna. Knölsmörblomma dominerar. Ängsväxter som backsmultron, gullviva och svinrot är annars talrika. I mindre antal finns brudsporre och rödkämpar. Kulturvärdena är höga med gravfält, husgrunder, stensättningar och odlingsrösen.

3 Norrgarde 1:8 3

Ek karta: 069 83 **Areal: 6 ha** **Inventerat 91.06.11** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Äldre dikning

Markfuktighet: Övervägande del fuktig mark
Mindre del torr mark, frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av högörttyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga
knippfryle	vårstarr
darrgräs	johannesnycklar
rosettjungfrulin	S:t Pers nycklar
svinrot	brudbröd
	solvända
	gullviva
	spåtistel
	jordtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Landskapet mellan Vallstena och Bäl är flackt och uppodlat. Här och var finns kvarblivna öar med naturligt fältskikt i skog eller öppna gräsmarker. Detta objekt är exempel på en enbuskrik utmark med gammal grässvål. Vegetationen är präglad av fårbete och svag hävd under en tid. Marken är fuktig, men har sannolikt varit fuktigare innan de diken som går in i området grävdes. Dikena är grunda och påverkar troligen inte vegetationen negativt idag. Dominerande art i fältskiktet är älväxing. Där betespåverkan är närmast obefintlig växer mest älgört och annan högörtvegetation. I floran finns bl a gullviva, solvända, spåtistel, johannesnycklar och vårstarr.

4 Alvena Lindaräng 4

Ek karta: 069 83 **Areal: 6 ha** **Inventerat 91.06.11** **KLASS: 1**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	ask(dom), lind(dom), ek, lundalm, asp
Buskar:	hassel

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% måttligt hävdat, nyupptagen klappning

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, ängs(hö)lada, hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng, svinrotäng
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga
brudsporre	S:t Pers nycklar
nattviol	johannesnycklar
brudbröd	skogsnycklar
skogsklöver	solvända
rosettjungfrulin	jordtistel
gullviva	klasefibbla
svinrot	
slåtterfibbla	

Hotade arter: Almlav, svensk ögontröst

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Alvena lindaräng är den resterande del av en större ängsmark som odlats upp. Namnet skvallrar om att ängens trädbestånd utgörs av lind. Här finns Gotlands största bestånd av arten. Asken är lika vanlig. Nyligen beskars alla träd som tidigare klappats. De stympade träden utgör ingen vacker syn det första året men snart spirar kronorna åter. Anledningen till åtgärden var dels att hålla ängsbrukets tradition vid liv, dels ville man ge markväxterna mer ljus och utrymme. Senast man klappade träden var ca 15 år sedan. Förr beskars träden var 3-5 år. Under det skira lövverket frodas brudsporre, S:t Pers nycklar och nattvioler i mängd. Svinroten bildar vidsträckta mattor. Typiska ängsväxter som klasefibbla och slåtterfibbla trivs. Den hotade svenska ögontrösten har i den låga grässvålen en fristad. Centralt i änget finns en brya där djuren förr drack sitt vatten på efterbete i änget. Intill denna finns fuktängar med bl a ängsstarr. De hamlade askarna och även lundalmens bark är tillhåll för lunglav och almlav. Spåren efter en järnåldersby kan man finna i den sydöstra de-

len. Förutom husgrunder kan man också se stenvastar i området. Ett traditionellt änge som är ett av Gotlands största.

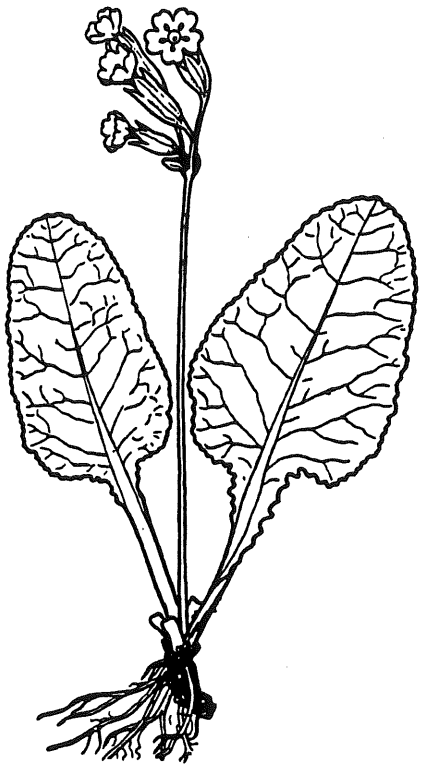

Gullviva

5 Alvne 3:1 5

Ek karta: 069 83 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.06.11** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter Ålderdomlig hävdform: klappning

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	svag

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	lind(dom), lundalm(dom), ek, björk
Buskar:	hassel

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% svagt hävdat

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	S:t Pers nycklar	darrgräs
skogsklöver	brudsporre	
svinrot	nattviol	
slåtterfibbla	vildlin	
	rosettjungfrulin	
	gullviva	
	jordtistel	
	klasefibbla	

Hotade arter: Almlav

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett mindre änge i skuggan av Alvena lindaräng, vilket detta har mycket gemensamt med. Skogslind dominerar det ganska täta trädskiktet. Hassel bildar buketter. Grupper med träd och buskar omväxlar med gläntor. Västra delen är en stor öppning (s k braidsräum) där större delen av skörden tas. Flest ängsväxter finner man i braidsräumet med arter som brudsporre, slåtterfibbla, klasefibbla och vildlin. I området finns husgrunder (kämpgrav) och ett stensträngssystem.

6 Slumre 6

Ek karta: 069 84 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.05.29** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	ek(dom), lundalm, ask, björk
Buskar:	en(dom), hassel

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, genuin gårdsmiljö, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp: Dominerande: örtrik friskäng
Enstaka: friskäng av skogsnävatyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	S:t Pers nycklar	Adam och Eva
solvända	mandelblom	blodnäva
gullviva	rosettjungfrulin	klasefibbla
svinrot	jordtistel	
slåtterfibbla		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Slumre ger ett tilltalande intryck med sina vackra gårdar och känsla för gammal byggnadskultur. Välhållna sten- och trägärdesgårdar möts man också av liksom detta välhävdade änge. Änget är trädklätt men med stora gläntor och öppna bryn. Enstaka enbuskar och hassel lämnar stort utrymme åt blommorna, däribland backsmörblomma, svinrot, gullviva, slåtterfibbla och solvända. I änget finns stensättningar, en stensträng och en rest sten vilka visar på kontinuitet i brukandet i trakten.

7 Vallstajnrum, Hägvalds 7

Ek karta: 069 73 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.05.30** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	saknas
Buskar:	en

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% tydlig gödsling

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, jordart, tunn vittringsjord

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
fältsippa	knippfryle	S:t Pers nycklar
småfingerört	backsmultron	mandelblom
solvända		rosettjungfrulin
backtimjan		
stenmalört		
kattfot		
sandmaskros		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Välhävdad typisk enbuskmark på tunn vittringsjord. Centralt belägen utmark som sannolikt alltid varit betad. Läget är vackert på en sluttning, överblickbar från landsvägen. Bete med nötkreatur. Mjölkkor finns. Östra delen är gödselpåverkad genom stödutfodring vintertid. Vegetationstypen är örtrik torräng och torr fårsvingelalvarhed.

8 Slumre 8

Ek karta: 069 74 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.05.29** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	svag

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	ek(dom), ask(dom), björk(dom), lundalm, asp
Buskar:	saknas

Hävdens tillstånd: Troligen slåtter, helt nyrestaurerad

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng, svinrotäng
Enstaka: fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	S:t Pers nycklar	mandelblom
vårbrodd	brudbröd	rosettjungfrulin
gullviva	blodnäva	
svinrot	slåtterfibbla	
klasefibbla		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En helt nyrestaurerad äng som vuxit igen med löv en tid. Alla buskar är bortröjda och trädskiktet rejält urgallrat. Ambitionen verkar vara att slå ängen. Den är jämn och sluttar svagt mot söder. Ett par bryer finns. Grässvålen är delvis upplöst p g a skuggan, men det finns fina svinrotmattor och till och med bladmattor av klasefibbla i bryn. Askar med 10-åriga hamlingsspår visar att ohävden inte varat alltför länge. Stensättningar och stensträngar är väl synliga i ängen.

Förslag till åtgärder: Ängen har fina förutsättningar att bli riktigt fin på relativt kort tid om slåtter följer direkt på den företagna röjningen.

9 Bajtningen; Uppgarde 9

Ek karta: 069 74 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.05.29** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	lundalm(dom), ek
Buskar:	en(dom), hassel

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: Uppslag av sly och ungskog

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, friskäng av skogsnävatyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
småfingerört	S:t Pers nycklar	tjärblomster
brudbröd	fältsippa	
fältmalört	mandelblom	
slåtterfibbla	backsmultron	
	gullviva	
	backtimjan	
	jordtistel	

Hotade arter: Toppjungfrulin, almlav

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Särpräglad betesmark där en och lika lågvuxen fast gammal lundalm bildar träd- och buskskikt på hällmarker. Området är ganska igenvuxet till följd av en tids svagt bete med bara ungdjur. Bitvis är det numera mycket välbetat mellan buskarna av 10-talet mjölkkor. De betar också gödslade vallar i samma fålla. Floran är typisk för utmarker på torrt underlag, delvis av alvartyp. I floran finns fältmalört, slåtterfibbla, toppjungfrulin och småfingerört i mängd. De lågvuxna lundalmarna är äldre än vad man tror vid en första blick. Almlav på den skrovliga barken skvallrar om mycket hög ålder. Området är mycket intressant ur kulturhistorisk synvinkel. I fornminnesregistret anges husgrunder, en stensträng, stensättningar och resta stenar.

10 Uppgarde 1:19 10

Ek karta: 069 74 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.05.29** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng,
Nuvarande hävd: slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: lundalm(dom), ask(dom), ek
Buskar: hassel

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% hävd saknas

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng, svinrotäng
Enstaka: fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
S:t Pers nycklar	johannesnycklar	Adam och Eva
brudbröd	brudsporre	rosettjungfrulin
gullviva	solvända	majviva
svinrot	jordtistel	
	klasefibbla	

Hotade arter: Almlav

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Trädbärande äng med ett för trakten typiskt trädskikt dominerat av lundalm och ask. Lundalmen är ganska klen men barken ger bättre fingervisning om den höga åldern. Askarna visar spår av tidigare klappning. En brya finns i norra delen. Änget sköts traditionsenligt med slåtter och fagning av hembygdsföreningen. Gallring av träden skulle skett i vinter men blev uppskjutet. Floran är ovanligt rik även i den skuggigaste delen av ängen, inte minst med orkidéer. Klasefibbla och fågelstarr är också typiska arter. Rikligt med stora bålar av lunglav förekommer på lundalmar i den nordvästra ohävdade delen. Almlav växer på såväl ask som lundalm. Ett stensträngsystem i området minner om äldre kulturer. Sammanfattningsvis kan sägas att änget är ett vackert exempel där fördelningen mellan glänta och grupper av träd är nära idealisk i vissa delar. Floran är rik och visar på lång hävdtradition trots vissa kontinuitetsbrott.

Förslag till åtgärder: Vissa delar behöver mycket riktigt gallras ur, särskilt i norra delen. Observera att gamla träd sparas.

11 Bajtningen; Uppgards 11

Ek karta: 069 74 **Areal: 21 ha** **Inventerat 91.05.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, stengärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av knylhavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	fältsippa	S:t Pers nycklar
brudbröd	mandelblom	
solvända	småfingerört	
fältmalört	gullviva	
	backtimjan	
	spåtistel	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Sedan lång tid ohävdad mager utmark. Tunt jordtäcke har gjort att det inte vuxit igen. Stora delar domineras av fårsvingeltuvor medan andra delar täcks av lavar. Enar växer glest. Området är rikt på fornlämningar. Här finns ett gravfält, skepps- stensättningar, en kalkugn och en rest sten. Området gränsar till ett välbetat område och skulle komplettera detta ifall betet utvidgades.

Förslag till åtgärder: Om möjligt återupptagen hävd. Åtminstone ingen skogsplantering.

12 Medebys 1:17 12

Ek karta: 069 74 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.05.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall(dom), ask
Buskar:	en(dom), hassel

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, grustäkt täcker halva arealen, sly och ungskog

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	fältsippa	S:t Pers nycklar
solvända	småfingerört	mandelblom
slåtterfibbla	brudbröd	majviva
	rosettjungfrulin	fältmalört
	gullviva	klasefibbla
	backtimjan	vårstarr
	jordtistel	bockrot
	svinrot	
	sandmaskros	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Söder om Vallstena kyrka finns i det öppna odlingslandskapet fula sår av grustäkter. Betet har i många fall fortgått och i ett område finns värdefulla gräsmarker kvar i anslutning till groparna. Gropen är i botten utfylld med vatten. Den södra delen av objektet är igenvuxen med tall. Däremellan finns öppna marker som betesdjuren i första hand nyttjar. Det hårda betestrycket gynnar ettåriga arter. Enbuskar ger skydd åt mer beteskänsliga arter. I floran märks bl a fältsippa, bockrot, slåtterfibbla, knippfryle och backtimjan. I området finns talrika fornlämningar som gravfält, stensättningar, stensträngar, tjärdal, malsten och en hamlad ask. Täkt och gödsling har reducerat värdena.

Förslag till åtgärder: Rensa ur sydligaste delen på sly och öppna successivt trädskiktet.

1 Nybingels 1:20 1

Ek karta: 069 85 **Areal: 10 ha** **Inventerat 91.07.05** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: tall, gran
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del mindre vattensamling
Mindre del torr mark, fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, öppet sumpkärr

Slåtter- och betes-indikatorer:
Vanliga
darrgräs
loppstarr
S:t Pers nycklar
ängsnycklar
brudsporre
brudbröd
blodnäva
vildlin
rosettjungfrulin
gullviva
backtimjan
svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Norr om Gothem fäster man blicken på en närmare en km lång trägärdesgård som följer landsvägen. På andra sidan om den ligger ett skogsbete dominerat av tall och gran. Skogen har ingen ansenlig ålder, men luckighet, solöppna bryn och olikåldrighet ger den en trevlig karaktär. Luckorna består av små kärr eller körvägar. Ungskog som börjar sticka i höjden är en signal att hävden avtagit. Floran bjuder på ängsväxter främst i brynet mot trägärdesgården med arter som vildlin, brudsporre, loppstarr, rosettjungfrulin och ängsnycklar.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

2 Bäntebingels 2

Ek karta: 069 74 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.06.11** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: björk (dom), tall, ek, ask
Buskar: hassel

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Vanlig: svinrotäng
Enstaka: friskäng av rödventyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanlig	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	johannesnycklar
S:t Pers nycklar	jordtistel	krutbrännare
brudbröd		mandelblom
gullviva		vildlin
svinrot		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Objektet består av två lövängar som ligger som öar i ett vidsträckt åkerlandskap i nära anslutning till Lina myr. Den norra domineras av glasbjörk. I ett hörn som ej hävdas växer tätt med tall och hassel. Ängens nordligaste del är helt öppen. Fältskiktet är ej så frodigt här som i resten av änget och floran är artrikare, vilket beror på mer varierande markförhållanden. Svinrotmattor dominerar med stort inslag av darrgräs. I floran ingår också krutbrännare, backsmörblomma, hirs- och slankstarr. Stora delar av ängen bjuder mest på skogsnäva och maskros. Den södra ängen är betydligt skuggigare av ek och tall. Jorden har högre mullhalt. Bitvis finns örtrik friskäng med gott om brudbröd, gullviva, klasefibbla och S:t Pers nycklar. Ängarna har åtminstone bitvis typisk flora vilket motiverar ett högt naturvärde.

Förslag till åtgärder: Fagning behövs i den södra ängen.

3 Bäntebingels 3:1 3

Ek karta: 069 74 **Areal: 15 ha** **Inventerat 91.06.04** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Äldre åker

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
mandelblom	S:t Pers nycklar	johannesnycklar
backsmultron	gullviva	strandmaskros
rosettjungfrulin	spåtistel	
backtimjan	jordtistel	
fältmalört		
kattfot		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Centralt i Gothem ligger ett flackt, buskrikt utmarksbete. Jordtäcket är tunt och vegetationstypen växlar mellan örtrik torräng och torr fårsvingelalvarhed. Betet sker med ett fåtal hästar som föredrar den svagt gödselpåverkade ytan närmast gården. Längst bort är betestrycket svagt och enbuskar kryper ut och bildar allt större buskage. I södra delen tätnar även trädskiktet av ungtall. Detta utmarksbete skulle med bättre hävdtryck kunna behålla sitt mycket höga naturvärde. Objektet ingår i ett större område med mycket höga naturvärden.
Förslag till åtgärder: Jämnare och bättre betestryck liksom slyröjning är förutsättning för att behålla naturvärdet.

4 Junsarve, Bäntebingels 2:1 4

Ek karta: 069 74 **Areal: 16 ha** **Inventerat 91.07.05** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	svag

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall
Buskar:	en, brakved

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning, genuin gårdsmiljö

Markfuktighet: Övervägande del fuktig mark
Mindre del torr mark, frisk mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp: Dominerande: artrik gräs-/lågstarräng
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
strandmaskros	johannesnycklar	S:t Pers nycklar
backtimjan	ängsnycklar	backsmultron
	brudbröd	vildlin
	kustarun	rosettjungfrulin
	jordtistel	stenmalört

Hotade arter: Salepsrot och honungsblomster

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Detta utmarksbete domineras av en särpräglad fuktig alvartyp. Jordtäcket är tunt och består av vittringsjord av grovt grus. Träd- och buskskikt är glest och lågvuxet. Brakved är ett typiskt inslag. I västra delen växer träd och buskar i distinkta rader som återspeglar sprickor i underliggande kalksten. Bitvis finns endast gles vätvegetation. Östra delen har tjockare jordtäcke och tätare enbuskvegetation. Endast östra delen betas idag. Här finns av får välbetade torrängar. Floran på alvaret är karaktäristisk med arter som flugblomster, ängsnycklar, kustarun, strandmaskros, stenmalört och honungsblomster, den sistnämnda mycket rikligt. Kulturhistoriskt har objektet värden främst knutna till bebyggelsen som ligger ovanligt väl samlad. Ett mindre gravfält ligger nära gårdarna. Objektet representerar ett fuktalvar av en typ som är hävdberoende, vilket synes ha få motsvarigheter.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

5 Suderbys 1:11 5

Ek karta: 069 74 **Areal: 17 ha** **Inventerat 91.06.04** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall
Buskar:	en

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	S:t Pers nycklar	majviva
brudbröd	småfingerört	
rosettjungfrulin	bockrot	
jordtistel	gullviva	
kattfot	backtimjan	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Skogsbete som betats kontinuerligt av nötkreatur under flera generationer. Tallarna är 150 år och vissa ända uppemot 250 år. Ingen gallring har förekommit utom vedhuggning för husbehov. Enarna växer ganska utbrett med hög täckning. Gläntor förekommer här och var. Sålunda finns helt öppna vätar och äldre åkrar närmast gården. Floran är förvånansvärt rik även i täta skogen. Här växer t ex alpnycklar. Västra delen har sämre naturvärde p g a brott i beteskontinuiteten. Ett grunt dike som dragits genom vätar i omgivningen visar på det tunna jordtäcket i skogen.

Förslag till åtgärder: Fortsatt vedhuggning som enda virkesuttag.

6 Stora Garjvide 3:1 6

Ek karta: 069 75 **Areal: 8 ha** **Inventerat 91.07.05** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en

Ingrepp/påverkan: Jordfyllnad, tipp

Markfuktighet:
Dominerande del växelfuktig mark
Betydande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga
vildlin	backtimjan
rosettjungfrulin	jordtistel
solvända	fältmalört

Hotade arter: Salepsrot

Fauna: Karminspinnare

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett stycke nordost om Gothem öppnar sig plötsligt tallskogen där jordtäcket tunnas ut. En väg passerar över alvaret som är glest bevuxen av enbuskar och tallar. Området utnyttjas som tipp och norr om vägen har man brett ut jordmassor. Betet har upphört för länge sedan. Vegetationen domineras av växelfuktig alvarhed av fårsvingelhed med karaktärsarter som gräslök och stenmalört. En sådan vegetationstyp växer knappast igen trots brist på betesdjur. Även örtrik torräng förekommer. Salepsroten tillhör floran. Detta objekt är ett av Gothems få alvar vilket är motivet till det mycket höga naturvärdet.

Förslag till åtgärder: Tippnings- och utfyllnadsverksamhet är inte förenligt med bibehållet naturvärde.

7 Viby 1:27 7

Ek karta: 069 75 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.07.05** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en

Ingrepp/påverkan: Dikning

Markfuktighet: Övervägande del fuktig mark
Mindre del torr mark, frisk mark, våt mark

Vegetationstyp: Dominerande: fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	S:t Pers nycklar	rosettjungfrulin
brudbröd	ängsnycklar	gullviva
	majviva	axveronika
	backtimjan	stenmalört

Hotade arter: Salepsrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Detta objekt saknar hävd men bär tydliga spår av betesdrift. Vegetationen är starkt tuvig. Enbuskarna är små och välputsade och växer i distinkta öar i den fuktiga grässvålen, även om nya små skott kryper upp utanför öarna. Ungtall växer i en liten grupp. Jordtäcket består av tunt vittringsgrus. I floran förekommer majviva, stenmalört, blod- och ängsnycklar, flugblomster och salepsrot. Fröställningar av en sumpgentiana noterades. En typisk fuktäng där inga ingrepp kan spåras i floran motiverar ett mycket högt naturvärde.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete behövs på sikt. Inga mer dikningar.

8 Botvalde 1:30 8

Ek karta: 069 75 **Areal: 39 ha** **Inventerat 91.07.04** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, havsstrandäng (15 ha), betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en (dom), liguster

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, gåsbete

Markfuktighet: Betydande del fuktig mark, betydande del växelfuktig mark, mindre vattensamling
Mindre del torr mark, frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng, fuktäng av kalktyp, nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	johannesnycklar	ängsnycklar
backsmultron	S:t Pers nycklar	nattviol
brudbröd	brudsporre	bockrot
blodnäva	gullviva	kustarun
vildlin	backtimjan	spåtistel
rosettjungfrulin	jordtistel	strandmalört
majviva	kattfot	strandmaskros
gulkämpar		

Hotade arter: Salepsrot, honungsblomster, ängsgentiana

Fauna: Goda häck- och rastlokaler för vadare, gäss och simänder.

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Vid Botvaldvik utbreder sig strandängar en dryg kilometer norrut. Här finns en stor lagun, normalt utan förbindelse med havet, liksom ett flertal mindre vattensamlingar utmed den flikiga södra kuststräckan. Innanför den smalare strandremsan i norra delen växer tallskog och här och var större områden med fuktängsvegetation. Den sydligaste delen består av lätt kuperade enebackar. Markerna är överlag sandiga. Betet verkade ha pågått under fjolåret men detta år syntes inga djur. Gäss betar dock landstrandsvegetationen väl. I södra delen bildar tångvallar den yttersta bården mot havet men i norr övergår grässvålen direkt i vattnet med en flikig strandlinje. Sydligaste delen har längre tids ohävd bakom sig. Floran är rik och omväxlande. Många orkidéer påträffas. I skogen hittar man purpurknipprot samt röd och vit skogslilja (även hybriden) och på fuktäng finns salepsrot, honungsblomster,

flugblomster och brudsporre. I övrigt märks bl a majviva, toppfrossört och ängsgentiana. Den senare finns på mycket få lokaler på Gotland. Till den typiska havsstrandängsfloran hör strandmalört, glasört och gulkämpar. Fågellivet är mycket rikt med häckande vadare, måsfåglar och änder. Rödbena, tofsvipa och större strandpipare hör till karaktärsarterna. Med hänsyn till storlek, rik flora och fauna, gott hävdtillstånd och ett särskilt vackert mosaikmönstrat möte mellan landstrand och vatten anses naturvärdet vara av högsta rang. Detta objekt är det nordligaste i raden av betade strandängar längs Gothems kust. Tillsammans bildar de en över milen lång sträcka.

Förslag till åtgärder: Betet måste återupptas inom närmste framtiden.

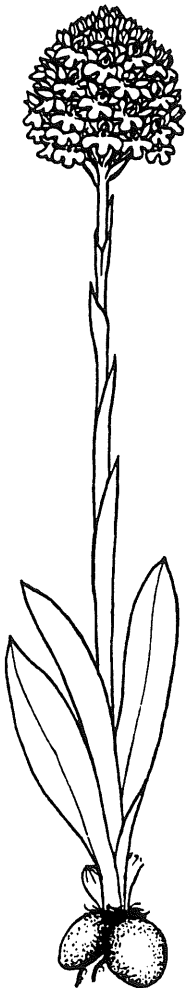

Salepsrot

9 Hinser 1:14 9

Ek karta: 069 75 **Areal: 11 ha** **Inventerat 91.07.05** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (5 ha), buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), ask, oxel
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del frisk mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Enstaka: nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	salttåg	småfingerört
vårbrodd	vildlin	gullviva
darrgräs	solvända	svinrot
brudbröd	backtimjan	
	jordtistel	

Hotade arter: Salepsrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Närmast söder om Botvaldevik ligger flacka enbuskmarker som möter havet i en smal bård strandäng. I väster växer ask, oxel och främst tall som nyligen gallrats ur. Vegetationen är tydligt präglad av fårbete. Typiska arter är knippfryle, vårbrodd, jordtistel, backtimjan, vildlin och solvända. Strandängens flora representeras av bl a rödsvingel, salttåg och agnsäv. En stensträng från ett äldre hägnadssystem ingår i objektets västra del. Sammanfattningsvis ett estetiskt tilltalande objekt med kontinuerligt bete och kompletterande värden till grannobjekten med bättre utvecklade standängar.

10 Fredvalds 10

Ek karta: 069 75 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.09.20** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Hagmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	ej representativ
	Nuvarande hävd:	saknas
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	0-25%
	Träd:	ask, ek, lundalm
	Buskar:	slån, en, hagtorn, nypon
Hävdens tillstånd:	100% välhävdat	
Ingrepp/påverkan:	75% ingen gödsling, 25% svag gödsling	
Markfuktighet:	Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: örtrik friskäng, fuktäng av tuvtåteltyp Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp	
Slåtter- och betes-indikatorer:	Vanliga darrgräs brudbröd blodnäva vildlin solvända gullviva spåtistel jordtistel slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Denna beteshage består av en öppen och en trädbärande del. Den öppna delen är delvis en vall medan den intressanta delen ligger i kanten. Här växer solitära ekar, askar, hagtorn och slån. Hagen betas väl av nötkreatur. Floran hyser arter som jord- och spåtistel, vildlin, slåtterfibbla och gullviva. I kanterna är vegetationen störd av gödselpåverkan från vallen.

11 Medebys 11

Ek karta: 069 75 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.09.20** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Hagmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	svag
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	50-75%
	Träd:	tall
	Buskar:	saknas
Hävdens tillstånd:	50% välhävdat, 50% svagt hävdat	
Markfuktighet:	Övervägande del fuktig mark Mindre del frisk mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: fuktäng av högörttyp, fuktäng av kalktyp Enstaka: örtrik friskäng	

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	majviva	blodnäva
brudbröd	sumpgentiana	
vildlin	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Detta lilla objekt består av smärre kantzoner till åkermark som till viss del betas av hästar efter att åkern slagits. Kantzonerna är gamla igenvuxna ängar där träd och buskar vandrat in. Öppna delar med fuktängar hyser axag, kärrknipprot, sumpgentiana, majviva och slåtterblomma. Där hästarna lämnar sitt avträde växer istället älggräs. Naturvärdet motiveras av den ovanliga floran.

12 Medebys 1:4 12

Ek karta: 069 75 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.07.05** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	ej representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall
Buskar:	en

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, genuin gårdsmiljö

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	sumpgentiana	majviva
vildlin	spåtistel	
solvända		
jordtistel		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Öppen hagmark och buskrik utmark med mycket hårt bete av får. Marken är extremt tuvig vilket förstärks av betet särskilt i den fuktiga delen. Troligen har objektet inte hävdats under en tid att döma av sly med tydlig beteshorisont. Det hårda betet skulle kunna vara ett sätt att komma till rätta med ohävdsvegetationen. Högvuxna enar som putsats av fåren bidrar i hög grad till den tilltalande landskapsbilden. Att inventera floran i slutet på en säsång med hårt fårbete ger en mycket ofullständig bild av sammansättningen. Men betet har gett upphov till en tät och relativt artrik grässvål. Häri ingår sumpgentiana, jord- och spåtistel, vildlin och majviva. Tuvigheten beror på tuvmyrans vana att bygga bo av fin sand och är ett gott mått på ett kontinuerligt öppet och naturligt gräsmarksekosystem. I objektet finns några stensträngar.

13 Fredvalds m fl 13

Ek karta: 069 75 **Areal: 10 ha** **Inventerat 91.07.05** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, havsstrandäng (5 ha)
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask
Buskar: en, slån

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del växelfuktig mark, mindre vattensamling
Betydande del frisk mark, fuktig mark, vattendrag
Mindre del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Vanlig: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp
Enstaka: örtrik friskäng, nedre landstrandvegetation av agnsäv-/kryp-ventyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	blodnäva	johannesnycklar
brudbröd	axveronika	S:t Pers nycklar
vildlin	gulkämpar	ängsnycklar
rosettjungfrulin	jordtistel	mandelblom
gullviva	svinrot	kustarun
		liten blåklocka
		kattfot

Hotade arter: Salepsrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Strandängarna dominerar helt detta objekt. Egentligen fortsätter betet genom hela den skogsbevuxna skogsfastigheten men gränsen har dragits vid skogsbrynet. Hela den öppna strandbården utgörs av hårdbetad blöt vegetation där havet tränger in och skapar en mosaik med grässvålen. Nötkreatur står för betet. Dominerande inslag i floran är salttåg, gulkämpar och rödsvingel. I södra delen mynnar Storsund. Ån är grund och vattnet är klart och strömmande. Fuktängarna intill vattnet hyser bl a strandmaskros, salepsrot och ängsnycklar. Närmast skogskanten finns örtrik friskäng mellan täta träd- och busksnår. Kulturspår vid åns utlopp vittnar om äldre bosättningar. Här ligger även ett flyttblock av stora mått. Objektets främsta värde kanske ändå är fågellivet som bjuder på häckande rödbena och andra vadare. Naturvärdet är mycket högt, på gränsen till högsta men aningen för litet.

14 Kyrkebingegrunn 14

Ek karta: 069 75 **Areal: 105 ha** **Inventerat 91.07.02** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (39 ha), buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, asp, björk
Buskar: en(dom), nypon, slån

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark, växelfuktig mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	ormtunga	Adam och Eva
knippfryle	fältsippa	ängsnycklar
darrgräs	mandelblom	småfingerört
backsmultron	skogsklöver	kustarun
backklöver	blodnäva	axveronika
vildlin	gullviva	liten blåklocka
rosettjungfrulin	backtimjan	
gulkämpar	kattfot	
strandmalört	slåtterfibbla	

Hotade arter: Salepsrot, toppjungfrulin

Fauna: Häckare: skärfläcka, ängspiplärka, kärrsnäppa, grågås, höksångare, rödbena (rikligt). Rastplats för vitkindad gås och vadare.

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag: Kyrkebingegrunn är en flack ö som bildar yttersta utposten mot havet vid kuststräckan mellan Katthammarsvik och Slite. Ön skiljs från Gotland av ett smalt sund som vid lågvatten lätt kan passeras till fots. Objektet omfattar både ön och stranden innanför denna. Jordtäcket är morän med rikligt innehåll av block och stora stenar. Ön är i sin centrala del tätt igenbuskad av tall och tynne. Kustremsan är överallt öppen av varierande bredd, ibland 200-300 m. Öppna enbuskmarker in-

tar ofta en zon innanför själva strandängen. Havsstrandäng upptar ca 1/3 av objektets totala areal. Strandängarna på själva ön är välbetade av nötkreatur och gäss. Betestrycket är betydligt sämre i norra delen. Den intressantaste delen av objektet är utsidan av ön. Erosionsstränder, vätar och örtrika torrängar ger en varierad flora och fina förutsättningar för ett rikt fågelliv. Karaktärsarter är krypven, rödsvingel, gåsört, höskallra, salttåg, gulkämpar, segstarr, ormtunga, kustarun, plattstarr och salepsrot. Objektet är tveklöst ett av de mest värdefulla på östra Gotland. Som strandängsobjekt är det enastående och tillhör de viktigaste häck- och rastplatserna för sim- och vadarfåglar på Gotland.

Förslag till åtgärder: För att behålla kontinuiteten i betet och därmed högsta naturvärde krävs ökat antal betesdjur, eventuellt även fållindelning.

Gåsört

15 Näsar, Nors 1:7 15

Ek karta: 069 65 **Areal: 90 ha** **Inventerat 91.07.03** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, havsstrandäng (25 ha), buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), oxel, slån
Buskar: en(dom), hagtorn

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: Dikning

Kulturhistoriska spår: Röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av tuvtåteltyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp, kärrkavlevariant av högstarrfuktäng, nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	salttåg	brudsporre
brudbröd	backsmultron	mandelblom
vildlin	blodnäva	solvända
rosettjungfrulin	gullviva	majviva
jordtistel	backtimjan	liten blåklocka
	gulkämpar	spåtistel
	strandmalört	
	svinrot	

Hotade arter: Salepsrot

Fauna: Strandängar av stor betydelse för vadare och simfågel (komplement till Kyrkebingegrunn).

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Näsar är namnet på en flack udde som betas av får. Större delen är skogsbevuxen av tall men kustremsan är öppen och uppflikad, speciellt på norra sidan. Strandängarna innehåller mindre vattensamlingar. Block och sten i mängd ger en speciell karaktär åt det grunda vattnet. Innanför stranden finns enbuskmarker, trädformad slån(!), en jätteoxel och hagtorn.

Buskarna är tydligt präglade av fårbetet. Betestrycket är förvånansvärt bra - t o m havssäven är nerbetad liksom nedre landstrandens zon. Däremot stod övre landstrandens rödsvingel kvar. Typiska arter på stranden mot Fjärden är toppfrossört, strandmalört, salepsrot och i enbuskmarken vildlin och backsmultron. De negativa inslagen inskränker sig till skogsmarkens diken på ett hygge. Strandängen mot Fjärden är av sådan storlek och hävdtillstånd att den i sig räcker som motiv till klassningen, men objektet är tillsammans med det närliggande Kyrkebingegrunn av ännu större värde.

16 Grunnar, Kläppar 16

Ek karta: 069 65 **Areal: 70 ha** **Inventerat 91.07.04** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (14 ha), buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall (dom), oxel, rönn, getapel
Buskar: en, hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark, fuktig mark, mindre vattensamling
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, örtrik friskäng, fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp, kärrkavlevariant av högstarrfuktäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	ormtunga	johannesnycklar
darrgräs	knippfryle	Adam och Eva
loppstarr	brudsporre	ängsnycklar
nattviol	backklöver	fältsippa
brudbröd	gullviva	mandelblom
blodnäva	jordtistel	bockrot
vildlin	svinrot	korskovall
rosettjungfrulin	majviva	liten blåklocka
solvända		spåtistel
		kattfot

Hotade arter: Salepsrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Detta objekt berör flera betesfållor som främst omfattar skogsmark. Havsstrandängar och buskrika utmarker upptar endast 10% av objektet. Det är bara längst i söder och i norr som inte skogen når nära stranden. Ofta är själva stranden uppbyggd av sand där tångvallar spolats upp. I Djupåvikens norra del finns en sandrevel. Stranden innanför viken betas mycket väl av nötkreatur. Ytterst växer havssäv som nästan helt har betats ner. Dominerande arter i trampet är tiggaranunkel och kärrkavle. Stranden blir successivt torrare och övergår i lågstarräng och torrängar och småningom glest med buskar och träd innan skogen tar vid. Floran är rik med loppstarr, ängsstarr, höskallra, brudsporre, backklöver, backruta och flugblomster. Kläppviken i norr är periodvis avsnörd från havet. På stranden finns typisk strandängsvegetation med gulkämpar, salttåg och agnsäv. Skogsmarken är av mindre värde för naturvården men i glesare partier är floran rik. Sandstranden hyser bl a sodaört.

1 Kuse äng; Kuse 1

Ek karta: 068 78 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.06.17** **KLASS: 1**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, björk, ask, ek
Buskar: hassel(dom), apel, hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: örtrik friskäng
Vanlig: friskäng av skogsnävatyp
Enstaka: svinrotäng, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	mandelblom
darrgräs	fågelstarr	skogsklöver
svinrot	S:t Pers nycklar	blodnäva
	brudsporre	ängsviol
	nattviol	
	brudbröd	
	rosettjungfrulin	
	solvända	
	gullviva	
	jordtistel	
	slåtterfibbla	

Hotade arter: Tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett mycket fint änge omgivet av åkrar. Träd- och buskskiktet är i föredömligt skick med rikligt med tämligen nyligen klappade askar. Några av dem är klappade vid markytan. Vegetationen domineras av örtrik friskäng. Denna är inte exceptionellt artrik men mycket typisk, tät, lågvuxen slåttergrässvål där ingen enskild art dominerar. Svinrot, rödklöver, ängsvädd och höskallra är tillsammans med orkidéer de vanligaste örterna. Ur floran skall också gökärt nämnas. Den kvävepåverkan som finns är med all sannolikhet helt orsakad av

röjgödsling efter klappning och gallring. Brännfläckarna är några år gamla och här och var ligger kvistar och annan fag kvar i märkbara mängder. Stängsel för efterbete saknas. I objektet finns två stensträngar och en terasskant. Den senare är dock i huvudsak naturlig snarare än resultatet av odlarmöda.

Förslag till åtgärder: Efterbete.

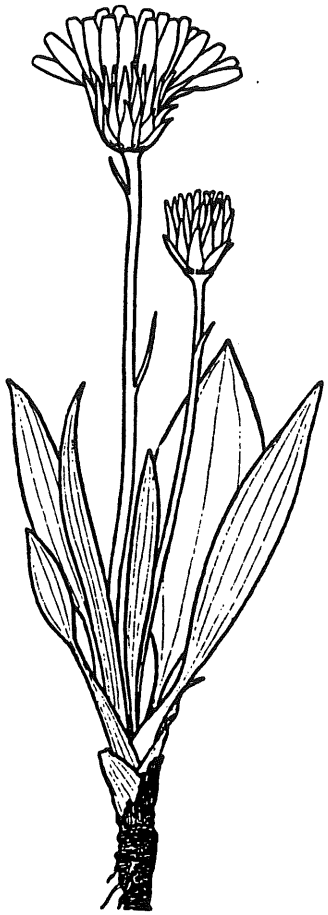

Svinrot

2 Kuse 1:46 2

Ek karta: 068 78 **Areal: 9 ha** **Inventerat 91.08.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall(dom), ask, fågelbär
Buskar:	en, slån, nypon, hagtorn, berberis, apel, getapel, oxel

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, nöt, kaninbete

Ingrepp/påverkan: 50% svag gödsling, 50% tydlig gödsling, sambete med f d åkrar

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
småfingerört	vårbrodd
backsmultron	darrgräs
brudbröd	gråfingerört
solvända	backtimjan
axveronika	jordtistel
fältmalört	kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Mycket välhävdad buskrik utmark med dungar av gamla knotiga tallar. Buskskiktet är artrikt och i mindre delar mycket tätt. Sambete med före detta åkrar gör att stora delar av objektet är kvävestörda. Omfattningen är dock svår att avgöra på grund av det intensiva betestrycket. En stensträng och 2-3 runda stensättningar finns i objektet.

3 Botmunds 1:75 3

Ek karta: 068 78 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.09.02** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	saknas
Buskar:	en(dom), slån, nypon

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, nöt, mycket tramp

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 50% tydlig gödsling, kraftig stödutfodring, virkesupplag m m

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
småfingerört	knägräs
backsmultron	knutnarv
brudbröd	gråfingerört
solvända	gullviva
backtimjan	liten blåklocka
axveronika	kattfot
jordtistel	
fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Mycket hårt betade alvar, buskmarker och skog. Även på friska marker är fältskiktet ganska glest på grund av hårt tramp. På alvaren och i sluten skog är vegetationen mycket gles. Delvis är buskskiktet tätt. Kraftig stödutfodring ger kraftiga gödselskador, särskilt på tjockare jord i öppen mark. Någon enstaka bergsskrabba och grusslok finns ännu kvar.

4 Skjutfältet 4

Ek karta: 068 78 **Areal: 19 ha** **Inventerat 91.09.08** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall
Buskar: en, hagtorn, nypon, berberis, oxbär, slån, getapel

Hävdens tillstånd: Kaninbete

Ingrepp/påverkan: Rishögar

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
solvända	vårbrodd	fältsippa
backtimjan	knägräs	blodnäva
stenmalört	darrgräs	
kattfot	småfingerört	
	gråfingerört	
	backsmultron	
	brudbröd	
	vildlin	
	axveronika	
	spåtistel	
	jordtistel	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade alvarmarker. Objektet är del av ett skjutfält och delvis mycket sönderkört. Kaninbete upprätthåller delvis fin hävdprägel i vegetationen. Särskilt ljungdominerad vegetation på tunna sandlager är välbetad med ovanligt rika förekomster av några hävdgynnade arter. Eventuellt är en märgelalvardel i öster fårbetad. Bland annat denna del, men även andra märgelalvar, är rika på stenmalört. I vissa delar finns också rikligt med ohävdsarter som bergsskrabba och mjölon.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

5 Vid bilmuseet, Vibble 5

Ek karta: 068 79 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.08.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), ask, oxel
Buskar: en, hagtorn, oxbär, ask, oxel, berberis, slån

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat, får

Ingrepp/påverkan: Sambete med f d åker, jordhög, gamla stenbrott

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, jordart: sand

Vegetationstyp:
Dominerande: rished av örtrik ljungtyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
axveronika	vårbrodd	backsmultron
	darrgräs	bockrot
	småfingerört	
	brudbröd	
	blodnäva	
	solvända	
	backtimjan	
	liten blåklocka	
	fältmalört	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Gles, äldre tallskog med hävdformad, men under lång tid ohävdad örtrik ljunghed. Fårbete har nyligen återupptagits utan att ännu ha fått någon större effekt i vegetationen. Störning är av liten omfattning och begränsad till ett hörn av hagen.

6 Sandhedsskogen 1:7 6

Ek karta: 068 79 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.08.29** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	svag hävd
Typrepresentativitet:	ej representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	ask(dom), ek, oxel
Buskar:	en, apel, nypon, slån, hassel, hagtorn, oxbär

Ingrepp/påverkan: Diken, ridstigar

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
skogsklöver	darrgräs	gullviva
blodnäva	backsmultron	axveronika
	brudbröd	
	solvända	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdat änge med högvuxen, tät ängshavretorräng. Vegetationen är utarmad på grund av långvarig ohävd med mycket stark ställning för blodnäva. Äldre askar bär gamla spår av klappning. Kanske har en period av bete föregått ohävden. Höga täta slånbuskage vandrar ut i ängarna. Omkring en tredjedel av änget är helt igenväxt och räknas inte in i objektet. I objektet finns lämningar efter forntida odling i form av fornåkrar och stensträngar.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd, slåtter eller bete.

1 Kue m fl 1

Ek karta: 069 70 **Areal: 28 ha** **Inventerat 91.09.04** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, oxel, gran
Buskar: en (dom), brakved, berberis, oxbär, slån, rönn, klippoxel

Ingrepp/påverkan: Körspår, traktorvägar och jordhögar

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: alvarhed av fårsvingeltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	S:t Pers nycklar
vildlin	axveronika
solvända	liten blåklocka
brudbröd	kattfot
småfingerört	revfibbla
backsmultron	
blodnäva	
backtimjan	
jordtistel	
spåtistel	
fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade buskrika alvarmarker. Lågt liggande växelfuktiga märgelalvar är tämligen buskfattiga. Ungefär halva arealen domineras av ohävdsarter som liten sandlilja, grusslok och mjölon. Resten har vegetation som mer påminner om genuin betesformad alvarvegetation.

2 Ingvards s:7 2

Ek karta: 068 69 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.09.03** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask, oxel
Buskar: en, oxel, slån, nypon, getapel, berberis

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Markfuktighet:
Övervägande del växelfuktig mark
Betydande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
solvända	småfingerört	brudbröd
backtimjan	backsmultron	vildlin
	axveronika	liten blåklocka
	spåtistel	
	jordtistel	
	fältmalört	
	stenmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdat märgelalvar med spridda småträd och buskar. Vissa delar domineras av ohävdsarter som getväppling eller liten sandlilja. Träd- och buskskiktet är delvis tuktat av sommarstugeägare. I objektet finns några stensättningar och en rest sten.

3 Kue 1:30 3

Ek karta: 069 60 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.06.17** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ask(dom), tall, ek, asp
Buskar: hassel(dom), hagtorn, syren, apel

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Vanlig: örtrik friskäng
Enstaka: fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	S:t Pers nycklar	darrgräs
brudbröd	mandelblom	brudsporre
	rosettjungfrulin	backsmultron
	ängsviol	klasefibbla
	solvända	
	gullviva	
	jordtistel	
	svinrot	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet änge omgivet av åker. Trädskiktet består i stor utsträckning av i äldre tid klappade askar. Det täcker stora delar av ängets och ytterligare träd är på väg att växa upp. Buskskiktet är tämligen glest, vilket i kombination med den lilla storleken gör att större delen av ängets är halvskuggigt. Här dominerar skogsnäveängar, som här och var är tydligt gödselpåverkade. På mindre ytor i de ljusaste delarna finns örtrika friskängar som i den finaste delen är ganska artrika. Något mer skuggiga partier har förlorat en hel del av örtrikedomen. Träd- och buskskiktet tuktas målmedvetet, men med ett alltför skuggigt änge som mål. I ängets finns två husgrunder från tidig järnålder, en rund stensättning samt en äldre brya.

Förslag till åtgärder: Ringbarka all asp. Klappa och/eller gallra ask. Efterbete.

4 Tjängdarve 1:111 4

Ek karta: 069 60 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.06.17** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	svag

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	björk, asp, ek, tall, ask
Buskar:	hassel, apel, björk, rönn

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng, fuktäng av högörttyp
Enstaka: svinrotäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	mandelblom
skogsklöver	darrgräs	jungfrulin
solvända	S:t Pers nycklar	
svinrot	brudbröd	
slåtterfibbla	rosettjungfrulin	
	gullviva	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hävdat änge mellan skog och åker med stora mängder hundäxing och högvuxen vegetation. Änget är till stor del påverkat av kväverikedom. Mer opåverkad ängesvegetaion är av annorlunda slag än vad som är vanligt på Gotland. Vegetationen påminner om förhållandena på fastlandet och marker med sura bergarter. Så är till exempel den hävdgynnade, men på Gotland ganska ovanliga gökärten riklig. Orkidéerna är däremot sparsamt förekommande. Denna vegetation, rik på solvända, slåtterfibbla och skogsklöver med mossrikt bottenskikt, klassificeras här som örtrik friskäng trots att den alls inte liknar det som brukar betecknas så här på ön. Längs en uträtad och fördjupad å finns fuktigare partier på åsediment i ett lägre plan än resten av änget. Spår av klappning i äldre tid finns på ask, björk och asp. En ask har klappats i marknivån. Inga aktuella klappningar finns, efterbete saknas liksom brännfläckar efter fagning.

Förslag till åtgärder: Fagning, efterbete och klappning.

1 Nygårds m fl 1

Ek karta: 069 70 **Areal: 9 ha** **Inventerat 91.09.04** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, lundalm
Buskar: en(dom), slån, brakved, oxbär, oxel, hagtorn, nypon, berberis

Ingrepp/påverkan: Traktorväg, mycket körspår

Markfuktighet:
Dominerande del växelfuktig mark
Betydande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: rished av örtrik ljungtyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	knägräs	vårbrodd
stenmalört	darrgräs	knutnarv
	ängsnycklar	gråfingerört
	sumpnycklar	rosettjungfrulin
	småfingerört	liten blåklocka
	backsmultron	
	brudbröd	
	blodnäva	
	vildlin	
	solvända	
	axveronika	
	fältmalört	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdat märgelalvar och ljunghed på små kullar samt fuktängar längst i norr. Fuktängar och alvarhedar är i stort sett buskfria medan ljunghedskullarna har ett halvtätt buskskikt och enstaka småträd. Ohävdsarterna har svag ställning, främst representerade av några små bestånd med getväppling. Märgelalvaren har ett tätt nät av körspår och några traktorvägar går också genom objektet.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

2 Norrbys m fl 2

Ek karta: 069 70 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.08.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), ek, ask
Buskar: slån, en, apel, nypon, hagtorn, liguster, brakved

Ingrepp/påverkan: Diken

Kulturhistoriska spår: Husgrunder

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del torr mark, växelfuktig mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: övrig friskäng
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavre-typ
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	knägräs	vårbrodd
brudbröd	backsmultron	liten blåklocka
solvända	skogsklöver	spåtistel
	vildlin	
	gullviva	
	backtimjan	
	jordtistel	
	svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad buskmark i mosaik med igenväxt skog. Förbuskningen är långt gången, men främst bestående av små krypande buskar. Bland dem finns gott om tallplantor som möjligen är planterade. Fältskiktet består mest av blandformer mellan ängshavretorräng och älväxingdominerad kalkfuktäng. Här och var finns mer typiska former av båda vegetationstyperna. Fårsvingelalvarheden består av växelfuktigt märgelalvar utan lavar och med få örter.

3 Björkebos m fl 3

Ek karta: 069 70 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.09.03** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: slån, hagtorn, en, apel, nypon

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: övrig friskäng
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavre-typ

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	S:t Pers nycklar
brudbröd	knägräs	skogsklöver
solvända	knutnarv	gullviva
	småfingerört	
	backsmultron	
	vildlin	
	backtimjan	
	axveronika	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Sedan länge ohävdad betesmark med måttligt tätt, i huvudsak ungt buskskikt. Fältskiktet är mestadels ganska högväxt med mycket älväxing och ohävdsinslag som till exempel getväppling.

1 Hägdarve 2:1 1

Ek karta: 069 60 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.08.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	svag

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall(dom), ask, apel, gran, oxel
Buskar:	en(dom), slån, hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat, får

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 50% tydlig gödsling, diken, sambete med f d åkrar

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Betydande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, övrig friskäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	knägräs	vårbrodd
backtimjan	småfingerört	loppstarr
	backsmultron	axveronika
	brudbröd	
	vildlin	
	solvända	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betade talldungar och bitvis buskrika gläntor med större areal före detta åker i samma hägn. Kväveskadorna är relativt omfattande och i tätare tallbestånd dominerar gräs som backskafting och hundäxing. Vissa arealer är beväxta med utarmad friskäng med blandform av älväxingdominerad kalkfuktäng och ängshavretorräng. Torrängarna utgörs av fårsvingelrika former på märgel. De ser mest ut som vegetationsrikt märgelalvar. Buskskiktet består nästan bara av en. I objektet finns ett gravfält.

2 Hägdare 2:1 2

Ek karta: 069 60 **Areal: 14 ha** **Inventerat 91.08.30** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, annan öppen utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), gran,, lundalm
Buskar: en(dom), hagtorn, oxel, slån

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 100% svag gödsling, mycket körspår, grunda diken, skrot

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, övrig friskäng
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	vårbrodd	sumpgentiana
	knägräs	liten blåklocka
	darrgräs	spåtistel
	småfingerört	kattfot
	backsmultron	stenmalört
	brudbröd	
	vildlin	
	solvända	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Fårbetesmark med lite fattig flora, förmodligen på grund av viss kvävepåverkan, men detta är svårt att avgöra. Hägnet omfattar stora arealer planterad tallskog i olika åldrar. Dessa ingår ej i objektet. Däremot ingår en gles, äldre högstammig, granblandad tallskog, som ligger närmast det öppna området. Här finns i gläntorna sår i grässvålen som möjligen kan vara markberedning inför planerad barrplantering. I denna skog finns glesa enbuskbestånd. Andra buskar har obetydliga förekomster. Här finns gott om backskafting, men också hävdformad grässvål. En del välbetad ljung hittar man också. I det trädfria området finns mycket få buskar, främst i brynzonen. Vegetationen pekar dock knappast på att tidigare åkerbruk är orsak till buskfattigdomen. Enbuskarna har tydlig fårbetesprägel. Fläckvis finns vegetation som påminner om märgelalvar, men här täcker vegetationen det mesta av marken. Denna vegetationstyp är förmodligen helt betesberoende och därmed även de rika förekomsterna av stenmalört och revfibbla. Utan fårens tramp skulle de antagligen snart försvinna. I hägnet ingår också några små före detta åkrar som inte räknas in i objektet. Dessutom finns två forntida, ryggade åkrar. Två runda stensättningar finns också.

1 Enbjänne 1:29 1

Ek karta: 069 71 **Areal: 26 ha** **Inventerat 91.06.18** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall
Buskar:	en, tynne

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del våt mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavre-typ
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	S:t Pers nycklar	vårstarr
backsmultron	mandelblom	
brudbröd	småfingerört	
rosettjungfrulin	gullviva	
backtimjan	spåtistel	
jordtistel	svinrot	
stenmalört	revfibbla	
kattfot		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Första intrycket av detta objekt är gödslade vallar som är det dominerande inslaget på Romaslätten. Men snart ersätts den artfattiga friskt gröna svålen av örtrika torrängar i enbuskmarker. Objektet består av lika stora delar skogsbete och alvarmark. Alvarmarken består av växelfuktig fårsvingealvarhed med låg vegetationstäckning. Stenmalört är karaktärsart. Längst i öster gränsar skogsbetet mot åkermarken på den forna Lillmyr. Här bryter flera källor fram. Örtrik torräng hyser arter som kattfot, jordtistel, backtimjan och backsmultron. Betestrycket är bra på stora delar men sämre där tallungskog växer och på ett nyplanterat hygge. I övrigt saknas negativa ingrepp. Kontinuerligt bete och representativa vegetationstyper är objektets främsta värden. Med hänsyn till bristen på jämförbara objekt i stora delar av centrala Gotland är naturvärdet av högsta rang.

1 Öjars 1:3 1

Ek karta: 069 82 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.07.28** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en, brakved

Markfuktighet: Övervägande del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: fuktäng av kalktyp
Vanlig: artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vildlin	knägräs
majviva		loppstarr
		ängsnycklar
		slåtterblomma
		kustarun

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet fuktängsobjekt som är ohävdat. Hävden kan dock inte ha upphört för så länge sedan, för vegetationstyperna är ostörda och rika på hävdgynnade arter. Dominerande arter är darrgräs, majviva, brudsporre, kärrknipprot, ängsstarr, hirsstarr, blåtåtel, blodrot, älväxing m.fl. Det sydvästra hörnet av objektet är en liten del av en före detta åker som fått naturaliserad fuktängsflora.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd. Gallring och röjning längs objektets kanter.

2 Godrings, Öjars 2

Ek karta: 069 82 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.07.28** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall
Buskar:	en(dom), slån, hagtorn

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: Körväg, sten- och brädhögar

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, friskäng av rödventyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	knägräs
brudbröd	jordtistel	vildlin
backtimjan	kattfot	axveronika
		liten blåklocka
		svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En beteshage i vilken objektet utgörs av två, små, öppna ytor. Resten av hagen är igenväxt. Välhävdat. Dominerande arter är bl.a. darrgräs, backtimjan, brudbröd, hirsstarr, älväxing, rödklint, krissla, svartkämpar och fårsvingel. Omväxlande fuktigt, friskt och torrt.

Förslag till åtgärder: Gallring och viss röjning längs kanterna av de öppna ytorna.

3 Stora Röstäde 3:1 3

Ek karta: 069 72 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.07.28** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	svag

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	75-100%
Träd:	ek(dom), lundalm, björk m.m.
Buskar:	hassel(dom), en, hagtorn

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av rödventyp, örtrik friskäng, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	vårbrodd	knägräs
gullviva	darrgräs	S:t Pers nycklar
svinrot	liten blåklocka	nattviol
		jordtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett före detta änge som nu betas av hästar. Svagt till måttligt hävdat. Till stora delar tätt träd- och buskskikt vilket missgynnar den hävdgynnade floran. Ek och hassel dominerar. Vegetationen domineras av skogsnävaäng, men det finns även mindre ytor av vegetationstyper med mer hävdgynnad flora. Dominerande arter är svinrot, gullviva, brudbröd, älgört, rödven, hundäxing, skogsnäva, humleblomster, luddstarr, ängskovall m.fl.

Förslag till åtgärder: Gallring, röjning och något hårdare hävd, helst av nötkreatur.

4 Mangsarve änge 4

Ek karta: 069 72 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.15** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: alm, lundalm, ek, ask, tall, björk, lönn
Buskar: hassel(dom), skogskornell, vide, hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Ingrepp/påverkan: Trampstörning

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, hamlat träd

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng
Enstaka: fuktäng av högörttyp, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	brudsporre	ormtunga
brudbröd		S:t Pers nycklar
gullviva		jungfrulin
svinrot		slåtterfibbla

Hotade arter: Tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett ädellövdominerat änge med till största delen tätt trädskikt. Några små öppna gläntor finns också. Änget slåtterhävdas årligen. Friskäng dominerar. Den är i skuggiga delar skogsnävaäng och på de små öppna ytorna örtrik friskäng. Mindre ytor bär ängshavretorräng och fuktäng. I skuggiga delar dominerar arter som skogsnäva, gullviva, humleblomster, skogsstarr, tvåblad, sårläka och älgört. Öppna ytor är betydligt artrikare och har många fler hävdgynnade arter. Dominerande arter är där darrgräs, svinrot, höskallra, rödklöver, brudbröd m.fl. Enligt en artlista anslagen i änget fanns åtminstone på 70-talet flera hävdgynnade arter som inte återfanns under detta korta besök, t.ex. klasefibbla, krutbrännare, rosettjungfrulin och nålstarr. De öppna delarna hyser mycket artrika och fina växtsamhällen, men stora delar av objektet är stört av tätt träd- och buskskikt samt lövgödsling.

Förslag till åtgärder: Gallring, hamling och viss buskröjning.

1 Kaungs 1:18 1

Ek karta: 069 72 **Areal: 8 ha** **Inventerat 91.07.01** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: lundalm(dom), ask, ek
Buskar: en, hagtorn, lundalm, slån

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, ungskog, sly utbrett

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, genuin gårdsmiljö

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Enstaka: örtrik friskäng, fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/låg-starrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	mandelblom	S:t Pers nycklar
brudbröd	solvända	backklöver
	gullviva	vildlin
	jordtistel	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Häst- och nötbetad hagmark i socknens norra del. Hagmarken är överlag välbetad men att döma av utbrett tynne så finns brott i kontinuiteten. Öppna ytor omväxlar med öar och rader med ädellöv. Trädskiktet domineras av unga träd, men somliga lundalmar är gamla. Trädraderna hänger samman med en äldre stensatt väg och stensträngar som utan trädrader knappast skulle synas. Äldre husgrunder är ytterligare fornminnen i objektet. Fuktigheten varierar något. Ganska blöta sänkor utgörs av gamla diken eller opåverkade fuktängar. Vegetationen innehåller mycket kamäxing och ängssvingel, vilket indikerar en viss gödselpåverkan och kultivering. Typiska inslag i floran är också tusensköna, brudbröd och i fuktiga lägen plattstarr och blankstarr. Ovanligare arter är backklöver, ängsstarr och toppjungfrulin. Naturvärdet är högt tack vare en relativt stor och välhävdad hage med rik flora där hävden sträcker sig långt tillbaka i tiden.

Förslag till åtgärder: Tynnet bör röjas.

2 Burge 2

Ek karta: 069 62 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.06.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	saknas
Buskar:	tynne

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	fältsippa	vildlin
rosettjungfrulin	backtimjan	fältmalört
solvända	spåtistel	
	jordtistel	
	sandmaskros	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Den fårbetade utmarken vid Burge bildar en tjusig övergång från slättbygden mot granskogen i söder. Enarna visar på kontinuerligt fårbete under lång tid. Den västra delen är mer eller mindre tydligt gödselpåverkad. Den domineras av tusensköna och knölsmörblomma. Detta objekt är det enda utmarksbetet i trakten.

3 Granskogs 3

Ek karta: 069 62 **Areal: 13 ha** **Inventerat 91.06.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: gran(dom), tall(dom), lundalm, ask
Buskar: en, tynne

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Markfuktighet: Betydande del frisk mark, fuktig mark
Mindre torr mark, del våt mark, växelfuktig mark, jordart: bitvis lera

Vegetationstyp: Vanlig: övrig friskäng, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga
brudbröd	S:t Pers nycklar
rosettjungfrulin	mandelblom
solvända	backsmultron
jordtistel	gullviva
	backtimjan
	svinrot

Hotade arter: Almlav

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Mellan gårdarna Burge och Granskogs finns flera betesfållor med nötkreatur och får. Övervägande delen är granskog som betas av nötkreatur. Till gården Granskogs hör en mjölkdjursbesättning. Största delen av hagen är som namnet antyder granskog. Den är tät och stora delar saknas betesprägel. Närmast gården finns planterade askar och i beteshagen växer även ask spontant. Dessa hamlas. Norra delen öppnar sig successivt. Granen har nyligen gallrats ur och en ung grässvål täcker marken. Helt öppna ytor finns i blöta sänkor på ett underlag av lera. Slån och hagtorn utgör enda högre växtlighet. Vegetationen är hårt betad i öppna partier och leran blottas ofta i trampspåren. Typiska arter är spjutmossa, agnsäv, ältranunkel och vattenmåra. På en gammal lundalm växer almlav. Granskogs marker kontrasterar starkt mot Unsarve på andra sidan landsvägen. Bägge är goda representanter som betesmarker där annars åkrar dominerar landskapet stort.

4 Dungårde 1:23 4

Ek karta: 069 63 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.07.08** **KLASS: 3**

Markslag:	Slåttermark	
Naturtyp:	Träd-/buskbärande äng	
Nuvarande hävd:	Slåtter	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	75-100%
	Träd:	ask, ek, lundalm
	Buskar:	saknas
Hävdens tillstånd:	100% måttligt hävdat	
Kulturhistoriska spår:	Hamlat träd	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: friskäng av skogsnävatyp	
Slåtter- och betes-indikatorer:	Vanliga S:t Pers nycklar mandelblom gullviva jordtistel slåtterfibbla	
Hotade arter:	Almlav	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
I slättlandskapet runt Dalhem är det få områden som inte odlats upp. Ännu färre har bibehållit ängshävden. Söder om Dalhem fins ett undantag. Detta lilla lövrika änge besöktes just efter slåttern. Lundalm och ask som förr hamlades visar på slåttertradition. Att döma av det täta trädskiktet dominerar skuggfördragande växter som skogsnäva. Viss ängsflora finns dock kvar även om den var svårinventerad just vid besökstillfället. På äldre ask och lundalm växer lunglav och almlav. En visserligen liten men typisk äng i en trakt med få exempel på ängsmarker motiverar klassningen.

1 Nedbjärs 1:6 1

Ek karta: 069 73 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.07.01** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask(dom), oxel, gran
Buskar: en(dom), nypon, hassel, ask

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: friskäng av knylhavretyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
S:t Pers nycklar	fältsippa	småfingerört
backsmultron	rosettjungfrulin	
brudbröd	jordtistel	
solvända	fältmalört	
backtimjan	slåtterfibbla	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Bara berget reser sig 15 m över omgivande vidsträckta, flacka odlingslandskap. På toppen ligger en gammal fornborg med utsikt över hela trakten. Nordsluttningen betas av nötkreatur medan den södra sidan saknar hävd. Översta delen av den betade sluttningen domineras av torra enbuskmarker utan träd. Själva sluttningen är ganska tät bevuxen av buskar. Gran tränger in mellan ask och oxel. Nedersta delen är sannolikt gammal ängsmark med en mindre del gödselpåverkad. I området finns en svärdslipningssten och en labyrint. Med hänsyn till områdets ganska rika flora, läge i landskapet, kulturhistoria med gamla traditioner är naturvärdet högt.

Förslag till åtgärder: Det är önskvärt att utvidga betet eller uppta någon form av extensiv hävd på södra sluttningen av berget och där även upphöra med täkt.

2 Hallgårds 1:16 2

Ek karta: 069 73 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.07.01** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Ingrepp/påverkan: Stödutfodring

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: örtrik friskäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	backsmultron	fältsippa
S:t Pers nycklar	rosettjungfrulin	svinrot
brudbröd	gullviva	slåtterfibbla
solvända	backtimjan	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En liten och välbetad öppen utmark. Amkor betar, under en stor del av året med stödutfodring. Floran är ganska rik och inga spår av gödsling noterades vilket motiverar ett högt naturvärde.

3 Hörsne prästänge 3

Ek karta: 069 73 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.06.12** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: ek, lundalm, ask
Buskar: hassel

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% måttligt hävdat

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: svinrotäng
Enstaka: örtrik friskäng, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	S:t Pers nycklar	mandelblom
rosettjungfrulin	brudsporre	strandmaskros
gullviva	majviva	
svinrot	jordtistel	
slåtterfibbla	klasefibbla	

Hotade arter: Lunglav och almlav

Fauna: Rikt fågelliv enligt ornitologiska naturinventeringen.

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hörsne prästänge är en ganska stor rest av ett betydligt större lövängsområde. 8 ha utgör lövskogen som omger det hävdade änget. Känslan av att befinna sig i en lövskog snarare än en äng beror på det frodiga träd- och buskskikt som omsluter de små uppröjda gläntor som ängen utgör. Hävdhistoriken är som följer: Slåtter bedrevs fram till slutet av 30-talet då den ersattes av bete, men slåttern återupptogs på 50-talet. Under mitten av 70-talet och fram till 1987 låg ängesbruket i träda. Då inköptes ängen av Naturskyddsföreningen på Gotland. Fagning och slåtter sker sedan dess årligen i april respektive slutet av juli. Gräsvålen i området är på de flesta håll upplöst p g a skuggan. Bitvis finns dock tät svinrotmatta, artrik gräs-/lågstarräng och örtrik friskäng. I floran märks bl a brudsporre, klasefibbla, tätört, lundstarr, nattviol och majviva. Förr hamlades askar som växer i södra delen. Äldre ek och lundalm förekommer. Det är främst på den sistnämnda man finner krävande arter som lunglav, almlav. Det sällsynta almrovflyet har lundalmen i området som värdträd. Lundalmen bildar även en tät och effektiv avskärmning mot omgivande åkermark, ett karak-

tärsdrag för flertalet ängar på mellersta Gotland. Stängsel är nyligen uppsatt och meningen är att nöt ska beta i ängen efter slåttern. Området har särskilda kulturhistoriska värden i form av fornåkrar och stensträngssystem. Kontinuiteten i hävden är bruten under vissa tider vilket gör att floran inte domineras av starkt hävdgynnade arter. Hotade arter och kulturspår visar dock på betydande kontinuitet i trädskiktet respektive traditionell odlingsmark.

Förslag till åtgärder: Försiktig gallring i och runt slåtterängen. I resten av området behövs bara eventuell gran hållas efter. Fagningseldar placeras inte som nu i den täta grässvålen utan i skuggan av buskar och träd.

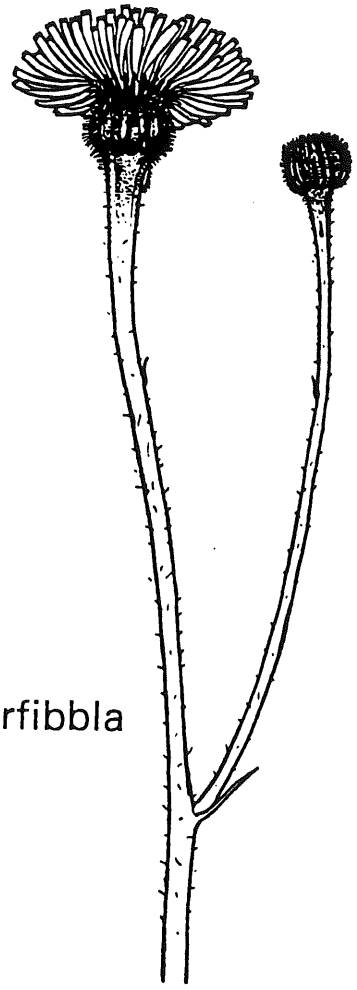

Slåtterfibbla

4 Timans 1:17 4

Ek karta: 069 63 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.04.06** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: saknas
Buskar: en

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet: Betydande del fuktig mark, växelfuktig mark, mindre vattensamling
Mindre del torr mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavre-typ, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, källkärr

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	småfingerört	S:t Pers nycklar
rosettjungfrulin	brudbröd	kustarun
majviva	solvända	
	backtimjan	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Landsvägen mellan Hörsne och Gothem följer en gammal landborg, d v s en f d kustklint. Ett halvt sekel tillbaka hade man från vägen kunnat blicka ut över Lina myr. Idag breder vidsträckta vallar och åkrar ut sig på den forna myren. Innanför landborgen mynnar källor som ger upphov till mindre kärr som däms upp av vägen. En källa är kraftig och ger mycket klart vatten. Vegetationen domineras av kalkfuktäng. I floran ingår axag, blodnycklar, tätört och rikligt med majviva. Även växelfuktiga ytor finns med vegetation av fårsvingelalvartyp. Hävd saknas sedan en tid men då igenväxningen går långsamt på de fuktiga till blöta ytorna är naturvärdet ännu högt.

1 Skjutfältet 1

Ek karta: 068 68 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.08.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ask, ek
Buskar: slån, nypon, en, berberis, try, skogskornell

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
blodnäva	darrgräs	slåtterfibbla
	backsmultron	
	brudbröd	
	solvända	
	axveronika	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Sedan länge ohävdat änge vars öppna ytor är beväxt med högvuxen, tät ängshavretorräng åt det friskare hållet. Ängesfloran är starkt utarmad. Starkt fårbetespräglade enar kan tolkas som att en period av bete har föregått den nuvarande ohävden. I änget finns två husgrunder från tidig järnålder.

Förslag till åtgärder: Bete.

2 Skjutfältet 2

Ek karta: 068 68 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.08.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran, oxel, björk
Buskar: en(dom), oxel, nypon, oxbär, try, berberis, slån, getapel

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat, endast kaninbete

Ingrepp/påverkan: Körspår

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	darrgräs	vårbrodd
blodnäva	gråfingerört	fältsippa
solvända	brudbröd	småfingerört
backtimjan	jordtistel	liten blåklocka
axveronika	fältmalört	spåtistel
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Av kaniner tämligen välbetade buskmarker på grusrik grund. Vissa delar är helt täckta av körspår, men nära hälften ligger utanför skjutfältet och är fin. Beskogade partier är tätt igenväxta och i princip ej inräknade i objektet. I objektet finns ett gravfält med ett röse, 2 rektangulära och 21 runda stensättningar samt en rest sten.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

3 Krokstäde 1:30 3

Ek karta: 068 47 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.05.15** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), ek
Buskar: en(dom), hagtorn, slån, nypon

Hävdens tillstånd: Lite kaninbete

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, dikat, rishögar

Markfuktighet:
Övervägande del fuktig mark
Betydande del frisk mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: fuktäng av kalktyp
Vanlig: övrig friskäng
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	backsmultron	knippfryle
rosettjungfrulin	bockrot	vårbrodd
gullviva		fågelstarr
		fältsippa
		spåtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad igenväxande fuktig betesmark i anslutning till tomter. Främst i söder finns ett tätt buskskikt och unga träddungar. Några större rishögar och tätt med grunda diken stör objektet. Bland buskarna i söder finns små torrängar varav mindre ytor är välhävdade av kaniner. Kalkfuktängen är av älväxingdominerad, relativt örtfattig typ. Vid inventeringstillfället på våren var växtligheten ännu ofullständigt utvecklad. Det låga antalet noterade indikatorarter är därför påtagligt missvisande.

4 Gnisvärd; Bjärs 4

Ek karta: 068 57 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.08.20** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall
Buskar: en, slån, nypon, getapel, oxel, oxbär

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% hävd saknas, endast kaninbete, ev delvis gräsklippare

Ingrepp/påverkan: Tomtmark; sommarstugor

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
solvända	darrgräs	småfingerört
	fältsippa	blodnäva
	brudbröd	gullviva
	backtimjan	jordtistel
	axveronika	
	liten blåklocka	
	fältmalört	

Hotade arter: Ljungsnärja

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade sandiga sluttningar med några talldungar och lite buskar. Objektet omgärdas av en trägärdesgård som också innesluter några sommarstugetomter. Hävdgynnad vegetation finns kvar i tämligen genuin form tack vare kaninbete. Eventuellt klipps gräset på vissa ytor nära sommarstugorna. Några rika bestånd av ljungsnärja finns i objektet. I vissa mindre partier finns ohävdsarter som väddklint och knylhavre.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

5 Sallmunds 2:1 5

Ek karta: 068 58 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.08.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en, slån, brakved, getapel, oxel

Hävdens tillstånd: Kaninbete

Ingrepp/påverkan: Grunda diken, f d upplagsplats

Markfuktighet:
Övervägande del växelfuktig mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del torr mark, jordart: märgel

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	darrgräs	sumpnycklar
stenmalört	småfingerört	knutnarv
	vildlin	backsmultron
	solvända	brudbröd
	spåtistel	blodnäva
	jordtistel	rosettjungfrulin
		gullviva

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Två större gläntor i tät och risig, fuktig, ung skog. Objektet är ohävdat men ett visst kaninbete påverkar vegetationen. Denna utgörs av älväxingdominerad, tämligen örtfattig kalkfuktäng och växelfuktig kalkfukthed. Mindre ytor har torrare, grusig alvarhed.

6 Fättings 1:44 6

Ek karta: 068 58 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.08.20** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: björk, tall, ask
Buskar: en(dom), vide nypon, getapel

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat, får

Ingrepp/påverkan: Dike, sambete med f d åker

Markfuktighet: Betydande del frisk mark, fuktig mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: övrig friskäng, fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
solvända	darrgräs	gullviva
brudbröd	liten blåklocka	
vildlin	spåtistel	
jordtistel		
kattfot		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Fårbetesmark med buskrik utmark och igenvuxen, i objektet ej inräknad, yngre skog. En större fuktäng är beväxt med ganska örtfattig, älväxingdominerad kalkfuktäng. I kanterna av denna finns också stora arealer med blandformer mellan denna vegetationstyp och örtrik ängshavretorräng. På en höjdsträckning finns också en tämligen artfattig form av ängshavretorräng. Av enbuskarnas utseende att döma har betet återupptagits för några tiotal år sedan efter en längre tids ohävd. Betestrycket har sedan dess sjunkit.

Förslag till åtgärder: Ökat betestryck, ev buskröjning i skogen.

7 Ansarve 1:49 7

Ek karta: 058 58 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.06.06** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	svag

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall, gran
Buskar:	en(dom), brakved, nypon, slån, hagtorn, olvon, oxel, try

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, upplag; jord & sten, markberedning, dike

Markfuktighet: Övervägande del fuktig mark
Betydande del frisk mark

Vegetationstyp: Dominerande: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	småfingerört	knippfryle
	rosettjungfrulin	S:t Pers nycklar
	backtimjan	backsmultron
	jordtistel	blodnäva
		gullviva
		spåtistel
		svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett hägn med öppna till tätt buskbevuxna fuktängar i skog. Skogen är i stora delar tätt igenväxt med buskar. Den är ej inräknad i objektet. Väsentliga delar av fuktängarna har olika sorts störning. Två större upplagsplatser med jord- och stenhögar och en hel del kvävestörning finns här. Den största och öppnaste fuktängen är istället delvis markberedd (hyggesharvning) men ej planterad. Denna fuktäng har också ett gammalt grunt dike. I glesare skog med träd i blandade åldrar finns måttligt hävdpräglad vegetation.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete. Buskröjning.

8 Bjärs 1:6 8

Ek karta: 068 58 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.06.10** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: saknas
Buskar: en, slån

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: övrig friskäng
Vanliga: friskäng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	fågelstarr	S:t Pers nycklar
	backsmultron	
	rosettjungfrulin	
	gullviva	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Rester av öppen utmark i före detta betad skog. Skogen saknar idag betesprägel. De trädfria ytorna har tämligen glest buskskikt av främst yngre buskar. Enstaka äldre buskar med stark fårbetesprägel finns också. Friskängarna utgörs av blandformer mellan älväxing-dominerad kalkfuktäng och ängshavretorräng. Kalkfuktängarna är tämligen örtfattiga.

9 Kroks 1:227 9

Ek karta: 068 58 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.06.10** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Buskrik utmark	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	svag hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	saknas
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	50-75%
	Träd:	tall, oxel, ek, björk
	Buskar:	en, slån, rönn, nypon, try, getapel
Ingrepp/påverkan:	Gamla grunda diken	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark Betydande del fuktig mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: övrig friskäng, fuktäng av kalktyp	
Slåtter- och betes-indikatorer:	Vanliga S:t Pers nycklar backsmultron brudbröd rosettjungfrulin solvända gullviva backtimjan jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdat utmarksbete med dungar av ungtall och bitvis täta buskage. Vegetationen i objektet bär spår av långvarig ohävd. Bland annat finns stora partier dominerade av getväppling och fluffiga mossmattor. Enstaka äldre enar är dock starkt fårbetespräglade. Kalkfuktängen är av älväxingdominerad typ och friskängarna är blandformer mellan denna och ängshavre-torräng.

10 Kroks 1:29 10

Ek karta: 068 58 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.08.20** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Buskrik utmark	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	svag hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	saknas
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	25-50%
	Träd:	tall, björk, ask, ek
	Buskar:	en(dom), slån getapel, rönn, brakved, try
Ingrepp/påverkan:	75% ingen gödsling, 25% svag gödsling	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark Betydande del fuktig mark, våt mark	
Vegetationstyp:	Vanliga: övrig friskäng, fuktäng av högstarrtyp	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Vanliga	Enstaka
	darrgräs	buskviol
	backsmultron	gullviva
	brudbröd	
	vildlin	
	backtimjan	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad buskrik utmark på märgel. Förbuskningen synes snabb men är ännu måttligt långt gången. I objektet ingår också ett ohävdat slåtterkärr som nu invaderas av ohävdsarter. Kärret håller på att bli tuvigt. Här finns en hel del ängsruta. De påtagligt ohävdspräglade buskmarkerna är beväxta med blandformer mellan älväxingdominerad kalkfuktäng och ängshavretorräng.

1 Storhagen; Lilla Home 1

Ek karta: 068 68 **Areal: 16 ha** **Inventerat 91.09.08** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), ek
Buskar: en, nypon, rönn, getapel, berberis, oxel, oxbär, slån

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavre-typ
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, övrig friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
blodnäva	knägräs	knutnarv
	darrgräs	bockrot
	småfingerört	liten blåklocka
	gråfingerört	spåtistel
	backsmultron	kattfot
	brudbröd	
	vildlin	
	solvända	
	backtimjan	
	jordtistel	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Alvar och gles tallskog med torrängar och ljunghedsfragment. Buskskiktet är måttligt utvecklat. Objektet är sönderkört, framför allt i alvarmarkerna. Vegetationen ser dock påtagligt betespräglad ut. Så är till exempel ljungen tämligen lågvuxen, jämn och tät. Mer sluten skog med stark ställning för backskafting är inte inräknad i objektet.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

2 Martille 1:18, 1:7 2

Ek karta: 068 68 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.09.02** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall
Buskar: en(dom), nypon, slån, getapel, oxel, oxbär, berberis

Ingrepp/påverkan: Barkhög, stenhög, körspår & 2 grusvägar

Markfuktighet:
Övervägande del växelfuktig mark
Betydande del torr mark, frisk mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängs-havretorräng, övrig friskäng
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	S:t Pers nycklar
småfingerört	knutnarv
brudbröd	gråfingerört
vildlin	blodnäva
solvända	
backtimjan	
axveronika	
spåtistel	
jordtistel	
fältmalört	
kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade alvargläntor med ointressanta skogsridåer emellan. Buskskiktet är tämligen glest, här och var halvtätt. En hel del körspår, två små barkhögar, en liten stenhög och framför allt två genomkorsande bilvägar stör objektet. I vissa delar är ohävdsprägeln tydlig med stora bestånd av liten sandlilja. Stora delar har dock en flora som förmodligen är mer genuint hävdformad. I objektet finns en milstolpe.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

3 Käldhagen; Källgårds 3

Ek karta: 068 68 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.05.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall(dom), gran(dom), fågelbär
Buskar:	en(dom), slån, krusbär, rönn, oxel, nypon, apel, berberis

Hävdens tillstånd: 75% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 75% svag gödsling, rishögar, jord- och stenupplag, kulvertering

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning, husgrunder

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	kattfot
backsmultron	S:t Pers nycklar	
brudbröd	småfingerört	
solvända	rosettjungfrulin	
backtimjan	gullviva	
	jordtistel	
	fältmalört	
	sandmaskros	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betesmark med skog och buskrik utmark. Delar av skogen har tunt jordtäcke eller häll i dagen, men sluten frodig skog i norr är inte inräknad i objektet då vegetationen knappast påverkas av den svaga hävden. Stora delar av objektet är störda av måttlig kvävepåverkan. Tusensköna, svartkämpar och mjuknäva är rikliga i den lite för "friska" vegetationen kring hällar och alvargrus. Flera stora avfallshögar och en kulvert stör också objektet. Gamla stubbar visar att stora delar av objektet varit mer igenvuxet. Kanske bidrar detta till den störda vegetationen. I söder finns dock enbuskrika marker med fin, betespräglad grässvål med mycket små tecken på kvävepåverkan. Här har kontinuiteten aldrig brutits. I dessa de finaste delarna finns torrängsvegetation åt det friskare hållet. I objektet finns en hel del stensättningar. Ett större gravfält med 80 runda stensättningar finns i objektet.

4 Hajdskogen; Snäckarve m fl 4

Ek karta: 068 69 **Areal: 89 ha** **Inventerat 91.05.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran
Buskar: en(dom), oxel, rönn, slån, nypon, vejksel, oxbär

Hävdens tillstånd: Lite kaninbete

Ingrepp/påverkan: Traktorvägar, små grustäkter, brädstaplar

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, jordart: lite tunt isälvsgrus
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
fältsippa	S:t Pers nycklar	krutbrännare
backsmultron	mandelblom	gråfingerört
brudbröd	småfingerört	gullviva
solvända	blodnäva	spåtistel
backtimjan	rosettjungfrulin	
axveronika	jordtistel	
kattfot	fältmalört	
	stenmalört	
	sandmaskros	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Vidsträckta, ohävdade alvarmarker med stor variation i hävdprägel. I söder finns dels de mest ohävdspräglade markerna, dels en liten del som synes övergiven för bara några år sedan. Skillnaderna i artsammansättning är ganska små, men mängdförhållandena och utseende på fjolårsgräs, ljung och lavar visar tydliga skillnader. I de under längst tid ohävdade markerna saknas dock axveronika, jordtistel och fältmalört vilka är vanliga i de intill nyligen betade markerna. Liten sandlilja är den enda ohävdsgynnade art som saknas i de senare markerna medan bergsskrabba även där är vanlig. Mjölon och ljung har stark ställning på många håll i objektet men främst i de mest ohävdspräglade markerna. Vidsträckta hällmarker med sprickkarst saknar nästan helt indikatorarter. Förutom tunna vittringsjordar och märgel finns en del isälvsgrus i objektet. Det är utbredda, men mycket tunna avlagringar på vilka man finner torräng och örtrik ljunghed. Till följd av ohävden är vegetationstyperna lite svåra att bestämma och oftast är inslaget av lavar ganska rikt. Längst i söder, i de

intill nyligen betade delarna, finns lite enlav. Eftersom objektet är stort ryms många störningsmoment, men endast de mycket omfattande körspåren är av någon större betydelse för värderingen av objektet i sin helhet. I objektet finns gott om stensättningar, varav några är samlade i 2 mindre gravfält.

Förslag till åtgärder: Varierad flora ger ovanligt goda förutsättningar för återupptaget alvarbete.

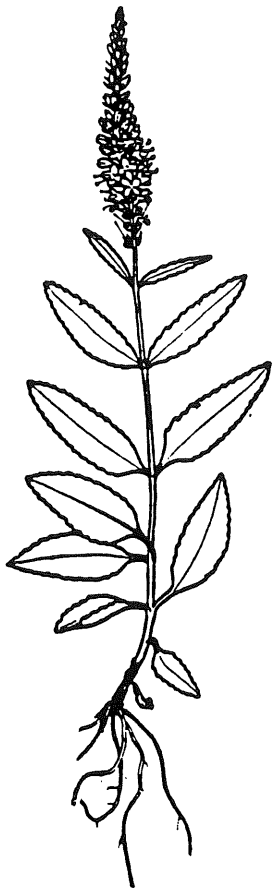

Axveronika

5 Prästgården m fl 5

Ek karta: 068 69 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.05.30** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, ask, oxel, fågelbär
Buskar: en, slån, nypon, hagtorn, oxbär, syren, berberis, rönn

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat, nötbete, gammalt fårstängsel

Ingrepp/påverkan: 75% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, husgrunder

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	S:t Pers nycklar	gråfingerört
	småfingerört	jordtistel
	backsmultron	
	brudbröd	
	rosettjungfrulin	
	solvända	
	gullviva	
	axveronika	
	spåtistel	
	fältmalört	
	sandmaskros	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett hägn med gles till halvöppen skog på hällar samt hårdgödslade före detta åkrar eller ängen. De senare ingår ej. Objektet betas med nöt, men gamla fårstängsel tyder på tidigare fårbete, vilket marken lämpar sig för. Korna betar måttligt den magra vegetationen. Rikt lövinslag, bland annat många gamla oxlar, pekar dock snarare på långt hävdavbrott eller långvarigt nötbete. Överallt syns svag kvävepåverkan men på den övervägande delen av arealen har det haft liten inverkan på hävdfloran. Trots att hällmarker dominerar objektet finns i allmänhet vegetationstäcke av fetknopp och ettåriga örter och gräs. Bland dessa kan nämnas alvararv, knölgröe, fjällgröe, alvarklofibbla, lunddraba och stenkrassing.

6 Prästgården 1:1 6

Ek karta: 068 69 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.06.17** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask, björk, gran, sälg, asp, tall, poppel
Buskar: hassel, hagtorn, apel, nypon, kornell, getapel, oxel

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% svag gödsling, 50% tydlig gödsling, gammalt dike

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark, jordart: bl a sand

Vegetationstyp:
Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Vanlig: örtrik friskäng
Enstaka: fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	darrgräs	ormtunga
	S:t Pers nycklar	fågelstarr
	brudsporre	mandelblom
	brudbröd	backsmultron
	gullviva	klasefibbla
	jordtistel	
	svinrot	
	slåtterfibbla	

Hotade arter: Tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Slåtterhävdat änge mellan alvar och åker. Det finns också anslutande betad före detta ängesmark. Att döma av florans och buskskiktets utformning har också detta änge betats en längre tid. Kanske är detta en orsak till den ganska påtagliga kvävepåverkan i objektet. En mindre yta har lågvuxen men av betet artutarmad slåttergrässvål. Mest utmärkande här är rikligt med brudsporre. Denna del är dock utsatt för omfattande tramp, troligen av lekande barn. Åtskilliga brudsporrar och de två plantor med klasefibbla som hittades i objektet var avsparkade. I övrig är vegetationen genomgående högvuxen, mest skogsnäveäng. Detta är uppenbarligen ett resultat av viss kväverikedom. I öppnare partier finns örtrik friskäng som

dock har rikligt med kvävegynnade inslag. Tidigblommande höskallra är sparsam. Träd- och buskskiktet sköts ej. Det har många ogenuina inslag och fagning tycks inte heller förekomma. Endast sparsamma spår av äldre klappningar finns och efterbete saknas också. Ett stycke i söder har möjligen varit åker men har en flora med en del slåttergynnade växter. Kvävepåverkan är här dock tydlig. Rikligt med humlelusern och puktörne är udda inslag som kan tyda på tidigare åkerbruk.

Förslag till åtgärder: Röjning och gallring. Fagning och efterbete.

7 Källgårds 1:12 7

Ek karta: 068 68 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.05.28** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, annan öppen utmark, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: tall(dom), gran, fågelbär
Buskar: nypon, hagtorn, oxbär en, rönn, oxel, brakved, slån

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, jordart: delvis isälvsgrus

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, alvarhed av hällmarkstyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
fältsippa	S:t Pers nycklar	knippfryle
brudbröd	småfingerört	spåtistel
slåtterfibbla	backsmultron	jordtistel
	rosettjungfrulin	fältmalört
	solvända	
	backtimjan	
	axveronika	
	kattfot	
	strandmaskros	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad, gles, talldominerad barrskog, med gläntor och större öppna partier i en kraftledningsgata och på isälvsgrus i objektets kanter. Buskskiktets utformning varierar. Tämligen täta buskage såväl som buskfria partier har dock begränsad utbredning. Glesa enbestånd och expanderande lågvuxna nypon- och slånbuskage är vanligast. I fältskiktet är ohävdsprägeln måttlig. På mindre ytor finns dock en tjock filt av fjolårsgräs. Grusmarkerna har artrik torrängsvegetation och små ytor med ljungdominans och lavrikedom finns här. Bitvis dominerar getväppling, medan slåtterfibbla och fältsippa har mycket stark ställning i andra delar. Skogen håller på att gallras och en del gallringsris ligger kvar. Gallringen bör dock vara till objektets fördel. Två stora husbehovstäkter stör torrängarna.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

1 Alands 1:6 1

Ek karta: 068 59 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.06.06** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ek
Buskar: en(dom), apel, slån, oxel

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: övrig friskäng
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
rosettjungfrulin	knippfryle	solvända
kattfot	fågelstarr	gullviva
		backstarr
		S:t Pers nycklar
		småfingerört
		backsmultron
		brudbröd
		backtimjan
		spåtistel
		jordtistel
		svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad tämligen öppen mark i skog. Träd- och buskskiktet utgörs av mestadels glest stående tallar och ett tämligen glest, ungt buskskikt. Vegetationen domineras av friska ängar i blandform mellan ängshavretorräng och älväxingdominerad kalkfuktäng. Särskilt utmärkande för objektets vegetation är den stora rikedomen på kattfot. Ett svagt kaninbete tycks bidraga till den hävdgynnade vegetationens fortbestånd.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

2 Alands 1:6 2

Ek karta: 068 59 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.06.06** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), björk, ask, klibbal
Buskar: en(dom), slån, nypon

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: övrig friskäng
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	vårstarr	knippfryle
rosettjungfrulin	S:t Pers nycklar	backstarr
jordtistel	småfingerört	mandelblom
	backsmultron	gullviva
	solvända	spåtistel
	backtimjan	svinrot
	kattfot	slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad tallskog med stora öppna brynområden. Större helt slutna skogsområden i hägnet inräknas inte i objektet. Sambetet med vallar gör det största öppna området ganska svårt gödselskadat med små rester av kvävekänslig flora. Mer slutna skogspartier har svagare hävd och måttlig hävdprägel i fältskiktet. Områden med fin hävdvegetation finns i buskmarker i brynen. Vegetationen domineras av friskängar i blandform mellan älväxingdominerad kalkfuktäng och ängshavretorräng. I ren kalkfuktäng finns rikligt med dvärgviol och i torrängar på små höjder finns vårfingerört. I den gödselskadade delen finns en gammal klappad ask med alléorangelav. I den glesa skogen finns en fuktäng som växt igen med klibbalsly.

Förslag till åtgärder: Gallring och röjning i buskmarker och bryn.

3 Tomsarve 1:30 3

Ek karta: 069 50 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.08.20** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, ask, ek
Buskar: en, hassel, slån, nypon, hagtorn, apel

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% hävd saknas, endast kaninbete

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling, kantdiken

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
solvända	vårbrodd	liten blåklocka
	darrgräs	slåtterfibbla
	backsmultron	
	brudbröd	
	skogsklöver	
	gullviva	
	backtimjan	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Igenväxande buskrik utmark. Objektet övergår i täta risiga unglövskogar som inte inräknats i objektet. Högvuxen, bitvis gödselskadad ängshavretorräng dominerar objektet. Kraftigt kaninbete formar dock i väsentliga delar en låg, av solvända mycket kraftigt dominerad vegetation. Objektet har av äldre enar att döma betats under lång tid innan hävden upphörde. I objektet finns ett gravfält med 80 runda stensättningar.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

1 Ängelaker; Roleks 1

Ek karta: 069 60 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.08.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), lundalm
Buskar: en(dom), nypon,hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, häst

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, f d timmerupplag

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavre-typ

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	småfingerört	darrgräs
	backsmultron	S:t Pers nycklar
	brudbröd	liten blåklocka
	vildlin	
	solvända	
	spåtistel	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hästbetat alvar och tämligen tät skog. Betet är mycket hårt i hela objektet. Även vegetationen i skogen är starkt hävdpräglad och liknar en artfattigare variant av öppenmarkerna. Ett stort område i öppenmarkerna har störd vegetation påminnande om kvävepåverkan. Det ligger rikligt med bark på marken, och förmodligen har det störda området varit timmerupplag. I objektet finns två gravfält och en tjärbränningsplats.

1 Lövsta lantbruksskola 1

Ek karta: 069 61 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.06.18** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: ek, tall, ask, björk, lundalm
Buskar: hassel

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Enstaka: svinrotäng, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	darrgräs	S:t Pers nycklar
gullviva		jordtistel
svinrot		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Träd- och buskrikt änge men ändå större gläntor mellan de gruppvis stående träden och hasseln. Karaktären av äng kunde göras åtskilligt mer tydlig med smärre åtgärder. Floran är ganska rik där svinrot, brudbröd, höskallra och gullviva återfinns bland de typiska arterna. De skuggigaste delarna domineras av högörtvegetation. Fornminnesregistret anger en malsten och en minnessten i området. Objektet kan bli ett fint exempel på ängsmark efter ett pedagogiskt restaurereringsarbete.

Förslag till åtgärder: Ungträd kan plockas bort liksom vissa hasselbuskage medan andra skärs ned. Unga askar klappas.

2 Roma kloster 2

Ek karta: 069 61 **Areal: 9 ha** **Inventerat 91.06.19** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Hagmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	svag
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	25-50%
	Träd:	lundalm, ek, ask
	Buskar:	hagtorn, hassel
Hävdens tillstånd:	50% välhävdat, 50% måttligt hävdat	
Ingrepp/påverkan:	Kultivering	
Kulturhistoriska spår:	Fornlämning	
Markfuktighet:	Betydande del torr mark, frisk mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: friskäng av rödventyp	
	Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Dominanta	Vanliga
	darrgräs	vildlin
	brudbröd	rosettjungfrulin
	jordtistel	gullviva

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Roma kloster ligger på en stor slätt, en gammal myr. Nästan all mark är uppodlad eller betas som kulturbeten. Denna hagmark tillhör de få naturbetena, även om marken visar tecken på kultivering. Vegetationen domineras av gräs och örterna är på stora delar fåtaliga. Ett intensivt fårbete har säkert gjort att artrikedomen minskat. Bitvis finns örtrik frisk- och torräng med arter som vildlin, jordtistel och gullviva. I området finns talrika fornlämningar. Förutom själva klosterruinen finns i anslutning till objektet en gammal väg och en medeltida fiskdamm, numera torrlagd och gödslad betesmark. Då bristen på naturliga fodermarker i området är stor är detta objekts höga naturvärde väl motiverat genom sin kontinuitet i hävden.

1 Unsarve 1

Ek karta: 069 63 **Areal: 15 ha** **Inventerat 91.06.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: lundalm(dom), oxel(dom), ask, tall, rönn, ek
Buskar: en(dom), hagtorn(dom), hassel(dom)

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, hästbete

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del mindre vattensamling
Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, friskäng av skogsnävatyp, fuktäng av högörttyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, svinrotäng, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	brudsporre
brudbröd	johannesnycklar	tjärblomster
gullviva	S:t Pers nycklar	blodtopp
svinrot	fältsippa	
slåtterfibbla	mandelblom	
	backsmultron	
	rosettjungfrulin	
	solvända	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En stor beteshage som tidigare hävdats med slåtter. Därom vittnar talrika askar med gamla hamlingsspår. Området har behållt karaktären av löväng i träd- och buskskiktets sammansättning och fördelning. I området finns många bryor. Betet sker med hästar vilket ger ett ojämnt hävdtryck. Vissa delar är hårt betade och trampade; andra används som toalett. I första hand betas de torra ytorna, medan fuktiga och skuggade partier knappast betas alls. Vegetationen har ändrats åtskilligt sedan ängsepoken. Vissa ytor är sannolikt odlade under en tid. Där växer mest tusensköna och knölsmörblomma. I skuggan under träd finns mest skogsvegetation och högörtäng men intill en diffus källa även svinrotäng och lågstarräng

med mängder av tätört. Ett flertal orkidéer växer här i övergången till de fuktiga delarna. Det höga naturvärdet motiveras av en vacker hagmark med mängder av gamla lövträd och bitvis rik flora. Kulturhistoriskt är värdet också högt med talrika fornlämningar så som ett gravfält, spridda stensättningar, husgrunder, en malsten och stensträngar.

Förslag till åtgärder: Om hagen fållindelades eller betet kompletterades av nöt skulle man kunna få bukt med älggräset.

1 Båtels 3:1 1

Ek karta: 069 53 **Areal: 11 ha** **Inventerat 91.06.19** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar, buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ek(dom), asp, lundalm
Buskar: hassel, en

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark, våt mark, källa

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av skogsnävatyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, örtrik friskäng, källkärr

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
mandelblom	darrgräs	majviva
backsmultron	S:t Pers nycklar	liten blåklocka
brudbröd	fältsippa	kattfot
rosettjungfrulin	småfingerört	strandmaskros
solvända	skogsklöver	
backtimjan	vildlin	
stenmalört	axveronika	
	slåtterfibbla	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
I övergången från den stora uppodlade slätten mellan Dalhem och Ganthem till barrskogen söderut ligger Båtels. Följer man landsvägen från Dalhem söderut följer man en ås ett stycke när man lämnat odlingslandskapet vid avfarten mot Ganthem. Vore det inte för det nyuppsatta stängslet på vänster hand skulle man knappast lägga märke till denna undangömda hage. Betesmarken är till hälften gammal ängsmark som vuxit igen med lövskog. Resterande delar är antingen öppna alvarytor eller enbuskrika men i övrigt öppna marker. Trots det nya stängslet syntes inga betesdjur i hagen och betestrycket var svagt redan föregående år. Alvarmarken och de öppna ytorna verkade ändå ha betats bättre än markerna i övrigt. Den varierande terrängen och markförhållanden såsom fuktighet och jordart skapar förutsättningar för en rik flora. Alvarhedens vegetationstyper finns nästan sida vid sida med källkärr och friskängar. Vackra exempel på torrängar finns likaså. Ett urval kan få illu-

strera: fältsippa, majviva, flugblomster, tätört, flentimotej, stenmalört, axveronika, slåtterfibbla och toppjungfrulin. Av kulturhistoriskt intresse är en äldre bebyggelseplats strax utanför objektet. Här finns hamlade askar runt husgrunder. Stensträngar kan följas in i betesmarken.

1 Hamstädar, Björke 3:1 1

Ek karta: 069 63 **Areal: 8 ha** **Inventerat 91.06.07** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, sötvattensstrandäng
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	björk(dom), ek, tall
Buskar:	hagtorn(dom), lundalm(dom), slån(dom), hassel, vide, en

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, husgrunder

Markfuktighet: Övervägande del fuktig mark
Mindre del torr mark, frisk mark, våt mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp
Enstaka: friskäng av rödventyp, fuktäng av högörttyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
gullviva	brudbröd	ormtunga
	rosettjungfrulin	brudsporre
	jordtistel	slåtterfibbla
	svinrot	klasefibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hamstädar ligger långt från nuvarande bebyggelse intill sockengränsen mot Hörsne. Det är en gammal boplats att döma av talrika husgrunder och fornlämningar. Närheten till våtmarker har säkert varit avgörande för läget. Området har varit ohävdat och under den tiden har sly vandrat in i stor mängd. Tydligast är det vid skogsbryn där en 5 m bred bård av sly växer. Numera betas såväl hagens gräs som buskar hårt av 20-talet nötkreatur. Betesmarken består av lövhagar, öppna f d åkrar samt en strandremsa mot Hamstädarväten. Dikessystemen syns ännu. I dem växer viden och högvuxna enar. Floran var svårinventerad p g a betestrycket men så trevliga växter som brudsporre och ormtunga visade sig den täta grässvålen innehålla.

Förslag till åtgärder: Avlägsna ungtallar mot Hamstädar. Lätta på betestrycket nu sedan buskarna tuktats.

2 Broe 2:1 2

Ek karta: 069 63 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.06.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: saknas

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Betydande del växelfuktig mark, våt mark
Mindre del torr mark, frisk mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp: Dominerande: artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betesindikatorer:
Vanliga
ängsnycklar
vildlin
kustarun
strandmaskros

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Detta objekt ligger möjligen utanför ramen för inventeringen av äng och hage. Objektet består av en vät som torkar ut på sommaren samt angränsande tallskog. Finjorden som utgör bottenmaterialet täcks av gräs-/lågstarräng. Betet har upphört sedan en tid. Allt som ännu påminner om betesdjur är en delvis nerfallen trägärdesgård. Söder om denna är vegetationen tydligt hävdgynnad. Här växer t ex gott om kustarun och ängsnycklar i den glesa starren. Nära grusvägen finns stensättningar enligt fornminnesregistret. Även om objektet helst kanske förtjänar uppmärksamhet i en våtmarksinventering så bör man ge dylika marker en plats även bland de hävdgynnade vegetationstyperna. Ett andra motiv blir tydligt när man vänder blicken i motsatt riktning. På andra sidan vägen ligger en totalt sönderharvad vät med döda barrplantor i de dränkta harvspåren.

3 Björke 3:1 3

Ek karta: 069 63 **Areal: 20 ha** **Inventerat 91.06.07** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall, gran, ask, ek
Buskar: hagtorn(dom), en, hassel

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling, tramp av nöt, tipp, halmupplag

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning, äldre åker, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark, våt mark, mindre vattensamling, jordart: grovblockig morän

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av rödventyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	S:t Pers nycklar	vildlin
brudbröd	rosettjungfrulin	
svinrot	solvända	
	gullviva	
	backtimjan	
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	sandmaskros	
	strandmaskros	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En stor hage med såväl skog, gammal äng och lite öppen utmark som betas av nöt. Tidigare svarade sannolikt får för betet med tanke på stängslet. Skogen har möjligen till vissa delar med bättre jordmån varit ängsmark. Jordtäcket består av morän som ibland är grovblockig. Tallarna är överåriga med yngre underväxande gran ganska talrikt. Enbuskar förekommer i sådan mängd att beteskontinuiteten troligen varit tidvis bruten. I östra delen som saknar träd är de tydligt tuktade av fårbete. Ängsmarken är hårdbetad och ganska fattig på ängsväxter. Hamlade askar förekommer frekvent och klappades så sent som för knappt 10 år sedan. Vegetationen är örtrik i stora delar av skogen men ris ökar i frekvens mot väster.

Torrängsflora dominerar på den öppna alvardelen. Kulturhistoriskt har området en hel del att bjuda i form av stensträngar, en jordvall (odlingsspår?), stensättningar och en sten med slipränna. Ett mångformigt och välhävdat objekt.

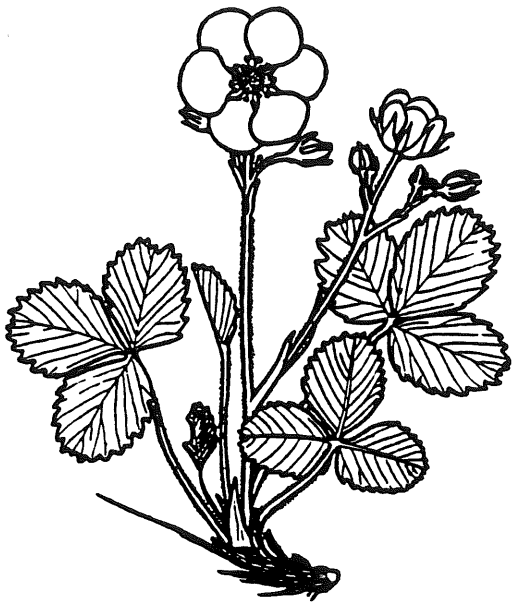

Backsmultron

4 Munkebos 1:14 4

Ek karta: 069 64 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.05.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ek, björk, lundalm(dom)
Buskar: en, hagtorn

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% svagt hävdat

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning, äldre åker, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: friskäng av knylhavretyp, friskäng av rödventyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	S:t Pers nycklar	mandelblom
brudbröd	backsmultron	vildlin
solvända	bockrot	rosettjungfrulin
gullviva	backtimjan	
jordtistel	spåtistel	
	sandmaskros	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Flack terräng med speciell mikrotopografi kännetecknar detta objekt. Fårbete har satt sin prägel på hagen och floran. I den välbetade svålen framträder talrika myrbon. En och hagtorn klarar fårbete liksom jord- och spåtistel. Lundalm, ek och björk växer i grupper och längs ägogränsen. Toppjungfrulin är ett ovanligt inslag i floran. I fornminnesregistret anges stensträngar och en jordhög. Färskare kulturspår finns i form av stora röjningsrösen och en terrasskant (äldre åkeryta?). Motivet till klassningen är betesprägeln som trots allt inte utarmat floran.

5 Munkebos 1:15 5

Ek karta: 069 64 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.05.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall
Buskar:	en

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark, jordart: grus

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga
backsmultron	fältsippa
brudbröd	rosettjungfrulin
solvända	sandmaskros
jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Gles gårdsnära tallskog med medelålders träd. Successivt övergår den i öppna f d åkrar närmast husen. Åt motsatt håll ligger en stor grustäkt. Betet sker med häst, nöt och får i olika fållor med bra betestryck i samtliga. Floran är örtrik med arter som fältsippa, backsmultron och rosettjungfrulin. I fornminnesregistret finns angivet en väg med tradition och höglik-nande lämningar.

6 Broe 1:30 6

Ek karta: 069 64 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.05.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ek, asp, björk
Buskar: hassel

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: dike mot vägen

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Enstaka: örtrik friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	S:t Pers nycklar	rosettjungfrulin
brudbröd		solvända
gullviva		jordtistel
klasefibbla		slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Gammalt änge på stenbunden moränmark. Det har saknat både slåtter och bete en tid. Betet återupptas under året. Solitära, spärrkroniga ekar tyder på ett i äldre tid ganska öppet änge, men underväxten av hassel är kraftig. Typiska arter i fältskiktet är lundstarr, klasefibbla och gullviva. Stensträngar har påträffats i området. En fin ängsflora motiverar att satsa möda och pengar på att återuppta betet.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete och röjning av hassel.

7 Broe 1:30 7

Ek karta: 069 64 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.05.27** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall
Buskar:	en

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 75% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Körskada, hyggesasvfall, tallungskog

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av rödventyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	kattfot	darrgräs
göknycklar	svinrot	vildlin
S:t Pers nycklar	klasefibbla	bockrot
brudbröd		backtimjan
rosettjungfrulin		
solvända		
gullviva		
jordtistel		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Detta objekt utgör en kvarbliven rest i ett öppet, flackt åkerdominerat landskap. Betesdriften är återupptagen under senaste åren (amkor) efter svagt fårbete en tid. Samtidigt har lövträd avverkats men några har lämnats. Tallungskog har däremot lämnats utan åtgärd. Floran är rik med bl a gullviva, S:t Pers nycklar, göknycklar och kattfot. Relativt unga kulturspår är grunda diken som löper vinkelrätt mot den svaga lutningen. Äldre spår efter odling utgör en stensträng.

Förslag till åtgärder: Tallungskog avverkas och hyggesavfall avlägsnas.

8 Hammars 1:7 8

Ek karta: 069 65 **Areal: 26 ha** **Inventerat 91.05.27** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, havsstrandäng (2 ha), betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), ask(dom), oxel(dom), björk
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: körskada, ungskog har stor utbredning

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, vattendrag
Mindre del frisk mark, fuktig mark, våt mark, jordart: sand

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	S:t Pers nycklar	darrgräs
vårbrodd	Adam och Eva	rosettjungfrulin
fältsippa	slåtterblomma	spåtistel
mandelblom	backsmultron	kattfot
småfingerört	blodnäva	
brudbröd	bockrot	
solvända	majviva	
gullviva	backtimjan	
	jordtistel	
	svinrot	
	sandmaskros	
	slåtterfibbla	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Mångformigt objekt som består av havsstrand, gammalt strandänge och betad skog. I norr begränsas hagen av Djupån som rinner förbi en gammal välbevarad kvarn. Ungskog av tall och ask täcker en stor del av betesytan. Äldre hamlade askar växer liksom gamla oxlar på strandvallen en bit innanför sandstranden. Innanför vallen finns dynsänkor med fuktängar. Den betade skogen är gammal med såväl tall, gran och björk. Den är närmare känd under namnet Hammars kraklunde (större delen utanför betet). Det sandiga underlaget gör att ar-

ter som toppjungfrulin, fältsippa, adam och eva, flentimotej och kustruta trivs i solöppna lägen. I dynsänkan växer axag, majviva och knappag. Med fler djur skulle även strandängen betas - till fågellivets fördel. Av stort kulturhistoriskt värde är den väl bevarade skvaltkvarnen (Gotlands enda) som sköts av hembygdsföreningen. Trägärdesgårdar och led är välhållna. I hagen finns dessutom stensträngar. Ett representativt och mångformigt objekt med rik flora som ska ses som en del i ett storområde av högsta prioritet. Det sträcker sig söderut till sockengränsen.

Förslag till åtgärder: Bättre betestryck och ungskogsröjning krävs.

9 Liste strandänge 9

Ek karta: 069 65 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.07.02** **KLASS: 1**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Öppen fastmarksäng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: björk
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, ängs(hö)lada

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng
Enstaka: svinrotäng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	brudsporre	johannesnycklar
darrgräs	nattviol	ormtunga
loppstarr	tjärblomster	
brudbröd	majviva	
backklöver	backtimjan	
blodnäva	liten blåklocka	
vildlin	jordtistel	
rosettjungfrulin	kattfot	
solvända	slåtterfibbla	
gullviva		
svinrot		

Hotade arter: Svensk ögontröst

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Liste ängar är känt som ett av Gotlands orkidérikaste områden. Emellertid har hävden delvis upphört. Ett område har hävdats kontinuerligt med slåtter - det s k Strandänget eller "Jakobssons änge". En trägärdesgård avgränsar änget. I östra kanten står en välbevarad slåtterbod. Änget har en öppen karaktär till skillnad från flertalet ängar på Gotland. Dess centrala del är bevuxen av enstaka enar och björkar. Änget sluttar svagt mot öster och blir där fuktigare. Grässvålen är tät, lågvuxen och artrik. Från de torraste delarnas örtrika torrängar över örtrik friskäng och svinrotäng blir det slutligen kalkfuktäng. Floran innehåller bl a ormtunga, backklöver, blodnäva, majviva, loppstarr, brudsporre, flugblomster och vildlin. Änget hyser även rariteter som svensk ögontröst och hårstarr. Objektet kompletteras fint av följande objekt.

10 Liste ängar 10

Ek karta: 069 64 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.07.02** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark, betesmark
Naturtyp: Öppen fastmarksäng, hagmark, havsstrandäng (0,5 ha)
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ek(dom), tall(dom), ask, björk, oxel, asp
Buskar: oxbär, en

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% hävd saknas

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av skogsnävatyp
Enstaka: friskäng av knylhavretyp, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	tjärblomster	S:t Pers nycklar
darrgräs	fältsippa	
brudbröd	backsmultron	
backklöver	bockrot	
blodnäva	gullviva	
rosettjungfrulin		
solvända		
korskovall		
jordtistel		
slåtterfibbla		

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Liste ängar är ett välkänt namn för botanister och hembygdsvänner på Gotland. Hela området söder om Hammars fiskebodar var fram till 1930-talet slåtterängar. Det består av flera ägor med olika hävd. Detta objekt omfattar den norra delen. Betet upphörde för några år sedan. Ett öppet parti sydväst om p-platsen slås årligen. Den lilla höjden närmast p-platsen hyser gravhögar och hålls öppen med landskapsvårdande röjningar. Terrängen slutar svagt mot öster. Moränmarken ersätts närmare havet av sandstrand. Tall och ek dominerar trädskiktet mellan stora gläntor. Vegetationen är bitvis i en första igenväxningsfas mycket örtrik men ofta alltmer övergående i skogsnäveäng. Torrare partier har kvar torrängsfloran. Havsstranden domineras av knylhavreäng. I den slagna delen växer färgmåra, backklöver, kustruta och blodnäva. Närmare havet finns på torrmarker luktvicker, fältvädd, stenfrö,

toppjungfrulin och flentimotej. Fågellivet är rikt i det grunda vattnet men strandängen är alltför igenvuxen för vadare. Skärfläcka och rödbena brukar ändå visa sig. Objektets rika flora är dess främsta värde. Med bättre hävd skulle naturvärdet vara ännu högre. Området är välbesökt och har ett vackert läge.

Förslag till åtgärder: Bete återupptas och kompletterande/utvidgad slåtter.

11 Liste ängar 11

Ek karta: 069 65 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.07.02** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall(dom), björk(dom), ek
Buskar:	saknas

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% måttligt hävdat

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark
Mindre del våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng, fuktäng av kalktyp
Enstaka: svinrotäng, kärrkavlevariant av högstarrfuktäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	Adam och Eva	vårbrodd
darrgräs	fältsippa	vårstarr
loppstarr	skogsklöver	krutbrännare
brudsporre	vildlin	ängsnycklar
brudbröd	rosettjungfrulin	mandelblom
backklöver	gullviva	bockrot
blodnäva	majviva	
solvända	jordtistel	
korskovall	kattfot	
svinrot		
slåtterfibbla		

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Av det område som kallas Liste ängar är denna del det enda med betesdjur. Betet har kanske inte pågått helt utan avbrott sedan slåtterns upphörande på 30-talet men det nuvarande betestryck av nöt är hyfsat och gynnsamt för den rika floran. Markens skiftande förhållanden ger också goda förutsättningar. Moränen övergår i grus och klappervall och ytterst finns sandstrand. Fuktiga delar omväxlar med friska och torra. Blöta hårdtrampade partier dominerade av tiggarranunkel ingår också. Objektet lever upp till epitetet "ett av gotlands orkidérikaste ängen". I floran ingår krutbrännare, ängsnycklar, flugblomster, Adam och Eva, rikligt med brudsporre, korskovall, lopp-, ängs- och hårstarr, axag, majviva, backklöver samt alla arterna jungfrulin. Objektet utgör tillsammans med föregående objekt den ur florasynpunkt rikaste delen av Liste ängar.

12 Snäckänge, Fjäle 12

Ek karta: 069 65 **Areal: 8 ha** **Inventerat 91.07.02** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, havsstrandäng (5 ha)
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), björk, ek, gran, oxel, asp
Buskar: en, nypon

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Litet dike och körskada

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Betydande del fuktig mark, våt mark
Mindre del torr mark, frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av högörttyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp, nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
ormtunga	tjärblomster	brudsporre
salttåg	fältsippa	gullviva
knippfryle	backsmultron	slåtterfibbla
darrgräs	brudbröd	
skogsklöver	backklöver	
korskovall	blodnäva	
gulkämpar	rosettjungfrulin	
svinrot	solvända	
	majviva	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Nedanför Fjäle gård ligger den långsträckta odlingsmarken på en sluttning. Överst är åkermarken som skärs av från den nedan liggande strandängen av ett dike. Strandängen avslutas med en flack en- och nyponklädd udde (Sandpallen). Söder om gården ligger en trädklädd hagmark som hänger ihop med strandängsbetet. Vegetationen bjuder på stor variation. Strandängen består ytterst av gles bladvass och lågvuxen trampad vegetation. Innanför finns såväl övre landstrandens salttåg-rödsvingel som nedre d:o med agnsäv och krypven representerad. I kantzoner mot fastmarken finns fuktängar av olika slag, ofta med låga

starrarter. Hagmarken domineras av örtrik torr- och friskäng under främst tall och björk. Floran är mycket artrik med stor spännvidd; ängs- och plattstarr, spikblad, axag, fältvädd, bunge, ormtunga, korskovall, majviva och brudsporre för att nämna ett urval. I fornminnesregistret nämns en båtlänning.

13 Hammars 1:7 13

Ek karta: 069 65 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.07.25** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall(dom), björk, ask
Buskar:	saknas

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 75% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: Viss slyväxt

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, hamlat träd

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark, jordart: sand

Vegetationstyp: Vanlig: örtrik friskäng
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	solvända	S:t Pers nycklar
brudbröd	jordtistel	brudsporre
gullviva	svinrot	rosettjungfrulin
	slåtterfibbla	liten blåklocka
		Adam och Eva

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Innanför Hammars fiskebodar ligger ett litet till synes bortglömt änge omgärdat av trägärdesgård. Askar vittnar om äldre tiders klappning. Låg- och snedvuxna björkar och tall bildar ett jämnt spritt trädskikt. Buskar saknas helt frånsett lågt sly. Helt bortglömd är den inte att döma av tecken på fagning och en liten del var slagen på eftersommaren. Det sandiga underlaget antar lätt böljande former. I floran finns brudbröd, slåtterfibbla och solvända. Enstaka brudsporre och Adam och Eva noterades. Om hävden återupptas kommer naturvärdet att vara högt även i framtiden.

Förslag till åtgärder: Återupptagen/utvidgad slåtterhävd.

14 Stora Bringes 1:17 14

Ek karta: 069 53 **Areal: 10 ha** **Inventerat 91.06.07** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ek(dom), oxel, tall, lundalm, ask
Buskar: hagtorn, hassel

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, körskada

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning, äldre åker

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark, vattendrag
Mindre del växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng, fuktäng av högörttyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	johannesnycklar	ängsnycklar
S:t Pers nycklar	blodtopp	brudsporre
mandelblom	backklöver	vildlin
småfingerört	blodnäva	buskviol
backsmultron	backtimjan	majviva
brudbröd	stenmalört	korskovall
rosettjungfrulin		
solvända		
gullviva		
jordtistel		
svinrot		
slåtterfibbla		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En meandrande liten bäck genom öppna fuktängar gör detta objekt om inte unikt så i alla fall mycket ovanligt på ön. Till objektet hör också örtrika torr- och friskängar mellan glest lågväxande ekar, oxel och lundalm, glest tallbevuxna fuktängar längre uppströms samt lövsnår av hagtorn och hassel. Att döma av spåren efter hamling är det gamla ängsmarker som numera betas svagt. Några djur syntes inte till vid inventeringen men enligt boende på platsen skulle betet starta senare under sommaren. Floran är mycket rik där ett urval ska framhållas: krissla, backvicker, blodtopp, korskovall, brudsporre, johannesnycklar, slåtter-

fibbla och stenmalört. Intill bäcken växer tuvor av bunkestarr och låga starrarter. Fornminnesregistret anger från området husgrunder, stensättningar, en malsten och en stensträng nära bäcken. Objektets främsta värde är dels den oförstörda bäcken, dels dess rika flora.

Förslag till åtgärder: Återupptaget och förbättrat bete.

15 Broe 15

Ek karta: 069 54 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.09.20** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ek, ask
Buskar: hassel

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% hävd saknas

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark

Vegetationstyp: Dominerande: örtrik friskäng

Slåtter- och betesindikatorer:
Vanliga
darrgräs
blodtopp
brudbröd
backklöver
solvända
gullviva
jordtistel
svinrot
slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Detta änge ligger som brukligt i en lövskogsrest helt omgiven av ganska vidsträckta åkermarker. Strax norr om kyrkan rinner Djupåns rätade fåra förbi. Följer man den når man snart lövskogen där plötsligt skogen lämnar plats för änget. Det inramas av täta lövvastar med ask och hassel. Ek, hassel och en dubbelbjörk förekommer i små grupper medan ridåer bildas av ask och hassel. Alltsammans skapar känslan av flera rum i ett hus. Fältbesöket gjordes sent på sommaren, ganska precis två månader efter slåttern. Nordligaste delen som avgränsats slås ej men har samma fina ängsflora. I den ingår krissla, blodtopp, backklöver, lundstarr, slåtterfibbla och svinrot. Tyvärr växer det ställvis gott om hundäxing. Enligt uppgift förekommer också korskovall riklig i delar av änget. På förvånansvärt unga askar hittar man rikligt med lunglav. Broe änge är ett mycket vackert exempel på löväng. Att floran är rik kunde konstateras även om tidpunkten för inventeringen var fel. Med fortsatt god hävd, gärna med utvidgning mot norr är naturvärdet mycket högt.

Förslag till åtgärder: Utvidga ängsmarksarealen norrut.

16 Mangsarve 16

Ek karta: 069 54 **Areal: 6 ha** **Inventerat 91.05.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ek, ask
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% måttligt hävdat

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Betydande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: friskäng av rödventyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	mandelblom	S:t Pers nycklar
gullviva	brudbröd	blodtopp
backtimjan	rosettjungfrulin	vildlin
	solvända	jordtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Beteshage som ligger i omedelbar anslutning till objekt 18. Bete sker med får, troligen under större delen av året, vilket missgynnar blomningen hos försommarväxter. Centrala delen är ganska igenvuxen av löv. Södra delen är däremot öppen med enbuskar. Askar i norra delen är en kvarleva från ängsepoken. I en sänka i öppna delen finns en vät och i anslutning till den finjord på uppfrysningsmark. Här växer endast fårsvingeltuvor. Till floran hör bl a blodtopp, backtimjan och gullviva.

17 Norrlanda annex 17

Ek karta: 069 54 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.06.19** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: saknas
Buskar: lundalm(dom), en(dom), vide(dom), slån, getapel

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% svagt hävdat

Kulturhistoriska spår: Äldre åker

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del frisk mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårstarr	johannesnycklar
blodtopp	gullviva	vildlin
backsmultron	backtimjan	bockrot
brudbröd	axveronika	
rosettjungfrulin	kattfot	
spåtistel		
jordtistel		
svinrot		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Intill kyrkan ligger en öppen hage lågt i terrängen och i skymundan av sly. Lundalm, tall, en och tynne bildar ett bitvis ogenomträngligt hie. Stora delar av objektet består av äldre åkrar men där diken grott igen och fuktängsvegetation täcker marken. Mellan högvuxna enar finns även torräng. Hästar betar ojämnt varför vissa delar är hårdtrampad lågstarräng med mycket gåsört medan andra partier domineras av högörtäng. Den rika floran bjuder på mängder av blodtopp, spåtistel, jordtistel och krissla m fl. Längre åt nordväst betas en kantremsa mot åkrar. Vegetationen hyser både fukt- och torräng av samma typer som i föregående fålla men är betydligt jämnare avbetad av nöt. Med hänsyn till i första hand floran är naturvärdet mycket högt.

18 Mangsarve 18

Ek karta: 069 54 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.05.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask
Buskar: en, hassel

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, delvis överbete

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, ungskog skuggar stor del

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark, våt mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp: Vanlig: örtrik friskäng
Enstaka: fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	S:t Pers nycklar	majviva
mandelblom	blodtopp	
brudbröd	rosettjungfrulin	
solvända	backtimjan	
gullviva		
jordtistel		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Objektet ligger i övergången mellan slättbygd i väster och skogsmarken i öster. Hästar betar på f d ängsmark med träd- och buskskikt av ask respektive hassel i norr. Centrala delen är igenvuxen av tall. En brya nyttjas av betesdjuren. Intill finns ett källkärr med majviva. Hästarna trampar hårt runt bryan men struntar i andra delar där högörtäng dominerar. En specialité för området är blodtoppen. Floran bjuder annars på bl a jordtistel, brudbröd och gullviva. Av kulturhistoriskt och estetiskt värde är en väderkvarn från Buttle som hembygdsföreningen rustat upp och placerat väl synlig strax utanför hagen (gamla läget för gårdarna).

1 Unghanse 1:93 1

Ek karta: 068 58 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.06.03** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall
Buskar:	en, nypon, slån, getapel

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, häst

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, upplag av jord, bark, ved, sten mm

Kulturhistoriska spår: Röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårstarr	S:t Pers nycklar	knippfryle
backsmultron	rosettjungfrulin	småfingerört
brudbröd	gullviva	
solvända	backtimjan	
jordtistel	sandmaskros	
slåtterfibbla		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Liten välbetad hage med äldre tallar och ganska mycket ungtall. Buskskiktet är måttligt tätt och till största delen ungt. I objektet finns en hel del störning. Dels gödsling efter borttagna jordhögar med mera, dels en stor stenhög och ett flertal jord-, ris-, bark- och vedhögar.

2 Frändarve 2:1 2

Ek karta: 068 58 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.09.02** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall
Buskar: en(dom), nypon, slån, rönn, oxel, oxbär, brakved, apel

Ingrepp/påverkan: Jordhögar, rishög, körspår, provplöjt?

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: övrig friskäng
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	knägräs	skogsklöver
solvända	brudbröd	kattfot
	vildlin	
	backtimjan	
	axveronika	
	spåtistel	
	svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade marker med ungt, men tämligen omfattande buskskikt med rik förekomst av tallplantor. Vegetationen består främst av friskängar i blandform mellan ängshavretorräng och älväxingdominerad kalkfuktäng. I mindre utsträckning finns också renodlade torrängar och fuktängar. Ohävdsprägeln är tydlig med stor rikedom på krissla och getväppling. Några små avfallshögar, gott om körspår och något som ser ut som provplöjning inför eventuell uppodling av objektet stör detsamma.

3 Öjvide 2:1 3

Ek karta: 068 58 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.05.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask
Buskar: en(dom), nypon, slån

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	småfingerört	knippfryle
	backsmultron	gullviva
	rosettjungfrulin	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Tämligen öppen betad alvarmark med en liten talldunge runt vilken ett tätare buskskikt finns. Stödutfodring påverkar väsentliga delar av objektet. Åtskilliga små jordhögar stör också.

4 Öjvide 1:48 4

Ek karta: 068 58 **Areal: 11 ha** **Inventerat 91.06.03** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), gran(dom)
Buskar: en(dom), nypon, oxel, brakved, slån

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, häst, hårt tramp

Ingrepp/påverkan: Nytt dike

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark, våt mark, jordart: bitvis sandig morän

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	knippfryle	vårbrodd
solvända	vårstarr	gråfingerört
kattfot	S:t Pers nycklar	gullviva
	småfingerört	svinrot
	backsmultron	sandmaskros
	rosettjungfrulin	strandmaskros
	backtimjan	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Välbetad skog som bitvis är sluten, bitvis gles med större gläntor. Det mesta av skogen är gammal "bondskog", men mindre ytor planterad, nyligen röjd, yngre tallskog finns också. I sluten skog är betesprägeln tydlig men vegetationens sammansättning ointressant med sippor, skogsviol, brudbröd och mycket mossor. I öppnare partier finns tämligen fin hävdvegetation, men vissa fuktiga och blöta partier är helt söndertrampade. Buskskiktet är bitvis tätt, med mycket ung en och mycket brakved. Nu tycks buskskiktet något pressas tillbaka av betet. Äldre enar är starkt betespräglade. Kalkfuktängarna av älväxingdominerad typ är rika på stora tuvmyrebon tydande på långvarigt bete. I objektet finns två runda stensättningar.

5 Öjvide m fl 5

Ek karta: 068 58 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.06.28** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, björk, ask, ek, gran
Buskar: hassel(dom), sälg, skogskornell, rönn, apel

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: örtrik friskäng
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	vildlin
darrgräs	göknycklar	
loppstarr	S:t Pers nycklar	
brudbröd	brudsporre	
solvända	nattviol	
	mandelblom	
	blodnäva	
	rosettjungfrulin	
	gullviva	
	jordtistel	
	svinrot	
	slåtterfibbla	

Hotade arter: Tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Stort änge i ett större lövskogsområde. Änget har stora öppna ytor som slås med slåtterbalk, medan där emellan liggande träd och buskar har växt igen till täta ridåer. Träd- och buskskiktet tycks inte skötas på något sätt. Huvuddelen av vegetationen är fin slåtterformad örtrik friskäng. Det mesta är fuktigare varianter där höskallra, rödklöver och ängsvädd har stark ställning. I torrare delar finns också rikligt med brudbröd och solvända. Grässvålen är mestadels lågvuxen, utan tecken på kväverikedom. Små gräs-/lågstarrängar i halvskugga har artrika starrsamhällen med lite ängsstarr. I öster finns grunda diken som delar in änget i rektanglar, som om dessa varit åker i modern tid. I floran finns dock inga sådana

tecken. Här och var är luddlosta, humlelusern och kamäxing tämligen vanliga. Det rör sig troligen om spontan invandring. Äldre spår av klappning saknas, men en ask klappad för några 10-tal år sedan finns. Hasselbuketterna är täta med grova stammar. Ofullständiga stängsel för efterbete finns. Brännfläckar efter fagning saknas men fjolårslöv finns inte heller. Däremot finns en hel del björkkvistar i gräset, men inventeringsårets försommar var blåsig. I objektet finns rester av förhistorisk bosättning. Det finns två husgrunder från tidig järnålder, fornåkrar med stensträngsystem och två runda stensättningar.

Förslag till åtgärder: Klappning och röjning/gallring i buskskiktet. Efterbete.

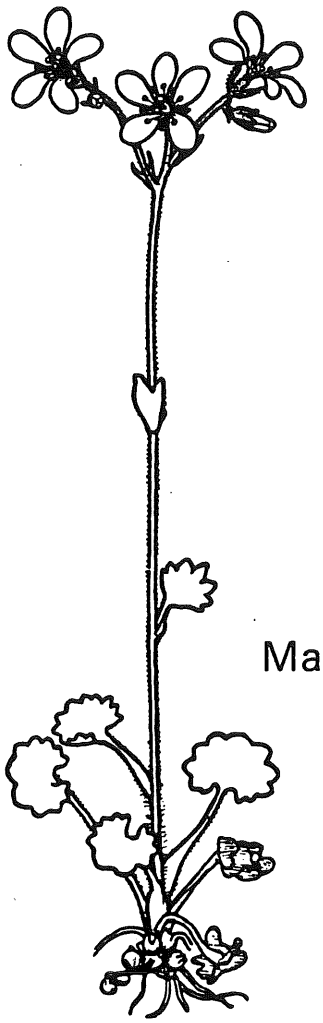

Mandelblom

6 Prästgården 1:1 6

Ek karta: 068 58 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.06.28** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tysklönn, ask, ek, björk, tall
Buskar: hassel

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, vallfröinsådd

Markfuktighet: Övervägande del fuktig mark
Betydande del frisk mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng, fuktäng av högörttyp
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	loppstarr
darrgräs	S:t Pers nycklar	skogsnycklar
svinrot	brudsporre	nattviol
	brudbröd	mandelblom
	solvända	skogsklöver
	slåtterfibbla	blodnäva

Hotade arter: Hartmanstarr, tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett ganska stort och öppet änge med ett flertal fuktängstyper i talrika svackor. Vallfröinsådd har kraftigt förändrat floran i stora delar av änget. Fläckvis dominerar högvuxen luddlosta, hönsarv, luddtåtel, kamäxing eller rödsvingel. Smörblomma, ängsruta och tusensköna har fläckvis också mycket stark ställning. Intressant vegetation finns främst i fuktängar i trädbevuxna delar i sydväst. Här växer stora mängder ängsruta tillsammans med hartmanstarr och kärrbräken. I andra fuktängar finns stora mängder rävstarr och andra starrarter. Stor utbredning har till exempel plattstarr. Ängsvädd har stark ställning i små, opåverkade ytor i svackornas sluttningar. Brännfläckar efter fagning finns liksom stängsel som möjliggör efterbete. En och annan ek har nyligen stamkvistats, men i övrigt finns inga tecken på att träd- och buskskiktet sköts på något särskilt sätt. En traktorväg går genom änget. Vidare finns en bigård, en brya och en gammal hästräfsa i objektet.

7 Sinnare äng; Simonarve 7

Ek karta: 068 58 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.06.29** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: björk(dom), ask, apel, gran, asp
Buskar: hagtorn, en, oxel

Ingrepp/påverkan: Dike

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet:
Övervägande del fuktig mark
Betydande del frisk mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: friskäng av rödventyp, fuktäng av tuvtåteltyp, fuktäng av högörttyp
Enstaka: svinrotäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	låsbräken
darrgräs	S:t Pers nycklar	krutbrännare
svinrot	Jungfru M nycklar	solvända
	brudsporre	jordtistel
	nattviol	
	gullviva	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Övergiven slåttermark i en sluttning ner mot en å. Trädskikt finns främst längs ån och längs kanterna. Buskskikt saknas nästan. Vegetationen har karaktär av kalkfattigdom med rödvenfriskängar och i sidlänta lägen tuvtåtelfuktäng. Indikatorarterna i denna inventering passar inte så bra, men det finns gott om andra, på Gotland mindre vanliga, hävdgynnade växter som gökärt, kärrtistel och gökblomster. Tuvtåteln i sluttningen är ännu inte hårt tuvad, vilket tyder på en inte alltför avlägsen slåtterhävd. Sannolika vallfröinkomlingar som luddlosta och kamäxing finns också i mycket rika förekomster. Ett dike avgränsar i öster den nyligen hävdade delen. Bortom diket finns också fina fuktängar i halvöppna lövträdbestånd där nyligen en hel del träd har avverkats. Virket ligger ännu kvar där det föll. Många av objektets björkar är klappade för länge sedan. Spår av moderna klappningar finns däremot ej. Det finns en hel del fag, men fjolårsgräs syns ej.

Förslag till åtgärder: Återupptagen slåtterhävd.

8 Sojvide m fl 8

Ek karta: 068 59 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.05.31** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, björk
Buskar: en(dom)

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat, ungnöt

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, många nya diken

Markfuktighet: Övervägande del fuktig mark
Mindre del torr mark, jordart: lite svämsediment

Vegetationstyp:
Dominerande: fuktäng av kalktyp
Vanlig: fuktäng av högörttyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
loppstarr	knippfryle	ormtunga
rosettjungfrulin	fågelstarr	darrgräs
	S:t Pers nycklar	backstarr
	skogsnycklar	vildlin
	brudbröd	gullviva
	majviva	spåtistel
	jordtistel	ängsviol
	svinrot	kustarun
	strandmaskros	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Beteshägn med övervägande tät, gammal skog utan hävdprägel i fältskiktet. Denna ingår ej i objektet. Små öppna fuktängar längs en meandrande å samt längs en kraftledningsgata har delvis mycket fin vegetation. De finaste delarna finns i kraftledningsgatans norra del i ett annat hägn som vid inventeringstillfället verkade vara ohävdat. I söder har tramp och/eller svag kvävepåverkan utarmat floran, som här inte är fullt så rik som i norr. I norr finns i kanten på fuktängarna gott om välbetad ljung. På torrare mark övergår vegetationen i örtrik ljunghed. I fuktängarna finns också tätört och kärrbräsma. Tyvärr genomskärs området av ett flertal nygrävda skogsdiken. Buskskiktet är måttligt tätt, mestadels bestående av yngre buskar. Gamla enar är starkt betespräglade. De riktigt fina ytorna är relativt små och störda av nygrävda diken. Andra delar är lätt kvävepåverkade.

Förslag till åtgärder: Återuppta bete i norr och kulvertera dikena så att de inte avvattnar objektet.

9 Båterstomt s 9

Ek karta: 068 47 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.08.21** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, ask
Buskar: en(dom), vide, berberis, getapel, slån, oxel, brakved

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 75% hävd saknas, endast kaninbete

Ingrepp/påverkan: Badstrand med många besökare

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark
Mindre del fuktig mark, jordart: sand

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, övrig friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	blodnäva
vildlin	fältsippa	kustarun
backtimjan	skogsklöver	gulkämpar
	bockrot	
	liten blåklocka	
	kattfot	

Hotade arter: Salepsrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Igenväxande gräsmarker innanför sandstrand. De torra partierna närmast havet har knappast något buskskikt. I frisk till fuktig mark där innanför har ett tämligen tätt, ännu ungt buskskikt vuxit upp. Inga äldre buskar finns och de har förmodligen alla vuxit upp efter hävdens upphörande. Innanför dyngräsen finns av kaniner hyggligt betade fårsvingeltorrängar. De är ganska artrika med fläckar av strandängspräglad vegetation. Det finns också gott om överblommade orkidéer, förmodligen salepsrot. I buskmarkerna är fältskiktet tätt, högvuxet och starkt gräsdominerat i en blandform mellan torräng och älväxingdominerad kalkfuktäng. Spridda bestånd av skogsklöver och ängsruta antyder att området kan ha hävdats med slåtter. Dessa arter håller på att kvävas i det höga gräset.

10 Sigvards m fl 10

Ek karta: 068 48 **Areal: 11 ha** **Inventerat 91.05.15** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), björk
Buskar: en(dom), slån, oxel, nypon, hagtorn

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 75% hävd saknas, endast kaninbete

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling, dike, div avfallsupplag

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
småfingerört	knippfryle	låsbräken
brudbröd	vårbrodd	knägräs
rosettjungfrulin	fågelstarr	darrgräs
backtimjan	backstarr	krutbrännare
axveronika	S:t Pers nycklar	göknycklar
fältmalört	mandelblom	backfingerört
stenmalört	blodnäva	backsmultron
kattfot	solvända	vildlin
	bockrot	spåtistel
	sumpgentiana	
	sandmaskros	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade, delvis igenväxande, delvis öppna, varierade före detta betesmarker. Ingen tydlig betesprägel syns på äldre buskar. I objektet inräknas ej några med ungskog tätt igenvuxna partier trots att de ligger inom de gamla stängslen. Rikligt med upplagshögar med jord, sten, ris och gödsel stör objektet liksom dikning. Något av dikena är ca 75 cm djupt och troligen tämligen nytt. Främst nära vägen finns söndergödslade fläckar efter olika upplag. Annars är vegetation och flora rik med stark hävdprägel. Huvuddelen av arealen är av sådan beskaffenhet att det måttliga kaninbetet räcker för att förhindra igenväxning i fältskiktet. I skogskanterna finns här och var gott om ljung i torrängar i blandformer mellan

fårsvingeltyp och örtrik ängshavretytp. Den omfattande störningen är mycket irriterande i detta floristiskt mycket rika objekt.

Förslag till åtgärder: Objektet har goda förutsättningar att bli mycket fint vid återupptaget bete, buskröjning och avlägsnande av avfallshögarna.

11 Tjuls 1:14 11

Ek karta: 068 49 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.05.15** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask(dom), gran, tall, ek
Buskar: en(dom), hagtorn, rönn, hassel

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, får

Ingrepp/påverkan: 100% svag gödsling, halmupplag, stenupplag

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, växelfuktig mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	knippfryle	mandelblom
	S:t Pers nycklar	spåtistel
	småfingerört	
	brudbröd	
	gullviva	
	kattfot	
	sandmaskros	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Mycket välbetade märgelalvar med torrängar på små höjder. Viss kvävepåverkan utarmar floran i mest hela objektet. Enarna bär stark betesprägel och kontinuiteten synes god. Flera vätar finns i objektet. Öppna ytor omväxlar med tämligen täta enbuskage. I väster finns hagmark med tämligen tät, ung askskog. Till en del är hagmarken nyligen röjd. Här finns också några klappade askar med pälsticka och rikligt med alléorangelav och almlav. Hagmarksdelen bär spår av långvarigt bete. En gammal stensatt väg finns i objektet.

12 Tjuls 1:53 12

Ek karta: 068 49 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.05.15** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), ask, ek, oxel
Buskar: en, slån, hagtorn, nypon

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 50% tydlig gödsling, stenupplag, grunda gamla diken

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning, äldre åker, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Vanlig: övrig friskäng
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	slåtterfibbla
kattfot	fågelstarr	
	vårstarr	
	krutbrännare	
	S:t Pers nycklar	
	mandelblom	
	småfingerört	
	backsmultron	
	brudbröd	
	rosettjungfrulin	
	buskviol	
	solvända	
	gullviva	
	backtimjan	
	spåtistel	
	sandmaskros	
	strandmaskros	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Välbetad betesmark som till stor del är gödselskadad. Slån expanderar i de friskare och gödselskadade södra delarna. Gamla, hårt fårbetespräglade enar finns det gott om. I norr finns opåverkade partier med fin hävdvegetation. Fläckvis finns det fin hävdflora också i söder. I hägnet ingår tät skog och små före detta åkrar som inte inräknas i objektet. Gamla grunda diken påverkar förmodligen knappast markens fuktighetsförhållanden. I objektet finns en hel del fornlämningar: ett gravröse, ett gravfält med 15 stensättningar och en vägbank, samt två stensträngar. I norr står ett gammalt tröskverk från 1800-talet.

1 Pilungs 1:20 1

Ek karta: 068 49 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.06.28** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ek(dom), björk, tall, ask
Buskar: hassel, apel

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 100% svag gödsling, grävarbeten

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	liten blåklocka
mandelblom	darrgräs	
brudbröd	S:t Pers nycklar	
skogsklöver	brudsporre	
	solvända	
	gullviva	
	jordtistel	
	svinrot	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet hävdat änge med halvtätt trädskikt men nästan utan buskskikt. Änget domineras av stora vidkroniga ekar. Vegetationen är högvuxen med en hel del kvävegynnade växter som hundäxing och hundloka. Eventuellt kan det bero på röjgödsling. Det finns inga aktuella klappningar. En ask är dock klappad för länge sedan. Såväl stängsel för efterbete som brännfläckar efter fagning finns. I hägnet ingår en liten vall men den räknas inte in i objektet.

2 Mästerby annex 1:1 2

Ek karta: 068 49 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.08.20** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ek, tall, ask
Buskar: en(dom), nypon, slån

Ingrepp/påverkan: Traktorväg

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark

Vegetationstyp: Dominerande: övrig friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	backsmultron	småfingerört
brudbröd	vildlin	gullviva
	solvända	
	jordtistel	
	backtimjan	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Igenväxande buskrik utmark eller kanske märgelalvar. En större ek är det enda äldre trädet. Resten är sly eller ungträd. Bitvis är buskagen mycket täta. Vegetationen är påtagligt ohävdspräglad. Krissla har stark ställning.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete

3 Mästerbyänget 3

Ek karta: 068 49 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.06.14** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ek(dom), ask(dom), björk, tall
Buskar: hassel, apel, skogskornell

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, dike, röjgödsling

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng
Enstaka: svinrotäng, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	nålstarr
darrgräs	loppstarr	fågelstarr
svinrot	S:t Pers nycklar	skogsklöver
brudbröd	brudsporre	ängsviol
	mandelblom	solvända
	rosettjungfrulin	
	gullviva	
	jordtistel	
	slåtterfibbla	

Hotade arter: Tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Stort hävdat änge i ganska god hävd. På grund av gallringar har skogsnäva och andra arter som gynnas av måttlig kväverikedom fått stark ställning i många delar. Ändå synes de gallrade områdena lite för skuggiga. På större öppna ytor finns frodig örtrik friskäng. I de västligaste delarna finns en lågvuxen, tät, örtrik friskäng och svinrotäng. Denna del är ängets finaste med dominans av tidigblommande höskallra respektive svinrot samt rikligt med loppstarr, slåtterfibbla med mera. Det finns inga stängsel för efterbete och inga aktuella klappningar. Brännfläckar visar på fagning och slåttern når in mellan buskar och träd. På ängets askar finns rikligt med alléorangelav och lite lunglav. Ett dike dränerar några lägre fuktiga områden.

4 Ajmunds 1:5 4

Ek karta: 068 49 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.06.29** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Övrigt: nyligen upphörd slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	ek, ask, björk, lundalm
Buskar:	hassel(dom), skogskornell, apel

Ingrepp/påverkan: 100% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	S:t Pers nycklar
brudbröd	skogsklöver	brudsporre
	solvända	nattviol
	gullviva	slåtterfibbla
	svinrot	

Hotade arter: Tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett ganska stort änge i åkerbygd. Slåtterhävden har nyligen upphört och vegetationen är högvuxen med rikliga förekomster av hundäxing och maskrosor. Det finns också en del humlelusern och ängshaverrot som inte hör hemma i slåtterfloran. Det finns inga stängsel för efterbete och fjolårslöv, kvistar och fjolårsgräs finns kvar på grund av upphörd hävd. En hel del askar har klappats för några 10-tal år sedan och i norr finns gott om lundalm som klappats för länge sedan. På de senare växer också tämligen rikligt med lunglav. Det finns också ekar som stamkvistats i äldre tid. Träd- och buskskiktet är ingenstans riktigt tätt, men det finns heller inga större öppna ytor. Buskskiktet är på tydlig expansion.

Förslag till åtgärder: Återupptagen slåtterhävd. Tillskapande av några större öppna ytor.

1 Vallsängar; Resarve 1

Ek karta: 069 50 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.06.17** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ek, ask, björk, lundalm, tall, asp
Buskar: hassel(dom), hagtorn, oxel, apel

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, svårbedömt

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, viss vallfröinsådd

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet:
Betydande del frisk mark, fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng, fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp
Enstaka: svinrotäng, fuktäng av tuvtåteltyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga
vårbrodd	knippfryle
mandelblom	darrgräs
brudbröd	S:t Pers nycklar
rosettjungfrulin	brudsporre
solvända	nattviol
svinrot	kärrvial
	gullviva
	jordtistel
	slåtterfibbla

Hotade arter: Hartmanstarr, tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hävdat änge i ett större lövskogsområde. Delar av änget verkar inte vara hävdade medan andra delar är kvävestörda. Kraftigast är denna påverkan närmast grinden, vilket antyder att änget varit betesmark med stödutfodring. Ett flertal fuktängar av olika typer tillhör ängets intressantare delar. Fina örtrika friskängar finns också, framför allt längst bort från grinden. I två av fuktängarna finns rika bestånd av hartmanstarr. I de flesta av dem finns rikligt med dvärgviol. I det blötaste partiet finns högstarräng dominerad av bunkestarr och plattstarr med bland annat gott om ängsruta, kärrvial och svärdslilja. Hävden ger ett lite blandat

intryck med fjolårsgräs och gamla löv i vissa delar där man också finner brännfläckar efter fagning. I en av fuktängarna med hartmanstarr vandrar nu älgört in. En del ny avverkning av träd och en del nyligen klappade askar finns. Nere i gräset finns också gott om skott av hagtorn med mera, som om sådana buskar nyligen röjts bort. Staket för efterbete finns men spillning hittades ej. Högvuxen luddlosta och ängskavle tyder på fläckvis insådd av vallfrö. Den senare vandrar för övrigt in i en mycket fin fuktäng. En stensträng och en terasskant från forntida åkerbruk finns i änget.

Förslag till åtgärder: Ordentlig fagning och regelbunden slåtter, även i de blötaste partierna. Gärna efterbete.

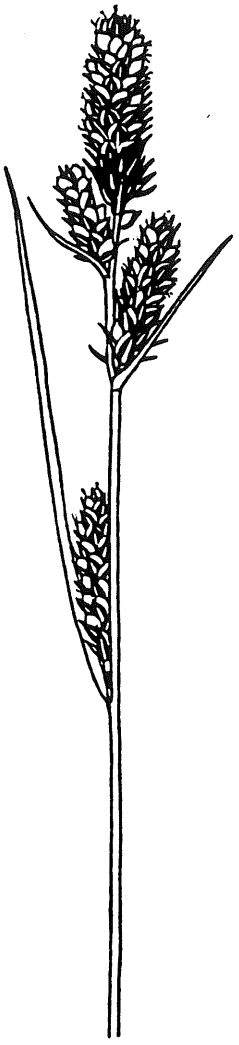

Hartmanstarr

2 Nygårds 1:3 2

Ek karta: 069 50 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.06.14** **KLASS: 3**

Markslag:	Slåttermark	
Naturtyp:	Träd-/buskbärande äng	
Nuvarande hävd:	Slåtter	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	svag
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	50-75%
	Träd:	ek, ask, lärk, björk, tall
	Buskar:	hassel(dom)
Hävdens tillstånd:	100% måttligt hävdat	
Ingrepp/påverkan:	100% svag gödsling	
Kulturhistoriska spår:	Fornlämning	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark	
Vegetationstyp:	Dominerande: friskäng av skogsnävatyp	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Dominanta	Vanliga	Enstaka
	vårbrodd	S:t Pers nycklar	gullviva
		mandelblom	
		brudbröd	
		rosettjungfrulin	
		jordtistel	
		svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet änge med halvtätt träd- och buskskikt. Fältskiktet har stark prägel av kvävepåverkan. En del av indikatorarterna är vanliga och artrikedomen tämligen stor, men kvävegynnade örter som tusensköna, maskros, rödklöver, smörblomma och gräs som ängsgröe och hundäxing dominerar vegetationen. Inga vare sig gamla eller nya spår av klappning finns i änget och stängsel för efterbete saknas. Brännfläckar från fagning finns. Ett gravklot och en malsten har hittats i objektet och delar av en stensträng finns där också.

3 Lilla Atlings 1:15 3

Ek karta: 069 50 **Areal: 6 ha** **Inventerat 91.08.20** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: lundalm(dom), ek, tall, björk, ask, tall
Buskar: hassel(dom), slån, hagtorn, en

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat, får och ungnöt

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, gammalt dike, stödutfodring

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning, husgrunder

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Vanlig: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	liten blåklocka
knägräs	
darrgräs	
brudbröd	
gullviva	
jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad hagmark med tämligen tätt buskskikt. Buskskiktet består mest av hassel. Resten är mest nedbetade småbuskar. Vegetationen är artfattig, men eventuell kvävepåverkan är svår att se. Ett mossrikt bottenskikt är välutvecklat. Delvis har vegetationen lundkaraktär. Alléorangelav, almlav och pälsticka är nämnvärda inslag ur kryptogamfloran. Spår av gamla klappningar finns på åtskilliga askar och björkar. En stensträng och en gammal vägbank finns i objektet liksom en husgrund från tidig järnålder.

Förslag till åtgärder: Kraftig gallring.

4 Friggars 1:1 4

Ek karta: 069 50 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.06.14** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ek, ask, björk, lundalm
Buskar: hassel(dom), hagtorn, nypon, skogskornell, apel

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Vanlig: örtrik friskäng
Enstaka: svinrotäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	vårstarr
darrgräs	S:t Pers nycklar	slåtterfibbla
brudbröd	mandelblom	
svinrot	backsmultron	
	rosettjungfrulin	
	solvända	
	gullviva	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hävdat änge bestående av två delar som tangerar varandra i var sitt hörn. Änget är omgivet av åkrar. Den mindre delen är öppen med täta ridåer av ask och lundalm. I denna del står några större ekar och litet hassel och apel. Mer än halva denna del är störd av kväve, med stora delar dominerade av maskros och smörblomma. Betydande ytor har dock intakt, fin ängesflora. Här finns örtrik friskäng i en något torrare variant med stark ställning för till exempel ängshavre, darrgräs, vårbrodd och brudbröd. I vissa partier dominerar svinrot, i andra solvända. I den andra, större delen av änget är träd- och buskskiktet alltför tätt. De ljusöppna delar som har ängesflora är alla åtminstone något störda av kväve. Här finns gott om klappade lundalmar och askar, dock sedan åtminstone 50 år orörda. I båda delar av änget är buskskiktet i det närmaste otuktat och slåttern når inte in mellan träd och buskar. Ef-

terbete sker inte men färska brännfläckar visar på fagning. I den tätare delen finns två bryor och gamla taggtrådstängsel. Eventuellt har änget alltså delvis varit hagmark under en period.

Förslag till åtgärder: Kraftig gallring och buskröjning. Slåtter in under buskar och träd. Klappa almar och askar.

1 Stora Vikare 1:46 1

Ek karta: 069 51 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.07.11** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Buskrik utmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	0-25%
	Träd:	tall, oxel, björk, gran, ask, lundalm
	Buskar:	slån(dom), en(dom), nypon, ek, hassel, hagtorn, apel, rönn
Hävdens tillstånd:	100% måttligt hävdat	
Ingrepp/påverkan:	75% svag gödsling, 25% tydlig gödsling	
Kulturhistoriska spår:	Hamlat träd, fornlämning	
Markfuktighet:	Övervägande del torr mark	
Vegetationstyp:	Dominerande: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng	

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	backnejlika	vårbrodd
backsmultron	backtimjan	bockrot
brudbröd	axveronika	gullviva
solvända	jordtistel	slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Tämligen välbetad buskmark med invaderande, ännu tämligen glest stående lövbuskar. Det finns också enstaka småträd. Framför allt nära skogskanten finns äldre, starkt betespräglade enar. I hägnet ingår också före detta åker och grandominerad skog. Den senare har ett högvuxet fältskikt bestående av kvävegödselindikatorer. Skogen och åkern inräknas inte i objektet. Detta bär överallt spår av kvävepåverkan, i vissa delar mycket påtagligt. Humlelusern, vitklöver och tusensköna är ganska vanliga i stora delar av objektet. Förutom indikatorarterna skall ur floran nämnas stora mängder praktbrunört. I objektet finns två runda stensättningar.

2 Lilla Vikare 1:9 2

Ek karta: 069 51 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.07.11** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, ek
Buskar: slån, nypon, hagtorn, en, tall, björk, ask

Ingrepp/påverkan: 100% svag gödsling

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	backtimjan	spåtistel
backsmultron	axveronika	fältmalört
brudbröd	jordtistel	slåtterfibbla
solvända		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad buskrik utmark som växer igen med främst nypon och slån. Fältskiktet är bitvis högväxt men inte särskilt tätt. Viss kvävepåverkan märks, liksom påtagliga vegetationsförändringar på grund av långvarig ohävd. En hel del hävdgynnade växter finns ändå kvar.

Förslag till åtgärder: Bete.

3 Lilla Vikare 1:9 3

Ek karta: 069 51 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.07.11** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ek, ask, oxel
Buskar: en, getapel, ask, slån, nypon, apel

Ingrepp/påverkan: Lerduveskytte, grunt dike

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	jungfrulin
backsmultron	blodnäva	gullviva
brudbröd	vildlin	backtimjan
	solvända	axveronika
	slåtterfibbla	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad buskmark omgiven av lövridåer. Eventuellt kan en betesperiod ha haft sitt ursprung i slåttermark. Igenväxningen i de marker som inräknas i objektet är ännu obetydlig, men omkringliggande lövridåer expanderar successivt in i objektet. En lerduveskyttebana finns i objektet och sannolikt görs vissa röjningar i dess omedelbara närhet. Vegetationen är tämligen högväxt, rikt blommande i så kallad älsklig fas. Små fuktängspartier har tidigare dikats men ännu dominerar älväxing och krissla. De tämligen gamla enarna saknar i stort sett betesprägel.

4 Änge 1:27 4

Ek karta: 069 41 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.05.21** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall(dom), oxel, gran, ask, apel
Buskar:	slån(dom), en, nypon, hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 50% tydlig gödsling, stödutfodring, upplag; sten, virke och ved

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
småfingerört	knippfryle	axveronika
backsmultron	vårbrodd	spåtistel
brudbröd	loppstarr	kattfot
solvända	vårstarr	
	S:t Pers nycklar	
	mandelblom	
	rosettjungfrulin	
	gullviva	
	backtimjan	
	fältmalört	
	sandmaskros	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad, gles, buskfattig tallskog och öppna betesmarker. De senare har möjligen delvis varit åker. Omfattande gödningsskador och upplag av sten, skrot, ved med mera stör objektet. En del stensträngar och en runsten finns i objektet.

5 Hällen; Änge 5

Ek karta: 069 41 **Areal: 8 ha** **Inventerat 91.05.21** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), gran, ask
Buskar: en(dom), slån, nypon, fågelbär, rönn

Hävdens tillstånd: 75% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, nöt

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, stödutfodring, skrot & div upplag

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, husgrunder

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	knippfryle	vårstarr
	vårbrodd	ängsviol
	S:t Pers nycklar	gullviva
	mandelblom	axveronika
	småfingerört	spåtistel
	brudbröd	kattfot
	rosettjungfrulin	
	solvända	
	backtimjan	
	fältmalört	
	sandmaskros	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad skog med stora alvarartade gläntor och kantzoner. Närmast gården har objektet delvis hagmarkskaraktär. Objektet störs av en del stenhögar och gödselupplag, samt av gödselverkan från stödutfodring och sambetet med före detta åkrar. Den slutna skogen har mestadels tämligen tätt buskskikt. Det finns dock barrblandskog helt utan buskskikt, men dess fältskikt synes tyvärr gödselpåverkat och det betas svagt. Fårsvingelalvarheden är av moss- och lavrik typ. Ur floran kan i övrigt blåsuga och lundstarr nämnas. I liknande vegetation utanför staket saknas den senare. En stensträng, en husgrund och en kalkugnsruin finns i objektet.

6 Stora Vikare 1:7 m fl 6

Ek karta: 069 41 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.07.11** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: lundalm, ek, oxel, tall, björk, ask
Buskar: en(dom), slån

Hävdens tillstånd: 75% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, får

Ingrepp/påverkan: Stenupplag, äldre och nyare diken

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	vårbrodd	backtimjan
	darrgräs	
	backnejlika	
	backsmultron	
	vildlin	
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Tämligen öppen fårbetesmark med en tall-/lundalmdunge samt spridda, företrädesvis små, äldre träd. Buskskiktet är mycket glest och mycket starkt betespräglat så att slånbuskarna fått trädform med kalbetad stam och en krona ovan fårens räckvidd. En del askar och sannolikt även de många små lundalmarna har klappats. I vegetationen syns inslag som tyder på vallfröinsådd, såsom rikedom på kamäxing och högvuxen luddlosta. Kanske har objektet tidigare varit ängsmark, eller kanske under mycket lång tid fårbete. Vegetationen är tämligen örtfattig och svår att klassificera som någon av inventeringens hävdberoende standardtyper. Fläckvis påminner den rätt mycket om fårsvingeltorräng. Anmärkningsvärt i floran är den stora rikedomen på långstarr. Objektet är rikt på fornlämningar med några gravar, 2 husgrunder från tidig järnålder och omfattande stensträngsystem.

7 Ollajvs 1:13 7

Ek karta: 069 41 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.05.21** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), gran
Buskar: en(dom), oxel, slån, getapel, rönn

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, små stenupplag

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: alvarhed av hällmarkstyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	småfingerört	S:t Pers nycklar
brudbröd	rosettjungfrulin	fältsippa
	solvända	mandelblom
	backtimjan	gullviva
	fältmalört	
	sandmaskros	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad gles hälltallskog med större gläntor i väst. På enbuskarna är hävdprägeln obetydlig, men i fältskitet finns måttligt med ohävdsarter. Partier med något tjockare jordtäcke bär tätare skog med moss- och gräsdominerad skogsvegetation. Viss kvävepåverkan finns i ett hörn mot åker i sydväst, där trädskikt saknas trots tjockare jord.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

8 Ollajvs 1:19 8

Ek karta: 069 41 **Areal: 13 ha** **Inventerat 91.05.26** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, annan öppen utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: tall(dom), gran, björk, ask, ek, asp
Buskar: en(dom), slån, viden, brakved, hassel, idegran, nypon

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% måttligt hävdat, nöt

Ingrepp/påverkan: Dikning, körspår, gallring

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del torr mark, våt mark, jordart: sandiga åsediment

Vegetationstyp:
Vanlig: friskäng av rödventyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp, öppet sumpkärr

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	knippfryle	vårbrodd
	S:t Pers nycklar	backsmultron
	småfingerört	gullviva
	rosettjungfrulin	strandmaskros
	majviva	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Beteshage med högstammig äldre barrskog och öppna marker längs en meandrande större å. Ett litet stycke med inägokaraktär finns också. Där har rikligt med tall och gran gallrats bort och lämnat ett nästan slutet bestånd med ask, ek, björk och hassel. Tre små hyggen och ungtallskog som ingår i hägnet har uteslutits ur objektet. Skogen har ett friskt till fuktigt fältskikt som om våren domineras av gräs och vitsippor. Det är förmodligen till stor del lågörtgranskog. Betestrycket är måttligt men buskskiktet har liten omfattning. Hagmarken har liknande vegetation med gott om ekorrbär, ormbär och i fuktigare delar älgört. I bottenskiktet finns frodiga mattor dominerade av kranshakmossa. Längs ån och i kärr- och fuktstråk i gamla åfåror finns mycket välbetad grässvål i buskfattiga, öppna områden. De ståtliga enarna är ganska svagt betespräglade. Om nötkreatur stått för betet under lång tid behöver detta dock inte tyda på en historia med svag hävd. De hårt betade grässvålarna är svåra att klassificera. Delvis synes de kvävepåverkade vilket kan vara naturligt vid ån. Om-

rådets många besökare orsakar intensivt tramp på många ställen. Här är tusensköna och brunört särskilt vanliga, men de finns i stora delar av gräsmarkerna. Objektets kalkfuktängar respektive gräs-/lågstarrängar utgörs av närbesläktade övergångsformer. I vissa delar finns gott om rosettjungfrulin och majviva. Ängsvädd är överallt vanlig i fuktängarna. Ställvis finns en del älgört men den hålls tillbaka av hävden. Ur den övriga floran kan nämnas tätört och blåsuga. I åbrinken finns två stenar med slipskåror. Ytterligare tre finns på annat håll i objektet. Det finns vidare ett gravröse samt mer sentida lämningar med en dammvall och en kvarngrund. Längs vägen finns ett nygjort bandtun.

1 Gervide 1

Ek karta: 069 52 **Areal: 17 ha** **Inventerat 91.06.19** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), ek
Buskar: en

Ingrepp/påverkan: jordtippar

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del växelfuktig mark
Mindre del mindre vattensamling

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av knylhavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	småfingerört	krutbrännare
brudbröd	rosettjungfrulin	S:t Pers nycklar
backtimjan		mandelblom
fältmalört		jordtistel

Fauna: Tofsvipa och större strandpipare häckar

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
I östra kanten av slätten runt Roma finns ett av de fåtaliga alvaren i denna trakt. Det ligger strax nordväst om kyrkan, helt nära landsvägen men i skymundan av ungskog. Bete har inte förekommit under senare år. Alvaret är inte stort men bjuder på såväl hällar med karstsprickor, som sporadiska vätar, stora vittringsytor och områden med växelfuktig uppfrysningsjord. I sprickor växer glest med träd och buskar. I övrigt saknas högre vegetation. Floran är den typiska för torra alvar och på växelfuktiga ytor finns fårsvingelalvarhed. Bland arterna märs småfingerört, fältmalört och backtimjan. Tack vare vattensamlingarna som vid tillfället höll vatten häckar större strandpipare och tofsvipa i området. Stensättningar och en kalkugn utgör områdets fasta fornlämningar. En liten men representativ alvaryta med flertalet av dess karaktäristiska element i en trakt där alvar nästan helt saknas är motivet till det mycket höga naturvärdet.

Förslag till åtgärder: Upphörande av tippning.

2 Gervide 2

Ek karta: 069 52 **Areal: 19 ha** **Inventerat 91.06.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: tall(dom), oxel
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Stödutfodring

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
småfingerört	darrgräs	fältsippa
brudbröd	S:t Pers nycklar	bockrot
solvända	spåtistel	kattfot
backtimjan	jordtistel	svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Norr om Sjonhem ligger två skogsbeten som inte har mycket mer än tallen gemensamt. Den östra betas mycket hårt av häst under hela året. Buskar saknas. Gervides skogsbete är full av enbuskar och betas under en stor del av året av nötkreatur. Tallskogen är lågvuxen och tanig. Skogsbetet övergår gradvis i ett alvar och jordtäcket tunnas successivt ut. Vegetationen domineras av örtrik torräng ned arter som småfingerört, solvända, backtimjan, jordtistel och spåtistel. Pukvete som annars hör hemma på åkrar hittades i objektet. Stensättningar förekommer på ett par platser. Om hävden bättras på över hela arealen genom att buskar röjs kommer naturvärdet att förstärkas.

Förslag till åtgärder: Enbuskar måste röjas

3 Gervide 1:35; Stora Sojvide 1:17 3

Ek karta: 069 52 **Areal: 16 ha** **Inventerat 91.06.13** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ask(dom), björk(dom), ek(dom), tall, lundalm, alm, sälg
Buskar: hassel

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark, våt mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng
Enstaka: friskäng av rödventyp, fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	mandelblom	S:t Pers nycklar
darrgräs	rosettjungfrulin	
loppstarr	ängsviol	
brudbröd	solvända	
gullviva	jordtistel	
slåtterfibbla	klasefibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Denna hagmark består av en öppen del (Gervide) och en ganska tätt trädklädd (Stora Sojvide). Hela objektet betas av nötkreatur. Den trädklädda delen verkar vara nyligen framröjd. Majoriteten av hasselbuskarna var nertagna. Träden är inte särskilt gamla och äldre överståndare saknas. I hela hagen finns talrika lämningar efter forntida kulturer; fornåkrar, stensträngar, husgrunder, stensättningar och en fornborgsrest kan man urskilja ännu i dagens betade lövhage. En stor brya finns i västra delen. Örtrik friskäng och skogsnäveäng dominerar. Typiska ängsväxter är klasefibbla och slåtterfibbla. Fornåkern hyser en märkbart fattigare flora än omgivningen. Märkligt nog växer rikligt med lunglav på lövträden trots att äldre hamlade träd saknas. Gervides marker betas av höglandsboskap. Terrängen i den öppna hagen sluttar svagt mot öster. Överst domineras vegetationen av högörtäng och rödvenäng som är gödselpåverkad. Längre ner finns tuviga välbetade fuktängar. I floran märks sumpmåra, krypvide, ängsvädd, loppstarr och revfibbla.

4 Suderbys 3:1 4

Ek karta: 069 52 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.06.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: björk(dom), ask(dom), ek
Buskar: hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Markfuktighet: Övervägande del fuktig mark
Mindre del torr mark, frisk mark, våt mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp: Dominerande: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp
Vanlig: örtrik friskäng
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	ängsviol	mandelblom
brudbröd	gullviva	klasefibbla
rosettjungfrulin		
jordtistel		
svinrot		

Fauna: Tofsvipa och rödbena häckar

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Suderbys ger ett pampigt intryck med en lövallé som för upp till en stor manbyggnad. Söder om gården sluttar terrängen svagt mot söder där detta objekt är beläget. Det består dels av en helt öppen del och ett ganska tätt lövvuxet parti med främst björk, ask och hagtorn. Vegetationen är genomgående välbetad av nötkreatur utan att för den skull vara gödselpåverkad annat än marginellt. Gräs- lågstarräng dominerar. Typiska arter är hirsstarr, humleblomster, krissla, ängsviol, svinrot och darrgräs. Älgörten är mycket hårt hållen. Rödskivlingar noterades.

5 Vinkels 2:1 5

Ek karta: 069 43 **Areal: 10 ha** **Inventerat 91.06.13** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	75-100%
Träd:	tall(dom), gran
Buskar:	en

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del frisk mark, fuktig mark
Mindre del torr mark, växelfuktig mark, jordart: grus/sand, lera, morän

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av rödventyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	backsmultron	S:t Pers nycklar
brudbröd	gullviva	strandmaskros
rosettjungfrulin	jordtistel	
svinrot		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Stormyrs utdikade och odlade, numera betade torvjord omges på västra sidan av barrskog. Själva brynet mot den f d myren är öppen enbuskmark. En mindre del av skogen har gallrats ur på gran och betas av nötkreatur. En kraftledningsgata skär igenom skogen och har en tät grässvål under sig. Högvuxna enar ståtar i delarna mellan ledningsgatan och den f d myren. Terrängen är ovanligt kuperad till följd av en grusavlagring. Här och var finns fuktiga sänkor med lera i botten. Moränjord utgör jordarten i norra delen. I de ljusare delarna är vegetationen nerbetad. Även ljungen betas väl. Ledningsgatan är örtrik med arter som brudbröd, jungfrulin, rosettjungfrulin, färgmåra och gullviva. Svinroten är vanlig men ännu mer frekvent utanför hagen. Av kulturspår må nämnas en äldre väg genom skogen och en ängslada i brynet mot Stormyr.

1 Fjäle 1:10 1

Ek karta: 069 54 **Areal: 7 ha** **Inventerat 90.09.01** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask,tall
Buskar: en, brakved, getapel, slån

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 75% hävd saknas, bete i den södra delen

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	darrgräs	vildlin
backtimjan	fältsippa	gullviva
	backsmultron	jordtistel
	blodnäva	slåtterfibbla
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hagmarken vid Fjäle ligger en bit från gården i övergången mellan åker och skog. Större delen är ohävdad, utom söder om gården där en tall- och endominerad, svagt gödselpåverkad hage betas. Hagen växlar mellan fårsvingelalvarhed och fuktäng. De värdefullaste markerna ligger norrut. I övre delen finns artrika alvarhedar och frisk-/fuktängar med svinrot, gullviva, liljekonvalj, brakved, getapel m fl. En fuktigare del är tyvärr skogsberedd för plantering. En öppen del med fornlämningar hyser en fårsvingeldominerad torrängsflora. På den långsträckta åkerholmen står hamlad ask och enar, glest utplacerade, med en örtrik torrängsflora på sluttningarna. I hagen mot nordost finns bl a fältsippa och flentimotej, men också ohävdsarter och tynne. Lövsly växer upp även i Änggärdet. Fornlämningarna utgörs av husgrunder, stensträngar och stensättningar. I en askdunge finns även klubbstarr.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete, röjning av tynne och lövsly, klappning av ask.

2 Angebjärs 1:1 2

Ek karta: 069 54 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.09.01** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Hagmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
	Typrepresentativitet:	representativ
	Nuvarande hävd:	god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	25-50%
	Träd:	tall, björk, gran
	Buskar:	en
Hävdens tillstånd:	100% välhävdat, nöt	
Ingrepp/påverkan:	Beskuggning	
Markfuktighet:	Betydande del fuktig mark Mindre del torr mark	
Vegetationstyp:	Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av högörttyp, fuktäng av högstarrtyp	
Slåtter- och betesindikatorer:	Vanliga darrgräs backsmultron	Enstaka slåtterblomma brudbröd

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Det välbetade området består av en högstarräng med bunkestarr och ag i kanten av Angebjärs myr. Spikblad, vattenmynta, videört m fl noterades även. Grässvålen är kortsnaggad, vilket är ovanligt i fuktängssammanhang. Älgört står kvar som ratade stänglar. Ett torrängsparti (alvarhed) finns också. Däremellan växer trädskiktet bestående av tall, björk och gran, ganska tätt. Hagen betas av kvigor. Ett gammalt dike går genom fuktmarken. Förmodligen har slåtter varit den gamla markanvändningen.

Förslag till åtgärder: Utglesning av träd och buskar.

3 Bendes 1:15 3

Ek karta: 069 54 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.09.01** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask
Buskar: en, slån

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, körspår

Kulturhistoriska spår: Äldre åker, röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	S:t Pers nycklar
fältsippa	knutnarv
backsmultron	backklöver
brudbröd	skogsklöver
blodnäva	bockrot
solvända	gullviva
backtimjan	liten blåklocka
axveronika	jordtistel
fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som ligger på båda sidor om vägen, är ohävdat. Tall och ask växer i trädskiktet och bland buskarna dominerar en. Floran karaktäriseras av örtrik torrängsflora samt alvarhed. Flentimotej är vanlig förutom ind.art. Den södra delen är mest värdefull. I den norra märks svag kvävepåverkan. De kulturhistoriska spåren utgörs av fossil åkermark.

Förslag till åtgärder: Röjning, återupptaget bete.

4 Hemmungs 1:41 4

Ek karta: 069 54 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.09.03** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), oxel, ask
Buskar: en, slån, brakved

Markfuktighet: Betydande del fuktig mark, växelfuktig mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp:
Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	brudbröd
S:t Pers nycklar	solvända
knutnarv	axveronika
vildlin	
sumpgentiana	
backtimjan	
stenmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området består av vidsträckta växelvåta-våta marker med ett tunt jordlager ovanpå kalkstenen. Älväxing, slankstarr, hirsstarr och ängsstarr växer i den tuviga fuktängen som omväxlar med vätar och sumpgentiana, krypven, vildlin m fl samt alvarhedar med stenmalört, backtimjan och fårsvingel. Enar, slån och någon nyponbuske står utspridda mellan talldungarna. Även ask (klappad) finns i söder. Norrut tätnar trädskiktet. Området är ännu öppet med en starkt betespräglad karaktär och har ett mycket högt värde. Betet upphörde förmodligen nyligen.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

5 Båticke 3:1 m fl 5

Ek karta: 069 54 **Areal: 11 ha** **Inventerat 90.09.03** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, oxel
Buskar: en, brakved

Ingrepp/påverkan: Körspår, jordschakt, diken

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del fuktig mark, växelfuktig mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	solvända
S:t Pers nycklar	liten blåklocka
brudsporre	spåtistel
knutnarv	kattfot
backsmultron	ängsnycklar
brudbröd	stenmalört
vildlin	
sumpgentiana	
backtimjan	
axveronika	
jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området är ännu öppet trots att hävden upphört och beskogningsåtgärder utförts i norra delen (utanför området). Fula ingrepp i form av grävda diken och matjordsavschaktning har utförts men den större delen av området har ändå en välutvecklad, oförstörd och typrepresentativ grässvål. Trädskiktet, tall och oxel, är ganska glest men tätnar åt norr och väster. Enar och brakved står utspridda här och där. fuktängar och vätar med älväxing, hirsstarr och sumpgentiana finns över stora delar av området. Även slankstarr, ängsstarr samt alvaragnsäv, ärtstarr m fl noterades. Örtrik torrängsflora med bl a brudbröd finns också liksom fårsvingelvariant av alvarhed. De kulturhistoriska spåren består av stensättning i östra delen.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete, röjning.

6 Båticke 1:21 6

Ek karta: 069 54 **Areal: 9 ha** **Inventerat 90.09.03** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall, oxel
Buskar:	en, brakved, slån

Ingrepp/påverkan: körspår

Markfuktighet: Betydande del växelfuktig mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	knägräs
backsmultron	knutnarv
brudbröd	solvända
vildlin	axveronika
sumpgentiana	kattfot
backtimjan	
fältmalört	
stenmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området domineras av tallskog, fårsvingeltyp av alvarhed med vätar samt kalkfuktäng. Älväxing är vanlig tillsammans med bland annat darrgräs. I vätarna växer hirsstarr, sumpgentiana och ängsvädd samt ögontröst med flera.

7 Hemmungs 1:64, 1:10 7

Ek karta: 069 54 **Areal: 12 ha** **Inventerat 90.09.03** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall
Buskar: en, slån, getapel

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% hävd saknas 1:10 saknar hävd,1:64 betas av köttdjur

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling, dike, jord- och stenhögar

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del växelfuktig mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	knägräs
slåtterblomma	knutnarv
backsmultron	gullviva
brudbröd	liten blåklocka
vildlin	jordtistel
solvända	
sumpgentiana	
backtimjan	
jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området präglas av en småskalig struktur med stenmurar, odlingsrösen, åkrar med öppna diken, hagmarker och betad skog. Gamla, delvis nedfallna bandtun och askar som varit klappade, förstärker det ålderdomliga intrycket. Området betas till större delen (1:64) av köttdjur, såväl åker som betesmark. Den del som inte betas lider av igenväxning. Trädskiktet domineras av tall, medan en, slån, getapel m fl växer i buskskiktet. Betesmarken, som delvis är öppen, delvis övergår i betad skog, är omväxlande torr - fuktig. I norra delen finns fina fuktängs- och alvarvätar, som når en ansenlig storlek. Här växer hirsstarr, krypven,vildlin, brunört, sumpgentiana och ängsvädd. I (1:10) norra delen växer även slåtterblomma rikligt samt ängsstarr, alvaragnsäv, vattenmynta, krypvide, knappag, axag m fl.

Den betade skogen är framkomlig med bl a örnbräken, lundskafting, blåsippa i fältskiktet. En mindre del av hagmarken har gödslats. Körvägen mot utmarken (fägata?) eller skogen, kantas av nedfallna bandtun och stenmurar. Fornlämningarna utgörs av ödetorp (husgrunder), malsten, kalkugn och tjärdal.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd i hela området.

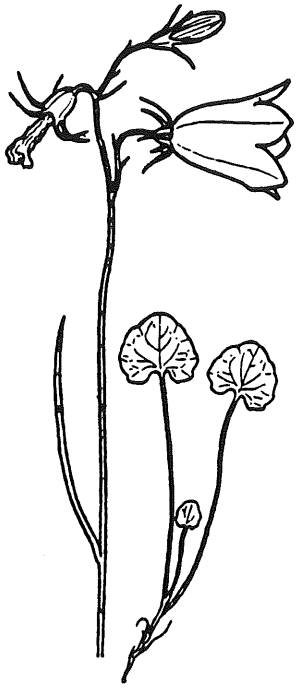

Liten blåklocka

8 Båticke 1:10 8

Ek karta: 069 54 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.09.01** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall
Buskar: en

Hävdens tillstånd: stängsel finns uppsatt

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, gammal åker, diken

Markfuktighet: Betydande del fuktig mark, växelfuktig mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	knägräs
brudbröd	knutnarv
vildlin	skogsklöver
sumpgentiana	axveronika
backtimjan	jordtistel
liten blåklocka	
kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
På väg ut till Båticke bronsåldersrösen passerar stigen över fuktängar och älväxinghedar med hirsstarr, knägräs, darrgräs, ängsvädd, och sumpgentiana, vom fortsätter i kanten mellan den av häst betade gamla åkermarken och den planterade (fröspridda?) tallskogen. Delvis utgörs området av dikad mark, som förmodligen odlats någon gång, men har en örtrik torrängsflora omväxlande med fuktäng. Hävden har tyvärr upphört. Norrut fortsätter området i f d betad skog (1:16), med älväxing, darrgräs och svinrot m fl. Stängsel saknas. Genomsikten är medelmåttig.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete, röjning.

9 Anga Prästänge 9

Ek karta: 069 54 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.06.07** **KLASS: 1**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Öppen fastmarksäng, Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask, ek, björk
Buskar: hassel, en, brakved, nypon, hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat, efterbetas ej, fagas och slås

Ingrepp/påverkan: dike, eftersatt röjning och fagning

Kulturhistoriska spår: ängs(hö)lada, hamlat träd, fornlämning,

Markfuktighet:
Betydande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: örtrik friskäng
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av skogsnävatyp, svinrotäng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knägräs	loppstarr
darrgräs	johannesnycklar	nattviol
svinrot	S:t Pers nycklar	slåtterblomma
	Jungfru M nycklar	gullviva
	brudsporre	kattfot
	blodtopp	
	brudbröd	
	rosettjungfrulin	
	liten blåklocka	
	slåtterfibbla	
	klasefibbla	

Hotade arter: Svensk ögontröst, tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Änget, som omges av vägar och kulturbetesmark, fortsätter egentligen norr om vägen i en igenväxt del. Den ännu hävdade delen av änget har ett öppet "braidsraum" i den centrala delen. Det omges av dungar med buskar och träd, som står utspridda och ger skugga till halvskugga i en stor del av änget. Ask, som tidigare varit hamlad, björk och tall dominerar i trädskiktet men även ek förekommer. Hasselbuketter och även andra buskar, står som "strumpor" på träden. Vegetationstyperna växlar mellan lundartad skogsnävaäng i skuggi-

ga partier och örtrik torr-/friskäng samt svinrotäng i de öppna delarna. Svensk ögontröst, som numera bara förekommer i ett fåtal slåtterängar på Gotland, växer ymnigt i änget tillsammans med höskallra, svinrot, orkidéer (Jungfru Marie nycklar, krutbrännare, tidigblommande brudsporre, johannesnycklar, S:t Pers nycklar, flugblomster, tvåblad och kärrknipprot), lundstarr, vårbrodd och enstaka ängshavre m fl. Även blodtopp, som bara förekommer på östra Gotland, hittar man här. De kulturhistoriska spåren, som härrör från järnåldern, består av stensträngssystem. Hävden är god, men tyvärr slås ej de yttre delarna mot vägen och klappningen är eftersatt.

Förslag till åtgärder: Nyhamling av ask, röjning av hassel (borttagning av gamla grenar, utglesning), slåtter ända ut i kanterna och under buskarna.

10 Bendes 1:18 10

Ek karta: 069 55 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.06.07** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Öppen fastmarksäng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask, rönn, oxel

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% hävd saknas, efterbetas ej

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: örtrik friskäng
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knägräs
darrgräs	vildlin
mandelblom	backklöver
brudbröd	rosettjungfrulin
	gullviva
	liten blåklocka
	jordtistel
	svinrot
	slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Strandängen är öppen och har slagits med maskin men har tidigare gödslats. Driftvegetation, blåsäv m m i strandzonen. Inget efterbete. Den lilla ljusöppna slåttermark som här beskrivs är belägen en bit ovanför stranden (ca 200 m) och omges av skog. Tall, rönn och ask växer i en dunge mitt i området, som man kör igenom på väg ner mot stranden. Floran karaktäriseras av örtrik friskäng med ett flertal slåttergynnade arter, till exempel gullviva, svinrot, höskallra och brudbröd. Marken har förmodligen för länge sen varit uppodlad, men floran har naturaliserats igen. Vid återbesök 1/9 noterades praktbrunört, ängsvädd, flockfibbla, rödklöver, käringtand, svartkämpar, blodrot m fl. Gläntan var slagen men efterbetas ej.

Förslag till åtgärder: Något senare slåtter.

11 Bajänge; Bendes N 11

Ek karta: 069 55 **Areal: 10 ha** **Inventerat 90.06.07** **KLASS: 1**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Öppen fastmarksäng, träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ek, ask, tall
Buskar: en, hagtorn

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% svagt hävdat, hela området slås ej, efterbetas med får

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, gammal åker

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, ängs(hö)lada, äldre åker

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, svinrotäng,
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	johannesnycklar	krutbrännare
vildlin	S:t Pers nycklar	göknycklar
	brudsporre	ängsnycklar
	nattviol	rosettjungfrulin
	mandelblom	solvända
	brudbröd	majviva
	blodnäva	sandmaskros
	backklöver	
	gullviva	
	korskovall	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	svinrot	
	slåtterfibbla	
	klasefibbla	

Hotade arter: Toppjungfrulin, tidigblommande höskallra, svensk ögontröst

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som består av trädbärande äng och öppen fastmarksäng, hävdas med slåtter. I den västra delen som varit uppodlad, har floran naturaliserats, och den slås tillsammans

med övrig slåttermark. I den mellersta delen är trädskiktet tätt, med ek (dom), ask och tall. Den mest värdefulla östra delen mot havet är öppen, men enbuskar vandrar in där slåttern uteblivit. Inte heller den smala remsan utmed havsstranden slås. Området efterbetas svagt av får. Vegetationstypen växlar mellan örtrik ängshavretorräng, svinrotäng, artrik lågstarräng och kalkfuktäng. I den öppna fastmarksängen, ca 100 m ovanför stranden, växer svensk ögontröst tillsammans med vildlin, svinrot, höskallra, rödklöver och nattviol m fl. Svensk ögontröst finns numera endast kvar i ett fåtal slåtterängar på Gotland. Den nedre delen av fastmarksängen, närmare havet, domineras av fuktängsvegetation med hirsstarr, hundstarr, gåsört, krypven och, närmast stranden, driftvegetation. Landstrandvegetation saknas. Ett parti med planterad tallskog finns väster om den mot havet öppna fastmarksängen. Artrikedomen i området är stor, med ett flertal orkideér, bl a vit skogslilja, som växer i den lundartade delen, flugblomster, salepsrot, johannesnycklar och tidigblommande brudsporre. Stora delar av slåttermarken domineras av höskallra. Även klubbstarr noterades. En svag kvävepåverkan märks i vissa delar, men på senare tid har ingen gödsling skett. Hävden är god i de mest värdefulla delarna av området. (Anm. Vid besök den 1 sept. konstaterades att den västra delen ej slagits, förmodligen p g a den torra sommaren under inventeringsåret.) Väster om det avgränsade området i en igenvuxen lövskog (Bendes 1:13), är en ödegård belägen.

Förslag till åtgärder: Slåtter ända ut i kanterna, under buskar och i hörnen. Efterbete ska helst ske med nöt, gärna ett hårdare betestryck än idag. Fagning bör ske, främst under ekarna. Utglesning bland ek och tall i trädskiktet och röjning av unga enar skulle också vara önskvärt.

12 Bajänge; Bendes Ö 12

Ek karta: 069 55 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.06.07** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall, ask
Buskar:	en, getapel, slån, nypon

Hävdens tillstånd: 75% svagt hävdat, 25% hävd saknas, betas svagt av får, sent påsläpp

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, igenväxning, rishögar kvarligger

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del våt mark

Vegetationstyp: Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av högörttyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp, driftvegetation

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårtåtel	blodtopp
	mandelblom	backklöver
	brudbröd	gullviva
	blodnäva	svinrot
	backtimjan	
	liten blåklocka	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området har troligen varit ohävdad en längre tid och har delvis fått växa igen innan bete nyligen återupptagits och röjning påbörjats. Betestrycket är dock svagt p g a sent betespåsläpp. Slånbuskar och en breder ut sig. Den övre delen är mest intressant. Vegetationstypen utgörs av ängshavretorräng med bl a toppjungfrulin och backklöver. Fuktäng med hirsstarr och älväxing finns också. Närmare stranden ökar ohävdsarter som vänderot och älgört. Driftranden går högt upp och kantas av ett brett bälte av svartkavle och bergrör.

Förslag till åtgärder: Fortsatt röjning, uppsamling av rishögarna, borttagning av unga tallar, hårdare betestryck.

13 Angebjärs m fl 13

Ek karta: 069 55 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.09.01** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärde:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall
Buskar:	en

Ingrepp/påverkan: körvägar

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	liten blåklocka
brudbröd	jordtistel
backsmultron	
gullviva	
backtimjan	
axveronika	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området som ligger ovanför stranden vid Baju fiskeläge på båda sidor om vägen, är ohävdat men ännu öppet. Tall och en dominerar i trädskiktet. Marken är torr till fuktig med en örtrik torrängsflora, älväxinghed och fuktäng.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd.

14 Bendes 1:16 14

Ek karta: 069 55 **Areal: 59 ha** **Inventerat 90.06.21** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom)
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, körspår, kanal, jordhög, upplag mm

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning, husgrunder

Markfuktighet:
Övervägande del växelfuktig mark
Betydande del torr mark
Mindre del fuktig mark, våt mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, artrik gräs-/lågstarräng
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	S:t Pers nycklar	fågelstarr
	brudbröd	johannesnycklar
	vildlin	ängsnycklar
	solvända	rosettjungfrulin
	backtimjan	gullviva
	axveronika	majviva
	jordtistel	spåtistel
		kattfot

Hotade arter: Salepsrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Det fårbetade området, som ligger söder om gården Bendes omgivet av skog, består till större delen av växelfuktig mark, öppen alvarhed och betad skog. I den öppna betesmarken har enarna en typisk betesprägel. Skogen används endast som strövområde av fåren och den är föga påverkad av betet. Alvarmarken växlar mellan fårsvingelalvarhed på tunn vittringsjord och fuktäng med slankstarr och gräslök med flera. Stor brunört och fågelstarr finner man på alvarheden. I lite fuktigare mark växer toppfrossört sporadiskt. I en liten kalkfuktäng i den östra delen hittar man majviva, ängsnycklar och flugblomster med flera. Här finns också husgrunder, gammal odlingsmark, öppna diken, ask och aplar med mera.

Ängsfloran är här mycket rik med darrgräs, salepsrot, spåtistel, puktörne, gullviva och vildlin med flera. Ingrepp i form av körspår, diken, jordupplag mm säker värdet på marken. Närmare gården märks tramp- och gödselpåverkan. En cykelled går genom betesmarken. I södra delen har skogsplantering skett (utanför området). De kulturhistoriska spåren består av kalkbrott, stenlagd väg, fossil åker, husgrunder.

15 Boters 1:16 m fl 15

Ek karta: 069 55 **Areal: 46 ha** **Inventerat 90.06.21** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, havsstrandäng (25 ha), alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), oxel, ask, rönn
Buskar: en, nypon, hagtorn

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Dike/kanal

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning, husgrunder

Markfuktighet:
Betydande del torr mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark, våt mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, artrik gräs-/lågstarräng, driftvegetation
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	knutnarv	låsbräken
vårbrodd	slåtterblomma	ängsnycklar
darrgräs	brudbröd	blodnäva
backtimjan	vildlin	gullviva
	solvända	majviva
	axveronika	sumpgentiana
	gulkämpar	fältmalört
	liten blåklocka	
	kattfot	

Hotade arter: Salepsrot

Fauna: Mycket fin vadarlokal

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som sträcker sig ut mot Grunnsudden, betas av får, men betestrycket är alldeles för svagt. De flacka stränderna kantas av driftvegetation. Den egentliga havsstrandängen

utgörs av ett smalt bälte, som till vissa delar är välbetat, andra sämre. I södra delen växer saltnarv, revigt saltgräs, strandkrypa, salttåg, gulkämpar, havssälting, kustbaldersbrå, strandmålla och gåsört i den övre landstrandvegetationen. Kvickrot är också ymnig. Kalkfuktängar, vätar och sänkor med artrik lågstarräng, ag m m finns i området. En avsnörd del av havsviken, som genom en grävd kanal mynnar i havet, omges av ag, bunkestarr, knappag och kalkfuktäng. Den torra marken domineras av fårsvingel. Både torrängsflora och alvarhed förekommer. Floran är artrik med brudbröd, vildlin, kattfot och sällsyntheter som toppfrossört, låsbräken och salepsrot. En strandbod omgiven av bandtun, ligger ute vid Grunnsudden.

Förslag till åtgärder: Fler betesdjur eller hårdare betestryck, röjning.

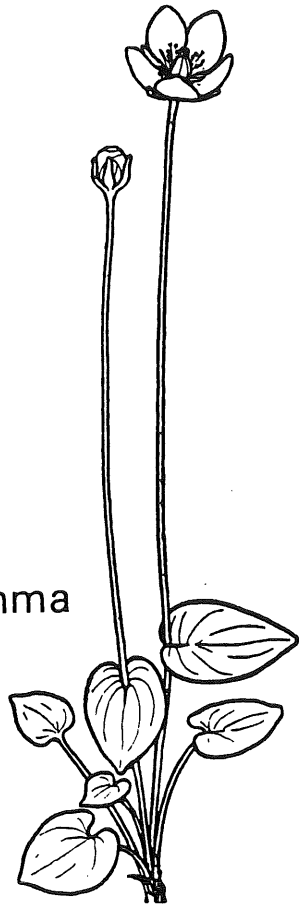

Slåtterblomma

16 Boters 1:33 16

Ek karta: 069 55 **Areal: 9 ha** **Inventerat 90.08.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (2 ha), alvar, buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), gran
Buskar: en(dom), nypon, hagtorn, getapel

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, körvägar

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng, fuktäng av kalktyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knutnarv	knägräs
darrgräs	brudbröd	blodnäva
vildlin	solvända	jordtistel
backtimjan	sumpgentiana	kattfot
	axveronika	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Det något uppsplittrade området, som inte längre hävdas, sönderdelas av skogspartier, varav en del avverkats och planterats, och även gödslad mark. Körvägar genomkorsar området, som sträcker sig utmed Skarnvik. Ett tunt jordskikt överlagrar kalkstenshällen, som på sina ställen går i dagen. De välutvecklade alvarhedarna är av både fårsvingel- och hällmarkstyp. Mossor och lavar växer tillsammans med vildlin, backtimjan,fårsvingel och vårbrodd i en vackert lysande matta. Även brudbröd och kattfot förekommmer. I vätar och fuktängar blommar sumpgentiana och orkidéer. Knappag, trådstarr och ag är vanliga i den uttorkade åfåran. Någon landstrandvegetation förekommer inte vid havsstranden, som domineras av rörsvingel, driftvegetation och havssäv. I övrigt är dock vegetationstyperna typrepresentativa. De kulturhistoriska spåren utgörs av dammvallar och husgrund, stenvallar och röjningsrösen, gravfält och stensträngar.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

1 Västergarns utholme 1

Ek karta: 068 47 **Areal: 57 ha** **Inventerat 91.10.29** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask
Buskar: en, slån

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av fårsvingeltyp
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av gräs-/lågstarr-typ, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	knippfryle	jordtistel
backsmultron	vårbrodd	
brudbröd	knägräs	
trift	fältsippa	
backtimjan	blodnäva	
axveronika	vildlin	
	solvända	
	sandmaskros	

Fauna: Mellan 3000 och 4000 par ejder häckar på ön.

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Västergarns utholme är en öppen ö uppbyggd av lösmaterial. Stranden stupar på de flesta håll relativt brant ner i havet. Strandremsan utgörs av sten och grus samt sand på några håll. Ön har betats av får framtill för två år sedan. Rastande gäss betar hårt på delar av ön. Inom andra delar börjar fjolårsgräset tillta i omfattning. Vegetationen utgörs på de flesta håll av örtrika torrängar. Vanliga växter är fårsvingel, flentimotej, brudbröd, knölsmörblomma, trift, svartkämpar, femfingerört och axveronika. Hedvegetation finns längs den västra sidan. Mindre fuktängspartier finns på södra delen. Här växer blåtåtel, hundstarr och gåsört. På öns nordvästra sida finns små partier havsstrandäng. På några håll finns mäktiga sandpackar. Här växer sandstarr, gulmåra och backtimjan.

Förslag till åtgärder: Återinfört bete.

2 Kronholmen 1:3, 2:5 2

Ek karta: 068 47 **Areal: 8 ha** **Inventerat 91.08.21** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (8 ha)

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: saknas
Buskar: saknas

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, jordhög, diken, traktorväg

Markfuktighet: Betydande del frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Vanlig: driftvegetation
Enstaka: skonvegetation

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	ängsnycklar	vårbrodd
smultronklöver	vildlin	darrgräs
gulkämpar	sumpgentiana	skogsklöver
	kustarun	bockrot

Hotade arter: Honungsblomster

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad havsstrandäng, som intill inte alltför länge sedan betats. Igenväxningen är inte speciellt långt gången, men stora delar har tämligen utarmad vegetation. Träd- och buskskikt saknas helt. Närmast havet finns dock mycket fina partier med rika förekomster av kustarun, sumpgentiana, ängsnycklar, smultronklöver, ögontröst och rödtoppa. Det finns också glesstarr och sparsamt med höskallra. En hel del diken stör objektet och har förmodligen starkt bidragit till utarmade skonor och salttåg/rödsvingel strandängar. Lite saltört finns i en skona men de flesta domineras av saltnarv eller krypven. Området är nyinrättat naturvårdsområde och skall hävdas med slåtter eller bete.

Förslag till åtgärder: Återinförande av slåtter eller bete.

3 Ammor 6:1 3

Ek karta: 068 48 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.08.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en, slån

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat, nöt

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 75% svag gödsling, sambete med f d åker

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, jordart: sand

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	gråfingerört
fältsippa	
småfingerört	
bockrot	
trift	
liten blåklocka	
fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Nästan helt öppen betesmark på sand. En liten ungtalldunge och några småbuskar påverkar inte nämnvärt det helt öppna intrycket. Delar av hägnet tycks ha varit åker och räknas inte in i objektet. Viss kvävestörning finns i objektet, men stora delar är ganska fina. Betet är svagt men grässvålen är naturligt lågvuxen och med mycket mossor och lavar. På några småkullar finns också sandstarr. En del av en lång, gammal, 2-3 meter hög befästningsvall kantar objektet mot den sannolika före detta åkern.

Förslag till åtgärder: Något intensivare bete.

4 Ammor 2:5 4

Ek karta: 068 48 **Areal: 11 ha** **Inventerat 91.08.21** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall(dom), gran, ek
Buskar:	slån, en, nypon, hagtorn

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat, nöt

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, djupa diken, sambete med f d åkrar

Kulturhistoriska spår: Röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Betydande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, övrig friskäng
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	S:t Pers nycklar
darrgräs	rosettjungfrulin
backsmultron	kattfot
brudbröd	
blodnäva	
vildlin	
solvända	
gullviva	
backtimjan	
liten blåklocka	
spåtistel	
jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad skog med buskrika gläntor och bryn. Skogen är mestadels relativt gles. Hävden är genomgående mycket god. Sambete med före detta åker ger kväveskador i vissa av objektets kanter. Förutom skogligt präglad vegetation (som överallt har en hel del hävdgynnade arter) finns stor areal friskäng i blandform mellan älväxingdominerad kalkfuktäng och ängshavretorräng. Fuktängarna utgörs av artfattiga, tämligen ointressanta former. Diken och partiella gödselskador stör objektet.

1 Lekarve 1

Ek karta: 068 38 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.08.28** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom)
Buskar: en(dom), slån, nypon, hagtorn, getapel, oxel

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, övrig friskäng, fuktäng av kalktyp
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
knägräs	skogsklöver
darrgräs	axveronika
småfingerört	liten blåklocka
backsmultron	spåtistel
brudbröd	kattfot
blodnäva	
vildlin	
solvända	
gullviva	
backtimjan	
jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betesmark i gläntrikt randområde till skog. Bitvis tät, yngre tallskog och ett tämligen tätt buskskikt, främst bestående av yngre buskar gör gränsdragningen mellan betad skog och buskrik utmark svår att göra. Vegetationsmässigt är detta lilla objekt tämligen varierat och den goda hävden och avsaknaden av kvävepåverkan gör att man väntar sig en lite artrikare flora. Vegetationen är dock genomgående fin.

Förslag till åtgärder: Gallring och buskröjning.

2 Lekarve 2

Ek karta: 068 38 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.08.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran
Buskar: en(dom), hagtorn

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, får

Ingrepp/påverkan: 75% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, stödutfodring, lite skrot, gamla åkrar, diken

Kulturhistoriska spår: Röjningsrösen

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del frisk mark, jordart: sand

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Vanlig: övrig friskäng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	ormtunga	backsmultron
	knägräs	rosettjungfrulin
	darrgräs	gullviva
	småfingerört	liten blåklocka
	brudbröd	kattfot
	blodnäva	
	vildlin	
	solvända	
	bockrot	
	majviva	
	spåtistel	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betesmark med delvis täta enbuskbestånd, yngre talldungar, öppna naturbetesmarker och gamla gödslade åkrar. De senare räknas inte in i objektet. Kraftig stödutfodring och de gamla åkrarna leder till viss, delvis svårbedömd, kvävepåverkan. Kalkfuktängen är rik på orkidéer, men dessa var avbetade och endast kärrknipprot kunde artbestämmas. Enarnas utseende tyder på att den nuvarande hävden avbrutits av en långvarig ohävdsperiod.

3 Sandgårde m fl 3

Ek karta: 068 38 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.08.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall
Buskar: en(dom), slån(dom), nypon, hagtorn, rönn, oxel, brakved

Ingrepp/påverkan: Diken, sommarstugetomter

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del frisk mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp, källkärr
Enstaka: övrig friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
solvända	vårbrodd	loppstarr
backtimjan	knägräs	gråfingerört
	darrgräs	kustarun
	slåtterblomma	gulkämpar
	backsmultron	kattfot
	brudbröd	svinrot
	skogsklöver	sumpnycklar
	blodnäva	spåtistel
	vildlin	
	bockrot	
	gullviva	
	majviva	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad skog med mycket gläntor. Endast gläntorna inräknas i objektet. Buskskiktet är i vissa delar mycket tätt. Gott om raserade fårstängsel vittnar om inte alltför avlägsen hävd. Det finns en del torrängar med fin vegetation. De är högvuxna men utan ohävdsarter. Det som gör objektet intressant är dock fina kalkfuktängar och källkärrsvegetation i nordost. Här finns förutom indikatorarter rikligt med ängsstarr, axag och orkidéer.

Förslag till åtgärder: Gallring och återupptaget bete.

4 Strandskogen; Nystugu 4

Ek karta: 068 38 **Areal: 28 ha** **Inventerat 91.08.26** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (6 ha), buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), björk, gran
Buskar: en(dom), nypon, oxel, rönn, slån, nypon, hagtorn, apel

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, gamla täktgropar, dike

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark, våt mark, jordart: hårdsvallad morän

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: övrig friskäng, fuktäng av kalktyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, övrig övre landstrandvegetation, skonvegetation

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
solvända	salttåg	gråfingerört
backtimjan	vårbrodd	sumpgentiana
	knägräs	kustarun
	darrgräs	strandmalört
	knutnarv	kattfot
	småfingerört	
	backsmultron	
	brudbröd	
	smultronklöver	
	blodnäva	
	vildlin	
	bockrot	
	trift	
	axveronika	
	gulkämpar	
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	jordtistel	

Hotade arter: Ljungsnärja

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad havsstrandäng och skog samt buskrik utmark på en stenigt grusig höjdsträckning. Alla öppna marker är välhävdade medan skogen har svagare hävd. I söder är skogen starkt kvävepåverkad vilket också syns i öppna torrängar i närheten. Längst i norr finns också mindre ytor med stark kvävepåverkan, men stora delar av objektet är opåverkade. Strandängsvegetationen är till stor del avvikande från salttåg/rödsvingeltypen och bland indikatorarterna är endast gulkämpar vanliga. I norr finns dock stora skonor och vidsträckta ytor med kalkfuktäng och strandängsvegetation. Den senare är av mer typisk salttåg/rödsvingeltyp, om än inte särskilt artrik. Dessa områden synes mer sällan översvämmade av saltvatten och stora delar av skonorna invaderas av glesa mattor av krypven. Här och var finns dock ännu gott om saltört och glasört. På höjdstråk med hårt svallad morän med mycket urbergsmaterial växer mycket fina torrängar i buskmarker. Dessa invaderas tyvärr av massor av tallplantor och småbuskar. Det finns också gott om mycket gamla, hårt betespräglade enbuskar och småträd, men den nuvarande utvecklingen leder snart till att dessa marker förlorar sina höga naturvärden. Ur torrängsfloran skall förutom indikatorarterna nämnas kantig fetknopp. I objektet finns två rika gravfält, ensamma gravar samt en fångstgrop och en stensträng.

Förslag till åtgärder: Buskröjning i torrmarkerna i gravfälten.

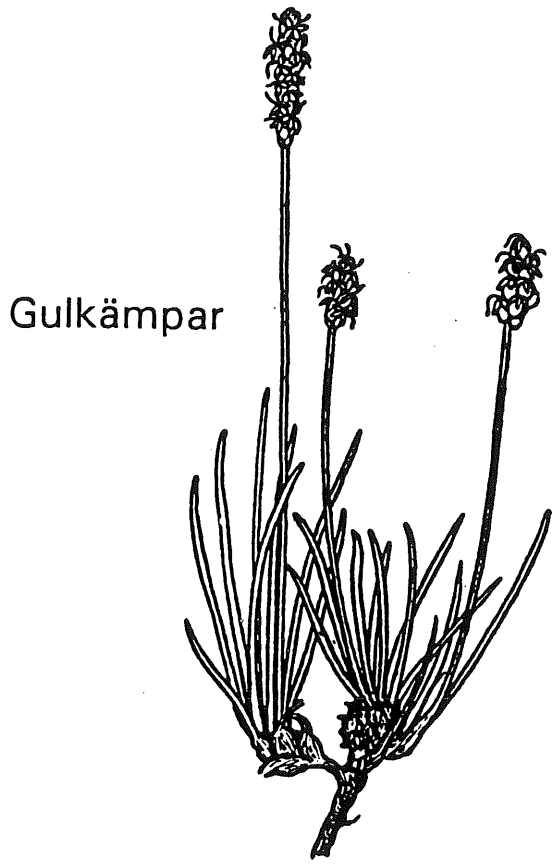

5 Koviken, Korumpan; Botvide 5

Ek karta: 068 38 **Areal: 19 ha** **Inventerat 91.08.22** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (4 ha), buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask
Buskar: en(dom), nypon, slån, getapel, oxel, rönn

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% svagt hävdat, nöt

Ingrepp/påverkan: Parkering, småbåtshamn

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	vårbrodd	knutnarv
smultronklöver	knägräs	gullviva
backtimjan	darrgräs	sumpgentiana
gulkämpar	småfingerört	spåtistel
	backsmultron	strandmalört
	brudbröd	
	vildlin	
	solvända	
	bockrot	
	trift	
	kustarun	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	fältmalört	

Hotade arter: Ljungsnärja

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Nötbetad grund bukt och grusiga revlar och strandsporrar samt buskrika utmarker och igenväxta dungar med småträd. I bukten finns breda zoner med havssäv. Strandängsvegetaionen där innanför är mestadels svagt betad, krypvendominerad och ganska ointressant. Finast är den på södra sidan av bukten. Där finns tämligen fin strandäng av salttåg/rödsvingeltyp med bland annat lite kustarun och rikligt med smultronklöver. Finast strandäng

finns dock på småytor med grässvål ute på grusrevlarna. De torra markerna, så väl ute på udden som längs vägen mot grinden, är fina med välutvecklad hävdvegetation. Viss påverkan av kväve från driftvallar finns här och var. Förbuskningen är bitvis långt gången på objektets landsida. Dels är det täta dungar, dels lågvuxna enbuskar i de trädfria markerna. Förutom ett friluftsmuseum med strandbodar från hela Gotland finns i objektet en del kulturlämningar som är kvar på sin ursprungliga plats. I Koviken finns en anläggning som har använts för idfiske ända in på 1900-talet. Idag återstår en stenmur eller vall under vattnet i vikens mynning. Dessutom finns 8 båtlänningar i objektet.

Förslag till åtgärder: Buskröjning och gallring. Ökat betestryck.

6 Sandboviken; Stenhuse 6

Ek karta: 068 38 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.08.23** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (4 ha)
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, björk
Buskar: en, slån, oxel, berberis

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, häst, gåsbete

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling

Markfuktighet: Betydande del frisk mark, fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Dominerande: övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Vanlig: skonvegetation, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp
Enstaka: driftvegetation

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	knägräs	smultronklöver
gulkämpar	kustarun	trift
	strandmalört	

Hotade arter: Ljungsnärja

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hästbetad strandäng med lite träd och buskar i kanten mot åkern ovanför. Hävden synes nyligen återupptagen och ohävdsgynnade arter som strandaster och gullusern är rikligt förekommande. Ett stråk med översilningsvatten från åkrarna är starkt kvävepåverkat. Det mest intressant i objektet är tämligen utbredda skonor med saltört, glasört, saltnarv och strandmalört. Ur den övriga floran kan luddkrissla och ängsruta nämnas.

7 Vivesholm; Vives m fl 7

Ek karta: 068 38 **Areal: 56 ha** **Inventerat 91.08.23** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (34 ha), buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom)
Buskar: en(dom), getapel, oxel, rönn, slån, nypon, hagtorn, rönn

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, nöt, gåsbete

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling, diken, sommarstuga

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, torräng av örtrik ängshavretyp, övrig friskäng, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp, fuktäng av högstarrtyp, driftvegetation, nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp, skonvegetation av glasörttyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp, gräshed av staggtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	vårbrodd	ormtunga
stagg	knägräs	S:t Pers nycklar
smultronklöver	knutnarv	sumpnycklar
skogsklöver	småfingerört	fältsippa
sumpgentiana	backsmultron	slåtterblomma
backtimjan	brudbröd	solvända
gulkämpar	vildlin	kattfot
	bockrot	
	gullviva	
	majviva	
	trift	
	kustarun	
	dvärgarun	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	spåtistel	

jordtistel
fältmalört
strandmalört
göknycklar

Hotade arter: Ljungsnärja

Fauna: Viktig häck- och rastlokal för vadare, simänder och gäss.

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En stor betad halvö med god hävd och stor variation. I de centrala delarna finns en kulle med skog och buskrik utmark med gamla betespräglade enar och småträd. Denna kulle omfattar tre små separata hägn med tydlig gödselstörning. Framför allt brynen mot norr är ändå fina med välbetad örtrik ljunghed mellan höga enbuskar. På kullens sydvästar del finns lite ljungsnärja. Resten av objektet utgörs av i stort sett helt öppna marker utan störning. Längst in mot land finns strandängar på humösa jordar. Bland annat växer här mattor av glasört och saltört bland nedbetad säv på tunna lagar av halvrutten bandtång. Längre ut mot kullen finns tjocka sandavlagringar som delvis starkt domineras av stagg. Inne i det kvävestörda hägnet finns i dessa stagghedar rikligt med skogsklöver! I sidlänta lägen mellan staggheden och strandängen finns små ytor med fin kalkfuktäng med rik förekomst av göknycklar. Mot sydost finns vidsträckta strandängar med stora arealer fina skonor. Förutom indikatorarterna kan man ur dessas flora nämna glesstarr, blankstarr, havsnarv, saltnarv, glasört, saltört och revigt saltgräs. Bland mer exklusiva växter kända från området skall saltmålla, knutört och rikligt med strandnål nämnas. På Sågholmen, halvöns sydvästra udde, dominerar sandigt grusiga torrängar, delvis med lätta driftgödningseffekter. Allra längst ut finns sanddynsliknande avlagringar med välbetade dyngräs och rikligt med sandtimotej i nästan sandgräshedliknande vegetation. På Sågholmen finns också flera svackor med fina fuktängar av olika typer. Här hittar man bland annat mycket rika bestånd med sumpgentiana, lite kärrknipprot, spikblad med mera. På den centrala kullen finns rester av en medeltida borganläggning och på Sågholmen finns gropen efter en damm som användes vid lastning av sågat virke från den såg som låg här på 1600-talet. Ett av de finaste strandängsområdena på Gotland!

Förslag till åtgärder: Utglesning bland buskarna i brynet på norra sidan av centralkullen.

8 Snäckan; Hemmungs 8

Ek karta: 068 38 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.08.23** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (5 ha)

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: oxel, en, nypon, brakved, slån

Ingrepp/påverkan: Omfattande körskador

Markfuktighet:
Övervägande del växelfuktig mark
Betydande del fuktig mark, våt mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp:
Vanlig: övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, skonvegetation
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	vårbrodd	solvända
strandmalört	knägräs	backtimjan
	darrgräs	spåtistel
	småfingerört	svinrot
	brudbröd	
	vildlin	
	trift	
	kustarun	
	gulkämpar	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade strandängar med stora skonor. I somliga växer saltört, glasört, strandmalört med mera, medan andra växer igen med salttåg. Mer sluten vegetation är högväxt och mer eller mindre ointressant. Dock finns småytor med torräng i skogsbrynet med någorlunda hävdpräglad vegetation. Omfattande körskador stör objektet. Inne i tallskogen innanför objektet finns utarmade gamla skonor/vätar som inte ingår i objektet, men som har vissa värden, påminnande om den tid då hela Varvsholmen var öppen betesmark.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

1 Fonnsänget 1

Ek karta: 069 50 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.09.01** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ek(dom), ask(dom), tall, björk, apel
Buskar: hassel(dom), nypon

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	nattviol	solvända
vårbrodd	S:t Pers nycklar	svinrot
brudbröd	krutbrännare	
	vildlin	
	liten blåklocka	
	backsmultron	
	gullviva	
	sandmaskros	

Hotade arter: Lunglav

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett änge dominerat av ek och ask i trädskiktet och hassel i buskskiktet. Hässlena täcker stora ytor vilket gör att relativt stor del av änget står i halvskugga eller skugga. En större öppen yta finns i området. Änget ingår i ett större lövskogsområde där ängeshävden sedan länge upphört. Den hävdade delen av Fonnsänget är dock i god hävd. Marken är frisk och örtrik och här växer bl a darrgräs, brudbröd, gråfibbla, vildlin, liten blåklocka, brunört, krissla samt orkidéer som S:t Pers nycklar, krutbrännare, nattviol och tvåblad. Änget hyser dessutom stora mängder flugblomster.

Förslag till åtgärder: En gallring i hässlena skulle släppa ner mer ljus till marken och på så vis täta grässvålen.

2 Hassle 1:4 2

Ek karta: 069 30 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.07.20** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ek(dom), tall, ask, gran, vildapel
Buskar: slån(dom), hassel, en

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark

Vegetationstyp:
Dominerande: friskäng av rödventyp
Vanlig: friskäng av skogsnävatyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
brudbröd	backsmultron
gullviva	kustarun
axveronika	
liten blåklocka	
jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Marken var på 40-talet en del av Vätes prästänge. I dag betas marken av kor. Större delen av ytan saknar trädskikt och man finner här vackra rödvenängar. Hävden är måttlig och slånbuskar breder ut sig lite här och var. I sydost finns ett tätt trädskikt av bl.a. ek och här är marken svagt hävdad. Gräset är högvuxet och vegetationen är av skogsnävatyp. Spår av röjning finns i form av stubbar. Här och där går kostigar. I norr gränsar objektet till en soptipp.

Förslag till åtgärder: Hävden i den sydöstra delen är svag och det vore önskvärt med ett ökat betestryck här.

1 Bjärs m fl 1

Ek karta: 069 31 **Areal: 6 ha** **Inventerat 91.05.25** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, gran, oxel
Buskar: en, hagtorn, rönn, brakved, nypon, vide, björk

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del växelfuktig mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
axveronika	knippfryle	backsmultron
fältmalört	fågelstarr	spåtistel
	S:t Pers nycklar	sandmaskros
	fältsippa	
	småfingerört	
	brudbröd	
	rosettjungfrulin	
	backtimjan	
	jordtistel	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade alvarmarker och mycket glesa tallskogar. Buskskiktet är relativt artrikt men inte särskilt tätt eller expansivt. Ohävden syns tydligast på de öppna alvarmarkerna där grusslok dominerar. Här finns också en hel del liten sandlilja. Renlavar och islandslav dominerar över mer genuina alvararter. På hällar och i gles gläntrik skog finns mer genuin hävdformad vegetation. I gläntor mellan lite tätare skogsridåer i sydost finns fuktigare marker med mosaiker och blandformer mellan alvarhedar, älväxingdominerad kalkfuktäng och ängshavretorräng. Här är hävdvegetationen ännu artrik och tämligen välutvecklad med gott om bland annat fågelstarr. I objektet finns ett gravfält och några ensamma stensättningar.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

2 Bjärs m fl 2

Ek karta: 069 31 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.05.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask, gran
Buskar: en(dom), rönn, hagtorn, slån, tysklönn

Ingrepp/påverkan: Stenupplag, traktorväg, lite gödsling

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga
S:t Pers nycklar	S:t Pers nycklar
småfingerört	mandelblom
backsmultron	småfingerört
brudbröd	backsmultron
rosettjungfrulin	brudbröd
backtimjan	rosettjungfrulin
axveronika	backtimjan
fältmalört	axveronika
sandmaskros	fältmalört
slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad alvarmark med glest träd- och buskskikt. Bland annat ung ask är dock under expansion. Vegetationen bär tydliga spår av långvarig ohävd, men det finns ännu tämligen gott om hävdgynnade växter. Ohävden syns som viss gräsrikedom samt rikligt med fjolårsgräs och islandslav. Mer genuina alvarlavar finns det också gott om. Förutom hävdindikatorerna hör vårfingerört, flentimotej och klibbarv till de karaktärsgivande arterna.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

3 Bjärs m fl 3

Ek karta: 069 31 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.05.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran
Buskar: en(dom), slån, rönn, hagtorn, nypon

Ingrepp/påverkan: Upplagsplats; halm, bark & sågspån

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	S:t Pers nycklar	backsmultron
fältmalört	fältsippa	kattfot
	småfingerört	sandmaskros
	rosettjungfrulin	
	backtimjan	
	axveronika	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad alvarmark och gles barrskog med gott om gläntor. Alvarvegetation dominerar hela objektet, men i tätare dungar i trädbevuxna delar finns ointressant skogsvegetation. Alvaren har rikligt med fjolårsgräs men annars måttligt med ohävdsgynnade arter. Islandslav är dock riklig. Buskskiktet i de öppna områdena är glest, bland träden tätare. Störning i form av halmupplag finns på flera ställen. Vidare en upplagsplats med rester av bark- och sågspånshögar. I objektet finns en rund stensättning och en rest sten som kan vara en gränssten.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

4 Krasse 1:27 4

Ek karta: 069 31 **Areal: 11 ha** **Inventerat 91.05.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), oxel, gran
Buskar: en(dom), brakved, oxbär, nypon, rönn

Ingrepp/påverkan: Gamla stenbrott, traktorvägar

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	S:t Pers nycklar	axveronika
blodnäva	fältsippa	jordtistel
fältmalört	småfingerört	kattfot
	rosettjungfrulin	
	solvända	
	backtimjan	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad gles hällmarkstallskog. Objektet avviker från socknens övriga alvarmarker genom att ängshavre, brudbröd och småfingerört m fl har högre frekvens. Ohävdsarter representeras främst av blodnäva och solvända. Äldre enar är starkt betespräglade. Sammantaget tyder detta på avlägsen men intensiv hävd. Dungar med tät skog har ointressant skogsvegetation. De öppnaste områdena nära vägen består av gammal stenbrott. I objektet finns två kalkugnsruiner.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

1 Prästänget; Prästgården 1

Ek karta: 069 42 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.07.02** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis avbruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt:
Träd: ek, alm, ask, björk, apel
Buskar: hassel (dom), apel, hagtorn

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, 25% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: 100% svag gödsling, f.d. halmupplag, moderna röjrösen

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av knylhavretyp, friskäng av skogsnävatyp
Enstaka: övrig friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	blodtopp	vårstarr
darrgräs	brudbröd	ängsviol
buskviol	solvända	liten blåklocka
	gullviva	klasefibbla
	svinrot	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett långsmalt änge omgivet av åkrar. Hävden begränsar sig till vissa öppna ytor så att ängets begränsning är svår att definiera. Dess nordliga delar har ett slutet till halvöppet trädskikt där fältskiktet delvis är helt av lundkaraktär, delvis med sluten grässvål men med inslag av lundarter som till exempel spenört. Denna dominerar vissa mindre öppna ytor. I söder finns några större öppna slätter med tämligen starkt gödselskadad friskäng och små fläckar av tämligen torr friskäng. Blodtopp och buskviol är här mycket vanliga i sällskap med hundäxing med flera oönskade arter. På gamla klappade askar finns almlav och alléorangelav. Änget fagas men slåttern är begränsad till större öppna ytor. Vissa delar är risigt igenväxta och änget är till största delen för skuggigt. Vid inventeringstillfället var vissa ytor redan slagna. En del kvarlämnade redskap antydde att detta gjorts för midsommarfirande eller dylikt. Två stensträngar finns i objektet.

Förslag till åtgärder: Rejäl röjning och gallring så att hela änget kan slås.

2 Prästbåtels m fl 2

Ek karta: 069 32 **Areal: 9 ha** **Inventerat 91.05.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), björk, gran, asp
Buskar: en(dom), brakved, rönn, oxbär, getapel

Ingrepp/påverkan: Gammalt stenbrott, div upplag

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
blodnäva	S:t Pers nycklar	knägräs
rosettjungfrulin	fältsippa	fågelstarr
solvända	brudbröd	småfingerört
kattfot	backtimjan	gråfingerört
	spåtistel	backsmultron
	jordtistel	axveronika
	fältmalört	svinrot
		sandmaskros

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Sedan länge ohävdade alvarmarker omgivna av skog. I norr finns steniga och tämligen artfattiga alvar dominerade av blodnäva och liten sandlilja. Ett mindre sandigt område har en tämligen artrik torr hedvegetation dominerad av kattfot, mjölon och fårsvingel. Här finns också gott om mossor och lavar samt ställvis rikligt med lågvuxen ljung. Det är här man hittar gråfingerört. I söder finns märgelalvar och mer örtrika fårsvingelalvar än de i norr. Buskskiktet är måttligt tätt och består främst av yngre buskar. Här och var finns dock gott om starkt betespräglade äldre enar. Några vägar delar upp objektet och här och var finns gropar efter gamla stenbrott. Här finns också en kalkugnsruin.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

1 Buttlegårde 1:94 1

Ek karta: 069 32 **Areal: 14 ha** **Inventerat 91.08.15** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), björk, ek
Buskar: en(dom), rönn, oxel, slån, getapel, hagtorn, nypon

Ingrepp/påverkan: Dike/kanal nedsprängt i berg

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, alvarhed av hällmarkstyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
S:t Pers nycklar	sumpnycklar
fältsippa	rosettjungfrulin
småfingerört	spåtistel
brudbröd	jordtistel
vildlin	kattfot
solvända	svinrot
majviva	
backtimjan	
axveronika	
liten blåklocka	
fältmalört	

Hotade arter: Flockarun

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Alvar och vätar/myrar i gläntor i tät, ointressant skog. Alvaren är ohävdspräglade med renlavar, liten sandlilja och grusslok i stor rikedom. Åtminstone en av myrarna är någorlunda fin med majviva, tätört och lite axag och sumpnycklar. Andra myrar växer igen med brakved, björk, tall och ag. I en liten fläck örtrik ljunghed på tunn sand på alvar växer rikligt med flockarun samt svinrot, kattfot och spåtistel som alla saknas i resten av objektet.

2 Buttlegårde 1:26, 1:29 2

Ek karta: 069 32 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.06.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en(dom), oxbär, brakved, rönn, slån

Ingrepp/påverkan: Traktorväg

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
solvända	S:t Pers nycklar	svinrot
kattfot	fältsippa	
	småfingerört	
	backsmultron	
	brudbröd	
	blodnäva	
	rosettjungfrulin	
	backtimjan	
	axveronika	
	spåtistel	
	jordtistel	
	fältmalört	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad alvarmark omgiven av skog. Buskskiktet är halvtätt med enstaka äldre, tydligt betespräglade enar. Gräs som ängshavre, fårsvingel och älväxing formar tillsammans med mjölon och ljung ett nästan slutet växttäcke i fårsvingelalvarhedarna. Till mindre delar utgörs dessa av växelfuktig kalkfukthed. I söder finns ett område med hällalvar med sparsam vegetation, men i dess kanter finns objektets artrikare marker. I glest skogbevuxna partier finns också lite älväxingdominerad, artfattig kalkfuktäng. Renlavar har stark ställning i objektet.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

3 Buttlegårde 1:94 3

Ek karta: 069 32 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.08.15** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask, tall, ek, asp
Buskar: oxel, en, hagtorn, apel, getapel, slån, nypon, oxbär

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, stenhögar, bortschaktat jordtäcke

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	vårbrodd	backklöver
blodnäva	darrgräs	korskovall
solvända	fältsippa	kattfot
	backsmultron	klasefibbla
	vildlin	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	fältmalört	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad hagmark med spridda träd och i vissa delar tätt buskskikt (främst på hällmark). Objektet är torrt och huvudsakligen hedartat. Högväxt och påtagligt ohävdspräglad vegetation bär ändå tydliga tecken på tidigare slåtterhävd. I objektet finns en stensträng och ett större gravfält. En skärvstenshög och en malsten har också hittats.

4 Gautalver; Nygårds 4

Ek karta: 069 32 **Areal: 8 ha** **Inventerat 91.08.14** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall(dom), gran(dom), ask
Buskar:	en(dom), slån, oxel, hagtorn, rönn, nypon, brakved, oxbär

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% svagt hävdat, nystängslat, får

Ingrepp/påverkan: Kulvertering, stenhögar, rutten spannmål

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd
fältsippa	knägräs
småfingerört	jordtistel
backsmultron	
brudbröd	
blodnäva	
vildlin	
backtimjan	
liten blåklocka	
fältmalört	
kattfot	

Hotade arter: Flockarun

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Fårbetad alvarmark och tät barrblandskog. Objektet är helt nystängslat, men av buskskiktets utseende att döma har det varit hårt fårbete under någon period under de senaste 50 åren. Delar av skogen är gles eller gläntrik med gott bete och fin vegetation. Här växer hedsamhällen som mycket påminner om ängshavretorräng men med lavar och fläckar av ljung. Här hittades också en ensam planta av flockarun. Den täta skogen är i stort sett ointressant. Alvarmarkerna har ännu inte utvecklat någon utpräglad hävdvegetation. De domineras av fårsvingel. I objektet finns två gravfält med ett 20-tal runda stensättningar. Vidare finns en stensträng, en gammal vägbank och en kalkugnsruin.

5 Altajme 2:1 5

Ek karta: 069 32 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.08.15** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ek, ask
Buskar: en(dom), slån, try, getapel, oxel, hagtorn, nypon

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: Gödsling svårbedömd; svag?

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	fältsippa	vårbrodd
	backsmultron	gullviva
	blodnäva	axveronika
	solvända	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Torr hagmark med spridda träd och nyligen återupptaget bete. Hästar betar fläckvis hårt och trampar mycket. I kombination med torka vid inventeringstillfället blev gödslingsbesdömningen därför mycket svår. Omkringliggande objekt är alla mer eller mindre gödslade, men här kunde jag inte se något sådant. Vegetationens artsammansättning ger ännu intryck av ohävd. Alla de små askar som står spridda i objektet bär spår av klappning. I objektet finns en hel del fornlämningar med tre husgrunder från tidig järnålder och ett flertal stensträngar som mest påtagliga fenomen. Det finns också en skärvstenshög och två troliga stensättningar.

6 Buttlegårde 1:94 6

Ek karta: 069 32 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.08.15** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ek, ask, tall, asp, gran
Buskar: en, getapel, hagtorn, slån, kornell, hassel, try, apel

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, häst, nystängslat

Ingrepp/påverkan: 75% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	darrgräs	vårbrodd
solvända	fältsippa	vildlin
	gullviva	kattfot
	liten blåklocka	svinrot
	jordtistel	

Hotade arter: Gotlandsstånds

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Nystängslad hagmark med spridda träd och glest buskskikt. Ett tämligen tätt buskskikt håller dock på att etablera sig i form av småplantor. Betet har ännu inte påverkat vegetationens sammansättning i någon större utsträckning. Det mesta är tovigt betat med mycket knylhavre och johannesört. Några områden är dock hårt betade, vid inventeringstillfället helt söndertorkade och sannolikt svårt gödselskadade. Spår av viss kväverikedom finns nästan överallt. I östra änden finns tämligen gott om gotlandsstånds. I objektet finns fornåkrar och en stensträng.

7 Nygårds 1:3 7

Ek karta: 069 32 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.08.14** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), lönn, ask, björk
Buskar: en(dom), hassel, apel, getapel, nypon, oxel

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, får

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 75% svag gödsling, diken, sambete med f d åkrar

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vildlin	vårbrodd	småfingerört
backtimjan	darrgräs	kattfot
	backsmultron	
	brudbröd	
	solvända	
	bockrot	
	gullviva	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Välbetad enbuskmark med talldungar. Tyvärr är stor del av objektet lätt gödselskadat med mycket vitklöver, svartkämpar och rölleka. I vissa delar är backtimjan de enda vanliga indikatorarten. Andra delar har en fin men lite utarmad fårbetesflora. Objektet är fullt av fornåkrar och det finns också en stensträng och två husgrunder från tidig järnålder. I hägnet ingår några små före detta åkrar och tidvis sambetas det med vallar.

8 Altajme 1:35 8

Ek karta: 069 32 **Areal: 99 ha** **Inventerat 91.06.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, oxel, ask
Buskar: en, oxbär, slån, hagtorn, gran, getapel

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	S:t Pers nycklar	tjärblomster
solvända	fältsippa	mandelblom
backtimjan	småfingerört	gråfingerört
axveronika	brudbröd	vildlin
	rosettjungfrulin	spåtistel
	buskviol	
	gullviva	
	jordtistel	
	fältmalört	
	sandmaskros	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade alvar eller öppna utmarker mellan skog och gård. Glesa martallbestånd ingår i objektet. Buskskiktet är tämligen glest och består i betydande delar mest av betespräglade äldre enar. Den senast betade delen i öster är svagt gödselskadad (nära gården starkt skadad). Här är floran mindre intressant än i den sedan längre tid ohävdade delen i väster. Ohävdsprägeln i fältskiktet är här dock tydlig. Körspår och ett dike stör torr till frisk äng på tjockare jordtäcke längst i väster. I objektet och dess närhet finns rikligt med fornlämningar. Det finns några stensättningar, en del av ett stensträngssystem, en husgrund från tidig järnålder, en kvarngrund samt mer eller mindre synliga rester efter 4 kalkugnar.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

9 Storhagen; Lilla Velinge 9

Ek karta: 069 33 **Areal: 27 ha** **Inventerat 91.08.08** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall, björk, gran, ask, asp, ek, lönn, lundalm
Buskar: en, oxbär, brakved, slån, berberis,päron, nypon, oxel

Ingrepp/påverkan: Körspår

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, källkärr
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	darrgräs	S:t Pers nycklar
vildlin	loppstarr	fältsippa
	ängsnycklar	sumpgentiana
	småfingerört	axveronika
	backsmultron	kattfot
	blodnäva	slåtterfibbla
	solvända	knägräs
	kustarun	
	backtimjan	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	fältmalört	
	svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdat område med skog, alvar och olika typer av vätar och småmyrar. Skogen är igenväxt och ointressant och ingår ej i objektet. Ohävden är tydlig i vegetationens sammansättning med bland annat stora mängder getväppling och liten sandlilja. I vätarna har ag en tämligen stark ställning. En av dem är nästan helt igenväxt. En hel del småtallar har också etablerat sig ute i vätarna och vissa alvartyper invaderas av unga lövträd i stor mängd. Av stort intresse är fortfarande några källmyrliknande myrar. Den finaste är dominerad av axag med stora mängder orkidéer, kärrlilja, slåtterblomma och majviva. Bland annat detta kärr är sönderkört med djupa körspår. En kalkugnsruin finns i objektet.

Förslag till åtgärder: Återinfört bete, gärna tillsammans med angränsande objekt i Ala socken.

10 Lilla Velinge 1:24 10

Ek karta: 069 33 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.06.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, tall, sälg
Buskar: ask, getapel, oxbär, en, slån, oxel, nypon, rönn

Ingrepp/påverkan: Diverse upplagshögar, traktorvägar

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av hällmarkstyp
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	S:t Pers nycklar	småfingerört
brudbröd	fältsippa	spåtistel
blodnäva	mandelblom	jordtistel
	rosettjungfrulin	
	solvända	
	gullviva	
	backtimjan	
	axveronika	
	fältmalört	
	sandmaskros	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade alvarmarker mellan skog och bygd. Tämligen glest buskskikt och enstaka yngre träd, men det finns också några mindre dungar och glesa martallbestånd på karstalvar. Hällalvar dominerar objektet, men de har relativt frodig, örtrik vegetation. En liten fuktäng har artfattig, älväxingdominerad vegetation. Mindre areal grusigt fårsvingelalvar finns i öster men hällalvaren påminner alltså i stora delar om fårsvingelalvarhed, här och var också med sammanhängande ängshavretorräng. Traktorvägar och åtskilliga ris-, sten- och jordupplag stör objektet. Kring en sentida husgrund och kring vissa upplagsplatser finns tydlig gödselpåverkan. I objektet finns en stensträng och ett gravfält med 23 runda stensättningar.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

11 Österby 4:1 11

Ek karta: 069 33 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.08.13** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), björk, ek, gran, asp, ask
Buskar: hassel, en, brakved, hagtorn

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, diverse skogsbruk, kanal, sambete med vall

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark

Vegetationstyp:
Vanlig: örtrik friskäng
Enstaka: friskäng av rödventyp, friskäng av skogsnävatyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
skogsklöver	vårbrodd	S:t Pers nycklar
	knägräs	blodnäva
	darrgräs	jungfrulin
	loppstarr	buskviol
	blodtopp	solvända
	brudbröd	klasefibbla
	vildlin	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	svinrot	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad hagmark vars trädskikt till största delen omformats till medelålders, måttligt tät tallskog. Buskskiktet har i stort sett försvunnit. Väsentliga delar av objektet har så djup skugga att slåtterformad grässvål har ersatts av lundskaftingdominerad skogsvegetation. I gläntor och längs kanterna finns dock tämligen artrika friskängar. Främst rör det sig om mer eller mindre utarmade örtrika friskängar, men i mindre omfattning även rödvenfriskäng och skogsnävafriskäng. Objektet sambetas med före detta åkrar och på eftersommaren med slåttervallar. I vissa delar av objektet har detta lett till lätta gödslingseffekter.

Förslag till åtgärder: Objektet skulle betas bättre om inte så mycket vall ingick i hägnet.

1 Ollajvs m fl 1

Ek karta: 069 33 **Areal: 316 ha** **Inventerat 91.08.09** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), gran, ek, björk
Buskar: en(dom), slån, nypon, brakved, vide oxel, rönn

Ingrepp/påverkan: Skogsbruk; diken, hyggen mm, bilvrak

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, källkärr

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
loppstarr	darrgräs	S:t Pers nycklar
blodnäva	knutnarv	ängsnycklar
vildlin	slåtterblomma	fältsippa
	småfingerört	buskviol
	backsmultron	backrot
	brudbröd	gullviva
	solvända	spåtistel
	majviva	kattfot
	kustarun	
	backtimjan	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	fältmalört	
	svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett vidsträckt ohävdat område med finskuren mosaik av glesa och täta skogar, alvar och myrar. De tätare skogspartierna har relativt liten utbredning. I gles ängstallskog dominerar solvända, blodnäva och backskafting. Magrare hedtallskogar finns också. Alvaren är tämligen starkt ohävdspräglade. Mest intressant i objektet är myrarna, av vilka några är verkligt fina. Det finns myrdelar som domineras av axag med blodnycklar, tätört, kärrlilja, blodtopp och kärrknipprot som intressanta inslag förutom indikatorarterna. Vissa myrar är dock dikade och andra är igenväxta med ag eller knappag. Djupa körspår efter skogsmaskiner stör också några av de fina myrarna. Skogsbruket har ganska stor inverkan på objektets natur. Förutom det redan nämnda finns en hel del kalhyggen, gallrad skog och fläckbereda planteringar. I objektet finns 3 kalkugnsruiner, ett gravröse och en rund stensättning.

2 Fjälängar; Stenstugu 1:14 2

Ek karta: 069 33 **Areal: 11 ha** **Inventerat 91.08.08** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Hagmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	ej representativ
	Nuvarande hävd:	god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	25-50%
	Träd:	ek, björk, rönn, ask, gran, asp, tall, oxel
	Buskar:	hassel, apel, en, hagtorn
Hävdens tillstånd:	50% välhävdat, 50% svagt hävdat, får	
Ingrepp/påverkan:	100% svag gödsling	
Kulturhistoriska spår:	Trägärdesgård, hamlat träd, fornlämning, äldre åker, husgrunder	
Markfuktighet:	Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, friskäng av rödventyp, fuktäng av tuvtåteltyp Enstaka: fuktäng av kalktyp, fuktäng av högstarrtyp	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Dominanta	Vanliga	Enstaka
	solvända	vårbrodd	backnejlika
		knägräs	småfingerört
		darrgräs	vildlin
		backsmultron	bockrot
		brudbröd	gullviva
		backtimjan	
		axveronika	
		jordtistel	

Hotade arter: Hartmanstarr

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Fårbetad hagmark med en kulturstig och många besökare. I objektet finns rika fornlämningar och ett rekonstruerat bulhus. Av buskskiktet att döma är det idag tämligen hårda betet en relativt ny företeelse. Hela objektet synes svagt kvävepåverkat. Trädbevuxna delar är näst intill slutna med spridda hassselbuskar som enda buskskikt. Dessa delar har närmast parkkaraktär med högstammiga träd. Fältskiktet är högvuxet och gräsdominerat med lundskafting och backskafting i friska delar och tuvtåtel i fuktiga. På de öppna slätterna finns spridda låga träd och spridda enbuskar. Dessa öppna områden utgörs delvis av fornåkrar. Vegetationen i lägre friska och fuktiga delar är örtfattig med mycket mossor och en hel del kvävepåverkan. Spridda små högstarrängar finns också, men endast på ett ställe fanns fertila exemplar så att starren kunde artbestämmas. Här finns bland annat hartmanstarr. Den

mest hävdpräglade vegetationen finns på torra ängar på en högre platå. Även den har dock tämligen utarmad flora med svaga tecken på kvävepåverkan. I objektet finns gott om lunglav och alléorangelav. För några år sedan genomfördes en del buskröjningar i objektet. Arkeologiska utgrävningar har skett i objektet varvid man funnit 10 husgrunder från bronsålder fram till tidig medeltid. Det finns vidare fornåkrar, talrika stensträngar och en fägata samt resterna av en stensatt brunn. Man har också funnit en malsten i objektet.

3 Bjärges 1:19 3

Ek karta: 069 34 **Areal: 8 ha** **Inventerat 91.08.09** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: tall, gran, ek
Buskar: en, nypon, slån, brakved, pors, oxbär, getapel

Hävdens tillstånd: Nyligen upphörd, eller sporadiskt betat

Ingrepp/påverkan: Dike

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, alvarhed av hällmarkstyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
loppstarr	vårbrodd	jungfru M nycklar
svinrot	knägräs	rosettjungfrulin
	darrgräs	bockrot
	småfingerört	slåtterfibbla
	brudbröd	
	blodnäva	
	vildlin	
	solvända	
	backtimjan	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Skog samt öppna marker med fuktängar och buskrika alvar. Stängslen synes intakta och består liksom i omgivningarna till stor del av trägärdesgårdar. Inventeringssäsongen förekom inget bete och om det förekommer är det sannolikt sporadiskt och svagt. I vegetationen finns dock ännu inte särskilt gott om ohävdsarter. Vissa delar av skogen är vacker ängstallskog, men stora delar är för täta med ett fältskikt totalt dominerat av lundskafting. Alvaren är tämligen ordinära om än med relativt mycket ljunghedsvegetation. En fuktäng förtjänar däremot egen beskrivning. Ljung, blåtåtel och pors dominerar, men där finns ock-

så gott om orkidéer och halvgräs som t ex loppstarr och ängsstarr samt tätört och blodtopp m fl örter. På grund av den avbrutna hävden växer denna fuktäng förmodligen igen med pors och ljung.

Förslag till åtgärder: Den inte alltför avlägsna hävden gör att återupptaget bete är mer angeläget här än i de flesta f d betesskogar.

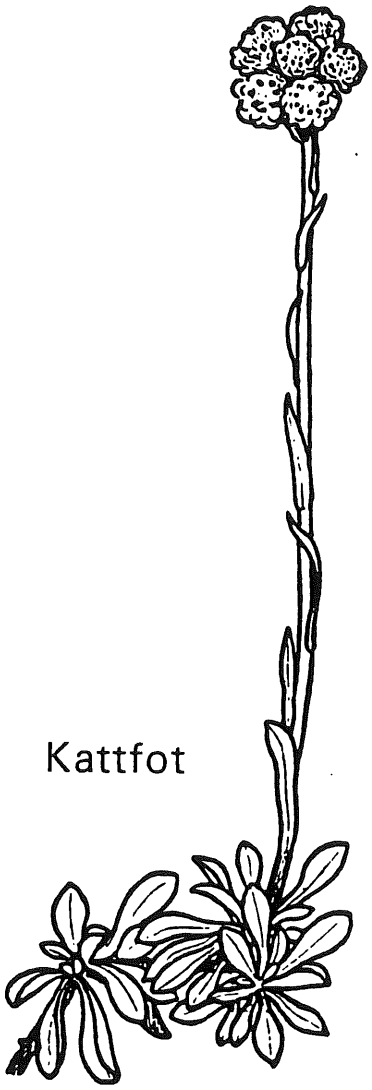

4 Gurfiles 1:53 4

Ek karta: 069 43 **Areal: 6 ha** **Inventerat 91.07.10** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), björk, gran, ek, ask
Buskar: en(dom), rönn, brakved, slån, nypon

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Skogsbruk; gallringsris på gammalt hygge

Kulturhistoriska spår: Röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: friskäng av skogsnävatyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	blodtopp	vildlin
brudbröd	skogsklöver	liten blåklocka
solvända	rosettjungfrulin	
	backtimjan	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Nystängslad hästbetesmark med yngre gles tallskog och lövrika bryn med svag ängeskaraktär. I hägnet ingår också före detta åkrar vilka uteslutits ur objektet. De yngsta tallarna (ca 5 meter höga) ser planterade ut men står i relativt glesa förband. Förbuskningen är måttlig och berör främst fuktiga partier där det finns gott om brakved. Ett mindre hygge med gles frötallställning har fått en tät grässvål och saknar i stort sett återväxt. I de genuina skogsområdena inklusive hygget har ljung och brudbröd stark ställning. Fuktängarna domineras av älväxing och krissla. Objektets vegetation har i så väl artsammansättning som struktur tydlig prägel av långvarig ohävd.

5 Gurfiles 1:53 5

Ek karta: 069 43 **Areal: 8 ha** **Inventerat 91.07.10** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran, björk, ek, apel
Buskar: en, slån, björk, hagtorn, getapel, nypon, hassel, apel

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Gallringsris, diken, begränsad gödsling

Kulturhistoriska spår: Röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	knippfryle	fågelstarr
brudbröd	blodtopp	buskviol
blodnäva	backsmultron	liten blåklocka
vildlin	skogsklöver	kattfot
backtimjan	solvända	jungfrulin
slåtterfibbla	gullviva	
vårbrodd	jordtistel	
	svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hästbetad skog och ett mindre parti före detta änge. Hägnet är nyligen utvidgat och den nya delen i norr är inventerad som ett eget objekt (4). Centrala delar av skogen är slutna, tämligen rika på gran, med örtfattig vegetation. Ängesdelen och vissa delar av skogen synes gallrade i syfte att förbättra betet. Hasslarna är små och tuktade. Öppnare delar av skogen liksom hagmarksdelen har en art- och örtrik hävdpräglad flora. Såväl skogen som hagmarken är torra med likartad vegetation. I hagmarksdelen finns dock relativt gott om blodtopp. Denna utgör tillsammans med gullviva och brudbröd svaga spår av hävdflora i ett mindre, helt öppet, dikat och gödslat parti mellan före detta åkrar. I den finaste, öppnaste delen av skogsbetet finns, förutom mycket rika förekomster av flera indikatorarter, rikligt med praktbrunört och lågvuxen, betespräglad spenört.

Förslag till åtgärder: Hävden i de naturliga betesmarkerna är för svag varför det vore önskvärt att åtminstone delar av de f d åkrarna uteslöts ur hägnet.

6 Dyngmyr; Ljungby 6

Ek karta: 069 43 **Areal: 15 ha** **Inventerat 91.07.10** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran, ek, oxel, björk, asp
Buskar: en(dom), nypon, slån, hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat, nöt

Ingrepp/påverkan: 50% svag gödsling, 50% tydlig gödsling, skrot, täktgropar, diken, hygge

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: övrig friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	knägräs	vårbrodd
brudbröd	skogsklöver	blodnäva
vildlin	solvända	
	bockrot	
	backtimjan	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad skog och buskrik utmark i mosaik med gödslad före detta åkermark. Objektet är genomgående kvävepåverkat, sannolikt som en följd av sambetet med åkrarna. Vissa buskmarker och partier med glest trädskikt har dock tydlig om än utarmad hävdflora. Vissa av de bitvis tätt stående enarna är starkt präglade av långvarigt bete medan andra äldre enar saknar sådan prägel. Området har knappast någon enhetlig hävdhistoria.

7 Botvatte 1:69 7

Ek karta: 069 43 **Areal: 9 ha** **Inventerat 91.08.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom),gran, ask, björk, ek, oxel
Buskar: en(dom), slån, brakved, hassel, nypon, rönn, getapel

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, grunt dike, avfallshögar, sambete m vall

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av tuvtåteltyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
solvända	vårbrodd	knutnarv
backtimjan	knägräs	blodtopp
	darrgräs	småfingerört
	backsmultron	spåtistel
	brudbröd	kattfot
	vildlin	
	bockrot	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Välhävdad betesmark med skog och alvarmark. Några små träd- och buskfria fuktängar finns också. Delar av skogen är yngre, planterad tallskog. Stödutfodring och sambete med vall har gjort stora delar av objektet kvävepåverkat. En hel del störning finns också i alvarmarkerna. Två stensträngar och en trolig stensättning finns i objektet.

8 Gurfiles 1:54 8

Ek karta: 069 43 **Areal: 11 ha** **Inventerat 91.08.08** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall, björk, asp
Buskar: en(dom), slån, oxbär, brakved, nypon

Ingrepp/påverkan: Grunt dike, körspår

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
loppstarr	knägräs	S:t Pers nycklar
brudbröd	darrgräs	småfingerört
vildlin	ängsnycklar	rosettjungfrulin
	knutnarv	liten blåklocka
	fältsippa	spåtistel
	slåtterblomma	fältmalört
	blodnäva	kattfot
	solvända	
	majviva	
	kustarun	
	backtimjan	
	axveronika	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad mosaik av skog, olika alvartyper och olika fuktängar längs en tidvis uttorkad bäck. De finaste kalkfuktängarna finns längs bäcken. Förutom indikatorarterna kan man härifrån nämna axag, kärrknipprot, ängsstarr, spikblad och tätört. Andra öppningar är artfattigare. Vissa fuktängar i gles sumptallskog håller på att växa igen med pors, medan tuvor av ag och axag ännu är mycket fåtaliga. Alvaren är mycket varierade med ljunghed, torra, lavrika grusalvar, fuktiga grusalvar med polygonmark, hällalvar samt växelfuktiga märgelalvar. Ohävdsarter har måttliga förekomster på alvaren, men här och var finns rika bestånd med getväppling eller liten sandlilja. Det finns ännu tämligen fräscha stängsel och hävden är troligen inte alltför avlägsen. Bäckens utlopp från den största fina fuktängen är

fördjupad någon decimeter ner till fast häll. Detta kan vara ett allvarligt ingrepp även om det inte ser så stort ut.

Förslag till åtgärder: Objektet har ännu kvar kvaliteter som relativt snabbt försvinner vid ohävd. Återupptaget bete är därför mer angeläget här än i de flesta ohävdade f d betesskogar. För att de finaste fuktängarnas flora inte skall utarmas måste dräneringen i utloppet läggas igen.

9 Ljungby 2:3 9

Ek karta: 069 43 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.08.08** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), gran, ask, ek
Buskar: en(dom), nypon, rönn, oxel, slån, oxbär, getapel, apel

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, sambete med mycket större vall

Ingrepp/påverkan: Hårt trampat

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
blodnäva	knägräs	rosettjungfrulin
	darrgräs	solvända
	brudbröd	axveronika
	skogsklöver	liten blåklocka
	vildlin	spåtistel
	jungfrulin	kattfot
	backtimjan	
	jordtistel	
	svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett mindre stycke skog och buskmark som nyligen stängslats in och inkluderats i en stor betesvall. Trampet är i buskmarkerna omfattande och hävden god. I skogen däremot är hävden svag och backskafting dominerar friskare vegetation. Det mesta av vegetationen är skogsvegetation som inte låter sig inordnas i de standardiserade vegetationstyperna. De mer hedartade skogspartierna har dock tydlig betesprägel. Stängslet mot resten av skogen följer ett djupt dike som är nedsprängt i berget rätt igenom kullen. En del gallringar har efterlämnat gallringsris i de öppnare delarna.

10 Bjärges 1:18 10

Ek karta: 069 44 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.08.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ek, ask, tall
Buskar: en(dom), nypon, oxel, rönn, slån, getapel, try

Ingrepp/påverkan: Stor stenhög, djup kanal med vall

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	S:t Pers nycklar
brudbröd	knägräs	backsmultron
solvända	fältsippa	gullviva
backtimjan	backklöver	liten blåklocka
	blodnäva	
	vildlin	
	axveronika	
	kattfot	
	slåtterfibbla	

Hotade arter: Flockarun

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En trädfri del av ett ohävdat änge. Om objektet har varit betesmark är svårt att säga, men det var i så fall länge sedan. Marken är mycket torr och i stora delar är marken rik på mossor, renlavar och ljung; alltså snarast ett hedsamhälle. Det liknar ändå mest en ängshavretorräng vilket den redovisas som. Förbuskningen är ännu måttlig. Det finns tämligen gott om arun. Dessa var vid inventeringstillfället helt förtorkade, men sannolikt rör det sig om flockarun. En ganska stor del av detta lilla objekt upptas av ett stort gravröse. Det finns också en stensträng i objektet.

Förslag till åtgärder: Den bland våra ännu hävdade ängen ovanliga torra marktypen gör att återupptagen slåtter vore extra intressant.

11 Bjärges 1:13 11

Ek karta: 069 44 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.08.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), gran, ask
Buskar: en(dom), slån, hagtorn, oxbär, vide, olvon, brakved

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, plantering: 25% barrträd höjd 4 m, schakthög

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp:
Vanlig: övrig friskäng
Enstaka: gräshed av rödventyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knägräs	darrgräs	vårbrodd
brudbröd	loppstarr	S:t Pers nycklar
jordtistel	blodnäva	skogsklöver
	vildlin	
	bockrot	
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett betat hägn bestående av buskrik utmark samt, till största delen, skog. Skogen är i huvudsak äldre, sluten tallskog med halvtätt buskskikt. Fältskiktet består av gräsdominerad skogsvegetation som inte kan inordnas i inventeringens standardiserade vegetationstyper. Bland örterna märks dock tämligen rikligt med brudbröd, bockrot och svinrot. Buskmarkerna domineras starkt av en. Där marken inte är kvävepåverkad finns en fin betesformad grässvål. Bland annat finns ovanligt gott om spåtistel och kattfot. Det mesta av buskmarkerna har frisk mark med ett mellanting mellan ängshavretorräng och kalkfuktäng. En mindre del av skogen består av tät, planterad, yngre tallskog. Delar av objektet är kvävepåverkade. Detta beror bl a på att två gödslade före detta åkrar ingår i hägnet.

12 Botvatte 1:66 12

Ek karta: 069 44 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.08.09** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), gran, ek
Buskar: en(dom), slån, oxbär, brakved, nypon, rönn, hassel

Ingrepp/påverkan: Nya djupa diken, vägbygge

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: rished av örtrik ljungtyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	vårbrodd	S:t Pers nycklar
vildlin	knägräs	axveronika
	darrgräs	
	loppstarr	
	blodnäva	
	solvända	
	bockrot	
	backtimjan	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	kattfot	
	svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdat skogsskifte med alvar och fuktängar i glesa trädbestånd och gläntor. Tämligen intakta stängsel (till stor del trägärdesgårdar) finns, men en nybyggd väg passerar stängslen utan att de lagats. Hävden är alltså sannolikt helt upphörd. Ohävdsarter finns dock i måttliga mängder och hävdindikatorerna dominerar stora delar av de trädfria ytorna. Ljung har en stark ställning i objektets torra marker utan att alltid forma örtrik ljunghed. I fuktiga ängar växer gott om blodtopp.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

13 Lauritse 1:35 13

Ek karta: 069 44 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.08.12** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter Ålderdomlig hävdform: efterbete

Bedömning av bevarandevärdet: Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad: Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), björk(dom), apel
Buskar: hassel(dom), rönn, apel, nypon, hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, perfekt hävd

Ingrepp/påverkan: Eventuell kvävegödsling kunde ej bedömas

Kulturhistoriska spår: Fägata, trägärdesgård, hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av högörttyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominerande	Vanliga
blodtopp	brudbröd
	solvända
	gullviva
	jordtistel

Hotade arter: Tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Litet, mycket välhävdat änge, som efterbetas av häst. Fagning, slåtter och räfsning är noggrant genomförda. Några askar är nyligen klappade. På björk finns också mycket gamla spår av klappning. Tallar har stamkvistats. Träd- och buskskiktet är ganska glest, alldeles lagom. Objektet har tyvärr bara kunnat inventeras efter slåttern varför flora och vegetation är dåligt dokumenterad. Förutom de i standardinformationen redovisade indikatorarterna hittades backsmultron, vildlin, rosettjungfrulin, liten blåklocka, svinrot, vårbrodd och darrgräs. Dessa utgjordes av enstaka dvärgexemplar eller slagna strån i kvarliggande hötussar, och kunde därför inte frekvensbedömas. Ytterligare indikatorarter förekommer sannolikt rikligt. Förutom flora och vegetation är också eventuell kvävepåverkan omöjlig att bedöma i slaget tillstånd. Naturvärdena är sannolikt mycket höga med reservation för eventuell kvävepåverkan. Klassningen är därmed tyvärr mer eller mindre en gissning. I objektet finns några stensträngar.

1 Lambskvie 1:7 1

Ek karta: 069 55 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.08.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (0.5 ha), alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, körspår

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	vårbrodd	brudbröd
	knutnarv	vildlin
	axveronika	solvända
	gulkämpar	kustarun
		stenmalört

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Längst in i Skarnvik mynnar ån som avvattnar Nygårdsmyr. Vid den sommartid uttorkade åfårans mynning blommade vid inventeringstillfället bunge samt glesstarr, gulkämpar, havssälting och enstaka kustarun. Lite längre inåt land dominerar rörsvingel, medan kalkfuktängarna trängts undan. På hällmarkerna närmast havet finns alvarhed av fårsvingel- och hällmarkstyp. Svag kvävepåverkan märks på en del hällmarkspartier, vilket kan bero på tidigare intensivt bete, trampskador etc. Körvägar går genom området som fortsätter norrut. Skogsdungen mitt i området saknar betesprägel.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

2 Skanänge; Skåne 2

Ek karta: 069 55 **Areal: 11 ha** **Inventerat 90.08.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, havsstrandäng (1 ha), betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, ask
Buskar: en

Ingrepp/påverkan: Igenväxning

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, jordart: sand
Mindre del växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
salttåg	knägräs
vårbrodd	skogsklöver
darrgräs	blodnäva
ängsnycklar	gullviva
nattviol	sumpgentiana
knutnarv	axveronika
slåtterblomma	
brudbröd	
vildlin	
solvända	
kustarun	
backtimjan	
gulkämpar	
liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som sluttar svagt ned mot stranden, hävdas inte längre. Den flacka sandstranden som torkar upp under sommaren (skonor) och blir mer eller mindre blottad, är bevuxen med ärtstarr, havssälting, gulkämpar, kustarun, salttåg m fl samt högre upp knappag och pors. Längre ut i havsviken vidtar havssäv. En strandnära fuktäng med slåtterblomma, knappag, kustarun och sumpgentiana finns också. Uppåt land dominerar tall i trädskiktet. Utmed vägen finns ännu öppna ytor med fuktäng- och torrängsflora. Ljung, ängshavre, slankstarr, hirsstarr, plattstarr och luddstarr noterades, liksom rikligt med utblommade orki-

déer. Gamla stengärdsgårdar visar ägogränserna. Den tidigare betade skogen är ännu rätt gles. Längst upp mot vägen ligger gödslade åkrar. De kulturhistoriska spåren består av stensättning, husgrunder, båtlänningar, stensträng samt plats för ödegård.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete, röjning.

3 Strandhagen, Hammarudden 3

Ek karta: 069 55 **Areal: 120 ha** **Inventerat 90.08.27** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, havsstrandäng (32 ha), buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall, ask, oxel, ek, getapel, vildapel
Buskar:	en, hagtorn

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% svagt hävdat, får och nöt (kvigor)

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, gammal åker

Kulturhistoriska spår: Fägata, trägärdesgård, stengärdesgård, ängs(hö)lada, hamlat träd, fornlämning, genuin gårdsmiljö, äldre åker, röjningsrösen, ålderdomligt jordbrukslandskap

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del frisk mark, våt mark, vattendrag

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av högstarrtyp, driftvegetation, övre landstrandvegetation av strandmalörttyp, nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp, källkärr

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	vårbrodd	knägräs
darrgräs	knutnarv	buskviol
gullviva	slåtterblomma	jordtistel
backtimjan	backsmultron	
gulkämpar	brudbröd	
	blodnäva	
	vildlin	
	solvända	
	sumpgentiana	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	stenmalört	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som betas av får samt fem kvigor, är stort och består av betad skog, åker (både nyligen brukad och nedlagd), hagmark, havsstrandängar och annan utmark. I skogen bedrivs delvis rationellt skogsbruk. Området är omväxlande med täta, halvöppna och öppna partier. Havsstrandängarna, som är välbetade, har en kortsnaggad grässvål, som oftast präglas av vegetation av salttågtyp. I små skyddade vikar finns även agnsäv-krypvenvegetation. Förutom gulkämpar växer här havssälting, strandkrypa, saltnarv, revigt saltgräs, krypven, rödven samt höstfibbla och gåsört m fl. Nedanför Stora Hammars växer strandmalört i goda bestånd. Den blå bården finns väl utvecklad och havssäv resp. blåsäv växer där utanför i ett mer eller mindre brett band. Havsstrandängen, som oftast består av en ganska smal remsa, avgränsas inåt land av driftvegetation och ibland klapperstensvallar. Därefter följer älväxing-darrgräs-fuktäng omväxlande med ängshavre- och fårsvingeltorräng. Fältvädd, backglim och vårbrodd är här vanliga. Fuktängar med blåtåtel, slankstarr, hirsstarr och ängsstarr förekommer också, liksom vätar med sumpgentiana, ärtstarr, vildlin, vattenmynta samt alvaragnsäv. Även agmyrar kantade av bunkestarr eller knappag, finns i det mosaikartade landskapet. På något planare mark med trivialiserad vegetation kan man urskilja gamla åkrar. I träd- och buskskiktet dominerar ask som varit klappad, oxel som står som vindpinade solitärer i strandkanten, samt tall. Enar med tydlig beteshorisont står ibland i täta dungar. Trädformiga hagtornsbuskar, getapel, vildapel och ek, hittar man också. Intrycket av ett arkaiskt landskap förstärks av gamla knotiga träd, som får stå tills de faller eller självdör. Det skulle dock vara önskvärt med återupptagen klappning av askarna, samt bortröjning av unga tallar som snabbt växer upp och förkväver fältfloran. Området är mycket rikt på kulturhistoriska spår. Förutom de inregistrerade fornlämningarna, som utgörs av stensättningar, stensträngssystem, husgrund, och en minnessten finns röjningsrösen, gammal körväg (fägata), bandtun, strandbodar, ängslador, klappade träd, äldre åkrar och genuina gårdsmiljöer. Området är naturskönt beläget och ett välbesökt utflyktsmål. Den mosaikartade strukturen förstärker det kulturpräglade intrycket av ett variationsrikt kulturlandskap med mycket lång kontinuitet. Hävden avtar dock inåt land.

Förslag till åtgärder: Utglesning, röjning och hamling. Hårdare betestryck, eventuellt genom fållindelning.

4 Kräklings 4

Ek karta: 069 44 **Areal: 11 ha** **Inventerat 90.06.03** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ek, björk, tall, ask, oxel
Buskar: en, hagtorn, oxbär, hassel

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, skräp, eldningsplats, diken

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning, äldre åker

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng, fuktäng av högörttyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
S:t Pers nycklar	darrgräs	vårbrodd
fältsippa	tjärblomster	johannesnycklar
backsmultron	mandelblom	krutbrännare
brudbröd	blodtopp	jordtistel
solvända	rosettjungfrulin	kattfot
backtimjan	svinrot	slåtterfibbla
fältmalört		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som vid inventeringstillfället inte var betat, består av ett större område med ett flertal stensträngar och andra fornlämningar. Det norra delområdet, som delvis ligger på den östra sidan om Kräklingbo-Angavägen, fortsätter österut men är där påverkat av kvävegödsling, uppodling eller insådd. Endast de torra markerna har ännu kvar sin naturliga prägel. Igenväxning med träd och buskar har börjat. Även liljekonvalj breder ut sig. Väster om "stora vägen" ligger Stajnkällingarna i ett område som betas, men tyvärr är marken där gödslad. I den sydöstra delen är trädskiktet bitvis ganska tätt och består av ek (vidkronig), björk och tall. Hasselbuketter, hagtorn och en med tydlig beteshorisont utgör buskkiktet. Den omväxlande hagmarken, som i de yttre kanterna är gödselpåverkad, har såväl välutvecklade, typrepresentativa partier, som störda delar. Den värdefullaste floran finns i söder där krutbrännare, gullviva, svinrot m fl växer. Högörtäng med älggräs, plattstarr, blodtopp och smörblomma täcker delar som är lite fuktiga och beskuggas av de höga träden.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete, röjning, utglesning i trädskiktet.

5 Nygårds 1:18 5

Ek karta: 069 44 **Areal: 10 ha** **Inventerat 90.09.07** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask(dom), oxel, tall, getapel, vildapel
Buskar: en, slån, hagtorn, nypon

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Vedupplag, jordhögar m m

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning, husgrunder

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	backnejlika
axveronika	fältsippa	gullviva
	backsmultron	jordtistel
	brudbröd	
	solvända	
	backtimjan	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området består av alvarhed med ett glest träd- och buskskikt som domineras av ask, tall och en. Förutom indikatorarterna är flentimotej, fältvädd, backglim och harklöver vanliga. Svartbräken, murruta och grusslok är vanliga i karstsprickorna. Brudbröd och ängshavre finns också. Tyvärr märks en svag kvävepåverkan av bl a vitklöver och hundäxing i vissa delar. Mitt i området finns bräd- och vedupplag samt en lada. En mindre körväg går in i hagen. De kulturhistoriska spåren utgörs av en fornborg (bevuxen med örnbräken, tall och gran), gravfält, stensträng, husgrunder, röse, stensättningar samt skärvstenshög. Området hade vid inventeringstillfället förmodligen betats med får tidigare under säsongen. En mindre hage söder om vägen betas av häst. Området är varierat med såväl artrika partier med en hävdgynnad flora, som lite mer triviala med störd mark. Kontinuiteten i hävden är lång. Askarna har tidigare varit klappade.

6 Kyrkänget 6

Ek karta: 069 44 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.06.24** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ask, ek, björk
Buskar: hassel

Hävdens tillstånd: 50% svagt hävdat, 50% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, beskuggning, igenväxning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av skogsnävatyp, fuktäng av högörttyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	blodtopp
darrgräs	slåtterfibbla
brudbröd	
solvända	
gullviva	
liten blåklocka	
svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Änget ligger norr om landsvägen vid Kräklingbo kyrka. Det är till största delen igenväxande och ohävdat. Endast en mindre del i mitten av änget hålls öppen med slåtter. Inventeringsåret skedde slåttern redan vid midsommar, vilket är alldeles för tidigt. Större delen av den öppna marken ligger i halvskugga eller skugga av träd- och buskskiktet. Detta består av ask, ek och björk samt vildvuxna och höga hasslar. Röjning och klappning är starkt eftersatt. Lundgräs och skuggfördragande örter som skogsnäva, bergsslok och liljekonvalj dominerar inne i änget. Även skogsstarr förekommer. Ute i den öppna ytan vid vägen finns en ljuskrävande och slåttergynnad flora kvar. Här märks t ex höskallra, backnejlika, solvända, blodtopp och slåtterfibbla. Även här slås den centrala delen vid midsommar och här breder dessutom kvävegynnade gräs som hundäxing och ängssvingel ut sig. En fridlyst, grovstammig, vidkronig ek står vid ingången till änget.

Förslag till åtgärder: Hamling av ask, röjning av hassel, lövvastar och sly i kanterna, senare slåtter och slåtter i hela änget (även ut i kanterna). Öppna upp!

7 Tjängvide 1:3 7

Ek karta: 069 44 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.05.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask
Buskar: en, slån

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	knippfryle	vårtåtel
backtimjan	tjärblomster	darrgräs
	fältsippa	S:t Pers nycklar
	mandelblom	jungfrulin
	brudbröd	gullviva
	fältmalört	axveronika
	svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Den öppna heden, f d betesmark, omges av väg på två sidor, åker och tomtmark. Marken är torr och består tills större delen av alvarvegetation. Knylhavre växer fläckvis rikligt (ohävdsart). Hävden har förmodligen upphört för några år sedan. Fornlämningar (stensträng och husgrund) ligger centralt i området. Ingrepp saknas förutom invandrande buskar och sly.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete, något slyröjning.

8 Prästgården 8

Ek karta: 069 44 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.05.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask
Buskar: en, slån, hagtorn, nypon, berberis

Hävdens tillstånd: Betades senast -89 av kvigor

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, friskäng av knylhavretyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
tjärblomster	knippfryle	S:t Pers nycklar
mandelblom	vårbrodd	gullviva
backtimjan	fältsippa	axveronika
	backsmultron	jordtistel
	brudbröd	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Den öppna betesmarken ligger på en backe intill kyrkan, med väg på ena sidan och bebyggelse på den andra. Så sent som året före inventeringen betades området som till dess varit välhävdat. Torra vegetationstyper dominerar med inslag av hällar och alvarvegetation. Intill kyrkan finns en ruta där marken är störd, vilket eventuellt kan vara en gammal husgrund. Svag kvävepåverkan finns inom delar av området. I en sydluttning i söder finns slyuppslag längs områdets kant. Enstaka, spridda askar finns i området. En av dem bär spår av klappning. Backen skulle vid återupptagen hävd återfå ett högt värde som naturbetesmark.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete, viss slyröjning.

9 Lauritse 1:35 9

Ek karta: 069 44 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.09.07** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	svag

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall, gran
Buskar:	en, nypon

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, kvigor

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp: Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs
backsmultron	tjärblomster
brudbröd	gullviva
backtimjan	jordtistel
axveronika	
liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som betas av kvigor, består av till största delen av barrskog, men dessutom lite mer öppen buskrik betesmark. Trädskiktet är ganska glest, vilket ger skogen sin betesprägel. Tyvärr har de yttre delarna, nere vid åkern, gödslats. Hävdgynnade arter och vegetationstyper finns i det nordöstra hörnet, där torrängsfloran breder ut sig och ljusinsläppet är större. De inregistrerade fornlämningarna består av ett stenröse och en stensträng.

10 Tings 1:27 10

Ek karta: 069 44 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.09.07** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, annan öppen utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, björk, ask, asp, gran
Buskar: en, hassel, slån

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat, köttdjur

Ingrepp/påverkan: Igenväxning med tall (2-3 m höga)

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del fuktig mark
Betydande del torr mark
Mindre del våt mark, jordart: sand

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, fårsvingelvariant av rödvengräshed, torräng av fårsvingeltyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av högstarrtyp, källkärr

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knägräs	vårbrodd	stagg
darrgräs	brudbröd	loppstarr
	sumpgentiana	backnejlika
	backtimjan	slåtterblomma
	axveronika	skogsklöver
	jordtistel	blodnäva
	revfibbla	jungfrulin
		rosettjungfrulin
		solvända
		majviva

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som betas av köttdjur (även åkern intill), är mer eller mindre tätt bevuxet med unga tallar, frösådda. Troligen har betestrycket under några år varit slappnande och röjningen är eftersatt. Smakliga växter, som t ex ljung, är helt nedbetade medan darrgräs, knägräs samt stagg lämnats kvar av djuren. Den mest värdefulla delen i söder, består av svagt sluttande källkärr med axag, agnsäv, kärrsälting (rikligt), gräsull, krypvide, ängsstarr, glesstarr, hirsstarr, kärrknipprot och kärrlilja m fl. Blåtåtel och älväxing är vanliga på frisk till fuktig mark, liksom ängsvädd. I den västra delen är marken sandig med örtrik ljunghed.

En lång stensträng följer sluttningen (odlingsterrass). Kalkstenshällen går även i dagen. Något ängespräglad hagmarkskaraktär blir det av hassel, vildapel samt stora ängsgranar (också i väster). Ett björkkärr i den östra delen domineras av högstarräng. Större ingrepp saknas, förutom diken i öster och trampskador i väster.

Förslag till åtgärder: Bortröjning av all ung tall och gran, utglesning av gamla träd. Ökat ljusinsläpp. Bete.

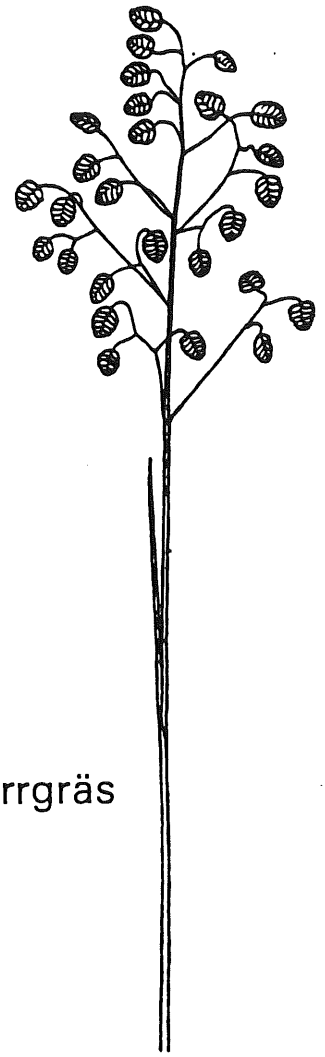

Darrgräs

11 Foler 1:3 11

Ek karta: 069 44 **Areal: 11 ha** **Inventerat 90.09.07** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, tall
Buskar: en, hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, får betar även på åkern

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	vårbrodd	jordtistel
	knägräs	kattfot
	darrgräs	vildlin
	backnejlika	
	knutnarv	
	brudbröd	
	jungfrulin	
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	revfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som är välbetat av får, utgörs av en större betesmark med spridda enar och tallar, ask som varit klappad, samt någon hagtorn, slån och björk. Även gamla, döda träd förekommer. Utåt kanterna är floran artrikast. I mitten av området är marken svagt gödselpåverkad. Vegetationen domineras av torräng och alvarhed. Örtrikedomen är stor, med brudbröd, solvända och kattfot som exempel. Ängshavre, vårbrodd och fårsvingel dominerar bland gräsen. En mindre fuktäng med älväxing, darrgräs m fl finns i norr. På hällmarkerna växer mossor, lavar och fetknopp. Piggstarr, murruta och svartbräken noterades också. Den vidsträckta betesmarken präglas av rikedomen på fornlämningar (husgrunder, skärvstenshögar, stensträngar, gravfält, malstenar, stensättning).

12 Ekeskogs 1:6, :9 12

Ek karta: 069 44 **Areal: 16 ha** **Inventerat 90.06.02** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, tall
Buskar: en, hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 75% hävd saknas, nötbete närmast gården

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, kanal, körväg

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, stengärdesgård, fornlämning, genuin gårdsmiljö, äldre åker, röjningsrösen, ålderdomligt jordbrukslandskap

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark, vattendrag

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, friskäng av skogsnävatyp, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	låsbräken
darrgräs	backsmultron	johannesnycklar
S:t Pers nycklar	gullviva	krutbrännare
tjärblomster	backtimjan	göknycklar
fältsippa	axveronika	blodtopp
brudbröd	sandmaskros	jordtistel
fältmalört		kattfot
		svinrot
		slåtterfibbla
		klasefibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Landskapet är öppet med spridda dungar av björk, asp och tall. Trädskiktet är ganska tätt i norra delen av området. Enbuskar växer spridda i hagmarken och slån breder ut sig tillsammans med asksly. Norra och södra delarna är ohävdade medan det har betats vid Ekeskogs. Vissa delar är trivialiserade, andra med välutvecklad grässvål och lång hävdkontinuitet. Förmodligen har åkerrenarna vid Ekeskogs slagits tidigare, vilket kan avläsas i floran (kvastfibbla och gullviva m fl). Sankt Pers nycklar förekommer rikligt även i mer igenväxta delar. På öppen torr mark växer fältsippa ymnigt. Söder om ån, som är omgrävd (kanal), växer rikligt med morgonstjärna i en ännu inte betad hage. Där hittar man även låsbräken,

göknycklar och krutbrännare. Blodtopp noterades i norr och söder, i ohävdade partier. Den sydöstra delen består av hällmarkstallskog med alvarhed i öppningarna. Skogsmarken fortsätter söder och österut, medan åkermark skiljer delområdena åt. Närmast gården finns gamla bandtun. Fornlämningarna i området utgörs av husgrunder, stensträngar och stensträngssystem, stensättningar och en rest sten. Den genuina gårdsmiljön ger området ett värdefullt och kulturhistoriskt intressant helhetsintryck. Vissa delar är påverkade av igenväxning, uppodling resp. kvävegödsling. Gamla åkrar med öppna diken ingår.

Förslag till åtgärder: Bete i hela området, utglesning i trädskiktet, röjning av asksly och slån.

13 Lambskvie 13

Ek karta: 069 45 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.08.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask, björk, oxel
Buskar: en, hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat, får

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, körspår

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	knutnarv	knägräs
backtimjan	backsmultron	blodnäva
	brudbröd	sumpgentiana
	vildlin	jordtistel
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Landskapet bär en ålderdomlig prägel, med klappade askar utmed vägarna, bandtun och små åkrar med åkerholmar etc. Området betas tillsammans med omkringliggande åkervallar av får. Glest spridda enar, askar, tallar samt oxel, karaktäriserar området, tillsammans med en örtrik torrängsflora. Ängshavre, stor brunört och även lammöron noterades (vid nedrasade uthus). Älväxinghed förekommer liksom vätar med krypven, hirsstarr, knägräs och sumpgentiana. I den västra delen finns en igenvuxen talldunge samt svagt kvävepåverkad mark. Längst norrut finns granskog som betas samt tallskog med mycket hundäxing mm.

14 Träske 1:19 14

Ek karta: 069 45 **Areal: 22 ha** **Inventerat 90.08.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, oxel, ask, vildapel, päron
Buskar: en, slån, nypon

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, diken, gammal åker

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av högstarrtyp, driftvegetation

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	knägräs
backtimjan	backsmultron	jordtistel
	brudbröd	
	vildlin	
	solvända	
	gullviva	
	sumpgentiana	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som är ohävdat, utgörs av två hagar. En väg går genom hagmarken. Fuktängar förekommer rikligt. På sandigare, torrare mark finns även alvarhed. Brudbröd och darrgräs är vanliga i örtrik torrängsflora. Inåt land växer gullviva rikligt och inslaget av ask ökar. Vildapel och päron visar platsen för gammalt boställe. Gammal åker finns, liksom insådda arter och luddhavre. Strandängarna domineras av strandmålla och åkertistel. Området skulle få ett högre värde om det betades. Kulturhistorisk värdefull är Träskes gamla medeltida boplats, belägen i områdets västra del.

Förslag till åtgärder: Röjning, utglesning, återupptaget bete.

15 Träske 1:19 15

Ek karta: 069 45 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.08.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask, ek, björk
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 25% svagt hävdat, 75% hävd saknas, vid besöket var säsongens bete ännu ej påbörjat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del växelfuktig mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	S:t Pers nycklar
darrgräs	backnejlika
solvända	skogsklöver
gullviva	vildlin
axveronika	kattfot
liten blåklocka	
fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hagmarken som är svagt välvd, är öppen med spridda dungar av träd och buskar. Marken är torr och domineras av fårsvingel och/eller ängshavre. Flera hävdgynnade arter förekommer rikligt, liksom harklöver och fältvädd. I nedre delen finns älväxing, darrgräs och ängsvädd m fl. Området är rikt på stensträngar och andra fornlämningar. Den östra delen betas svagt av nöt. Hagen är till större delen tätt igenvuxen, men i de öppna partierna finns torrängs- och alvarhedsflora.

16 Rågåkre 1:2 16

Ek karta: 069 45 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.08.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: björk, ask, ek, tall, gran
Buskar: en, hassel, brakved

Hävdens tillstånd: 75% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, kvigor

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning

Markfuktighet:
Betydande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, friskäng av skogsnävatyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	knägräs
blodnäva	backnejlika
solvända	vildlin
gullviva	jordtistel
backtimjan	kattfot
axveronika	
liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hagmarken, som betas av kvigor, har kvar sin ängeskaraktär med flerstammiga björkar, ek, tall, ask samt hassel och en. Floran domineras av örtrik torr - frisk äng med mycket gullviva, brudbröd och blodnäva. I den västra delen märks kvävegödsling i några öppnare partier. Ett igenväxt fuktigare parti ingår också. Ett flertal fornlämningar (stensträngar mm) finns i området.

17 Stenstugu 1:6 17

Ek karta: 069 45 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.08.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask(dom), oxel, ek
Buskar: en, hagtorn, nypon, skogstry, slån, getapel

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, mjölkkor

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, kanal

Kulturhistoriska spår: Fägata, fornlämning

Markfuktighet:
Betydande del torr mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av tuvtåteltyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	tjärblomster
knutnarv	fältsippa
brudbröd	backsmultron
backtimjan	solvända
axveronika	gullviva
liten blåklocka	jordtistel
	slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som sluttar svagt ned mot den utdikade Österby myr, domineras i den övre delen av hällmarker och ett gravfält (bestående av 11 rösen och 200 runda stensättningar). Fårsvingelalvarhed dominerar. Dungar av ask och en står utspridda. Hällmarkerna är ofta tramppåverkade. Närmast gården märks tydlig tramp- och gödselpåverkan. Nedåt myren är trädskiktet tätt och arter som ek, hängpil och asp kommer in, samtidigt som slånbuskagen tätnar. Tuvtåteläng tyder på att marken varit uppodlad. En bred stenkantad fägata/körväg leder söderut mot myren. Hagen betas av mjölkkor. Hävden är god. Stödutfodring förekommer tyvärr. Området innehåller hävdgynnade arter, trots gödselpåverkan samt gammal åker och igenväxningsvegetationstyper.

18 Sutarve 1:17 18

Ek karta: 069 45 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.09.28** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask, tall
Buskar: en, hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% svagt hävdat, 25% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, kanal

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, röjningsrösen, husgrunder

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	småfingerört
knutnarv	brudbröd
solvända	vildlin
backtimjan	gullviva
axveronika	jordtistel
liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Landskapet är småskaligt och präglas av små åkrar med åkerholmar och diken samt hamlade askar längs vägen och vid gårdsbebyggelsen. Området, som betas tillsammans med åkermarken av får, är mer eller mindre tätt bevuxet med en, slån och hagtorn samt tall. Delvis är marken svagt gödselpverkad, delvis är floran artrik med backtimjan, axveronika, liten blåklocka och solvända m fl. Den södra delen som inte är lika välbetad som den norra, övergår i skog (som saknar betesprägel) och genomkorsas av en djup kanal. Eventuellt finns en sentida husgrund i norr, vid vägen.

Förslag till åtgärder: Röjning av buskar och träd, hamling av ask.

19 Histillesviken 19

Ek karta: 069 45 **Areal: 40 ha** **Inventerat 90.08.24** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, havsstrandäng (13 ha), buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), oxel, ask, björk, gran, vildapel
Buskar: en, hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, nöt

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, körväg, gammal åker, camping, bebyggelse

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, stengärdesgård, hamlat träd, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, växelfuktig mark
Mindre del våt mark, vattendrag

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av högörttyp, fuktäng av högstarrtyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	johannesnycklar	buskviol
vårbrodd	S:t Pers nycklar	bockrot
darrgräs	knutnarv	
gullviva	mandelblom	
backtimjan	backsmultron	
gulkämpar	brudbröd	
	blodnäva	
	vildlin	
	rosettjungfrulin	
	solvända	
	sumpgentiana	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	kattfot	
	sandmaskros	

Hotade arter: Salepsrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som består av betad strandäng, hagmark och annan öppen utmark, övergår inåt land i skog. Gården Histilles ligger öppet, omgärdat av åker, som ligger i vall och också betas. Tomtmarken avgränsas av bandtun, liksom också delar av betesmarken. Delvis, bl a i den sydvästra delen, är hagmarken igenvuxen med tall, gran och björk. I betesmarken finns även gammal ängesmark med ask som varit klappad och rikligt med gullvivor. En agmyr, omgiven av bl a bunkestarr, kärrspira och ängsull, ingår också. De öppna markerna karaktäriseras av torrängsvegetation, kalkfuktängar, vätar och havsstrandäng. I fuktängar dominerar älväxing, darrgräs och slankstarr m fl. De ligger ofta intill driftvegetationen innanför havsstrandängen. Torrängspartier med brudbröd och backtimjan m fl förekommer mosaikartat i och ovanför fuktängen. Havsstrandängen domineras av driftvegetation i ett brett bälte, men det finns även övre landstrandvegetation med saltnarv, spjutmålla, revigt saltgräs m fl. Längst ut på strandnäset finns örtrika torr- och fuktängar med bl a orkidéer. Området betas med kvigor. Tyvärr är vissa delar igenväxta och/eller svagt betade.

Förslag till åtgärder: Fler betesdjur, utglesning i trädskiktet.

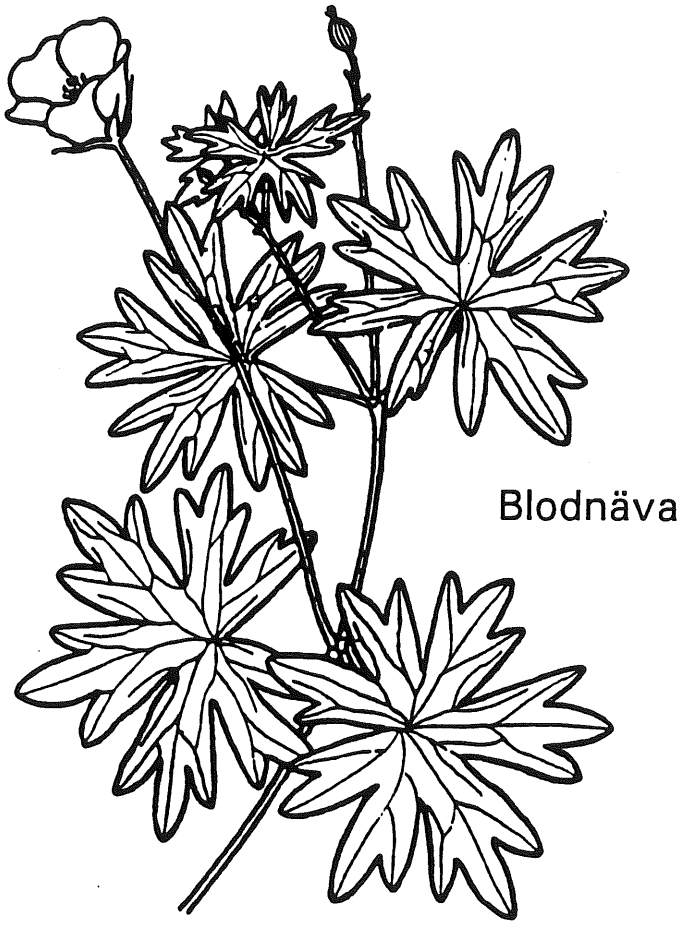

Blodnäva

20 Stenstugu 1:9 20

Ek karta: 069 45 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.08.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	svag

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall, ask, gran
Buskar:	en, hagtorn

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 25% svag gödsling, skrotupplag, dike

Kulturhistoriska spår: Röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knägräs
darrgräs	vildlin
brudbröd	jordtistel
blodnäva	
solvända	
gullviva	
backtimjan	
liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området betas av får och omges av åkervallar. Det består av hagmark närmast vägen och betad skog i den södra delen. I hagmarken som är den mest värdefulla delen, växer ask, en och hagtorn samt örtrik torrängsflora. Den betade skogen är artfattigare och svagt gödselpåverkad, med gran, tall, örnbräken, lundskafting, älväxing och hundäxing m fl. I den sydligaste änden står en massa skrotbilar och lite jordbruksredskap uppställda. Betestrycket är svagt i skogsdelen, bättre i hagmarksdelen.

21 Hajdeby 1:28 21

Ek karta: 069 45 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.08.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	ej representativ
Nuvarande hävd:	svag

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	ek, ask, sälg, oxel, björk
Buskar:	hassel, hagtorn, en

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, beskuggning, gammal åker

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Betydande del frisk mark, fuktig mark
Mindre del torr mark, våt mark

Vegetationstyp: Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av skogsnävatyp, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knägräs
darrgräs	tjärblomster
backsmultron	solvända
brudbröd	jordtistel
kärrvial	
gullviva	
axveronika	
liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hagmarken, som ligger vid vägen, är omväxlande torr till fuktig med en liten brya inne bland träden, som ibland står lite glesare. Norr om vägen finns en ohävdad hagmark med rester ur torrängsfloran men också spår av kvävegödsling. I området finns ett flertal fornlämningar (husgrunder och stensträngar) som är mer eller mindre övervuxna med ask och en örtrik torrängsflora. På planare mark märks spår av gödsling samt vallfröinsådd (hundäxing, kamäxing). Delvis har hagen ängeskaraktär med högresta ekar och hasselbuketter. Hagen betas av kor, som även går på åkern. Betestrycket är ganska svagt.

Förslag till åtgärder: Kontinuerlig röjning, utglesning och klappning av ask samt något fler betesdjur.

22 Ekeskogs 1:6 NO 22

Ek karta: 069 44 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.06.02** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall, ask, ek
Buskar: en, hagtorn

Ingrepp/påverkan: Igenväxning

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning, genuin gårdsmiljö, röjningsrösen

Markfuktighet:
Betydande del torr mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av skogsnävatyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	göknycklar	backstarr
darrgräs	S:t Pers nycklar	nattviol
tjärblomster	blodnäva	majviva
fältsippa	jungfrulin	slåtterfibbla
mandelblom	rosettjungfrulin	
brudbröd	jordtistel	
backtimjan	fältmalört	
kattfot	svinrot	
	sandmaskros	
	fågelstarr	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Den numera ohävdade betesmarken omges av skog. Endast små gläntor i skogen är ännu öppna. Här finns tydligt betespräglad vegetation men också unga aspar, ek, rönn, tall och gran samt rikligt med en, hagtorn och nyponbuskar. Marken är till större delen torr och jordtäcket tunt. Hällmark finns också. Flera fornlämningar finns i området. I ett stenröse växer stenbräken och murruta samt stor fetknopp. I alvarheden hittar man alvarklofibbla m fl. I skogsbrynet växer svinrot, bergsslok, nattviol m fl. Göknycklar växer i den västra delen, där även jungfrulin och kattfot förekommer rikligt. Området är artrikt och mångformigt med hävdgynnade och representativa vegetationstyper. Tyvärr har betet för länge sedan upphört och skogen vandrar in. De kulturhistoriska spåren består av en malsten samt stensträngssystem.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete. Röjning av asksly.

23 Österby 1:2 23

Ek karta: 069 45 **Areal: 19 ha** **Inventerat 90.08.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en

Ingrepp/påverkan: Körspår, upplag

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, växelfuktig mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	knägräs	brudbröd
darrgräs	loppstarr	gullviva
vildlin	fågelstarr	jordtistel
	knutnarv	ängsnycklar
	backsmultron	sumpgentiana
	solvända	
	axveronika	
	fältmalört	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området utgörs av alvarmarker som inte längre betas. Det genomkorsas av vägar. Torra hällmarksalvar omväxlar med fårsvingelalvar, till en del växelfuktiga. Här är krypven, gräslök, timjan och ögontröst vanliga. Även fuktängar med ängsstarr, slankstarr, krypvide, alvaragnsäv och ängsnycklar förekommer. De öppna alvarhedarna omges av skog som förlorat sin betesprägel. På flera ställen har körspår skadat alvarmarken och upplag förfular landskapsbilden. De kulturhistoriska spåren består av röse, stensättningar, dammvall och tjärdal. Österbymyr är starkt påverkad och domineras av älgört, viden m m. Även blodtopp noterades i kanten. En del av området ingår i en av tjurar betad hage, nära gårdsbebyggelsen. Hagen består delvis av gammal åker, delvis av naturlig fodermark. Ett dike går igenom den igenvuxna hagmarken. Älväxing, darrgräs, fårsvingel, axveronika, backtimjan och brudbröd växer i fältskiktet. Indirekt näringstillförsel förekommer, eftersom korna äter på åkern och gödslar i hagen.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

24 Ekeskogs 1:9 24

Ek karta: 069 45 **Areal: 7 ha** **Inventerat 90.08.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall, rönn
Buskar:	en, slån, skogstry

Ingrepp/påverkan: Upplag, körspår

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	knutnarv	småfingerört
	brudbröd	blodnäva
	vildlin	fältmalört
	solvända	
	sumpgentiana	
	axveronika	
	liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
De öppna alvarmarkerna ligger omslutna av tallskog som i stort sett förlorat sin betesprägel. Alvarheden karaktäriseras av fårsvingel- respektive hällmarkstyp. Liten sandlilja och grusslok dominerar. En liten vät med trådstarr, ärtstarr och hirsstarr m fl finns i norra delen. Fornlämningarna i området utgörs av en kalkugn och en stensträng.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

25 Norrskog; Hajdeby 25

Ek karta: 069 45 **Areal: 66 ha** **Inventerat 90.06.06** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), gran
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% svagt hävdat, skogen saknar delvis betesprägel

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling, trampskador närmast gården i söder

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning

Markfuktighet:
Betydande del torr mark
Mindre del frisk mark, våt mark

Vegetationstyp:
Vanlig: tallskog av kalkörttyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	mandelblom	tjärblomster
darrgräs	backsmultron	fältsippa
solvända	brudbröd	vildlin
backtimjan	blodnäva	jungfrulin
	rosettjungfrulin	axveronika
	gullviva	spåtistel
	fältmalört	kattfot
	svinrot	fågelstarr
	sandmaskros	
	S:t Pers nycklar	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området betas av får året om, vilket medför stödutfodring på vintern. Gödselpåverkan och trampskador märks närmast gården. Betesmarken består till stora delar av tät skog, som betas endast sparsamt, men öppna luckor och alvarvegetation finns också. På alvarheden går ibland hällmarken i dagen. Gräslök växer rikligt, liksom backtimjan, solvända, färgmåra och fårsvingel. De kulturhistoriska spåren består av stensättningar och gravfält, stensträngar och en husgrund. Större ingrepp saknas, men hävden är i vissa delar för svag.

26 Hajdeby 1:26 26

Ek karta: 069 45 **Areal: 39 ha** **Inventerat 90.08.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall, oxel, ask
Buskar: en, slån, brakved

Hävdens tillstånd: 75% svagt hävdat, 25% hävd saknas, betas av får

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, röjningsrösen

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, våtmark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp, källkärr

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	tjärblomster
backtimjan	S:t Pers nycklar	gullviva
	knutnarv	sumpgentiana
	brudbröd	
	blodnäva	
	vildlin	
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som består av betad skog, annan öppen utmark, agmyrar och gammal åker (närmast husen), betas svagt av får. I den västra delen finns fina, vällagda stenmurar. Marken är torr och ibland går kalkhällen i dagen. Alvarhed av fårsvingeltyp och örtrik typ finns också, liksom torrängsflora. Agmyrarna som inte längre hävdas, omges ibland av källkärrarter som axag, ängsstarr och kärrknipprot m fl. En gammal grävd kanal går genom området. Den "betade" skogen är omväxlande tät till öppen och består av kalkhäll-/ängstallskog med öppna luckor med alvarvegetation.

27 Hajdeby 1:39 27

Ek karta: 069 45 **Areal: 24 ha** **Inventerat 90.06.06** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), ask, ek
Buskar: en, hassel, hagtorn

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, 25% hävd saknas, åkrarna och en del av hagmarken betas av får

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, plantering: 25% barrträd höjd 5 m, diken

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning, genuin gårdsmiljö, äldre åker, röjningsrösen, husgrunder, ålderdomligt jordbrukslandskap

Markfuktighet:
Övervägande del fuktig mark
Mindre del torr mark, våt mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavre-typ, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
mandelblom	vårbrodd	låsbräken
backtimjan	tjärblomster	vårstarr
brudbröd	backsmultron	johannesnycklar
darrgräs	blodnäva	krutbrännare
	vildlin	S:t Pers nycklar
	solvända	ängsnycklar
	gullviva	backnejlika
	axveronika	fältsippa
	fältmalört	majviva
	svinrot	spåtistel
		kattfot
		slåtterfibbla
		klasefibbla
		fågelstarr

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hajdebygårdarna bildar en intressant helhet av ett ålderdomligt odlingslandskap, med kul-

turhistoriska spår från järnåldern och framåt. En kulturstig leder genom området, med gravfält, stensättningar, stensträngar, husgrunder och skärvstenshögar som sevärdheter. Bandtun sätts upp och förnyas årligen, men tyvärr inte efter äldre tiders markslagsgränser. Trädskiktet är ganska tätt. Artrika kalkfuktängar med ängsstarr, hirsstarr, blåtåtel och älväxing, omväxlar med älväxingdominerad kalkfuktäng, högstarräng med bunkestarr och ag samt torrare marker, vilka domineras av fårsvingel. Småpartier med örtrik torrängsflora finns också. Markerna betas av får men betestrycket är svagt. En del av utmarken betas inte alls utan växer igen med "tynne". Åkrarna betas tillsammans med hagmarken.

Förslag till åtgärder: Högre betestryck, gärna sambete med kor och hästar. Utglesning i trädskiktet (björk och tall), samt borttagning av ung planterad tall i nordöstra delen. Röjning av slån och en. Återupptaget bete i de obetade delarna. Nyhamling av askarna.

28 Hajdeby 1:15 28

Ek karta: 069 45 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.06.06** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 75% måttligt hävdat, 25% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, genuin gårdsmiljö

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	S:t Pers nycklar	johannesnycklar
	brudbröd	krutbrännare
	rosettjungfrulin	tjärblomster
	solvända	fältsippa
	gullviva	backsmultron
	jordtistel	fältmalört

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hagmarken ligger omgiven av vägar och fårbetesmarker, mitt i Hajdeby. En smal remsa utmed vägen är ohävdad. Området, som betas av kvigor, inrymmer också en vall. I norra delen har asksly vuxit sig högt tillsammans med tall och en.

Förslag till åtgärder: Röjning av ask och tall. Bete av hela området.

29 Hajdeby 1:38 29

Ek karta: 069 45 **Areal: 12 ha** **Inventerat 90.07.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, rönn, oxel, ask
Buskar: en, slån, hagtorn, brakved

Ingrepp/påverkan: Igenväxning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, källkärr

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	johannesnycklar	fältsippa
	krutbrännare	slåtterblomma
	tjärblomster	majviva
	fältsippa	kustarun
	backsmultron	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som sluttar svagt ned mot åkermarker i norr, utgörs av öppna hällmarksalvar och kalkhälltallskog. Fuktängar omväxlar med alvarhed. Lavar, vit fetknopp, liten sandlilja, grusslok, flentimotej, lundtrav och murruta antecknades från hällmarkerna. I gränsen upp mot en agmyr finns en vät med gräslök, kustarun och krypven, som övergår i källkärr. I södra delen finns en tallplantering (ingår ej). Området har inte betats på länge, men hävd-kontinuiteten har varit lång. En körväg går genom området.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete

30 Hajdeby 1:27 30

Ek karta: 069 45 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.08.02** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran
Buskar: en, slån

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	brudbröd	kattfot
backtimjan	blodnäva	svinrot
	vildlin	
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området består av alvarmark som övergår i f d betad skog. Tallar, unga granar, en och slån står utspridda i den torra - växelfuktiga marken. Förutom en örtrik alvarhedflora finns även ljung och kruståtel samt älväxing. Eftersom hävden för länge sedan upphört finns också ohävdsarter, t ex liten sandlilja och grusslok i mängd.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

31 Hajdeby 1:27 31

Ek karta: 069 45 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.08.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask, oxel, tall
Buskar: en, hagtorn, nypon, slån, oxbär

Ingrepp/påverkan: Igenväxning, bebyggelse, vattentag

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavre-typ
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	darrgräs	ängsnycklar
backtimjan	backsmultron	fältsippa
	vildlin	solvända
	axveronika	sumpgentiana
	kattfot	fältmalört
		stenmalört

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som är ohävdat, består av ett fornlämningsområde och annan öppen betesmark som är under igenväxning. Träd och buskar står ibland glest utspridda och ibland ganska tätt ihop. Vegetationen domineras av torräng med brudbröd, flentimotej och fältvädd m fl samt alvarhed. Ohävdsarter som getrams och liljekonvalj är på frammarsch. Mindre fuktängar och vätpartier finns också. Ängsvädd, ängsstarr och älggräs växer rikligt i den sydöstra delen. Tyvärr är just fornlämningarna starkt igenväxta. Körvägar går genom området och avgränsar detsamma mot omgivande åkermark. I nordväst är åkermarken småskalig med åkerrenar och holmar, som tyvärr växer igen, åker förbuskas. En damm finns i den norra delen. Området hyser ännu hävdgynnade arter och betesprägeln finns kvar.

Förslag till åtgärder: Röjning, återupptaget bete.

32 Hajdeby 1:17 32

Ek karta: 069 45 **Areal: 10 ha** **Inventerat 90.08.02** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), rönn, oxel, ask
Buskar: en, oxbär

Ingrepp/påverkan: 100% ingen gödsling, sandhög

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del växelfuktig mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	vårbrodd	S:t Pers nycklar
	darrgräs	ängsnycklar
	brudbröd	knutnarv
	blodnäva	
	vildlin	
	solvända	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området gränsar norrut till kalkhälltallskog med mjölonmattor. Det utgörs av alvarhed med inslag av kalkfuktäng. Även vätar på växelfuktig mark förekommer. Tall dominerar i trädskiktet, norrut ökar inslaget av ask. En och oxbär är vanliga i buskskiktet. Ängshavre och ljung växer tillsammans. Förutom de hävdgynnade arterna växer här liten sandlilja, getrams och liljekonvalj. Österut fortsätter alvarmarken men blir närmare åkermarken mer störd och räknas ej in i arealen. De kulturhistoriska spåren utgörs av en häll med slipränner samt ett gravfält.

Förslag till åtgärder: Röjning på fornlämningen, återupptaget bete.

33 Hajdeby 1:40, 1:39 33

Ek karta: 069 35 **Areal: 18 ha** **Inventerat 90.07.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, oxel
Buskar: en, benved

Ingrepp/påverkan: plantering: 25% barrträd höjd 2 m, körspår, dikning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, växelfuktig mark
Mindre del fuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng, fuktäng av kalktyp
Enstaka: källkärr

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	darrgräs	jungfrulin
	loppstarr	
	S:t Pers nycklar	
	slåtterblomma	
	brudbröd	
	blodnäva	
	solvända	
	majviva	
	axveronika	
	liten blåklocka	

Hotade arter: Luktsporre

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området är en del av en större tidigare betad utmark. Det sluttar ned mot agmyren i söder. Hällmarken norr därom domineras av timjan, grusslok och getrams m fl. I nedre kanten mot agmyren finns en vät med bl a gräslök, krypven, ängsvädd och sumpgentiana. Kalkfuktäng med blåtåtel, hirsstarr, ängsstarr, ärtstarr, loppstarr, axag, knappag, majviva, tätört, slåtterblomma, pors och orkidéer vidtar innan agen fulländar myren. Tyvärr finns både körspår, diken och tallplantor i och omkring våtmarken. Västerut vidtar tallplantering. Den norra delen av området sluttar svagt norrut och består av stora hällmarker med alvarhedar som omväxlar med vätar och kalkfuktängar. De öppna markerna omväxlar med tallskog av kalkhälltyp med bl a ljung. Vid gränsen till Hajdeby 1:38 korsar stigen en agmyr och ett källkärr med axag, myrlilja, ängsstarr, luktsporre och kärrknipprot.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

1 Tyrvalds 1:57 1

Ek karta: 068 39 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.07.14** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), ek, gran, björk
Buskar: en(dom), slån

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: Ett mycket begränsat område är gödslat

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av fårsvingeltyp
Vanlig: friskäng av skogsnävatyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av knylhavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	slåtterblomma
solvända	brudbröd	backtimjan
jordtistel	skogsklöver	
	gullviva	
	liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Detta objekt utgörs av en liten hagmark som ligger alldeles intill vägen. Dominerande art i trädskiktet är tallen som växer ganska glest medan buskskiktet utgörs av några glest stående enar. Marken som till större delen är torr domineras av fårsvingeltorräng som på en del ställen övergår i örtrika ängshavretorrängar. Under ekarna är marken mera frisk och vegetationen utgörs här av skogsnävaäng. Marken som betas omväxlande av får och hästar är i stort sätt välhävdad. Gamla stubbar visar att röjning har utförts. Nedblåsta grenar ligger kvar på marken. I den södra delen finns ett mycket begränsat bestånd av brännässlor. Orsaken till denna gödsling är antagligen att man tidigare mjölkade kona här och att därför stora mängder kogödsel hamnade här. För övrigt är området helt opåverkat av gödsling. På ett ställe finns ett sår i marken där någon har grävt. Ett gammalt stenröse finns i den södra delen och enligt fornminnesregistret finns här ett trestensröse.

Förslag till åtgärder: Det är viktigt att området fortsätter att betas eftersom det innehåller vegetationstyper och en flora som blir allt mindre vanlig.

2 Klintebys 1:4 2

Ek karta: 068 39 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.07.13** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Hagmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	svag
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	50-75%
	Träd:	björk(dom), tall, asp, ask, ek, vildapel
	Buskar:	hassel(dom), nypon, hagtorn, slån
Hävdens tillstånd:	100% svagt hävdat	
Ingrepp/påverkan:	25% svag gödsling, 75% tydlig gödsling	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark Mindre del torr mark, fuktig mark	
Vegetationstyp:	Dominerande: friskäng av skogsnävatyp Vanlig: fuktäng av högörttyp Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp	
Slåtter- och betes-indikatorer:	Vanliga gullviva	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Trots att stängsel fortfarande finns kvar är marken i det närmaste ohävdad. Området ut mot vägen har en öppen karaktär och frisk knylhavreäng dominerar här vegetationen. Här ser man en tydlig gödselpåverkan och stora mängder gödselindikatorer finns i form av nässlor, hundloka m.fl. I den västra delen som är trädbevuxen har röjning av träd och utförts och här ligger ett röse från en stenröjning. Vegetationstyperna som dominerar är friskängar av skogsnävatyp och högörttyp.

Förslag till åtgärder: Ett ökat betestryck.

3 Sicklings 5:1 3

Ek karta: 068 28 **Areal: 12 ha** **Inventerat 90.06.27** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Betad skog	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	saknas
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	50-75%
	Träd:	tall(dom), ek, rönn
	Buskar:	en(dom), hagtorn, slån, nypon
Ingrepp/påverkan:	75% ingen gödsling, 25% svag gödsling	
Kulturhistoriska spår:	Fornlämning	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark Betydande del torr mark Mindre del fuktig mark	
Vegetationstyp:	Dominerande: friskäng av skogsnävatyp Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av knylhavretyp Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, svinrotäng	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Dominanta	Vanliga
	vårbrodd	darrgräs
	solvända	backsmultron
		brudbröd
		jordtistel
		svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En före detta betesmark som ligger i utkanten av Klintehamns södra delar. I dag används området som fritidsområde och det finns flera motionsslingor och en lekpark med gungor. En ny väg håller på att byggas i nära anslutning till skogen som till största delen utgörs av tallskog med inslag av lövträd. På sina ställen är skogen ganska tät men det finns här och var öppna partier med mycket vackra och örtrika ängshavretorrängar. Svinrot förekommer rikligt och en och annan slåtterfibbla stöter man på. Det måste vara av stor vikt att detta område hålles öppet med tanke på att det fyller en viktig funktion för människorna i området. Ett gammalt gravfält med stensättningar ligger i den nordvästra delen. Det har en utsträckning av 110 x 60 m i NÖ - SV riktning. Det finns dessutom 12 stenar som antingen är resta eller omkullfallna.

Förslag till åtgärder: Det måste vara angeläget för människorna i trakten att området hålles öppet och därför krävs en regelbunden röjning av sly och buskar och om möjligt även att vissa delar slås.

1 Medebys 1

Ek karta: 069 30 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.07.20** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Betad skog	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	75-100%
	Träd:	björk, ask, tall, asp, ek, gran
	Buskar:	hassel(dom), en, slån
Hävdens tillstånd:	50% välhävdat, 50% måttligt hävdat	
Ingrepp/påverkan:	75% ingen gödsling, 25% svag gödsling	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark	
Vegetationstyp:	Dominerande: friskäng av skogsnävatyp	
	Vanlig: friskäng av rödventyp	
Slåtter- och betes-indikatorer:	Vanliga vårbrodd darrgräs vildlin rosettjungfrulin gullviva liten blåklocka jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Marken var för några årtionden sedan ängsmark men i dag betas marken av ungdjur. I den norra delen finns ett öppet parti med lite spridda enbuskar. Markvegetationen här består av artrika friskängar av rödventyp. Det finns en mängd olika arter där rosettjungfrulin kan nämnas som ett exempel. Större delen av marken har lundkaraktär med lite inslag av barrträd. De dominerande arterna är ask, björk och ek. Buskskiktet domineras av hassel. Slyröjning har nyligen blivit utförd och torr sly ligger fortfarande kvar. Några jordhögar ligger på ett ställe och en vattengrop har grävts för betesdjuren.

Förslag till åtgärder: Ökat betestryck i skogspartiet och dessutom ytterligare röjning.

2 Sigsarve 1:3 2

Ek karta: 069 30 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.07.21** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), gran, ek
Buskar: slån(dom), hagtorn, nypon

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av fårsvingeltyp
Vanlig: friskäng av rödventyp, fuktäng av högörttyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	gullviva
darrgräs	majviva
backsmultron	
brudbröd	
solvända	
backtimjan	
axveronika	
liten blåklocka	
jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Objektet utgörs till största delen av blandskog som till stora delar är ganska gles. Det finns dock partier där granen bildar ett mycket tätt trädskikt och där markvegetationen huvudsakligen utgörs av höga gräs såsom lundskafting. I dom öppnare delarna är fårsvingeltorrängen den dominerade vegetationstypen. På sina ställen finns även små områden med friska rödvenängar. I den västra delen är marken mera fuktig och vegetationen består här huvudsakligen av fuktäng av högörttyp med stora mängder kärrtistel. På begränsade områden är marken här tydligt kalkpåverkad. Tätört, majviva, älväxing, hirsstarr m.fl växer här i relativt stor mängd. Här har markägaren grävt en vattengrop för djuren. Gamla röjningsspår finns i form av stubbar. I den norra delen är marken gödslad och därför ej medtagen vid avgränsningen. Markägaren har där ett litet sågverk där han har virke liggande. En sågspånshög ligger i anslutning till sågverksbyggnaden. Objektet är ett fint exempel på en betad barrskog som är välhävdad och som har en varierad vegetation och en rik flora. På sina

ställen har vägkantsarter som blåeld, vildmorot och cikoria kommit in. Men det är i mycket begränsad omfattning.

Förslag till åtgärder: Ett upprätthållande av nuvarande betestryck.

3 Väntinge 3:1 3

Ek karta: 069 30 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.07.14** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: tall(dom), gran, björk, ask
Buskar: en(dom), sälg

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: En del av objektet är vall med kamäxing

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Vanlig: artrik gräs-/lågstarräng
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	Jungfru M nycklar	nattviol
knägräs	vildlin	skogsklöver
darrgräs	jungfrulin	
loppstarr	majviva	
brudbröd		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Detta område utgörs av en vacker tallskog med en rik flora och varierad vegetation. I den sydöstra delen finner man artrika gräs och lågstarrängar som på sina ställen övergår i fuktäng av kalktyp. Här växer rikligt med sådana arter som majviva, loppstarr, hirsstarr, slankstarr, älväxing och knägräs. Skogen är i stort sett väl hävdad men här och var börjar lövsly komma upp. Några större ingrepp har inte gjorts. Det bör påpekas att en begränsad del av objektet utgörs vall med rika mängder kamäxing. På grund av att detta område är ett fint exempel på en artrik välhävdad tallskog är det av stor vikt att den inte växer igen så att det biologiska innehållet går förlorat. I synnerhet fuktängarna är mycket artrika.

Förslag till åtgärder: Röjning av sly och ett något ökat betestryck.

1 Branden; Bare m fl 1

Ek karta: 069 22 **Areal: 97 ha** **Inventerat 91.08.14** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), björk
Buskar: en(dom), getapel, oxbär, brakved, olvon, hagtorn, rönn, nypon

Ingrepp/påverkan: Grustag, bilvrak, körspår

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp, källkärr

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
blodnäva	darrgräs	S:t Pers nycklar
solvända	ängsnycklar	fältsippa
	sumpnycklar	backsmultron
	slåtterblomma	rosettjungfrulin
	småfingerört	bockrot
	brudbröd	jordtistel
	vildlin	svinrot
	majviva	
	kustarun	
	backtimjan	
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	fältmalört	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade alvar och gles tallskog. På alvaren dominerar bergsskrabba, grusslok och mjölon. Hävdindikatorerna är sparsamma, så när som på solvända, spåtistel och blodnäva. I gles tallskog på grus har ljung bitvis mycket stark ställning. Betesprägeln är också mycket liten i skogens fältskikt. Några småmyrar är mestadels tämligen artfattiga. Ett stort bestånd med knappag finns. En liten myr har mer källmyrkaraktär dominerad av axag. Här finns rikligt med tätört, majviva, kustarun, slåtterblomma och orkidéer som kärrknipprot, blodnycklar och sumpnycklar. I flera av myrarna finns körspår efter skogsmaskiner.

2 Brunnsrar; Nygårds 2

Ek karta: 069 22 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.08.02** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Hagmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	ej representativ
	Nuvarande hävd:	svag
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	75-100%
	Träd:	ek(dom), ask(dom), lundalm
	Buskar:	hassel, hagtorn, en, apel
Hävdens tillstånd:	100% svagt hävdat	
Ingrepp/påverkan:	100% svag gödsling	
Kulturhistoriska spår:	Hamlat träd, fornlämning	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark	
Vegetationstyp:	Dominerande: friskäng av skogsnävatyp	
	Enstaka: fuktäng av högörttyp	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Vanliga	Enstaka
	vårbrodd	knägräs
	darrgräs	bockrot
	brudbröd	gullviva
	vildlin	
	solvända	
	jordtistel	
Hotade arter:	Jättelav, blylav, västlig njurlav m.fl.	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Sedan länge fårbetat änge. I hägnet ingår sedan länge igenvuxna skogar, vilka delvis nästan har naturskogskaraktär. Endast partier med ängeskaraktär inräknas i objektet. Även i dessa delar finns en hel del kullfallna träd. Vegetationen är utarmad av långvarigt fårbete. I de norra delarna finns mycket rikligt med lunglav och dessutom de två mycket sällsynta lavarna jättelav och blylav, som här har sina enda kända förekomster på Gotland. Lavfloran är här mycket artrik med ytterligare ett flertal hotklassade lavarter. Ganska låga naturvärden förutom lavarna, vilka förmodligen gynnats av ängeshävden. Kanske har området större värde som naturskog. I hagen finns några stensträngar.

3 Levide 1:12 3

Ek karta: 069 22 **Areal: 9 ha** **Inventerat 91.08.02** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ek(dom), ask(dom), asp, björk
Buskar: hassel(dom), kornell, nypon, oxel, hagtorn, slån, brakved

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 75% svagt hävdat, häst

Ingrepp/påverkan: Stenupplag, sambete med f d åker

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: örtrik friskäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	S:t Pers nycklar
brudbröd	knägräs	brudsporre
skogsklöver	buskviol	solvända
blodnäva	jordtistel	gullviva
vildlin	svinrot	korskovall
	slåtterfibbla	klasefibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hästbetat större änge. I hägnet ingår också flera vallar som djuren föredrar och betet i objektet är svagt. Tyvärr tycks hävden snarare gynna förbuskningen genom de omfattande trampskadorna i den täta grässvålen. Bland annat finns mycket gott om nyponplantor nere i gräset. I vissa partier med aggressiv förbuskning dominerar asp och skogskornell. Dessa har förmodligen etablerats i obetat tillstånd. Vissa delar av änget som sällan besöks av hästarna domineras starkt av blodnäva. Mer genuina slåttergrässvålar är för högväxta och arter som brunört och getväppling har för stark ställning. I norr finns lite kvävepåverkan i anslutning till gården och möjlig stödutfodring. Det finns rikligt med askar klappade i gången tid. I objektet finns flera stensträngar och stensträngssystem samt tre något osäkra husgrunder från tidig järnålder.

Förslag till åtgärder: Om hägnet begränsades till själva änget fick man en positiv effekt på floran. Bäst vore dock återupptagen slåtter.

4 Sigvalde s 4

Ek karta: 069 22 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.08.02** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Sötvattensstrandäng

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: björk, tall
Buskar: brakved, en, vide

Ingrepp/påverkan: Djupa körspår

Markfuktighet:
Övervägande del våt mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: källkärr
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	sumpnycklar
vildlin	spåtistel
majviva	kattfot
kustarun	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Sjöstrandäng under igenväxning. På landsidan expanderar skog. Från sjösidan invaderar vass och ag. På själva strandängen finns också glest med vass, ag, buskar och småträd. Vegetationen består till stor del av våtängar starkt dominerade av axag. Här finns mycket gott om brudsporre och kärrknipprot. I kanten mot skogen finns rester av en mer varierad vegetation. Djupa körspår förstör delar av objektet. Utgående från hur objektet ligger i landskapet, får man gissa att objektet har varit slåttermark snarare än betesmark.

Förslag till åtgärder: Slåtter eller bete. Ta bort buskage och sly.

5 Prästänget; Etelhem 5

Ek karta: 069 12 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.07.02** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	ek, ask, björk, apel
Buskar:	hassel(dom), hagtorn, nypon, skogskornell

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, dike

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del fuktig mark
Betydande del frisk mark
Mindre del torr mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av knylhavretyp, friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	S:t Pers nycklar	ormtunga
darrgräs	brudbröd	knippfryle
	vildlin	knägräs
	rosettjungfrulin	loppstarr
	solvända	fågelstarr
	svinrot	brudsporre
	slåtterfibbla	jungfrulin
		gullviva
		liten blåklocka

Hotade arter: Tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett ganska stort och välhävdat änge. Vissa skuggiga partier har eftersatt stamkvistning och klappning. Änget är till stora delar fuktigt och i de öppna delarna med fin hävdflora. I nordväst finns ett litet hävdat kärr dominerat av plattstarr och älgört. I många av fuktängarna har älgört stark, om än inte dominant ställning. I nordost liksom på östra sidan av vägen finns närmast torrängsliknande vegetation. Ekarna är genomgående stamkvistade, om än inte i modern tid. Askarna i sin tur är genomgående klappade, men så uppvuxna att de skuggar för mycket. Ängets södra delar och den del som finns öster om vägen är alltför skuggiga med mer eller mindre lundartad vegetation och stora skogsnäveängar. Stora par-

tier i ängets kanter verkar störda med knylhavredominerad vegetation. Öster om vägen finns en stensträng.

Förslag till åtgärder: Gallring alternativt regelbunden klappning av ask och stamkvistning av ek. Efterbete.

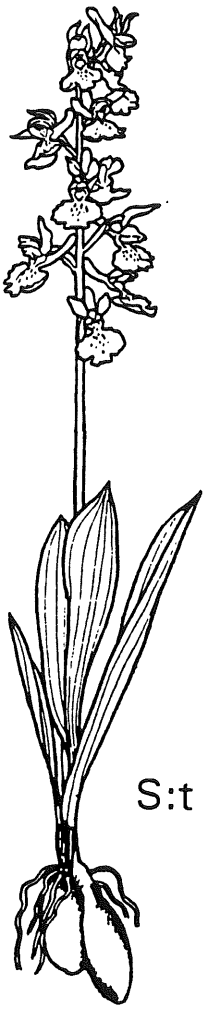

S:t Pers nycklar

6 Sigvalde 1:39 6

Ek karta: 069 12 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.08.01** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall(dom), gran, ek, ask
Buskar:	en(dom), slån, hagtorn, nypon, apel, oxel, getapel

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat, nöt

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	vårbrodd	knippfryle
	knägräs	rosettjungfrulin
	darrgräs	solvända
	S:t Pers nycklar	gullviva
	fältsippa	axveronika
	småfingerört	spåtistel
	backsmultron	
	vildlin	
	backtimjan	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Välhävdat utmarksbete med gles, lågvuxen tallskog och öppna alvarhedar. De flesta enar är tydligt fårbetespräglade. Objektet sambetas åtminstone på eftersommaren med slagna vallar. Förmodligen är detta huvudorsaken till den kvävepåverkan som finns i objektet. I tallskogen finns kvarliggande ris efter äldre gallringar. Ett sojde, dumphögar och tre malstenar finns i objektet.

7 Käldänget; Etelhems annex 7

Ek karta: 069 13 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.06.15** **KLASS: 1**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng, slåtterkärr
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ek, ask, tall
Buskar: hassel

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del fuktig mark
Betydande del våt mark
Mindre del frisk mark, jordart: lite kärrtorv

Vegetationstyp:
Vanlig: svinrotäng, fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/lågstarr-typ
Enstaka: örtrik friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	fågelstarr
loppstarr	darrgräs	brudsporre
blodtopp	S:t Pers nycklar	skogsklöver
brudbröd	mandelblom	ängsviol
svinrot	rosettjungfrulin	solvända
	gullviva	
	korskovall	

Hotade arter: Hartmanstarr, späd ögontröst, tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett mycket fint, särpräglat änge. Änget är till största delen fuktigt till blött. Skarp kontrast finns mellan nyligen kraftigt gallrad, men ännu sluten lövskog och helt öppna områden. I skogen finns dels svinrotdominerad frisk till fuktig mark. Dels finns lövkärr, tidvis med klarvattenyta och med ek och ask på höga socklar, som i ett alkärr! I svinrotängarna är lundstarr riklig. De öppna, fuktiga till våta ängarna är särpräglade och mycket värdefulla. I denna miljö trivs få av våra indikatorarter men vegetationen är delvis mycket artrik och starkt slåtterpräglad. Det finns två huvud typer, vilka i standardinformationen betecknas som gräs/lågstarräng respektive högörtfuktäng. Båda är dock mycket särpräglade. Gräs-/lågstarrängarna är våtängar, delvis på torv, det vill säga slåtterkärr. De domineras av ängs-starr och/eller hartmanstarr (i huvudsak sterila och svårskiljda). Stark ställning har också klubbstarr, hirsstarr, blodtopp, åkermynta och ältranunkel. I kanterna växer rikligt med

fårsvingel och loppstarr. Högörtängarna är mycket artrika. Fläckvis dominerar älgört eller smörblomma, men i stor utsträckning saknas dominerande arter. Bland annat finns i denna miljö rikligt med korskovall. Kamäxing och luddtåtel är också vanliga och kan tyda på insådd av vallfrö. Änget har nyligen röjts och gallrats kraftigt. Stora högar med avverkad hassel, björksly med mera ligger kvar. Maskinerna har, trots att de är lätta, kört sönder en del av slåtterkärren och förmodligen skadat de trampkänsliga svinrotängarna. På det hela taget bör detta ändå snart vara läkt. Ännu är skogen sluten, men röjgödslingsrisken gör att vidare gallring inte är tillrådlig än på en tid. Äldre spår av klappning är fåtaliga och inga moderna klappningar har företagits. Inga stängsel finns för efterbete. Den fuktiga skogen hyser förmodligen en intressant mossflora. I änget finns en hel del fornlämningar som 3 husgrunder från tidig järnålder, en skärvstenshög, en lång stensträng samt ett kort stycke med två parallella stensträngar.

Förslag till åtgärder: Lätt efterbete (trampkänsligt). Så småningom klappning eller gallring i trädskiktet.

1 Visne ängar; Anningåkre 1

Ek karta: 069 24 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.07.30** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran, ek, asp, ask, björk
Buskar: en(dom), apel, nypon, slån, hassel, hagtorn, oxbär

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 50% tydlig gödsling, stödutfodring, gamla stenbrott

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av rödventyp
Enstaka: fuktäng av högörttyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	blodtopp
knägräs	blodnäva
darrgräs	rosettjungfrulin
loppstarr	axveronika
skogsnycklar	kattfot
småfingerört	
brudbröd	
vildlin	
solvända	
gullviva	
backtimjan	
liten blåklocka	
jordtistel	
svinrot	
slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betat änge och gles skog. Änget har troligen varit igenväxt och ohävdat, men är nu gallrat för kulturminnesvården. Stora delar av änget är starkt kväveskadat och stora delar har lundvegetation. Det finns dock även mindre partier med ganska fina slåtterpräglade friskängar

och fuktängar med bland annat ängsstarr. På träden finns en del lunglav. En kulturstig går genom objektet som är rikt på lämningar efter forntida åkerbruk och djurhållning, boplatser och ett gravfält. Det finns även en mer sentida lämning efter en kalkugn.

2 Liffride m fl 2

Ek karta: 069 24 **Areal: 13 ha** **Inventerat 91.08.06** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran, ek
Buskar: en(dom), oxbär, rönn, nypon, brakved

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, berggrund: revkalk

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
fältsippa	darrgräs
småfingerört	rosettjungfrulin
brudbröd	bockrot
blodnäva	spåtistel
vildlin	
backtimjan	
axveronika	
liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdat alvar på revkalkkulle. Gammal taggtråd visar att vissa delar har betats eller möjligen betas svagt. Alvarmarkerna har måttligt med ohävdsarter och ganska gott om flera hävdindikatorer. I glesa tallskogspartier och i alvarens kanter finns rishedar med framför allt mjölon. I dessa växer rikligt med fältsippa, bockrot, brudbröd med flera hävdgynnade växter. Förutom en och oxbär är de uppräknade buskarterna mycket sparsamma. Den glesa skogen är tämligen orörd med en hel del död ved. Buskarna ser inte ut att vara betespåverkade men avsaknaden av äldre ekar, trots att småekar nu vandrar in, tyder väl på betespåverkan sedan lång tid tillbaka. I objektet finns en kalkugnsruin.

3 Anningåkre 1:39 3

Ek karta: 069 24 **Areal: 15 ha** **Inventerat 91.07.30** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), lönn, ask, gran
Buskar: en(dom), slån, nypon, rönn, oxel

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, upplag; sten, sågspån, virke, halm

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	jungfrulin
knägräs	axveronika
darrgräs	spåtistel
fältsippa	kattfot
småfingerört	
brudbröd	
vildlin	
backtimjan	
liten blåklocka	
jordtistel	
fältmalört	
svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Alvar på revkalkkullar samt betad skog. Skogen är till stor del tät, mogen, barrblandskog. Betesprägeln är svag utom i lite ljusare partier där stora mattor av nedbetad, otuvad ljung växer. Ett stort hygge ingår i hägnet. Detta är inte planterat och är kanske tänkt att i första hand fungera som betesmark. Alvarmarkerna har ett tämligen glest buskskikt med en hel del hårt fårbetespräglade, äldre enar. Ett litet sågverk, med tillhörande virkesupplag och bark- och sågspånshögar finns i objektet. En hel del kväveskador i alvardelen har förmodligen orsakats av stödutfodring. I objektet finns ett gravfält med bl a ett stort röse samt några ensamma stensättningar.

4 Lassor 1:14 4

Ek karta: 069 24 **Areal: 9 ha** **Inventerat 91.08.06** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall, gran, ek, ask
Buskar: en(dom), nypon, rönn, oxbär, hagtorn, slån, sälg, vide

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, endast kaninbete

Ingrepp/påverkan: Halmupplag, jordupplag, körspår

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
fältsippa	knutnarv
småfingerört	vildlin
backsmultron	solvända
brudbröd	liten blåklocka
blodnäva	jordtistel
backtimjan	
axveronika	
kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade alvarmarker med enstaka tallar och tämligen tätt buskskikt i mosaik med igenvuxen skog i dungar och ridåer. I stor utsträckning finns ett tunt sandigt jordtäcke som gynnar en tät kaninstam. Kaninbetet är på många ställen starkt och till och med buskarna är kalbetade några decimeter upp över markytan. Vegetationen är rik på renlavar men också ganska mycket hävdgynnade växter och välbetad ljung, kruståtel med mera. Sluten skog är tät, flerskiktad och utan hävdprägel. Förutom rikligt med ljung och renlavar förstärker mjölon intrycket av hedskogsvegetation. Den riktiga beteshävden är avlägsen vilket bland annat syns på en helt förfallen trädgärdesgård.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

5 Gålrum; Ollajvs 5

Ek karta: 069 14 **Areal: 6 ha** **Inventerat 91.07.26** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), björk, ek
Buskar: en(dom), slån

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Husbehovstäkter (i gravfält!)

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Vanlig: fårsvingelvariant av rödvengräshed, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	mandelblom
brudbröd	backnejlika	gullviva
vildlin	knutnarv	
backtimjan	småfingerört	
	solvända	
	bockrot	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	jordtistel	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Öppen fårbetesmark med ett stort gravfält med lång beteskontinuitet och fin hävdvegetation. Ungefär hälften av hägnet är dock ett gammalt hygge med skogligt präglad vegetation och svagt bete. Trädskiktet består av spridda tallar och björkar, buskskiktet av glest stående, hårt betespräglade, äldre enar. Yngre buskskikt är mycket svagt utvecklat och nedbetat nästan i marknivå. Vegetationen i tidigare beskogade delar består av stora fält med örnbräken samt kruståteldominerad gräsvegetation med varierande inslag av hävdgynnade växter. Objektets fina delar är tämligen välbetade med mycket vackra betespräglade torrängar där framför allt backtimjan har en mycket stark ställning. Förutom indikatorarterna förtjänar rika förekomster av ögontröst att nämnas. I de fina delarna finns en hel del gamla, små

täktgropar, men de är så gamla att hävdfloran knappast störs. Objektet sambetas med ett hägn med före detta skog, åker och dikade respektive granplanterade kärr/fuktängar. Gravfältet består av 5 rösen, 8 skeppssättningar, en bildsten och 111 runda stensättningar och är därmed mycket imponerande.

Förslag till åtgärder: Ökat betestryck.

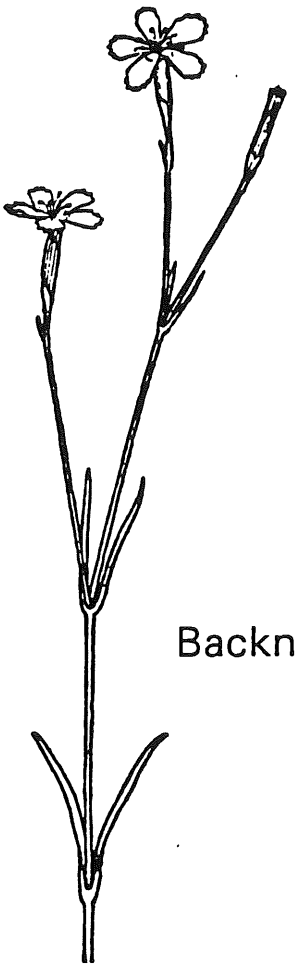

Backnejlika

6 Ollajvs 1:55 6

Ek karta: 069 14 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.07.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ask, tall, ek, björk
Buskar: en, hagtorn, nypon, hassel

Hävdens tillstånd: 75% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% svag gödsling, 50% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark, jordart: sand

Vegetationstyp:
Vanlig: gräshed av rödventyp, friskäng av rödventyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av tuvtåteltyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	nattviol
	backnejlika	småfingerört
	knutnarv	ängsviol
	brudbröd	gullviva
	skogsklöver	
	vildlin	
	jungfrulin	
	solvända	
	bockrot	
	backtimjan	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Sedan länge betat änge. Träd- och buskskiktet gallras regelbundet och änget är på intet sätt igenväxt även om vissa delar har nästan slutet trädskikt. Stora delar har tämligen kraftig kvävestörning, men betydande delar har ändå kvar hävdgynnad vegetation. Den sandiga jorden gör att vegetationen avviker från vad som är vanligt i ängena. Mest anmärkningsvärt är den relativt stora utbredning som gräshed av rödventyp har. Denna finns dessutom i objektets minst kvävepåverkade delar. Objektet är rikt på fornlämningar, bl a ett gravfält och rester av forntida bosättning.

7 Kyrkänget; Stenstugu 7

Ek karta: 069 14 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.06.15** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask, ek, asp
Buskar: hassel, ek, hagtorn, apel, en

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 75% svag gödsling, förmodligen ej aktiv gödsling

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del våt mark

Vegetationstyp:
Vanlig: friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng, fuktäng av högörttyp
Enstaka: fuktäng av tuvtåteltyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	fågelstarr
darrgräs	S:t Pers nycklar	vårstarr
mandelblom	ängsviol	brudsporre
blodtopp	gullviva	solvända
brudbröd	svinrot	jordtistel
rosettjungfrulin		slåtterfibbla

Hotade arter: Tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Svagt hävdat änge med betydande kvävepåverkan av något slag. Endast mindre ytor med lågvuxen örtrik friskäng. Huvudsakligen högvuxen, måttligt artrik, örtrik friskäng och skogsnävefriskäng, den senare främst i halvskugga. I högörtfuktäng finns ett litet bestånd med gökblomster. I våta ängar med gles vegetation finns rikligt med blodtopp och otuvad tuvtåtel. Höskallra finns endast glest på liten yta medan ängsvädd är riklig. Det finns också tecken på vallfröinsådd. Det finns brännfläckar men i år tycks ingen fagning ha skett. Slåttern sker troligen bara med slåtterbalk. I trädgrupper och längs stensträngar växer tämligen täta buskage. Gamla spår av klappning och stamkvistning av ekar finns. I objektet finns en stensträng och en husgrund från tidig järnålder.

Förslag till åtgärder: Änget är för tätt för att slåtterfloran skall trivas bra. Rejäla gallringar behövs därför. Om det kan ske kontinuerligt vore klappning av ask och stamkvistning av ek delvis ett alternativ. Slåtter bör ske även under buskar och träd, alltså lieslåtter i dessa delar.

8 Bote 1:1 8

Ek karta: 069 13 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.11.29** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark
Naturtyp:	Betad skog
Nuvarande hävd:	Bete
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden: obruten hävd Typrepresentativitet: mindre representativ Nuvarande hävd: god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt: 50-75% Träd: tall(dom) Buskar: en
Hävdens tillstånd:	75% välhävdat, 25% måttligt hävdat
Ingrepp/påverkan:	50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, kraftig stödutfodring
Markfuktighet:	Övervägande del torr mark Mindre del fuktig mark, jordart: sand och grus
Vegetationstyp:	Dominerande: torräng av fårsvingeltyp Enstaka: rished av örtrik ljungtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga
backtimjan	vårbrodd
	backsmultron

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Glest skogsbete på en grusås. Skogen består av tämligen gammal, högstammig tallskog med ett glest buskskikt av höga enar. Området betas av får och hävden är mycket god. Vegetationen utgörs av fårsvingeltorräng. Här växer förutom fårsvingel även lundskafting, backtimjan, svartkämpar, ängsvädd och backsmultron. I området sker omfattande stödutfodring. Stora delar av området är helt täckt av gammalt hö. I hägnet ingår också betesvallar och ett före detta sandtag som dock inte räknas in i objektet.

Förslag till åtgärder: Flytta stödutfodringen till betesvallen. Om den kunde minska i omfattning vore det ännu bättre.

9 Guffride 1:8 9

Ek karta: 069 14 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.07.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), björk, ek, ask
Buskar: en(dom), slån, nypon, hagtorn, rönn

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling, diken, gödselupplag, schaktmassor, mm

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: gräshed av rödventyp, friskäng av rödventyp, övrig friskäng, fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp
Enstaka: fuktäng av tuvtåteltyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	ormtunga	vårbrodd
	salttåg	stagg
	vårbrodd	vildlin
	knägräs	dvärgarun
	darrgräs	axveronika
	knutnarv	korskovall
	smultronklöver	
	skogsklöver	
	jungfrulin	
	ängsviol	
	gullviva	
	kustarun	
	gulkämpar	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Välbetad utmark igenväxande med ungtall. Närmast havet finns det fortfarande viss havsstrandängskaraktär i en fuktäng, men huvuddelen av fuktängarna har övergått till gräs-/lågstarrsamhällen eller vuxit igen med älgört. Denna håller nu på att pressas tillbaka av god hävd. På torrare marker i glesare delar av skogen finns välhävdade gräshedar som dessvärre störs av en hel del grunda diken och ris från stamkvistning av ungtall. I de högst belägna

partierna finns också störning i form av gödselupplag och schaktmassor samt en hel del kväveskador runt om dessa. I dessa högre belägna delar finns också friskängar i blandformer mellan ängshavretorräng och älväxingdominerad kalkfuktäng. Här finns rikligt med stora tuvmyrebon, vilket tyder på god kontinuitet i betet. Bland de mer påfallande dragen i floran skall nämnas den stora mängden och vida spridningen av ormtunga. I objektet finns rester av en gammal fyrbåk.

Förslag till åtgärder: Rensa bort gallringsris i skogen.

10 Ollajvs m fl 10

Ek karta: 069 14 **Areal: 18 ha** **Inventerat 91.07.30** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (9 ha), hagmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, oxel, ek, björk, gran, ask
Buskar: en, slån, nypon, apel, hagtorn

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, gåsbete

Ingrepp/påverkan: Diken

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark, jordart: mycket sand

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, övrig friskäng, driftvegetation
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av rödventyp, fuktäng av tuvtåteltyp, fuktäng av högörttyp, fuktäng av kalktyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knippfryle	ormtunga	S:t Pers nycklar
smultronklöver	vårbrodd	fältsippa
vildlin	knägräs	mandelblom
	darrgräs	småfingerört
	backnejlika	backklöver
	knutnarv	ängsviol
	brudbröd	solvända
	skogsklöver	bockrot
	jungfrulin	backtimjan
	gullviva	axveronika
	kustarun	
	korskovall	
	gulkämpar	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad havsstrandäng och skogsmark. Eventuellt har såväl strandäng som skog varit slåttermark, men spåren av detta är tämligen otydliga. På strandängarna kan man dock finna rikligt med kamäxing samt högvuxen luddlosta och luddtåtel tydande på vallfröinsådd. Förbuskning i skogsmarken är långt gången tydande på långvarigt bete. Åtminstone i de norra

delarna tycks även betet ha haft ett uppehåll. Dessa är idag till stor del svagt till måttligt betade, men håller uppenbarligen på att bli mycket bättre. Det lilla av säv- och vassvegetation som hunnit etablera sig har betats ner och ersatts av välbetade fält av saltnarv med inslag av bland annat saltgräs och strandkrypa. Sådan välhävdad driftvegetation har stor utbredning i objektet. Även resten av strandängen är uppenbart, om än inte så kraftigt påverkad av driftgödning. Den kanske intressantaste vegetationen finns på torr till frisk sandjord i brynen mot skogen och i gläntor i den samma.

Förslag till åtgärder: För att hindra igenväxning av områdets finaste delar i skogsbrynen vore buskröjning i skogskanten mycket önskvärd.

11 Laus holmar; Skarpholmen 11

Ek karta: **Areal: 6 ha** **Inventerat 91.10.25** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, oxel, apel
Buskar: en

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp, driftvegetation

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	vårbrodd	gullviva
brudbröd	darrgräs	liten blåklocka
axveronika	vildlin	
	solvända	
	backtimjan	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Skarpholmen är en ö uppbyggd av svallade stenar och grus. Vallarna är tydligt utbildade och stupar brant ner i havet på västsidan. Betet har upphört men marken betas till viss del av rastande gäss. Vegetationen utgörs av friskängar. Vanliga växter är fårsvingel, ängshavre, axveronika, backglim, brudbröd, revfingerört och gråfibbla.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

12 Laus holmar; Gräsholmen 12

Ek karta:	Areal: 11 ha	Inventerat 91.10.25	KLASS: 3

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, oxel
Buskar: en

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark

Vegetationstyp:
Dominerande: driftvegetation
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	vårbrodd	darrgräs
axveronika	brudbröd	
	vildlin	
	backtimjan	
	gulkämpar	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Gräsholmen är en öppen ö uppbyggd av steniga strandvallar. Ön har inte betats på lång tid. Stor del av vegetationen utgörs av driftvegetation. Inom några partier finns opåverkade torrängar med ett visst friskhetsinslag. Här växer brudbröd, axveronika, rödsvingel, revfingerört och backglim.I en flack växelfuktig vät växer gåsört och saltört samt en del skörbjuggsört. Stränderna utgörs av strandvallar.

Förslag till åtgärder: Återinfört bete.

13 Laus holmar; Storholmen 13

Ek karta: **Areal: 40 ha** **Inventerat 91.10.25** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (9 ha), alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: saknas
Buskar: saknas

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del torr mark, växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp, driftvegetation
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av tuvtåteltyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	vårbrodd	gullviva
	darrgräs	
	brudbröd	
	vildlin	

Fauna: Under vår och höst rastar stora mängder gäss på Storholmen. Cirka 700 par vitkindad gås häckade på ön 1991.

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Storholmen är en helt öppen ö utan träd och buskar. Marken utgörs av svallat sten och grus. Egentlig havsstrandäng saknas eftersom hela kuststräckan utgörs av strandvallar. Dock finns saltpåverkad vegetation innanför strandvallarna på några håll. Här växer krypven, gåsört, revfingerört, rödsvingel och kustbaldersbrå. Ovanför stranden finns på många håll ett brett bälte med nicktistel. Här växer även stinknäva, krusskräppa och brännässla. Torrängarna har en prägling av frisk vegetation. Dessa är mycket välbetade. Här växer svartkämpar, röllika, backsmultron, brunört och daggkåpor. Stora ytor är helt flacka och växelfuktiga. Här växer gåsört, krypven, kustbaldersbrå och ständs.

Förslag till åtgärder: Komplettera fårbetet med nötbete.

1 Bringsarve 1:18 1

Ek karta: 069 34 **Areal: 8 ha** **Inventerat 91.08.07** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	svag hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall, gran
Buskar:	en(dom), oxbär

Ingrepp/påverkan: Upplagsplats; diverse högar

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vildlin	darrgräs	knägräs
backtimjan	S:t Pers nycklar	fältsippa
	småfingerört	blodnäva
	brudbröd	bockrot
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	fältmalört	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett obetat hägn med delvis raserade stängsel. Objektet synes ha varit hårt fårbetat efter en period med kraftig förbuskning. Det mesta är skog utan större intresse. De glesare delarna av skogen har ett tätt, om än hårt betespräglat, buskskikt av en. I öppnare områden finns dels hällalvar med sprickkarst, dels grusigt märgliga alvar med intressantare vegetation. Bland annat finns en del ganska fin örtrik ljunghed. Ohävdsarter som liten sandlilja och grusslok är mycket rikliga, men utanför staketet är växttäcket mycket mer slutet och alvarlavarna saknas. Ljungen innanför staketet är ännu ganska lågvuxen och tuktad. Hävden ger alltså ännu påtagliga och positiva effekter i vegetationen. Den näst största öppna ytan störs kraftigt av diverse upplagshögar. I objektet finns en del lämningar som möjligen kan vara forntida gravar.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

2 Kaupungs 1:8 2

Ek karta: 069 34 **Areal: 15 ha** **Inventerat 91.08.07** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: tall, oxel, ask, gran, ek
Buskar: en, slån, nypon, getapel, oxel, hagtorn, syren, rönn

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, tämligen nytt dike

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark, fuktig mark, växelfuktig mark
Mindre del våt mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
knägräs	vårbrodd
darrgräs	S:t Pers nycklar
småfingerört	knutnarv
backsmultron	fältsippa
brudbröd	buskviol
blodnäva	solvända
vildlin	bockrot
backtimjan	gullviva
axveronika	kattfot
liten blåklocka	
spåtistel	
jordtistel	
fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Beteshägn med buskrika alvar, vätartade fuktängar, skog samt i objektet ej inräknade gamla åkrar. På alvarmarkerna nära gården finns påtaglig kvävepåverkan i torrängsvegetation, medan alvar och fuktängar är mindre påverkade. Dessa är dock hårt trampade. På grusigt märgelalvar växer mycket rikligt med pimpinell och en hel del säfferot. Delar av skogen är

tätt och risigt igenväxt, medan andra är ganska fin betad skog med ett måttligt tätt till glest buskskikt. Här finns en bitvis tämligen välhävdad gräsrik vegetation, tydligt avvikande från intilliggande ohävdade marker. Finast är ett kuperat, buskfattigt område med sumpskog i mosaik med gräsrik frisk mark och kullar med hällmark. Trädskiktet är ganska gammalt och brukaren håller på att avlägsna död ved, vilket tidigare funnits i rikt mått. Två osäkra runda stensättningar finns i objektet.

3 Hallsgårde m fl 3

Ek karta: 069 35 **Areal: 15 ha** **Inventerat 91.06.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	svag hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall, oxel
Buskar:	en(dom), nypon, hagtorn, oxbär, slån, ek, rönn, brakved

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning, husgrunder

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del växelfuktig mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
småfingerört	S:t Pers nycklar	krutbrännare
backsmultron	mandelblom	fältsippa
brudbröd	fältmalört	jungfrulin
backtimjan	kattfot	rosettjungfrulin
axveronika	strandmaskros	spåtistel
	slåtterfibbla	jordtistel

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade alvarmarker mellan skog och bygd. Träd- och buskskiktet är mycket ojämnt med stora helt öppna ytor, glesa till täta buskbestånd och ogenomträngliga buskage och trädridåer. Även äldre buskar saknar i stort sett fårbetesprägel. Hävdprägeln i fältskiktet är hygglig, men fläckvis dominerar arter som liten sandlilja, mjölon och renlavar. Ljungen är högvuxen. I norr finns en vät omgiven av gräs-/lågstarrängar, kalkfukthedar samt mindre ytor älväxingdominerad, artfattig kalkfuktäng. Här finns också stora plana hällpartier med rik moss- och lavvegetation men nästan helt utan kärlväxter. I söder finns intressantare alvarhedar och ängshavretorräng, här och var övergående i ljunghed. Här finns en artrik, hävdgynnad flora, men också trädgårdsrymlingar. Vidare störs detta område av jord-, sten- och risupplag samt längst i söder av ej obetydlig gödselpåverkan.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete. Bortstädning av diverse avfallshögar.

4 Bringsarve 1:48 4

Ek karta: 069 34 **Areal: 7 ha** **Inventerat 91.08.07** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Sötvattensstrandäng, alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall, ek
Buskar: en(dom), slån, rönn, oxel, nypon, hagtorn, getapel, vide

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling, stödutfodring, upplag av ris, sten och halm

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, våt mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: rished av örtrik ljungtyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, friskäng av rödventyp, fuktäng av kalktyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knägräs	darrgräs	vårbrodd
loppstarr	småfingerört	S:t Pers nycklar
backtimjan	backsmultron	ängsnycklar
	brudbröd	knutnarv
	blodnäva	fältsippa
	vildlin	slåtterblomma
	liten blåklocka	skogsklöver
	jordtistel	bockrot
	kattfot	kustarun
	spåtistel	axveronika

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betat hägn med skog, kanten av en agmyr, sumpskog och buskrika alvar. Utmärkande för alvaren är stor utbredning av örtrik ljunghed. I sumptallskogen i kanten mot myren samt längs dess utlopp finns våtängar påminnande om kalkfuktäng samt bitvis täta buskage med viden och brakved. I sådan vegetation hittar man rikligt med knägräs och loppstarr samt en hel del ängsstarr. I kanten mot myren finns också öppna, tämligen svagt betade högstarrängar där dock agen har svag ställning. Det finns också ett viltvatten i hägnets del av myen. Nära gården finns påtaglig kvävepåverkan, troligen orsakad av stödutfodring. En upplagsplats stör ytterligare detta annars ganska fina objekt.

Förslag till åtgärder: Ta bort avfallsupplagen. Undvik stödutfodring.

5 Russvätar; Petsarve m fl 5

Ek karta: 069 35 **Areal: 169 ha** **Inventerat 91.08.07** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran
Buskar: en, oxbär, rönn, nypon, oxel, brakved

Ingrepp/påverkan: Skogsdike

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark, växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	knägräs	loppstarr
blodnäva	darrgräs	S:t Pers nycklar
backtimjan	knutnarv	bockrot
	slåtterblomma	stenmalört
	småfingerört	kattfot
	backsmultron	
	vildlin	
	solvända	
	majviva	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	jordtistel	
	svinrot	

Hotade arter: Gotlandssippa

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Stort ohävdat område med mosaik av vätar, olika alvartyper och skog. Där finns hällalvar med glest stående träd i karstsprickor, sandiga marker med gles tallskog där våra indikatorarter dominerar starkt i den frodiga vegetationen, grusalvar med uppfrysningspolygoner samt märgliga alvar med olika grad av fuktighet. Stora vätar täcks helt av gräs/lågstarrängar. Det förefaller uppenbart att området är starkt betespräglat, men hävden har upphört, förmodligen för ganska länge sedan. I området finns en offerkast.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

6 Kaupungsklint; Alsarve 6

Ek karta: 069 24 **Areal: 20 ha** **Inventerat 91.08.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask
Buskar: en(dom), rönn, oxel, oxbär, klippoxel, kornell, try, mm

Ingrepp/påverkan: Stor rishög och där omkring störd vegetation.

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, berggrund: revkalk

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av hällmarkstyp
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	S:t Pers nycklar
fältsippa	backsmultron
småfingerört	jordtistel
brudbröd	slåtterfibbla
vildlin	
solvända	
backtimjan	
axveronika	
liten blåklocka	
spåtistel	
fältmalört	
stenmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdat alvar. Stora delar är hällalvar med sprickkarst. En del av detta är inhägnat och intensivt gödslat, men ohävdat. Här växer tjocka mattor av vit fetknopp på hällarna. En annan del av objektet har grusig jord och heltäckande vegetation med rikt inslag av lavar och mossor. Det är närmast ett mellanting mellan fårsvingelalvar och någon torrängstyp. Denna vegetation är rik på hävdgynnade växter och förmodligen hållen i skick av kaninbete. I dessa delar finns ett tämligen tätt buskskikt. I objektet finns gamla stenbrott och en kalkugnsruin.

7 Mullvalds änge: Mullvalds 7

Ek karta: 069 24 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.06.15** **KLASS: 1**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	ask(dom), ek(dom), björk
Buskar:	hassel(dom), nypon

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng
Enstaka: svinrotäng, fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/låg-starrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	vårstarr
fågelstarr	darrgräs	ängsviol
brudbröd	göknycklar	solvända
svinrot	S:t Pers nycklar	
	brudsporre	
	mandelblom	
	rosettjungfrulin	
	gullviva	
	jordtistel	
	slåtterfibbla	
	klasefibbla	

Hotade arter: Tidigblommande höskallra, skuggkranslav, alléorangelav

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett fint, halvöppet, fuktigt till friskt änge. Stora öppna områden med fin slåtterflora dominerar änget. Endast obetydliga ytor i kanterna är skuggigt igenväxta. Även fuktigare delar domineras av vegetation mest påminnande om örtrik friskäng. I halvskuggiga delar finns skogsnäveängar där skogsnäva, svartkämpar, smörblomma och humleblomster har stark ställning. Det är dock tät, lågvuxen grässvål av genuin slåttertyp. De örtrika friskängarna har stor utbredning och är artrika utan dominanter. Bland annat ängsvädd och ängshavre har stark ställning i både fuktiga, friska och halvtorra marker. Starrfloran är också rik med bland annat mycket stora mängder lundstarr och fågelstarr i vissa partier. Inga aktuella

brännfläckar finns och en hel del småkvistar finns nere i gräset, dock inga kvarliggande eklöv. Stängsel möjliggör efterbete. Spillning eller andra bevis härför hittades dock ej. Hasselbuketterna kan behöva gallras och ingen aktuell klappning har gjorts. Så väl gamla som några tiotal år gamla spår av klappning finns dock i rikt mått, liksom gamla spår av stamkvistning av ek. Änget har en fin lavflora med bland annat skuggkranslav och gott om alléorangelav. En husgrund från tidig järnålder finns i objektet.

Förslag till åtgärder: Klappning och hasselgallring. Detta bör göras etappvis för att undvika omfattande röjgödslingseffekter i detta fina änge. Efterbete. En intilliggande nötbetad högörtfuktäng skulle med fördel kunna införlivas i änget. Den skulle kunna slås med liten slåtterbalk om några små askar avlägsnas.

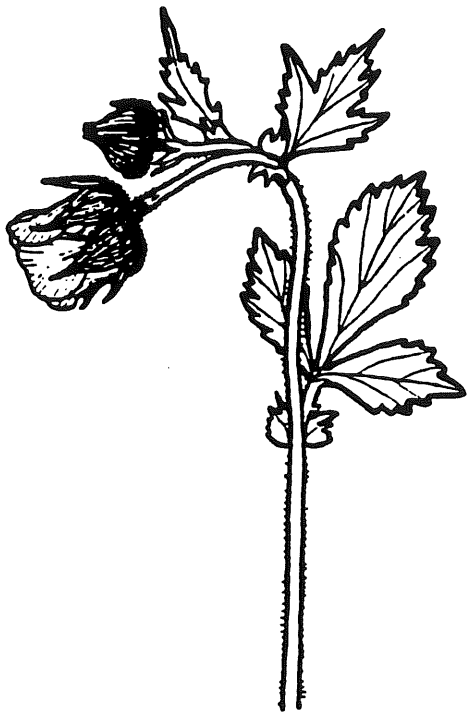

Humleblomster

8 Kaupungsklint; Alsarve m fl 8

Ek karta: 069 24 **Areal: 12 ha** **Inventerat 91.08.06** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	svag hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall, ask
Buskar:	en, nypon, brakved, slån, rönn, getapel

Hävdens tillstånd: Lite kaninbete

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del växelfuktig mark
Mindre del fuktig mark, berggrund: revkalk

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av hällmarkstyp
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	vildlin
småfingerört	solvända
backsmultron	liten blåklocka
brudbröd	spåtistel
backtimjan	
axveronika	
jordtistel	
fältmalört	
stenmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade alvarområden i skog. Objektet är varierat med vidsträckta hällalvar med sprickkarst samt märgliga och grusiga alvar med torra och växelfuktiga fårsvingelalvar och älväxingdominerade kalkfuktängar. Det finns också några vätar med gräs/lågstarrängar. De torra partierna på grusjord har ett slutet, men moss- och lavrikt växttäcke, också det klassificerat som fårsvingelalvarhed. Dessa delar är buskrika, men kaninbetade med en fin flora. En del av hällalvaren har spår av mycket gamla stebrott. Här växer halvtät tallskog i karstsprickorna. Detta kan tolkas som att detta område länge saknat bete och att de många hällalvaren med svag hävdprägel ändå kommer att växa igen med gles skog på lång sikt. I denna hälltallskog förekommer dock hävindikatorerna i ungefär samma omfattning som på de trädfria hällalvaren. Lavfloran däremot missgynnas av den myckna barrförnan och mullen. I objektets buskskikt syns inga spår av bete, men i de nästan helt öppna fuktiga områdena har lövbuskar börjat vandra in. I objektet finns en kalkugnsruin.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete. Buskröjning.

9 Ekese 1:12 9

Ek karta: 069 24 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.08.06** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), björk, gran, ek, asp
Buskar: hassel, oxel, apel, en, oxbär, nypon, slån, hagtorn

Hävdens tillstånd: Eventuellt sporadisk bete, eller nyligen upphörd hävd.

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, stenupplag, körspår, grunda diken

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: örtrik friskäng, övrig friskäng
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
skogsklöver	vårbrodd	solvända
svinrot	knägräs	gullviva
slåtterfibbla	darrgräs	liten blåklocka
	brudbröd	kattfot
	blodnäva	
	vildlin	
	spåtistel	
	jordtistel	
	klasefibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
En gammal slåttermark där ett eventuellt äldre träd- och buskskikt ersatts av tall. Södra delen, med tät ungtallskog, är utesluten ur objektet. I norr finns däremot ännu en hel del öppna gläntor med slåtterflora kvar. Vegetationen är högväxt och något artutarmad. I vissa delar finns också spår av svag kvävepåverkan. Skogsbruket har lämnat grunda diken, körspår och gallringsris. Fräscha stängsel visar att objektet har betats, men bete tycks åtminstone inte ha förekommit under inventeringsåret.

10 Ljugarns badplats 10

Ek karta: 069 25 **Areal: 16 ha** **Inventerat 91.08.10** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, björk, asp, ek, lönn
Buskar: rönn, en, vresros, nypon, hagtorn

Hävdens tillstånd: Turisttramp

Ingrepp/påverkan: Diverse turistanläggningar

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, jordart: sand

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av fårsvingeltyp
Vanlig: sandgräshed av borsttåteltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga
backtimjan	borsttåtel
	sandsvingel
	fältsippa
	axveronika
	gulkämpar
	fältmalört

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Badstrand, tältplats med mera, med en av Gotlands bäst utvecklade sandgräshedar. Huvuddelen är dock otillräckligt trampad med torrängsvegetation mest påminnande om fårsvingeltorräng. Förutom hävdindikatorerna (som dominerar stora delar av objektet) förtjänar, sandstarr, sandtimotej, sparris samt dyngrässsamhällen att nämnas.

11 Butrajvs 1:8 11

Ek karta: 069 14 **Areal: 6 ha** **Inventerat 91.07.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	ej representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	björk, ek, ask, gran
Buskar:	hassel, apel, en

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat, nöt

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, diken; ett djupt, flera grunda

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av rödventyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	rosettjungfrulin
knägräs	solvända
darrgräs	
brudbröd	
skogsklöver	
bockrot	
jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Sedan länge betad ängesmark, idag med en stor grandunge och i vissa delar gott om små, möjligen planterade granplantor. Stubbar från en åtminstone 25 år gammal avverkning finns också. De största helt trädfria ytorna är söndergödslade och en del kvävepåverkan syns också i stora delar av objektet i övrigt. Vegetationen är till stor del av mager skogskaraktär, men också med tydlig hävdprägel med bland annat vidsträckta rödvenhedar. Dessa är dock till stor del gödselskadade.

12 Hemängen; Ljugarn 12

Ek karta: 069 14 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.06.15** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	svag

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	björk(dom), ek, lönn, asp
Buskar:	hassel(dom), lönn, nypon

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat, troligen endast slåtter

Ingrepp/påverkan: 100% svag gödsling, cykelstig, parkbänkar & papperskorgar

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark, jordart: delvis sand

Vegetationstyp: Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Enstaka: fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	fågelstarr
brudbröd	darrgräs	vårstarr
skogsklöver	gullviva	S:t Pers nycklar
	svinrot	tjärblomster

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Parkartat änge, förmodligen med en period som park i den närmaste historien. Läget mitt inne i Ljugarn gör att det även nu i stor utsträckning fungerar som park. Träden är höga och utan spår av hamling. Vissa av hasselbuketterna har mycket grova stammar, med en diameter mellan 30 och 50 cm. På grund av skugga och svag kvävepåverkan har vissa partier vegetation med mycket liten slåtterprägel. Andra delar, företrädesvis solöppna, har alltför högväxt, artfattig men ändå tämligen typisk ängesvegetation. I de skuggigaste delarna på sand är fältskiktet mycket glest. En lite del av detta har gles, lågvuxen vegetation med bland annat rikligt med vårstarr, lågvuxna ljungmattor m m. I änget finns gott om grova, ca 10 år gamla stubbar. Stängsel för efterbete saknas liksom brännfläckar efter fagning.

13 Botvalde m fl

13

Ek karta: 069 14 **Areal: 6 ha** **Inventerat 91.07.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: björk, ek, tall, gran
Buskar: slån, hagtorn, björk, en, apel, ask, nypon

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knägräs	nattviol
darrgräs	knutnarv	fältsippa
backnejlika	brudbröd	småfingerört
solvända	skogsklöver	backsmultron
	vildlin	backklöver
	bockrot	jungfrulin
	gullviva	
	backtimjan	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Länge betad, nu ohävdad ängesmark på torr, sandig grund. I de öppna partiernas buskskikt är en och lågvuxen slån viktiga inslag. Friskare marker är generellt igenvuxna med lundartad vegetation. De öppna torra markernas vegetation är delvis svårklassificerade på grund av ursprunget som slåttermark. Något slags torr gräshed fanns troligen då men övergår idag i örtrik ljunghed.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete. Kraftig gallring i skog.

14 Ängsarve 1:1 m fl 14

Ek karta: 069 14 **Areal: 16 ha** **Inventerat 91.07.26** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, havsstrandäng (7 ha)
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall(dom), apel, björk, ek
Buskar:	en(dom), tall, nypon, rönn, hagtorn, getapel, slån

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, gåsbete

Ingrepp/påverkan: Några små diken, bunker

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del torr mark, våt mark

Vegetationstyp:
Vanlig: friskäng av rödventyp, örtrik friskäng, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av högstarrtyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Enstaka: gräshed av rödventyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av högörttyp, driftvegetation, öppet sumpkärr

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	knippfryle	S:t Pers nycklar
vårbrodd	knägräs	nattviol
darrgräs	knutnarv	backnejlika
korskovall	brudbröd	backtimjan
	smultronklöver	liten blåklocka
	kattfot	
	backklöver	
	skogsklöver	
	vildlin	
	jungfrulin	
	solvända	
	bockrot	
	gullviva	
	kustarun	
	axveronika	
	gulkämpar	
	jordtistel	

Hotade arter: Hartmanstarr

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Havsstrandäng med angränsande buskmarker och skog. Den senare är dock för tät och risig för att ha något intresse i denna inventering. Objektet har tidigare varit indelat i flera betesfållor. Några av de södra av dessa fållor har ett ungt, expansivt, och tämligen tätt träd- och buskskikt. Buskskiktet är obetydligt betespräglat. Objektet har tidigare varit hävdat med slåtter, vilket ger en art- och örtrik flora. Objektet är också vegetationsmässigt mycket varierat. Själva strandlinjen består av en distinkt klapperstrandvall med hyggligt betad driftvegetation. Här finns rikt inslag av åkertistel. Driftgödning har också här och var betydande inverkan på innanförliggande strandängsvegetation. I den största fållan finns bred och välbetad strandäng runt en lagun. Den förefaller sällan översvämmas av saltvatten varför lagunen snarast är ett kärr. Trots rikligt med upptrampade hål i strandängen finns ingen egentlig skonvegetation. På några ställen finns dock rikligt med saltnarv. Innanför strandängen finns friskängar och fuktängar där bland annat hartmanstarr, korskovall och backklöver är påfallande vanliga. Ur den övriga floran kan också nämnas dvärgviol och ängsruta samt rikligt med ängsvädd.

Förslag till åtgärder: Det unga expansiva buskskiktet kan med fördel helt avlägsnas. Återupptagen slåtter vore mycket fint. Om inte hela området kan komma i fråga är skiftet söder om den bredaste strandängen mest intressant.

1 Trosings 1:12 1

Ek karta: 069 45 **Areal: 12 ha** **Inventerat 90.06.04** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, havsstrandäng (7 ha)
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	ask(dom), tall, björk, apel, ek, oxel, getapel
Buskar:	en, hagtorn

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: insådd vall på gammal åker

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd, genuin gårdsmiljö, äldre åker, röjningsrösen, husgrunder

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del frisk mark, våt mark, vattendrag

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, örtrik friskäng, fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	S:t Pers nycklar	ormtunga
vårbrodd	ängsnycklar	knägräs
darrgräs	vildlin	krutbrännare
mandelblom	rosettjungfrulin	fältsippa
brudbröd	solvända	blodtopp
gullviva	majviva	bockrot
backtimjan	sumpgentiana	backklöver
	axveronika	
	gulkämpar	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	kattfot	
	sandmaskros	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som omges av skog och hav, består av välbetade strandängar, strandnära fuktängar, hagmark och ett litet boställe med gamla åkrar, nyhamlade askar och en brunn. Odlingsrösen och stensträngar visar de gamla ägoslagsgränserna mellan åkrar och ängar.

Trädskiktet är ganska glest och enbuskarna står utspridda, alla med tydlig beteshorisont. Vegetationstyperna växlar mellan kalkfuktäng, örtrik friskäng, torrängsflora och på sandig mark till och med lite alvarhed. Havvstrandängen domineras av övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp samt ett brett bälte med driftvegetation. Saltnarv, strandkrypa och havssälting m fl noterades. De strandnära kalkfuktängarna domineras av älväxing, darrgräs, slankstarr och ängsstarr m fl. Här växer rikligt med ängsnycklar, majviva, tätört m fl. Vid besök på sensommaren blommade i den nordvästra delen rikligt med sumpgentiana och slåtterblomma tillsammans med blåtåtel, hirsstarr, ärtstarr, ängsvädd och höstfibbla. Även ormtunga noterades. I halvskuggan under askar och andra träd växer rikligt med gullviva. Området betas av ungnöt och får. De intressanta kulturhistoriska spåren med ett flertal stensträngar, odlingsrösen, gamla åkrar och nyhamlade askar förhöjer värdet. Gårdsmiljön är genuin.

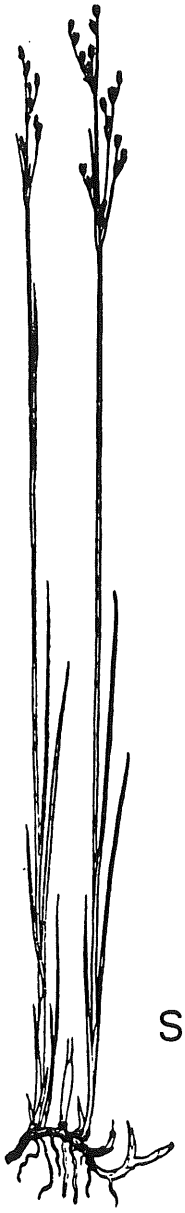

Salttåg

2 Trosings 2:1 2

Ek karta: 069 45 **Areal: 7 ha** **Inventerat 90.06.04** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask, tall, asp
Buskar: en, slån, brakved, nypon

Ingrepp/påverkan: Igenväxning

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, ängs(hö)lada, röjningsrösen

Markfuktighet:
Betydande del frisk mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp:
Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	johannesnycklar	fältsippa
	S:t Pers nycklar	backklöver
	brudbröd	sumpgentiana
	skogsklöver	
	blodnäva	
	rosettjungfrulin	
	solvända	
	gullviva	
	korskovall	
	liten blåklocka	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området är till större delen igenväxt p g a upphörd hävd. Mindre öppna partier med torrängsflora finns i den östra delen och kalkfuktäng i den västra. De öppna ytorna har ännu ett högt värde som naturlig fodermark men ohävdsarterna breder ut sig.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete samt röjning och utglesning i träd- och buskskikt.

3 Trosings 2:1 3

Ek karta: 069 45 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.08.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), oxel, gran
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 75% svagt hävdat, får

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, gammal åker

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	knägräs
solvända	backsmultron	loppstarr
backtimjan	brudbröd	tjärblomster
	axveronika	skogsklöver
	liten blåklocka	vildlin
	spåtistel	gullviva
	jordtistel	sumpgentiana

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området väster om vägen, som delvis består av gammal åker, betas av får. En del skog (gran och tall) har vuxit upp på senare tid och saknar betesprägel. Grusslok, tulkört, fältvädd och vildmorot är vanliga på torr mark. Brudbröd, solvända, flentimotej och backglim förekommer också. I den nordvästra delen finns en agmyr, omgiven av pors, bunkestarr, hundstarr, blåbär och ljung. En mindre vät karaktäriseras av slankstarr, krypven, ärtstarr, ryltåg, sumpgentiana m fl. Ett gravfält ligger alldeles intill vägen

Förslag till åtgärder: Hårdare betestryck.

4 Trosings 1:6 4

Ek karta: 069 45 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.08.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, oxel, ask
Buskar: en, slån, nypon, brakved

Ingrepp/påverkan: Körspår, stentäkt

Kulturhistoriska spår: Röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	darrgräs	knutnarv
backtimjan	brudbröd	fältsippa
	blodnäva	vildlin
	liten blåklocka	solvända
	jordtistel	axveronika
	fältmalört	jordtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Denna före detta betesmark ligger vid ett övergivet gammalt torpställe, med igenväxta åkrar på ena sidan och väg på den andra. Marken är torr med hällmarker och klapperstensvallar. Grusslok, liten sandlilja och tulkört dominerar. Fältvädd, lundtrav, backglim, murruta och senblommande brudsporre noterades. Den öppna marken blir något tätare utåt kanterna, där också örtinslaget ökar.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

5 Storhagen; Haugstajns 5

Ek karta: 069 45 **Areal: 63 ha** **Inventerat 90.08.23** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall, gran,
Buskar: en, nypon, brakved

Hävdens tillstånd: Har betats med får

Ingrepp/påverkan: Körspår

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark, våt mark, vattendrag

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	darrgräs	knägräs
	ängsnycklar	loppstarr
	knutnarv	spåtistel
	backsmultron	jordtistel
	brudbröd	
	blodnäva	
	vildlin	
	solvända	
	majviva	
	sumpgentiana	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området domineras av före detta betad skog med öppna alvarmarker. Stora delar av skogen har fortfarande betesprägeln kvar, med glest trädskikt och avsaknad av sly. På frisk till fuktig mark växer en tät granskog som inte inräknas i objektet. De ganska omfattande öppna hällmarkerna karaktäriseras av alvarhed med torr till växelfuktig mark samt kalkfuktäng. Vildlin, solvända, ögontröst och sumpgentiana förekommer rikligt, liksom mossor, lavar och alvargräslök m fl. I den orkidérika kalkfuktängen växer bl a ängsstarr, loppstarr,

ängsnycklar och ängsstarr. I Storhagen ingår också agmyrar som kantas av bl a bunkestarr, videört, vattenklöver, ängsull, kärrspira och pors. Ett vattendrag rinner genom hagen mot norr. Ohävdsarter saknas i stort sett på den öppna alvarheden, men några självsådda tallplantor och enbuskar börjar växa upp. I området finns en stensättning.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete

6 Trosings 1:9 6

Ek karta: 069 45 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.08.22** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, ask, oxel, rönn, finnoxel
Buskar: saknas

Ingrepp/påverkan: Gammal stentäkt

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	knutnarv	darrgräs
	brudbröd	jordtistel
	blodnäva	
	vildlin	
	solvända	
	axveronika	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Alverheden växer endast långsamt igen. Ohävdsarter som grusslok, liten sandlilja och getrams dominerar tillsammans med alvarhedsarter. Träden står glest utspridda. Kalkhällar med ett tunt jordlager präglar området. Stentäkt har förekommit(grunda, övervuxna äldre stenbrott). Ett nedfallet bandtun avgränsar i öster. Söderut vidtar avverkad skog samt kalkfuktäng i skogsmark. I norr stupar en liten klint ned mot intilliggande åker. De hävdgynnade arterna, öppenheten och spåren av bete ger området ett högt värde, men hävden har upphört för länge sedan och fröspridda tallar börjar växa upp.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete

7 Glose 1:19 7

Ek karta: 069 45 **Areal: 9 ha** **Inventerat 90.08.22** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), ask, oxel
Buskar: en, brakved, slån, måbär

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% hävd saknas, 3 kvigor, betar även åkermarken

Ingrepp/påverkan: Dike

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, röjningsrösen, husgrunder

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	darrgräs	ängsnycklar
	knutnarv	fältsippa
	brudbröd	gullviva
	vildlin	majviva
	solvända	spåtistel
	sumpgentiana	jordtistel
	axveronika	
	liten blåklocka	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området betas till större delen, utom en alvarmark längst bort i sydvästra hörnet. Delvis saknar skogen betespåverkan. Torr alvarhed omväxlar med kala hällmarker. I vätarna växer krypven och sumpgentiana. I en mindre kalkfuktäng i skogen noterades ängsstarr, alvaragnsäv, vattenmynta, krypvide m fl. En grävd kanal går tvärs genom hagmarken, med stenlagda "murar" längs kanalen. Askar som varit klappade växer på stensträngarna. Den smala åkerrenen mot vägen betas endast delvis, tyvärr ej fornlämningarna (husgrunder), som är kraftigt överväxta.

8 Trosings 1:14 8

Ek karta: 069 45 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.08.22** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall
Buskar: en

Ingrepp/påverkan: Vedupplag

Markfuktighet: Betydande del torr mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga
backtimjan	darrgräs
	knutnarv
	blodnäva
	vildlin
	solvända
	sumpgentiana
	axveronika
	liten blåklocka

Hotade arter: Flockarun

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Områdets avgränsning är ungefärlig. Det består av alvarmark omgiven av skog, som delvis avverkats och nyplanterats. Den tidigare betade skogen växer igen medan alvarmarken ännu är tämligen öppen. Enstaka enar och tallar står utspridda. Grusslok, getrams och liten sandlilja förekommer rikligt. Flockarun noterades och sumpgentiana växer rikligt i en vät.

9 Mattsarve 1:37 9

Ek karta: 069 45 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.08.23** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, oxel, finnoxel
Buskar: en, slån, oxbär, nypon

Ingrepp/påverkan: Körspår

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
backsmultron	knutnarv
brudbröd	vildlin
solvända	
backtimjan	
axveronika	
liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som består av olika alvarmarker på båda sidor om landsvägen omges av skog. Ohävdsarter som grusslok och getrams dominerar. På många ställen går kalkhällen i dagen. Vegetationen utgörs främst av alvarhed. I karstsprickor växer murruta och svartbräken. Norr om vägen är marken något störd. Förutom hällmarksarterna är här svartkämpar vanliga. I området finns en stensättning.

10 Glose 1:17 10

Ek karta: 069 46 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.04** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, havsstrandäng (1 ha)

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), ask, rönnoxel, getapel
Buskar: en, hagtorn, rosor, skogstry, slån

Markfuktighet:
Betydande del torr mark
Mindre del frisk mark, växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, friskäng av skogsnävatyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	salttåg	fågelstarr
mandelblom	johannesnycklar	krutbrännare
backsmultron	S:t Pers nycklar	nattviol
brudbröd	tjärblomster	fältsippa
blodnäva	jungfrulin	
solvända	rosettjungfrulin	
backtimjan	gullviva	
	korskovall	
	gulkämpar	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hävden har upphört, men området har tidigare betats, även längre upp i skogen. Strandängarna är ännu öppna, med tydlig zonering, men längre upp växer det igen alltmer. Öppna luckor finns ännu på torr mark. Strandängen har inte betats på flera år. Där växer rikligt med havssäv, blåsäv och svartkavle. Strandängen övergår uppåt i hagmark, som delvis är öppen och bevuxen med brudbröd, korskovall och blodnäva m fl. Ett brett driftrandområde med bl a blåstång övervuxen med gåsört finns också. En körväg går genom hagmarken, som uppåt land blir tätare och övergår i ängstallskog och granskog. Hussvagnsuppställning förekommer på öppen mark nära stranden. Området är vackert beläget med stort värde för fågel och friluftsliv.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

11 Storskär 11

Ek karta: 069 46 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.08.18** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (3 ha), annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: saknas
Buskar: en, slån, nypon

Ingrepp/påverkan: Gammal åker (insådd)

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, jordart: sand, klappersten

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, övre landstrandvegetation av strandmalörttyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	vårbrodd	salttåg
backtimjan	vildlin	brudbröd
gulkämpar	bockrot	spåtistel
liten blåklocka	axveronika	

Hotade arter: Salepsrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Storskär består av en utskjutande udde, uppbyggd av vackert utbildade strandvallar och genomsläpplig sandjord. Den är öppen med endast enstaka utspridda buskar. Hävden har upphört. En örtrik flora breder ut sig i den svagt kuperade gamla betesmarken. Backglim, fältvädd, getväppling och lundtrav antecknades förutom indikatorarterna. På de nakna klapperstensvallarna växer skatnäva. I landstrandvegetationen hittar man strandmalört förutom strandmålla, strandaster, strandkrypa, gulkämpar, havssälting m fl. Driftvegetation och ohävdsarter finns också. Troligen har en mindre del av udden (i väster) varit uppodlad. Naturskönt läge.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

12 Ängmansviken 12

Ek karta: 069 46 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.28** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (0,5 ha), buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, rönnoxel, vildapel
Buskar: en, nypon, skogskornell

Ingrepp/påverkan: Körväg, körspår, camping, bebyggelse

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, jordart: sand, klappersten

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, driftvegetation, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
blodnäva	salttåg	fågelstarr
backtimjan	vårbrodd	S:t Pers nycklar
gulkämpar	darrgräs	knutnarv
	backnejlika	fältsippa
	backsmultron	rosettjungfrulin
	brudbröd	gullviva
	vildlin	kattfot
	solvända	
	axveronika	

Hotade arter: Salepsrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som tidigare betats, är ännu relativt öppet med många hävdgynnade arter och vegetationstyper. I norr gränsar marken till "Delias änge" och i öster till skog. Torr, sandig mark övergår utåt i välutbildade strandvallar av klappersten. Strandängen är ännu öppen längst ut på udden. Här växer gott om havsstrandsarter, bl a salttåg, gulkämpar, krypven, strandkrypa och strandmålla. Längre in breder driftvegetationen ut sig. Uppåt fastmarken dominerar en örtrik torrängsflora med solvända, brudbröd, axveronika, backtimjan m fl. Även toppfrossört och salepsrot noterades. Igenväxningen ökar inåt land. Ingrepp förekommer av körspår, camping och sommarstugebebyggelse. Området ligger mycket naturskönt och har stor betydelse för friluftslivet.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete. Camping förbjuds. Bilkörning ut på udden förhindras.

13 Haugstajns änge 13

Ek karta: 069 46 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.06.23** **KLASS: 1**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), björk, rönnoxel, rönn, sälg, apel
Buskar: en, skogskornell

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, fagades ej 1990, efterbetas ej

Ingrepp/påverkan: Dike, eventuellt gammal åker, beskuggning

Kulturhistoriska spår: Äldre åker

Markfuktighet:
Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del frisk mark, jordart: sandig

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: fuktäng av högörttyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	skogsnycklar
loppstarr	backsmultron	nattviol
brudbröd	solvända	backnejlika
blodnäva	gullviva	vildlin
	liten blåklocka	rosettjungfrulin
		majviva
		jordtistel

Hotade arter: Späd ögontröst, tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Det strandnära änget, som gränsar till mager tallskog och f d betad strandäng, är till stor del beskuggat av ett ganska slutet trädskikt. Tall och björk dominerar. De flesta är mycket gamla och högresta, men även yngre träd har börjat växa upp i änget. Buskskikt saknas nästan helt. I den östra delen växer ett par vackra pelarformade enar i den öppna delen av änget. I den nordvästra delen, som domineras av fuktäng, växer rikligt med blåtåtel, loppstarr, hirsstarr, ängsstarr, darrgräs, högresta kärrtistlar, gräsull, ängsvädd, kärrknipprot och även det lilla spensliga halvgräset hårstarr, som på Gotland bara växer i ett fåtal ängen. Hårstarr växer inom ett litet område som ännu är ljusöppet och inte beskuggat av de höga träden. I den östra delen av änget är marken torr till frisk med flera slåtterberoende arter,

t ex gullviva, höskallra och enstaka exemplar av späd ögontröst. Även brudbröd, solvända och svartkämpar växer rikligt i den ljusöppna delen, medan blodnäva, ängs- och skogskovall, ormbär, tvåblad samt lundgröe dominerar i skuggigare partier. Den södra delen är starkt beskuggad med åtföljande utarmning av floran. Gamla diken finns i den sydöstra delen, vilket tyder på tidigare uppodling. Änget hävdas numera av hembygdsföreningen.

Förslag till åtgärder: Utglesning i trädskiktet främst i den södra delen, borttagning av både gamla och unga träd (gran, björk m fl). Återkommande slåtter och fagning. Eventuellt efterbete.

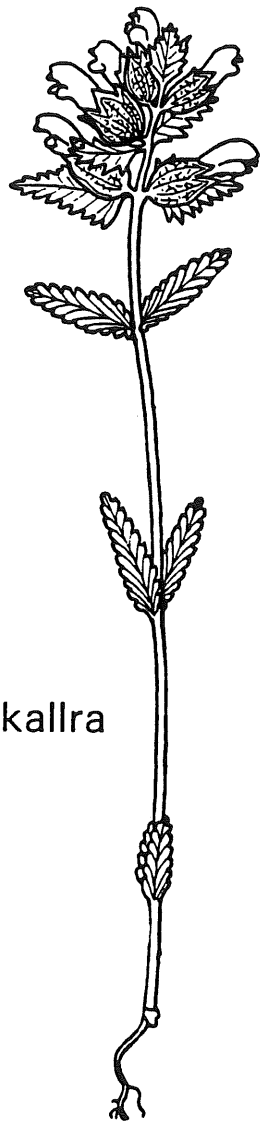

Höskallra

14 Ängmans 3:1 14

Ek karta: 069 46 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.06.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall
Buskar:	en

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, dike, halmupplag

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, jordart: sand

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	johannesnycklar
darrgräs	S:t Pers nycklar
mandelblom	skogsnycklar
brudbröd	nattviol
blodnäva	axveronika
vildlin	
solvända	
gullviva	

Hotade arter: Salepsrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som gränsar till betad skog och åker, ingår i en större hage som delvis bär spår av gödsling. De värdefulla delarna utgörs av åkerrenar och bryn. Trädskiktet är ganska glest men tätnar inåt skogen i söder. Området var vid inventeringstillfället inte betat, men har tidigare betats av nöt. Förutom de hävdgynnade indikatorarterna noterades även salepsrot, höskallra och vallört. Den senare växer vid ett halmupplag in mot skogen.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

15 Ängmans 3:1 15

Ek karta: 069 47 **Areal: 15 ha** **Inventerat 90.06.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, gran
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Gamla diken

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, äldre åker

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, jordart: sand, klappersten

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	johannesnycklar
	backsmultron	S:t Pers nycklar
	blodnäva	skogsnycklar
	vildlin	tjärblomster
	rosettjungfrulin	liten blåklocka
	solvända	spåtistel
	backtimjan	fältmalört
	axveronika	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som består av fårbetad utmark, betad skog och hagmark, är omväxlande öppet och tätt skogbevuxet. Betesmarken, som börjar vid gårdsbebyggelsen, är närmast gården kvävepåverkad med trivial vegetation men övergår i ogödslad naturbetesmark på torr sandig mark. Även klappersten förekommer. Den betade skogen består av gammal tät granskog på frisk till fuktig mark, med örnbräken, skogsfibbla och bergsslok. På torrare öppen mark finns alvarhed av fårsvingeltyp med axveronika, backtimjan m fl, samt alvarhed av hällmarkstyp. Små fläckar med älväxing på fuktig mark (kalkfukthed) hittar man också. Närmare gården tätnar enbuskarna.

Förslag till åtgärder: Fortsatt bete.

16 Mattsarve 6:1 16

Ek karta: 069 4 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.08.23** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall, gran, björk
Buskar: en

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, dike, igenväxning

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	tjärblomster	loppstarr
	knutnarv	backnejlika
	brudbröd	slåtterblomma
	skogsklöver	gullviva
	blodnäva	gulkämpar
	vildlin	
	solvända	
	sumpgentiana	
	backtimjan	
	axveronika	
	liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området domineras av frisk gran- och tallskog som i ytterkanterna är öppen med en örtrik flora i torr fårsvingelalvarhed. I norr finns en hagmark som är starkt igenvuxen med lövsly. Trädskiktets gamla delar är ganska glest. Älväxing, darrgräs och ljung m fl. finns dock ännu kvar. En liten fuktäng finns också i sydvästra delen. Mitt i skogen ligger en stensträng i öppen alvarmark. Söder därom finns en instängslad, gödslad fårhage som inte heller betas. Hävden har upphört i hela området. I området finns också en milstolpe.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

17 Ängmans 2:1 17

Ek karta: 069 46 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall (dom), gran
Buskar: en

Hävdens tillstånd: Får

Ingrepp/påverkan: Diken

Kulturhistoriska spår: Äldre åker

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, jordart: sand

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, artrik gräs-/lågstarräng
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	knägräs
	blodnäva	vårstarr
	vildlin	backnejlika
	jungfrulin	knutnarv
	solvända	brudbröd
	backtimjan	jordtistel
		fågelstarr

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betesmarken, som omges av vägar, består av betad skog med tall och gran utan buskskikt, samt öppen betesmark bevuxen med enstaka enbuskar och slån. Den torra marken domineras av ängshavre- och fårsvingeltorräng medan den fuktigare utgörs av artrik lågstarräng med älväxing, hirsstarr, hundstarr, blåtåtel, gåsört, sumpmåra m fl. Den sandiga marken avspeglas även i de magrare vegetationstyperna.

18 Haugstajns 1:25 18

Ek karta: 069 46 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.06.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, oxel, tall
Buskar: en, hagtorn, nypon, slån

Ingrepp/påverkan: Igenväxning

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	S:t Pers nycklar
brudbröd	blodnäva
vildlin	solvända
gullviva	
backtimjan	
spåtistel	
jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området är beläget norr om Haugstains gård. Det är ohävdat sedan några år och igenväxningen har börjat. De unga askarna i trädskiktet bär spår av klappning. I fältskiktet växer gullviva och brudbröd m fl. I norra delen finns fornlämningar i form av stensättningar. Österut fortsätter betesmarken, som delas av en mindre väg, men floran är där trivialiserad, förmodligen på grund av vallfröinsådd och gödsling. Även där expanderar buskar och sly.

Förslag till åtgärder: Nyklappning av ask, röjning och återupptaget bete.

19 Mattsarve 1:65 19

Ek karta: 069 46 **Areal: 8 ha** **Inventerat 90.06.30** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, björk, ask
Buskar: en, hagtorn, vildapel

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, får

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling, södra delen gödslad, dike, körspår

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, äldre åker, husgrunder

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	låsbräken
darrgräs	backnejlika	knägräs
vildlin	backsmultron	backstarr
	brudbröd	johannesnycklar
	blodnäva	knutnarv
	solvända	blodtopp
	backtimjan	rosettjungfrulin
	axveronika	kustarun
	liten blåklocka	jordtistel
	kattfot	
	backklöver	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området ingår i en större betesmark som betas av får och även omfattas av åkermark. I övrigt gränsar området till vägar och betad alvarmark. Området består av två delar, åtskilda av ett litet hus och dess uppfartsväg. I öster består trädskiktet av tall och björk, varav en del döda stubbar står kvar. Enar med tydlig beteshorisont dominerar i buskskiktet. Hagen är relativt öppen men sluter sig mot vägen i norr. Den örtrika torrängsfloran omväxlar med något magrare fårsvingeltorräng. Kamäxing, flentimotej och harklöver noterades, liksom i skuggigare partier backskafting, tuvtåtel, hundäxing och ängssvingel. Låga stenmurar, gamla diken och odlingsterasser är intressanta kulturhistoriska spår. I väster är marken torr

och plan. Kanske har den varit uppodlad. Ett flertal parallella diken genomkorsar betesmarken. I vegetationen överväger örtrik ängshavretorräng med darrgräs, brudbröd, vildlin, backklöver, kustarun och en ensam låsbräken. Även blodtopp noterades. En talldunge i områdets kant är sämre betad med flera ohävdsarter. I norra delen ligger en sentida husgrund. Hävden är svag till måttlig i hela området. Vid inventeringstillfället var betet ännu inte påbörjat för säsongen.

20 Haugstajns 1:25 20

Ek karta: 069 46 **Areal: 7 ha** **Inventerat 90.06.30** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, tall
Buskar: en, nypon

Hävdens tillstånd: Ännu ej betad vid inventeringstillfället. Kohage?

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning, husgrunder, ålderdomligt jordbrukslandskap

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	S:t Pers nycklar	johannesnycklar
darrgräs	backnejlika	tjärblomster
backsmultron	blodnäva	knutnarv
	rosettjungfrulin	fältsippa
	solvända	brudbröd
	axveronika	vildlin
	liten blåklocka	gullviva
	kattfot	backtimjan

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Den öppna hagmarken omges av naturliga betesmarker och åker. Den centrala delen är öppen men utåt kanterna sluter sig träd- och buskskiktet. Trädskiktet utgörs till stor del av yngre askar med tydliga spår av klappning. Enbuskar och tall är vanliga. Den delvis mycket torra marken är örtrik. Även hällmark förekommer med bl a stor fetknopp. Även artrik gräs-/lågstarräng karaktäriserad av hirsstarr, ängsstarr, hundstarr, plattstarr och blåtåtel samt älväxingdominerad kalkfuktäng förekommer. I centrala delar är vegetationen trivial med luddhavre och duvvicker m fl. Störda delar finns även i norr. Områdets fornlämningar utgörs av en lång stensträng husgrunder, en skeppssättning och en rest sten. Området har ett mycket stort kulturhistoriskt värde.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete och klappning av askar. Röjning i kanterna.

21 Mattsarve 1:65 21

Ek karta: 069 46 **Areal: 64 ha** **Inventerat 90.06.30** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, 25% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, dike/kanal, körspår

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	backnejlika	S:t Pers nycklar
darrgräs	fältsippa	ängsnycklar
brudbröd	backsmultron	rosettjungfrulin
vildlin	solvända	jordtistel
backtimjan	axveronika	
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	fältmalört	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området består av en större betesmark med stora alvarmarker omväxlande med fuktängar och dungar av mer eller mindre betad skog. Kalkfuktängar omväxlar med vidsträckta hällmarksalvar. Dessa karaktäriseras av vit, gul och stor fetknopp samt mossor och lavar. Bitvis övergår de i fårsvingelalvar med bl a solvända, axveronika och backtimjan. Kalkfuktängarna utgörs i huvudsak av älväxingdominerade, örtfattiga former, men artrika varianter med ängsstarr, hirsstarr, slankstarr, blåtåtel, ängsnycklar och flugblomster förekommer också i norra delen av området. I den centrala delen hittar man även högstarrängar med bunkestarr omgiven av hundstarr samt agkärr med vit näckros, vattenklöver och någon

bläddra. Ett vattendrag rinner norrut genom områdets västra del. I öster finns fornlämningar i form av stensträngar och gravfält. I den nordöstra delen finns svag kvävepåverkan vid körvägen med t ex hundäxing och luddhavre. Körspår förekommer även längre in i betesmarken. I hägnets västra delar finns i ett större skogsparti ett kalhygge som inte räknas in i objektet. Tyvärr verkar betet ha upphört.

Förslag till åtgärder: Återuppta (eller intensifiera) betet.

22 Mattsarve 1:65 22

Ek karta: 069 46 **Areal: 7 ha** **Inventerat 90.07.10** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, oxel, tall, vildapel
Buskar: en, hagtorn

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, 4 ungtjurar

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 75% svag gödsling, gammal åker

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, röjningsrösen, fornlämning, ålderdomligt jordbrukslandskap

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av högörttyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	johannesnycklar
backtimjan	backsmultron	S:t Pers nycklar
	brudbröd	nattviol
	vildlin	rosettjungfrulin
	gullviva	spåtistel
	axveronika	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området som ligger norr om gårdsbebyggelsen vid Mattsarve har delar på båda sidor om infartsvägen. Den östra delen betas av får och utgörs till stor del av gammal åker. Endast bland enbuskarna finns fuktängsflora kvar. Väster om vägen betas marken av tjurar. Närmast vägen finns en lövträdshage med ganska tätt mellan buskarna. Knylhavre och tulkört är vanliga förutom ett flertal hävdgynnade arter, bl a gullviva. Västerut övergår. Västerut övergår markerna till gammal åker med delvis naturaliserad flora. Ängsflora har börjat vandra in med arter som darrgräs, vårbrodd, ängshavre vildlin, jordtistel, höskallra och flera orkidéarter. Hundäxing, vitmåra, kråkvicker m fl är också vanliga men de gamla åkrarna har ändå ett visst naturvärde. Betestrycket i området är svagt.

Förslag till åtgärder: Bete med fler djur, eventuellt röjning och klappning av ask.

23 Mattsarve 1:57 23

Ek karta: 069 46 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.07.01** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark		
Naturtyp:	Buskrik utmark		
Nuvarande hävd:	Bete		
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd	
	Typrepresentativitet:	mindre representativ	
	Nuvarande hävd:	svag	
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	50-75%	
	Träd:	tall, ask	
	Buskar:	en, nypon	
Hävdens tillstånd:	50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat		
Markfuktighet:	Övervägande del torr mark		
Vegetationstyp:	Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp		
Slåtter- och betes-indikatorer:	Dominanta	Vanliga	Enstaka
	backtimjan	vårbrodd	småfingerört
		darrgräs	rosettjungfrulin
		solvända	spåtistel
		jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området är beläget nedanför Mattsarve klint. Det består av två fårhagar varav den södra betas tillsammans med åkrar. I den branta klintkanten finns nedfallna klippblock och här kan man hitta murgröna och lind. Murruta, svartbräken och smultron finns också. I den lilla bit som är ljusöppen dominerar backtimjan, men tulkört och grusslok är också vanliga. Betespräglade hagtornsbuskar är vackra inslag i sluttningen. Övrig mark är tätt igenvuxen med en, slån, tall och unga askar, den senare med spår av klappning. Ett fähus för lammen finns i hagen. Betestrycket är relativt svagt.

Förslag till åtgärder: Röjning av en, slån och tall. Klappning av ask. Höjt betestryck.

24 Mattsarve 6:1 24

Ek karta: 069 46 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.07.17** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask(dom), tall
Buskar: en, hagtorn

Hävdens tillstånd: Nyligen upphört bete

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, ålderdomligt jordbrukslandskap

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp,

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	brudbröd	johannesnycklar
	solvända	S:t Pers nycklar
	gullviva	nattviol
	backtimjan	vildlin
	axveronika	spåtistel
	jordtistel	kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Denna öppna hagmark som omges av åker och väg är tyvärr ohävdad. I de torra och mest värdefulla delarna finns ännu en artrik och hävdgynnad flora, t ex brudbröd, gullviva, axveronika, solvända, jordtistel och darrgräs. Även kalkfuktäng med älväxing och johannesört förekommer. Enarna har en tydlig beteshorisont och de unga askarna bär spår av klappning. Närmast vägen, i områdets västra kant, syns tydliga spår av gödsling. Denna del inräknas inte i objektet. Området skulle få ett högre värde om det betades.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete samt klappning av askarna.

25 Ängmans 2:1 25

Ek karta: 069 46 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.06.30** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall (dom), vildapel, ask
Buskar:	en(dom), hassel

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, vid inventeringstillfället ännu inte betat för säsongen

Ingrepp/påverkan: Körspår, f d upplagsplats, dike

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: örtrik friskäng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	backnejlika	skogsnycklar
darrgräs	mandelblom	nattviol
brudbröd	blodnäva	småfingerört
	solvända	rosettjungfrulin
	gullviva	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Den till större delen öppna hagmarken med spridda tallar och enar var inte betad vid inventeringstillfället. Hävden har tidigare varit god med lång kontinuitet. Örtrik ängshavretorräng dominerar med brudbröd, sandlök m fl. I det sydöstra hörnet är marken friskare med ask, hassel, vildapel, gullviva, vitsippa och orkidéer. Lite fuktigare mark finns närmast vägen, där också diken förekommer. Mindre ingrepp utgör även en gammal, centralt belägen upplagsplats och körspår. I övrigt är hagmarken ett representativt exempel på fårbetad naturbetesmark.

Förslag till åtgärder: Fortsatt bete.

26 Glose 1:2 m fl 26

Ek karta: 069 35 **Areal: 9 ha** **Inventerat 90.07.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall
Buskar: en, slån

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, stengärdesgård, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, källkärr

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	darrgräs	nattviol
	S:t Pers nycklar	knutnarv
	slåtterblomma	gullviva
	backsmultron	spåtistel
	brudbröd	kattfot
	blodnäva	
	vildlin	
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området består av gles tallskog med enbuskar. Betet har upphört men en viss betesprägel finns ännu kvar. I söder kantas området av ett gammalt bandtun. Österut finns tätare och fuktigare granskog. Fuktig mark omväxlar med torra jordar och hällmark. Älväxing, darrgräs, ängshavre, getrams, tulkört, brudbröd, blodnäva och solvända förekommer rikligt. Grusslok, liten sandlilja och ljung är också vanliga. På alvarmarkerna växer bl a fetknoppar, getväppling, samt mossor och lavar. Storblommig brudsporre blommande rikligt vid besöket i juli. I norr går betesmarken ända ut i en myr med ängsstarr, hirsstarr, slankstarr, knappag, alvaragnsäv och ag.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

27 Gloshagen; Änge 27

Ek karta: 069 35 **Areal: 9 ha** **Inventerat 90.07.31** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall
Buskar:	en, oxbär

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, får

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	brudbröd	knägräs
	blodnäva	mandelblom
	vildlin	kattfot
	solvända	
	backtimjan	
	axveronika	

Sammanfattning av objektets huvuddrag:
Den betade skogen, som omges av obetad skogsmark, består av ängs- eller kalkhälltallskog omväxlande med alvarhed, med tall och en. Den norra delen bär tydlig betesprägel och är relativt öppen. Timjan, gulmåra, axveronika och tulkört växer i det grunda jordskiktet. På sina ställen går kalkhällen i dagen. Kalkfuktäng med älväxing, darrgräs, slankstarr m fl finns också. Brudbröd och solvända är även de vanliga liksom ljung och kruståtel. De senare ökar betydligt utanför stängslet. Söderut vidtar tallplantering och tät granskog som saknar betesprägel. Hävden i norra delen är god men avtar söderut. Ett vindskydd med utfodringsplats finns.

28 Mattsarve 1:23 28

Ek karta: 069 35 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.08.22** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt:
Träd: tall, oxel
Buskar: en, slån

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	darrgräs	brudbröd
	S:t Pers nycklar	vildlin
	knutnarv	solvända
	backsmultron	kattfot
	blodnäva	
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Före detta betad skog som ännu är öppen tack vare alvarhedens långsamma igenväxning. Hällmarksalvar dominerar med grusslok, tulkört och backtimjan m fl. I den södra delen finns rikligt med vildmorot i klapperstensmarker. Man kan också skönja gamla stenmurar kring före detta åkrar, som nu är helt igenvuxen. Förmodligen har området varit hagmark under lång tid, men kanske även åker för länge sedan.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

29 Fride 1:10 29

Ek karta: 069 35 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.08.22** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran, oxel, rönn
Buskar: en, slån, oxbär, nypon

Hävdens tillstånd: Instängslat område i södra delen (nöt)

Ingrepp/påverkan: Igenväxning

Kulturhistoriska spår: Röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark, våt mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	darrgräs	knägräs
	S:t Pers nycklar	loppstarr
	knutnarv	nattviol
	backsmultron	vildlin
	brudbröd	solvända
	blodnäva	kattfot
	sumpgentiana	svinrot
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området domineras av f d betad skog med öppen alvarmark och en mindre agmyr insprängda. Det delas av ett stängsel i en igenväxande del i norr och en nyligen (förra året) betad hage i söder. Ängstallskogen är ännu ganska ljus med viss betesprägel. Ljung, mjölon, blåsippa, tulkört, oxbär m fl är vanliga. På hällarkerna växer backtimjan, liten sandlilja, grusslok m fl. Kala hällar finns också, med fetknopp, mossor och lavar. Fuktängsvegetation finns i vätar och utkanterna av hällmarksalvar. Här växer sumpgentiana, ängsvädd, blåtåtel, samt i utkanten av agmyren hirsstarr, ärtstarr, slankstarr m fl. Ängsstarr noterades även. Söderut bli skogen tätare och frisk till fuktig med bl a gran.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

30 Gannarve 1:16 C 30

Ek karta: 069 35 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.08.20** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall
Buskar: en, hagtorn, brakved, oxbär, getapel

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavre-typ
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	knutnarv	loppstarr
backsmultron	slåtterblomma	ängsnycklar
brudbröd	vildlin	brudsporre
backtimjan	solvända	fältsippa
axveronika	gullviva	sumpgentiana
	liten blåklocka	spåtistel
		jordtistel
		kattfot
		svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som omges av skog och åker, är omväxlande torrt till fuktigt. Den västra delen utgörs av relativt gles, torr, gläntrik hällmarkstallskog samt alvarhed av hällmarkstyp. En liten agmyr omgiven av kalkfuktäng finns i den norra delen. Här växer slank-, hirs-, lopp- och ängsstarr, tätört, ängsvädd, slåtterblomma och enstaka sumpgentiana samt orkidéer. Närmare åkermarken (nedlagd) växer liljekonvalj, brudbröd, gullviva och säfferot m fl. Apel, klappade askar, oxel och rönn tillkommer i trädskiktet. Låga stenmurar visar tidigare ägogränser. En fårlada finns i södra delen. Marken är obetad och under igenväxning.

31 Gränby änge; Mattsarve 31

Ek karta: 069 35 **Areal: 15 ha** **Inventerat 90.08.20** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask(dom), tall, gran, oxel, finnoxel, rönn, apel
Buskar: en

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, gammal åker

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning, röjningsrösen, husgrunder

Markfuktighet: Betydande del torr mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	skogsklöver
brudbröd	backnejlika	jordtistel
backtimjan	knutnarv	
	backsmultron	
	vildlin	
	solvända	
	gullviva	
	sumpgentiana	
	axveronika	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området som är en fortsättning på betesmarken i norr är omväxlande till sin struktur och karaktär. I den norra delen finns hällmarker som domineras av backtimjan, brudbröd, fetknoppsarter, fårsvingel, vårbrodd, ängshavre och lavar. Här finns också en vät med kalkfuktängsflora, bl a sumpgentiana och näbbstarr. Den södra delen är ett före detta änge med gamla och nya klappade askar och ene i buskskiktet. Vegetationen är här skugg- och i viss mån även kvävepåverkad med arter som humleblomster, älgört, hundäxing och gullviva. En fuktäng håller på att invaderas av bergrör. Den domineras än så länge av plattstarr. Vanliga är även hundstarr, gåsört, kråkklöver, blankstarr, bunkestarr, alvaragnsäv och ag. De stora öppna ytorna i söder har varit uppodlade och bär spår av gödsling.

Förslag till åtgärder: Nyhamling av ask och återupptaget bete.

32 Glose 1:4 32

Ek karta: 069 35 **Areal: 27 ha** **Inventerat 90.08.22** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran
Buskar: en, slån, oxbär

Hävdens tillstånd: Fårstängsel finns

Ingrepp/påverkan: Igenväxning, fröspridning av tall

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Betydande del torr mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp, källkärr

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	S:t Pers nycklar	loppstarr
backtimjan	knutnarv	slåtterblomma
	backsmultron	bockrot
	brudbröd	gullviva
	blodnäva	stenmalört
	vildlin	kattfot
	solvända	
	majviva	
	sumpgentiana	
	kustarun	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som lider av ohävd, består av f d betad skog med omväxlande torr alvarmark, vätar, källmyr, agmyr, kalkhälltallskog samt tätare gran-och tallskog. Marken är svagt kuperad. En vall sträcker sig genom området i NNV-SSO riktning. De öppna alvarmarkerna är bevuxna med fetknopp, lavar, grusslok, tulkört m fl. I nordväst finns växelfuktiga vätar med sumpgentiana, kustarun, ängsstarr m fl. Låga fröspridda tallplantor breder ut sig i al-

varvätarna. Axag, alvaragnsäv, tätört, kärrlilja, kärrknipprot, ögontröst och majviva noterades i ag-/källmyren.

Förslag till åtgärder: Röjning av unga tallplantor, återupptaget bete.

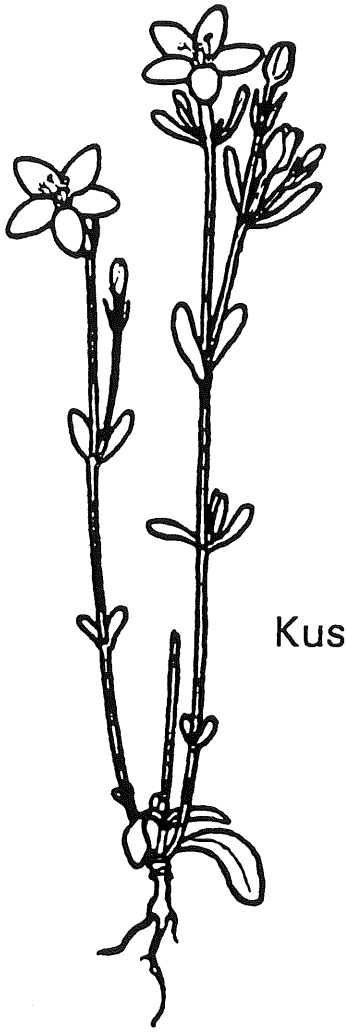

Kustarun

33 Gartarve 2:1 33

Ek karta: 069 35 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.08.20** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall
Buskar:	en

Ingrepp/påverkan: Körspår

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	fältmalört
backtimjan	knutnarv	
	backsmultron	
	brudbröd	
	vildlin	
	solvända	
	sumpgentiana	
	axveronika	
	jordtistel	
	stenmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Detta område är beläget söder om Gränby myr. Det är omgivet av skogsmark, både nyplanterad, gammal och nyavverkad. Betesmarken som inte längre betas, utgörs av alvarhed med hällmarker och ett tunt lager vittringsgrus. Förutom backtimjan, axveronika, brudbröd m fl indikatorarter växer här rikligt med lundtrav, johannesört, ögontröst, m fl. Stor fetknopp, alvargräslök, grusslok och vackra lavar är också vanliga. Området är ännu öppet. Marken är mestadels torr, men vätar med bl a sumpgentiana förekommer också. Större ingrepp saknas men omgivande, lite lägre liggande skogsmark har växt igen kraftigt.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

34 Gannarve 1:18 34

Ek karta: 069 35 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.08.20** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Hagmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	0-25%
	Träd:	ask
	Buskar:	en
Hävdens tillstånd:	100% välhävdat, highland cattle	
Ingrepp/påverkan:	25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, dike	
Kulturhistoriska spår:	Hamlat träd, fornlämning, röjningsrösen	
Markfuktighet:	Övervägande del torr mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Vanliga	Enstaka
	vårbrodd	kattfot
	darrgräs	
	mandelblom	
	brudbröd	
	solvända	
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området omges av åker, tallskog och skogsplantering. Dessutom ingår en vall i samma hägn, men den räknas inte in i objektet. Betesmarken är mycket välbetad. Marken sluttar svagt åt väster. Enstaka tallar finns spridda i området och i nedre kanten även klappad, gammal ask. Floran karaktäriseras av ängshavre, backtimjan, brudbröd, solvända och spåtistel. Störningsarter som t ex vildmorot förekommer rikligt. Ned mot åkerkanten ökar inslaget av ängsgröe markant.

35 Hugrajvs 2:1 35

Ek karta: 069 35 **Areal: 14 ha** **Inventerat 90.08.20** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, annan öppen utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ask, björk, gran, tall, finnoxel
Buskar: en, hagtorn

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% tydlig gödsling, kanal, gammal åker, militäranläggning

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del våt mark

Vegetationstyp: Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	vårbrodd	knägräs
	darrgräs	loppstarr
	knutnarv	backnejlika
	slåtterblomma	fältmalört
	blodnäva	
	vildlin	
	jungfrulin	
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området som betas av får, består i den södra delen av betad, gles hällmarkstallskog och i den norra av en kalkfuktäng samt avverkad skog. En körväg leder in i betesmarken. Den fuktiga ängsmarken är öppen (nyligen avverkad) med blåtåtel, ängsstarr, loppstarr, hirsstarr, krypvide, ängsvädd och blodtopp m fl. En kanal har grävts rakt igenom fuktängen. På något torrare mark växer ljung, ögontröst och rödklint m fl. I norr finns en björkhage dominerad av tuvtåtel, lundskafting och hundäxing. Närmast Gränby myr finns en fin fuktängsflora med bl a ängsstarr och slåtterblomma. Tyvärr har diken grävts genom fuktängen, som söderut övergår i torräng med backtimjan, vildlin, brudbröd och flentimotej. Mitt i området finns en utfodringsplats. Runt den kan man se tydlig kvävepåverkan. En gravhög

är belägen uppe på en bergklint bevuxen med tall, gran och en. En ås eller vall genomkorsar området. I den betade skogen finns några byggnader. I området finns ett gravfält samt spridda stensättningar och en rest sten. Det finns också en stensträng och sentida husgrunder.

36 Kyrkjuves 2:1 36

Ek karta: 069 35 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.08.23** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask, oxel, tall, björk, ek, apel
Buskar: en, hagtorn

Hävdens tillstånd: Nöt

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, stödutfodring (dike)

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd, röjningsrösen

Markfuktighet:
Betydande del torr mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av högörttyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	knutnarv
brudbröd	rosettjungfrulin
blodnäva	buskviol
solvända	gullviva
backtimjan	slåtterfibbla
axveronika	fågelstarr
klasefibbla	backklöver

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hagmarken, som ligger strax norr om gården Kyrkjuves, gränsar till åker i öster och avgränsas i väster av en kanal. Närmast gården är marken fuktig och trädskiktet tätt. Norrut öppnar sig hagen med spridda askar, oxel och tall samt en som omväxlar med öppna torrängs- och alvarpartier. En del av askarna har varit klappade, andra är flerstammiga, gamla. Karaktären av gammalt änge är tydlig. Låga stenmurar och röjningsrösen finns kvar. Tyvärr stödutfodras djuren med grönfoder, vilket innebär indirekt kvävetillförsel. Hagen är välbetad och i norr har röjning utförts. I söder finns gamla och döda träd blandat med lövslanor.

Förslag till åtgärder: Röjning av unga björkar, ask mm i den södra delen samt en del en. Spara gamla och döende träd. Nyhamling av ask.

37 Kyrkjuves 2:1 37

Ek karta: 069 35 **Areal: 12 ha** **Inventerat 90.08.20** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, oxel
Buskar: en, slån

Ingrepp/påverkan: Igenväxning, barrträd (frösådda) m m

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet: Betydande del torr mark, växelfuktig mark, fuktig mark
Mindre del våt mark, jordart: klappersten

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	darrgräs	S:t Pers nycklar
	knutnarv	
	slåtterblomma	
	brudbröd	
	vildlin	
	sumpgentiana	
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	jordtistel	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området som i norr avgränsas landsvägen fortsätter söderut i hällmarkstallskog, med numera förlorad betesprägel. En nedfallen trägärdesgård går utmed ägogränsen. Östra delen ligger något lägre än den västra, som utgörs av torr till växelfuktig alvarhed med grusslok, tulkört, liten sandlilja och ögontröst. I vätarna växer rikligt med sumpgentiana, slankstarr och alvargräslök m fl. Längre öster ut finns även luddkrissla. Agmyren kantas av kalkfuktäng med ryltåg, alvaragnsäv, spikblad, blåtåtel, luddstarr, ängsstarr och ärtstarr. Ängsvädd, rödklint och brunört förekommer också allmänt. Fläckvis hittar man även kärrknipprot och ljung. I de övre, lite torrare markerna växer ohävdsarter som mjölon och getrams. Troligen självsådda tallplantor och slånbuskar expanderar på grund av ohävden. I den södra delen finns en hel del torrakor och lågor av tall.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

38 Mattsarve 1:14 38

Ek karta: 069 36 **Areal: 7 ha** **Inventerat 90.07.11** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask, oxel, vildapel
Buskar: en, slån

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, får

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, gammal åker ingår

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, äldre åker, röjningsrösen, ålderdomligt jordbrukslandskap

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark, våt mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	slåtterblomma	loppstarr
	blodnäva	S:t Pers nycklar
	vildlin	knutnarv
	solvända	backsmultron
	gullviva	rosettjungfrulin
	backtimjan	liten blåklocka
	axveronika	fältmalört
	spåtistel	kattfot
	jordtistel	fågelstarr

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Hagmarken som betas av får ligger omgiven av väg och bostadshus, tallskog, igenväxta inägor med blandskog och alvarhed. Delvis består marken av gammal åker. Låga stenmurar och röjningsrösen förekommer rikligt bland de små insprängda åkrarna. Den naturliga betesmarken består till större delen av torr fårsvingelalvarhed, men i väster övergår den i ren hällmark. Här ligger också ett agkärr omgivet av bunkestarr och med låga starrarter som t ex ärtstarr. Ängsstarr, loppstarr, slankstarr, hirsstarr, sumpmåra och blåtåtel växer i kalkfuktäng. I väster ingår även betad skog i området.

Förslag till åtgärder: Hårdare betestryck, buskröjning och gallring

39 Källinghagen; Haugstajns 39

Ek karta: 069 36 **Areal: 11 ha** **Inventerat 90.07.11** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	svag

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall(dom), gran, ask, oxel, vildapel
Buskar:	en, slån

Hävdens tillstånd: 75% svagt hävdat, 25% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: Dike

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	loppstarr	knägräs
backtimjan	knutnarv	ängsnycklar
	småfingerört	majviva
	blodnäva	fågelstarr
	vildlin	
	solvända	
	axveronika	
	spåtistel	
	jordtistel	
	fältmalört	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Detta relativt slutna område är beläget nedanför Östergarnsbergets östra klint. Större delen består av betad skog men öppna luckor med alvarhed eller kalkfuktäng förekommer också. Vid vägen som går utmed norra och västra kanten en större och några mindre agmyrar som kantas av bunkestarr och artrik lågstarräng med bland annat kärrknipprot, ängsstarr och knappag. I en öppen vattensamling finns kransalger och nate med mera. På torrare mark växer rikligt med tulkört. Trädskiktet domineras av tall men övergår västerut i granskog. Det är delvis ganska glest men kunde gärna gallras lite grand.

Förslag till åtgärder: Utglesning i trädskiktet och återupptaget bete. Det behövs hårt betestryck.

40 Hugrajvs 2:1 40

Ek karta: 069 36 **Areal: 17 ha** **Inventerat 90.07.11** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Plantering: 25% barrträd höjd 1 m, gammal åker, diken, körspår

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	småfingerört
backtimjan	loppstarr	solvända
	Jungfru M nycklar	liten blåklocka
	blodnäva	jordtistel
	vildlin	kattfot
	axveronika	fågelstarr
	spåtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området utgörs i huvudsak av betad skog. En agmyr i den centrala delen har dikats ut och planterats med tall. Ett hygge finns i anslutning till planteringen. Även en gammal åker ingår med öppna diken och låga stenmurar, röjningsrösen mm. Floran på de före detta åkrarna har naturaliserats. Den betade skogen är mestadels öppen och gles med tall och enstaka enar. Marken är torr med tulkört, bergsslok, lundskafting, vårbrodd och ängshavre. Ljung växer i tuvor. Älväxing finns i fuktigare delar med kalkfuktäng. Söder om agkärret växer bl a orkidéer, ängsstarr och loppstarr. Västerut fortsätter betesmarken ut i ett ännu öppet agkärr. Öppna hällmarker med klappersten förekommer. En vall, förmodligen ancylusvallen, sträcker sig i NO-SV riktning genom den glesa tallskogen. I området finns några stensättningar. Det är varierat och intressant ur kultur- och naturvårdssynpunkt.

Förslag till åtgärder: Högre betestryck i de mest värdefulla delarna i de östra och västra delarna av området.

41 Änge 2:1 41

Ek karta: 069 36 **Areal: 44 ha** **Inventerat 90.06.30** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall(dom), oxel
Buskar:	en, slån

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, lamm

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, skräpupplag i SV, körspår, dike

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, växelfuktig mark
Vegetationstyp: Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av fårsvingeltyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	knägräs
backtimjan	S:t Pers nycklar	loppstarr
	blodnäva	småfingerört
	vildlin	brudbröd
	rosettjungfrulin	fågelstarr
	spåtistel	fältmalört
	jordtistel	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området omger Änge gård. Det består av alvarmark och betad skog. Hela området betas av får. I beteshägnet ingår f d åkrar som inte räknas in här. I hällmarkerna vid infartsvägen finns ett glest buskskikt av små enar samt en ensam oxel. Vegetationen är här omväxlande med både hällmarks- och fårsvingelalvarhedar såväl som älväxingdominerade kalkfuktängar. I vissa delar dominerar grusslok, tulkört och liten sandlilja vegetaionen i vittringsgruset. I andra delar tar fårsvingel, berggröe och timjan deras plats. Norrut blir marken fuktigare och artrik gräs-/lågstarräng förekommer. I den betade skogen dominerar tall, buskskikt saknas och fältskiktet karaktäriseras av tulkört, ängshavre, lundskafting och bergsslok m fl. Längst upp i nordost finns lite våtare mark med ängsstarr, loppstarr, ärtstarr och ag. Närmare gården blir marken mer som en hemmahage, där djuren sliter hårt på marken och floran trivialiseras. Här är vårbrodd och fårsvingel rikliga. Det finns en hel del fornminnen med stensträngssystem, ett gravfält och en ensam stensättning. En tjärdal finns också i området. Körvägar och skräpupplag utgör mindre ingrepp.

42 Rommunds 1:13 42

Ek karta: 069 36 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.07.11** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), ask, oxel
Buskar: en, slån

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, gammal åker

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	backsmultron	knutnarv
darrgräs	vildlin	jungfrulin
backtimjan	solvända	fältmalört
	axveronika	kattfot
	liten blåklocka	fågelstarr
	spåtistel	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området är omväxlande öppen mark med fårsvingelalvarhed, delvis växelfuktiga former, och sluten, betad skog. Det betas med får. Tulkört, ängshavre och fårsvingel m fl förekommer rikligt. Stor fetknopp, fältvädd och getväppling noterades. Den mest utpräglat växelfuktiga vegetationen finns i områdets norra del där även några fornlämningar finns inregistrerade. En gammal körväg går genom betesmarken. I den södra delen består marken av gammal åker som betas. Naturaliserad flora finns i kanterna och håller på att vandra in i åkern. Bl a noterades backtimjan, darrgräs och axveronika. Nära Rommunds finns ett gravfält, rösen och en flatmarksgrav. Den mellersta delen av området utgörs av tät skog utan betesprägel. Den räknas inte in i arealen.

Förslag till åtgärder: Hårdare betestryck.

43 Rommunds 1:13 43

Ek karta: 069 36 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.06.30** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, får

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, dike

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	backnejlika
backtimjan	backsmultron	småfingerört
	vildlin	liten blåklocka
	solvända	
	axveronika	
	spåtistel	
	jordtistel	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
I området som betas med får finns flera stensättningar och rösen från förhistorisk tid. Betesmarken är ganska öppen men höga enar står tätt i norra delen. Här är också floran mest värdefull. Örtrik ängshavretorräng dominerar. Allra längst i norr, norr om den lilla åkern, finns rikligt med bl a kattfot. Närmare gården Rommunds finns trivialiserad vegetation med vårbrodd, fårsvingel och svartkämpar m fl. Troligen rör det sig om gammal åker. Fin flora finns ännu kvar kring rösen och holmar.

44 Stormarken; Änge 44

Ek karta: 069 36 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.07.11** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, får

Ingrepp/påverkan: Körspår

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del växelfuktig mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	brudbröd	S:t Pers nycklar
darrgräs	vildlin	knutnarv
backtimjan	solvända	liten blåklocka
	axveronika	spåtistel
		kattfot
		fågelstarr

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betesmarken ligger söder om Östergarnsberget. Det gränsar till kultiverad betesmark, igenvuxen lövlund och våtmark. Området som är öppet med enstaka ask och hassel är mycket välbetat. Tulkört växer endast i skydd av enbuskar. Fårsvingelalvarhed dominerar men älväxing förekommer fläckvis. Marken är torr till växelfuktig. Fårsvingel, vårbrodd och backtimjan dominerar. Ängshavre och den kväveskyende filtlaven noterades också. Söder om körvägen som går genom betesmarken finns en skräpig yta där gallringsris efter tall och gran ligger kvar i en lövdunge med ask, björk och hassel. Här finns skuggynnad flora med lundskafting, skogsstarr och tuvtåtel. I området finns några stensträngar.

45 Klinte 1:11 45

Ek karta: 069 36 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.07.11** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask
Buskar: en, slån, nypon, hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, körspår

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, stengärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	tjärblomster
S:t Pers nycklar	småfingerört
vildlin	backsmultron
gullviva	
backtimjan	
axveronika	
liten blåklocka	
jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området som betas med nöt ingår i en större betesmark som i norra delen är gödslad. Flera hävdgynnade arter finns kvar i den övre delen. Områdets vättar del gränsar till klintkanten, åtskilt av ett bandtun och en väg. En låg rest av ett stenen finns i norra delen som gränsar till åker. Fårsvingel dominerar i fältskiktet som blir trivialare längre ner i sluttningen. Slån och slyuppslag av ask breder ut sig.

Förslag till åtgärder: Röjning av slån och asksly.

46 Davide 1:13 46

Ek karta: 069 36 **Areal: 10 ha** **Inventerat 90.07.14** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark Betesmark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng, hagmark, alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, ask, oxel, sälg, asp
Buskar: hassel, oxbär, slån, en, nypon, hagtorn

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% hävd saknas, det sydöstra hörnet betas av får

Ingrepp/påverkan: Upptrampade stigar, sentida skräp i ett röjningsröse

Kulturhistoriska spår: Ängs(hö)lada, hamlat träd, fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet:
Betydande del fuktig mark
Mindre del torr mark, frisk mark, källa

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
gullviva	vårbrodd	loppstarr
axveronika	darrgräs	nattviol
	fältsippa	kustarun
	slåtterblomma	
	backsmultron	
	brudbröd	
	blodnäva	
	vildlin	
	solvända	
	backtimjan	
	kattfot	
	fågelstarr	

Hotade arter: Salepsrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området Är tvådelat på östra respektive västra sidan om några små åkrar. Den västra delen sluttar åt öster och består av torr alvarhed, med kalkhällar i väster och fuktig, mer eller mindre igenvuxen ängsmark i öster. I sluttningen är floran rik med gullviva, solvända, brudbröd, blodnäva, liljekonvalj och getrams. Även orkidéer som sen brudsporre och salepsrot noterades. Uppe på hällmarkerna växer bl a vit och stor fetknopp samt axveronika. Alvarmarken är ännu relativt öppen med grupper av en oxbär, nypon, slån och ask. Nedan-

för hällkanten finns en källa omgiven av gammal skog med flera lågor vid källan. I kanten står också en raukliknande bildning. Norrut finns en liten fuktäng med slåtterblomma, blåtåtel och gåsört m fl. I det nordvästra hörnet finns en hassellund som en gång varit änge. Den östra delen är öppen med enstaka småträd, men låga slånbuskar breder ut sig i gräset. Längst norrut vidtar tätt igenvuxen blandskog. Denna del är i sin tur delad i en obetad del i norr och en nyligen instängslad del i söder. Den senare är välbetad av får. I betesfållan ingår också betesvall som inte räknas in i områdets areal. Rikast flora tycks finnas i den obetade delen, men floran i söder är svårbedömd p g a det hårda betet. I den norra delen finns så väl torrängs- som fuktängsflora med bl a kattfot, gullviva, svinrot, ängsvädd, loppstarr, nattviol och kustarun.

Förslag till åtgärder: Röjning, varsam utglesning och klappning. Återupptaget bete respektive slåtter. Ta bort skräp.

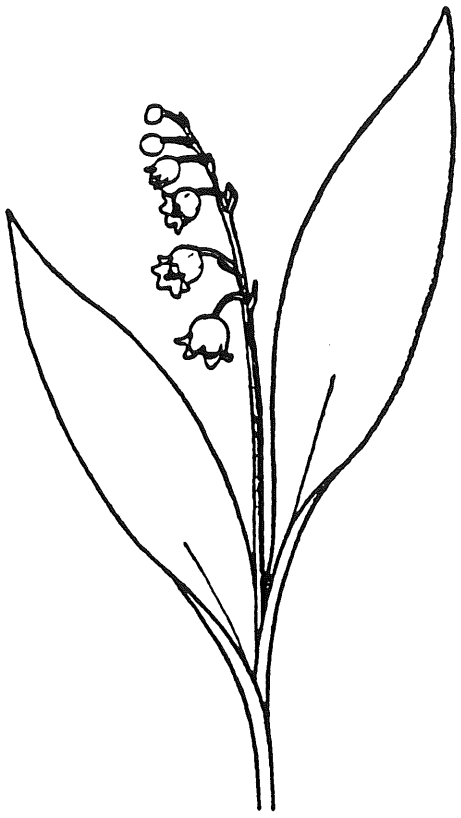

Liljekonvalj

47 Davide 1:9 47

Ek karta: 069 36 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.07.14** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask, getapel
Buskar: hassel, en, hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 50% tydlig gödsling, dike, gammal åker

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, äldre åker

Markfuktighet: Betydande del frisk mark, fuktig mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	backtimjan
vildlin	fågelstarr
gullviva	
axveronika	
liten blåklocka	
jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området utgörs till stor del av gammal åker. Det var vid inventeringstillfället hårt avbetat av får. Den norra delen är glest bevuxen med ask, hassel och en. Här finns främst kalkfuktäng dominerad av älväxing. Det finns också ängshavretorräng med t ex jordtistel och liten blåklocka. En tät dunge med brakved, hagtorn, en och tall finns i den nedre östra delen. En stenmur av gråsten avskärmar fuktängen från den gamla åkern, där även diken visar på tidigare uppodling. Naturlig gräsmarksflora har dock börjat vandra in. Det är dock i den norra delen de största naturvärdena finns.

Förslag till åtgärder: Röjning i den täta en-, tall- och askdungen.

48 Davide 1:2 48

Ek karta: 069 36 **Areal: 16 ha** **Inventerat 90.07.14** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), ask, oxel
Buskar: en(dom), hagtorn, hassel, slån

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, får

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, körspår, skräphög

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knägräs	nattviol
darrgräs	backnejlika	knutnarv
brudbröd	blodnäva	gullviva
vildlin	solvända	liten blåklocka
backtimjan	axveronika	
kattfot	jordtistel	
	fågelstarr	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betesmarken, som omges av åker, väg och bebyggelse, är till större delen öppen med enstaka enar och talldungar utspridda. Ett par åkrar ingår, liksom betad skog. Den senare domineras i väster av gran och tall, måbär, brakved, bergsslok, lundskafting och tulkört m fl. Marken är mestadels plan, med stora gråstensblock som inlandsisen lämnat efter sig. På den torra till fuktiga, ibland växelfuktiga marken växer bl a olika fuktängstyper med älväxing, slankstarr, hirsstarr, ärtstarr, blåtåtel, krypven, sumpmåra och alvaragnsäv. Fuktäng förekommer över stora ytor som övergår i fårsvingel- och vårbroddominerad alvarmark och torräng. Kattfot och kruståtel tyder på att surare material ligger ovanpå kalkstenen. Även hällmarker finns, t ex mellan ett par åkrar där kalkhällen går i dagen. Närmare gården märks trampskador och gödselpåverkan. I övrigt är körspår de enda ingreppen.

49 Hugrajvs 2:1 49

Ek karta: 069 36 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.07.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, tall
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, på gränsen till överbetat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	knutnarv
	backnejlika	jordtistel
	vildlin	fältmalört
	backtimjan	
	axveronika	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Fårbetade alvarmarker med god hävd. Delvis är marken gödselpåverkad och där jordtäcket är tjockare, har marken säkerligen varit uppodlad. Området utgörs till större delen av öppet hällmarksalvar med karstsprickor. Enstaka, glest spridda enar, askar och tallar utgör träd och buskskikt. Vegetationen domineras av fårsvingel, luddhavre och vårbrodd m fl. På hällarna är mossorna nästan helt borttrampade, men gul och vit fetknopp ser man fortfarande. En mindre fuktäng i ett växelfuktigt parti finns också. Mitt i betesmarken står en väl synlig väderkvarn. En låg fortsättning på Klinteklinten går i öst-västlig riktning genom området. I området finns forntida slipränner i en häll.

50 Skogby 1:52 50

Ek karta: 069 36 **Areal: 9 ha** **Inventerat 90.07.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, tall, oxel
Buskar: en, slån, nypon, brakved

Hävdens tillstånd: 25% svagt hävdat, 75% hävd saknas, ev. bete efter skörd på åkern intill

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	backnejlika	tjärblomster
darrgräs	brudbröd	fältsippa
	backsmultron	knutnarv
	vildlin	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	fältmalört	
	backtimjan	
	S:t Pers nycklar	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området ligger söder om vägen vid Hugrajvs och gränsar söderut till åker och skog. Det består av flera obetade fållor på hällmark. De är trots ohävd ännu öppna. Hävden har nyligen upphört och floran befinner sig i så kallad älsklig fas med stor artrikedom. Torra hällmarksalvar dominerar vegetationen. Liten sandlilja, grusslok, stor fetknopp, stor kustruta och sandlök växer rikligt. Västerut påträffas även fältsippa. Här finns också välutvecklade karstsprickor med bl a murruta. Bland orkidéerna kan nämnas sen brudsporre och S:t Pers nycklar. Några stensättningar ligger i den södra delen och vid vägen i norr finns en milstolpe. Centralt i området finns ett parti som varit uppodlat.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

51 Sysne NV 51

Ek karta: 069 37 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.07.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: rönn, oxel, finnoxel, ask
Buskar: en, nypon, hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, vedupplag, jordhögar, skräp

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	knutnarv
brudbröd	backnejlika	fältmalört
	fältsippa	kattfot
	vildlin	
	backtimjan	
	axveronika	
	liten blåklocka	

Hotade arter: Salepsrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som består av en hemmahage, betas av kor. Närmast lagården är gödselpåverkan tydlig. Den norra delen är mest värdefull. Träd- och buskskiktet består av tätt med enar, några rönnar och oxel. Brudbröd dominerar torrängsfloran. Pukvete och stolt fjällskivling noterades. Ingrepp i form av upplag finns i området.

52 Sysne NO 52

Ek karta: 069 37 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.07.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: rönn, oxel, tall
Buskar: en, slån

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, jordart: klappersten

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga
backtimjan	darrgräs
	backnejlika
	fältsippa
	backsmultron
	axveronika
	liten blåklocka
	jordtistel
	fältmalört

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området ligger vid bebyggelse och betesmarker och genomkorsas av en mindre väg. Det är ohävdat. I den västra delen är buskskiktet tätt. Det består av en samt någon tall och rönn. Mot öster är marken öppen med en något störd torrängsflora. På det tunna jordtäcket av klapper växer gott om knylhavre och grusslok. Områdets vegetation domineras av alvarhedar av både hällmarks- och fårsvingeltyp. Fältsippa är riklig i den öppna delen. Här noterades även pukvete.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

53 Skogby 4:1 53

Ek karta: 069 36 **Areal: 7 ha** **Inventerat 90.07.13** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, oxel
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, får

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, risupplag

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, jordart: sand

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	knutnarv
vildlin	tjärblomster	backsmultron
backtimjan	backnejlika	blodnäva
kattfot	fältsippa	spåtistel
	brudbröd	fältmalört
	solvända	
	sumpgentiana	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Det öppna alvarbetet består delvis av f d åker på sandig mark. Det omges av väg i väster och alvarmark i öster. I anslutning till området finns också gårdsbebyggelsen. Enstaka tallar, oxlar och enar finns spridda i området. I väster domineras vegetationen av fårsvingel. Andra vanliga arter är kattfot, fältsippa och liten blåklocka. Här hittar man också ljung och krustål på sandjord. Alvarhed av hällmarkstyp fortsätter österut. Bl a noterades stor fetknopp, harklöver och alvarklofibbla. En mindre fuktäng dominerad av hundstarr finns i kanten mot öster. Här noterades också ärtstarr och sumpmåra. En stenmur kantar bitvis betesmarken. Fornlämningar finns i området. Nära gården finns ris- och skräphögar.

54 Hallgardshage; Skogby 54

Ek karta: 069 36 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.07.13** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en, slån

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet:
Betydande del torr mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: fårsvingelvariant av rödvengräshed, alvarhed av fårsvingel-alvartyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knägräs	S:t Pers nycklar
kattfot	fältsippa	nattviol
	backsmultron	blodnäva
	brudbröd	jordtistel
	vildlin	
	solvända	
	sumpgentiana	
	backtimjan	
	axveronika	
	jordtistel	
	fältmalört	
	fågelstarr	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Alvarmarken, som inte längre betas, gränsar intill en fårbetad mark av samma karaktär. Den är öppen med öst-västgående karstsprickor. Den sluttar svagt åt agmyren i öster. Det artrika hällmarksalvaret blomstrar här upp med bl a nattviol och Sankt Pers nycklar. Fläckvis förekommer ljung, kattfot, kruståtel, knägräs och fårsvingel i hedartad vegetation. Grusslok, stor fetknopp, johannesört och oxbär noterades också. Enstaka spridda enar och tallar finns i området. Tallarna är gamla och en del döda träd finns också. Trädskiktet blir tätare mot öster. I några vätar hittar man slankstarr, hirsstarr, hundstarr och alvaragnsäv m fl. Området är intressant som jämförelse till det betade intill. Om bete inte återupptas hotar igenväxning.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

55 Klintklinten 55

Ek karta: 069 36 **Areal: 33 ha** **Inventerat 90.07.12** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, oxel, tall, gran
Buskar: en, slån, nypon, hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, får

Ingrepp/påverkan: Körväg

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	backsmultron	darrgräs
vildlin	solvända	rosettjungfrulin
backtimjan	liten blåklocka	spåtistel
axveronika	kattfot	jordtistel
		fältmalört
		fågelstarr

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Söder om Östergarnsberget höjer sig Klinteklinten. Den omges av jordbruksmark, samt i söder av hällmarkstallskog. Klintens platå är svagt kuperad med välbetade hällmarksalvar. Området betas av får, vilket även sker på vintern. Endast ett fåtal träd, främst ask och oxel, står utspridda bland enbuskarna. Förutom en grandunge finns också lite tallskog i den södra delen. Alvarhed av fårsvingeltyp dominerar den öppna betesmarken. Denna omväxlar med kala hällmarker med välutvecklade karstsprickor. I dessa växer bl a murruta, svartbräken, grusslok och tulkört. Hällmarkerna domineras av mossor och lavar, vit fetknopp, vårbrodd, fårsvingel, krypven, vildlin och axveronika m fl. I rasbranterna under klintsidorna finns en rik träd- och buskvegetation med ask, oxel, hagtorn, nypon, slån och en. I den östra delen finns även hassel. Närmast gården i nordost står rader av tidigare klappade askar och en ståtlig pelaren nedanför klinten. Den östra rasbranten betas ej. I övrigt är hävden mycket god. Området var vid inventeringstillfället hårt betat, vilket kan ha gjort det onor-

malt svårt att hitta indikatorarter. I norr finns rester av en fornborg. I området finns också en stensättning, en tjärdal och en kalkugn.

Förslag till åtgärder: Återupptagen klappning av askarna samt röjning av hassel på den västra sidan. Återupptaget bete nedanför den östra klintkanten.

56 Klinte 1:11 56

Ek karta: 069 36 **Areal: 8 ha** **Inventerat 90.07.20** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en, nypon, oxbär, brakved

Ingrepp/påverkan: Upplag, körspår

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	blodnäva
knägräs	gullviva
knutnarv	
vildlin	
backtimjan	
axveronika	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området består av öppen hällmark med spridda enbuskar och ett tunt täcke vittringsgrus. Öster- och söderut övergår alvarhedarna i skogsmark. Fårsvingelalvarhed dominerar med krypven, axveronika, vildlin och knutnarv. I små fuktiga sänkor hittar man älväxing. Längre norrut finns lite kalkfuktäng med blåtåtel, majviva och flugblomster. Den håller dock på att växa igen med brakved och andra vedväxter. I den torra hällmarken växer även stor fetknopp. Tyvärr har man lagt upp jordhögar, skogsavfall och virke på alvarmarken. Körspår stör också området.

57 Hugrajvs 1:8, 1:9 57

Ek karta: 069 36 **Areal: 9 ha** **Inventerat 90.07.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, tall
Buskar: en, slån, hagtorn

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, plantering: 25% barrträd höjd 1 m, husbehovstäkt, upplag

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning, husgrunder

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backsmultron	vårbrodd	S:t Pers nycklar
backtimjan	darrgräs	gullviva
	backnejlika	liten blåklocka
	fältsippa	jordtistel
	brudbröd	fältmalört
	vildlin	fågelstarr
	solvända	
	axveronika	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som ligger nedanför Klintklinten i väster och är ohävdat, består av öppen alvarhed, omväxlande med f d hagmark (i nordost), gammal åker och skogsplantering. Mest värdefull är den norra delen samt ytterkanterna. I den östra delen växer rikligt med fältsippa. Här finns också gullviva och liljekonvalj samt tidigare klappade askar. Alvarhed av hällmarkstyp med stor fetknopp och alvarklofibbla övergår i örtrik alvarhed och ängshavretorräng. Här är flentimotej och sandlök allmänna. Kattfot och ljung växer rikligt i väster. Tyvärr har ett parti mitt i området markberetts och planterats med tall. I övrigt är området öppet med enstaka ask, tall och en. Delar av området har möjligen varit uppodlade och en gammal husbehovstäkt finns i östra delen. Körspår och körväg är andra ingrepp. Slipytor i häll, en husgrund och en stensträng finns i området.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete, helst nöt. Röjning, klappning.

58 Klinte 1:13 58

Ek karta: 069 36 **Areal: 11 ha** **Inventerat 90.07.12** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	svag

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall(dom), gran, ask
Buskar:	en, brakved, slån, berberis, hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: husbehovstäkt (sten)

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	blodnäva
backsmultron	solvända
brudbröd	fältmalört
vildlin	fågelstarr
backtimjan	
axveronika	
liten blåklocka	
spåtistel	
jordtistel	
kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området ligger öster om Klinteklinten och sluttar svagt åt öster. Torra klapperstensmarker övergår i kalkfuktäng med älväxing, ängsstarr m fl. I de torra markerna dominerar alvarhed av hällmarkstyp. Den nedre delen är öppen medan den övre delen delvis består av skog. Området betas av nöt och arbetshästar. Hävden är måttlig. Österut blir marken magrare och tall dominerar den delvis tätt bevuxna betesmarken. Kattfot växer här rikligt i ängshavretorräng som omväxlar med fuktäng.

59 Klinte 2:1 m fl 59

Ek karta: 069 36 **Areal: 22 ha** **Inventerat 90.07.12** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), oxel
Buskar: en, slån

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: upplag, körspår, fördjupad bäck (kanal)

Markfuktighet: Betydande del torr mark, växelfuktig mark
Mindre del våt mark

Vegetationstyp: Dominerande: alvarhed av hällmarkstyp
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vildlin	knutnarv	blodnäva
backtimjan	solvända	
	axveronika	
	spåtistel	
	kattfot	
	fågelstarr	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som sträcker sig väster om vägen vid Klintklinten mot Grynge, består av en större alvarmark som bitvis övergår i hällmarkstallskog. Den norra delen betas av lamm (när höet på intilliggande åker är skördat). Den öppna betesmarken domineras av alvarhed av hällmarkstyp med kala hällar omväxlande med ett tunt lager vittringsgrus. Fårsvingelalvarhed och kalkfuktängar finns också, liksom en agmyr omgiven av bl a bunkestarr. Även hundstarr, blåtåtel och gåsört m fl växer i fuktängarna. På torr mark växer förutom angivna indikatorarter grusslok och johannesört m fl.

60 Sande 1:10 m fl 60

Ek karta: 069 36 **Areal: 22 ha** **Inventerat 90.07.20** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall, gran, oxel
Buskar:	en, oxbär

Ingrepp/påverkan: Igenväxning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
knägräs	darrgräs
brudbröd	knutnarv
blodnäva	fältmalört
vildlin	stenmalört
solvända	
backtimjan	
axveronika	
liten blåklocka	
fågelstarr	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området består av hällmarksalvar med spridda tall-, gran- och endungar. Det har inte betats på några år men andra delar av samma alvar betas av får. Torr hällmark dominerar men vätar och kalkfuktängar finns också. Ett kärr med bunkestarr avvattnas åt öster. Sommartid är utflödet uttorkat. Här växer bl a lökgamander. Söder- och västerut blir skogen tätare. Sommarstugor tar vid i öster. Norrut, upp mot vägen, blir floran något artrikare med bl a brudbröd och sen brudsporre. Liten sandlilja dominerar i dessa delar.

Förslag till åtgärder: Bete.

61 Sandviken V 61

Ek karta: 069 36 **Areal: 11 ha** **Inventerat 90.07.25** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Annan öppen utmark	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	saknas
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	0-25%
	Träd:	tall
	Buskar:	saknas
Hävdens tillstånd:	Tramp från människor	
Ingrepp/påverkan:	Trampskador	
Markfuktighet:	Övervägande del torr mark, jordart: sand	
Vegetationstyp:	Vanliga: sandgräshed av borsttåteltyp	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Dominanta	Vanliga	Enstaka
	borsttåtel	backtimjan	blodnäva

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området består av en gles sandgräshed med borsttåtel, sandstarr, backtimjan m fl samt olika lavar. Vegetationstäcket är ganska glest med stora blottor skapade av tramp. Sanddynernas strandnära del är beväxt med strandråg, sandsallat och saltarv. Inåt land vidtar tallskog och sommarstugebebyggelse. Tall växer i dungar.

62 Skogby 4:1 62

Ek karta: 069 36 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.07.13** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, oxel
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, dike

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knägräs	knippfryle
	darrgräs	fältmalört
	backnejlika	
	fältsippa	
	brudbröd	
	blodnäva	
	vildlin	
	solvända	
	backtimjan	
	axveronika	
	liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som till stora delar är kvävegödslat, betas med får tillsammans med angränsande åker och skog. De mest värdefulla delarna finns i hällmarker i mitten, där enar och tallar hindrat alla maskiners framkomlighet. Här hittar man några hävdgynnade arter som vildlin, liten blåklocka och backtimjan. Ljusinsläppet är relativt gott. I den magra och sandiga marken växer även kruståtel och knägräs. Söderut fortsätter barrskog med täta örnbräkenbestånd.

63 Rosendalskogen; Klinte 63

Ek karta: 069 36 **Areal: 15 ha** **Inventerat 90.07.20** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), gran
Buskar: en, brakved, brakved

Ingrepp/påverkan: Körväg

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
axveronika	knutnarv	småfingerört
	fältsippa	solvända
	brudbröd	jordtistel
	vildlin	
	backtimjan	
	axveronika	
	kattfot	
	fågelstarr	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området består av alvarhed och gles skog som sedan länge varit obetad. Betesprägeln är dock mycket tydlig. I den öppna centrala delen framträder de kala hällarna som ibland överlagras av ett tunt lager med sand. I skogskanten i väster växer ljung, backtimjan, fältsippa, kattfot och gråfibbla m fl i örtrik ljunghed. Denna är också rik på lavar. Området domineras av hällmarksalvar med axveronika, vildlin och fårsvingel. Även brudbröd är vanlig. Johannesört växer på mosskuddarna och i karstsprickor finns svartbräken och murruta. I östra delen finns en liten vät med artrik lågstarräng. Norrut övergår den öppna hällmarken i tät ängstallskog.

64 Skogby 3:1 64

Ek karta: 069 36 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.07.19** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), oxel, rönn
Buskar: en, slån, rosor

Ingrepp/påverkan: Körspår

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knägräs	backnejlika
brudbröd	darrgräs	fältsippa
	tjärblomster	rosettjungfrulin
	knutnarv	ängsviol
	backsmultron	solvända
	skogsklöver	liten blåklocka
	vildlin	jordtistel
	backtimjan	
	axveronika	
	fältmalört	
	kattfot	

Hotade arter: Tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området är öppet och omges av skog och fårbetesmarker med bl a gamla åkrar. Betet har upphört men alvarmarken växer endast långsamt igen. Hällmarksalvar omväxlar med tunt jordtäcke med alvartorrängar och fårsvingelalvarhed. I norra delen finns även örtrik ljunghed med kruståtel, ljung, gråfibbbla, gulmåra, backtimjan, fältsippa, ängsviol, skogsklöver och kattfot m fl. Brudbröd täcker stora ytor liksom, vårbrodd, krypven och fårsvingel m fl. Vidare finns kal hällmark med karstsprickor, vätar och små älväxingdominerade kalkfuktängar. Närmast vägen blommar rikligt med höskallra. Enstaka enar, slån och nyponbuskar växer i kanterna tillsammans med tall, oxel och rönn.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete

65 Danbo naturreservat 65

Ek karta: 069 36 **Areal: 10 ha** **Inventerat 90.07.13** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), gran, rönn
Buskar: en, nypon

Ingrepp/påverkan: Gångstig

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, jordart: sand

Vegetationstyp:
Dominerande: sandgräshed av borsttåteltyp
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
borsttåtel	vårbrodd	liten blåklocka
backtimjan	fältsippa	jordtistel
	backsmultron	
	brudbröd	
	vildlin	
	solvända	
	axveronika	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området som är avsatt som naturreservat består dels av en sandgräshed, dels av hällmarker med raukliknande formationer. Den obetade havsstrandängen håller långsamt på att växa igen på grund av uteblivet bete. Välutbildade mattor av sandstarr, borsttåtel och renlavar finns i det orörda område där tillträdesförbud råder. Fältsippa, backtimjan och gulmåra är också vanliga, medan monke förekommer mer sparsamt. Två små vattendrag rinner genom sandgräsheden. På den sandiga strandvallen växer bl a sandrör, strandråg, strandvial och saltarv. Mot sydväst avbryts sandgräsheden av mer kuperade hällmarker dominerade av fårsvingel, vildlin, liten sandlilja, stor fetknopp m fl. Även såpört och stensöta noterades. Uppåt land övergår området i tät granskog. Området är särpräglat med ovanliga vegetationstyper och tidigare lång kontinuitet i hävden.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete med får, röjning av ungtall, gran.

66 Sysneudd; Gartarve 66

Ek karta: 069 36 **Areal: 66 ha** **Inventerat 90.07.25** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (1 ha), alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, rönn, oxel, ask
Buskar: en, slån

Hävdens tillstånd: Spillning efter nöt, betades året innan?

Ingrepp/påverkan: Gammal åker, körspår, skräp, grustäkt

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, röjningsrösen

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del växelfuktig mark
Mindre del fuktig mark, våt mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av högstarrtyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	salttåg	knägräs
brudbröd	vårbrodd	backsmultron
backtimjan	johannesnycklar	jordtistel
	S:t Pers nycklar	
	knutnarv	
	fältsippa	
	vildlin	
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	kattfot	

Hotade arter: Gotlandsstånds

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Sysneudd består av ett stort utmarksalvar, en udde med klapperstensfält, torr alvarhed omväxlande med fuktängar och en klint längst upp i norr. Trädskiktet är glest men tätnar nor-

rut där tall, rönn, oxel samt ask växer upp. Utmed den södra och östra delen märks tydligt utbildade strandvallar av klappersten. Här dominerar grusslok, tulkört, spåtistel, blåeld och gråfibbla. Längre upp tar alvarhed vid. Brudbröd, solvända och timjan dominerar. Vanliga är också axveronika, vildlin, knutnarv, jordtistel och kattfot. Fårsvingel och krypven är de vanligaste gräsen, men fläckar av älväxing förekommer också rikligt. Norrut blir fuktäng vanligare och jordtäcket tilltar i mäktighet. Olika typer förekommer från gräs-/lågstarräng till högstarräng. Älväxing och slankstarr ersätts av hirsstarr, hundstarr, blåtåtel, gåsört, alvaragnsäv, ryltåg och havssälting. En annan typ domineras av blankstarr med gåsört och alvaragnsäv. Rena blåtåtelhedar och trådstarrängar förekommer också. En större fuktäng med bunkestarr, samt i ena kanten, även ag, sjöfräken, ängsull, vattenklöver, spikblad, videört och kärrknipprot finns i mitten på udden. Orkidéerna S:t Pers nycklar och sen brudsporre växer rikligt uppe på "hjässan". I strandkanten förekommer sparsamt med havsstrandvegetation. Endast små fläckar av det övre landstrandbältet med havssälting, ärtstarr, strandkrypa och salttåg m fl finns mellan klapperstrandvallarna. Ohävdsarter som svartkavle och blåsäv finns också, liksom krusskräppa. Strandremsan i nordost består av högväxt vegetation med ohävdsarter som saltarv, sandsallat, havssäv, blåsäv, martorn, rörsvingel och strätta. Körspår och vägar utgör bitvis påtaglig störning i den känsliga ört- och gräsvegetationen. Mitt på udden finns övergivna åkrar som invaderats av åkertistel, , knylhavre och gotlandsstånds i mängder. I sydväst ligger äldre åkrar som återgått till betesmark med en så gott som helt naturaliserad flora. Nere vid havet i väster finns en övergiven liten grustäkt. I området finns några fornlämningar som en svärdslipningssten och en rest sten.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

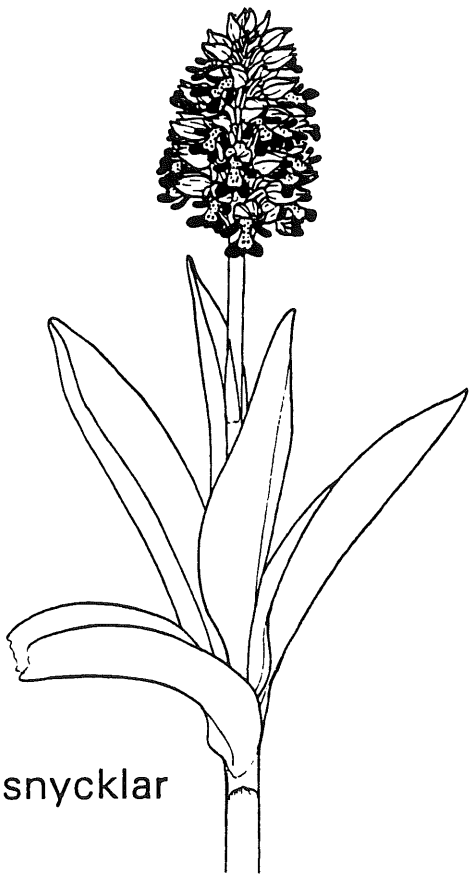

Johannesnycklar

67 Grogarns m fl 67

Ek karta: 069 25 **Areal: 9 ha** **Inventerat 90.07.28** **KLASS: 2**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Annan öppen utmark	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	representativ
	Nuvarande hävd:	saknas
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	0-25%
	Träd:	tall
	Buskar:	saknas
Markfuktighet:	Övervägande del torr mark	
	Mindre del vattendrag jordart: sand	
Vegetationstyp:	Dominerande: sandgräshed av borsttåteltyp	
Slåtter- och betes-indikatorer:	Dominanta	Vanliga
	borsttåtel	fältsippa
		backtimjan

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Sandgräsheden breder ut sig innanför strandens strandrågklädda strandvall långt söderut utmed kusten. Inåt land tar tallskogen vid med ljung och kruståtel. Sandgräsheden är öppen, men ett bälte med tall skiljer den från stranden. Lavar av olika slag, sandstarr, borsttåtel, backtimjan, fältsippa, monke och bergssyra m fl växer i en tät grässvål utan ingrepp. Den södra delen är något mer skadad av tramp mm än den norra. Stranden är en populär badplats och i skogen samt den norra delen av heden förekommer dessutom camping.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete för att hindra tallens invandring.

68 Gartarve s m fl 68

Ek karta: 069 26 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.07.19** **KLASS: 2**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Annan öppen utmark	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
	Typrepresentativitet:	representativ
	Nuvarande hävd:	saknas
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	0-25%
	Träd:	tall
	Buskar:	saknas
Ingrepp/påverkan:	Igenväxning	
Markfuktighet:	Övervägande del torr mark Mindre del vattendrag jordart: sand	
Vegetationstyp:	Dominerande: sandgräshed av borsttåteltyp	
Slåtter- och betes-indikatorer:	Dominanta	Vanliga
	borsttåtel	fältsippa
	backtimjan	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området består av en ännu öppen sandgräshed med tydlig sanddynbildning. På strandvallen växer en bård av strandråg och sandsallat. Stranden är en populär badplats. Fältsippa, backnejlika, gulmåra, monke, sandstarr, och borsttåtel är karaktäristiska arter för sandgräsheden. Olika lavar och mossor i brungrå nyanser breder ut sig där inte trampet skadar dem. Även ljung förekommer. Unga tallar vandrar in i heden från omgivande tallskog. På sikt hotar total igenväxning. Naturtypen kan endast hållas öppen med bete eller manuell röjning. Sandgräsheden kräver måttligt tramp för att inte omformas till andra, mindre skyddsvärda vegetationstyper. Inga större ingrepp förekommer och storleken förhöjer värdet.

69 Sjaustrehammaren; Klints m fl 69

Ek karta: 069 26 **Areal: 11 ha** **Inventerat 90.07.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, rönn
Buskar: en, nypon, slån

Ingrepp/påverkan: Körspår, bil- och husvagnsuppställning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, jordart: sand, klappersten

Vegetationstyp: Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	vårbrodd	fältsippa
	backnejlika	jordtistel
	backsmultron	fågelstarr
	brudbröd	
	vildlin	
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	

Hotade arter: Gotlandsstånds

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Sjaustrehammaren har tidigare varit betesmark men har nu övertagits av militären och fritidsfolket. Det är ett omtyckt utflyktsmål och många ställer bilen längst ut vid fiskebodarna och promenerar längs med den östra stranden. Här hittar man bl a rariteter som martorn, strandkål och såpört. De ser ut att öka när betet har upphört. Ovanpå den låga klinten finns alvarhed av fårsvingeltyp. På den andra sidan udden är marken sandig och torr. Solvända, axveronika och brudbröd är vanliga. Tyvärr förekommer camping med åtföljande slitage och körspår. Utmed den västra stranden finns en tät bård av driftvegetation. Området gränsar till militärt område. Rariteter, betydelsen för friluftslivet och för landskapsbilden ger området ett högt naturvärde.

Förslag till åtgärder: Eventuellt återupptaget bete med får. Förbjud camping!

1 Stora Hamre m fl 1

Ek karta: 069 46 **Areal: 32 ha** **Inventerat 90.08.19** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, havsstrandäng (8 ha), annan öppen utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), oxel, rönn, björk, ask
Buskar: en, nypon, hagtorn, slån, brakved, getapel

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: Dike, körspår, gammal åker

Kulturhistoriska spår: Äldre åker, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del fuktig mark, våt mark
Mindre del torr mark, frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av högörttyp, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	vårbrodd	knägräs
vårbrodd	brudbröd	loppstarr
darrgräs	vildlin	johannesnycklar
	solvända	knutnarv
	gullviva	blodnäva
	backtimjan	bockrot
	axveronika	spåtistel
	gulkämpar	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	kattfot	

Hotade arter: Gotlandsstånds

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området som är beläget nedanför Grogarnsberget, består av välbetade strandängar som övergår i betad skog och, längre upp, annan öppen utmark samt hagmark (f d änge). Strandängarna präglas av övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp med strandkrypa, havssälting, gulkämpar, höstfibbla, spjutmålla, gåsört och groblad m fl. Även enstaka agn-

säv och saltnarv noterades. Havssäv förekommer sparsamt och var vid inventeringstillfället avbetad, liksom svartkavle. Driftvegetation med krusskräppa, åkertistel, strandmålla m fl samt kvarliggande tång, finns ovanför landstrandvegetationen. Strandängarna övergår ute på Hammaren i betad skog med god genomsikt i den yttre delen. Tall och en dominerar. Längst norrut finns en mindre fuktäng med bl a loppstarr, ängsstarr, hirsstarr, toppfrossört och klöverärt. Skogen, som växer på svagt böljande gamla strandvallar, blir inåt land tätare. I fältskiktet växer lundskafting, blåsippa, gullviva, humleblomster, tulkört m fl. Ett vattendrag mynnar i Färsviken. Där finns också en strandnära betad fuktäng med älväxing, blodrot, blåtåtel, ängsvädd, vildlin, ögontröst m fl. Området består i den södra delen av omväxlande öppna och mer slutna betesmarker. Vegetationstypen växlar mellan örtrik torrängsflora med inslag av alvarhed, och kalkfuktäng. Rödklint, prästkrage, alvarklofibbla, säfferot och ängsvädd noterades förutom indikatorarterna. Fuktängsvegetation med bl a sen brudsporre och blåtåtel finns också. Ett tätt skogsparti med högörtfuktäng, utmed den grävda kanalen, saknar helt betesprägel (i mitten av området). Upp mot Grogarnsberget i öster höjer sig vågformade klapperstensvallar (gamla strandvallar), bevuxna med enstaka oxel och tall samt getapel och brakved. Tulkört, grusslok, blåeld och gotlandsstånds växer i de gamla stenåkrarna. Området är indelat i betesfållor. I den sydvästra delen fanns obetade delar av betesmarken, samt åkrar (som delvis ännu brukas). Området betas av kvigor. Hävden är god. Det skulle vara önskvärt med bete i hela området, även den västra delen, där fårstängsel och ett fårhus finns. Även ett vindskydd för kvigorna är uppbyggt i skogen. En grävd kanal, diken, gammal åker samt körspår och körväg utgör mindre ingrepp i betesmarken.

Förslag till åtgärder: Utglesning i den södra delen (änget), röjning.

2 Vassmunds 1:13 2

Ek karta: 069 46 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.06.26** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Annan öppen utmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
	Typrepresentativitet:	representativ
	Nuvarande hävd:	svag
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	0-25%
	Träd:	tall, oxel
	Buskar:	en
Hävdens tillstånd:	50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat	
Markfuktighet:	Övervägande del torr mark	
Vegetationstyp:	Dominerande: alvarhed av hällmarkstyp	
Slåtter- och betes-indikatorer:	Vanliga	Enstaka
	solvända	brudbröd
		spåtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som ligger strax nedanför klintkanten, betas tillsammans med Grogarnsberget. Klapperstenar i strandvallsformationer bevuxna med tulkört och grusslok samt tall och en, karaktäriserar området. Gamla oxlar med spår av hamling finns också.

3 Gutenviks 1:44 3

Ek karta: 069 46 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask(dom), tall
Buskar: en(dom), nypon

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, skräpupplag, körväg

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle	darrgräs
backtimjan	brudbröd	S:t Pers nycklar
axveronika	vildlin	fältsippa
	solvända	mandelblom
	kattfot	rosettjungfrulin
		liten blåklocka
		jordtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betesmarken, som är helt öppen med enstaka enar och unga askar, tätnar ut mot kanterna. Hävden har varit god, men vid inventeringstillfället var det ännu inte betat för året. Torr mark dominerar och domineras av fårsvingel, vårbrodd, knippfryle, gräslök, svartkämpar och harklöver m fl. Luddlosta, rölleka och skatnäva förekommer på något störd mark (ev. kvävepåverkan p g a tidigare hårt betestryck av får, i kombination med trampskador). Jordskiktet är mycket tunt och övergår ibland i hällmark med fetknopp, lavar och mossor. Även kalkfuktäng förekommer, med arter som hirsstarr, slankstarr, ängsstarr, ärtstarr, alvaragnsäv, blåtåtel och toppfrossört. En körväg går genom betesmarken. I södra delen finns ett skräpupplag med skogsavfall och ett gödslat parti (ingår ej).

Förslag till åtgärder: Intensivare betesdrift.

4 Vassmunds 1:30 4

Ek karta: 069 46 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.08.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, rönn, oxel, tall, apel
Buskar: en, slån, hagtorn, olvon

Ingrepp/påverkan: Igenväxning med ung tall, ask och en

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
axveronika	darrgräs	solvända
	backsmultron	bockrot
	brudbröd	jordtistel
	vildlin	stenmalört
	gullviva	
	backtimjan	
	liten blåklocka	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området som omges av vägar och åker, gränsar i sydväst till det f d hasselänget vid Vassmunds. Betesmarken är ännu öppen men hävden har upphört och ask, tall samt slån och en växer upp. Vegetationstypen domineras av en örtrik torrängsflora med brudbröd, kattfot, ängs- och luddhavre m fl. Slåttergynnade arter som säfferot, gullviva och flockfibbla förekommer även. Små fläckar med älväxing finns i fuktigare partier mot väster, där ett dike avgränsar mot åkervallen. På en del yngre askar märks spår av hamling.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

5 Grogarns 1:16 5

Ek karta: 069 46 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.08.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en, slån, hagtorn

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	fältsippa
darrgräs	fältmalört
backsmultron	
brudbröd	
backtimjan	
axveronika	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Den gamla betesmarken, som sluttar svagt ned mot öster, genomskärs av nord-sydgående klapperstensvallar. Ett lågt buskskikt breder ut sig. Floran domineras av torrängsarter med bl a fältsippa. I norr gränsar området till bebyggt tomtmark med ett förfallet gårdshus (husgrund av sten).

6 Öster om Herrvik 6

Ek karta: 069 46 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.06.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: oxel, rönn, tall
Buskar: en, nypon

Hävdens tillstånd: Tramp

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	salttåg	darrgräs
solvända	brudbröd	S:t Pers nycklar
	vildlin	fältmalört
	axveronika	kattfot
	jordtistel	fågelstarr

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området ligger på västra sidan av Kuppen med utsikt över Herrviks fiskehamn och Grogarnsberget. Det gränsar till relativt öppen hällmarkstallskog som tidigare varit betad. Hela området är ohävdat. Klintkanten sluttar brant ned i väster. Hällmarksalvar omväxlar med fårsvingel- och ängshavretorräng. Även kalkfuktäng förekommer med bl a flugblomster och toppfrossört. Igenväxningen med oxel, tall, nypon och en är tydlig i den övre, östra delen.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

7 Östergarnsberget 7

Ek karta: 069 46 **Areal: 147 ha** **Inventerat 90.07.10** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), oxel, ask
Buskar: en(dom), slån, oxbär, nypon, berberis

Hävdens tillstånd: Långsam igenväxning

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, berggrund: revkalk

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av hällmarkstyp
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	fältsippa	darrgräs
	backsmultron	S:t Pers nycklar
	brudbröd	ängsnycklar
	vildlin	blodnäva
	solvända	rosettjungfrulin
	axveronika	jordtistel
	spåtistel	fältmalört
		kattfot

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Östergarnsberget, som har branta klintsidor i väster, norr och öster, utgörs av en kalkstensplatå med öppet hällmarksalvar som söderut övergår i hällmarkstallskog. Även granskog förekommer. I en sänka ligger Gannemyr, en ag- och trådstarrmyr, som i sin östra del bl a hyser ängsnycklar och ängsstarr. Den öppna hällmarken, som tidigare betats, håller långsamt på att växa igen med enbuskar, nypon, slån, ask och tall. Vegetationstypen domineras av alvarhed av hällmarkstyp men fårsvingelalvar och alvartorräng förekommer också. Tulkört, liten sandlilja och grusslok är vanliga, liksom vit fetknopp, backtimjan och fårsvingel. Kala hällar omväxlar med ett tunt lager av vittringsgrus och klappersten. Man hittar här rariteter som gotlandsnarv, gotlandssolvända och alvarkösa. Även kalktrav noterades, liksom murruta, svartbräken, getrams, bergmynta och skogsfibbla. På en skogslind nedanför Mattsarveklint klättrar murgröna. Söderut invaderar knylhavre. Vid Gutenviksklint finns ett stort kalkstensbrott. I övrigt saknas större negativa ingrepp.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete i kombination med röjning.

8 Prästgården 1:1 8

Ek karta: 069 46 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.06.25** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, ask
Buskar: en, nypon

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, igenväxning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av gräs-/lågstarr-typ, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	johannesnycklar
backtimjan	ängsnycklar	S:t Pers nycklar
	brudbröd	nattviol
	fältmalört	tjärblomster
	kattfot	backsmultron
		blodnäva
		gullviva
		axveronika
		spåtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området består av en f d beteshage som omges av vägar, betesmark, skog och en idrotts-plats. Hagen är ännu öppen, men igenväxande med låga slånbuskar, en, tall och ask. I den norra delen finns en kalkfuktäng med bl a ängs- och vaxnycklar. I mitten av området växer rikligt med flugblomster. De finaste torrängspartierna finns i södra delen med kattfot, solvända, fältmalört och solvända m fl. Tyvärr breder även ohävdsarter ut sig och i norr bär marken spår av svag gödsling. En väg passerar genom området. Värdet skulle bli högre om hävden återupptogs.

Förslag till åtgärder: Röjning av sly mm. Återupptaget bete.

9 Gutenviks 1:41 9

Ek karta: 069 46 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.25** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall (dom), oxel, rönn
Buskar: en, nypon, slån

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, dike

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del fuktig mark
Betydande del torr mark

Vegetationstyp:
Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	brudbröd	rosettjungfrulin
	vildlin	gullviva
		majviva
		jordtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betesmarken, som ligger söder om gården Gutenviks, omgiven av väg, åker och igenväxande betesmark, är indelad i tre hägn. Närmast gården öppnar sig en fuktig hagmark, med tillrinning från den ovanförliggande klintkanten. Låga slån- och nyponbuskar växer i kalkfuktängen tillsammans med darrgräs, slankstarr, älväxing, vildlin, rödklöver, käringtand och stor blåklocka. Hagen betas av kvigor. Sydost om gården finns betad skog med tydlig betesprägel. Den var vid inventeringstillfället ännu inte betad för året. Högstammig tall, ibland med klättrande murgröna, enar med beteshorisont, någon oxel och rönn växer i trädskiktet. Även en gammal hamlad ask noterades. Fältskiktet domineras av örnbräken, lundskafting, tulkört och lundslok m fl. Stor hakmossa växer i bottenskiktet. Skogen är relativt ljus och med genomsikt. I den del som vetter ut mot åkern märks kvävepåverkan (nässlor och hundäxing). I det östra hörnet finns en liten öppen kalkfuktäng med bl a axag, ängsstarr, hirsstarr, älväxing, tätört, majviva, vildlin, rosettjungfrulin, flugblomster och kärrknipprot.

10 Ganne 10

Ek karta: 069 46 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.06.25** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), oxel
Buskar: en(dom), nypon

Hävdens tillstånd: Gamla stängsel finns

Ingrepp/påverkan: Grunda diken

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av tuvtåteltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	fågelstarr
brudbröd	loppstarr
vildlin	backsmultron
solvända	backklöver
majviva	blodnäva
axveronika	rosettjungfrulin
spåtistel	kattfot
jordtistel	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som ligger norr om gården Ganne, övergår från relativt öppen fuktig mark till betad skog på torrare klappersten. Hävden har upphört och i den fuktiga ängsmarken håller en och tall på att vandra in. I kalkfuktängen växer flugblomster, kärrknipprot, sen brudspor-re, axag, ängsstarr, slankstarr, älväxing, majviva, tätört, blodrot och vildlin m fl. Grunda di-ken genomkorsar den fuktiga marken. I torrare delar hittar man toppjungfrulin, backklöver och spåtistel m fl. Den täta f d betade skogen kännetecknas av relativt högstammiga tallar, en och slån samt tulkört, liten sandlilja och lundskafting i fältskiktet. Det mest värdefulla partiet är beläget närmast gården. I den instängslade betesmarken ingår även gamla åkrar.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd.

11 Prästänget 11

Ek karta: 069 46 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.09** **KLASS: 1**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, björk, tall, ek
Buskar: hassel, hagtorn

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, svag hävd i ytterkanterna

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, gammal åker, dike

Kulturhistoriska spår: Åldre åker

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng
Enstaka: svinrotäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	göknycklar	vårstarr
darrgräs	S:t Pers nycklar	krutbrännare
brudbröd	brudsporre	skogsnycklar
svinrot	mandelblom	nattviol
	vildlin	blodtopp
	jungfrulin	
	rosettjungfrulin	
	solvända	
	gullviva	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Hotade arter: Späd ögontröst, svensk ögontröst

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Östergarns Prästänge omges av igenväxande lövlundar i norr och öster, i söder av landsvägen och i väster Östergarns kyrka med kyrkogård. Änget utgörs av en stor öppen yta - ett "braidsraum" - med enstaka yngre björkar och ut mot kanterna spridda dungar av hassel, ask, tall och björk, I den västra delen närmast kyrkan är floran ganska trivial med bl a älgört, humleblomster, ängssyra, luddtåtel, björnloka och rödklöver. I friskare partier växer

slåttergynnade rariteter som blodtopp och späd ögontröst. Marken bär här spår av uppodling, kanske en åker från sent 1800-tal eller tidigt 1900-tal. Ett gammalt dike delar av ängsmarken, som österut övergår i örtrik friskäng, med darrgräs, svinrot, jungfrulin, höskallra, brudbröd, gullviva, backsmörblomma, ängsvädd och orkidéer som tidigblommande brudsporre, Sankt Pers nycklar och tvåblad. Längst i söder finns ett öppet, torrare parti med brudbröd och solvända m fl i en örtrik ängshavretorräng, som kantas av höga tallar, rönn och hassel. Ut mot kanterna i norr och öster blir skuggan tätare, p g a eftersatt röjning och klappning av buskar och träd. Vegetationstypen övergår i skogsnävaäng och högörtäng med skogsnäva, humleblomster, liljekonvalj, ormbär och älggräs. I den ostörda, ännu ljusöppna delen, växer svensk ögontröst, som är starkt hotad och numera bara finns kvar i ett fåtal gotländska ängen. Änget hävdas av Hembygdsföreningen men tyvärr används slaghack i stället för slåtterbalk vid slåttern av det stora "braidsraumet". Därefter hålls slåttergille med lieslåtter och höräfsning mm. Änget efterbetas med hästar. På våren hjälper skolklasser till med fagningen. Brännfläckar förekommer även på känsliga ställen.

Förslag till åtgärder: Röjning och utglesning av hassel och unga björkar. Klappning av ask, både äldre och unga träd. Öppna upp ut mot kanterna. Slåtter med knivslåtterbalk och lie. Bränning av löv- och rishögar bör helst ske utanför änget vid fagningen.

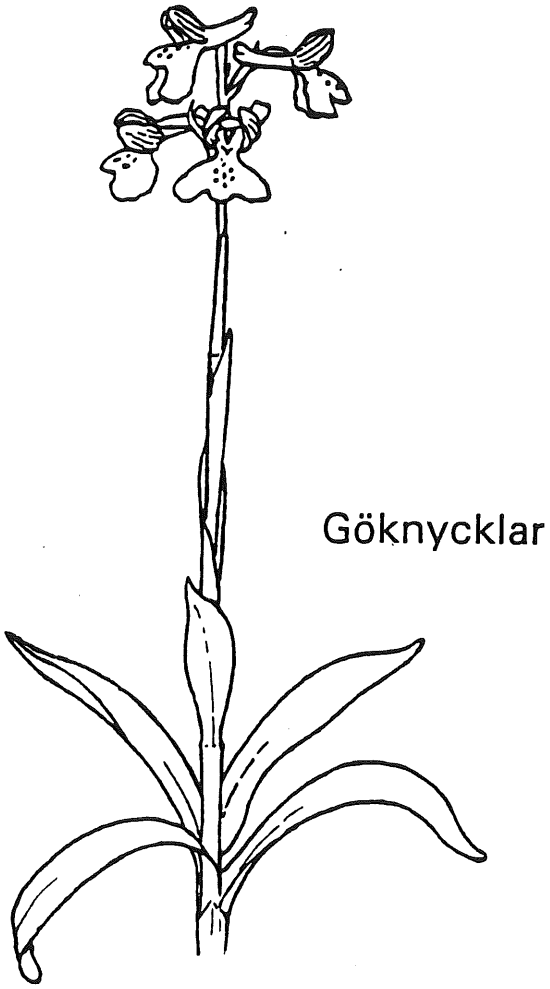

Göknycklar

12 Gutenviks 1:41 12

Ek karta: 069 46 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.06.25** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 50% svagt hävdat, 50% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: Dike, igenväxning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	johannesnycklar
darrgräs	S:t Pers nycklar
brudbröd	ängsnycklar
vildlin	nattviol
majviva	jungfrulin
	spåtistel
	jordtistel
	kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Den igenväxande betesmarken gränsar till betesvall, minkuppfödning samt väg. I den övre norra delen står enbuskarna mycket tätt. I den södra delen är det lite öppnare. Torr mark omväxlar med fuktigare. Här växer flugblomster och ängsnycklar m fl orkidéer. En vät i hagmarkens centrala del omges av artrik lågstarräng med slankstarr, ängsstarr, hundstarr och blåtåtel m fl. En åker ingår i den instängslade hagmarken.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

13 Lilla Hamre s 13

Ek karta: 069 46 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.06.26** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Alvar	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	ej representativ
	Nuvarande hävd:	svag
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	0-25%
	Träd:	ask
	Buskar:	en, slån
Hävdens tillstånd:	100% måttligt hävdat	
Markfuktighet:	Övervägande del torr mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp Enstaka: friskäng av knylhavretyp	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Dominanta	Vanliga	Enstaka
	vårbrodd	småfingerört	backsmultron
	backtimjan	solvända	
		axveronika	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Fårbetesmarken som gränsar till den stora betesmarken på Grogarnsberget, ligger strax nedanför klintkanten omgiven av andra betesmarker. Hävden är måttlig till svag, vilket gynnar knylhavren. I övrigt dominerar vårbrodd och fårsvingel. Här hittar man också toppjungfrulin och lammöron, den senare troligen förvildad. Även tulkört breder ut sig.

Förslag till åtgärder: Röjning av slån, intensifierat bete.

14 Grogarnsberget 14

Ek karta: 069 47 **Areal: 224 ha** **Inventerat 90.06.25** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), oxel
Buskar: en, slån, trubbhagtorn, nypon

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, 25% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: Körvägar, körspår mm

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del våt mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av högstarrtyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, tallskog av kalkörttyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	brudbröd	krutbrännare
vårbrodd	vildlin	knutnarv
darrgräs	solvända	småfingerört
backtimjan	axveronika	backsmultron
	kattfot	jungfrulin
		spåtistel
		jordtistel
		fågelstarr

Hotade arter: Alvarveronika

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Grogarnsberget utgörs av en ca 3 km lång bergsplatå med upp till 30 m höga klintar, som höjer sig över omgivningen och kantas av välutbildade strandvallar i norr. Själva platån är en svagt kuperad hällmark, som i norra delen är öppen med spridda buskar av en, slån, hagtorn och nypon, men i övrigt är mer eller mindre tätt trädbevuxen med kalkhälltallskog.

Stora hällmarksområden, som täcks av ett tunt lager vittringsjord, karaktäriseras av alvarhed av fårsvingel- och hällmarkstyp. Olika mossor och lavar dominerar, beklädda med gul, vit och stor fetknopp samt ett flertal ettåriga växter, bl a alvarklofibbla, gotlandsnarv och rariteten alvarkösa. I den södra delen är jordlagret något tjockare, vilket medför att en fårsvingel- och vårbroddominerad flora breder ut sig. Här växer bl a kattfot, solvända, axveronika, vildlin, backtimjan, brudbröd och gulmåra. Platån inrymmer också flera vätar med kalkfuktäng och lågstarräng samt högstarrvegetation. Såväl rikare som magrare fuktängstyper förekommer, liksom kärr fulla av kransalger. I fuktängarna dominerar slankstarr, hirsstarr, ängsstarr, hundstarr, älväxing, blåtåtel och gåsört. Toppfrossört, dvärgviol, ärtstarr, alvaragnsäv och lökgamander hittar man också. Bunkestarr och ag karaktäriserar högstarrvegetationen. Vattenpilört noterades även. I de rena klapperstensfälten, som bl a kantar stränderna, dominerar tulkört och grusslok. Lundskafting, bergsslok m fl växer i hällmarkstallskogen. I klintkanten växer murruta, svartbräken och stenbräken. Området har betats sedan urminnes tider. Större delen av bergsplatån betas idag av får, men betestrycket har under senare tid försvagats, vilket medför att slån, en, hagtorn, nypon, tall och oxel växer upp i täta dungar. Ett delområde i den södra delen har inte betats alls under de senaste tio åren. Branterna mot klapperstensstränderna betas endast svagt. Den s k Skåneskogen har dock en klar betesprägel och saknar buskskikt. Beteshävden är mycket viktig i hela området och en förutsättning för att bergets stora naturvärden ska kunna behållas.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete i de delar som inte betas samt ökat betestryck i hela området. Viss röjning av buskar och träd som kommit upp på senare tid.

15 Djupvike 1:10 15

Ek karta: 069 47 **Areal: 8 ha** **Inventerat 90.06.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (2 ha), alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall,oxel,ask
Buskar: en, nypon

Hävdens tillstånd: Inte betat i år

Ingrepp/påverkan: Körväg

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: driftvegetation, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	solvända	S:t Pers nycklar
backtimjan	axveronika	tjärblomster
	gulkämpar	brudbröd
	spåtistel	vildlin
		liten blåklocka
		jordtistel
		fältmalört
		kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området ligger intill Grogarnsberget. Det gränsar även till en betesvall och till havet. Det har betats för inte så länge sedan, men hävden ser nu ut att ha upphört. Grusslok, tulkört, liten sandlilja och knylhavre breder ut sig. Strandängarna är svagt betade, förmodligen av gäss. Här finns tätas mattor av salttåg, strandkrypa, havssälting, gulkämpar, strand- och spjutmålla m fl. Saltarv växer i den övre delen av stranden. Ohävdsarter som svartkavle och bergrör tar terräng. I driftvegetationen noterades åkertistel och krusskräppa m fl. Igenväxningen ökar söderut. En vältrafikerad turistväg passerar genom området, som är mycket vackert beläget.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

16 Djupvike 1:19 16

Ek karta: 069 47 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: oxel
Buskar: en, nypon, oxbär

Hävdens tillstånd: Tramp av människor

Ingrepp/påverkan: Körväg, tramp, körskador

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	fältsippa	vårbrodd
axveronika	brudbröd	S:t Pers nycklar
	vildlin	tjärblomster
	solvända	spåtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området ligger omgivet av vägar strax ovanför och väster om Herrviks hamn. Området hålls öppet av människors tramp. Tunn vittringsjord överlagrar kalkstenen. Utsikten är vacker och området är välbesökt av turister. Hällmarken övergår i fårsvingelalvar och alvartorräng med solvända, axveronika, brudbröd och fältsippa m fl. Kala kalkhällar förekommer, liksom klapperstensfält. Låga en- och nyponbuskar står utspridda. Tulkört, grusslok och knylhavre breder ut sig. I klintkanten hittar man murruta och svartbräken. Körskador på hällmarken förekommer.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete. Förhindra bilkörning utanför vägen.

17 Rodarve 1:2 17

Ek karta: 069 47 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.07.30** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, oxel
Buskar: en, rosor, hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, får

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, dike, bete även på åkern (näringstillförsel)

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, växelfuktig mark
Mindre del källa

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	backnejlika
vildlin	knutnarv	spåtistel
backtimjan	brudbröd	jordtistel
axveronika	liten blåklocka	kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som tillsammans med intilliggande åker betas av får, består dels av en alvarmark i öster, dels av ett f d änge i väster (hagmark). På alvaret finns torr till våt, växelfuktig mark med vätar och kalkfuktäng samt fårsvingelvariant av alvarhed och fårsvingeltorräng. I en tuvig vät med bl a älväxing, slankstarr och krypven, växer sumpgentiana. Vårbrodd är allmänt dominerande i vissa partier. Torrängsfloran blir ibland örtrikare med brudbröd och kattfot m fl. Närmast åkern sluttar marken mot nordväst och floran blir där något mer trivial p g a fårens gödsling. Den lilla hagmarken omges av hagtorn och låga askar med spridda enar emellan. Den är finast i den östra (centrala) delen, där frisk till fuktig mark omväxlar med älväxing, brudbröd, rödklint och gulmåra. Den västra delen är trivial och består av tuvtåteläng på gammal åker. Lövridån är tät. Ett dike visar spår av tidigare uppodling. I området finns en brya, röjningsrösen och sentida stensättningar.

Förslag till åtgärder: Röjning i hagmarken, klappning av askarna, fortsatt bete.

18 Hässle 1:21 18

Ek karta: 069 47 **Areal: 12 ha** **Inventerat 90.07.28** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, oxel, rönn, vildapel
Buskar: en, nypon, hagtorn

Ingrepp/påverkan: Tramp

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del växelfuktig mark
Mindre del fuktig mark, berggrund: revkalk

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	spåtistel
darrgräs	jordtistel
knutnarv	fältmalört
brudbröd	
vildlin	
solvända	
backtimjan	
axveronika	
liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som ligger på kalkstensplatån med utsikt över Herrvik, är helt öppet, utom i den nedre sydöstra delen. Enstaka enar och nyponbuskar finns spridda på den torra till växelfuktiga hällmarken. Vätar omväxlar med fårsvingelvariant av alvarhed. Här är backtimjan, axveronika, vildlin, knutnarv, alvargräslök, krypven och fårsvingel vanliga. Även stor fetknopp och säfferrot noterades. Vid ingången till hagen (uppe vid vägen) märks tramp-skador och kvävepåverkan. I sluttningen ned mot Herrvik finns skarpa klintformationer och vegetationen blir tätare. Murruta och svartbräken växer i kalkstenssprickorna. Nedanför klinten breder gullusern och knylhavre ut sig. Hävden har nyligen upphört.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

19 Hallgårds 3:1 19

Ek karta: 069 47 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.07.30** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, oxel
Buskar: en, slån, hagtorn, hassel, olvon, skogskornell

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% svagt hävdat, välhävdat närmast vägen och på åkern

Ingrepp/påverkan: Trampskador på kalkstenshällarna

Kulturhistoriska spår: Röjningsrösen, ålderdomligt jordbrukslandskap

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	S:t Pers nycklar	liten blåklocka
darrgräs	knutnarv	kattfot
vildlin	brudbröd	
backtimjan	solvända	
	axveronika	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betesmarken är belägen i ett småskaligt jordbruksområde med små åkrar, häckar och betesmarker. Den östra delen består av hällmarksalvar, som sluttar ner mot en gammal åker med en hasseldunge i nederkanten. En vall (?) som går i en båge över alvaret, är bevuxen med enar och med ljung och kattfot i kanten . Örtrik brudbröddominerad vegetation övergår i alvarhed av hällmarkstyp med gul och vit fetknopp, backtimjan och svartkämpar. Hällarna är ibland kala av det hårda betestrycket. Mot nordväst ligger en tätt en-, slån- och hagtornsbevuxen fuktig betesmark med darrgräs, älväxing och brudbröd. Här är betestrycket mycket svagt. Den sydöstra delen är mest värdefull.

Förslag till åtgärder: Röjning av buskar, hårdare betestryck, nyhamling av ask.

20 Bengts 1:14 20

Ek karta: 069 47 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.07.30** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: saknas

Ingrepp/påverkan: Körspår, badgäster (tramp)

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del våt mark, jordart: sand, klappersten

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
kustarun	salttåg	knutnarv
gulkämpar	vildlin	fältsippa
	solvända	sumpgentiana
	backtimjan	liten blåklocka
	axveronika	spåtistel

Hotade arter: Gotlandsstånds

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som ligger ute på Kuppen vid Snabben, består av havsstrandäng som sen fortsätter i alvarmark upp på klinten. Betet har för länge sedan upphört, men människors tramp och fågelbete håller området öppet. Nere på stranden mellan klipphällarna växer rikligt med strandkrypa, gulkämpar, kustarun, salttåg och krypven men ohävdsarter som blåsäv, havssäv och svartkavle finns också. I ett litet sandigt parti uppåt land hittar man kärrknipprot och sumpgentiana. Klapperstensfält med grusslok, tulkört, blåeld och backtimjan m fl breder ut sig på klinten. Den öppna marken gränsar till tallskog, som är tät och har förlorat sin beteskaraktär. Området är välbesökt.

21 Hallgårds 1:30 21

Ek karta: 069 47 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.07.30** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), oxel, rönn, apel
Buskar: en, nypon, brakved, olvon

Ingrepp/påverkan: Igenväxning, körväg

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, berggrund: revkalk, jordart: klappersten

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängs-havretorräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	backsmultron	knutnarv
	brudbröd	fältsippa
	vildlin	liten blåklocka
	solvända	jordtistel
	axveronika	fältmalört
	spåtistel	kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som ligger uppe på Kuppen, sluttar ned åt öster och väster. I öster finns i klapperstensfälten kalkstensformationer, likt raukar. Grusslok och tulkört dominerar med tall och oxel i trädskiktet, en och rosor bland buskarna. Små fläckar med alvarhed av örtrik ängs-havretyp finns insprängda. Solvända, brudbröd och timjan är vanliga. I den västra sluttningen ned mot Herrvik ökar inslaget av knylhavre markant. Här noterades också fliknäva. Skogen har för länge sedan betats men är nu tät och saknar betesprägel.

Förslag till åtgärder: Röjning, återupptaget bete.

22 Grogarns 1:46 22

Ek karta: 069 45 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.08.23** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, vildapel
Buskar: en

Kulturhistoriska spår: Husgrunder

Markfuktighet: Betydande del fuktig mark, växelfuktig mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	knutnarv
ängsnycklar	brudbröd
blodnäva	sumpgentiana
solvända	liten blåklocka
backtimjan	jordtistel
axveronika	fältmalört

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som omges av skog, domineras av kalkfuktäng med älväxing, blåtåtel, hirsstarr, slankstarr, ängsvädd och orkidéer. Den ännu öppna betesmarken övergår i torr alvarhed utåt kanterna. I södra delen är två yngre husgrunder belägna.

23 Sande 1:11 m fl 23

Ek karta: 069 45 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.08.23** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Slåtterkärr

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall
Buskar:	en

Markfuktighet: Övervägande del våt mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, källkärr
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vildlin	knägräs	fältmalört
	slåtterblomma	
	brudbröd	
	blodnäva	
	backtimjan	
	liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Detta ohävdade område består av två delar. Den mest värdefulla är ett agkärr som omges av kalkfuktäng med ängsstarr, ängsvädd, ängsnycklar och knappag förutom älväxing och blåtåtel etc. Ännu är kärret inte igenväxt men unga tallar och enar har etablerat sig. Ett nedfallet gammalt bandtun går rakt igenom den gamla f d våtslåttermarken. I väster övergår den i alvarmark som ännu är ganska öppen, men förutom hävdgynnade arter domineras fältskiktet av grusslok.

Förslag till åtgärder: Slåtter i kärret, bete på alvarheden.

24 Östergarnsholm 24

Ek karta: 069 48 **Areal: 156 ha** **Inventerat 90.08.30** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (3 ha), alvar, annan öppen utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask
Buskar: en, nypon, hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat, får

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning, husgrunder

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av kalktyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarr-typ, driftvegetation

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	salttåg	låsbräken
darrgräs	johannesnycklar	fältsippa
vildlin	ängsnycklar	backsmultron
backtimjan	nattviol	bockrot
	knutnarv	gullviva
	slåtterblomma	majviva
	brudbröd	dvärgarun
	sumpgentiana	jordtistel
	axveronika	svinrot
	gulkämpar	slåtterfibbla
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	kattfot	

Hotade arter: Toppjungfrulin, flockarun

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Östergarnsholm höjer sig som mest ca 10 m över havet och ligger ca 3 km utanför Östergarnslandet. Ovanpå den revkalkstenen, som ibland går i dagen, ligger ett tunt lager med sand, grus och sten. Holmen har betats med får, nöt och hästar sedan urminnes tider. Idag betas den med ett 100-tal modertackor med lamm. Den helt öppna ön karaktäriseras av en

rad olika vegetationstyper; strandvallar av klappersten, alvarhedar och hällmarksalvar, vätar, fuktängar, smala strandängar, en 5-6 meter hög kustklint, samt sand- och stenstränder. Kalkheden (älväxing, darrgräs och ängsvädd m fl) är vanligt förekommande liksom alvarhed av fårsvingeltyp. Grusslok och tulkört förekommer främst på strandvallarna söder om gamla fyren. Kalkfuktängar med olika orkidéer och halvgräs förekommer rikligt mellan gamla och nya fyren. Även blåtåtel är vanlig i fuktängarna. Slåtterblomma och sumpgentiana blommade rikligt vid inventeringstillfället tillsammans med ögontröst, blodrot, hirsstarr och älväxing m fl. Vätar med krypven, vildlin, alvargräslök och knutnarv m fl förekommer i anslutning till hällmarkernas alvarhedar samt i fuktängarna. Söder om den nya fyren dominerar alvarhed av fårsvingeltyp. Norr och väster om denna övergår heden i alvarvariant av ängshavretorräng med brudbröd och kattfot m fl). Välbetade, kortsnaggade strandängar med bl a strandkrypa, gåsört, gulkämpar, salttåg, höstfibbla och kustarun finns t ex vid Fugeludd. Mitt på ön finns alvarhed av hällmarkstyp bl a mossor och fetknopparter. De kulturhistoriska spåren utgörs av en av Gotlands största fornborgar (vid gamla fyren), en stensättning, en kompassros inristad i hälleberget, ett gravröse, husgrunder, den gamla fyren samt några andra ruiner och gamla fiskebodar. Floran närmast den gamla fyren är något trivialiserad. Buskar saknas nästan helt men det har börjat komma upp en och annan p g a minskande betestryck. De båda gamla askarna vid gamla fyren bär spår av klappning. Vid den nya fyren finns en del inplanterade trädgårdsväxter.

Förslag till åtgärder: Fortsatt bete, gärna tillsammans med nöt och häst, alternativt fler får. Borttagande av sly vid de äldre askarna i väster.

25 Gutenviks 1:44 25

Ek karta: 069 35 **Areal: 30 ha** **Inventerat 90.07.19** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), oxel, rönn, gran
Buskar: en, slån, nypon, oxbär

Ingrepp/påverkan: Matjordsupplag, körspår mm

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	S:t Pers nycklar
darrgräs	tjärblomster
fågelstarr	backnejlika
knutnarv	fältsippa
backsmultron	fältmalört
brudbröd	kattfot
blodnäva	
vildlin	
solvända	
sumpgentiana	
backtimjan	
axveronika	
liten blåklocka	

Hotade arter: Flockarun

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området består av ännu relativt öppet men obetat alvar i skog. Alvaret består mest av kala hällar, ibland täckta av ett tunt jordlager. Det finns spridda dungar av tall, oxel och enbuskar. Grusslok och tulkört växer bland fetknopp, mossor och lavar. Stor fetknopp, getrams, liten sandlilja, sen brudsporre, mjölon och solvända är också vanliga. Även alvarklofibbla noterades. Den torra hällmarken omväxlar med växelfuktiga vätar där krypven, knutnarv, vildlin, ögontröst och getväppling m fl växer allmänt. Här hittar man också sumpgentiana och enstaka flockarun. Söderut tätnar skogen och blodnäva, kruståtel och ljung blir vanligare. I fuktängarna växer bl a älväxing, hirsstarr, slankstarr och ängsvädd. I mitten av alvaret finns ett jordupplag där många "skräpväxter" fått fäste. Bl a noterades säfferot. Körvägar

går över alvaret i nord-sydlig riktning. I karstsprickor växer murruta, blåsippa och mossor. De kulturhistoriska spåren inskränker sig till en stensättning.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

26 Gutenviks 2:1 26

Ek karta: 069 36 **Areal: 7 ha** **Inventerat 90.07.14** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), ask
Buskar: en, slån, oxbär, nypon

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, nöt

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, körspår

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning, husgrunder

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, växelfuktig mark, jordart: klappersten, sand

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, friskäng av skogsnävatyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	fältsippa	knutnarv
brudbröd	backsmultron	jordtistel
blodnäva	vildlin	
gullviva	solvända	
backtimjan	liten blåklocka	
axveronika		
kattfot		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betesmarken gränsar till åker och andra, mer eller mindre igenväxande hagmarker. Området är trots svag hävd ännu öppet. Enstaka buskar och träd står glest utspridda i större delen av hagmarken. Den nordvästra delen utgörs av ett före detta änge som är helt slutet med gamla hasselbuketter, ask och tall. Här dominerar gullviva helt i fältskiktet. Vanliga är även humleblomster och liljekonvalj. Den öppna marken omväxlar mellan kalkfuktäng och örtrik torräng dominerad av blodnäva. Även alvarhed av fårsvingeltyp förekommer i den magra, steniga sandjorden. De kulturhistoriska spåren består av 4 husgrunder, en stensättning och en stensträng samt röjningsrösen.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete, försiktig röjning samt utglesning i ängesdelen.

27 Kyrkklint; Ganne 27

Ek karta: 069 36 **Areal: 30 ha** **Inventerat 91.09.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall(dom), ask, björk, lönn
Buskar: en(dom), slån, nypon, hagtorn, berberis, oxel, apel, rönn

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% hävd saknas, endast kaniner

Ingrepp/påverkan: Små, gamla stenbrott

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
solvända	småfingerört	fältsippa
axveronika	backsmultron	blodnäva
	brudbröd	liten blåklocka
	backtimjan	spåtistel
		jordtistel
		fältmalört

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdade buskrika alvar. Inom det delvis raserade hägnet finns också ohävdad, självföryngrad äldre tallskog som räknats in i objektet. I alvarmarkerna finns, på vissa delar med lite tjockare jordtäcke, en av kaniner tämligen välbetad torrängsvegetation. Här har främst solvända och axveronika mycket stark ställning. Hällalvar med täta buskmarker, liksom skogen är av mer begränsat intresse.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete och buskröjning längs klintkanten.

28 Kaupungsklint 28

Ek karta: 069 36 **Areal: 12 ha** **Inventerat 90.07.10** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), oxel, ask
Buskar: en, slån, nypon

Ingrepp/påverkan: Igenväxning

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	backsmultron	S:t Pers nycklar
	brudbröd	blodnäva
	vildlin	spåtistel
	axveronika	jordtistel
	kattfot	fältmalört

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Kaupungsklint höjer sig över omgivande åker- och betesmarker. I klintkanten finns stora nedfallna stenblock. Nedanför klinten breder tulkört och knylhavre ut sig i klapperstensfälten. Området är,trots att det inte betats på många år, ännu relativt öppet. Unga askar och tall samt en buskar har börjat växa upp på kalkstensplatån. Där emellan finns öppna ytor med hällmarksalvar och torrängsflora. Kattfot växer rikligt tillsammans med ljung. I kalkstenssprickorna växer murruta och svartbräken. På hällmarkerna hittar man också stor fetknopp. Utsikten över omgivningarna från klinten är vacker och området används som utflyktsmål och strövområde. Åt nordost fortsätter Kyrkklint med hällmarkstallskog som också varit betad tidigare. Här har dock igenväxningen gått längre med ett markant inslag av ohävdsarter. Två kalkungsruiner är belägna uppe på berget.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

29 Kaupungs 1:11 29

Ek karta: 069 36 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.07.10** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask, tall
Buskar: en, hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% svagt hävdat, får

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, ängs(hö)lada, hamlat träd, fornlämning, äldre åker

Markfuktighet:
Betydande del fuktig mark
Mindre del torr mark, frisk mark, våt mark, källa

Vegetationstyp:
Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av högörttyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	nattviol
backtimjan	S:t Pers nycklar	blodnäva
	brudbröd	liten blåklocka
	vildlin	spåtistel
	solvända	jordtistel
	gullviva	kattfot
	axveronika	svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Den fårbetade marken, som är omväxlande torr, fuktig och våt, sluttar svagt mot öster. De torra klapperstensfälten i den övre delen, är kala eller domineras av knylhavre och tulkört. Den mest värdefulla delen, som utgörs av kalkfuktäng, finns i den nedre delen. Trädskiktet tätnar öster- och söderut. Betesmarken bär många kulturhistoriska spår, bl a ett röse, resta stenar, husgrund, stensträngar och gamla klappade askar. Den har delvis varit uppodlad till åker. Flera slåttergynnade arter, bl a gullviva och svinrot, tyder på att ängsslåtter förekommit. En källa med bl a trindstarr, finns också. Även rosenvial noterades. Hela området är särpräglat. En lada står vid den gamla åkern.

Förslag till åtgärder: Intensifierad hävd, gärna återupptagen hamling, slåtter av mindre del.

30 Sandviken 30

Ek karta: 069 36 **Areal: 8 ha** **Inventerat 90.07.25** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en

Ingrepp/påverkan: Tramp

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, jordart: sand

Vegetationstyp: Dominerande: sandgräshed av borsttåteltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
borsttåtel	vårbrodd	backnejlika
vårtåtel	kustarun	liten blåklocka
knutnarv	gulkämpar	
backtimjan		

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Närmast stranden finns sanddyner med uppväxande enbuskar och tall. Inåt land övergår sanddynerna i sandgräshed med borsttåtel, sandstarr, vårtåtel, sandsvingel, backtimjan, kustarun, knutnarv och gulkämpar m fl. Även alvarkösa och strandvial har noterats i området, som är avsatt som naturreservat.

31 Bengts, Sande m fl 31

Ek karta: 069 36 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.07.25** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall
Buskar: en

Ingrepp/påverkan: Igenväxning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, jordart: sand

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: sandgräshed av borsttåteltyp, friskäng av knylhavretyp, driftvegetation

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	borsttåtel	fältsippa
backtimjan	backnejlika	gulkämpar
	liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som är en fortsättning av Sandvikens naturreservat, kantas av bebyggelse inåt land. En- och talldungar samt ohävdsarter som knylhavre breder ut sig, speciellt i den nordvästra delen. Man hittar också sandgräshed och fårsvingeltorräng med backnejlika, gulmåra, havsstrandformen av höskallra, getväppling, harklöver och ögontröst m fl. Camping förekommer i området. Vass växer rikligt vid vattendraget som bildar gräns till naturreservatet. Den sydöstra delen är mest värdefull.

Förslag till åtgärder: Gärna återupptaget, inte alltför hårt, fårbete. Röjning.

32 Bengts 1:21 32

Ek karta: 069 37 **Areal: 22 ha** **Inventerat 90.07.30** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, oxel, ask
Buskar: en, nypon, hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: Inte betat i år

Ingrepp/påverkan: Tramp, indirekt gödselpåverkan

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, röjningsrösen, husgrunder

Markfuktighet: Övervägande del fuktig mark
Betydande del torr mark, växelfuktig mark, berggrund: revkalk, jordart: sand, klappersten

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	S:t Pers nycklar	spåtistel
darrgräs	ängsnycklar	stenmalört
backtimjan	knutnarv	
	brudbröd	
	vildlin	
	solvända	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	kattfot	

Hotade arter: Gotlandsständs

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området gränsar till hagmarker, små åkrar och vägar. Vid inventeringstillfället hade betet ännu inte påbörjats för säsongen. Betesmarken är omväxlande torr, växelfuktig - fuktig och våt. I stora sammanhängande kalkfuktängar finns bl a ängsnycklar i stor mängd. Vidare finns här blåtåtel, slankstarr, ängsstarr, alvaragnsäv och lökgamander m fl. I grundare vätar finns gräslök, krypven och ögontröst. Torrare marker finns främst på sandig jord. Här dominerar fårsvingel, vårbrodd, backtimjan och brudbröd m fl. Kattfot växer rikligt i sandjorden. Även smalare klapperstensvallar med tulkört, grusslok och knylhavre förekommer.

Dessutom noterades säfferot. Betesmarken är öppen, förutom en tät talldunge belägen i den centrala delen. Området har haft lång kontinuitet i hävden, innan denna relativt nyligen upphörde.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

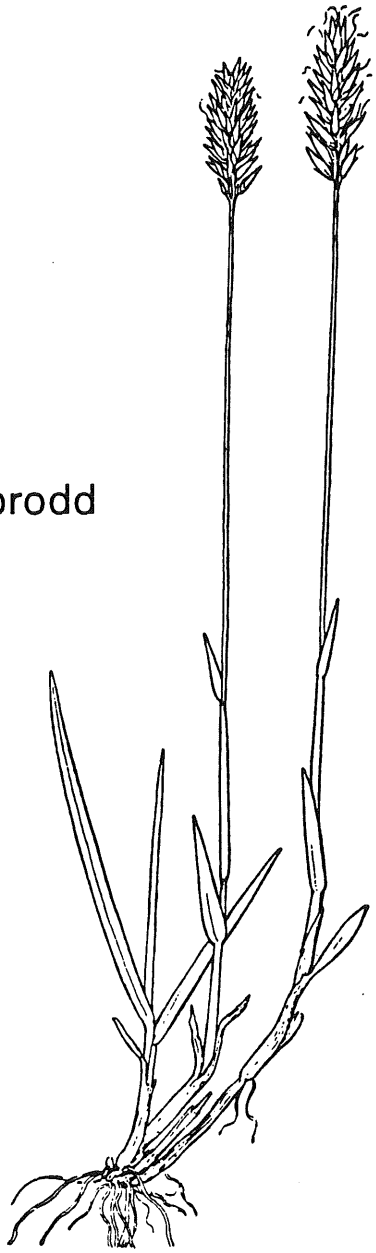

Vårbrodd

33 Bengts 1:21 33

Ek karta: 069 37 **Areal: 15 ha** **Inventerat 90.07.30** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask(dom), oxel, tall apel, björk
Buskar: en, slån, hagtorn, hassel

Hävdens tillstånd: 75% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, häst
Ingrepp/påverkan: Diken, brunn, gamla stenbrott, trampskador

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, hamlat träd, fornlämning, ålderdomligt jordbrukslandskap

Markfuktighet:
Övervägande del fuktig mark
Betydande del torr mark, våt mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, fuktäng av högörttyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	S:t Pers nycklar	fältmalört
darrgräs	knutnarv	
blodnäva	fältsippa	
backtimjan	backsmultron	
	brudbröd	
	skogsklöver	
	vildlin	
	solvända	
	gullviva	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	jordtistel	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som betas av 5-6 hästar, består av alvar i den sydöstra delen, hagmarker i den nordvästra och där emellan gamla åkrar. Alvaret är öppet med stor och vit fetknopp, axveronika, vårbrodd, brudbröd och liten sandlilja m fl. I nederkanten av alvarklinten finns ett

gammalt hasselänge som nu är helt igenvuxet med gamla flerstammiga och tidigare hamlade askar. I gläntorna växer rikligt med gullviva, blodnäva, getrams och liljekonvalj. Nordväst om de betade åkrarna ligger en fuktigare betesmark med en, slån, hagtorn och måbär samt enstaka oxel och unga askar. Olika typer av fuktängar omväxlar. Mest dominerar älväxing, men vanliga är även blåtåtel, hundstarr, hirsstarr, slankstarr, ängsstarr, luddstarr, darrgräs, krissla, gåsört och alvaragnsäv. Ängsvädd, krypvide och lökgamander m fl noterades också. Tyvärr har man grävt diken genom ängsmarken och anlagt en brunn. Körvägar går genom betesmarken, som omgärdas av gamla nedfallna trägärdesgårdar. På alvaret har stenbrytning i mindre omfattning förekommit. Här finns också partier störda av diverse upplag. Följande fornlämningar finns i betesmarken: stensättningar, en stensträng och en kvarngrund.

Förslag till åtgärder: Utglesning av hassel samt klappning av ask i det gamla änget. Röjning i den nordvästra delen. Gärna sambete med andra djurslag (kor, får).

34 Sigdes 1:16 34

Ek karta: 069 37 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.07.30** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall
Buskar:	en

Ingrepp/påverkan: Upplag

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knutnarv	knägräs
darrgräs	backsmultron	ängsnycklar
	brudbröd	liten blåklocka
	vildlin	
	solvända	
	backtimjan	
	axveronika	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som delas av ett stängsel, består till större delen av ett ohävdat, ännu öppet område, med en hävdgynnad torrängsflora. I objektet inräknas dock även en betad fuktäng med blåtåtel, hundstarr, slankstarr, hirsstarr, alvaragnsäv, kärrsälting och sjöfräken m fl. Den ingår i en p g a kvävegödsling och beskuggning för övrigt ointressant hage. De kulturhistoriska spåren utgörs av stensträngar.

35 Sandhem 1:1 35

Ek karta: 069 37 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.07.28** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall(dom), ask, ek, lönn, oxel, rönn
Buskar:	en, nypon, hagtorn, slån

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
fältsippa	spåtistel
backsmultron	
brudbröd	
backtimjan	
axveronika	

Hotade arter: Gotlandsstånds

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området utgörs av en del av en stor öppen kalkstensplatå. Då betet för länge sedan upphört, växer ask, ek och lönn upp i karstsprickorna på hällmarksalvaret. Den centrala delen, som har betats något senare, domineras av solvända, brudbröd och axveronika m fl. Österut sluttar marken ner mot en åker. Här finns spår av gödsling, upplag mm. Tall, slån, nypon och enbuskar breder ut sig och bildar ogenomträngliga snår i den södra delen. En körväg leder genom området.

36 Rodarve 1:2, 2:1 36

Ek karta: 069 37 **Areal: 12 ha** **Inventerat 90.07.28** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, rönn, oxel, finnoxel, ask
Buskar: en, rosor, slån, hagtorn

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 75% hävd saknas, lamm betar liten del i nordost, i öster ohävd

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, körspår, åker, upplag; jord, rötter och skräp

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del växelfuktig mark
Mindre del fuktig mark, källa

Vegetationstyp:
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	darrgräs	S:t Pers nycklar
	knutnarv	fältsippa
	backsmultron	jordtistel
	brudbröd	fältmalört
	vildlin	
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	kattfot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som omges av vägar, skog och åker, består av alvarhed med kala kalkhällar, karstsprickor och små klintar i den västra delen samt f d betad skog i sluttningen ned mot åkermarken i öster. Ängstallskogen domineras av tulkört, lundskafting och ängskovall. Den torra till växelfuktiga alvarheden är beklädd med mossor och lavar samt vit fetknopp, stor fetknopp, duvnäva och murruta m fl. Även säfferot har spritt sig upp på alvaret. I mitten av området ligger några gamla åkrar som invaderats av knylhavre och tulkört. På en grushöjd i hällmarken är ett större röse (25-28m i diam.) beläget. Hällmarken övergår i

alvarhed av örtrik ängshavretyp med brudbröd, kattfot, bergmynta och solvända m fl. Fläckar med älväxing förekommer också. I det nordöstra hörnet finns ett litet instängslat parti som betas tillsammans med åkern nedanför (får). Vegetationen är här något trivialare p g a tramp och kvävegödsling. Mindre ingrepp utgör ett par upplag och en körväg som går genom området. Längst bort mot vägen i väster har det funnits ett litet hus med trädgård till. Syren, körsbär, äppelträd, flenört, lungrot och säfferot noterades, liksom en jordkällare och en mindre stenmur.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

37 Hallgårds 3:1 37

Ek karta: 069 37 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.07.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), rönn, oxel, finnoxel, vildapel
Buskar: en, nypon

Ingrepp/påverkan: Stenbrott, upplag, gamla åkrar

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	knutnarv	fältsippa
	backsmultron	jordtistel
	brudbröd	
	vildlin	
	solvända	
	axveronika	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området som ligger mitt uppe på en kalkstensplatå, sluttar svagt ned åt öster, där ängstallskog tar vid. Beteshävden har sedan länge upphört, men den centrala delen är ännu öppen. Några gamla åkrar har här invaderats av knylhavre. Ett nedfallet bandtun visar gränsen mot grannen i norr. De kulturhistoriska spåren utgörs även av nedlagd stentäkt. Svartbräken noterades i kalkstenshällarna.

38 Rodarve 1:9 38

Ek karta: 069 37 **Areal: 11 ha** **Inventerat 90.07.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, oxel, finnoxel
Buskar: en, nypon, hagtorn

Hävdens tillstånd: Har betats av får

Ingrepp/påverkan: Igenväxning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av hällmarkstyp
Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
solvända	knutnarv	småfingerört
backtimjan	vildlin	jordtistel
	axveronika	kattfot
	liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området sträcker sig från gården i väster ned mot havet. Torr mark överväger, med klappersten och ibland revkalksten i dagen, men fuktiga vätar förekommer också. Täta talldungar omväxlar med öppen alvarhed. Tulkört och grusslok samt axveronika, backtimjan och sandlilja är vanliga. På sina ställen dominerar solvända. I den övre delen finns en vät med bl a gräslök, vildlin, åkermynta och krypven. Öppna partier finns också nedåt stranden, där en väg avgränsar området, som är ohävdat. På stranden dominerar backtimjan på sandiga partier. Även spjutskråp noterades.

39 Bengts 1:29 39

Ek karta: 069 37 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.06.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: nypon, en

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	ängsnycklar
darrgräs	Jungfru M nycklar
loppstarr	
småfingerört	
brudbröd	
vildlin	
backtimjan	
axveronika	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området betas tillsammans med intilliggande åker. Den yttre öppna delen bär spår av långvarigt fårbete. Kalkstenen går i dagen. Inåt skogsbrynet blir marken fuktigare och arter som loppstarr, kärrtistel och flera orkidéer förekommer. Diken, stensträngar och eventuellt en husgrund är intressanta kulturhistoriska spår. Någon del kan ha varit uppodlad till åker. Flerstammiga knotiga björkar och betespräglad tall uppmärksammades. Stenbrytning i mindre skala har förekommit.

40 Sande 1:27 40

Ek karta: 069 37 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.07.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, björk
Buskar: en, nypon, slån, getapel, brakved, hagtorn

Ingrepp/påverkan: Körspår

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av högörttyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	johannesnycklar
knutnarv	skogsnycklar
brudbröd	kattfot
blodnäva	
vildlin	
solvända	
gullviva	
backtimjan	
axveronika	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som ligger vid vägen och sluttar ner mot åker, är öppet med träd och buskar ut mot kanterna. Hävden har upphört men floran är ännu artrik och hävdgynnad med torra till friska ängstyper. Nedåt åkern finns högörtäng i skuggan av träden. Asp vandrar in.

41 Sande 1:11 m fl 41

Ek karta: 069 37 **Areal: 20 ha** **Inventerat 90.07.27** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), rönn
Buskar: en(dom), slån, nypon, hagtorn

Ingrepp/påverkan: Upplag, grustag, körspår

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark, våt mark, jordart: klappersten

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
knutnarv	loppstarr
fältsippa	ängsnycklar
brudbröd	nattviol
vildlin	slåtterblomma
solvända	bockrot
backtimjan	gullviva
axveronika	jordtistel
liten blåklocka	kattfot
spåtistel	

Hotade arter: Salepsrot, honungsblomster, gotlandsstånds

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som sträcker sig utmed vägen i nord-sydlig riktning, höjer sig något österut, varefter det sluttar i mjukt avrundade strandvallsformationer ned mot havet. Närmast vägen är området öppet med grusslok, liten sandlilja, tulkört och backtimjan m fl. Österut övergår området i kalkhälltallskog, som för länge sedan varit betad. En agmyr är omgiven av kalkfuktäng med honungsblomster, kärrknipprot, ängsnycklar, tätört och blåtåtel. Även slåtterblomma och axag påträffades. Knotiga tallar, finnoxel, rönn, en och nypon dominerar i träd- och buskskikt. Vid Bengts 1:7 finns en stenåker som ännu odlas. Gotlandsstånds och blåeld är kulturspridda "ogräs". Svartbräken och tallört noterades också. Norrut växer trädformad brakved samt olvon m fl. Enstaka upplag och mindre grustäkter är smärre ingrepp, liksom körspår. Stenrösen finns också. Området har inte betats på lång tid men är ännu öppet p g a den magra jordmånen (klappersten).

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

42 Natviksudden 42

Ek karta: 069 37 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.06.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en

Ingrepp/påverkan: Körspår, camping

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, jordart: sand

Vegetationstyp: Dominerande: sandgräshed av borsttåteltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga
backtimjan	borsttåtel
axveronika	fältsippa

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Den öppna sandgräsheden gränsar i övre delen till nyligen avverkad tallskog (kruståtel) och övergår ut mot stranden i igenväxande havsstrandäng. Sandgräsheden genomkorsas av körvägar och hålls öppen av människors tramp och även camping. Vegetationstypen utgörs av den lite ovanliga sandgräsheden av borsttåteltyp, med fårsvingel, sandtimotej, luddlosta, skatnäva, gulmåra, femfingerört, harklöver, fältsippa och borsttåtel m fl. Utåt klapperstensstranden växer bl a saltarv och strandråg.

Förslag till åtgärder: Förbjud camping och terrängkörande husvagnsekipage! Eventuellt återupptaget bete.

43 Kaupungs 1:27 43

Ek karta: 069 37 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.07.26** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	50-75%
Träd:	tall
Buskar:	en, nypon, slån

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat, gutefår

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, diken, gammal åker, igenväxning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	loppstarr
darrgräs	backnejlika
knutnarv	bockrot
brudbröd	kattfot
vildlin	
solvända	
backtimjan	
axveronika	
liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betesmarken, som ligger en liten bit ovanför stranden, är till hälften starkt beskuggad av tall, till hälften öppen. Vegetationstypen präglas av alvarhed av fårsvingeltyp och fårsvingeltorräng. Diken har grävts i den öppna marken, som förmodligen varit uppodlad. Området betas av gutefår. Hävden är god.

Förslag till åtgärder: Utglesning i trädskiktet.

44 Skälvik 44

Ek karta: 069 37 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.07.26** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), rönn, oxel
Buskar: en

Ingrepp/påverkan: Båtupplag, grillplats, gropar mm

Markfuktighet: Övervägande del torr mark, jordart: sand

Vegetationstyp: Vanlig: sandgräshed av borsttåteltyp, alvarhed av hällmarkstyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	borsttåtel	S:t Pers nycklar
	fältsippa	spåtistel
	solvända	
	fältmalört	

Hotade arter: Salepsrot, martorn

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området, som består av en strandäng, avgränsas i väster av väg, i öster av havet. Den öppna marken blir tätare bevuxen inåt land och norrut med enbuskar och tall. Marken är sandig men övergår i klapperstensfält i söder, där en del gropar efter husbehovstäkt finns. Vegetationstypen utgörs av sandgräshed med borsttåtel, sandtimotej, fältsippa och backtimjan m fl men även alvarhed av hällmarkstyp förekommer. En del inkomlingar som t ex knylhavre, gullusern, sandsallat m fl växer i utkanterna. Den västra kanten utmed vägen är ganska trivial. Sandgräsheden i norr är väldigt sliten och skadad av tramp. I strandzonen växer saltnarv, strandråg, åkertistel, svartkavle, havssäv och rörsvingel. I norra delen växer rikligt med martorn, marviol och strandvial m fl. Vid Skälvik finns en fiskebod, båtar och en grillplats med tillhörande tramp, vilket får ses som "ingrepp" i den f d betade strandmarken.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete åtminstone på något av strandskiftena.

1 Mulde; Gränhagen 1

Ek karta: 068 28 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.06.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran, oxel
Buskar: en(dom), hagtorn, slån, nypon

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, dike, antagligen gammal åkermark

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Vanlig: artrik gräs-/lågstarräng
Enstaka: fuktäng av tuvtåteltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga
vårbrodd	johannesnycklar
darrgräs	backsmultron
brudbröd	solvända
vildlin	gullviva
	spåtistel

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Denna vackert belägna utmark ligger i nära anslutning till havet. Ett dominerande inslag i området är de spridda enbuskarna som på en del ställen står ganska tätt. Örtrik ängshavre-torräng är den dominerande vegetationstypen med relativt riklig mängd indikatorarter. Här växer bland annat brudbröd, vildlin och darrgräs i stora mängder. Dessutom påträffades toppjungfrulin på ett ställe. På dom lite fuktigare delarna växer toppfrossört. Gamla diken antyder att marken tidigare brukades som åkermark och det kan i viss mån också utläsas i florans sammansättning. I bottenskiktet finns stora mängder humlelusern. Andra störnings-indikatorer är puktörne, knylhavre och någon enstaka vildmorot. Markägaren har under denna säsong inte haft betesdjur på marken på grund av en skogsavverkning i den intilliggande skogen. Körspår efter avverkningen finns i objektet och dessutom ligger lite träflis intill körvägen på ett ställe. Trots dessa ingrepp har marken stort skönhetsvärde.

Förslag till åtgärder: Det vore önskvärt med ett något större betestryck och en röjning av de slånbuskar som börjar breda ut sig. Dessutom bör träflisen tas bort.

2 Lilla Snögrinde 1:48 2

Ek karta: 068 28 **Areal: 18 ha** **Inventerat 91.06.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (4 ha), alvar, buskrik utmark
Nuvarande hävd: Övrigt: kaninbete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), oxel, rönn
Buskar: en(dom), hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 25% svagt hävdat, 50% hävd saknas, endast kaninbete

Ingrepp/påverkan: Körväg

Markfuktighet:
Övervägande del fuktig mark
Betydande del torr mark, växelfuktig mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp:
Vanlig: friskäng av knylhavretyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, driftvegetation

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	vårbrodd	backsmultron
	darrgräs	blodnäva
	brudbröd	jungfrulin
	vildlin	liten blåklocka
	solvända	strandmalört
	backtimjan	spåtistel
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Strandängsområde som ej betats på någon tid. Hävdgynnade vegetationstyper finns endast fragmentariskt, och vegetationen på landstranden domineras av rödsvingel, rörsvingel, svartkavle och knylhavre. Havssälting och strandkrypa förekommer dock här och var. Inåt land finns vätpartier med utbredda bestånd av agnsäv och salttåg. I norra delen är marken något torrare, och här förekommer kaninbetad alvar-/torrängsmark. Flentimotej noterades här. Norra delen av stranden utgörs av klappersten, och flera strandvallar syns i terrängen ovanför. I östra delen finns ett tallskogsparti, och mindre talldungar finns också utspridda i området. Enbusksnår breder ut sig på flera ställen.

Förslag till åtgärder: För att återskapa strandängarnas naturvärde måste betet återupptas i området.

3 Stiterängen, Stenstugu 1:43 3

Ek karta: 068 28 **Areal: 23 ha** **Inventerat 91.06.25** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran
Buskar: slån, en, hagtorn

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% svagt hävdat, 25% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, körväg, diken, brunn

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
solvända	vårbrodd	sumpnycklar
jordtistel	darrgräs	nattviol
	brudbröd	rosettjungfrulin
	blodnäva	gullviva
	vildlin	spåtistel
	jungfrulin	
	majviva	
	backtimjan	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Större delen av objektet består av betad ängstallskog, som växer i kanten av en klint. Nedanför klinten finns en del öppna partier, och i sydvästra hörnet finns en kalkfuktäng som till viss del har källkärrskaraktär. Man hittar majviva, tätört, axag, sumpnycklar kärrlilja och rosettjungfrulin. Längre åt nordost blir marken torrare och här förekommer något artfattig ängshavretorräng, som man också hittar i gläntor i skogen. Hävden är svag i stora delar av skogspartiet och fältskiktet domineras där av örnbräken. Spår av gallring syns. Kulturhistoriska lämningar finns i området i form av rester av en fornborg. Sammanfattningsvis ett intressant objekt med avseende på den artrika kalkfuktängen, men värdet dras ned av ingrepp i området och den svaga hävden i skogspartiet.

Förslag till åtgärder: Större betestryck.

4 Gannarveviken; L. Snögrinde m.fl. 4

Ek karta: 068 28 **Areal: 27 ha** **Inventerat 91.06.27** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (21 ha), betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), gran, björk, oxel
Buskar: en, nypon

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, hästar och gåsbete

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del fuktig mark
Betydande del våt mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp:
Dominerande: övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp
Vanlig: övrig friskäng, skonvegetation av glasörttyp, nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, gräshed av rödventyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, driftvegetation

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	vårbrodd	småfingerört
strandmalört	darrgräs	solvända
backtimjan	brudbröd	jungfrulin
gulkämpar	backsmultron	knutnarv
	vildlin	
	kattfot	
	jordtistel	
	spåtistel	
	knägräs	
	kustarun	
	göknycklar	

Fauna: Värdefull häcknings- och rastlokal för änder, gäss och vadare.

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området domineras av välbetade flacka strandängar. Kuststräckan är mycket flikig och inrymmer bl a en 500 m lång udde, Gannarveskär, som nästan helt består av tidvis översväm-

mad strandäng. Man hittar typiska havsstrandväxter som havssälting, strandkrypa, gulkämpar och salttåg. Strandmalört förekommer mycket rikligt. Det finns också stora arealer fina skonor med rikligt med revigt saltgräs, glasört och saltört. I norr finns en liten fuktäng med väldiga mängder dvärgviol. Enligt uppgift växer här också rikligt med den sällsynta strandnålen. I norra delen finns ett mindre tallskogsparti som i viss mån betas. Sammanfattningsvis ett fint exempel på betade strandängar med högt bevarandevärde.

Förslag till åtgärder: Nuvarande markanvändning bör bibehållas.

Strandnål

5 Hajdänge, Dapps 2:1 5

Ek karta: 068 29 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.06.29** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: ask(dom), björk, ek, tall
Buskar: hassel(dom), nypon, hagtorn, en, slån

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, 50% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, mindre vattensamling

Vegetationstyp: Dominerande: friskäng av skogsnävatyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av knylhavretyp, örtrik friskäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
blodnäva	vårbrodd	brudsporre
gullviva	darrgräs	backklöver
	S:t Pers nycklar	vildlin
	ängsnycklar	korskovall
	nattviol	liten blåklocka
	tjärblomster	svinrot
	brudbröd	majviva
	solvända	slåtterfibbla
	axveronika	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Gammal ängesmark som i nuvarande läge är relativt svagt hävdad genom hästbete. Slåtter förekom senast på 20-talet. Därefter har marken betats. Större delen av området utgörs av lund där trädskiktet helt domineras av ask och buskskiktet domineras av hassel. Dominerande vegetationstyp är friskäng av skogsnävatyp, men i öppna gläntor finner man också ängshavretorräng. Floran är fortfarande ganska artrik med stort inslag av hävdgynnade indikatorarter. Området är inhägnat med bandtun. I sydöstra delen finns ett öppet markparti som varit uppodlat. Kulturhistoriska lämningar finns i form av en stensträng.

Förslag till åtgärder: För att återställa ängeskaraktären bör en del hasselbuskage och träd gallras bort, och slåtter eller ökat bete införas.

6 Gannarveviken; Nymans m fl 6

Ek karta: 068 18 **Areal: 16 ha** **Inventerat 91.09.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (15 ha), buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom)
Buskar: en(dom), hagtorn, oxel, apel, slån

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% ingen gödsling, 50% svag gödsling, 25% tydlig gödsling

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet: Betydande del frisk mark, fuktig mark, växelfuktig mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: övrig friskäng, friskäng av rödventyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, skonvegetation, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, driftvegetation

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	knägräs	vårbrodd
trift	darrgräs	knutnarv
gulkämpar	brudbröd	göknycklar
strandmalört	vildlin	

Fauna: Värdefull rastlokal för vadare och änder.

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Får-/nötbetad havsstrandäng och buskrik utmark. I hägnet ingår också planterad ungtallskog. Marken är här starkt kvävepåverkad varför skogen ej ingår i objektet. Troligen har objektet varit ohävdat en tid och betestrycket räcker inte till för att hålla all gräsmark betad. Tämligen breda zoner av vass och säv finns längs stranden. Viss kvävepåverkan finns i större delen av objektet. Dels rör det sig om kvävepåverkan från havet men även annan kvävepåverkan är tydlig i skogsbrynen och buskmarkerna. Detta har tillsammans med ohävdsperioder gjort att floran utarmats på en del håll.

Förslag till åtgärder: Intensifierat bete. Röjning av buskagen på stranden.

7 Valbys änge; Göstavs 7

Ek karta: 068 18 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.09.19** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: björk, ask, tall, oxel
Buskar: rönn

Ingrepp/påverkan: 100% svag gödsling, nedgrävd ledning

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark, fuktig mark, jordart: sand

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, örtrik friskäng, fuktäng av högörttyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	backsmultron
brudbröd	knägräs	ängsviol
skogsklöver	loppstarr	
solvända	trift	
	liten blåklocka	
	svinrot	

Hotade arter: Tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett sedan några år ohävdat änge med glest stående träd och nästan helt utan buskar. Vegetationen är dels påtagligt förändrad på grund av ohävden, dels lätt kvävepåverkad. Marken består av sandiga gamla strandvallar med fuktängar i sänkorna. Största delen av fuktängsvegetationen har vuxit igen med älgört. Alla vegetationstyperna har förmodligen haft en särregen utformning innan hävden upphörde. Kombinationen slåtter, ren sand och solöppen miljö har som det verkar utvecklat mycket speciella former.

Förslag till åtgärder: Återupptagen slåtterhävd.

8 Hallgårds 1:2 8

Ek karta: 068 18 **Areal: 36 ha** **Inventerat 91.09.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: tall(dom), gran, björk
Buskar: en(dom), nypon, slå, hassel, hagtorn

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, stödutfodring, skrot-/stenupplag, dike, sambete med vall

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: övrig friskäng
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knägräs	darrgräs	vårbrodd
backtimjan	knutnarv	gullviva
strandmalört	slåtterblomma	
	småfingerört	
	backsmultron	
	brudbröd	
	blodnäva	
	vildlin	
	ängsviol	
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	spåtistel	
	jordtistel	
	revfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Välbetat hägn med stor skogsareal samt i utkanterna liggande alvar och buskrika utmarker. Delvis kan de senare uppkommit genom sentida avverkningar. Bitvis omgärdas objektet av fungerande trägärdesgårdar men delvis är de ersatta av nya taggtrådsstängsel. Troligen in-

nebär detta att objektet haft ett hävdavbrott. Skogen är bitvis fin med ett äldre självsått trädskikt. Stora delar har tätt buskskikt. Alvardelen är störd av stora stenhögar, skrot och kväveskador men brynen mot skogen är fina. Alvarvegetationen är här av växelfuktig märgeltyp. Här fins starkt fårbetespräglade enar. Ur objektets övriga flora kan kantig fetknopp och kärrknipprot nämnas. I objektet finns några stensträngar och en osäker rund stensättning.

9 Hallgårds 1:2 9

Ek karta: 068 18 **Areal: 6 ha** **Inventerat 91.09.19** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Alvar, betad skog	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	50-75%
	Träd:	tall(dom), ask
	Buskar:	slån, nypon
Hävdens tillstånd:	100% välhävdat	
Ingrepp/påverkan:	50% ingen gödsling, 50% svag gödsling	
Kulturhistoriska spår:	Trägärdesgård, stengärdesgård	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark, växelfuktig mark Mindre del fuktig mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp Enstaka: fuktäng av kalktyp	

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
knägräs	knutnarv
småfingerört	slåtterblomma
backsmultron	fältmalört
brudbröd	
vildlin	
backtimjan	
liten blåklocka	
spåtistel	
jordtistel	
revfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad skog och alvar samt en fuktäng. Alvaret är av växelfuktig märgeltyp men förefaller vara kvävepåverkat. Mitt i fuktängen finns en stor brya. Skogen är välbetad, delvis tämligen öppen men mindre delar är tätt igenvuxna med enbuskar. Vegetationen påminner om en artfattig blandform mellan ängshavretorräng och kalkfuktäng.

10 Vallhagar, Puser 1:16 10

Ek karta: 068 19 **Areal: 10 ha** **Inventerat 90.07.06** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), ek, ask, oxel
Buskar: hassel(dom), en, nypon, hagtorn

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning, husgrunder, ålderdomligt jordbrukslandskap

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	skogsklöver	tjärblomster
darrgräs	liten blåklocka	fältsippa
brudbröd	spåtistel	backsmultron
blodnäva	jordtistel	backklöver
solvända	kattfot	jungfrulin
gullviva		backtimjan

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
I Vallhagar har man hittat rester av en boplats från järnåldern, bl.a. finns 17 husgrunder och 3 gravfält. Området ligger vackert beläget med tallskog längs ena sidan och utblick över odlingslandskapet åt andra hållet. Marken är lätt kuperad, och utspridda tallar, ekar, askar och hasselbuskar, eller små dungar, ger området en omväxlande och tilltalande karaktär. Dominerande vegetationstyp är ängshavretorräng, som är tämligen örtrik. Hagen betas av gutefår, och hävden är relativt god. Vallhagar har höga naturvärden i form av naturlig fodermark, skönhet och kulturhistoriska lämningar. Floran är dock något för artfattig och vegetationstyperna för få för att motivera högsta klassning.

Förslag till åtgärder: Nuvarande markanvändning bör bibehållas.

11 Robsarve 1:5 11

Ek karta: 068 19 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.09.19** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall(dom)
Buskar:	en(dom), slån, oxel, brakved

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 100% svag gödsling, halmupplag, körspår

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet: Dominerande del växelfuktig mark
Mindre del torr mark, frisk mark, jordart: märgel

Vegetationstyp: Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, övrig friskäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	darrgräs	liten blåklocka
stenmalört	knutnarv	
	småfingerört	
	backsmultron	
	brudbröd	
	vildlin	
	ängsviol	
	solvända	
	spåtistel	
	jordtistel	
	revfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Välbetade alvarmarker med obetydlig förbuskning. Förmodligen har objektet haft avbrott i hävden. När denna återupptagits har också omfattande stödutfodring påbörjats. Ännu syns dock endast måttliga gödslingseffekter. Alvarvegetationen är av växelfuktig märgeltyp. Hägnets skogsområden saknar betessprägel och räknas ej in i objektet.

Förslag till åtgärder: Undvik i möjligaste mån stödutfodring.

1 Autsarve 1:1 1

Ek karta: 069 10 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.07.11** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: björk(dom), ask, gran, apel, tall
Buskar: hagtorn, slån, nypon, en

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% svag gödsling, brunn, gropar

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning, äldre åker, husgrunder

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av fårsvingeltyp
Vanlig: friskäng av rödventyp
Enstaka: gräshed av rödventyp, friskäng av knylhavretyp, fuktäng av tuvtåteltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd
gullviva	knägräs
liten blåklocka	brudbröd
jordtistel	vildlin
slåtterfibbla	jungfrulin
	solvända

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Delvis gammal och småtuvig betesmark med enstaka utspridda björkar. Längs stengärdesgården i västra kanten växer en rad med unga askar. Inslaget av andra trädslag är mycket litet. Buskskiktet domineras av hagtorn och slån. Södra delen av objektet är intressantast med relativt opåverkad naturlig vegetation där flera intressanta indikatorarter noterades, t.ex. vildlin, jungfrulin, solvända, gullviva, slåtterfibbla, darrgräs och knägräs. Norra delen av objektet har trivial gräsflora av samma karaktär som i den angränsande betesmarken. Kulturhistoriska lämningar finns i objektet i form av husgrunder, stensträngar och en åkerterrass.

2 Prästänget; Lojsta 2

Ek karta: 069 11 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.07.03** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ek(dom), ask, apel, tall, rönn
Buskar: hassel, hagtorn, skogskornell, lönn

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: Diken

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Mindre del fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: örtrik friskäng
Vanlig: friskäng av rödventyp, svinrotäng
Enstaka: fuktäng av högörttyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
svinrot	vårbrodd	nattviol
	darrgräs	backsmultron
	S:t Pers nycklar	blodnäva
	brudbröd	jordtistel
	jungfrulin	slåtterfibbla
	gullviva	klasefibbla

Hotade arter: Dårgräsfjäril, svensk ögontröst

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Slåtterhävdat änge som utgör en del av tidigare större änge vars västra del nu är igenväxt. I östra kanten går väg 142. Träd och hasselbuketter växer utspridda men relativt tätt varför slåttergläntorna blir tämligen små. Ek är det dominerande trädslaget följt av klappade askar. Många ekar är gamla och grova. Gotlands troligen äldsta ek, Lojstaeken, står intill landsvägen. Marken är frisk med fuktiga inslag och fältskiktet är frodigt. Floran har något omväxlande karaktär och är ställvis ganska trivial med stort inslag av arter som hundäxing, ängsgröe, rödklöver och ogräsmaskros. Örtrikare partier finns dock med arter som brudbröd, backsmultron, jungfrulin, klasefibbla, nattviol, ängskovall, sammetsdaggkåpa, vårbrodd, darrgräs och slåtterfibbla. Svinrot förekommer rikligt på sina ställen. I de fuktigare partierna växer älväxing, hirsstarr, luddstarr, ängsvädd och läkevänderot. S:t Pers nycklar och tvåblad är vanliga. Enligt uppgift ska svensk ögontröst finnas. Ett par grunda diken ge-

nomkorsar området. Fornlämningar finns i form av ett stensträngssystem med en sammanlagd längd av 615 m. Detta är det enda gotländska änge där dårgräsfjäril har en känd fast stam. Sammanfattningsvis ett välskött änge på frisk mark med tämligen stort inslag av slåttergynnade indikatorarter men också med trivialare partier.

1 Frindarve m fl 1

Ek karta: 069 12 **Areal: 28 ha** **Inventerat 91.08.02** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran, ek
Buskar: en, slån, oxel, oxbär, rönn, getapel, try, brakved

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vildlin	darrgräs	ängsnycklar
backtimjan	S:t Pers nycklar	knutnarv
	backsmultron	svinrot
	brudbröd	
	rosettjungfrulin	
	solvända	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Gles obetad hällmarkstallskog och relativt vidsträckta alvar. Skogen har gräsrik vegetation dominerad av fårsvingel som möjligen är hävdformad, men hävdgynnade växter är sparsamma. Skogen har rika spår av äldre gallringar som hjälpt till att hålla öppet. På alvaren finns stora kala hällar och grusig alvarhed med polygonmark. I vegetationen finns en hel del hävdgynnade växter. Mest påfallande är dock rikligt med grusslok, liten sandlilja och getväppling. En kalkugnsruin och en rundad stensättning finns i objektet.

2 Smiss 1:9 2

Ek karta: 069 13 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.07.24** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ek, ask
Buskar: hassel(dom), en, hagtorn, apel, nypon, brakved

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: friskäng av skogsnävatyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
gullviva	vårbrodd	nattviol
svinrot	darrgräs	blodtopp
	brudbröd	blodnäva
	klasefibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett ohävdat men ännu ej igenväxt änge omgivet av åkrar och djupa diken. Troligen har ohävden föregåtts av en längre period av bete. Framför allt under träden finns stora buskage av apel, hagtorn och nypon. Vegetationen är högvuxen och rotfilten förmodligen upplöst. Gräs, blodrot och fibblor av släktet *Hieracium* har stark ställning liksom typiska ängsväxter som svinrot, gullviva och - mer anmärkningsvärt - klasefibbla. Mer lågvuxna arter är dock försvunna. Någon gödselpåverkan kan inte ses. Fuktigare mark domineras starkt av älgört och i lundartade partier finns vegetation som inte redovisas bland de hävdgynnade standardvegetationstyperna.

Förslag till åtgärder: Eventuellt lämpligt objekt för återupptagen slåtterhävd. Ohävden har dock haft långtgående effekter. Omfattande gallring.

3 Hemmor backar; Hemmor 3

Ek karta: 069 13 **Areal: 13 ha** **Inventerat 91.07.24** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, tall, apel, lönn, oxel, ek
Buskar: en(dom), hagtorn

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 25% svag gödsling, 75% tydlig gödsling, grunda diken, halmupplag

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, stengärdesgård, hamlat träd, äldre åker, röjningsrösen, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av fårsvingeltyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knägräs	knippfryle
brudbröd	darrgräs	backfingerört
backtimjan	knutnarv	småfingerört
	fältsippa	
	backsmultron	
	vildlin	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Gammal fårbetesmark med tämligen glest enbuskskikt. Spridda små askar samt i små dungar ytterligare några träd. Enbuskarna är alla präglade av fårbetet men rikligt med döda kvistar visar på hävdavbrott eller en period med lägre hävdtryck. Tyvärr är huvuddelen av arealen gödselskadad med bland annat stora mängder engelskt rajgräs. Framför allt i söder finns tämligen ostörda vackra grässvålar med svag gödselverkan. Objektet sambetas med flera stora gödslade vallar. Det finns mycket gott om fornlämningar i objektet. Det finns ett gravfält samt ett rikt spektrum av lämningar från forntida bosättning. Där finns en husgrund från tidig järnålder, 3 vägbankar, 3 sliphällar, en malsten, fornåkrar och en stensträng. Ett mer sentida kulturminne är en minnessten som påminner om att objektet fungerat som exercisplats.

1 Lilla Karlsö 1

Ek karta: 068 17 **Areal: 158 ha** **Inventerat 90.09.08** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: alm, ek, ask, oxel
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 100% välhävdat

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp
Enstaka: fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominerande:	Vanliga:	Enstaka:
mandelblom	tjärblomster	ormtunga
brudbröd	fältsippa	låsbräken
sandmaskros	småfingerört	backnejlika
stenmalört	vildlin	skogsklöver
vårbrodd	solvända	blodnäva
knippfryle	gullviva	rosettjungfrulin
knutnarv	axveronika	majviva
backtimjan	kattfot	sumpgentiana
	jordtistel	strandmaskros
	spåtistel	strandmalört
	slåtterfibbla	salttåg
	fältmalört	kustarun
	darrgräs	trift
	vårstarr	krutbrännare
	gulkämpar	S:t Pers nycklar

Hotade arter: Kransborre, honungsblomster, hylsnejlika, toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Lilla Karlsös naturvärden är väl kända och finns dokumenterade i andra inventeringar. Ön är avsatt som naturreservat. Indikatorartlistan är till stora delar hämtade ur andra, noggranna inventeringar. Den representerar därför alla årstidsaspekter.

2 Prästgården 1:1 2

Ek karta: 068 08 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.18** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall
Buskar:	en

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av fårsvingeltyp
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	jungfrulin
	backnejlika	liten blåklocka
	bockrot	slåtterfibbla
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Nötbetad beteshage på torr mark. Träd förekommer sparsamt i form av låga tallar. En hel del gamla enbuskar finns i området, både fristående och i grupper, medan småbuskar i stort sett saknas. Objektet ligger vid vägkorsningen vid Ekstа kyrka och gränsar till en fotbollsplan. Floran är ganska artfattig och en aning trivial. Inga tydliga tecken på gödsling eller kultivering är dock märkbara.

3 Bopparve 1:44 3

Ek karta: 068 18 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.06.06** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark
Nuvarande hävd: Övrigt: kaninbete, turisttramp

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: saknas
Buskar: saknas

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat, kaninbete

Ingrepp/påverkan: Grusväg

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av knylhavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
solvända	backsmultron
	backtimjan
	axveronika
	spåtistel
	kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Området är beläget i en svag sluttning ovanför fiskeläget i Djupvik. I skogsbrynet i östra hörnet finns en skeppssättning. I västra hörnet finns ett par sommarstugor. Marken är torr med tunt jordtäcke och på en del ställen finns nakna grusfläckar. Vegetationen är till större delen mycket lågväxt och inte särskilt artrik. Man hittar arter som solvända, backtimjan, spåtistel, axveronika, kattfot, backsmultron, gul fetknopp, backglim och knölsmörblomma. I västra delen växer mycket blåeld. Marken har troligen aldrig betats av boskap i någon större utsträckning, utan området fungerar mer som allmänning och parkering åt det intilliggande fiskeläget. Hävden är dock mycket god beroende på kaninbete. Närheten till fiskeläget och fornlämningen gör det angeläget att området behåller sin öppna karaktär.

4 Jakobs 1:20 4

Ek karta: 068 18 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.06.06** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask(dom), tall(dom), gran , björk, ek
Buskar: hagtorn, slån

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, 25% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: Diken

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, hamlat träd

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark, mindre vattensamling
Mindre del torr mark, våt mark

Vegetationstyp:
Vanlig: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: örtrik friskäng, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	vildlin	S:t Pers nycklar
darrgräs	gullviva	ängsnycklar
	skogsnycklar	
	nattviol	
	mandelblom	
	småfingerört	
	brudbröd	
	rosettjungfrulin	
	solvända	
	spåtistel	
	jordtistel	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Gammal ängesmark som övergått till betesmark. Hävden är svag och området håller på att växa igen med tall och gran. Norra delen övergår i granskog, och även inne i objektet finns en del stora granar. I centrum finns några dungar med ask, som bär spår av klappning. Ett par öppna gläntor finns med örtrik ängsflora, där man hittar arter som vildlin, rosettjungfrulin, solvända, jordtistel, vårbrodd och darrgräs. I de skuggigare lägena breder älggräs ut sig. I askdungarna domineras fältskiktet av älväxing och olika starrarter. Fuktiga vegetationstyper dominerar och flera olika arter orkidéer finns, t.ex. nattviol och ängsnycklar.

Förslag till åtgärder: Röjning av sly, borttagande av barrträd och återupptagen slåtter.

5 Grymlings 1:5 5

Ek karta: 068 19 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.19** **KLASS: 3**

Markslag:	Slåttermark	
Naturtyp:	Träd-/buskbärande äng	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	ej representativ
	Nuvarande hävd:	svag
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	50-75%
	Träd:	björk(dom), tall(dom), ask, ek, gran
	Buskar:	hassel, nypon, slån, hagtorn
Hävdens tillstånd:	25% välhävdat, 25% svagt hävdat, 50% hävd saknas	
Ingrepp/påverkan:	75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling	
Kulturhistoriska spår:	Fornlämning, husgrunder	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark Betydande del torr mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: friskäng av rödventyp, friskäng av skogsnävatyp, fuktäng av högörttyp Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Vanliga	Enstaka
	gullviva	skogsnycklar
	slåtterfibbla	tjärblomster
		brudbröd
		skogsklöver
		solvända

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Igenväxande änge med stort inslag av björk och tall. Ett par öppna ytor finns. Floran är dock tämligen artfattig på grund av utebliven hävd och har på många ställen lundkaraktär. Täta hasselsnår skuggar stora delar av änget och jorden ligger fläckvis bar. I söder och väster finns hagmark med trivial flora. Enligt uppgift i ängesinventeringen slogs änget fram till 1950 och har därefter betats. Beteshävden verkar dock ha varit sporadisk de senaste åren. Hävdgynnade indikatorarter noterades främst i den norra delen av objektet där en öppen yta finns. I området finns fornlämningar i form av stensättningar, en husgrund och ett röse.

Förslag till åtgärder: Igenväxningen har gått ganska långt i änget och en hel del sly och tynne bör röjas bort. En gallring av hasselbuskar är nödvändig, och granarna bör avlägsnas. Hävdform bör även fortsättningsvis vara bete.

6 Stora Karlsö 6

Ek karta: 068 06 **Areal: 246 ha** **Inventerat 91.06.22** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, annan öppen utmark
Nuvarande hävd: Övrigt: harbete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	saknas

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	ask(dom), lönn, rönn, oxel, al, alm, lundalm, björk
Buskar:	en, vejksel, slån, nypon, oxbär, svartoxbär

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 25% svagt hävdat, 50% hävd saknas, harbete

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling, gödsling från fåglar/får i rasbranter

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark, växelfuktig mark, våt mark, källa

Vegetationstyp: Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: alvarhed av hällmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, friskäng av knylhavretyp, fuktäng av högörttyp, fuktäng av kalktyp, öppet sumpkärr

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	krutbrännare	ormtunga
darrgräs	S:t Pers nycklar	låsbräken
Adam och Eva	tjärblomster	knägräs
brudbröd	fältsippa	ängsnycklar
solvända	mandelblom	brudsporre
slåtterfibbla	småfingerört	backnejlika
	backsmultron	knutnarv
	blodnäva	slåtterblomma
	vildlin	rosettjungfrulin
	gullviva	majviva
	backtimjan	jordtistel
	axveronika	stenmalört
	liten blåklocka	kattfot
	spåtistel	
	fältmalört	

Hotade arter: Karlsösallat, våradonis, toppjungfrulin, blåblommig sminkrot

Fauna: På ön finns Sveriges största koloni av sillgrissla (ca 7500 par), dessutom tordmule (ca 1500 par) och tobisgrissla (ca 50 par).

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
De bägge karlsöarna har tjänat som betesmark under lång tid, antagligen tusentals år. I slutet av 1800-talet var hävdtrycket från fårbetet mycket högt, och bägge öarna hade en vegetation som den man än idag kan se på Lilla Karlsö, där fårbete alltjämt pågår. 1887 upphörde betet på Stora Karlsö, och en mycket artrik flora kom att utvecklas. Den enda betespåverkan som nu förekommer kommer från öns stam av skogshare, vars storlek har varierat genom åren. Alvarmark dominerar uppe på platåerna, men i svackor finns också ängshavretorrängar och inslag av frisk- och fuktäng. Ett mindre myrområde med stort inslag av bunkestarr och svärdslilja finns i västra delen av ön. I lövskogsdungarna finns lundvegetation. Ön är nu på väg att växa igen med en och tall på platåerna och olika delvis inplanterade lövträd i rasbranterna. Ca 450 kärlväxter finns noterade från ön, bland dem värmetidsrelikterna karlsösallat, våradonis, tovsippa, gullborste, bergskrabba och stenmalört. Av de 11 arter orkidéer som finns är Adam och Eva och S:t Persnycklar talrikast. Under försommaren breder formliga mattor av Adam och Eva ut sig i platåernas svackor. Kulturhistoriska lämningar finns i form av 4 st gravrösen från bronsålder, 60-70 gravar från järnålder och "båtgravar" från vikingatid. Stenåldersgrottan Stora Förvar innehöll fyndrika kulturlager från yngre stenålder. Två fiskebodar från 1800-talet finns bevarade. Stora Karlsös unika naturvärden, både vad gäller flora och fauna, gör ön till ett riksintressant objekt. Ön avsattes som naturreservat 1970.

Förslag till åtgärder: Stora Karlsö är, efter 100 år av uteblivet bete, på väg att förbuskas och beskogas. Det är nu hög tid att bestämma om denna utveckling ska få fortsätta eller om man ska sätta in åtgärder (röjning + bete) för att bevara det öppna landskapet.

7 Bopparve 1:45 7

Ek karta: 068 07 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.06.14** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), gran
Buskar: en, slån

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, 25% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: Diken

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavre-typ, fuktäng av kalktyp
Enstaka: gräshed av rödventyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	nattviol
brudbröd	knutnarv
	gullviva
	axveronika
	liten blåklocka
	spåtistel
	kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Skogsinramad alvarmark som betas sporadiskt. Marken är omväxlande torr och fuktig, och mycket mager. Enbuskar och enstaka tallar växer utspridda i området. Litet inslag av örter. I norra kanten finns ett dike, och norr om objektet ligger ett kalhygge. Ur botanisk synvinkel är området tämligen ointressant, även om en del hävdgynnade indikatorarter kan hittas.

8 Hägur 1:13 8

Ek karta: 068 07 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.07.15** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en(dom), björk, en

Hävdens tillstånd: 25% svagt hävdat, 75% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: Körspår, körväg, skrothög

Markfuktighet:
Övervägande del fuktig mark
Betydande del torr mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: fuktäng av tuvtåteltyp, artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp
Enstaka: gräshed av rödventyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	brudbröd	knägräs
	solvända	jungfrulin
	vårbrodd	gullviva
	vildlin	backtimjan
	jordtistel	axveronika
	svinrot	liten blåklocka
		spåtistel
		slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Tuvig gräsmark som inte betats på några år. En del träd har fällts i området för ca tio år sedan. Objektet gränsar till ett litet skogsparti i söder och åkermark i väster. Norra delen är öppen, medan södra delen består av gles tallskog. En hel del självsådda tallplantor förekommer, speciellt i östra delen av objektet. Både torr och fuktig mark förekommer tillsammans med växelfuktiga partier. Fältskiktet domineras av älväxing, darrgräs och olika starrarter. I de torrare partierna förekommer luddhavre, ängsgröe, fårsvingel och rödsvingel. Örtfloran är relativt rik och flera intressanta indikatorarter noterades: brudbröd, vildlin, gullviva, solvända, axveronika, jordtistel, svinrot, knägräs, backtimjan m.fl. Ett stort bestånd med örnbräken växer i norra delen av objektet.

Förslag till åtgärder: Betet bör återupptagas. En skrothög som ligger ganska centralt i objektet bör avlägsnas.

9 Eksta 1:19 9

Ek karta: 068 07 **Areal: 29 ha** **Inventerat 90.07.15** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), rönn
Buskar: en(dom), nypon

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, kaninbete på de välhävdade partierna

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, stengärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del fuktig mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: fuktäng av kalktyp
Vanlig: artrik gräs-/lågstarräng
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle
darrgräs	skogsnycklar
vildlin	backtimjan
solvända	liten blåklocka
axveronika	kattfot
jordtistel	

Hotade arter: Salepsrot.

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Mager och ganska artfattig, kustnära betesmark. Marken är mestadels fuktig med inslag av torra partier. Älväxing dominerar fältskiktet tillsammans med ängsgröe, fårsvingel och olika starrarter t.ex. hirsstarr, ängsstarr och slankstarr. På de torra ställena växer ängshavre och luddhavre tillsammans med torrängsörter som kattfot och axveronika. En intressant orkidé noterades: salepsrot. En del mindre talldungar finns i norra delen av området. Enbuskar växer enstaka eller i smågrupper här och var. Inne i objektet finns ett par korta stenvastar.

Förslag till åtgärder: Ökat bete föreslås för att få en intressantare flora i objektet med större inslag av hävdgynnade arter.

10 Ajvide 1:11 10

Ek karta: 068 07 **Areal: 41 ha** **Inventerat 90.07.17** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), rönn
Buskar: en

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del fuktig mark
Mindre del torr mark, växelfuktig mark, våt mark

Vegetationstyp:
Dominerande: fuktäng av kalktyp
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd
	knägräs
	ängsnycklar
	skogsnycklar
	brudbröd
	trift
	liten blåklocka

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Kustnära betesmark som inte betats på några år. Övervägande fuktig och mager mark med våta och torra inslag. Området är delvis skogsklätt i form av spridda talldungar. Enbusksnår finns här och var. Vegetationen är örtfattig och domineras av gräs som älväxing, fårsvingel, rödsvingel, ängsgröe, ängshavre, blåtåtel, darrgräs och vårbrodd. I de fuktigare partierna dominerar ofta olika starrarter t.ex. hirsstarr, luddstarr och slankstarr. En del agnsävdominerade vätpartier finns. Orkidéer noterades i form av ängsnycklar och skogsnycklar.

Förslag till åtgärder: För att återställa naturvärdena i form av örtrik flora måste bete återupptas i området. Om inte ett så stort antal betesdjur som krävs för att hävden ska ha gynnsam effekt kan hållas bör ett mindre område avsättas närmast kusten.

11 Ajvide 1:12 11

Ek karta: 068 07 **Areal: 14 ha** **Inventerat 90.07.16** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall
Buskar: en, slån, nypon, hagtorn

Hävdens tillstånd: 25% svagt hävdat, 75% hävd saknas

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, stengärdesgård

Markfuktighet: Betydande del fuktig mark, växelfuktig mark
Mindre del torr mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av tuvtåteltyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	skogsklöver
darrgräs	
brudbröd	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Flack och öppen betesmark nära havet på mager mark. Marken är till större delen fuktig eller växelfuktig med torra partier på de mer höglänta ställena. Något bete har inte förekommit de senaste åren och grästäcket är därför mycket tätvuxet med arter som älväxing, ängsgröe, luddhavre, rödsvingel, fårsvingel, krypven och blåtåtel. Vanliga starrarter är slankstarr, hirsstrarr, ängsstarr och hundstarr. Enbuskar förekommer ganska sparsamt med enstaka småbuskar här och där samt ett par små partier med tätvuxna enbusksnår. Ur botanisk synvinkel är området ointressant, men med återupptaget bete torde en mer örtrik flora utvecklas. En kort stenvast ligger inne i objektet.

Förslag till åtgärder: Betet bör återupptas omedelbart, eftersom hävdgynnade arter till stor del försvunnit ur floran. Det är redan tveksamt om vegetationen kan återställas till en mer artrik typ. I objektets naturvärden kan också inräknas närheten till strandängarna i det intilliggande fågelskyddsområdet.

12 Ajvide 1:12 12

Ek karta: 068 07 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.07.13** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: rönn
Buskar: en, nypon

Hävdens tillstånd: 50% svagt hävdat, 50% hävd saknas

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del fuktig mark
Betydande del torr mark
Mindre del växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: fuktäng av tuvtåteltyp
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	trift
	brudbröd	axveronika

Hotade arter: Salepsrot.

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Flack och öppen betesmark nära havet. Marken är omväxlande torr och fuktig med inslag av växelfuktiga partier. Floran domineras av gräs som älväxing, darrgräs, rödsvingel och ängshavre. På grund av svag hävd är grästäcket tjockvuxet och floran örtfattig. Några exemplar av salepsrot noterades dock. I norra delen av objektet finns en del enbusksnår, i övrigt är det glest mellan buskarna.

Förslag till åtgärder: Med ökat betestryck finns möjlighet att en örtrikare fuktängstyp skulle kunna utvecklas.

13 Ugnen 13

Ek karta: 058 97 **Areal: 57 ha** **Inventerat 90.07.18** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Havsstrandäng (53 ha), alvar, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	0-25%
Träd:	tall
Buskar:	en, nypon

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Grusväg, körvägar

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark
Mindre del frisk mark, våt mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av tuvtåteltyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, övre landstrandvegetation av salttåg-/rödsvingeltyp, nedre landstrandvegetation av agnsäv-/krypventyp, havshalofytvegetation av bladvass-/sävtyp
Enstaka: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av rödventyp, fuktäng av kalktyp, övre landstrandvegetation av strandmalörttyp, skonvegetation

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
salttåg	darrgräs	vårbrodd
	backnejlika	knägräs
	brudbröd	backsmultron
	solvända	gulkämpar
	backtimjan	liten blåklocka
	strandmalört	jordtistel
	kattfot	

Fauna: Mycket rikt fågelliv med många olika sorters vadare och andfåglar. Viktig häcknings- och rastlokal.

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Objektet består av en smal och flikig kustremsa, ca 2,5 km lång. Markförhållandena är mycket varierande och vegetationen består av en mosaik av olika vegetationstyper, där havsstrandäng utgör ett viktigt inslag. På vissa ställen är stranden flack och strandängen sträcker sig ända ut i vattnet, men vanligare är att sanddyner eller klappersten utgör yttersta strandremsan. I västra kanten finns ett stycke alvarmark samt ett litet tallskogsparti. I mit-

ten, där en vik snörts av från havet av en strandvall, finns ett bälte med havssäv, blåsäv och bladvass. Ett flertal intressanta indikatorarter noterades i området, t.ex smultronklöver, backnejlika, strandmalört, höstfibbla, knägräs, salttåg, gulkämpar och backtimjan. En stor del av de utpräglade strandängarna är kortbetade, men områden med svagare hävd finns också med tätvuxet gräs, där främst rödsvingel, ängshavre, rörsvingel och tuvtåtel noterades. En hel del driftvallsområden finns med stort inslag av åkertistel och gåsört. På sanddynerna växer ofta strandråg. Området är avsatt som fågelskyddsområde.

14 Bjärges 1:4 14

Ek karta: 068 07 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.07.13** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: saknas
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: fuktäng av tuvtåteltyp
Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	darrgräs	jungfrulin
	backnejlika	
	brudbröd	
	liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Flack och öppen betesmark nära havet. Marken är omväxlande torr och fuktig med inslag av växelfuktiga partier. Floran domineras av gräs som älväxing, ängshavre, ängsgröe, rödsvingel och luddlosta. Örtinslaget är ganska litet, men en del intressanta indikatorarter noterades. Den norra delen av objektet som uteslutits i inventeringen består av åkermark som införlivats i betesmarken men som har en trivial flora.

15 Mickelsänge, Giftaker; Ajvide 15

Ek karta: 068 18 **Areal: 31 ha** **Inventerat 90.06.07** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Annan öppen utmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	svag
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	0-25%
	Träd:	ek(dom), ask, tall, björk
	Buskar:	en
Hävdens tillstånd:	50% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat	
Ingrepp/påverkan:	Dike, körspår	
Kulturhistoriska spår:	Stengärdesgård, fornlämning, röjningsrösen, husgrunder	
Markfuktighet:	Övervägande del torr mark Betydande del fuktig mark Mindre del frisk mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, örtrik friskäng, fuktäng av kalktyp Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp	

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	knippfryle
solvända	brudbröd	ängsnycklar
	vildlin	brudsporre
	jungfrulin	nattviol
	gullviva	korskovall
	backtimjan	svinrot
	spåtistel	
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Vidsträckt öppen betesmark som till stor del ligger på gammal åkermark. Träd förekommer sparsamt i form av ek och ask som växer enstaka eller i små grupper vilket ger ett välkommet avbrott i det annars öppna landskapet. Marken har varierande fuktighetsgrad och är till stor del växelfuktig, varför t.ex älväxing och ängshavre ofta växer på samma ställe. Floran är på många ställen artrik med många hävdgynnade arter, t. ex.vildlin, jungfrulin, solvända, gullviva, korskovall, spåtistel, darrgräs, vårbrodd och backtimjan. Orkidéer förekommer på fuktiga ställen i form av nattviol, ängsnycklar, tidigblommande brudsporre och johannesnycklar. Floran i östra delen av området är av trivialare slag än på övriga ställen. Stora öppna betesmarker av detta slag är ovanliga i trakten. Med ökat betestryck skulle

objektet kunna bli botaniskt mycket intressant. Flera fornlämningar finns i området: husgrunder, röjningsrösen och en överväxt stenåldersboplats.

Förslag till åtgärder: Om betet intensifieras i området finns goda möjligheter att en örtrik flora med många hävdgynnade arter utvecklas.

Korskovall

16 Prästgården 1:1 16

Ek karta: 068 08 **Areal: 6 ha** **Inventerat 90.06.18** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ask(dom), tall, lönn
Buskar: en, nypon, hagtorn, hassel

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% svagt hävdat, 25% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: Stenupplag, körväg

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, alvarvariant av örtrik ängshavre-torräng, fuktäng av tuvtåteltyp
Enstaka: gräshed av rödventyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	tjärblomster
backnejlika	fältsippa
brudbröd	gullviva
solvända	jordtistel
	kattfot
	slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Objektet är beläget omedelbart bakom Eksta kyrka, och består dels av öppen betesmark, dels av blandskog med tall och ask. Den öppna marken är relativt välhävdad med enstaka enbuskar. Skogspartiet är på väg att växa igen med främst asksly. Torra vegetationstyper med näst intill hedartade inslag dominerar enbuskhagen, medan de ohävdade partierna i skogen har vegetation av lundkaraktär. I västra delen gränsar objektet till en villa. En fornlämning finns i området i form av en sten med slipytor och slipgrännor.

17 Burgänget, Hägur 17

Ek karta: 068 08 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.06.23** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Öppen fastmarksäng, träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask(dom), ek, oxel, tall
Buskar: hassel, skogskornell, nypon, hagtorn

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 100% svag gödsling, körväg

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, hamlat träd, fornlämning, husgrunder

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av rödventyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, fuktäng av tuvtåteltyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
mandelblom	vårbrodd	knägräs
	darrgräs	skogsklöver
	S:t Pers nycklar	vildlin
	brudbröd	jordtistel
	blodnäva	svinrot
	jungfrulin	tjärblomster
	solvända	
	gullviva	
	liten blåklocka	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Slåtterhävdat ask- och ekdominerat änge med stora öppna slåtterytor. Enstaka ekar och askar finns ute i änget men de flesta träden växer utmed kanterna eller samlade i vastar tillsammans med hassel. En del askar bär spår av klappning. Torrängsvegetation dominerar med en del friska inslag. Floran har något trivial karaktär och visar spår av kultivering, men är dock tämligen örtrik. I öster och väster gränsar änget till igenvuxen ängesmark. I södra delen finns uppodlad mark som uteslutits ur objektet. Kulturhistoriska lämningar finns bl a i form av husgrunder och en delvis raserad skeppssättnng. Sammanfattningsvis ett välskött område med flera kulturhistoriskt intressanta lämningar men i botaniskt hänseende inget toppobjekt.

Förslag till åtgärder: Nuvarande markanvändning (slåtter) bör bibehållas. Användning av handelsgödsel bör undvikas. Röjning runt fornlämningarna.

18 Jakobs 1:19 18

Ek karta: 068 08 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.07.28** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), björk
Buskar: en, slån

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, 50% hävd saknas, endast kaninbete

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% tydlig gödsling, körspår, fritidshus

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, ängs(hö)lada, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: friskäng av rödventyp, fuktäng av kalktyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	S:t Pers nycklar
	brudbröd	knutnarv
	backtimjan	backsmultron
	axveronika	solvända
	liten blåklocka	gullviva
	jordtistel	spåtistel
		kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Övergiven beteshage i kanten av tallskog som förut varit betad. Norra delen av hagen är kraftigt gödslad av djurspillning, men i övrigt finns naturlig och tämligen örtrik vegetation. Marken är till största delen torr, med smärre friska och fuktiga inslag. Inslaget av enbuskar är ganska stort. Trots uteblivet bete de senaste åren (förutom kaninbete) finns fortfarande den hävdgynnade vegetationen kvar i stora delar av objektet. Kulturhistoriska lämningar finns i form av en skeppssättning och tre stensättningar.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

19 Hägur 1:26 19

Ek karta: 068 18 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.06.14** **KLASS: 2**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Hagmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
	Typrepresentativitet:	representativ
	Nuvarande hävd:	god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	0-25%
	Träd:	tall(dom), björk
	Buskar:	en, hagtorn
Hävdens tillstånd:	25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat	
Kulturhistoriska spår:	Trägärdesgård	
Markfuktighet:	Betydande del frisk mark, växelfuktig mark Mindre del torr mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp Enstaka: örtrik friskäng, fuktäng av kalktyp	

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
mandelblom	brudbröd
blodnäva	jungfrulin
solvända	gullviva
jordtistel	spåtistel
	svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Småkullrig, stenig beteshage med stort inslag av enbuskar. Marken är frisk med torra och växelfuktiga inslag. Dominerande vegetationstyper är kalkfuktäng av relativt artfattig typ med älväxing som dominerande inslag, och ängshavretorräng, som är relativt örtrik. Man hittar arter som höskallra, blodnäva, mandelblom, solvända, jordtistel, svinrot m.fl.

20 Kvie 1:14 20

Ek karta: 068 09 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.06.18** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ek, ask, björk, oxel
Buskar: hassel, slån, hagtorn

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 50% svagt hävdat, 25% hävd saknas

Ingrepp/påverkan: Odlingsröse

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av rödventyp, fuktäng av högörttyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, svinrotäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
brudbröd	darrgräs
svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Litet smalt änge utmed en väg. Ängesytan är uppdelad av lövträdsvastar i kvadrater, som är öppna norrut mot vägen. Kvadraten i östra ändan är igenväxt. Änget har slåtterhävdats tills nyligen. Marken är frisk, nästan fuktig, och vegetationen frodig. På grund av utebliven hävd är inslaget av slåttergynnade arter litet. På vissa ställen är dock svinrot vanlig. Omgivningarna består av åkermark. Änget finns med i ängesinventeringen (1976) och är där noterat som slåtterhävdat.

Förslag till åtgärder: Änget är nu igenväxande och slåttergynnad vegetation är kraftigt nedtryckt. Eftersom änget slagits tills ganska nyligen finns det skäl att återuppta slåtter. Om inte detta är möjligt bör marken betas. Den östra igenväxta delen av änget bör röjas från sly och invandrade träd.

1 Russpark, sommarfållan, Mallgårds källmyr 1

Ek karta: 068 19 **Areal: 21 ha** **Inventerat 91.06.17** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar, annan öppen utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall(dom), björk, gran
Buskar:	en(dom), oxbär, pors

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, russbete 10/6-31/7 årligen

Ingrepp/påverkan: Körspår

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, fuktig mark, våt mark
Mindre del frisk mark, växelfuktig mark, vattendrag

Vegetationstyp: Vanlig: artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp, källkärr
Enstaka: rished av örtrik ljungtyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, alvarvariant av örtrik ängshavretorräng, friskäng av skogsnävatyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
darrgräs	nålstarr
S:t Pers nycklar	nattviol
ängsnycklar	fältsippa
brudsporre	slåtterblomma
backsmultron	jungfrulin
brudbröd	gullviva
blodnäva	axveronika
rosettjungfrulin	
solvända	
majviva	

Hotade arter: Trubbtåg, luktsporre och brun ögontröst

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Sommarfållan i Russpark betas årligen 10/6 - 31/7 av en flock på ca 80 russ. Russpark i Lojstahajd utgör en del av det barrskogsområde, som sträcker sig tvärs över ön mellan Fröjel och Kräklingbo, och som tidigare tjänade som utmarksbete för boskap och förvildade russ. Området domineras av tallskog med visst inslag av gran på fuktigare ställen. I sommarfållan finns en större välbetad källmyr med artrik flora, samt ett par mindre källmyrar med likartad karaktär. Den större myren, Mallgårds källmyr, får sitt tillflöde från en bäck i

norra änden med källor utanför objektet. Den långsträckta myren med angränsande kalkfuktängar är ca 400 m lång. Vegetationen är artrik med en del unika inslag. Man hittar bl.a. svarthö, brun ögontröst, fjälltätört, kärrlilja, storsileshår, luktsporre och andra orkidéer. Axag, trubbtåg och gräsull förekommer rikligt. På vissa ställen är lågstarräng domineran-de, bl.a. finns näbbstarr och nålstarr. Sydost om huvudmyren finns en mindre myr med mer karaktär av kalkfuktäng. Inte långt därifrån finns ett litet parti alvarmark. I fållans syd-östra del, inklämt mellan kalhyggen, ligger ett litet källmyrsområde som är sämre hävdat men där man kan finna flera av de vanliga källkärrsväxterna. Övriga delar av fållan består av skog med varierande betesprägel eller av kalhyggen och har till större delen uteslutits ur objektet. Ett område mellan Mallgårds källmyr och kraftledningsgatan har lite tydligare betesprägel och har tagits med som betad skog. Mallgårds källmyr avsattes som naturreser-vat 1985. Kulturhistoriska lämningar finns i objektet i form av tre st kalkugnar. Med hän-syn till förekomsten av betade källmyrar, fr.a. Mallgårds källmyr, med intressant floristiskt innehåll har objektet mycket högt bevarandevärde.

Förslag till åtgärder: För att de höga naturvärdena i objektet ska bevaras bör inga dikning-ar ske i området. Skogsbruket bör skötas på ett hänsynfullt sätt. Det är av största vikt att russbetet får fortgå.

2 Prästänget 2

Ek karta: 069 00 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.06.21** **KLASS: 3**

Markslag:	Slåttermark	
Naturtyp:	Träd-/buskbärande äng	
Nuvarande hävd:	Slåtter	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	50-75%
	Träd:	ek(dom), ask, björk, lundalm
	Buskar:	hassel
Hävdens tillstånd:	50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat	
Ingrepp/påverkan:	75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, jordvall från dike	
Kulturhistoriska spår:	Fornlämning	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark Mindre del torr mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: friskäng av rödventyp, örtrik friskäng Enstaka: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av skogsnävatyp	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Vanliga	Enstaka
	darrgräs	S:t Pers nycklar
	brudbröd	nattviol
	blodnäva	
	jungfrulin	
	svinrot	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Slåtterhävdad del av ett annars igenväxt änge. Ek, ask och björk växer jämnt utspridda i objektet. I områdets södra del växer en del lundalmar. I nordvästra hörnet finns täta hasselsnår. Enligt uppgift i ängesinventeringen har änget en gång fått växa igen och slåttern återupptogs för några år sedan. Detta återspeglas i vegetationen som är frodig men inte särskilt artrik. En del hävdgynnade indikatorarter noterades, men floran domineras i stort av arter som hundäxing, ängskovall, rödklöver, smörblomma och gulvial. Enstaka exemplar av nattviol och S:t Pers nycklar noterades.

Förslag till åtgärder: Fortsatt årlig fagning och slåtter.

3 Mallgårds 1:23 3

Ek karta: 068 19 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.07.25** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall(dom), gran
Buskar:	en(dom), slån

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, körspår, upplag av rivningssten

Kulturhistoriska spår: Röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Mindre del torr mark, fuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: friskäng av rödventyp
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
brudbröd	darrgräs
vildlin	S:t Pers nycklar
backtimjan	blodnäva
liten blåklocka	solvända
jordtistel	gullviva
	majviva
	slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Mindre betesmark med stort inslag av tall, bitvis med karaktär av betad skog. Buskskiktet består av enbuskar med inslag av låga slånsnår. Marken är övervägande frisk. Hävden är god och vegetationen är relativt örtrik med flera hävdgynnade indikatorarter. Man hittar arter som praktbrunört, rödklint, blodnäva, solvända, majviva, slåtterfibbla och backtimjan. Södra delen av objektet ligger på f.d. åkermark och har trivial flora med tecken på gödsling, och har därför uteslutits. I omgivningarna finns skog, kalhyggen och åkermark. Kulturhistorisk lämning finns i form av ett röjningsröse.

4 Bocksarve 1:42 4

Ek karta: 068 09 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.06.21** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Hagmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	0-25%
	Träd:	ask(dom), ek, oxel, gran, tall, lönn, björk
	Buskar:	hagtorn, hassel, slån
Hävdens tillstånd:	25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat	
Ingrepp/påverkan:	Dike, husgrund, odlingsröse	
Kulturhistoriska spår:	Ängs(hö)lada	
Markfuktighet:	Övervägande del torr mark Betydande del frisk mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av rödventyp Enstaka: örtrik friskäng, fuktäng av tuvtåteltyp	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Vanliga	Enstaka
	vårbrodd	darrgräs
	solvända	brudbröd
		jungfrulin
		gullviva
		jordtistel
		kattfot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Fårbetad betesmark med relativt stort inslag av olika lövträd, som växer utspridda i små dungar. I nordvästra hörnet finns ett tätvuxet bestånd av hasselbuskar, som dock nyligen gallrats något. I södra hörnet syns spår av åkerlappar. Marken är torr med inslag av friskare partier. Vegetationen är på sina ställen relativt örtrik med hävdgynnade arter som jungfrulin, solvända, gullviva, kattfot och jordtistel. Andra arter som noterades är sammetsdaggkåpa, humlelusern, hönsarv, käringtand och långstarr. På en del ställen växer mycket lundskafting och kamäxing. Vissa partier är igenväxande med slån. I östra kanten finns en stenhög, antagligen ett odlingsröse, tillhörande intilliggande åker. Sammanfattningsvis en tämligen ordinär beteshage på torr mark med aningen artfattig flora.

Förslag till åtgärder: För att förhindra vidare igenväxning bör en del låga slånsnår röjas bort.

5 Alskute 2:1 5

Ek karta: 068 09 **Areal: 2 ha** **Inventerat 90.06.25** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Öppen fastmarksäng, träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask(dom), ek, björk, lundalm, vildapel
Buskar: hassel, hagtorn, nypon

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Fritidshus

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del torr mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av rödventyp, fuktäng av tuvtåteltyp
Enstaka: friskäng av skogsnävatyp, svinrotäng, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	jungfrulin
darrgräs	solvända
brudbröd	gullviva
slåtterfibbla	jordtistel
	svinrot

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Litet slåtterhävdat ängе. Norra halvan är öppen och delvis inramad av lövträd eller lövträdsvastar. I den södra delen växer ek, lundalm, ask, björk och tall relativt glest utspridda. Askarna bär spår av tidigare klappning, och en del stora och fina lundalmar finns. Floran är relativt örtrik men inslaget av triviala gräs som hundäxing och ängsgröe är stort. Enligt uppgift i ängesinventeringen återupptogs slåtter 1968 efter en igenväxningsperiod, vilket kan förklara florans triviala inslag. Kulturhistoriska lämningar finns i området i form av stensträngar. I södra delen av änget finns ett litet fritidshus.

1 Russpark, hösthagen; Botes 1

Ek karta: 069 20 **Areal: 38 ha** **Inventerat 91.06.15** **KLASS: 1**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall(dom), björk, rönn, gran
Buskar: en, pors, vide

Hävdens tillstånd: 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, 25% hävd saknas, russbete 1/8 - 31/10 årligen

Ingrepp/påverkan: Körväg

Markfuktighet:
Övervägande del våt mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del växelfuktig mark, källa, vattendrag

Vegetationstyp:
Dominerande: källkärr
Vanlig: blåtåtel-/trubbtågvariant av högstarr-/örtsumpkärr
Enstaka: artrik gräs-/lågstarräng, fuktäng av kalktyp, öppet sumpkärr

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
ängsnycklar	darrgräs
sumpnycklar	brudbröd
jungfrulin	rosettjungfrulin
majviva	

Hotade arter: Luktsporre, brun ögontröst

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Russpark i Lojstahajd utgör en del av det barrskogsområde, som sträcker sig tvärs över ön mellan Fröjel och Kräklingbo. Hela området har förr tjänat som utmarksbete för boskap och förvildade flockar av russ. Nu för tiden finns en flock på ca 80 russ, som flyttas runt mellan de tre fållorna i Russpark. Hösthagen betas 1/8-31/10. Området domineras av tallskog, medan gran förekommer ganska sparsamt. Centrala delen av fållan består av ett myrområde med källkärr, kalkfuktängar och små agmyrar. Källflödena bryter fram i södra delen av objektet, och förenas i en meandrande bäck som rinner genom hela området. En artfattig agmyr i nordöstra hörnet uteslöts ur objektet. Vegetationen är artrik med en del unika inslag. Här växer bl.a. svarthö, brun ögontröst, fjälltätört, tätört, kärrlilja, majviva, luktsporre och andra orkidéer. Axag dominerar i källkärrsavsnitten, medan knappag förekommer på ställen med lägre vattenflöde. I den nedersta (norra) delen av objektet finns en liten agmyr. Övriga delar av området består av ganska tät tallskog med svag betesprägel el-

ler av kalhyggen. De har ej tagits med i denna inventering. Visst inslag av betad skog hittas i anslutning till myrområdet. Inom objektet syns inga spår av dikning, men i södra och norra delen av fållan har viss dikning skett. Objektet inrymmer ett sammanhängande myrkomplex med flera olika komponenter. Den unika vegetationen med arter som svarthö, brun ögontröst och fjälltätört tillsammans med det pågående russbetet ger ett mycket högt bevarandevärde.

Förslag till åtgärder:
För att de höga naturvärdena i objektet ska bevaras bör inga dikningar ske i området. Skogsbruk bör bedrivas på ett hänsynsfullt sätt. Det är av största vikt att russbetet fortsätter.

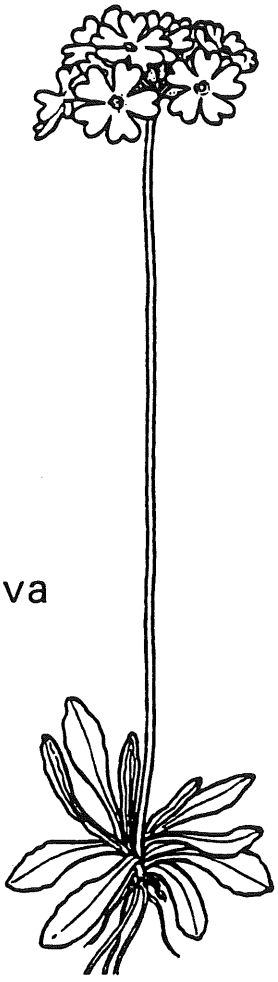

Majviva

2 Kullands högård; Gerum annex 2

Ek karta: 069 00 **Areal: 4 ha** **Inventerat 90.06.30** **KLASS: 1**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ek(dom), ask, björk, tall, vildapel, rönn
Buskar: hassel(dom), hagtorn, skogskornell

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% svagt hävdat

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, hamlat träd

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Vanlig: örtrik friskäng
Enstaka: torräng av fårsvingeltyp, friskäng av skogsnävatyp, fuktäng av högörttyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knippfryle
darrgräs	S:t Pers nycklar
brudbröd	nattviol
rosettjungfrulin	blodnäva
gullviva	solvända
svinrot	liten blåklocka
slåtterfibbla	jordtistel

Hotade arter: Tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Slåtterhävdat änge gränsande mot igenväxt lövskog i väster. Änget omges i övrigt av åkermark. Trädskiktet domineras av ek, men även ask är vanligt förekommande. Många askar har nyligen klappats. Träd och hasselbuketter växer ganska glest utspridda och änget har därför en ganska öppen karaktär utan markerade gläntor. Marken är torr med dragning åt det friska, här och var, särskilt i skugglägen, med fuktiga partier. Floran är örtrik och mestadels ganska lågväxt. Många olika ängsväxter kan hittas, t ex solvända, rosettjungfrulin, brudbröd, ängshavre, vårbrodd, darrgräs, slåtterfibbla, svinrot, höskallra, ängskovall och vitmåra. På fuktiga ställen hittas älgört, spenört, häckvicker, vänderot och ängsvädd. Sammanfattningsvis ett välskött änge med högt naturvärde i form av rik och opåverkad ängesflora.

1 Duckarve 1:32 1

Ek karta: 069 01 **Areal: 5 ha** **Inventerat 90.07.10** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: gran(dom), tall
Buskar: en

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, brunn, litet stenbrott

Kulturhistoriska spår: Fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Mindre del frisk mark, växelfuktig mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av fårsvingeltyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp, friskäng av knylhavretyp, friskäng av rödventyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
backtimjan	darrgräs	backsmultron
	vildlin	brudbröd
	solvända	jungfrulin
	axveronika	spåtistel
	liten blåklocka	kattfot
	jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Kuperad betesmark med stort inslag av glest växande granar. Tall finns också ganska rikligt i form av spridda dungar. Marken är torr och bitvis alvarartad med smärre friska och växelfuktiga inslag. Hävden är relativt god och vegetationen är ganska örtrik. Ett flertal hävdgynnade indikatorarter noterades. I området finns också kulturlämningar i form av ett gravfält med 30 stensättningar, röjningsrösen och en sten med slipränor. Sammanfattningsvis ett fint stycke naturlig betesmark med relativt örtrik torrängsflora, men något störd av barrträden.

Förslag till åtgärder: Försiktig gallring av barrträd, årligt bete.

1 Botvalde 1:31 1

Ek karta: 069 12 **Areal: 4 ha** **Inventerat 91.07.16** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Alvar, betad skog	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	god
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	50-75%
	Träd:	tall(dom)
	Buskar:	en(dom), slån, apel, nypon, oxel, ask, ek, oxbär, hagtorn
Hävdens tillstånd:	100% måttligt hävdat, får	
Ingrepp/påverkan:	Kraftledning	
Kulturhistoriska spår:	Stengärdesgård	
Markfuktighet:	Övervägande del torr mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: alvarhed av fårsvingelalvartyp, torräng av fårsvingeltyp	

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
backfingerört	darrgräs
backsmultron	småfingerört
brudbröd	jungfrulin
vildlin	gullviva
solvända	jordtistel
backtimjan	
axveronika	
fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Glest skogsbete med brett, buskrikt bryn. Artsammansättning, stängseltyp och buskskiktets utformning tyder på ett rejält hävdavbrott. Skogens glesa form tyder på hårt bete i äldre tid. Hävdfloran är något utarmad. I någorlunda sluten skog är fältskiktet ointressant från ängs- och hagmarkssynpunkt.

2 Liffride 2:1 2

Ek karta: 069 12 **Areal: 3 ha** **Inventerat 91.07.16** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: oxel, ask, tall, lönn
Buskar: en, slån, nypon, rönn, liguster, hagtorn, oxel, apel

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat, mycket trampskador mellan buskar

Ingrepp/påverkan: 100% svag gödsling

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	småfingerört	buskviol
	backsmultron	gullviva
	vildlin	liten blåklocka
	backtimjan	spåtistel
	jordtistel	
	fältmalört	

Hotade arter: Toppjungfrulin

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad buskrik utmark med glest stående träd och tätt buskskikt dominerat av en. Mellan buskarna är det mesta av fältskiktet hårt trampat på talrika stigar. Överallt finns viss kvävepåverkan, troligen som resultat av sambete med gödslad före detta åker. I objektet finns en äldre brya.

Förslag till åtgärder: Buskröjning och fållindelning så att bara naturlig betesmark ingår i hägnet.

3 Ungbåtels 1:21 3

Ek karta: 069 12 **Areal: 5 ha** **Inventerat 91.07.17** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Alvar

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 50-75%
Träd: tall, oxel, ask
Buskar: en(dom), slån(dom), ask, nypon, liguster, rönn, getapel

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, 50% hävd saknas, endast kaninbete

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, rishög, stenhögar, skrot

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: alvarhed av fårsvingelalvartyp
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	småfingerört	knippfryle
backsmultron	blodnäva	vårbrodd
brudbröd	vildlin	backnejlika
backtimjan	buskviol	gullviva
	axveronika	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdat mycket buskrikt alvar på en revkalkkulle. Vegetationen har i öppnare områden ännu tydlig hävdkaraktär, förmodligen åtminstone delvis som en följd av kaninbete. Framför allt i söder syns svag kvävepåverkan. Trädskiktet är mycket glest. Äldre enar med tydlig fårbetesprägel är relativt vanliga. Norrut fortsätter samma revkropp med mycket gles tallskog, men längre tid utan hävd. Skogen är inte lika buskrik och en hel del hävdgynnade växter finns i fältskiktet. Den ingår dock ej i det redovisade objektet.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete och röjning av yngre enar.

4 Bogs 1:7 4

Ek karta: 069 01 **Areal: 2 ha** **Inventerat 91.08.01** **KLASS: 3**

Markslag:	Betesmark	
Naturtyp:	Hagmark	
Nuvarande hävd:	Bete	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	ej representativ
	Nuvarande hävd:	svag
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	50-75%
	Träd:	ask(dom), ek(dom), tall, asp
	Buskar:	hassel(dom), hagtorn, kornell, apel
Hävdens tillstånd:	100% svagt hävdat, eventuellt sporadisk hävd	
Ingrepp/påverkan:	100% svag gödsling, f d halmupplag, djupt dike/kanal	
Kulturhistoriska spår:	Hamlat träd, fornlämning	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark	
	Betydande del fuktig mark	
Vegetationstyp:	Vanlig: örtrik friskäng	

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga
knägräs	vårbrodd
brudbröd	darrgräs
svinrot	vildlin
	jordtistel

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betat änge med tämligen långt gången förbuskning. Vid inventeringtillfället var objektet ohävdat men omfattande trampskador tyder på att betet varit intensivt någon näraliggande säsong. Vegetationen i öppna områden är en utarmad slåttergrässvål, troligen något kvävepåverkad. Många askar bär spår av gamla klappningar. En liten gödslad vall ingår i hägnet men inte i objektet. Alléorangelav finns på gamla klappade askar.

Förslag till åtgärder: Kraftig utglesning av träd- och buskskiktet. Intensifierat bete.

1 Lillrone 1:3 1

Ek karta: 069 12 **Areal: 6 ha** **Inventerat 91.07.23** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), gran
Buskar: en(dom), rönn, slån, nypon, apel, getapel, ask

Hävdens tillstånd: 100% måttligt hävdat, häst

Ingrepp/påverkan: Sten- och brädhög

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
backsmultron	skogsklöver
brudbröd	jungfrulin
backtimjan	svinrot
liten blåklocka	
jordtistel	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad, äldre, lågvuxen och gles tallskog. Buskskiktet är tämligen glest med starkt fårbetespräglade äldre enar. Ett yngre buskskikt utan betesprägel finns också, liksom asksly som hästarna gnagt på. Betet tycks alltså ha haft ett avbrott och stängslen är nya. Vegetationen är ej möjlig att klassificera inom ramen för inventeringens standardalternativ. Den är starkt gräsdominerad med fårsvingel, kruståtel och älväxing och ett tätt mosstäcke. I de lägre, friska partierna tar back- och/eller lundskafting över den dominerande rollen. Här finns också de indikatorarter som angivits ha låg frekvens. Ris representeras endast av mindre fläckar av ljung på vissa platser. Skogsviol är rikt förekommande. Den friska delen är gallrad med en hel del kvarliggande ris. I objektet finns ett gravfält med runda stensättningar. Här har också funnits en skvaltkvarn och en valka, men resterna efter dem är försvunna.

2 Mannegårde 1:46 2

Ek karta: 069 12 **Areal: 11 ha** **Inventerat 91.07.27** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: gran, oxel, björk
Buskar: en(dom), slån, nypon, oxbär, rönn

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat, häst

Ingrepp/påverkan: 50% svag gödsling, 50% tydlig gödsling, upplag; gödsel & sten, stödutfodring

Kulturhistoriska spår: Äldre åker, röjningsrösen

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp:
Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp
Enstaka: alvarhed av hällmarkstyp, alvarhed av fårsvingelalvartyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Vanliga	Enstaka
småfingerört	vårbrodd
backsmultron	backnejlika
brudbröd	solvända
backtimjan	spåtistel
axveronika	
liten blåklocka	
fältmalört	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Öppna betesmarker på revkalkkullar. Det finns spridda träd och ett till stor del glest buskskikt. Påtaglig gödselpåverkan av stödutfodring gör att endast liten blåklocka, backtimjan och axveronika tycks ha normal frekvens i stora delar av objektet. Övriga arter missgynnas till förmån för gulmåra, svartkämpar, humlelusern, femfingerört m fl. I perifera delar är dock floran mer genuin. Buskskiktet vittnar om intensivt bete i gången tid, men nu finns en hel del unga obetade enar och lövbuskar. I objektet finns ett gravfält och en stensträng.

3 Pellarhagen; Bjärges 3

Ek karta: 069 12 **Areal: 6 ha** **Inventerat 91.07.23** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall(dom), apel, ask, björk, ek
Buskar: en(dom), slån, nypon, hagtorn, apel, ligust-er, getapel

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 75% svagt hävdat, tidvis häst

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 25% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, kör-spår, dike, upplagsplats; gödsel & ris

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, fornlämning

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av rödventyp
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knägräs	backnejlika
blodnäva	darrgräs	vildlin
	loppstarr	buskviol
	backsmultron	
	brudbröd	
	solvända	
	gullviva	
	backtimjan	
	axveronika	
	liten blåklocka	
	jordtistel	
	svinrot	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad, gles, lågvuxen tallskog med gott om gläntor. Dessutom ingår en buskrik, sedan länge betad och svagt till starkt gödselskadad hagmark. Förutom denna gödselpåverkan finns sådan också i anslutning till ett upplagsområde i gränsen mellan före detta änge och gles tallskog. Det finns vidare en hel del körskador spridda i objektet. Skogen har mesta-

dels torrängsvegetation med stort inslag av skogsgräs som krusåtel och backskafting. Hävdprägeln är dock tydlig, med solvända, brudbröd, backtimjan, backsmultron m fl som vanliga inslag. I ett litet fuktängsparti i tallskogen finns förutom loppstarrförekomsten även plattstarr. En stensträng finns i objektet.

4 Bosarve 1:22 m fl 4

Ek karta: 069 12 **Areal: 8 ha** **Inventerat 91.07.17** **KLASS: 3**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 75-100%
Träd: ask, ek
Buskar: slån, hagtorn, en, ek, apel, nypon, hassel

Hävdens tillstånd: Igenväxande med taggbuskar

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, kanaler med vallar, stort schaktupplag

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård

Markfuktighet: Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: örtrik friskäng
Enstaka: svinrotäng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga
vårbrodd	knippfryle
darrgräs	knägräs
brudbröd	loppstarr
skogsklöver	brudsporre
svinrot	nattviol
	backnejlika
	vildlin
	jungfrulin
	solvända
	gullviva
	korskovall
	liten blåklocka
	jordtistel
	slåtterfibbla

Hotade arter: Tidigblommande höskallra

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdat och igenväxande änge med mycket fin slåtterpräglad grässvål i små ännu solöppna gläntor. Gläntorna upptar kanske en tredjedel av ängets areal, men är till mer än hälften igenväxta med taggbuskar. De beskogade delarna har lundvegetation som är ointressant för inventeringen. De öppna partiernas friskängar har en i stort sett intakt, artrik slåtter-

grässvål medan fuktängarna till stor del vuxit igen med älgört. Änget omgärdas till största delen av djupa diken eller kanaler med vallar. I söder finns ett stort upplag med schaktmassor. I objektet finns rester av forntida odling med flera stensträngar samt flera gamla vägbankar.

Förslag till åtgärder: Det bästa området för återupptagen ängeshävd i denna socken. Buskröjning, gallring, kanske klappning samt slåtter och efterbete. Se upp med röjgödslingseffekter.

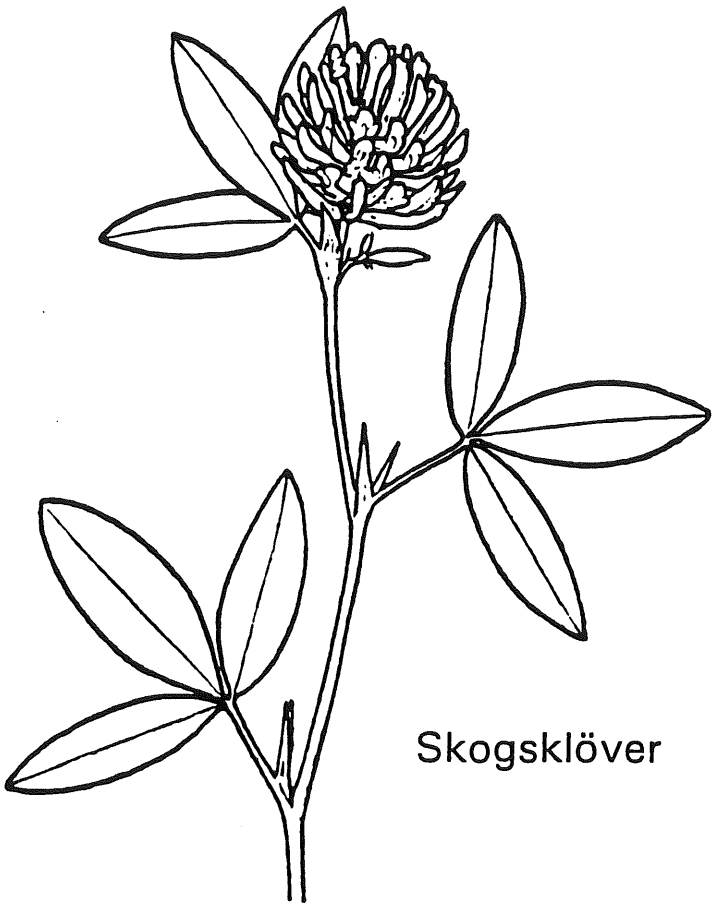

Skogsklöver

5 Sigels äng; Sigulds 5

Ek karta: 069 12 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.07.02** **KLASS: 3**

Markslag:	Slåttermark	
Naturtyp:	Träd-/buskbärande äng	
Nuvarande hävd:	Slåtter	
Bedömning av bevarandevärdet:	Kontinuitet i hävden:	tidvis upphörd hävd
	Typrepresentativitet:	mindre representativ
	Nuvarande hävd:	svag
Täckningsgrad:	Träd- och buskskikt:	75-100%
	Träd:	ek(dom), tall, rönn, björk
	Buskar:	hassel
Hävdens tillstånd:	100% svagt hävdat, tätt trädskikt, ej efterbete	
Markfuktighet:	Övervägande del frisk mark Mindre del fuktig mark	
Vegetationstyp:	Dominerande: friskäng av skogsnävatyp Enstaka: fuktäng av högörttyp	

Slåtter- och betes-indikatorer:	Dominanta	Vanliga	Enstaka
	vårbrodd	darrgräs	nattviol
		brudbröd	
		bockrot	
		gullviva	
		svinrot	
		slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ett litet änge med tämligen tätt trädskikt men glest buskskikt. Så väl gamla som nygjorda stamkvistningar och en färsk tallstubbe leder ändå till att huvuddelen av grässvålen ligger i halvskugga. I öppnare delar är grässvålen tämligen örtrik och slåtterpräglad. Andra delar är alltför skuggiga med halvt upplöst grässvål. Vissa delar domineras av skogsnäva som trivs vid måttlig kväverikedom. Detta kan t ex bero på röjgödsling eller att höet inte avlägsnas ordentligt.

Förslag till åtgärder: Stark utglesning i trädskiktet. Änget är så litet att omkringliggande skog ensam ger för mycket skugga för grässvålen.

6 Bosarve 1:22 6

Ek karta: 069 12 **Areal: 1 ha** **Inventerat 91.08.17** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: ask, lönn
Buskar: en, slån

Ingrepp/påverkan: 50% ingen gödsling, 50% tydlig gödsling, f d upplagsplatser

Kulturhistoriska spår: Fornlämning

Markfuktighet: Övervägande del torr mark

Vegetationstyp: Dominerande: torräng av örtrik ängshavretyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
brudbröd	backnejlika	darrgräs
	fältsippa	jungfrulin
	småfingerört	liten blåklocka
	backsmultron	jordtistel
	solvända	
	backtimjan	
	axveronika	
	slåtterfibbla	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Ohävdad kalkstenskulle med sandiga sluttningar. Spridda yngre askar finns men buskskiktet är obetydligt. Fläckvis är vegetationen störd och gödslad av före detta avfallsplatser. Denna vegetation är mosaikartat uppblandat med ganska fina, måttligt ohävdspräglade torrängar. Dock domineras ganska stora delar av getväppling. På kullen finns ett gravfält.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete.

7 Smiss 1:14 7

Ek karta: 069 13 **Areal: 12 ha** **Inventerat 91.07.23** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark, buskrik utmark, betad skog

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: svag hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: saknas

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: tall, gran, björk, ek, ask
Buskar: slån, hagtorn, vide, en, hassel

Hävdens tillstånd: Förmodligen sporadiskt betat

Ingrepp/påverkan: 75% svag gödsling, 25% tydlig gödsling, körskador, dike

Kulturhistoriska spår: Trägärdesgård, stengärdesgård, fornlämning, röjningsrösen

Markfuktighet: Betydande del torr mark, frisk mark
Mindre del fuktig mark

Vegetationstyp: Vanlig: friskäng av rödventyp, örtrik friskäng, fuktäng av kalktyp
Enstaka: fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
knägräs	vårbrodd	ormtunga
darrgräs	brudsporre	knippfryle
brudbröd	nattviol	loppstarr
skogsklöver	knutnarv	S:t Pers nycklar
korskovall	backsmultron	ängsnycklar
svinrot	vildlin	backnejlika
	solvända	backklöver
	backtimjan	jungfrulin
	axveronika	ängsviol
	liten blåklocka	bockrot
	jordtistel	gullviva

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Stor betesmark som möjligen är sporadiskt betad. Stora delar av objektet har en avlägsen historia som slåttermark, men har förmodligen betats länge därefter. Mycket gamla, starkt betespräglade enar finns i objektet. Gödslingsskadorna är omfattande framför allt i före detta betad skog, men mosaikartat spridd, med måttligt eller bara ytterst svagt påverkade fuktängar där emellan. Längre från gården är kvävepåverkan mer diffust spridd och tunnas successivt ut. Kräsna arter som korskovall och backklöver förekommer dock i starkt gödselskadad vegetation. Framför allt hagmark längst bort från gården har en ganska fin slåtterformad friskängsvegetation där särskilt korskovall är påfallande riklig. Förutom indikatorarterna skall ur objektets flora nämnas ängsstarr och kärrknipprot. Nära gården finns en liten planterad ungtallskog. I objektet finns resten av gravfältet i objekt 8 samt en

rest av en mur som förmodligen tillhört en medeltida byggnad. I objektet har också funnits två skeppssättningar och en rund stensättning som bortförts i samband med att de undersökts av arkeologer.

Förslag till åtgärder: Återupptaget bete. Slåtter i hagmarken längst i väster. Där finns en välutvecklad slåtterflora som skulle ge ett mycket fint änge vid god hävd.

8 Smiss 3:1 8

Ek karta: 069 13 **Areal: 15 ha** **Inventerat 91.07.23** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: ej representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 25-50%
Träd: ek, ask
Buskar: hagtorn, slån, apel, nypon

Hävdens tillstånd: 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, 50% hävd saknas, tät skog betas knappast

Ingrepp/påverkan: 25% svag gödsling, 75% tydlig gödsling, sambete med före detta åker

Kulturhistoriska spår: Stengärdesgård, hamlat träd, fornlämning

Markfuktighet:
Övervägande del frisk mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del våt mark

Vegetationstyp:
Vanlig: friskäng av rödventyp
Enstaka: fuktäng av tuvtåteltyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp, fuktäng av högstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
darrgräs	vårbrodd	jungfrulin
	knägräs	solvända
	ängsnycklar	gullviva
	nattviol	axveronika
	backnejlika	korskovall
	knutnarv	revfibbla
	brudbröd	
	vildlin	
	jordtistel	
	svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Betad, delvis tätt igenväxt, före detta ängsmark. I det mesta av de solöppna områdena syns mer eller mindre tydlig gödselpåverkan. Bäst har olika fuktängstyper klarat sig och dessa har relativt stor utbredning. Förutom indikatorarter kan ur dessas flora nämnas ängsruta och rikligt med ängsvädd. Stora delar av objektet har lundvegetation som knappast betas. Gödselverkan är åtminstone delvis följd av sambete med gödslade gamla åkrar. Stora tuvmyrebon tyder på långvarigt bete. I området finns rikligt med kulturlämningar. Bland de

historiska lämningarna märks en del av ett gravfält med sammanlagt 5 rösen och 17 runda stensättningar, ytterligare några ensamma gravar. Vidare lämningar efter förhistorisk bosättning i form av en stensträng, en skärvstenshög och en husgrund från tidig järnålder samt en häll med slipyta. Vid en bäck finns också mer sentida lämningar med en masugnsruin, diverse murrester och en dammanläggning.

1 Russpark, vinterhagen; Niksarve m fl 1

Ek karta: 069 10 **Areal: 8 ha** **Inventerat 91.06.17** **KLASS: 2**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Annan öppen utmark, betad skog
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	tall(dom), gran, björk, rönn
Buskar:	en(dom), pors, vide

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 25% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat, russbete 1/11-9/6 årligen

Ingrepp/påverkan: Dike

Markfuktighet:
Övervägande del våt mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del frisk mark, växelfuktig mark, vattendrag

Vegetationstyp:
Dominerande: källkärr
Vanlig: fuktäng av kalktyp
Enstaka: artrik gräs-/lågstarräng

Slåtter- och betes-indikatorer:

Dominanta	Vanliga	Enstaka
majviva	darrgräs	ängsnycklar
		jungfrulin

Hotade arter: Trubbtåg, luktsporre, brun ögontröst

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Russpark i Lojsta hajd utgör en del av det barrskogsområde, som sträcker sig tvärs över ön mellan Fröjel och Kräklingbo och som tidigare tjänat som utmarksbete för boskap och förvildade russ. Vinterfållan betas årligen 1/11 - 9/6 av en flock på ca 80 russ. Området domineras av tallskog med visst inslag av gran på fuktigare ställen. Marken i vinterfållan är på många ställen fuktig, och små myrområden och vätpartier är vanligt förekommande. I fållans sydöstra del finns en något större källmyr, som sträcker sig ca 200 meter längs en höjdrygg. Vattnet från myren samlas upp i ett längsgående dike, som ligger strax utanför objektet. Beteshävden är god och vegetationen är artrik med en del unika inslag. I juni blommar stora mängder majviva. Vidare förekommer bl.a. svarthö, brun ögontröst, fjälltätört, storsileshår, luktsporre och andra orkidéer. Axag, blåtåtel och trubbtåg dominerar annars växttäcket. Skogen närmast källmyren har relativt öppen karaktär med ganska örtrikt fältskikt och har därför inkluderats i objektet som betad skog. Övriga delar av fållan består av skog med mestadels svag betesprägel eller av kalhyggen och har uteslutits ur objektet. Dikningen i området har påverkat myrens hydrologi, men fortfarande återstår, mycket tack

vare russbetet, en artrik källkärrsflora med arter som svarthö och brun ögontröst vilket ger objektet ett högt bevarandevärde.

Förslag till åtgärder: För att bevara de höga naturvärdena i objektet bör ingen ytterligare dikning ske i området. Russbetet måste fortsätta. Skogsbruk bör bedrivas på ett hänsynsfullt sätt.

2 Stenstugu 1:6 2

Ek karta: 069 00 **Areal: 1 ha** **Inventerat 90.07.09** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Hagmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: tidvis upphörd hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: svag

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: björk(dom), ask
Buskar: slån, hagtorn

Hävdens tillstånd: 25% välhävdat, 50% måttligt hävdat, 25% svagt hävdat

Ingrepp/påverkan: Odlingsröse

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del frisk mark

Vegetationstyp:
Dominerande: friskäng av rödventyp
Vanlig: torräng av örtrik ängshavretyp, friskäng av knylhavretyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	vildlin
darrgräs	jungfrulin
solvända	rosettjungfrulin
liten blåklocka	gullviva
jordtistel	slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Liten beteshage i gammal ängesmark. Ställvis finns relativt örtrik vegetation opåverkad av konstgödning, men p g a dålig hävd finns partier med trivial gräsvegetation. Vissa delar igenväxande med slån. Angränsande betesmark är kultiverad och har en trivial flora. Ett stort odlingsröse ligger i objektet.

Förslag till åtgärder: Framför allt ökat betestryck. Bortröjning av slån.

3 Prästänget 3

Ek karta: 069 00 **Areal: 3 ha** **Inventerat 90.06.25** **KLASS: 2**

Markslag: Slåttermark
Naturtyp: Träd-/buskbärande äng
Nuvarande hävd: Slåtter

Bedömning av bevarandevärdet:

Kontinuitet i hävden:	obruten hävd
Typrepresentativitet:	mindre representativ
Nuvarande hävd:	god

Täckningsgrad:

Träd- och buskskikt:	25-50%
Träd:	ask, ek, björk
Buskar:	hassel, hagtorn, apel

Hävdens tillstånd: 75% välhävdat, 25% måttligt hävdat

Kulturhistoriska spår: Hamlat träd

Markfuktighet: Övervägande del fuktig mark
Betydande del frisk mark

Vegetationstyp: Vanlig: fuktäng av tuvtåteltyp, fuktäng av högörttyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: örtrik friskäng

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	S:t Pers nycklar
darrgräs	brudsporre
brudbröd	nattviol
gullviva	jungfrulin
svinrot	

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Slåtterhävdat änge omgivet av igenvuxen ängesmark i öster och väster. Träd och hasselbuketter växer enstaka eller i små grupper jämnt utspridda över ytan vilket ger änget en relativt öppen karaktär. Marken är fuktig och vegetationen frodig. Fältskiktet är relativt örtrikt och enligt uppgift finns sju arter orkidéer i området, däribland flugblomster. Arter som sätter sin prägel på området är kärrtistel, vänderot, älväxing, humleblomster och älgört. Luddstarr och hirsstarr är också vanliga. På en del ställen har floran en något trivial karaktär med stort inslag av hundäxing, tuvtåtel och kamäxing. Sammanfattningsvis har änget högt bevarandvärde genom sin i stort sett opåverkade och artrika fuktängsflora.

4 Gardarve 1:35 4

Ek karta: 059 90 **Areal: 7 ha** **Inventerat 90.07.05** **KLASS: 3**

Markslag: Betesmark
Naturtyp: Buskrik utmark, annan öppen utmark
Nuvarande hävd: Bete

Bedömning av bevarandevärdet:
Kontinuitet i hävden: obruten hävd
Typrepresentativitet: mindre representativ
Nuvarande hävd: god

Täckningsgrad:
Träd- och buskskikt: 0-25%
Träd: tall, rönn, oxel, getapel
Buskar: en(dom), slån, nypon

Hävdens tillstånd: 50% välhävdat, 50% måttligt hävdat

Ingrepp/påverkan: 75% ingen gödsling, 25% svag gödsling, körväg, diken

Markfuktighet:
Övervägande del torr mark
Betydande del fuktig mark
Mindre del frisk mark

Vegetationstyp:
Vanlig: torräng av fårsvingeltyp, friskäng av rödventyp, fuktäng av kalktyp
Enstaka: fuktäng av tuvtåteltyp, fuktäng av gräs-/lågstarrtyp

Slåtter- och betesindikatorer:

Vanliga	Enstaka
vårbrodd	knägräs
darrgräs	rosettjungfrulin
brudbröd	majviva
vildlin	jordtistel
gullviva	svinrot
	slåtterfibbla

Sammanfattande beskrivning av objektets huvuddrag:
Välhävdad betesmark med något varierande karaktär. Vissa delar visar spår av kultivering och har antagligen varit uppodlade, men opåverkad mark med naturlig vegetation finns också. Omgivningarna består av åker eller trivial betesmark. Centrala delen av objektet består av ett tallskogsparti utan tydlig betesprägel och något för tätvuxet för att kunna kallas betad skog. Den mest intressanta marken finns i periferin och i gläntor i utkanten av skogsområdet. Marken är mestadels torr med en del fuktiga, nästan kalkfuktängsartade partier. På östra sidan växer en hel del enbuskar. 13 intressanta indikatorarter noterades, t. ex majviva, rosettjungfrulin, svinrot, sumpgentiana och knägräs. Floran är för övrigt relativt artfattig och lågväxt. Sammanfattningsvis har objektet, i alla fall delvis, naturlig och hävdgynnad vegetation som är sällsynt i socknen i övrigt.

10 BILAGA

INVENTERINGSBLANKETT

INVENTERING AV ÄNGS- OCH HAGMARKER

Socken _____ Objektsnr _____

Objektsnamn _____ Areal _____

Ekon. kartblad _____ Flygbild nr _____

Koordinater _____ Inventerare _____

Invent. datum _____

ÖVERSIKTLIG BEDÖMNING

- ☐ Intressant
- ☐ Intressant efter vårdinsatser
- ☐ ointressant pga
  - ☐ långt gången igenväxning
  - ☐ barrträdsplantering
  - ☐ intensiv kvävegödsling
  - _____
  - _____

BEDÖMNING AV BEVARANDEVÄRDET (regional/lokal jämförelse)

Kontinuitet i hävden	___	(0-2)
Mångformighet		
markslag/naturtyper	___	(0-2)
vegetationstyper	___	(0-2)
Typrepresentativitet	___	(0-2)
Ingrepp/påverkan	___	(0-2)
Nuvarande hävd	___	(0-2)
Ålderdomligt jordbrukslandskap	☐	(markera med kryss)
Skönhet ☐		(markera med kryss)

MARKSLAG/NATURTYPER

Slåttermark

- ☐ Öppen fastmarksäng
- ☐ Träd/buskbärande äng
- ☐ Sötvattensstrandäng
- ☐ Havsstrandäng
- ☐ Slåtterkärr

Betesmark

- ☐ Hagmark
- ☐ Sötvattensstrandäng
- ☐ Havsstrandäng
- ☐ Alvar
- ☐ Buskrik utmark
- ☐ Annan öppen utmark
- ☐ Betad skog

Trädskikt (D = dominerande art) _____

_____

Buskskikt _____

_____

Täckningsgrad (t+b): ☐ 0-25% ☐ 25-50% ☐ 50-75% ☐ 75-100%

NUVARANDE HÄVD

☐ slåtter ☐ bete ☐ hävd saknas ☐ övrigt_____

ålderdomlig hävdform_____

Hävdens tillstånd

☐ välhävdat ☐☐☐☐ kommentar_____

☐ måttligt hävdat ☐☐☐☐ _____

☐ svagt hävdat ☐☐☐☐ _____

☐ hävd saknas ☐☐☐☐ _____

INGREPP/PÅVERKAN

Gödsling

☐ ingen ☐☐☐☐

☐ svag ☐☐☐☐

☐ tydlig ☐☐☐☐

Plantering

☐ barrträd, höjd_____m ☐☐☐☐

☐ ädellövträd, höjd___m ☐☐☐☐

☐ annat löv, höjd_____m ☐☐☐☐

Andra ingrepp/annan påverkan_____

_____

_____

KULTURHISTORISKA FÖRHÅLLANDEN

Spår av bete

☐ fägata

☐ trägärdesgård

☐ stengärdesgård

☐ ålderdomligt jordbrukslandskap

Spår av fodertäkt

☐ ängs(hö)lada

☐ hamlat träd

Övriga spår

☐ fornlämning

☐ genuin gårdsmiljö

☐ äldre åker

☐ röjningsrösen

☐ husgrunder

MARKFÖRHÅLLANDEN (Ange 1-3; 1 är minst och 3 är störst förekomst)

Fuktighetsförhållanden

☐ torr ☐ frisk ☐ fuktig ☐ våt ☐ växelfuktig

☐ mindre vattensamling ☐ källa ☐ vattendrag

berggrund_____

jordart_____

VEGETATION OCH FLORA (utbredning anges som: 3=dominerande, 2=stor utbredning, 1=begränsad utbredning)

Vegetationstyp

- ☐ 5113 Rished av sandristyp_____
- ☐ 5116 Rished av örtrik ljungtyp_____
- ☐ 5120 Rished av blåbär-/lingontyp_____
- ☐ 5131 Gräshed av rödventyp_____
- ☐ 5141 Sandgräshed av borsttåteltyp_____
- ☐ 5151 Alvarhed av hällmarkstyp_____
- ☐ 5152 Alvarhed av fårsvingelalvartyp_____
- ☐ 5212 Torräng av fårsvingeltyp_____
- ☐ 5213 Torräng av örtrik ängshavretorräng_____
- ☐ 5213B Alvarhed av örtrik ängshavretorräng_____
- ☐ 5221 Friskäng av knylhavretyp_____
- ☐ 5222 Friskäng av rödventyp_____
- ☐ 5223 Friskäng av skogsnävatyp_____
- ☐ 5225 Örtrik friskäng_____
- ☐ 5226 Svinrotäng_____
- ☐ 5231 Fuktäng av tuvtåteltyp_____
- ☐ 5232 Fuktäng av högörttyp_____
- ☐ 5233 Fuktäng av gräs-/lågstarrtyp_____
- ☐ 5233B Artrik gräs-/lågstarräng_____
- ☐ 5234 Fuktäng av kalktyp_____
- ☐ 5236 Fuktäng av högstarrtyp_____
- ☐ 411 DRIFTVEGETATION_____
- ☐ 4121 Övre landstrandveg. av salttåg-/rödsvingeltyp_____
- ☐ 4122 Övre landstrandveg. av strandmalörttyp_____
- ☐ 4141 Nedre landstrandveg. av agnsäv-/krypventyp_____
- ☐ 415 SKONVEGETATION_____
- ☐ 4211 Havshalofytveg. av bladvass-/sävtyp_____
- ☐ 4221 Havskortskottveg. av dvärgsävtyp_____
- ☐ 364 ÖPPET SUMPKÄRR_____
- ☐ 366 KÄLLKÄRR_____
- ☐ ____ _____(annan veg.typ enligt Nordiska ministerrådets "Vegetationstyper i Norden")

Kvävegödselindikatorer (massupträdande)

- ☐ Hundloka
- ☐ Kardborre
- ☐ Åkertistel
- ☐ Hundäxing
- ☐ Kvickrot
- ☐ Ängssvingel
- ☐ Timotej
- ☐ Ängsgröe
- ☐ Krusskräppa
- ☐ Gårdsskräppa
- ☐ Tomtskräppa
- ☐ Ogräsmaskros
- ☐ Brännässla

_____

Slåtter- och betesindikatorer

(1=enstaka, 2=vanlig, 3=riklig/dominant)

- ☐ Ormtunga
- ☐ Låsbräken
- ☐ Tjärblomster
- ☐ Backnejlika
- ☐ Fältsippa
- ☐ Backsippa
- ☐ Mandelblom
- ☐ Slåtterblomma
- ☐ Brudbröd
- ☐ Blodtopp
- ☐ Backfingerört
- ☐ Småfingerört
- ☐ Gråfingerört
- ☐ Backsmultron
- ☐ Backklöver
- ☐ Smultronklöver
- ☐ Skogsklöver
- ☐ Blodnäva
- ☐ Vildlin
- ☐ Jungfrulin
- ☐ Rosettjungfrulin
- ☐ Sandviol
- ☐ Buskviol
- ☐ Ängsviol
- ☐ Solvända
- ☐ Bockrot
- ☐ Majviva
- ☐ Gullviva
- ☐ Sumpgentiana
- ☐ Korskovall
- ☐ Axveronika
- ☐ Liten blåklocka
- ☐ Kattfot
- ☐ Jordtistel
- ☐ Spåtistel
- ☐ Kärrtistel
- ☐ Slåtterfibbla
- ☐ Sandmaskros
- ☐ Strandmaskros
- ☐ Svinrot
- ☐ Revfibbla
- ☐ Klasefibbla
- ☐ Stenmalört
- ☐ Strandmalört
- ☐ Fältmalört
- ☐ Vårbrodd
- ☐ Knägräs
- ☐ Darrgräs
- ☐ Stagg
- ☐ Borsttåtel
- ☐ Sandsvingel
- ☐ Vårtåtel
- ☐ Vittåtel
- ☐ Loppstarr
- ☐ Vårstarr
- ☐ Fågelstarr
- ☐ Nålstarr
- ☐ Backstarr
- ☐ Knippfryle
- ☐ Salttåg
- ☐ Dvärgsäv
- ☐ Nålsäv
- ☐ Rödsäv
- ☐ Gulkämpar
- ☐ Dvärgarun
- ☐ Kustarun
- ☐ Strandrödtoppa
- ☐ Trift
- ☐ Knutnarv
- ☐ Backtimjan
- ☐ Kärrvial
- ☐ Nattviol
- ☐ Adam & Eva
- ☐ Ängsnycklar
- ☐ Sumpnycklar
- ☐ Jungfru Marie nycklar
- ☐ Skogsnycklar
- ☐ Göknycklar
- ☐ Krutbrännare
- ☐ Brudsporre
- ☐ Johannesnycklar
- ☐ S:t Pers nycklar

Hotade arter

- ☐ Cypresslummer
- ☐ Rutlåsbräken
- ☐ Dvärglåsbräken
- ☐ Höstlåsbräken
- ☐ Huvudtåg
- ☐ Ölandsstarr
- ☐ Hartmansstarr
- ☐ Kärrnycklar
- ☐ Salepsrot
- ☐ Honungsblomster
- ☐ Hylsnejlika
- ☐ Raggarv
- ☐ Fågelarv
- ☐ Spädarv
- ☐ Gotlandssippa
- ☐ Våradonis
- ☐ Strandvedel
- ☐ Luddvedel
- ☐ Avarönn
- ☐ Sandlucern
- ☐ Strimklöver
- ☐ Alpklöver
- ☐ Småtörel
- ☐ Toppjungfrulin
- ☐ Rosenmalva
- ☐ Slidsilja
- ☐ St. bockrot
- ☐ Ängsgentiana
- ☐ Flockarun
- ☐ Ljungsnärja
- ☐ Piggfrö
- ☐ Vingvial
- ☐ Blåbl. sminkrot
- ☐ Drakblomma
- ☐ Klibbveronika
- ☐ Alvarveronika
- ☐ Ljungögontröst
- ☐ Späd ögontröst
- ☐ Svensk ögontröst
- ☐ Tidigbl. höskallra
- ☐ Timjansnyltrot
- ☐ Ståndsmöjlra
- ☐ Hedblomster
- ☐ Svärdkrissla
- ☐ Gotl. haverrot
- ☐ Östkustros

_____

_____

FAUNA

SAMMANFATTANDE BESKRIVNING AV OBJEKTETS HUVUDDRAG (landskap, naturtyper, nuvarande hävd, vegetationstyper, flora, kulturhistoriska förhållanden, ingrepp och på verkan, sammanfattande bedömning)

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER FÖR BIBEHÅLLANDE/ÅTERSTÄLLANDE AV VÄRDEN

INFORMATIONSKÄLLOR